historia artis

zbirka oddelka za umetnostno zgodovino

Ljubljana 2025

Matej Hriberšek
KRONANJE MARIJINE MILOSTNE PODOBE NA SVETI GORI LETA 1717
Zgodovinski in kulturni oris dogodka na osnovi zgodovinsko-kronikalnega zapisa v delu *Bosna serafska* p. Mavra Fajdige
1. zvezek: Spremna študija, prevod in viri

Recenzenta: Martin Bele, Monika Osvald
Jezikovni pregled: Zala Mikeln, Anja Muhvič

Zasnova in urejanje zbirke: Matej Klemenčič
Uredniški odbor: Tomaž Brejc, Nataša Golob, Janez Höfler, Stanko Kokole, Primož Lampič, Milan Pelc, Robert Peskar
Uredniški odbor podzbirke ICCHS: Matej Klemenčič, Dušan Mlacović

Oblikovna zasnova zbirke: Neva Štembergar

To delo je ponujeno pod licenco Creative Commons Priznanje avtorstva-Deljenje pod enakimi pogoji 4.0 Mednarodna licenca (izjema so fotografije). / This work is licensed under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (except photographs).

Založila: Založba Univerze v Ljubljani
Za založbo: Gregor Majdič, rektor Univerze v Ljubljani
Izdala: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani; ICCHS - Mednarodno središče za primerjalne zgodovinske raziskave / International Centre for Comparative Historical Studies
Za izdajatelja: Mojca Schlamberger Brezar, dekanja Filozofske fakultete

Prelom: Nana Martinčič
Tisk: Birografika Bori
Prva izdaja, 100 izvodov
Ljubljana, 2025
Cena: 40 €

Slika na naslovnici: Začetek opisa kronanja svetogorske Marijine podobe l. 1717 v Fajdigovem delu *Bosnia Seraphica* (*Bosna serafska*), str. 682

Knjiga je izšla s podporo Javne agencije za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije (ARIS) v okviru raziskovalnega projekta J7-2604 (Latinske in nemške kronike na Slovenskem), ki je pod vodstvom dr. Mateja Hriberška potekal med letoma 2020 in 2024.

Prva e-izdaja. Publikacija je v digitalni obliki prosto dostopna na https://ebooks.uni-lj.si/ZalozbaUL
DOI: 10.4312/9789612975333

Kataložna zapisa o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

Tiskana knjiga
COBISS.SI-ID=227520259
ISBN 978-961-297-534-0

E-knjiga
COBISS.SI-ID 227522563
ISBN 978-961-297-533-3 (PDF)

Matej Hriberšek

KRONANJE MARIJINE MILOSTNE PODOBE NA SVETI GORI LETA 1717

Zgodovinski in kulturni oris dogodka na osnovi zgodovinsko-kronikalnega zapisa v delu *Bosna serafska* p. Mavra Fajdige

1. zvezek: Spremna študija, prevod in viri

Ljubljana 2025

KAZALO

Uvodna beseda 9

Spremna študija..... 17

1 O kronanju Marijine milostne podobe na Sveti gori l. 1717 19
1.1 Maver Fajdiga in njegovo zgodovinsko-kronikalno delo *Bosna serafska*..... 19
1.1.1 O piscu 19
1.1.2 O delu 21
1.1.3 Datacija 22
1.1.4 Naslov..... 22
1.1.5 Vsebina..... 23
1.1.6 Besedilne in jezikovne značilnosti..... 24
1.1.7 Viri in zgodovinopisni pristop..... 27
1.1.8 Usoda rokopisa 30
1.1.9 Fajdigov rokopis kot vir..... 32

2 Viri za opis kronanja svetogorske Marijine podobe l. 1717 35
2.1 Arhivski in rokopisni viri..... 35
2.1.1 Arhiv Slovenske frančiškanske province (ASFP)..... 35
2.1.2 Arhiv frančiškanskega samostana na Sveti gori (AFSSG)..... 39
2.1.3 Arhiv frančiškanskega samostana Kostanjevica (AFSK)..... 41
2.1.4 Fajdigov opis svetogorskega frančiškanskega samostana v delu *Bosna serafska* (1777–1780) 47
2.1.5 Gradivo o kronanju v Arhivu kapitlja sv. Petra Vatikanske knjižnice.....49
2.2 Tiskani viri..... 50
2.2.1 Pasconi, ***Historia Ecclesiae, et Conventus Montis Sancti*** (1746) 50

3 Kronanje l. 1717 55
3.1 Kratka zgodovina obreda kronanja 55
3.2 Aleksander Sforza Pallavicino 56
3.3 Določila glede obreda kronanja (***Ordo coronandi***)..... 57
3.4 Zgodovinske razmere na Goriškem v času kronanja..... 63

3.5 Priprave na kronanje 65
3.6 Kronanje 89

4 Poznejši viri za kronanje svetogorske Marijine podobe l. 1717 in njegovi opisi 93
4.1 Sveta gora v zgodovinskih virih pred l. 1717 93
4.2 Zapisi o kronanju svetogorske Marijine podobe po l. 1717 95

5 Izvirno besedilo in prevod 127

6 Dodatek 199

7 Slikovno gradivo 205

8 Viri in literatura 317
8.1 Arhivski in rokopisni viri 317
8.2 Spletni viri 319
8.3 Literatura 321

9 Seznam slikovnega gradiva 587

svojim prijateljem

Martini Ožbot Currie

Oliverju Currieju

Silvani Ožbot (1928–2024)

Uvodna beseda

Prvo srečanje z rokopisom zgodovinsko-kronikalnega dela *Bosna serafska* (*Bosnia Seraphica*) frančiškana p. Mavra Fajdige, ki je osnova za nastanek te knjige, segajo v leto 2009, ko me je na ta, meni tedaj povsem neznani rokopis opozoril dr. Jože Škofljanec iz Arhiva Republike Slovenije, ki se kot zgodovinar ukvarja z zgodovino frančiškanskega reda in je vodilni strokovnjak pri nas za to področje. Tedaj sva se dogovorila, da bi bilo dobro in smiselno rokopis v prihodnje prepisati in ga objaviti ter s tem ponuditi širši strokovni javnosti, vsaj izbrane dele, če ne v celoti, pa tudi postopoma prevesti. Brez zaveze in obljub glede časovnega roka sem pristal, da prevzamem to nalogo, Jože pa mi je priskrbel črno-bele fotografske reprodukcije celotnega 1235 strani obsegajočega rokopisa, ki jih je naredil l. 1999 za raziskovalne namene.

Tako se je začelo postopno delo na transkriptu: spoznavanje njegovih posebnosti, pisave, vsebine, širšega zgodovinskega okvira ipd., ki je trajalo do l. 2019, ko je bila prepisana dobra polovica rokopisa. Tedaj mi je postalo jasno, da bo mogoče zastavljeni cilj v doglednem času uresničiti le v okviru večjega projekta in z večjo skupino sodelavcev. Tistega leta sem pri tedaj Agenciji za raziskovanje Republike Slovenije (ARRS; zdaj ARIS, Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije) prvič prijavil projekt »Latinske in nemške kronike na Slovenskem«. Projekt sicer ni bil slabo ocenjen, a ne dovolj dobro, da bi bil izbran za sofinanciranje, zato sem ga l. 2020 znova prijavil na Javni razpis za (so)financiranje raziskovalnih projektov za l. 2020 pod prijavno številko 728, in po odločitvi ocenjevalcev je bil (so)financiran z 2726 letnimi urami za obdobje treh let s pričetkom 1. septembra 2020. Prijava je bila ocenjena s samimi najvišjimi ocenami: znanstvena odličnost raziskovalcev: 5,0; znanstvena, tehnološka oziroma inovacijska odličnost: 5,0; kakovost in učinkovitost izvedbe in upravljanja: 5,0; skupna ocena: 15,0. Projekt je dobil šifro J7-2604.

Projektna skupina je sprva vključevala enajst raziskovalcev; to smo bili: dr. Matej Hriberšek, dr. Gregor Pobežin, dr. David Movrin, dr. Tone Smolej, dr. Tanja Žigon, dr. Petra Kramberger, dr. Boris Golec, dr. Matija Ogrin, dr. Luka Vidmar, dr. Vojko Pavlin in dr. Miha Preinfalk. Drugo leto sta se projektu priključila še dva raziskovalca: dr. Monika Deželak Trojar in dr. Matjaž Grahornik. Projekt je bil zastavljen interdisciplinarno in je združil klasične filologe (Hriberšek, Pobežin, Movrin), strokovnjake za primerjalno književnost (Smolej, Ogrin, Vidmar, Deželak Trojar), germaniste (Žigon, Kramberger, Pavlin) ter zgodovinarje (Golec, Preinfalk, Pavlin, Grahornik).

Zastavljeni cilji so bili: 1. popisati obstoječe gimnazijske kronike; 2. popisati in dokumentirati ohranjene šolske kronike; 3. kronike dokumentirati ter zbrati kar največ podatkov o njihovem nastanku in njihovih avtorjih; 4. predstaviti vsebino kronik; 5. digitalizirati kar največ kronik (z dovoljenjem nosilcev lastninskih

pravic) ter zbrati o njih in z njimi povezani vsebini kar največ slikovnega gradiva; 6. kritično obdelati in znanstveno nadgraditi nekatere že obdelane kronike ter po potrebi posodobiti njihove prevode; 7. pripraviti spletni portal z opisnimi in slikovnimi predstavitvami kronik ter nekaterimi prepisi (celotnih kronik ali izbranih delov); 8. na primeru dveh kronik (ene latinske in ene nemške) pokazati, kakšen je historični potencial kronik kot zgodovinskih in splošnokulturnih virov, kroniki transkribirati in pripraviti njun prevod, v primeru, da gre za obsežni kroniki, pripraviti prevode daljših ilustrativnih odlomkov, jih znanstveno obdelati in izdati v knjižni obliki; 9. pripraviti razstavo o kronikah; 10. pripraviti simpozij na temo kronik.

Končni rezultati projekta so bili:

1. Popisane so bile vse kronike gimnazij, ki so jih v preteklosti obiskovali slovenski dijaki.
2. Popisane so bile šolske kronike, ki zajemajo dogodke do l. 1920 in jih hranijo slovenski arhivi ter druge institucije; kronike, ki jih še hranijo šole, zaradi časovne omejitve projekta niso bile vključene v popis.
3. Pripravljen je bil okvirni popis ohranjenih kronik in kronikalnih del, prav tako so bili zbrani podatki o njih. Težave so bile pri odkrivanju župnijskih kronik, ki jih je veliko še v hrambi na posameznih župnijah; na območju ljubljanske metropolije je veliko župnij svoje kronike že predalo Nadškofijskemu arhivu Ljubljana, medtem ko so na območju metropolije Maribor ter škofij Celje, Novo mesto, Murska Sobota in Koper župnijske (kaplanijske, podružnične in druge) kronike v arhivih le redke ali pa hranijo samo fotokopije; kronike redovnih skupnosti je bilo mogoče popisati deloma na osnovi omemb v literaturi, deloma pa na osnovi dostopa, ki so ga dovolili redovni predstojniki.
4. Pri kronikah, ki so bile natančneje obdelane, je natančneje popisana in predstavljena tudi njihova vsebina.
5. Pri zbiranju digitalnih kopij kronik so nam bili tako institucije kot posamezniki zelo naklonjeni. Digitalizirano gradivo so prispevali: Frančiškanska provinca sv. Križa, Arhiv Republike Slovenije, Narodna in univerzitetna knjižnica Ljubljana, Slovenski šolski muzej, Pokrajinski arhiv Koper ter Župnijski urad Ruše, za kar jim gre posebna zahvala.
6. Po posvetu med člani skupine je bil sprejet sklep, da se del projekta, kjer bi nadgrajevali že obravnavane kronike, opusti in se pozornost raje posveti še neobdelanim kronikam.
7. Prvotni načrt je bil postaviti spletno stran *Chronica Slovenica* z opisnimi predstavitvami kronik in njihovimi digitalnimi reprodukcijami ter nekaterimi prepisi celotnih kronik ali izbranih delov. Ker pa bi to pomenilo hrambo ogromnega števila visokoresolucijskih digitalnih reprodukcij (od 300 do 600 dpi), ki zasedejo ogromne količine prostora, nobena institucija ni bila pripravljena prevzeti te naloge; zato je bilo sklenjeno, da se na spletu objavita le obe osrednji kronikalni

deli projekta. To nalogo je prevzel Inštitut za novejšo zgodovino. Obe deli sta objavljeni kot del spletnega portala Zgodovina Slovenije – Sistory.si; na voljo so prepis izvirnega besedila obeh kronik, njune digitalne reprodukcije ter njuni predstavitvi.

8. Da bi lahko pokazali, kakšen je historični potencial kronik kot zgodovinskih in splošnokulturnih virov, sta bili izbrani kronikalni deli *Bosnia Seraphica* Mavra Fajdige in zbir pisma Franca Franza (za njun opis gl. nadaljevanje).
9. Razstava, ki pregledno predstavlja latinske in nemške kronike na Slovenskem, je pripravljena in spremlja javne predstavitve projekta.
10. Kronikam, njihovi predstavitvi, problematiki in različnim vidikom njihovega pomena je bil v celoti posvečen simpozij Colloquia Divina, ki je ob mednarodni udeležbi potekal 9. in 10. marca 2023 v Kopru.

*

Če se povrnem k točki osem predstavitve rezultatov projekta … Kot vzorčna primera za obravnavo sta bili izbrani ena latinska in ena nemška kronika. Kot primer nemške je bila izbrana pisemska kronika, in sicer zbir pisem oficirja Franca Franza baronu Jožefu Kalasancu Erbergu; gre za delo kronikalnega značaja, ki je del korespondence barona Erberga, obsega pa več kot 1800 pisem, s katerimi je v Ljubljani živeči dopisnik, sicer malo znani upokojeni oficir Franc Franz v obdobju od l. 1832 do 1840 baronu Erbergu, ki je bil ena ključnih osebnosti znanosti, umetnosti in kulture na tedanjem Kranjskem ter je živel umaknjeno v Dolu pri Ljubljani, najprej nekajkrat tedensko, nato pa skoraj vsak dan poročal o najnovejših dogodkih v Ljubljani in širše. Iz zbirke pisem so prevedena pisma iz l. 1836, ko je bila v Ljubljani epidemija kolere; s tem je projekt, katerega potek je sovpadel z obdobjem COVID-19, simbolno povezal obe epidemiji. Pisma so prevedli Tanja Žigon, Petra Kramberger in Vojko Pavlin.

Kot primer latinske kronike je bilo izbrano zgodovinsko-kronikalno delo *Bosna serafska* (*Bosnia Seraphica*) frančiškanskega pisca, provincialnega knjižničarja in arhivarja Mavra Fajdige (1734–1790). Prvotni namen projekta je bil, da bi bil glavni poudarek raziskovanja na Ljubljani; zato je bil sprva načrtovan prevod Fajdigovega opisa frančiškanskega samostana v Ljubljani.

L. 2021 pa je prišla nova pobuda, tokrat s strani kolegov umetnostnih zgodovinarjev. L. 2017, ob tristoletnici kronanja svetogorske Marijine podobe, je bil na Sveti gori znanstveni simpozij, na katerem je skupina strokovnjakov z različnih področij predstavila ta dogodek iz različnih zornih kotov, po simpoziju pa je bil predviden tudi izid jubilejnega zbornika z objavo prispevkov. Glavna organizatorja dogodka, dr. Monika Osvald in dr. Matej Klemenčič, sta se name obrnila s predlogom, da bi v zborniku objavili tudi tisti del iz rokopisa zgodovinsko-kronikalnega dela Mavra Fajdige *Bosna serafska*, ki opisuje kronanje Marijine podobe l. 1717. Po pregledu izvirnika smo se dogovorili za prepis izvirnega besedila, prevod v slovenščino in kratek komentar; delo je bilo končano v približno dveh mesecih.

Kmalu pa se je izkazalo, da bi lahko prispevek prerasel v nekaj več, saj je obseg komentarja vse bolj naraščal zaradi številnih zanimivih dejstev, ki jih besedilo o kronanju prinaša. Sklenjeno je bilo, da bo prevod s komentarjem in dodano spremno študijo izšel kot posebna publikacija, zato je bil prijavljen pri Založbi FF in na ARIS. Delo je bilo po več podaljšanjih, ki so bila posledica različnih nepredvidenih dogodkov, zaključeno v drugi polovici l. 2024.

*

Predstavitev kronanja je razdeljena na dva zvezka.

Prvi zvezek knjige je spremna študija, ki predstavlja zbrana dejstva o samem dogodku kronanja Marijine milostne podobe l. 1717, ter prinaša slikovni material in vire.

V prvem poglavju sta predstavljena pisec Maver Fajdiga in njegovo delo: orisani so Fajdigovo življenje, rokopis dela Bosna Serafska, njegova datacija, vsebina, značilnosti, uporabljeni viri in njegova poznejša usoda.

V drugem poglavju so predstavljeni različni viri, predvsem arhivski, ki jih hranijo: arhiv Slovenske frančiškanske province v Ljubljani, arhiv frančiškanskega samostana na Sveti gori, arhiv frančiškanskega samostana Kostanjevica, ter vsebina rokopisa Fajdigovega dela Bosnia Seraphica, ki ga hrani arhiv Slovenske frančiškanske province v Ljubljani, in gradivo o kronanju, ki ga hrani Arhiv kapitlja sv. Petra, ki je del Vatikanske knjižnice. Med tiskanimi viri je predstavljeno le delo Gašperja Pasconija Historia Ecclesiae, et Conventus Montis Sancti, ki je izšlo l. 1746 in je kronološko najbližje kronanju, obenem pa tudi najnatančneje opiše sam dogodek.

V tretjem poglavju so predstavljeni dogodki, ki so neposredno povezani s kronanjem l. 1717. Opisani so kratka zgodovina samega obreda, njegov glavni pospeševalec, grof Aleksander Sforza Pallavicino, ter predpisani obrednik za izvedbo kronanja, ki je bil v veljavi v 18. stoletju. Zgodovinske razmere na Goriškem v prvi četrtini 18. stoletja so zgolj nakazane v skromnih obrisih; njihov opis bralca obenem napoti na relevantno strokovno literaturo o zgodovini Goriške v tem obdobju. Nato so na osnovi arhivskih virov, korespondence in ohranjenih prepisov arhivskih virov predstavljene večletne priprave na kronanje, na koncu pa je na osnovi Fajdigovega opisa ob dopolnitvi s predstavitvijo v drugih virih v osnovnih potezah predstavljeno samo kronanje. Natančnejši opis posameznih dejstev o kronanju je podan v obsežnem komentarju.

Četrto poglavje je znova posvečeno virom. V prvem delu so predstavljeni viri, ki omenjajo Sveto goro pred l. 1717, v drugem delu pa tisti viri po l. 1717, ki predstavljajo ali vsaj omenjajo kronanje. Seznam ni popoln; bo pa nedvomno v pomoč morebitnim novim raziskovalcem.

Peto poglavje prinaša prepis izvirnega besedila iz rokopisa Fajdigovega dela Bosnia Seraphica in njegov prevod. Prepis je nastal že l. 2022, l. 2024 pa je bil še enkrat pregledan in popravljen na osnovi kritične izdaje Fajdigovega dela, ki je izšla v tem

letu pod uredniško taktirko spodaj podpisanega. Prepis je skupaj z reprodukcijami izvirnika dostopen na spletnem portalu Sistory.si pod naslovom: https://sistory.github.io/LatNemKronike/.

Kot šesto poglavje sledi kratek dodatek: gre za prepis treh slavilnih besedil, ki so ohranjena arhivu Slovenske frančiškanske province v Ljubljani v fondu svetogorskega samostana pod signaturo IIb-12a Sveta Gora 1717. Besedila in njihov pomen so natančneje predstavljeni v drugem poglavju med arhivskimi ter rokopisnimi viri za opis kronanja l. 1717; zaradi svojih specifik pa je dodan njihov diplomatski (oz. diplomatični) prepis v takšni obliki, kot jo najdemo v rokopisu.

Sedmo poglavje prinaša seznam zbranega slikovnega gradiva, ki je v besedilo vključeno v bloku; predstavlja osebe, arhivsko gradivo, zemljevide, upodobitve in knjižno gradivo, povezano s kronanjem l. 1717, ter dopolnjuje gradivo, objavljeno v zborniku Tristoletnica kronanja milostne podobe Svetogorske Matere Božje, ki je v uredništvu Monike Osvald in Mateja Klemenčiča letos izšel v sodelovanju Založbe Univerze v Ljubljani, Založbe Brat Frančišek in Slovenskega umetnostnozgodovinskega društva.

V osmem poglavju so zbrani uporabljeni viri in obsežen seznam uporabljene literature.

*

Drugi zvezek je vsestranski komentar k Fajdigovemu opisu kronanja l. 1717.

Je najobsežnejši del celotne predstavitve, zaradi katerega je ta knjiga tudi dobila podnaslov Zgodovinski in kulturni oris dogodka na osnovi zgodovinsko-kronikalnega zapisa v delu Bosna Serafska p. Mavra Fajdige. Gre za obsežen stvarni komentar k besedilu, v katerem so pojasnjena vsa dejstva, povezana z njim: zgodovinska, cerkvenozgodovinska, teološka, filološka, zemljepisna, kulturološka itd.

Prvotno je bil komentar znatno krajši; a po pregledu celote sem ugotovil, da je v njem nekaj izostalo, in sicer umetnostnozgodovinski vidik, ki stopi najbolj v ospredje v drugem poglavju, kjer Fajdiga opisuje okrasje Svete gore, pripravljeno za praznovanje kronanja, še zlasti slavilne napise in simbolne embleme. Komentar prav tega poglavja je bil zato temeljito nadgrajen z razlago simbolike predstavljenih 36 emblemov, ki prinaša ne samo oris na njih zajete simbolike, ampak tudi predstavitev razvoja simbolnih pomenov skozi čas. Upam si trditi, da bo zanimiv ne le za kolege umetnostne zgodovinarje, ampak tudi za prenekaterega drugega bralca.

Komentar bo bralca z natančnimi opisi posameznih dejstev popeljal na zgodovinski sprehod skozi čas, še zlasti pa mu bo približal obdobje prve četrtine 18. stoletja, torej obdobje kronanja in z njim povezanih priprav. Predstavljeni so glavni akterji tega dogodka, druge z njim povezane osebe, kraji, pojmi, skratka vse, kar osvetljuje ta čas in območje Goriške, zato se lahko komentar res opiše kot zgodovinski in kulturni sprehod skozi zgodovino tega obdobja in oris posameznikov, ki

so ga sooblikovali. Virov, navedenih v sprotnih opombah pod črto (vsi so zbrani na koncu v zbiru virov in literature), je pogosto zelo veliko, vedno pa so razporejeni po časovnem zaporedju izida.

Večina dejstev je obsežno pojasnjena. Izjema je le nekaj malenkosti, ki so ostale na ravni domneve, ker jih zaradi omejenega dostopa do virov v času epidemije ni bilo mogoče z gotovostjo potrditi; prepuščam jih prihodnjim raziskovalcem.

Kazalo knjigi izjemoma ni dodano; ker je obseg knjige glede na prvotni načrt izjemno narasel, je bila v dogovoru z založbo sprejeta odločitev, da se kazalo izpusti, med drugim zato, ker je knjiga objavljena tudi v elektronski obliki in je dostopna na spletni strani Založbe FF, kar znatno olajša iskanje po njej.

*

Na koncu bi se želel zahvaliti vsem, ki so pripomogli k nastanku te knjige:

- vodstvu Slovenske frančiškanske province svetega Križa, ki je dovolilo digitalizacijo Fajdigovega rokopisa in omogočilo dostop do arhivskega gradiva province ter dalo dovoljenje za njegovo objavo;
- vsem bratom frančiškanom, ki so naklonjeno pomagali pri delu v posameznih samostanih in njihovih arhivih;
- vsem sodelujočim članom pri projektu »Latinske in nemške kronike na Slovenskem«: dr. Gregorju Pobežinu, dr. Davidu Movrinu, dr. Tonetu Smoleju, dr. Tanji Žigon, dr. Petri Kramberger, dr. Borisu Golcu, dr. Matiji Ogrinu, dr. Luki Vidmarju, dr. Vojku Pavlinu, dr. Mihi Preinfalku, dr. Moniki Deželak Trojar in dr. Matjažu Grahorniku, katerih nasveti, sugestije, posredovano gradivo, napotila na ustrezne posameznike ali naslove ter priporočila so dragoceno pripomogli h končnemu rezultatu;
- vsem sodelavcem in sodelavki, ki so kot prepisovalci in pregledovalci sodelovali pri pripravi celotnega prepisa Fajdigovega rokopisa dela *Bosnia Seraphica* ter pri njegovi spletni in knjižni objavi: dr. Borisu Golcu (ZRC SAZU), dr. Matjažu Grahorniku (ZRC SAZU), dr. Vojku Pavlinu (ZRC SAZU), dr. Gregorju Pobežinu (ZRC SAZU), dr. Mihi Preinfalku (ZRC SAZU), mag. Niku Hudelji (FF), dr. Davidu Movrinu (FF), dr. Mirjam Premk Podobnik (FF), Anji Kustec (FF) in mag. Mihaelu Ojsteršku (INZ);
- vsem, ki so mi pomagali z informacijami o specifičnih vprašanjih in temah: dr. Martinu Beletu (FF UM), dr. Moniki Deželak Trojar (ZRC SAZU), dr. Borisu Golcu (ZRC SAZU), dr. Matjažu Grahorniku (ZRC SAZU), dr. Jerneju Kotarju (NMS), dr. Nevi Makuc (ZRC SAZU), dr. Matiji Ogrinu (ZRC SAZU), dr. Aleksandru Panjeku (UP FHŠ), g. Vinku Paljku (župnik župnij Portorož in sv. Lucija), dr. Vojku Pavlinu (ZRC SAZU), dr. Renatu Podbersiču (Študijski center za narodno spravo), dr. Mihi Preinfalku (ZRC SAZU) in dr. Luki Vidmarju (ZRC SAZU);

- dr. Andreju Pančurju, direktorju Inštituta za novejšo zgodovino, in mag. Mihaelu Ojsteršku, postavljavcu spletne strani »Latinske in nemške kronike na Slovenskem«;
- ge. Bredi Seljak z Oddelka za domoznanstvo Goriške knjižnice Franceta Bevka Nova Gorica, za prijazno pomoč in pripravljeno gradivo;
- študentoma, ki sta mi priskočila na pomoč pri pregledu virov, Barbari Kovač in Blažu Sušniku;
- recenzentoma knjige, dr. Moniki Osvald in dr. Martinu Beletu (FF UM);
- lektoricama Zali Mikeln in Anji Muhvič za zgledno opravljen jezikovni pregled;
- zaposlenim na Založbi FF, še zlasti njenemu vodji g. Juretu Preglauu ter Evi Vrbnjak, za vso podporo, razumevanje in izjemno mero potrpljenja v celotnem procesu nastajanja te knjige;
- dr. Anici Lavrič ter svojemu sošolcu in študijskemu sotrpinu Bogomirju Troštu, sicer župniku župnije Jelšane in župnijskemu upravitelju župnije Podgraje, za nasvete glede prevoda, izvirnika in komentarja;
- dr. Moniki Osvald in dr. Mateju Klemenčiču za pobudo glede prevoda in nastanka knjige;
- družini za veliko mero potrpljenja in razumevanja v času nastajanje te knjige.

*

Končal bom s prav posebno zahvalo, ki jo dolgujem dr. Jožetu Škofljancu; brez njegove pobude pred leti, ko me je seznanil z rokopisom *Bosnia Seraphica*, brez njegove pomoči, ki jo je bil vedno pripravljen ponuditi, brez gradiva, na katero me je opozarjal ali mi ga je prijazno posredoval, ter brez njegove moralne in stvarne podpore bi ta knjiga ne mogla nastati v takem obsegu, kot je, prav tako pa tudi ne bi bilo mogoče izpeljati celotnega projekta v taki obliki in s takimi rezultati, kot nam je uspelo.

*

Delo posvečam svojim dobrim prijateljem, ki so doma v dogledu Svete gore, v Plačah na Vipavskem ob vznožju Vipavskega Križa: dr. Martini Ožbot Currie, dr. Oliverju Currieju in letos preminuli Silvani Ožbot (1928–2024).

Matej Hriberšek
Miklavž na Dravskem polju
december 2024

Spremna študija

1 O kronanju Marijine milostne podobe na Sveti gori l. 1717

1.1 Maver Fajdiga in njegovo zgodovinsko-kronikalno delo *Bosna serafska*

1.1.1 O piscu

Maver Fajdiga, pisec zgodovinsko-kronikalnega dela *Bosna serafska*, v katerem je tudi predstavitev frančiškanskega samostana na Sveti gori in v njej opis kronanja svetogorske Marijine podobe l. 1717, je v slovenskem prostoru malo znano ime. Ker je delo, ki ga je napisal, ostalo v rokopisu, ga ne obravnava nobena slovenska literarna zgodovina. Sporadične omembe pisca in dela je mogoče zaslediti v znanstvenih in strokovnih publikacijah raziskovalcev, ki so Fajdigov rokopis uporabljali kot vir pri svojih raziskavah.

Nekaj podatkov o Fajdigi je mogoče zbrati iz različnih dokumentarnih virov, ki jih v svojem arhivu v Ljubljani hrani Slovenska frančiškanska provinca sv. Križa. Fajdiga kot redovnik ni opravljal nobene vodilne funkcije v provinci, prav tako ni bil gvardijan katerega od samostanov; vse kaže, da je živel precej umirjeno samostansko življenje.

Prvi zapis o njem najdemo v *Popisu novincev* reda manjših bratov observantov strožjega spolnjevanja, ki so ga vodili od l. 1658 naprej, kjer je navedeno, da je bil med novinci, ki so jih v Nazarjah 23. septembra 1753 ob 6.00 zjutraj sprejeli v frančiškanski red Hrvaško-kranjske province sv. Križa, tudi »Anton Fajdiga, Kranjec iz Mekinj, v razredu retorike, rojen 10. januarja 1734, ki je privzel (redovno) ime Maver« (*Antonius Faidiga Carn. Münkendorfensis Rhet. nat: 10. Januarii 1734. appellatus fr Maurus*); habite je novincem podelil njihov magister Majkard Posarelli.[1] Okrajšava *Rhet.* lahko pomeni ali *Rhetorica* ali *Rhetoricus*, kar pomeni, da bil tedaj Fajdiga v šestem gimnazijskem razredu, tradicionalno imenovanem *Rhetorica*, ali pa ga je že zaključil in je bil že v letu noviciata, s čimer je imel izpolnjene pogoje za nadaljevanje šolanja na dvoletnem filozofskem študiju.[2]

Subdiakonat je prejel 20. decembra 1755 v nadškofijski kapeli v Gorici (*Fr. Maurus FAIDIGA, ordinis sancti Francisci strictioris observantiae, ad subdiaconatum*); skupaj z njim sta bila posvečena: Joseph Forrer iz Brunica (Brunecka) v subdiakona in Giovanni Battista de Facis iz Kanala v duhovnika.[3] V isti nadškofijski kapeli v Gorici

1 ASFP, Tyrocinium 1658.

2 Ciperle 2001, p. 233; Hriberšek 2005, pp. 17–45.

3 Volčjak 2010–2012, 2010, p. 68: *Die 20. decembris, sabbato quatuor temporum, in sacello archiepiscopali: FORRER Josephus, Bruneggiensis, e dioecesi Brixinensi dimissus, ad subdiaconatum; de FACIS Joannes Baptista, Canalensis, ad praesbyteratum; Fr. Maurus FAIDIGA, ordinis sancti Francisci strictioris observantiae, ad subdiaconatum.*

je bil 12. junija 1756 posvečen v diakona (*FAIDIGA Fr. Maurus, ordinis sancti Francisci strictioris observantiae, ad diaconatum*),[4] 24. septembra 1757 pa je v njej prejel duhovniško posvečenje v navzočnosti g. Andreja Pahorja in Filippa Schagnettija (*Fr. Maurus, ordinis minorum sancti Francisci strictioris observantiae e Monte Sancto, ad praesbyteratum*); skupaj z njim sta bila posvečena še Mihael Falič (Michele Fallich) iz Gradiške v diakona in kapucin br. Friderik iz Gorice v duhovnika.[5]

Seznam frančiškanskih bratov iz l. 1759 ga omenja med brati frančiškanskega samostana na Trsatu pri Reki, in sicer med patri in brati študenti (*PP. Et FFr. studentes*).[6] Pet let pozneje, l. 1764, na seznamu bratov frančiškanske province najdemo podatek, da je p. Maver Fajdiga (vpisan kot *VP. Maurus Faidiga*) eden od članov samostanske skupnosti v Novem mestu,[7] vendar ni zapisano, ali je v samostanu opravljal kakšno vidnejšo funkcijo. Na seznamu frančiškanov za l. 1778 je več podatkov;[8] iz zapisa izvemo, da je bil pomožni knjižničar (*Sub-Bibliot.*) in pomožni arhivar (*Sub-Archiv.*), da je zbiral dokumentarno gradivo ter da je pisal delo o provinci (*Compilat. Monument. et Scriptur. …*), zapis pa navaja tudi datum rojstva (11. januar 1734) in datum vstopa k frančiškanom (23. september 1753). Kratica *Conf. Conv.* ob njegovem imenu najbrž pomeni, da je bil samostanski spovednik. Seznam za l. 1779 ga omenja med frančiškani, ki so vstopili v red l. 1753, navedeno pa je tudi njegovo svetno ime, Anton (*Antonius*).[9] Na seznamu iz l. 1783[10] je omenjen kot provincialni prokurator (*Procur. Provi~ae*) in kot samostanski spovednik (*Conf. Conv.*).

Nekaj časa je morda preživel tudi na Sveti gori pri Gorici;[11] v *Breviariju*, ki ga hrani knjižnica frančiškanskega samostana na Kostanjevici pri Novi Gorici, je namreč v drugem poglavju, naslovljenem »O posvetitvi drugega samostana« (Caput II. De secundi Conventus Consecratione), ohranjen zapis o izjemno hudem viharju (burji), ki je dvignil streho v smeri proti Gorici in jo uničil, v klerikatu je iz stene odtrgalo veliko okno, vrata je odtrgalo s tečajev in jih odneslo itd. Zapis je nastal 30. januarja 1778 v Ljubljani, kot njegov avtor pa je podpisan p. Maver (*P. Maurus*), ki je na koncu dodal: *Haec ita contigisse vidi*; »Da se je to tako zgodilo, sem videl sam.«[12] Ali je Fajdiga bival na Sveti gori dlje časa ali pa se je mudil tam le v času, ko je zbiral gradivo za svoje delo, ni znano.

4 Volčjak 2010–2012, 2010, p. 68: *Die 12. junii, sabbato quatuor temporum, in sacello archiepiscopali FAIDIGA Fr. Maurus, ordinis sancti Francisci strictioris observantiae, ad diaconatum.*

5 Volčjak 2010–2012, 2010, p. 69: *Die 24. septembris, sabbato quatuor temporum, in sacello archiepiscopali, praesentibus reverendis reverendis dominis dominis Andrea PACHOR et Philippo SCHAGNETTI FALICH Michael, Gradiscanus, ad diaconatum FAIDIGA Fr. Maurus, ordinis minorum sancti Francisci strictioris observantiae e Monte Sancto, ad praesbyteratum Fr. Fridericus de Goritia, ordinis capuccinorum, ad praesbyteratum.*

6 ASFP, Catalogus 1759, fol. 2.

7 ASFP, Catalogus 1764, fol. 3v.

8 ASFP, Catalogus 1778, fol. 1r.

9 ASFP, Catalogus 1779.

10 ASFP, Catalogus 1783.

11 Makuc 2011, p. 88.

12 AFSK, Breviarium tripartitum 1778, Breviarii Historici Pars Altera, II., 193.

Zadnji podatki o njem so zapisani na tretji uvodni strani rokopisa njegovega zgodovinsko-kronikalnega dela, ki ga je naredil neznani zapisovalec, sicer tudi sestavljavec pozneje dodanega kazala: »Iz uradnih zapisov province, ki se jih hrani v ljubljanskem arhivu, je razvidno, da je bil pater Maver Fajdiga, v svetnem okolju imenovan Anton, rojen 10. januarja 1734, da je v serafski red vstopil 23. septembra 1753, v času provincialata patra Vincenija Mariašiča, da pa je umrl v Ljubljani 12. junija 1790.«[13] P. Alfonz Furlan navaja, da je umrl 13. junija 1790, star 56 let, in da je v redu živel 37 let, kot njegov rojstni kraj pa navaja Loko.[14]

1.1.2 O delu

Rokopis Fajdigovega zgodovinsko-kronikalnega dela hrani arhiv Slovenske frančiškanske province sv. Križa. Obsega tri strani uvodnih zapisov, 1209 strani zgodovinopisnega besedila, 21 strani kazala in dve strani pozneje dodanega besedila z naslovom *Pro memoria*, v katerem so na kratko povzeti in predstavljeni pomembnejši dogodki med letoma 1783 in 1817. Rokopis tako obsega skupaj 1235 strani; pisec vseh razen zadnjih dveh je Fajdiga.

Listi so večjega formata, velikosti približno 327 × 212 mm, a ta variira od strani do strani. Papir je srednje kakovosti; na njem je precej drobnih pik in manjših madežev, ki večkrat povzročajo težave pri razbiranju ločil; včasih je težje ločiti pike in vejice, dvopičja in podpičja ter pike in dvopičja. Rokopis je napisan na obeh straneh; zaradi močnega črnila besedilo včasih preseva na drugo stran in mestoma otežuje branje. Rokopisno besedilo je pisano z enakomerno, enovito lepo pisavo; jezik osnovnega zapisa je latinščina, prepisi izvirnih dokumentov in listin pa so v jezikih izvirnikov: v latinščini, nemščini ali italijanščini. Kot je bilo običajno za rokopise tega obdobja, je na lihih straneh vedno puščenega nekaj praznega prostora na desni strani, na sodih straneh pa na levi za morebitne opombe in popravke. Strani niso več številčene po foliantih (*retro-verso*), ampak z arabskimi številkami po vrstnem redu. V 19. stoletju je bilo delu dodano tudi imensko kazalo (*Index MS Chronicorum P. M. Fajdigae*), ki obsega 378 strani manjšega formata; njegov sicer neznani avtor ga je začel – kot kaže zapis na prvi strani – pripravljati 19. januarja 1893, zaključil pa ga je v dobrem mesecu dni (24. februarja). Kot dodatek h kazalu je nameraval narediti tudi seznam znamenj, okrajšav in težko berljivih besed (*Additamentum. Signa, abreviationes, verba difficiliter legibilia*), a namere ni uresničil.

Rokopisno gradivo prvotno ni bilo vezano, danes pa je vezano v kodeks in ima rjave usnjene platnice; vezano naj bi bilo – domnevno – v začetku 19. stoletja, vendar bo natančna datacija mogoča šele ob morebitni prevezavi, ko bo mogoče ugotoviti tudi materiale in način vezave ter tako morda tudi natančneje določiti knjigoveško delavnico ali celo knjigoveza. Dejstvo, da je besedilo vezano, je otežujoča okoliščina, ker se vezava na številnih mestih zajeda v rokopisno gradivo in otežkoča njegovo

13 ASFP, Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, p. III.

14 Furlan 1926, p. 39.

branje, saj so mestoma konci vrstic tako skriti in vključeni v vezavo, da jih ni mogoče prebrati, ampak lahko glede skritega besedila velikokrat zgolj sklepamo, včasih, a redko, pa ga ni mogoče razbrati in rekonstruirati.

1.1.3 Datacija

Na drugi uvodni strani je zapisano leto 1777, kar je gotovo leto začetka pisanja, na zadnji, 1209. strani pa je kot datum zaključka dela naveden 7. avgust 1778, a je pri datumu številka 78 prečrtana in nad njo napisano 80; popravek je naredil pisec sam (pisava je Fajdigova). Delo naj bi torej po eni različici trajalo dobro leto dni, a je glede na obseg in vsebinsko zahtevnost verjetnejša letnica 1780, kar pomeni, da je trajalo dobra tri leta.

1.1.4 Naslov

Na prvi uvodni strani rokopisa je poleg žiga frančiškanske knjižnice v Ljubljani (*Bibliotheca P. P. Franciscanorum Ljubljana*) zgolj zapis *Protocollum Provinciae Croatiae Carnioliae*, kar bi lahko prevedli kot *Prvi list popisa province Hrvaško-kranjske*.[15] Na drugem uvodnem listu je čez celo stran zapisan celoten naslov dela:[16]

> *Bosnia Seraphica seu Chronologico-Historica descriptio Provinciae Bosnae dein Bosnae Croatiae Nunc Provinciae S. Crucis Croatiae Carnioliae Ordinis Minorum S. Francisci strictioris observantiae nuncupatae in tres partes divisa In quarum prima Pertractantur ea, quae gesta sunt usque ad divisionem Provinciae in Provinciam Bosnam Argentinam, et Provinciam Bosnam Croatiam In secunda Discutitur status Provinciae Bosnae Croatiae post ejus divisionem usque ad moderna tempora In tertia Historiae singulorum extantium texuntur Conventuum congesta a P. F. Mauro Faidiga ejusdem Ordinis et Provinciae Alumno. Anno 1777.*
>
> Bosna serafska ali Kronološko-zgodovinski opis province Bosne, nato Bosne - Hrvaške, zdaj province svetega Križa Hrvaške - Kranjske reda manjših bratov svetega Frančiška strožjega spolnjevanja imenovane, razdeljen na tri dele, v katerih prvem se obravnavajo dogodki vse do delitve province na provinco Bosno Srebrno in provinco Bosno - Hrvaško, v drugem se razpravlja o stanju province Bosne - Hrvaške po njeni delitvi vse do sodobnih časov, v tretjem so popisane zgodovine posameznih obstoječih samostanov, ki ga je zbral oče brat Maver Fajdiga, gojenec tega istega reda in province. Leta 1777.

15 ASFP, Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, p. I.

16 ASFP, Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, p. II.

V znanstveni in strokovni literaturi se delo navadno citira v okrajšani obliki kot *Bosnia Seraphica*. Pater Alfonz Furlan v svojem popisu navaja nekoliko drugačen naslov: *Bosnia franciscana h[oc]. e[est]. Chronicon Geographico-historicum de Provincia quondam Bosniae Croatiae, deinde Croatico-Carniolica S. Crucis*; »Frančiškanska Bosna, to je geografsko-zgodovinska kronika o provinci nekoč Bosne - Hrvaške, nato Hrvaško-kranjski svetega Križa«.[17]

1.1.5 Vsebina

Naslov nakazuje vsebinsko razdelitev rokopisa. Razdeljen je na tri dele (*partes*), vsak del je razdeljen na poglavja (*capita*), poglavja pa na paragrafe (*paragraphi*; §) in podparagrafe.

Prvi del (*pars prima*) orisuje zgodovino frančiškanov od njihovega prihoda v Bosno do razdelitve te province na Bosno Srebrno in Bosno - Hrvaško, torej časovno obdobje približno od l. 1340 do 1513/1514. Drugi del (*pars secunda*) opisuje dogodke od omenjene razdelitve do časa, ko je Fajdiga pisal svoje delo, torej obdobje od l. 1513/1514 (tj. od razpada vikarije Bosne na vikarijo Bosno Srebrno, ki je vključevala kraje pod turško okupacijo, in vikarijo Bosno-Hrvaško, v katero so bila vključena vsa druga območja; obe sta postali provinci l. 1517) do l. 1777.

Prva dva dela sta izrazito zgodovinska ter predstavljata redovno, cerkveno in politično zgodovino (splošen opis Bosne; turška okupacija; prihod manjših bratov v Bosno; njihovo širjenje in delovanje; manjšim bratom podeljeni privilegiji; delovanje sv. Jakoba iz Marke; delitev vikarije Bosne; njeno vodenje; frančiškani, ki so umrli mučeniške smrti; razdelitev province Bosne in vzroki zanjo; samostani, njihovo zapiranje in ustanavljanje novih; spremembe znotraj province; pomembnejši zgodovinski dogodki; upravitelji; redovni kapitlji; razmere med kristjani v Bosni; pomembnejši frančiškani (mučenci, teologi, pisci, posamezniki, ki so opravljali pomembnejše funkcije); misijonska dejavnost frančiškanov; podeljeni jim privilegiji, svoboščine in izjeme; umrli sobratje). Prvi in drugi del obsegata 17 % celotnega dela.

Preostalih 83 % obsega tretji del (*pars tertia*), ki prinaša opise petnajstih samostanov, ki so bili v 18. stoletju vključeni v Hrvaško-kranjsko provinco sv. Križa reda reformiranih manjših bratov,[18] in sicer:

- Ljubljana (*Conventus Labacensis*),
- Trsat (*Conventus Tersactensis*),
- Sveta gora pri Gorici (*Conventus B. V. Mariae Gratiarum in Monte Sancto*),
- Novo mesto (*Conventus ad S. Leonardum confessorem Neostadii seu Rudolphswerti in Carniolia inferiori*),
- Senj (*Conventus ad S. Franciscum Segniae*),
- Kamnik (*Conventus ad S. Jacobum Apostolum Camnicii*),

17 Furlan 1926, p. 38.

18 Škofljanec 2000, p. 52.

- Sv. Lenart v Gozdu (*Conventus ad S. Leonardum in Sylvis*),
- Pazin (*Conventus ad B. V. visitantem Pisini Elisabeth*),
- Samobor (*Conventus ad B. V. in Coelos Assumptam Samaborini*),
- Brdovec (*Conventus ad B. V. visitantem Berdovicii Elisabeth*),
- Klanjec (*Conventus ad B. V. ab Angelo salutatam Clanicii*),
- Nazarje (*Conventus ad B. V. Mariam Annuntiatam Nazarethi*),
- Karlovec (*Conventus ad sanctissimam Trinitatem Carlostadii*),
- Brežice (*Conventus ad Divum Antonium Patavinum Runae*) in
- Jastrebarsko (*Conventus ad D. Virginem in Coelos Assumptam Jaskae*).

Kot skupno dopolnilo k predstavitvam samostanov so na koncu dodani še opisi hospicev in samostanov redovnic (klaris). Razdelitev vsebine je enaka kot v prvih dveh delih, le da se posamezni paragrafi delijo še na podparagrafe. Opisi samostanov pa niso le zgodovinski orisi, ampak gre za prave zgodovinske, geografske, kulturne, umetnostnozgodovinske, etnografske in biografske predstavitve, zanimive za širok krog strokovnjakov in bralstva. Vse opise povezuje dejstvo, da so narejeni po dokaj enotnem vzorcu. Za primer naj podam kratek povzetek vsebin iz predstavitve ljubljanskega samostana: a) opis dežele, v kateri je samostan (v primeru ljubljanskega Kranjske), njena zgodovina od antike do nastanka vojvodine ter njene geografske lastnosti (meje, obseg, rodovitnost, reke …); b) opis najpomembnejšega mesta dežele (v primeru Kranjske Ljubljane), oris njegove zgodovine od antike naprej, lega in lastnosti, cerkve v mestu in zunaj njega; c) prihod frančiškanov; č) gradnja samostana; d) zgodovina samostana, spremembe (prehajanje iz rok v roke različnih redov); e) miloščine, ustanove, darovi dobrotnikov; f) spremembe v samostanu: obnove, predelave, širitve; g) opis cerkve, kapel, oltarjev, relikvij, kript, napisov in v cerkvah pokopanih znanih oseb; h) bratovščine, posvetitve, obredi; i) posvetna dejavnost frančiškanov: delovanje v bolnišnici, hiralnici, sirotišnici … Vsi opisi samostanov, brez izjeme, pa imajo na koncu seznam umrlih samostanskih bratov (*Catalogus Patrum, et Fratrum in hoc Conventu pie in Domino defunctorum*) in pregled vseh samostanskih predstojnikov (*Elenchus Patrum Guardianorum*). Vključene vsebine so odvisne od pomena samostana, njegovih posebnosti in znamenitosti; opisi pomembnejših samostanov so obsežnejši in natančnejši, pri manjših in manj pomembnih so posamezna poglavja so tudi izpuščena. Najobsežnejši so opisi samostana na Trsatu (215 strani), samostana na Sveti gori pri Gorici (139 strani) in samostana v Ljubljani (167 strani), slednjega kot osrednjega samostana province, prvih dveh pa zato, ker sta bili tamkajšnji cerkvi tudi pomembni romarski središči.

1.1.6 Besedilne in jezikovne značilnosti

Rokopis je razmeroma lepo berljiv in enakomeren, slog preprost, a lep; izjema so prepisi dokumentov, za katere sta značilna strogo uradniški slog, ki se razlikuje od pisarne do

pisarne, in formulaičnost. Fajdigova latinščina je tekoča, besedje je bogato, slovnične napake so redke, ima pa nekaj pravopisnih posebnosti, značilnih za novoveško latiniteto:[19]

- prislove pogosto označuje s krativcem nad končnim vokalom;
- dolge vokale pogosto označuje s strešico;
- *i* na začetku besede (tudi v sestavljenkah) in medvokalni *i* sredi besede zelo pogosto zapisuje z *j*, a nedosledno (*Julii*, *subjungit*, *Joannes*, *ejusdem*, *jam*, *Forojulienses*, *Jordan*, *interjecta*, *judicavi*, *juncti*, *jus*, *Majestatis* …);
- v sestavljenkah z *ex* pogosto izpušča začetni *s* druge besede (*extructa* nam. *exstructa*; *existit* nam. *exsistit*; *exolverit* nam. *exsolverit* …);
- včasih vriva *j*: *subjicio, rejiciuntur*;
- *i* včasih zapisuje z *y* (*in Sylvis, inycitur, conycere, hymalem*);
- soglasniške skupine so pogosto neasimilirane (*adscribe* nam. *asscribe* …);
- dvojni *i* zapisuje z *ji* (*rejicit, dejiciatur*);
- pogosto izpušča *-ve-* v perfektovih oblikah (*perorarunt* nam. *peroraverunt* …);
- za 3. osebo indikativa aktivnega perfekta namesto končnice *-erunt* pogosto uporablja končnico *-ere*;
- namesto dvoglasnikov pogosto uporablja enostavne samoglasnike (*obedientia* nam. *oboedientia*) …

Z velikimi črkami poleg imen zapisuje uradne nazive, izraze za božansko in sveto, vse, kar je povezano s Cerkvijo, cerkveno hierarhijo, ureditvijo, organizacijo in cerkvenimi obredi, pa tudi s posvetno upravo, posvetne uradne nazive itd., npr.: *Archidux*, *Camera*, *Capitaneus*, *Cappucini*, *Carmelitae*, *Commendans*, *Comes*, *Conventus*, *Ecclesia*, *Episcopus*, *Fratres*, *Generalis*, *Guardianus*, *Episcopatus*, *Imperator*, *Monasterium*, *Observantes*, *Ordo*, *Pater*, *Patriarcha*, *Pontifex*, *Princeps*, *Promotor*, *Provincia*, *Rector Collegii*, *Sacramentum*, *Sanctus*, *Tribunal*, *Xenodochium* …

Zlasti pri ustaljenih izrazih, uradnih nazivih in verskih pojmih ter številnikih uporablja tudi okrajšave in okrajšane oblike z ligaturami. Nekaj primerov okrajšav iz opisa svetogorskega samostana:

a) latinske: 1ᵗᵐᵃ – prima; 1ᵗᵐᵒ – primo; 2ᵈᵃ – secunda; 2ᵈᵒ – secundo; 2ᵈò – secundo; 3ᵗⁱᵃ – tertia; 3ᵗⁱᵒ – tertio; 3ᵗⁱò – tertio; 4ᵗᵃ – quarta; 4ᵗᵃᵐ – quartam; 4ᵗᵒ – quarto; 8'bris – October, Octobris; 8ᵛᵃ – octava; 9ⁿᵒ – nono; 11ᵗᵐᵃ – undecima; 15ᵗᵒ – quinto decimo; A. – Anno; A. C. – Anno Christi; A. R. – Admodum Reverendus; A. R. P. – Admodum Reverendus Pater; act. – actualis; Ad'm – Admodum; A'ⁱ – Anni; an. – annorum; A'ᵒ– Anno; Ap'lcus – Apostolicus; Apost. – Apostolicus; Apr. – Aprilis; April. – Aprilis; Aquilej. – Aquilejensis; Archiep'pi – Archiepiscopi; ARP. – Admodum Reverendus Pater; Aud'ᵒʳ – Auditor; Aug. – Augustus; Augᵐᵃ – Augustissima; Augᵐᵘˢ – Augustissimus; Auth'ᵉ – Authoritate; B. – Beatus; B. B. – Beatae; B. B. – Beati; B. M. V. – Beatae Mariae Virginis; B'ᵃᵉ – Beatae; B'ᵃᵉque V. M. – Beataeque Virgini Mariae; Bar. – Baro; Bav. – Bavarus; C. – Caesareus,

19 Hriberšek 2018, pp. 99–100.

Caesarea, Caesareum; c. – caput, capite; C. – Conventus; Caes. – Caesareus, Caesarea, Caesareum; Canal. – Canalensis; Cancell. – Cancellarius; Cancella'rius – Cancellarius; Canon. – Canonicus; Card. – Cardinalis; Cath'ae – Catholicae; Cels'mi – Celsissimi; Chyr. – Chryrurgus; cler. – clericus; Coadj. – Coadjutor; Com. – Comitatus; Conc. – Concionator; Con'or – Concionator; Con'tus – Conventus; d. – denarius, denarii, denario, denarium; denariorum, denariis, denarios; D. – Divus, Diva, Divum; A. D. – Anno domini; Dat. – Datum; Def'tor – Deffinitor; Df'tor – Deffinitor; Df'tor – Diffinitor, Deffinitor; Diff'or – Diffinitor; Diff'rium – Diffinitorium; Dioec. – Dioecesis; D'na – Domina; D'nus – Dominus; Eccles. – Ecclesiae; Emer. – Emeritus; Emin'mus – Eminentissimus; etc. – et cetera; Excell'mi – Excellentissimi; Ex-Cust. – Ex-Custos; Ex-Df'tor – Ex-Diffinitor; Ex-Minist. – Ex-Minister; fl. – floreni; fol. – folium, folii, folio; Fr' – Frater; Gen. – Generalis; glor. mem. – gloriosae memoriae; Gorit. – Goritiensis; Guard. – Guardianus; Ill'mus – Illustrissimus; Imp. – Imperator, Imperialis, Imperium; Ind'ne – Indictione; J. U. D. – Juris Utriusque Doctor; Jubil. – Jubilatus; L. S. – Locus Signi; laic. – laicus; Lect., lect. – Lector; lib. – liber; Lib. Bar. – Liber Baro; M. – Maria, Martyr; Mons; M. V. P. – Maxime Venerabilis Pater; Mag. – Magister; mem. – memoria; m'ppa – manu propria; N. N. – Nomen Nominandum; Nomen notetur; N'o – Numero, numero; Nob. – Nobilis; Not's – Notarius; Ord. – Ordo; P. – Pater; P. P. – Patres; p. t. – pleno titulo; pag. – pagina; Pat. – Patriarcha; Patriar. – Patriarcha; perill. – Perillustris; Phl'iae – Philosophiae; Prov. – Proverbia; Provincia; Provincialis; Prov. Pat. – Provinciae Pater; q'm – quondam; Rel. – Religio, Religionis; R'mi – Reverendissimi; Rom. – Romanus; S. – Sacer; Sanctus; Sigillum; solidus; S. C. M. – Sacra Caesarea Majestas; S. P. – Sanctus Pater; S. R. E. – Sanctae Romanae Ecclesiae; S. R. I. – Sacri Romani Imperii; S. S. P. P. – Sancti Patres; Scrip'ra – Scriptura; Secret. – Secretarius; Ss. – Sanctissimus; Tert. – Tertiarius; V. P. – Venerabilis Pater; Vn'bilis – Venerabilis; V'ndi – Venerandi; X'bris – Decembris;

b) italijanske: 1'mo – primo; 2'o – secondo; 3'o – terzo; Bat'ta – Battista; C'e – Conte; Col›mo – Colendissimo; Duc. – ducato, ducati; Fran'co – Francesco; Gio. – Giovanni; Ill'ma – Illustrissima; Ill're – Illustre; L. – lira, lire; log'te – logotenente; med.'o– medesimo; Molt' – Molto; M'ro – Maestro; Nobb. Sig'ri – Nobili Signori; Oss'mo – Osservantissimo; P. – Padre; P're – Padre; Proc.'re – Procuratore; P'rone – Patrone; S. – San; Ser. – Servitori; Ser're – Servitore; Sig'r – Signor; Sig'ri – Signori; solennem'te – solennemente; Sp. – Spettabile; Sud.'o – sudetto; sud'ta – sudetta; V. S. – Vostra Santità; Vice-presid'te – Vice-presidente; V'ndo – Venerando; Xm'bre – dicembre; S. – soldo, soldi;

c) nemške: Adm'aon – Administration; G. – Graf; H. – Heilig; H. – Herr; I. Ö. – Inner-Österreichisch, Inner-Österreichs; Kay. – Kayserlich; König. – Königliche; May. – Mayestät, Mayestaet; Röm. – Römisch; Röm. Kay. May. – Römische Kayserliche Mayestät; Septemb. – September; v' – von; Xber – Dezember …

Prepisi dokumentov so označeni z narekovaji na začetku in na koncu vsake vrstice; njihov jezik je zaradi formulaičnosti ter uradniškega sloga, ki se razlikuje od pisarne do pisarne, slogovno precej drugačen od Fajdigovega. Namesto oklepajev in zaklepajev uporablja označbi *I:* in *:I*.

Krajše navedbe iz drugih del in pomembnejši izrazi so v besedilu podčrtani; v tiskani izdaji bi bili ti deli besedila natisnjeni ležeče. V besedilu so številni sprotni popravki (v besedilu ali ob robu), pa tudi poznejši, kar dokazuje, da je bilo vsaj enkrat pregledano, dopolnjeno in popravljeno.

1.1.7 Viri in zgodovinopisni pristop

Fajdiga je pri pisanju uporabil vse dosegljive arhivske, rokopisne, tiskane in epigrafske vire, včasih pa se je naslonil tudi na ustno izročilo. Pomembno literaturo je dobro poznal, ker je imel kot pomočnik knjižničarja dostop do vsega potrebnega gradiva. Pri obliki ter pristopu k obravnavi in razporeditvi snovi se je zgledoval po sočasnih redovnih kronikah (in njihovih virih), zlasti po Herzogovi[20] in Greidererjevi,[21] ki je nastajala sočasno s Fajdigovo. Očitno podobnost razkrivajo že naslovi:

a) Herzog: *Cosmographia Austriaco-Franciscana, seu exacta descriptio provinciae Austriae* »Avstrijska frančiškanska kozmografija ali natančen opis province Avstrije«;
b) Greiderer: *Germania Franciscana seu Chronicon geographo-historicum* »Frančiškanska Nemčija ali geografsko-zgodovinska kronika«;
c) Fajdiga: *Bosnia Seraphica seu Chronologico-Historica descriptio* »Bosna serafska ali Kronološko-zgodovinski opis«.

Fajdigov glavni vir za prva dva dela kronike je bila redovna zgodovina *Letopis manjših bratov* (*Annales Minorum*) v osmih knjigah; njen avtor je bil irski frančiškan in redovni zgodovinar Luke Wadding (Lucas Waddingus). Delo je prvič izšlo v prvi polovici 17. stoletja,[22] a Fajdiga je pri delu že lahko uporabljal drugo, razširjeno in dopolnjeno izdajo, ki je izšla v Rimu v času Fajdigove mladosti, obsegala pa je 19 knjig.[23] Waddingovo delo je dopolnjeval z glavnim virom za zgodovino frančiškanov v Bosni, kratkim zgodovinskim orisom *Origine della provincia Bosna Croatia* »Izvor province Bosne Hrvaške« Franja Glavinića;[24] oba avtorja tudi največkrat navaja in povzema. Pri opisih posameznih samostanov v tretjem delu je uporabljal tudi dela lokalnih zgodovinarjev: Valvazorjevo *Slavo vojvodine Kranjske* (pri opisu samostanov na Kranjskem se največkrat sklicuje nanj, v opisu ljubljanskega samostana 27-krat); Hieronima Megiserja in njegove l. 1612 v Leipzigu izšle *Anale (Letopis) Koroške* (*Annales Carinthiae*) v dveh knjigah; *Anale (Letopise) bavarskih vojvod*

20 Herzog 1740.
21 Greiderer 1777, 1781.
22 Waddingus 1625–1654.
23 Waddingus 1731–1745.
24 Glavinić 1648; Glavinić 1648a; Glavinić 2002; Glavinić 2002 (1648); Glavinić 1648 (2014).

(*Annales ducum Boiariae*) Johanna Georga Turmaira, imenovanega Aventin(us), ki so izšli l. 1554; zgodovinsko-kronikalno delo *Stara in nova Kranjska* (*Carniolia antiqua et nova*) Janeza Ludvika Schönlebna, ki je izšlo v letih 1680–1681. Pri opisu samostana na Trsatu je uporabljal dela t. i. »trsatskih« zgodovinarjev: *Historia Tersattana* Franja Glavinića;[25] *Dissertatio historica pro deipara Tersactana* Jurija Frančiška Ksaverja Marottija;[26] *Tersactum coronata Deipara Virgine insigne* Petra Francetića;[27] deli *Triumphus coronatae Reginae Tersactensis*[28] in *Historicus progressus Mariani triumphi et Frangepanae aniciae prosapiae*[29] Klara Pasconija; dalje svetogorsko zgodovino *Historia Ecclesiae, et Conventus Montis Sancti Divae Virginis Gratiarum* Gašperja Pasconija;[30] *Historia rerum Noricarum et Foroiuliensium* Martina Bavčerja,[31] *Historia della principale Contea di Goritia nella Provincia Foro-Juliense* Giana Giacoma d'Ischie in druge. Viri se od samostana do samostana razlikujejo.

Fajdigov zgodovinopisni pristop je tipičen primer zgodovinopisja na prehodu iz humanističnega v baročno in razsvetljensko. Njegove značilnosti so: poseganje daleč nazaj v preteklost, v antiko in še dlje; iskanje korenin in širšega zgodovinskega konteksta, kar se pri Fajdigi kaže v številnih etnoloških ekskurzih, zanimivostih ter podatkih iz socialne in literarne zgodovine (frančiškani, ki so se zapisali v zgodovino kot pisci), še zlasti pa v upoštevanju ne le knjižnih del, ampak tudi dokumentarnega gradiva, njegovem zbiranju po arhivih ter uporabi pri pisanju.[32]

Fajdiga je bil tudi pomožni provincialni arhivar (morda celo glavni arhivar), kar mu je omogočilo dostop do arhivov in dokumentov, povezanih z lokalno redovno zgodovino, ki jih je s pridom izkoristil pri pisanju; v delo je vključil prepise številnih za red in za zgodovino samostanov pomembnih arhivskih dokumentov, ki delu dajejo dodatno zgodovinsko kredibilnost: ustanovne listine, darovnice, podeljene privilegije, pisma papeške pisarne in pisarne oglejskega patriarhata, škofijske odredbe, dokumente iz cesarske pisarne itd., pisane večinoma v latinščini, pa tudi v nemščini in italijanščini. Velik del izvirnikov teh dokumentov je preverljiv, ker so še ohranjeni v arhivu frančiškanske province; gre za dokumente, ki so pomembni za zgodovino posameznih samostanov in za zgodovino Hrvaško-kranjske province sv. Križa; nekateri izvirajo še iz obdobja Bosne Srebrne, ker so se frančiškani iz Bosne, ko so bežali pred Turki, pogosto umikali na ozemlje Kranjske in so te dokumente prinesli s seboj. Verjetno pa je Fajdiga pri pisanju uporabljal tudi kronike posameznih samostanov. Navaja tudi številne podatke s področja kulturne zgodovine, omenja posameznike ter njihovo delo in zasluge (vir za biografijo), opisuje

25 Glavinić 1648b; Glavinić 1648 (2014); Glavinić 2014.
26 Marotti 1710.
27 Francetić 1718.
28 Pasconi 1731.
29 Pasconi 1744.
30 Pasconi 1746.
31 Bavčer 1777.
32 Coreth 1950, pp. 6, 23–26; Lhotsky 1962, pp. 81, 117–122; Szegedi 2002, pp. 58–60.

knjižnice in njihove fonde, cerkveno opravo in okrasje, umetnine, spomenike ter stavbe (vir za umetnostne zgodovinarje in zgodovinarje arhitekture), pogosto pa navaja še napise v cerkvah in nagrobne napise v njih pokopanih pokojnikov (nasploh značilnost zgodovinopisja 17. in 18. stoletja).

Na Fajdigovo delo je treba gledati tudi s kritično distanco, saj ne gre za kritično zgodovinsko delo v sodobnem pomenu besede, ampak za tipično zgodovinopisno delo 18. stoletja z značilnostmi tedanjega zgodovinopisja, s tedanjim razumevanjem preteklosti, zgodovinskih dogodkov, njihovega poteka in vzročnosti, pa tudi s tedanjim pogledom na zgodovino. Do njega so bili kritični že njegovi sobratje, kar je razvidno iz številnih kritičnih, mestoma celo žaljivih dopisov v rokopisu; večina teh pripomb je sicer nacionalno pogojenih, saj je razvidno, da gre za tiho konfrontacijo med sobrati slovenskega in hrvaškega rodu. Vendar pa je glede na razmere, v katerih je nastajala, *Bosna serafska* markanten dosežek in eno najobsežnejših ohranjenih latinskih kronikalnih del na Slovenskem. Kot zgodovinski dokument je pomembna za zgodovino frančiškanskega reda, za zgodovino Cerkve na Slovenskem, Hrvaškem in v Bosni ter za poznavanje cerkvene uprave in posameznih samostanov, pa tudi kot vir za podatke in zanimivosti o lokalni zgodovini, civilni upravi, pomembnih posameznikih in dogodkih, zgodovini sociale in medicine (delovanje frančiškanov v bolnišnicah, sirotišnicah …), prav tako pa prinaša nekaj zanimivih geografskih opisov.[33]

Fajdiga je svoje delo v tipični maniri zgodovinopisnih del tega obdobja zaključil z neposrednim nagovorom bralca:

> *Haec sunt, benevole lector, quae post laboriosa itinera, sedulas Archivorum lustrationes, diversorum Historicorum lectiones monumenta congerere licuit pro illustranda Provinciae Bosnae Croatiae, nunc S. Crucis Croatia Carniolia Historia. Tu benevole accipe, et pervolve animo, et si quae minus vera adnotata deprehenderis, meae adscribe inscitia, et charitativo corrige calamo.*
>
> »To je tisto, blagohotni bralec, kar je bilo po napornih popotovanjih, marljivih obhodih po arhivih in prebiranjih del različnih zgodovinarjev mogoče zbrati za osvetlitev zgodovine province Bosne Hrvaške, zdaj province svetega Križa Hrvaške Kranjske. Ti, blagohotni bralec, sprejmi in v duhu pretresi, in če boš ugotovil, da kaj zapisano ni najbolj resnično, pripiši moji nevednosti ter popravi z ljubeznivim peresom.«[34]

33 Gl. ASFP, Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, pp. 311 in nasl.; 503 in nasl.; 649 in nasl.; 783 in nasl.; 829 in nasl.; 1000 in nasl.; 1099 in nasl.; 1136 in nasl.

34 ASFP, Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, p. 1209.

1.1.8 Usoda rokopisa

Razmere, ki so vladale v obdobju nastajanja rokopisa in v letih po njem, so bile vse prej kot naklonjene temu, da bi delo lahko izšlo. Odlok o cenzuri (1781), tolerančni patent (1781), odlok o razpustitvi samostanov in preureditvi župnij (1782), o generalnih semeniščih in ukinitvi bratovščin (1783) ter o odpravi ljudskih pobožnosti (1784), cenzuriranje tujih cerkvenih predstavnikov, omejevanje novincev v redovih, združevanje semenišč, razpustitev bratovščin in razdelitev njihovega premoženja verskim skladom, omejevanje bogoslužnih obredov, odprava različnih pobožnosti, ukinitev božjepotnih cerkva (do smrti Jožefa II. so romarska središča samevala, pod njegovim naslednikom Leopoldom II. pa so nekatera znova zaživela) idr., vse to je pomenilo izjemen pritisk na sicer tradicionalen in ustaljen način življenja in delovanja redovnih skupnosti, ki so bile na območju ljubljanske škofije posebej na udaru zaradi izjemne nenaklonjenosti škofa grofa Karla Janeza Herbersteina[35] redovnikom in zaradi številnih ukrepov, naperjenih proti njim. Redovno življenje se je moralo podrediti nadzoru škofov in redovnim vodstvom so bili prepovedani stiki z redovnimi predstojniki v tujini; večini redov so bile odrekane zasluge pri verskem, vzgojno-izobraževalnem, gospodarskem in kulturnem razvoju ter življenju; s patentom 12. januarja 1782 so bili razpuščeni vsi samostani in redovne hiše, ki niso delovali na področju šolstva ali sociale. V avstrijskih dednih deželah je bilo razpuščenih 738 samostanov, na Slovenskem 69; najprej je cesar razpustil frančiškane, dominikanski tretji red in puščavnike. L. 1784 je sledila ukinitev samostanov, ki po mnenju cesarja niso bili nujno potrebni; njihovo premoženje je bilo združeno v deželne verske sklade, s katerimi je dvor financiral vzdrževanje duhovnikov in gmotno šibkih jožefinskih župnij. L. 1786 je sledilo ukinjanje gospodarsko šibkejših samostanov; prepovedane so bile nabirke, člani ubožnih redov so dobili možnost prestopa med škofijske duhovnike ali vstopa v red, ki je še lahko obstajal. Z zaseženim premoženjem ukinjenih samostanov se je nasploh slabo gospodarilo; poslopja so bila spremenjena v bolnišnice, šole in vojašnice ali pa so propadala, oprema je bila prodana, izropana, uničena ali prepuščena propadu.

Ureditev frančiškanskega reda je bila spremenjena l. 1783, ko je prišlo do preoblikovanja dotedanje Hrvaško-kranjske province; Kranjski provinci, ki je vključevala samostane Ljubljana, Novo mesto, Kamnik, Nazarje, Brežice, Sveta gora in Pazin, se je pridružilo še devet samostanov na Štajerskem ter Koroškem in nastala je nova, Notranjeavstrijska provinca sv. Križa, nato pa je prišlo še do ločitve štajerskih in koroških samostanov od Kranjske province sv. Križa. Ukinjeni so bili samostan v Ormožu, hospic v Solkanu in samostan na Sveti gori (zaradi ukinitve romarske poti), frančiškani pa so prevzeli župniji pri Sveti Trojici v Slovenskih goricah in v Nazarjah.[36]

35 Dolinar 2007a; Dolinar 2007b.

36 Dolinar 1991; Ambrožič 2019, pp. 272–302.

Najbolj neposreden vpogled v razmere, ki so v času jožefinskih reform vladale ne samo v frančiškanskem redu, ampak med redovniki in redovnicami nasploh, pa nam ponuja frančiškan p. Konrad Branka (Branca)[37] v spisu z naslovom *Brata Konrada Branke Reda manjših bratov strožjega spolnjevanja, zaslužnega lektorja svete teologije, itd. itd. Zapisek o prebridkem preganjanju, ki je divjalo zoper redove v času vladanja Jožefa II.* (*Fr. Conradi Branca Ord. Min. Strict. Obs. Sacrae Theologiae Lectoris emeriti etc. etc. Commentarius Acerbissimae Persecutionis Adversus Religiosos Ordines Imperante Josepho II. Desaevientis*),[38] ki se je ohranil v rokopisu v dveh zvezkih. Prvi zvezek začenja z uvodnim osebnim razmišljanjem in predstavitvijo (28. januarja 1784), nato sledi opis dogodkov v 128 poglavjih, kjer na koncu za redove napiše, da se razkrajajo (*contabescant*), da vladajo puščobnost in opustelost, žalost in duševna stiska (*intus squalor et desolatio, maestitia quoque, et animorum aegritudo*), da sprevračanje redovne discipline izničuje skoraj vso sladkost redovnega življenja (*Regularis disciplinae eversio omnem fere Religiosae vitae suavitatem extingunt*), da samostani, ki so še ostali, kot da smrdijo po truplih (*spirantia cadavera videntur*) in da se v njih ne najde nič drugega kot zgolj bedni ostanki življenja (*miserabiles vitae reliquias*). Težek položaj potrjujejo opisi stanja vsevprek v delu: pomilovanja vredna nestanovitnost duha redovnikov (*miseranda Religiosorum mentis inconstantia*), napadi na cerkveno disciplino (*invasiones in Disciplinam Ecclesiae*), razpuščanje bratovščin (*Confraternitates abolentur*), prepoved zbiranja miloščine zunaj meja pokrajine (*collectio eleemosyae extra limites Regionis fieri prohibentur*), propad samostanskega življenja in discipline (*vitae ac disciplinae claustralis ruina*). Prvi zvezek je Branka končal v Samoborju, v samostanu preblažene Device Vnebovzete, 23. decembra 1786. Drugi del svojega spisa začne z razpravo o pokvarjenosti svojega časa (*Dissertatio De Corruptione moderni saeculi Et Praecipuis originibus commotae persecutionis*), ki jo je napisal v frančiškanskem samostanu v Karlovcu 20. marca 1787, nato pa nadaljuje z opisom dogodkov od l. 1784 naprej (136 poglavij), kjer zgodovinski oris dopolni tudi s predstavitvami usod posameznikov in posameznih institucij. Delo je končal abruptno; nakazano je sicer nadaljevanje (številka 137. poglavja), a ga ni udejanjil. Svoje zapise v 136. poglavju je končal z znamenitim Ciceronovim vzklikom: *O tempora! O mores!*; »Kakšni [grozni] časi! Kakšne [grozne] navade!«

37 Alfonz Furlan ga v svojem pregledu takole opiše (Furlan 1926, 38): »Branca p. Konrad je spisal: Tractatus theologici. Tractatus theologico-asceticus de Dilectione Dei. De Persecutione Religiosorum sub Imperatore Josepho II. 2 tomi. 4". Rokopis shranjen v novomeški frančiškanski knjižnici. Dissertatio critica de Seminariis generalibus. Spisal je slovenske pridige: Conciones Catecheticо-Morales de Virtutibus theologicis, 1 zvezek 1777, 4°, rokopis v novomeški frančiškanski knjižnici. – P. Konrad Branka je bil rojen na Kranjskem, bil je lektor bogoslovja in izvrsten pridigar v Ljubljani. Ko je cesar Jožef II. ločil hrvatske samostane od slovenskih, je ostal v hrvatski primorski provinciji, bil je tam drugi provincijal in je umrl v Karlovcu 14. junija 1789, star 52 let, v redu 34 let.«

38 ASFP, Branca, *Commentarius Acerbissimae Persecutionis* 1784–1786. Drugi del je naslovil *Commentarii Acerbissimae Persecutionis* »Zapiski o prebridkem preganjanju«. Rokopis je najprej hranila knjižnica novomeškega frančiškanskega samostana, danes pa ga hrani arhiv Slovenske frančiškanske province v Ljubljani.

Fajdigov rokopis *Bosnia Seraphica* je bil pripravljen za zadnji pregled in končno redakcijo; glede na zahteve in pravila bi lahko delo šlo v postopek aprobacije, ob pridobitvi te pa tudi v tisk, vendar se to zaradi zgodovinskih razmer ni zgodilo. Postopek ni bil sprožen, saj na začetku ni običajnega posebnega uvoda pisca, ni posvetilnega pisma ali pesmi, ne cenzurnega dovoljenja, uradne aprobacije in dovoljenja predstojnikov. Nastanek Fajdigovega dela je namreč sovpadal z obdobjem največjega jožefinističnega pritiska na cerkvene redove v času ljubljanskega škofa Karla Janeza Herbersteina (škof v obdobju 1772–1787). Zakaj je Fajdiga popisal redovno zgodovino, ni podatkov; tudi v protokolih province za to obdobje se ne omenja. Najbrž je pisal po naročilu predstojnikov, da bi potrdil pomen frančiškanov in poudaril njihov prispevek. Delo ni bilo natisnjeno, ker je oblast preprečevala izid sleherne redovniške literature;[39] poskus objave dela, ki bi propagiralo in poveličevalo enega od redov, ki so bili še posebej na udaru, pa je bil vnaprej obsojen na neuspeh. Drugi razlog za to, da ni izšlo, je bil verjetno njegov obseg, saj bi bila priprava tiska in natis velik finančni zalogaj, ki bi si ga frančiškani v tedanjih razmerah zelo težko privoščili.

1.1.9 Fajdigov rokopis kot vir

Prvi doslej odkriti zapis o Fajdigi kot viru sega v l. 1838 oz. 1839, ko je avstrijski duhovnik, pedagog in pisec Joseph Pletz objavil ponatis svojega prispevka *Stand der kroatisch-krainerischen Franciskaner-Ordensprovinz des heil. Kreuzes* »Stanje hrvaško-kranjske frančiškanske redovne province svetega Križa«, v katerem omenja, da je kot vir uporabil rokopis Fajdigovega dela; Pletz zapiše, da je črpal »iz več kot 300 pol obsegajočega rokopisa, ki ga je v letih 1770–1780 na osnovi provincialnega arhiva in drugih izvirnih dokumentov spisal p. Maver Fajdiga, in drugih tozadevnih zanesljivih spisov, ki jih je zvesto povzel trenutni provincial te province«.[40]

Duhovnik in pisatelj Anton Červ (1846–1891), ki je v letih 1880–1886 živel in deloval na Sveti gori, je l. 1883 v Gorici izdal knjigo *Sveta Gora pri Gorici. Zgodovina te božje poti*;[41] med dodatki na koncu knjige Červ kot vir omeni tudi Fajdigov rokopis: »H koncu naj dodamo še nekaj črtic zadevajočih samostansko poslopje na Sv. Gori. Posnete so iz rokopisa O. Fajdigga-e s Kostanjevice.« Na koncu dopiše: »O. *Fajdigga* in mss. Castagnavizza de anno 1777.«[42]

L. 1908 je zgodovinar Josip Gruden[43] v Ljubljani izdal knjigo *Cerkvene razmere med Slovenci v petnajstem stoletju in ustanovitev ljubljanske škofije*.[44] V njej je med

39 Ogrin 2020; Pastar 2020.

40 Pletz 1839, p. 3: »… aus einem in den Jahren 1770–1780 aus dem Provinz-Archiv und andern authentischen Dokumenten vom P. Maurus Faidiga verfaßten, über 300 Bogen starken Manuskripte, und sonstigen hieher bezüglichen zuverlässigen Schriften getreu entnommen vom derzeitigen Provinzial dieser Provinz.«

41 Červ 1883a.

42 Červ 1883a, pp. 181–183.

43 Capuder 1926.

44 Gruden 1908.

viri na uvodnem seznamu tudi »*P. Maurus Fajdiga O. S. Fr.: Bosnia seraphica seu cronologico-historica descriptio provinciae Bosnae dein Bosnae-Croatiae nunc s. Crucis Croatiae-Carnioliae 1777*. (Rokopis v ljubljanski frančiškanski knjižnici.)«

L. 1917 je p. Salvator Zobec v prispevku »Pred dvesto leti«, objavljenem v *Cvetju z vrtov sv. Frančiška*,[45] načel vprašanje, ali se bo dvestoletnica kronanja glede na vojne razmere sploh praznovala. V njem je slikovito in dramatično opisal kronanje l. 1717, dvakrat pa navaja tudi Fajdigo: »Anton Červ piše v svoji knjižici ‚Sveta Gora' 1883. in v poznejši izdaji 1909 (str. 40), da je bil za kronanje pooblaščen apost. nuncij Jurij Spinola. Iz našega zgodovinarja Fajdiga je pa razvidno, da je dobil oblast kronanje izvršiti oglejski patrijarh. Ker pa ta vsled političnih razmer ni smel priti ko pripadnik Benečije na avstrijska tla, je pooblastil pičanskega škofa in najbrže je temu le pritrdil apostolski nuncij, pa je bilo vse v redu tudi od strani vlade. (Vide Fajdiga pg. 685 et 713). /…/ Kako slovesno so olepšali Marijino hišo, hoče pokazati naš zgodovinar Fajdiga s sledečo opazko: ‚da molčim o drugih okraskih, je razvidno iz imenitne razsvetljave, pri kateri je gorelo 284 sveč, ne vštetih 40 težkih, ki so gorele v Marijini kapeli in drugih, ki so služile za svete maše in božjo službo'.«[46]

Pater Alfonz Furlan je Fajdigo na kratko predstavil v pregledu frančiškanskih piscev, ki ga je l. 1926 objavil v *Časopisu za zgodovino na narodopisje*:[47] »Faidiga p. Maver, je spisal: Bosnia franciscana h. e. Chronicon Geographico-historicum de Provincia quondam Bosniae-Croatiae, deinde Croatico-Carniolica S. Crucis. Rokopis v arhivu provincije. P. Cast. Weibl 1. c. – P. Maurus Fajdiga iz Loke je bil prokurator in arhivar provincije. Umrl je v Ljubljani 13. junija 1790 star 56 let, v redu je živel 37 let.«

Maks Miklavčič je l. 1967 v *Slovenskem biografskem leksikonu* pripravil predstavitev p. Sigismunda Sigonija (Žigona; 1644–1711); med viri za svoj prispevek navaja tudi Fajdigo: »Faidiga p. Maurus, Bosnia Seraphica (rkp., ib., knjižn.) 733.«[48]

Fajdigov rokopis je bil eden od virov pri pripravi monografije *Frančiškani v Ljubljani: samostan, cerkev in župnija Marijinega oznanjenja*, ki je izšla l. 2000.[49]

Pri svojih raziskavah so po njem posegali umetnostni zgodovinarji (dr. Nataša Golob,[50] dr. Ana Lavrič[51]), literarni zgodovinarji (dr. Matija Ogrin),[52] cerkveni zgodovinarji (dr. Metod Benedik; njegov prispevek, v katerem je predstavil Fajdigov opis Svete gore, je prva obsežnejša predstavitev Fajdigovega dela),[53] bibliotekarji (dr. Sonja Svoljšak), zgodovinarji, med njimi dr. Jure Volčjak,[54] dr. Jože

45 Zobec 2017a.
46 Zobec 2017a, pp. 133 in 134.
47 Furlan 1926, pp. 38–39.
48 Miklavčič 2013 (1967).
49 Krajnc 2000.
50 Golob 2002.
51 Lavrič 2014b.
52 Ogrin 2011, pp. 230, 231, 235.
53 Benedik 2008 (2004).
54 Volčjak 2010–2012, 2010, pp. 15, 68, 69, 224.

Škofljanec, ki je rokopis uporabljal tudi pri pripravi svoje doktorske disertacije[55] in v različnih prispevkih o zgodovini slovenskih frančiškanov,[56] ter avtor pričujoče monografije.[57]

Rokopis dela *Bosnia Seraphica* je bil od nastanka naprej hranjen v arhivu Slovenske frančiškanske province; od l. 2024 je celoten prepis dela z izvirniki z dovoljenjem vodstva Slovenske frančiškanske province sv. Križa dostopen tudi na spletu,[58] poleg tega je izšel v natisnjeni obliki.

55 Škofljanec 2008.

56 Škofljanec 2006; Škofljanec 2013 idr.

57 Hriberšek 2018; Hriberšek 2023, pp. 143–144.

58 Spletni dostop: https://sistory.github.io/LatNemKronike. Za kataloški zapis gl. https://plus.cobiss.net/cobiss/si/sl/bib/212587267.

2 Viri za opis kronanja svetogorske Marijine podobe l. 1717

V poglavju so predstavljeni nekateri najpomembnejši viri, ki nam pomagajo osvetliti dogodke, povezane s kronanjem svetogorske Marijine podobe 6. junija 1717.

2.1 Arhivski in rokopisni viri

2.1.1 Arhiv Slovenske frančiškanske province (ASFP)

Arhiv Slovenske frančiškanske province hrani arhivsko gradivo o svetogorskem samostanu pod signaturo **IIb – 12a Sveta Gora**. V njem je pet arhivskih enot, ki so povezane s kronanjem:

1. ASFP, IIb, 12a Sveta Gora, Praznični oficij
Rokopis pražničnega oficija pod naslovom *Dominica III. post Pentecosten. In Festo Apparitionis et Coronationis B. M. V. Montis Sancti prope Goritiam* (Tretja nedelja po binkoštih. Na praznik prikazanja in kronanja blažene Device Marije Svetogorske blizu Gorice) vključuje besedilo dnevnic, večernic in jutranjic, nočne molitve, berila in evangeljska branja (*lectiones*) ter navodila za praznično mašo in himno, spesnjeno na čast svetogorski Mariji.[59]

2. ASFP, IIb, 12a Sveta Gora, 16 Breviarium
Breviarium, »Kratka zgodovina« ali »Kratki zgodovinski oris/pregled« s polnim naslovom *Breviarium Ecclesiae, et Conventus B. Virginis Gratiarum In Monte Sancto supra Goritiam*, »Kratka zgodovina cerkve in samostana blažene Device Milosti na Sveti gori nad Gorico«, je apograf (oz. poznejši, okrajšani prepis rokopisa), ki so ga po navodilu provinciala p. Otona Spruga svetogorski patri pripravili na osnovi izvirnih dokumentov iz arhiva svetogorskega samostana ter s svojimi podpisi zagotovili njihovo resničnost in pristnost; na koncu so podpisani: Norbert Paccassi, Roman Wider, Friderik Battig, Benignus Gerini (verjetno *discreti*, tj. svetovalci gvardijana) in gvardijan p. Karel Novak. Datum podpisa je 2. julij 1776. Vsebina rokopisa:

59 Gl. ASFP, Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, p. 715.

Breviarium Ecclesiae, et Conventus B. Virginis Gratiarum In Monte Sancto supra Goritiam

Pars Prima. De Ecclesia Bmae Virginis Gratiarum (Prvi del. O Cerkvi preblažene Device Milosti)
Caput 1'mum: De Origine et progressu Ecclesiae B. V. G. (1. poglavje: O izvoru in razvoju Cerkve blažene Device Marije); c. 1–10;
Caput 2'dum: De Aris in Basilicam B. Virginis Gratiarum repositis (2. poglavje: O oltarjih, postavljenih v baziliko blažene Device Milosti; poglavje je umetnostnozgodovinsko zanimivo zaradi natančnih opisov oltarjev); c. 11–28;
Caput 3'tium: De Privilegiis Ss. Pontificum ad haec usque tempora Ecclesiae concessis (3. poglavje: O privilegijih sv. papežev, podeljenih cerkvi vse do teh časov); c. 29–36 (med dokumenti se omenja tudi pravni dokument, ki ga Fajdiga v celoti navaja na koncu opisa kronanja in so ga poleg svetogorskega gvardijana p. Romualda podpisali še glavar grof Janez Jožef Wildenstein, vicedom vojvodine Kranjske grof Leopold Adam Strassoldo, grof Janez Jožef Turn in apostolski sindik svetogorskega samostana Antonio Mattaloni, podan pa je tudi kratek očrt kronanja);
Caput 4'tum: De Rescriptis Caesareis Ecclesiam concernentibus (4. poglavje: O cesarskih reskriptih, ki zadevajo cerkev); c. 37–41;
Caput 5'tum: De Legatis Ecclesiae Montis Sancti (5. poglavje: O volilih cerkvi na Sveti gori); c. 42–60 (*Legata sinu fructu,* c. 42–56; *Legata cum fructu*, c. 57–60);
Caput 6'tum: De Sepulturis, earumque Inscriptionibus (6. poglavje: O grobovih in njihovih napisih); c. 61–66;
Caput 7'mum: De Reliquiis Sanctorum, quae in suis respective Thecis decenter hic loci asservantur (7. poglavje: O relikvijah svetnikov, ki jih dostojno hranijo na tem mestu, vsako v svoji skrinjici);

Pars altera. De Conventu Montis S. et Hospitio eidem adjacente (Drugi del. O svetogorskem samostanu in o hospicu, ki mu pripada);
Caput Primum. De Origine, et Progressu Montissanctani Conventus (1. poglavje: O izvoru in razvoju svetogorskega samostana); c. 67–73;
Caput 2'dum Referens gratisosissima Aulae etc. Rescripta Conventum concernentia (2. poglavje, ki prinaša nadvse všečne dvorne in druge reskripte, ki zadevajo samostan); c. 74–80;
Caput 3'tium: De fundationibus, aliisque obventionum Titulis (3. poglavje: O ustanovah in drugih naslovih dohodkov); c. 81–87;
Caput 4'tum: Census Guardianorum Conventus Montis S'ti (4. poglavje: Seznam gvardijanov svetogorskega samostana); seznam za obdobje 1569–1774.
Za dogodek kronanja so zanimiva poglavja: I, 3; II, 1; II, 4.

3. ASFP, IIb, 12a Sveta Gora, Supplementum

Dokument *Supplementum Historiae Conventûs Montis Sancti*, »Dodatek k zgodovini svetogorskega samostana«, se hrani v isti mapi kot *Breviarium*. Avtor ni znan, nastal pa je l. 1749. V rokopisu so zbrana nekatera dopolnila k *Breviariju*, in sicer: dopolnila k poročilu o relikvijah (*De Reliquiis Sanctorum, quae in suis respective thecis decenter hic loci servantur*); potrditvena bula Pavla V. l. 1612 ustanovljene bratovščine blažene Device Marije; bula Aleksandra VII., ki je potrdil spreglede oz. odpustke; potrditvena bula Klemena XII. o ustanovitvi bratovščine Kristusovega smrtnega boja (1736); seznam vsakoletnih procesij na Sveto goro; dokument o prodaji posesti Previk; sedem simbolov, pripravljenih za praznovanje ob dvestoti obletnici Marijinega prikazanja l. 1739; patriarhovo dovoljenje za podaljšanje oficija in maše.

4. ASFP, IIb, 12a Sveta Gora, 17 Kronanje milostne podobe 1717

Ohranjeni rokopis je prepis javnega pravnega dokumenta o kronanju (*instrumentum publicum*), ki ga Fajdiga navaja v celoti in so ga poleg svetogorskega gvardijana p. Romualda podpisali še glavar grof Janez Jožef Wildenstein, vicedom vojvodine Kranjske grof Leopold Adam Strassoldo, grof Janez Jožef Turn in apostolski sindik svetogorskega samostana Antonio Mattaloni, overil pa ga je zapriseženi aktuarij plemiške pisarne (*Actuarius juratus Cancellariae Nobilium*) Gašper Valentinčič.[60]

5. ASFP, IIb, 12a Sveta Gora, 20 Sveta Gora 1717

Gre za tri slavilna besedila, ki so bila pripravljena za proslavo kronanja svetogorske Marijine podobe. Na prvi strani je pozdravni napis, ki je bil namenjen popotnikom, potujočim na praznovanje, vendar ni bil uvrščen med opremo, ki je krasila Sveto goro ob kronanju, saj ga ne najdemo ne v Pasconijevem in tudi ne v Fajdigovem opisu; morda ni bil namenjen kronanju l. 1717, ampak praznovanju dvestoletnice prikazanja l. 1739 ali praznovanju ob dovolitvi oficija in maše v čast praznika Marijinega prikazanja ali kronanja. Na drugi in tretji strani je slavilna pesem v 66 heksametrih. Ta pesem se nadaljuje na straneh 4–6, kjer se avtor poigrava s kronogrami, obenem pa kombinira verzne oblike; večinoma gre za heksametre s kronogramom, mednje pa je vrinil tudi tri pentametre, kar pomeni, da imamo v pesnitvi tudi tri elegične distihe. Tu je dodan prepis, razdeljen po verzih (na koncu je dodan tudi izvirni prepis):

60 Pasconi 1746, pp. 116–118; AFSK, *Breviarium historicum tripartitum* 1778, c. 124–125; ASFP, Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, pp. 712–715.

[4]
qVaM VarIos eDVXIt aqVâ pereVnte proCeLLâ
IngentI Mater prorsVs CaDentIbVs ICtV
restItIt aC DeXtrâ MVLtos - regIna LeVaVIt.

oppresIs nIMIo sVCCVrrIt po^nDere VIrgo.
InDoMItos præCVrrIt eqVos, serVatqVe preCantes.
fVLgVra sVbtraXIt pLVs non habVêre noCenDVM.

VIrIbVs attrItIs sVspIrat fæMIna Longe.
postVLat hanC VIres; Dat pIa VIrgo sIbI.
penDebat poDIô peDe pVLsô parVa pVeLLa,
persIstIt proLI proh pIa progenIes.
[5]
OrbatVs gaVDet nVnC LaetVs LVMIna sentIt
FLetIbVs assIDVIs pIa Mater VIsCera proLIs.
IrrIgat InVaLIDæ, Confert pIa VIrgo saLVteM.

seD qVotIes sVppLeX eX Corpore repVLIt hosteM!
VInCItVr InfernVs fVgIt hIC VIs DæMonIs astVs.
aLter In IgnItas proLapsVs seDe faVILLas.

IstIs erIpItVr Matre faVente pVer.
Dat gressVM gen[I]t[I]s ContraCtIs VIrgo benIgna.
AtterItVr IVVenIs bIs DVro CarCere VerVM.
ADfVIt optantI MoX soLVens VInCVLa ferrI.
[6]
In peDIbVs MVLIer IaCtatVr VVLnere trIstI
ConfIDIt VotIs MVLIer sIne VVLnere sVrgIt.
IVDICIVM pVerI preCeps InsanIa VeXat.

SeD faCtIs VotIs IVVenIs IaM VeXa reCessIt.
DVM pIgVIt VItæ CrYstaLLI noXIa frVsta.
EXaVrIt frenDens MoX artVs VIsCera paLLent.

EIICIt hæC sVbIto; VotIs MorIbVnDa reVIXIt.
VIrgInIs aVXILIo, VIs Mors resoLVta reCeDIt.

Vsak verz vsebuje tudi kronogram; tam, kjer so elegični distihi, vsebuje popoln kronogram celoten distih (tj. heksameter in pentameter skupaj). Ni pa jasno, kaj je hotel pisec s kronogrami povedati oz. kakšna je njihova simbolika, saj dobimo, če na osnovi

kronogramov določimo letnice, zelo raznolike rezultate: 1723; 1714; 1729; 1720; 1723; 1741; 1071 + 666 = 1737; 1666 + 55 = 1721; 1727; 1721; 1721; 1737; 1737; 714 + 1019 = 1733; 1715; 1734; 1734; 1731; 1731; 1736; 1736; 1737; 1737; 1738; 1737.

Mogoče je trojno pojasnilo. Prva možnost je, da gre zgolj za pripravo in da je pisec pripravljal besedilo za slovesnost kronanja l. 1717, a se številke niso natančno izšle. Druga možnost je, da je bilo besedilo namenjeno za kakšno drugo priložnost. Tretja možnost pa je, da se za različnimi letnicami skrivajo kakšni zaenkrat še neugotovljeni simbolni pomeni. Kdo je avtor teh besedil, ni znano; mogoče je bil p. Atanazij Hafner, po rodu Bavarec, ki ga Fajdiga večkrat omenja kot izjemnega Marijinega častilca in je za obe kronanji njenih čudodelnih podob (na Trsatu in Sveti gori) pripravil slavilne napise, verzna besedila ter besedila za embleme,[61] vendar je malo verjetno, da je avtor, saj je umrl 29. marca 1718 v Mantovi.[62]

2.1.2 Arhiv frančiškanskega samostana na Sveti gori (AFSSG)

Arhiv frančiškanskega samostana na Sveti gori danes hrani le majhen del nekdanjega arhivskega gradiva. V burni zgodovini je bilo to razneseno na različne lokacije; danes ga najdemo v Arhivu Slovenske frančiškanske province v Ljubljani, po drugih frančiškanskih samostanih v Sloveniji ter v javnih, zlasti pa cerkvenih arhivih v Italiji (Gorica, Videm, Trento, Trst). Arhiv danes hrani naslednje gradivo (izvirnike ali fotokopije), povezano s kronanjem l. 1717:

1. AFSSG, mapa l. 1715 – pismo, v katerem Peter Frančišek Bussi, kancler in tajnik vatikanskega kanoniškega kapitlja, obvešča oglejskega patriarha o prošnji svetogorskih frančiškanov za kronanje Marijine podobe z dovoljenjem vatikanskega kanoniškega kapitlja (Nella Chiesa de Minori Oss: Riformati di Monte Santo di Gorizia …) z dne 21. junija 1715; dodana je kopija tega pisma. Gradivo je arhivu svetogorskega samostana prispeval g. Srečko Šuligoj ob kronanci 16. junija 1985; odkril in fotokopiral ga je v Nadškofijskem arhivu v Vidmu. Zraven je tiskana reprodukcija trsatske Marijine podobe s krono iz l. 1715.

2. AFSSG, mapa l. 1716 – Vatikanski kanoniški kapitelj oglejskemu patriarhu Dioniziju Delfinu naroča, naj izvede preiskavo o starodavnosti in čudodelnosti svetogorske Marijine podobe (*Avendo li Religiosi Minori* …); Rim, 27. junij 1716. Gradivo je arhivu svetogorskega samostana priskrbel g. Srečko Šuligoj ob kronanci 16. junija 1985; odkril in fotokopiral ga je v Nadškofijskem arhivu v Vidmu. Dodan je tudi popis zlata in srebra (*Inventarium auri et argenti Ecclesiae Montis Sancti*), ki ga je na Sveto goro 23. oktobra 2005 poslal p. Felicijan Pevec iz Novega mesta; popis je najbrž (približno) iz obdobja kronanja, ker je kot gvardijan podpisan p. Romuald Sitar.

61 ASFP, Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, pp. 140a, 171b, 562, 689. O njem gl. tudi komentar k § II, pogl. V.

62 ASFP, Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, p. 218.

3. AFSSG, mapa l. 1717

Razno gradivo:

a) Izrezki prispevkov Rudolfa Klinca, objavljenih pod naslovom *Kronanje svetogorske Matere božje* kot podlistek v *Katoliškem glasu* med 27. aprilom in 2. novembrom 1967 (št. 17–34, 37 in 39–43),[63] o kronanju svetogorske Marijine podobe. Gradivo je v svetogorski arhiv prispeval Ciril Cej 2. avgusta 1978.

b) Tipkopis uvoda v knjigo Rudolfa Klinca *Kronanje svetogorske Matere božje* in dopis ob njeni ponovni objavi ob proslavi 280. obletnice kronanja l. 1997.

c) Prispevek p. Martina Perca v *Katoliškem glasu* (»Pred 250 leti 6. junija je bila kronana svetogorska milostna podoba« *Katoliški glas* 19 (1967), št. 21 (1 junija), p. 3).

č) Pismo, v katerem svetogorski gvardijan p. Romuald Sitar dne 25. februarja 1717 oglejskemu patriarhu Dioniziju Delfinu pošilja navodila vatikanskega kanoniškega kapitlja za kronanje Marijine podobe in prosi za pooblastitev škofa Jurija Frančiška Ksaverja Marottija za kronanje Marijine podobe.

d) Pooblastilno pismo z dne 28. februarja 1717, s katerim oglejski patriarh Dionizij Delfino pooblašča pičenskega škofa Jurija Frančiška Ksaverja Marottija za kronanje svetogorske podobe.

e) Vabilo, v katerem svetogorski gvardijan in samostan vabita h kronanju Marijine podobe – *InVItatIo Pro CoronanDa VIrgIne MontIs SanCtI* (s kronogramom).

f) Navodilo za obred kronanja Marijine podobe (*Ordo, Servandus in tradendis Coronis aureis, quae donantur à Capitulo S. Petri ex Legato D. Comitis Alexandri Sforza ad Coronandas Imagines miraculosas Deiparae Virginis*).

g) Navodilo za obred kronanja Marijine slike (Gorizia, Monte Santo 1717, giugno 6 – *Instruzione pel rito della Coronazione*). Dokument je svetogorskemu arhivu daroval Srečko Šuligoj 16. junija 1985; njegovo fotokopijo je dobil v Nadškofijskem arhivu v Vidmu.

h) Kronanje svetogorske podobe božje Matere v Gorici 6. 6. 1717 – fotokopija poročila z dne 21. junija 1717, ki ga je Branko Lušina iz Nove Gorice našel v goriškem provincialnem arhivu in ga podaril arhivu svetogorskega samostana 3. aprila 1992 (Li 21 giugno 1717 – *Succincta relazione della incoronazione della Beatissima Vergine del Monte Santo seguita qui in Gorizia li 6. giugno 1717* – Copia – Arch. Stati Goriziani T. XLIX. P. 49: f. 40 (Stati Prov. Sez I. Montesanto)).

i) *Instrumentum publicum* – izvirnik javnega dokumenta, ki so ga 9. junija 1919 podpisali gvardijan p. Romuald Sitar, glavar grof Janez Jožef Wildenstein, namestnik grof Leopold Adam Strassoldo, vicedom Kranjske grof Franc Anton Lanthieri, grof Janez Jožef Turn in samostanski sindik Antonio Mattaloni.

63 Klinec 1967.

2.1.3 Arhiv frančiškanskega samostana Kostanjevica (AFSK)

AFSK, *Breviarium historicum tripartitum* 1778[64]

Rokopis s polnim naslovom *BREVIARIUM historicum tripartitum Ecclesiae et Conventus Bmae Virginis Gratiarum Montis Sancti MDCCLXXVIII*, »Kratek tridelni zgodovinski pregled cerkve in samostana preblažene svetogorske Device Milosti 1778« (krajše *Tridelni breviarij*), hrani Knjižnica frančiškanskega samostana Kostanjevica nad Novo Gorico pod inventarno številko 16563; številka postavitve je KpSŠ/4643, kar pomeni, da je rokopis del zbirke p. Stanislava Škrabca s številko 4643. Obsega 436 neoštevilčenih strani, na koncu je dodanih dvanajst ilustracij. Na notranji strani sprednje platnice je žig samostana (»Frančiškanski samostan Kostanjevica – Gorica«), enako tudi na prvem, praznem listu, kjer je na zgornjem robu s svinčnikom dodan pripis: cf. IX 3806. Na naslovnici je stilizirano zapisan naslov rokopisa z ornamentom pod njim, na desnem robu pa je stari žig kostanjeviškega samostana (»Conventus Castagnavicensis«). Rokopis je bil očitno precej časa hranjen v neustreznih razmerah, kar se kaže v poškodbah; platnici sta precej poškodovani od vlage, od vlage so načeti tudi vsi zgornji robovi listov. Na začetku in na koncu rokopisa so listi bolj poškodovani kot v osrednjem delu. Zadnji dve strani sta prazni, na njiju je le žig kostanjeviškega samostana; žig samostana je tudi na notranji strani zadnje platnice. Rokopis še ni oštevilčen; prva dva dela sta vsebinsko razdeljena na poglavja, zadnji del pa ima mestoma pripise na robu strani.

Rokopis je nastal l. 1778; kdo je avtor, ni znano, prav tako lahko le ugibamo, zakaj je nastal, a glede na obdobje, ki sovpada z obdobjem jožefinskih reform in pritiskov, domnevam, da je nastal kot zbir prepisov za samostan na Sveti gori in za red pomembnih dokumentov po navodilu redovnih predstojnikov, enako kot breviarij l. 1776. Zadnje besedilo v rokopisu je prepis dokumenta p. Otona Spruga, tedanjega provinciala z dne 19. novembra 1777; kdaj je bilo rokopisno gradivo zvezano v kodeks, ki znano. Posebej dragocene so ilustracije, dodane na koncu rokopisa; gre za prepise in prerise emblemov od št. 25 do 36, ki so ob prazniku kronanja l. 1717 krasili cerkev na Sveti gori. Kot vir za dogodek kronanja l. 1717 so pomembna poglavja VII. in naprej; VII. poglavje pa ni samo zbir dokumentov, ampak prinaša celoten opis postopka kronanja skupaj s prepisi dokumentov.

Rokopis uvaja pesnitev *Methodica Descriptio Historiae Montis Sancti,* »Metodični opis zgodovine Svete gore«, v dvovrstičnih kiticah, ki so sestavljene iz trohejskega tetrametra (trohejske oktapodije) z notranjo rimo in katalektičnega trohejskega dimetra (katalektične trohejske tetrapodije) z rimo v dveh zaporednih kiticah (a–a, b–b, c–c itd.). Pesnitev v svojem rokopisu navaja tudi Fajdiga.[65] Po uvodni hvalnici (*Elogium*) sledi prvi del *Tridelnega breviarija*:

64 AFSK, *Breviarium historicum tripartitum* 1778, BREVIARIUM historicum tripartitum Ecclesiae et Conventus Bmae Virginis Gratiarum Montis Sancti MDCCLXXVIII, inv. št. 16563.

65 ASFP, Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, pp. 728–729.

Breviarii Historici Pars Prima de Ecclesia B. V. Gratiarum

Caput I. De Origine, et Progressu Ecclesiae B.mae Virg.is Gratiarum;
Caput II. De Aris in Basilicam B: Virginis Gratiarum repositis;
Caput III. De PrivilegiiS Ss. Pontificum ad haec usque tempora Ecclesiae V. G. concessis;
Caput IV. Rescripta ab Augusta Austriae Domo Ecclesiae B. V. Gratiarum concessa referens;
Caput V. De legatis Ecclessiae Montis Sancti (*Legata sine fructu* (I.–XVIII.), *Legata cum fructu* (XIX.–XXIII.));
Caput VI. Recensens Sarcophagos in Ecclesia B. V. Gratiarum constructos, eorumque Inscriptiones;
Caput VII. Acta Coronationis miraculosae Iconis recensentur.

– c. 99 – Uvod s pojasnilom, kako je prišlo do sprožitve postopka; prošnja p. Romualda vatikanskemu kapitlju in pismo kapitlja oglejskemu patriarhu; 21. junij 1715 – *Supplex pro coronanda Bmae V. Gratirarum Icone libellus ad Vaticanum Capitulum* (Illustrissimi, e Reverendissimi Signori. Nella chiesa de Minori … A Tergo: All' lllustrissimo, e Reverendissimo Capitolo di S. Pietro in Vaticano – Subtus – Pro informatione. All' Illustrissimo, e Reverendissimo Monsignor Patriarca d' Aquileja nel Capitolo sotto li 21. Giugno 1715. Pietro Francesco Busi Canonico Secretario. – Per Li Religiosi Minori Osservanti Riformati del Convento della Madonna di Monte Santo di Gorizia Aquilejensis Dioecesis).

– c. 100 – Pismo vatikanskega kapitlja oglejskemu patriarhu; 18. marec 1739 – *Litterae Rendmi Vaticani Capituli requisitoriales* (Illustrissimo e Reverendissimo Signore Patrone Colendissimo …). Kot kaže datum, izvirnega pisma v samostanu niso imeli, torej je bil prepis pridobljen pozneje; pismo je prepisal zapriseženi aktuarij plemiške pisarne (*Actuarius juratus Cancellariae Nobilium*) Julij Andrej (Giulio Andrea) Brevilaqua.

– c. 101 – Opis patriarhovega odziva. Patriarh je po prejemu pisma vatikanskega kapitlja pooblastil barona Jožefa Antona Del Mestrija, arhidiakona v Krminu, naj skladno z zahtevo kapitlja izvede preiskavo; ker v svetogorskem arhivu patri niso imeli nobenega dokumenta oz. patriarhovega odgovora (11. Agosto 1716 – Risposta di Monsig.e Patriarca – Ill's'mi, e Rev'dimi Sig.i Sig.i Pron'i Sol'mi), je na prošnjo p. Gašperja Pasconija namestnik tajnika patriarhata Janez Krstnik (Giovanni Battista) Coronella prepis tega pisma p. Gašperju Pasconiju posredoval iz arhiva patriarhata 3. avgusta 1748 (*Litterae R'mi Patriarchae Ad postulatorias P. Gasparis Pasconi datae,* 3. agosto 1748).

– c. 102 – Prepis patriarhovega odgovora z dne 11. avgusta 1716 (Risposta di Monsig.e Patriarca – Ill's'mi, e Rev'dimi Sig.i Sig.i Pron'i …).

– c. 103 – Odgovor krminskega arhidiakona na patriarhovo pooblastilo (Risposta del Arcidiacono Patriarcale A. Monsig.e Patriarca – Ill'mo, e R'mo Sig.e elig.e Patrone colensissimo …) z dne 8. avgusta 1716; opis arhidiakonove raziskave (Seque il Processo formato dal officio Arcidiaconale); udeleženi v preiskavi oz. izvajalci preiskave; opis preiskave po dnevih (Die prima Augusti 1716 / Die 3. dicti / Die 4. dicti); opis preiskave prič idr., primeri ozdravitev, zaslišanja zdravnikov (Sequono varii Attestati); seznam zapriseženih oseb, ki so pričale o čudežih; Lettera del Capitulo di S. Pietro a Monsig.e Patriarca Sopra la deliberatione presa della Coronatione Della V'ma Vergine di Monte Sancto, 5. december 1716; patriarhov odgovor vatikanskemu kapitlju (Seque la Risposta di Monsig.e Patriarca), Videm, 6. januarja 1717; pismo oglejskega patriarha, s katerim pooblašča (subdelegira) pičenskega škofa Marottija, da opravi kronanje v njegovem imenu, 28. februarja 1717. Vseh naštetih dokumentov v svetogorskem arhivu niso imeli; 3. avgusta 1748 jim je prepise posredoval Janez Krstnik (Giovanni Battista) Coronella, namestnik tajnika oglejskega patriarhata.

- c. 104 – Potek obreda kronanja (*Ordo*) skupaj z besedilom formularja oz. uradnega dokumenta (*instrumentum publicum*), ki so ga ob kronanju javno prebrali.[66]

- c. 105–123 – Opis dogajanja med februarjem in junijem 1717; prepis vabila na kronanje (*Invitatio pro coronanda Virigine Deipara admirabili Gratiarum Matre Conventus Montis Sancti*). Sledi dobesedni prepis opisa Gašperja Pasconija (*Adm. Rndi P. Casparis Pasconi Enarratio Coronationis B. V. G. de Monte Sancto Goritiae A.o MDCCXVII Junii VI. Ritu Vaticano solennissime celebratae*) iz njegovega dela *Historia Ecclesiae, et Conventus Montis Sancti Divae Virginis Gratiarum in quindecim capita distributa* iz l. 1746, in sicer iz 11. poglavja, ki govori o prenosu svetogorske podobe s Svete gore v Gorico na Travnik.[67]

– c. 124–125 – Prepisi dokumentov: dovoljenja za kronanje, delegiranja okronjevalca in uradnega dokumenta kronanja (*Sequuntur Legalia Concessionis, Delegationis, et Coronationis Instrumenta*; gre za prepis 12. poglavja iz Pasconija: *Caput XII. Exhibet legalia Concessionis, Delegationis, & Coronationis Instrumenta*);[68] pismo apostolskega nuncija z Dunaja z dne 6. aprila 1717;[69] javni dokument (instrument; *instrumentum publicum*), podpisan s strani goriških veljakov, provinciala p. Romualda Siterja in samostanskega sindika Antonija Mattalonija, ki ga je overil aktuarij plemiške pisarne (*Actuarius juratus Cancellariae Nobilium*) Gašper Valentinčič.[70]

66 = Pasconi 1746, pp. 118–120 = ASFP, Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, pp. 684–685.

67 = Pasconi 1746, pp. 105–111.

68 = Pasconi 1746, pp. 112–118.

69 = Pasconi 1746, pp. 112–115 = ASFP, Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, pp. 712–713.

70 = Pasconi 1746, pp. 116–118 = ASFP, Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, pp. 714–715

– c. 126–135 – Opis celotnega okrasja svetogorske cerkve za slovesno kronanje (*Describitur series totius apparatus Ecclesiae Montis S. praemisi ad solemnem Sanctae Dei Genitricis Coronationem*). Besedilo je prepis 13. poglavja iz Pasconijeve knjige.[71]

– c. 136–141 – Poglavje o slavilnih napisih (*Elogia, quae affixa cernebantur occasione hujusmodi Solemnitatis*). Gre za prepis 14. poglavja iz Pasconijeve knjige (*Exponuntur Elogia, quae affixa cernebantur occasione hujusmodi Solemnitatis*).[72]

– c. 142 – Opis simbolnega okrasja (emblemov; *Sequitur Apparatus Symbolicus Sanctuarii et Ecclesiae*). Zapisano je samo uvodno poglavje; celoten opis emblemov, kot ga najdemo pri Pasconiju in Fajdigi, v rokopisu manjka. Morda je bilo mišljeno, da se vključi na konec rokopisa skupaj s prerisi simbolov; na to deloma nakazuje dvanajst ohranjenih ilustracij na koncu rokopisa.[73]

Zapisi v nadaljevanju ne zadevajo neposredno kronanja l. 1717, so pa v nekaterih segmentih z njim povezani, zato je na tem mestu dodana njihova vsebinska predstavitev.

Caput VIII. Acta impetrata officii, et Missae in honorem Apparitionis, sive Coronationis, vel Festivitatis S. Mariae V. Montis Sancti – c. 143

– c. 144 – zelo dolgo prošnje pismo p. Gašperja Pasconija Benediktu XIV. z opisom historiata kronanja (*Supplex libellus A. R. P. Casparis Pasconi, principalis aedis Pontificem Oratoris*);

– c. 145 – prošnje pismo goriškemu in solkanskemu župniku grofu Coroniniju (*Supplex libellus Illustrissimi, et Reverendissimi Comitis Coronini Parochi Goritiae, et Salcani*);

– c. 146 – prošnje pismo mestnim oblastnikom oz. magistratom (*Supplex libellus Spectabilis Magistratus Civici*) z dne 11. aprila 1747;

– c. 147–148 – spomenica goriškemu župniku in goriškemu arhidiakonu (*Memoriale Ill'mi et R'mi Parochi Goritiensis ad Ill'mum, et R'mum Archidiaconum Goritiensem*) in arhidiakonsko potrdilo (atestat; *Adtestatum Archidiaconale*) z dne 2. maja 1747;

– c. 149 – spomenica – *Memoriale Facti Vulgatum in prima Audientia Sacra R. Congregationis per Carolum Xaverium Sistum Aquilejen. Concessionis Officii, et Missae in Honorem Apparitionis sive Coronationis B. Mariae Virginis Montis Sancti supra Goritiam prout in festo Sanctae Mariae ad Nives Memoriale*;

– c. 150 – poročilo o razvoju dogodkov med majem 1747 in marcem 1748;

– c. 151 – druga spomenica (*Memoriale Facti Alterum Vulgatum in Audientia S. R. Congregationis per Carolum Xaverium Sixtum Aquilejens. Concessionis Officii, et Missae*

71 = Pasconi 1746, pp. 121–125 = ASFP, Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, pp. 688–691.

72 = Pasconi 1746, pp. 127–142 = ASFP, Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, pp. 692–700.

73 = Pasconi 1746, pp. 143–157 (*Symbolicus etiam apparatus Sanctuarii, & Ecclesiae proponitur*) = ASFP, Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, pp. 700–708.

in Honorem Apparitionis vel Coronationis sive Festivitatis S. Mariae Virginis Montis Sancti supra Goritiam, prout in Festo S. Mariae ad Nives Pro Tertia Domina Post Pentecosten Memoriale); povzetek (*Summarium*), ki ga je pripravil goriški in gradiški arhidiakon, svobodni baron Sertorij del Mestri Schönberg (22. marca 1748); prošnje pismo in pričevanje grofa Coroninija, župnika v Gorici in Solkanu (*Supplex libellus et attestatio Comitis Coronini Parochi Goritiae, et Salcani*); pismo in pričevanje sodnika, rektorja in mestnega magistrata goriškega (*Libellus et attestatio Judicis, Rectoris, et Magistratus civici Goritiensis*); prošnje pismo generalnega prokuratorja reda manjših bratov strožjega spolnjevanja v imenu reformirane province sv. Križa Hrvaške in Kranjske (*Preces R.mi P. Procuratoris Gen. Ordinis Min. strict. Observantiae nomine Provinciae reformatae S. Crucis Croatiae, et Carnioliae*); uradno pismo prevzvišenega oglejskega patriarha, namenjeno promotorju vere monsinjorju Valentiju (*Officiosa Epistola Emi. Card. Patriarchae Aquilejae directa R. G. D. fidei Promotori*) z dne 3. avgusta 1748; pismo Svete kongregacije za obrede, ki je ob prazniku kronanja zadnjo nedeljo v avgustu redovnikom na Sveti gori dovolila oficij in mašo kakor ob prazniku Marije Snežne; pisma z vsebinskimi pripisi ob robu (10. marec 1736);

– c. 152 – dekret Svete kongregacije za obrede na tako ponovljeno prošnjo oglejskega patriarhata (*Decretum Sacrae Rituum Congregationis ad sic repetitam Instantiam Aquilejensis*) z dne 7. septembra 1748;

– c. 153 – poročilo, da je bilo dovoljenje izdano samo za cerkev, s čimer pa p. Gašper Pasconi ni bil povsem zadovoljen, zato je oglejskemu patriarhu, prefektu Kongregacije za obrede kardinalu Tamburinu in promotorju vere Ludovicu Valentiju po prokuratorju poslal dolgo pismo s prošnjo za podelitev polnega dovolila (20. septembra 1749);

– c. 154 – pismo p. Gašperja Pasconija oglejskemu patriarhu (*Litterae P. Pasconi Ad Eminent: et Rmum Patriarham Aquilejen. etc.*) z dne 16. januarja 1749;

– c. 155 – pismo oglejskega patriarha Sveti rimski kongregaciji (*Litterae Patriarchae Aquilejensis Ad S. R. Congregationem*) z dne 19. januarja 1749;

– c. 156 – drugi dekret Svete rimske kongregacije (*Decretum Alterum S. R. C. In foro secundo Instantiae Aquilejensis*) z dovoljenjem za mašo in oficij z dne 20. septembra 1740;

– c. 157–158 – poročilo o prvem goriškem nadškofu Karlu Mihaelu Attemsu, ki je pridobljeno dovoljenje za mašo in oficij razširil tudi na druge dele svoje nadškofije, za kar je zaprosil za dovoljenje Kongregacijo za obrede 7. aprila 1764 (narejena je bila kopija tega pisma in poslana tedanjemu svetogorskemu gvardijanu p. Korbinijanu Gerzu; prepis kopije je dodan).

Caput IX. Annus Jubilaeus sive Centesimus Apparitionis gloriosissimae Virginis MARIAE.

V poglavju je zbrano gradivo o jubilejnem praznovanju (dvestoletnici) Marijinega prikazovanja l. 1739; v naslovu poglavja je napaka, piše namreč, da gre

za stoletnico. Gradivo vključuje prošnjo gvardijana p. Gašperja Pasconija na gubernij ter nadaljnje dogajanje, ki je natančno predstavljeno tudi v 10. poglavju Fajdigovega rokopisa (*Caput X: De anno jubilaeo, seu bis centesimo Apparitionis gloriosissimae Virginis MARIAE*),[74] kjer sta opisana celoten postopek in samo praznovanje, pa tudi, kako je bilo podeljeno dovoljenje za oficij in mašo v čast prikazanja ali kronanja ali praznika svetogorske Marije (*De concessione Officii, et Missae in honorem Apparitionis, sive Coronationis, vel festivitatis S. MARIAE V. Montis Sancti*):[75]

– c. 159–165 – prošnja za popolni odpustek, ki je bila prek oglejskega patriarha posredovana papežu; papeževo pismo (prepis najdemo tudi pri Fajdigi);[76] formular za povabilno pismo s seznamom vseh krajev, kamor je bilo poslano, in posameznih naslovnikov; seznam pridig in pridigarjev, predvidenih za praznovanje; vabilo na praznovanje, ki so ga poslali frančiškani;

– c. 166–168 – spomenica, ki so jo svetogorski frančiškani poslali cesarju Karlu VI.; cesarska resolucija, s katero je cesar naročil, naj se frančiškanom za praznovanje v obliki miloščine dodeli 100 goldinarjev; enaka spomenica, ki je bila prek g. Francesca de Buglionija, prokuratorja graških sodnih zadev, poslana Vojnemu svetu in Kameri v Gradcu, vojni pa svet je – z naročilom glavnemu umerjevalcu topov na goriški trdnjavi Francescu Falligu – odobril, naj topovske salve spremljajo slovesnost, za kar je graška Kamera namenila 20 goldinarjev nemške valute; prepis dekreta Vojnega sveta in naročila Francescu Falligu;

– c. 169 – opis šestih simbolov, pripravljenih za praznovanje, z moti in epigrami;

– c. 170 – kratko poročilo o kugi, ki je začela razsajati v času priprav na slovesnost, in odločitvi oblasti, da se slovesna osmina prestavi na ugodnejši čas;

– c. 171 – obvestilo reških sanitetnih upraviteljev goriškim stanovom o kugi in prestavitvi praznovanja (1739; *Tenor notitiae a provisoribus Sanitatis Fluminensis stativus Goritiensibus annuntiata*);

– c. 172–173 – kratek oris razmer, zapleti in pismo goriškega glavarja grofa Antonia Rabatta, svobodnega barona Dornberškega, z dne 29. julija 1739; opis razmer, v katerih je gvardijan p. Gašper Pasconi prosil ordinarija za prestavitev praznovanja osmine;

– c. 174–181 – poročilo o sami slovesnosti osmine, ki je potekala od 17. do 25. oktobra 1739; o novi Marijini podobi in novem napisu (s kronogramom: *EffIgIes gLorIosae VIrgInIs aC CoeLI regInae, Qvae pIae VrsVLae ferLIgoInIzzae hoC In Monte apparVIt / Origo, et Progressus Sanctuarii Monti Sancti octo Carminibus grafice Comprehensus*); opis cerkvene opreme ob tej slovesnosti, same slovesnosti, nastopajočih, opis dogodkov in nastopajočih po dnevih.

74 ASFP, Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, pp. 717–724.

75 ASFP, Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, pp. 724–727.

76 ASFP, Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, p. 716.

Breviarii Historici Pars Altera de Conventu Montis Sancti et Hospitio Peregrinorum adjacente

Caput I. De origine et progressu primi in Monte Sancto Conventus – c. 182–185
Caput II. De secundi Conventus Consecratione – De Hospitio Peregrinorum Conventui adjacente; *Spese fatte per il Convento nuovo di Monte Santo*; *Subsidium â Conventu Montis Sancti perceptum* – c. 186–198
Caput III. Referens gratiosissima Aulae etc. Rescripta Conventum concernentia – c. 199, 100–107 (napačna numeracija?; prepis devetih dvornih dokumentov)
Caput IV. De fundationibus aliisque obventionum Titulis – c. 108–112
Caput V. Census Guardianorum Conventus Montis Sancti – seznam svetogorskih gvardijanov od l. 1569 (P. Marianus Bosniak) do 1777 (p. Carolus Novak)

Breviarii Historici Pars Tertia – De Hospitio Regulari Salcani

Caput I. De antiquitate Vici Salcanensis
Caput II. De Origine, et Progressu Hospitii Salcani
Caput III. De vicissitudinibus Hospitii, notabilioribusque ejusdem accessibus – Monita ad Praesidentem Hospitii Salcanensis; Subnectuntur aliorum Superiorum Provincialium Decreta disciplinam Hospitii Salcanensis concernentia
Caput IV. De Sacello publico S. Antonii Patavini Hospitio Salcanensi adjacente
Caput V. Acta, et Politica quaedam Dcreta Hospitium Regulare concernentia referens

Zadnji dokument v rokopisu je dopis z dne 19. novembra 1777, ki ga je provincial Oton Sprug naslovil na Cesarsko-kraljevo šolsko komisijo.

2.1.4 Fajdigov opis svetogorskega frančiškanskega samostana v delu *Bosna serafska* (1777–1780)

Fajdigov opis svetogorskega samostana in njegove zgodovine obsega 13 poglavij:
Caput I. De Comitatu Goritiensi (I. poglavje. O grofiji Goriški; str. 599);
Caput II. De origine et progresu Ecclesiae B. V. Mariae in Monte Sancto (II. poglavje. O izvoru in razvoju cerkve blažene Device Marije na Sveti gori; str. 603);
§. I. De miraculosissima B. V. Mariae apparitione (O čudežnem prikazovanju blažene Device Marije; str. 603);
§. II. De aedificatione et consecratione Ecclesiae (O gradnji in posvetitvi cerkve; str. 606);
Caput III. De Traditione Ecclesiae B. V. Mariae Montis Sancti Fratribus Minoribus S. Francisci regularis observantiae provinciae Bosnae Croatiae, et aedificatione Conventus (III. poglavje. O predaji svetogorske cerkve blažene Device Marije manjšim bratom sv. Frančiška regularnega spolnjevanja province Bosne - Hrvaške in gradnji samostana; str. 611);

§. I. De introductione Fratrum Minorum ad Montem S. (O uvedbi manjših bratov na Sveto goro; str. 611);

§. II. De aedificatione primi Conventus (O gradnji prvega samostana; str. 616);

§. III. De moderno Conventu (O modernem samostanu; str. 618);

§. IV. De hospitio peregrinorum Conventui adjacente (O hospicu za tujce, ki spada k samostanu; str. 621);

Caput IV. De gratiis, et privilegiis a Romanis Imperatoribus et Austriae Archiducibus Fratribus Minoribus Conventus Montis Sancti clementissime concessis (IV. poglavje. O milostih in privilegijih, ki so jih rimski cesarji in avstrijski nadvojvode preblago podelili manjšim bratom svetogorskega samostana; str. 623);

§. I. De beneficiis huic Conventui generatim concessis (O beneficijih, splošno podeljenih temu samostanu; str. 121);

§. II. De facultate caedendi ligna in silvis Caesareis (O možnosti sečnje drv v cesarskih gozdovih; str. 627);

§. III. De Deputato silvis Conventui gratiose concesso (O deputatu za gozdove, milostno podeljenem samostanu; str. 632);

§. IV. De dispositionibus Caesareis circa Caupones in Monte Sancto (O cesarskih naravnanostih glede krčmarjev na Sveti gori; str. 635);

Caput V. De praedio Privigk dicto, et foenilibus adjacentibus (V. poglavje. O posestvu Privik in njemu pripadajočih košnih površinah; str. 639);

Caput VI. De moderno Ecclesiae statu, ejus Altaribus, eorum consecrationibus, et sepulchrorum Epitaphiis (VI. poglavje. O modernem stanju cerkve, njenih oltarjih, njihovih posvetitvah in nagrobnih napisih; str. 649)

§. I. De Campanili, et campanis, et reliquis Ecclesiae adjectis (O zvoniku in zvonovih ter drugih cerkvenih pritiklinah; str. 649);

§. II. De aris in Basilicam B. V. Gratiarum mox â principio Ecclesiae repositis, et Ara majori gloriosissimae Virginis Mariae (O oltarjih, postavljenih v baziliko kmalu po začetku cerkve, in velikem oltarju preslavne Device Marije; str. 653);

§. III. De reliquis Ecclesiae Aris (O drugih oltarjih cerkve; str. 657);

§. IV. De Cryptis, earumque inscriptionibus (O kriptah in njihovih napisih; str. 661);

Caput VII. De Confraternitatibus in hac Montis Sancti Basilica erectis, aliisque privilegiis summorum Pontificum, Patriarcharum, et Archiepiscoporum huic Ecclesiae concessis (VII. poglavje. O bratovščinah, vzpostavljenih v tej svetogorski baziliki, in drugih privilegijih papežev, patriarhov in nadškofov, podeljenih tej cerkvi; str. 663);

§. I. De Confraternitatibus in hac Ecclesia erectis (O bratovščinah, vzpostavljenih v tej cerkvi; str. 663);

§. II. De aliis a Summis Pontificibus, et Archiepiscopis huic Ecclesiae concessis gratiis, Indulgentiis et privilegiis (O drugih milostih, odpustkih in privilegijih, ki so jih papeži in nadškofi podelili tej cerkvi; str. 672);

Caput VIII. De miraculis patratis, et obtentis in hoc Sacro Monte gratiis interventu B. V. Mariae, nec non de magno populorum concursu ad hunc gratiarum fontem advenientium (VIII. poglavje. O storjenih čudežih in prejetih milostih na tej Sveti gori po posredovanju blažene Device Marije, prav tako pa tudi o množičnem stekanju ljudstev, ki prihajajo k temu izviru milosti; str. 675);

Caput IX. De Solemni Deiparae Montis Sancti coronatione (IX. poglavje. O slovesnem kronanju svetogorske Božje Matere; str. 682)

§ I. De facultate coronandi coronis aureis Imaginem B. V. Mariae Montis Sancti (O možnosti kronanja svetogorske podobe blažene Device Marije z zlatima kronama; str. 682);

§. II. De totius Ecclesiae apparatu praemisso ad Solemnem Sanctae Dei Genitricis coronationem (O vnaprej pripravljeni opremi celotne cerkve za slovesno kronanje svete Božje Porodnice; str. 688);

§. III. De Solemni Octiduo coronationis B^{eatissimae} *Virginis Mariae Montis Sancti* (O slovesni osmini kronanja preblažene Device Marije svetogorske; str. 708);

Caput X. De anno jubilaeo, Seu bis centesimo apparitionis gloriosissimae Virginis Mariae (X. poglavje. O jubilejnem letu ali o dvestoletnici prikazovanja preslavne Device Marije; str. 715);

Caput XI. De concessione Officii, et Missae in honorem apparitionis, sive coronationis, vel festivitatis S. Mariae V. Montis Sancti (XI. poglavje. O dovolitvi oficija in maše v čast prikazanja ali kronanja ali praznovanja svetogorske svete Device Marije; str. 724);

Caput XII. Catalogus Fratrum (quorum notitia haberi potuit) in hoc Conventu, aut hospitio Salcamensi pie in Domino defunctorum (XII. poglavje. Seznam bratov (za katere je bilo mogoče izvedeti), ki so v tem samostanu ali v solkanskem hospicu pobožno umrli v Gospodu; str. 732);

Caput XIII. Elenchus Patrum Guardianorum, quorum notitia haberi potuit, hujus Montis Sancti Conventus (XIII. poglavje. Lista patrov gvardijanov tega svetogorskega samostana, za katere je bilo mogoče izvedeti; str. 736).

Opis kronanja in priprav nanj je vključen v 9. poglavje, vsebinsko pa se na ta dogodek navezujeta tudi poglavji 10 in 11.

2.1.5 Gradivo o kronanju v Arhivu kapitlja sv. Petra Vatikanske knjižnice

- BAV (Biblioteca Apostolica Vaticana), ACSP (Archivium Capituli Sancti Petri, Archivio del Capitolo di S. Pietro)

1. BAV, ACSP, Madonne coronate, tom. 5 (1714–1723), foll. 118r-120v

a) uvodna spomenica, ki omenja čudežno prikazanje l. 1539, ko se je Urški Ferli (namesto Ferligoj) prikazala Marija in ji naročila, naj se ji na gori zgradi cerkev, to naročilo pa je bilo posredovano oglejskemu patriarhu Marku Grimaniju;

b) dokument o kronanju (*Instrumentum*) z dne 6. aprila 1717 omenja papeža in cesarja Karla VI.; za okronjevalca je bil določen pičenski škof Jurij Ksaver Marotti; zlati kroni za kronanje (osem unč zlata, okrašeni s 30 biseri, 13 diamanti in 25 drugimi dragimi kamni) je priskrbela Katarina pl. Schellenburg iz Ljubljane (zapisano Katharina de Selemburg); kroni sta bili predani frančiškanskemu gvardijanu Romualdu Sitarju (zapisano Schitter);

2. BAV, ACSP, Madonne coronate, tom. 28, [Rafaele Sindone], ***Libro II delle Sacre Immagini di Maria Vergine coronate dal R.mo Capitolo di S. Pietro in Vaticano in varie parti d'Italia ed altrove*** **(1681–1754), fol. 40r**

– Sacro Monte, Gorizia: Madonna delle Grazie. Sindone ponovi in povzame legendo o Marijinem prikazanju l. 1539; patriarh Marko Grimani, ki je bil prepričan v resničnost videnja, je novozgrajeni cerkvi l. 1544 podaril podobo, ki je bila izpostavljena javnemu čaščenju. Avstrijski nadvojvoda Karel je cerkev zaupal v oskrbo bosanskim frančiškanom, nato pa hrvaškim in koroškim (*riformati di S. Croce*). Vatikanski kapitelj je priskrbel zlato krono v vrednosti 245 skudov. Podobo je 6. junija 1717 kronal škof Jurij Ksaver Marotti.

3. BAV, ACSP, Madonne coronate, tom. 30 (*Indici vari incoronazioni SS. Immagini di Maria SS.ma*, 1634–1888)

- fol. 147v: Goritia: Madonna delle Grazie Montis Sancti, coronata 6. Junii 1717; coronator: Georgio Xaverio Marotti, episcopus Petinensis.

2.2 Tiskani viri

2.2.1 Pasconi, *Historia Ecclesiae, et Conventus Montis Sancti* (1746)

Zgodovinsko delo *Historia Ecclesiae, et Conventus Montis Sancti Divae Virginis Gratiarum in quindecim capita distributa*[77] frančiškana Gašperja (Kasparja) Pasconija,[78] ki je izšlo l. 1746 v Benetkah, je tiskani vir, ki je kronanju najbližji in ga tudi zelo natančno opiše, saj je imel Pasconi dostop do tedaj še ohranjenih virov v arhivu svetogorskega samostana, za prepise nekaterih pa je – kot kažejo zapisi v *Tridelnem breviariju* – prosil uradne cerkvene in posvetne oblasti; zato je bil vir tudi številnim poznejšim piscem.[79] Polni naslov njegovega dela je: *HISTORIA ECCLESIAE, ET CONVENTUS MONTIS SANCTI DIVAE VIRGINIS GRATIARUM IN QUINDECIM CAPITA DISTRIBUTA Variis Sacri Eloquii, Sanctorumque Patrum*

77 Pasconi 1746.

78 Codelli 1792, pp. 177–179; di Manzano 1885, p. 154; Morelli 1855–1856, III, pp. 317–318; Blažič 1853, p. 51; Valentinelli 1861, p. 302; Formentini 1984, p. 57; Garms-Cornides 1990, pp. 137–138; Benedik 2002; Hoško 2004a; Marušič 2013 (1985); Martina 2024.

79 Gl. poglavje »Poznejši viri za kronanje svetogorske Marijine podobe l. 1717 in njegovi opisi«.

oraculis, Elogiis, Marianis prodigiis, piis reflexionibus: atque argumentosis Symbolis compendiosa methodo exornata, ac consecrata GLORIAE, ET HONORI EJUSDEM SANCTISSIMAE DEI GENITRICIS cujus Sacratissima Effigies accedente consensu URBIS, ET ORBIS Vaticano ritu, Pontificali apparatu, indicibilique fidelium concurrentium JUBILO, ET NUMERO AUREIS REDIMITA CORONIS a duobus jam saeculis, & amplius miraculis claret, PRAELO DONATA Gloriosissimis sub Auspiciis INCLYTORUM STATUUM Illustrissimi, ac Principalis Comitatus Goritiensis A. R. PATRIS CASPARI PASCONI, SS. Theologiae Lectoris Emeriti, & Provinciae S. Crucis, Croatiae, & Carnioliae Ordinis Minorum Strictioris Observantiae Ex-Ministri Provincialis, & actualis ejusdem Custodis. VENETIIS , MDCCXLVI. Apud Dominicum Occhi. SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

Knjiga je zgodovinski pregled razvoja Svete gore kot romarskega središča od začetkov do l. 1746; glavni viri zanj so bili: delo Franja Glavinića (1585–1652)[80] *Origine della provincia Bosna Croatia* iz l. 1648,[81] delo Giana Giacoma d'Ischie (1620/1630–1688)[82] *Historia della principale Contea di Gorizia nella Provincia Foro-Juliense* iz l. 1684[83] ter gradivo arhiva svetogorskega samostana. Začenja jo 29 strani uvodnih besedil. Naslovu najprej sledi bakrorez svetogorske Marijine podobe, tej pa prvo posvetilno pismo »Rodnici neustvarjene Modrosti in svetogorski Materi Milosti« (*Increatae Sapientiae Genitrici et Matri Gratiarum Montis Sancti Epistola Dedicatoria*) in nato drugo posvetilno pismo »Slavnim stanovom grofije Goriške« (*Inclytis Statibus Comitatus Goritiensis faustitatem*), ki jih je prosil za naklonjenost in jim je tudi posvetil delo. Sledijo:

a) »Uvodni nagovor bralcu« (*Praefatio ad Lectorem*);
b) aprobacija redovnih teologov (*Approbatio Theologorum Ordinis*), ki jo je 5. decembra 1745 podpisal p. Godefrid Pfeiffer, generalni lektor teologije in gvardijan novomeškega samostana;
c) izjava o pregledu redovnega predstojnika, tedanjega provinciala p. Bena Waltreicha, ki jo je po naročilu p. Žige Škerpina, zaslužnega lektorja in generalnega definitorja ter vnovič provinciala, podpisal 5. novembra 1745 v novomeškem samostanu;
č) dovoljenje novega provinciala p. Žige Škerpina, podpisano 28. decembra 1745 v Ljubljani;
d) dovoljenje vrhovnega redovnega predstojnika, generalnega ministra Rafaela iz Lugagnana, ki ga je 8. januarja 1746 v Rimu v njegovem imenu izdal generalni redovni tajnik p. Silvio ab Arce Priore;

80 P. C. 1846; Dimitz 1875, III, p. 475; Furlan 1926, pp. 30–31; Filić 1973; Frkin–Hercigonja–Moguš 1989; Kapitanović 1989; Ćošković 1998; Lisac 2013 (1978).

81 Glavinić 1648.

82 Asquini 1735, pp. 100–101; Liruti 1830, pp. 400–401; Morelli 1855–1856, III, p. 308; Valentinelli 1861, pp. 170 (nr. 1176), 209 (nr. 1489), 212 (nr. 1504), 270 (nr. 1988); di Manzano 1885, p. 111; Formentini 1984, p. 49; Makuc 2007; Koršič 2013 (1981).

83 d'Ischia 1684.

e) izjava pisca o skladnosti in verodostojnosti dela (*Scriptoris historici protestatio*);
f) izjava padovskih reformatorjev študija (Reformatori dello Studio di Padova; to sta bila Alvise Mocenico in Zuane Querini) z dne 20. junija 1746, da na osnovi pregleda in aprobacije p. Pavla Tomaža Manuellija, inkvizitorja Svetega beneškega oficija, potrjujeta, da v delu ni ničesar, kar bi bilo proti katoliški veri, kar potrjuje tudi njihov tajnik, in da je skladno z dobrimi nravmi ter dovoljujeta tiskarju Domenicu Occhiju, da delo natisne in da po en izvod izroči javnima knjižnicama v Benetkah in v Padovi;
g) kazalo (3 strani).

CAPUT PRIMUM. De miraculosa loci, & appelationis origine, atque aedificio Ecclesiae Montis Sancti (1. poglavje: O čudežnem izvoru kraja in poimenovanja ter o gradnji svetogorske cerkve; str. 1);

CAPUT SECUNDUM. De ejusdem Ecclesiae Divae Virginis Gratiarum singulari excellentia, primaevo cultu, & consecratione (2. poglavje: O izjemni izvrstnosti te iste cerkve božanske Device Milosti, starodavnem čaščenju in posvetitvi; str. 7);

CAPUT TERTIUM. De primordio Conventus Montis Sancti, privilegiis ejusdem, & indultis localibus gratiose concessis ab augustissima Domo Austriaca (3. poglavje: O začetku svetogorskega samostana, o privilegijih tega istega ter o krajevnih indultih, ki jih je milostno podelil prevzvišeni avstrijski dvor; str. 13);

CAPUT QUARTUM. De regulari Hospitio Salcanensi (4. poglavje: O redovnem hospicu v Solkanu; str. 21);

CAPUT QUINTUM. Plura alia recensentur, quae Sanctitatem loci, & Almam Basilicam Montis Sancti exornant, & maximopere commendant (5. poglavje: Pregled številnih drugih zadev, ki krasijo svetost kraja in milostno svetogorsko baziliko ter ju nadvse priporočajo; str. 23);

CAPUT SEXTUM. Altaria ejusdem Sacrosanctae Basilicae referuntur (6. poglavje: Našteti so oltarji te iste presvete bazilike; str. 29);

CAPUT SEPTIMUM. De gratiis, et portentis, quae operari dignatus est Deus intercedente Thaumaturga Virgine Montis Sancti (7. poglavje: O milostih in čudežnih pojavih, ki jih je Bog po posredovanju čudodelne svetogorske Device imel za vredne, da jih izkaže; str. 33);

CAPUT OCTAVUM. Alia rursus ejusdem dispensatricis coelestium Thesaurorum, et Marianae gloriae miracula proponuntur (8. poglavje: Znova so predstavljene še druge reči te iste razdeljevalke nebeških zakladov in čudeži Marijine slave; str. 56);

CAPUT NONUM. Explicantur quaedam praeliminaria, quae ad Coronationis solemnia Beatae Virginis Montis Sancti juxta formam Vaticani Ritus praemissa fuere (9. poglavje: Pojasnjene so nekatere priprave, ki so predhodile slovesnostim kronanja blažene svetogorske Device skladno z vatikanskim obredom; str. 92);

CAPUT DECIMUM. Exhibet circulares invitatorias ad stabilitum Diem MARIANAE Coronationis (10. poglavje: Predstavlja okrožno povabilno pismo na določeni dan Marijinega kronanja; str. 99);

CAPUT UNDECIMUM. Transfertur processionaliter Simulacrum Coeleste miraculosae Virginis ab Aede Montis Sancti ad Urbem Goritiensem, ubi in foro Traunich nuncupato, spectante populi universitate solemniter coronata fuit (11. poglavje: Nebeška podoba čudodelne Device se v sprevodu prenese iz svetogorskega svetišča v mesto Gorica, kjer je bila na trgu, imenovanem Travnik, slovesno kronana pred očmi vesoljnega ljudstva; str. 104);

CAPUT DUODECIMUM. Recenset legalia concessionis, delegationis, & Coronationis Instrumenta. (12. poglavje: Pregled pravnih instrumentov dovoljenja, delegiranja in kronanja; str. 112);

CAPUT DECIMUM TERTIUM. Describitur series totius apparatus Ecclesiae Montis Sancti praemissi ad solemnem Sanctae Dei Genitricis Coronationem (13. poglavje: Opisana je vrsta celotnega okrasja svetogorske cerkve, vnaprej pripravljenega za slovesno kronanje svete Božje Porodnice; str. 121);

CAPUT DECIMUM QUARTUM. Exponuntur Elogia, quae affixa cernebantur occasione hujusmnodi solemnitatis (14. poglavje: Predstavljeni so slavilni napisi, ki jih je bilo ob priložnosti te slovesnosti mogoče videti razobešene; str. 127);

CAPUT DECIMUM QUINTUM. Symbolicus etiam apparatus Sanctuarii, & Ecclesiae proponitur (15. poglavje: Predstavljeno je tudi simbolno okrasje svetišča in cerkve; str. 143).

Epilogus. Totius Operis ad Divam Virginem Gratiarum Matrem Montis Sancti (Epilog. Nagovor božanski Devici, svetogorski Materi Milosti; str. 158). Zaključni nagovor je kot nekakšna pridiga, morda Pasconijeva ali pa katerega od slavnostnih pridigarjev, s poglobljenim razmišljanjem o marijanski tematiki.

Opis kronanja in priprav nanj je v poglavjih od 9 do 15, deloma pa tudi že v 8. poglavju, kjer so obsežno opisani čudeži in predvsem ozdravljenja.

3 Kronanje l. 1717

3.1 Kratka zgodovina obreda kronanja

Milostna podoba (lat. *figura* ali *imago gratiae*; nem. *Gnadenbild*)[84] je novoveški izraz za (čudodelno milostno) kultno upodobitev. V 17. in 18. stoletju teologi govorijo o čudodelnih podobah, ki so povezane z določenimi kraji in lokalnimi legendami ter so fenomenološko podobne vzhodnim ikonam; nastanek nekaterih se navezuje na čudežne ali nadnaravne dogodke, nekatere so povezane z videnji, lahko so zaščitnice mesta v vojnih časih ipd. Njihovo čaščenje je bilo pogosto povezano s slovesnimi procesijami, včasih so se nanje navezovale ustanovitve bratovščin, prinašali so jim votivne darove, jih častili s poljubljanjem, oblačili v različna oblačila ali jih slovesno okronali, od 17. stoletja naprej po posebnem obredu, ki ga je določil vatikanski kapitelj.

Obstajali so različni tipi upodobitev: Hodegetria, Eleusa, Edesseum, Božja Mati na prestolu, stoječa Božja Mati (lepa Marija, loretska Marija, kronana Marija, Marija z zaščitnim plaščem), Pietà, Brezmadežna (*Immaculata*, Brezmadežno spočeta, lurška Marija, Žalostna Mati Božja (*Mater Dolorosa*)); gre za različne upodobitve, ki so bile na določenem kraju v središču verskega čaščenja. Od 6. stoletja naprej so jih slikali in tudi izdelovali kopije, ki so imele pogosto enak učinek kot izvirniki. Med znamenitimi Marijinimi milostnimi podobami so npr. Hodegétria (gr. ὁδηγήτρια / *hodēgetḗria*/), »Vodnica poti«, ki se je ohranila v kopijah (izvirnik je pogrešan od padca Konstantinopla l. 1453), Marija Snežna, Marijina ikona v Panteonu idr.[85]

Ovenčati se ob prazniku z vencem je bila poganska navada; raba vencev je veljala za navado poganskih duhovnikov in svečenikov, venci in krone so bile značilen okras kultnih podob malikov in poganov. Številni kristjani so zato, ker ob rojstnem dnevu cesarjev ali ob kakem drugem prazniku niso hoteli z venci okrasiti svojih vrat ali hiše, utrpeli mučeniško smrt. Raba kron in vencev je bila v prvih stoletjih krščanstva znamenje poganstva; med kristjani je njihova raba veljala za malikovanje. To potrjujejo tudi krščanski pisci, npr. Tertulijan v spisu *Vojak in njegov venec* (*De corona militis*), ki navaja, da je bilo med kristjani v navadi, da so se vzdržali rabe vencev;[86] Klemen Aleksandrijski v drugi knjigi svojega spisa *Pedagog* omenja, da so se kristjani vzdržali krasitve glave z rožnimi venci iz spoštovanja do Kristusove trnove krone. V prvih stoletjih krščanstva ni bilo dovoljeno kronati svetih podob; takšen obred je vzbujal sum poganstva in je veljal za škandaloznega. Postopno pa je venec postal znamenje mučeništva, počasi je krašenje Marijinih podob in svetnikov z venci prešlo v navado,

84 Kolb 1991; Woelk–Brückner 1995; Kolb 1996–1997; Lechner 1996–1997; Pötzl 1996–1997.

85 Kolb 1996–1997; Conti–De Meo 2002; Maggioni 2004.

86 Tertulijan–Marinčič 2011.

postali so okras na pokopališčih, nato v cerkvah in postopoma so se začele pojavljati tudi upodobitve križanega Kristusa in Marije s krono.[87]

Kronanje Marijinih podob morda sega nazaj do zgodnjega srednjega veka, prvi primer menda v obdobje papeža Gregorja III. (ok. 690–741, papež v obdobju 731–741), ko je bila okronana Marijina podoba (domnevno ikona) z zlatim načelkom v oratoriju sv. Petra v Rimu; l. 1407 je Margareta I. Danska (ok. 1353–1412), kraljica Danske, Norveške in Švedske, samostanu Børglum darovala zlato in z dragimi kamni okrašeno krono. V času reformacije je bilo čaščenje svetih podob predmet ostrih in kritičnih debat (pri nas je zoper nje nastopal Trubar).

Obred kronanja Marijinih podob sicer izvira iz 17. stoletja, vendar pa je ta praksa še nekoliko starejša; ponekod se je uveljavila že konec 16. stoletja.[88] Oživitelji tovrstnega čaščenja, prvi zagovorniki in pospeševalci tega postopka so bili kapucini; najpomembnejši spodbujevalci kronanja znamenitih (milostnih in čudodelnih) podob so bili: p. Girolamo (Gerolamo) Paulucci (Paolucci) de' Calboli (lat. Hieronymus a Forlì; 1552–1620),[89] vneti Marijin častilec, prvi, ki je slovesno kronal Marijine podobe (Cremona, Parma, Comacchio, Bologna, Cento, Cesena, Faenza, Forlì, Rimini, Rim …) in se ga je zaradi razširjanja te vrste pobožnosti oprijel vzdevek *apostolo della Madonna* (Marijin apostol), p. Michelangelo da Venezia († 1612)[90] in p. Fedele da San Germano (1569–1623; l. 1620 je poskrbel za kronanje Marije iz Orope).[91] Sprva je imel obred povsem »ljudski« pečat; skladno s pastoralnimi vodili tridentinskega koncila je bil del intenzivne katoliške prenove in krepitve vere, različnih pobožnosti ter oznanjevanja med ljudskimi množicami, zlasti med nižjimi sloji, med katerimi so delovali zlasti kapucini.[92] Sprva so zlato, srebro, dragulje in denar za izdelavo kron priskrbeli verniki kot dar v zahvalo za čudeže, zaščito ipd., kapucini pa so jih uporabili za pripravo dogodkov in izdelavo zlatih kron.[93]

3.2 Aleksander Sforza Pallavicino

Glavni pobudnik svečanih kronanj je bil grof Aleksander (Alessandro) II. Sforza Pallavicino (1567 – 20. avgusta 1638) iz Piacenze, član družine, ki je imela v lasti

87 Pontificale Romanum 1739, pp. 283–290.

88 Bombelli 1792; Gussone 1990; Bonci 2004; Magister 2011.

89 Lexicon Capuccinum 1951, coll. 745–746 (Hieronymus a Forli, prov. Bononiensis. Ex nobili genere Paolucci de Calboli); Donato 1956; Dell'Oro 2001.

90 Lexicon Capuccinum 1951, coll. 1122 (Michaëlangelus a Venezia).

91 Lexicon Capuccinum 1951, coll. 585 (Fidelis a S. Germano Vercellese).

92 da Alatri 1933: Lexicon Capuccinum 1951, coll. 465–466 (Corona Franciscana. Corona Immaculatae Conceptionis.), 1040–1045 (Maria Virgo. I. Devotio erga B. Virginem. II. Devotiones Marianae. III. Sanctuaria Mariana fratribus Capuccinis concredita. IV. Opera et Studia Mariologica. V. Bibliographia.).

93 da Alatri–da Reno Centese 1933.

posestvo Borgonovo, veliki občudovalec in osebni prijatelj p. Girolama Pauluccija de' Calbolija. Na njegovo pobudo in na njegove stroške je vatikanski kapitelj 27. avgusta 1631 dal okronati prvo Marijino podobo (Santa Maria della Febre), ki so jo častili v eni od zakristij bazilike sv. Petra v Rimu (»*la prima immagine che venisse coronata dal capitolo, secondo l'istituzione del conte Sforza*«). Grof Sforza je sicer živel v Parmi, njegov zastopnik v Rimu pa je bil vitez Alfonso Carandini; njemu je Sforza zaupal nalogo, da izbere, katere podobe bi lahko bile kronane, in da poskrbi za izdelavo kron. Glede krone, podeljene Marijini podobi, je veljalo določilo, da mora vedno ostati na njeni glavi in da se nikoli ne sme odstraniti. Sforza je pred smrtjo v oporoki, ki je bila pravnomočno sklenjena v Parmi 3. julija 1636, v posebnem oporočnem volilu ustanovil sklad, v katerem je zapustil sredstva za 71 zlatih kron za prav toliko čudežnih Marijinih upodobitev (slik ali kipov), s čimer je zagotovil finančno osnovo za kronanje podob. Upravljanje sklada, izbiro podob in izvajanje kronanj je zaupal vatikanskemu kapitlju sv. Petra, s posebno klavzulo, da so krone prihranjene za Marijine upodobitve v Rimu; ko pa bi bile vse te okronane, je bil kapitelj pooblaščen, da se odloči tudi za kronanje podob zunaj Rima (*extra Urbem*). Grofa Aleksandra Sforzo in njegove zasluge omenja tudi Fajdiga.[94] S tem ko je nadzor nad kronanjem Marijinih podob prevzel vatikanski kapitelj, je odločanje o njem prešlo pod neposredni nadzor Vatikana in papeža ter je postalo redni del verske promocije. Vatikanski kapitelj je v 17. stoletju določil pravila za zaprosilo, dovoljenje in izvedbo kronanj.[95]

3.3 Določila glede obreda kronanja (*Ordo coronandi*)

Rimski pontifikal (*Pontificale Romanum*) iz l. 1739, tj. 22 let po kronanju, vključuje natančen opis kronanja v posebnem dodatku z naslovom *Appendix altera, In qua antiquus enarratur Ritus coronandi Sacras Sanctorum Imagines, praesertim vero Imagines Deiparae Virginis, quibus a Reverendissimo Capitulo S. Petri de Urbe aurae quotannis donantur Coronae ex legato Comitis Alexandri Sfortiae Pallavicini in testamento ab ipso condito die III. mensis Julii anni MDCXXXVI*; »Drugi dodatek, v katerem je opisan starodavni obred kronanja svetih podob svetnikov, zlasti pa podob Božje Matere Device, ki jim prečastiti kapitelj sv. Petra v Rimu vsako leto podarja zlate krone na osnovi volila grofa Aleksandra Sforze Pallavicina, ki ga je v oporoki sam določil 3. dne meseca julija 1536«.[96]

94 ASFP, Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, pp. 551–552*: Illustrissimus, et Reverendissimus D. D. Comes Alexander Sforzia Basilicae Sancti Petri in Urbe Canonicus. Is namque … potiorem portionem suae substantiae publico instrumento suam ultimam voluntatem declarante in hunc dumtaxat finem applicuit, ut ex annuis proventibus tot aureae conficiantur Coronae, iisque omnes illae statuae, vel Icones Matris Sanctissimae, antiquae, prodigiosae, atque â populorum concursu specialiter frequentata coronetur.*

95 da Alatri–da Reno Centese 1933; da Milano 1951; Dejonghe 1957a; Dejonghe 1957b; Polo–De Candido–Pedico 1980; Gussone 1991; Gussone 1999.

96 Pontificale Romanum 1739, pp. 283–290.

Besedilo prinaša najprej kratek oris zgodovine kronanja svetih podob,[97] v nadaljevanju pa natančen opis celotnega postopka za pridobitev možnosti kronanja in sam potek obreda, ki ga je predpisal vatikanski kapitelj za kronanje Marijinih podob na osnovi omenjenega Pallavicinovega volila.

Podelitev zlate krone je spadala med posebna odlikovanja, ki jih je na osnovi omenjenega volila kapitelj vatikanske bazilike skoraj vsako leto dodelil za krepitev Marijinega čaščenja in spodbujanje pobožnosti vernikov do Marije. Kronanje je bilo namenjeno tistim Marijinim podobam, ki so izpolnjevale dva kriterija: a) odlikovale so se po starodavnosti in čaščenju ter b) z njimi so bili povezani čudeži, ki so jih pisno potrdili lokalni ordinariji s tem, da so vatikanskemu kapitlju sv. Petra poslali potrdilno pismo, ki so mu dodali tudi prošnjo za kronanje. Prav tako podoba ni smela imeti že kake druge krone. Nato se je na zasedanju zbral kapiteljski kolegij, ki je moral soglasno odobriti krono (ta je morala imeti vtisnjen grb vatikanskega kapitlja), obenem pa je določil leto, ko naj bi se kronanje izvršilo. Za kronanje se je navadno določilo katerega od kanonikov vatikanskega kapitlja ali pa se je zaupalo kaki drugi ugledni osebi.

Da bi bilo takšno kronanje izvršeno karseda dostojanstveno, je vatikanski kapitelj pripravil celoten potek (vrstni red, tj. scenarij) kronanja (lat. *Ordo*), ki so ga za vsak primer posebej odobrili ceremonialni mojstri, da je bil skladen z namenom.

Da bi umetnik lahko izdelal krono, ki bi do potankosti ustrezala glavi na Marijini upodobitvi, je morala posebej odposlana oseba, zadolžena za preiskavo, tj. delegat, v Rim posredovati mere Marijine glave; če je šlo za sliko (na deski ali platnu), so izmerili dolžino oziroma širino, če je šlo za lesen ali bronast kip oziroma podobo, vklesano v marmor, so izmerili premer; če je bil z Marijo upodobljen tudi Jezus, so izmerili tudi njegovo glavo. Ko je bila krona izdelana po meri upodobitve, so jo predali kanoniku delegatu in ta je v letu, ki ga je določil vatikanski kapitelj, določil dan za slovesno kronanje ter poskrbel, da je papež poslal pismo v obliki breva, s katerim je bil priznan popolni odpustek vsem, ki iskreno izpovejo vero in prejmejo sveto obhajilo ter na sam dan kronanja pobožno in spoštljivo obiščejo cerkev, kjer se časti sveta podoba, podobice te upodobitve pa so morali deputati te iste cerkve dati natisniti in poskrbeti, da so se razdelile ljudstvu.

Pravilnik je za samo kronanje določan naslednji potek:[98]

»Ko pa na določeni dan delegirani kanonik pride v popotnem oblačilu, naj ga prebivalci tistega kraja častitljivo, kot se spodobi, sprejmejo in naj gre nemudoma do cerkve, da okrona Božjo Mater, pred kronanjem naj tri zaporedne dni nenehno zvonijo zvonovi in oskrbovalci cerkva naj javno izkazujejo druga praznična znamenja veselja.

Medtem je treba cerkev okrasiti s kar najbolj slovesnim okrasjem; če je sveto podobo mogoče premakniti, se jo bo postavilo na največji oltar pod baldahin, okrasilo z dragoceno opremo ob spodobni razsvetljavi sveč iz voska; če pa se je ne da premakniti, naj se ohrani enako okrasje, v kakršnem se hrani v kapeli. Ves notranji del

97 Pontificale Romanum 1739, pp. 283–285.

98 Pontificale Romanum 1739, pp. 285–290.

cerkve naj se prekrije s svilenimi ali dragocenimi tkaninami, na stene naj se obesijo tudi napisi, razporejeni na obeh straneh v ustreznem vrstnem redu.

Primerek te iste podobe, naslikan na deski ali platnu, naj se obesi nad velika vrata svetišča skupaj z rodovnim deblom presvetega papeža, prevzvišenega kardinala arhiprezbitra, prečastitega kapitlja in delegiranega kanonika, če je navzoč. Ko je torej vse vnaprej primerno pripravljeno, naj se dan pred kronanjem zvečer pojejo litanije Matere Božje s himno *Zdrava, Morska Zvezda* in molitvijo:

Famulorum tuorum, quaesumus Domine, delictis ignosce: ut qui tibi placere se actibus nostris non valemus, Genitricis Filii tui Domini nostri intercessione salvemur. Qui tecum vivit & regnat, & c.

Naslednji dan naj delegat, ki naj bo kanonik svete vatikanske bazilike, čeprav se ne odlikuje po nobenem drugem dostojanstvu, oblečen v slovesno opravo z vijoličnimi insignijami, tako kot apostolski protonotar, tudi skladno z rimskim običajem, obdan s krajevnimi veljaki, gre k cerkvi, tam naj ga sprejmejo kler ali magistrati, vzame naj škropilnik, s katerim naj z blagoslovljeno vodo poškropi samega sebe in to naredi tudi ob navzočnosti škofa. Nato poklekne pred oltarjem, v katerem je shranjen prevzvišeni zakrament evharistije, in malo zmoli. Nato vstane, poklekne in gre na kraj, določen za izvršitev naloge. Tam vpričo mestnih ali krajevnih veljakov ter notarja in ob navzočnosti prič deputatom cerkve izroči zlato krono, od njih pa prej prejme prisego, da jo bodo nenehno ohranjali na glavi Device in skrbeli, da se bo hranila skladno z navodilom volila. O tem notar pripravi javni dokument (instrument), ga z jasnim in razločnim glasom prebere, nato pa se izvrši odločitev prečastitega kapitlja o izvedbi kronanja in deputaciji delegata. Delegat blagoslovi krono, položeno v zlato ali srebrno posodo, z besedami:

‚Pod tvoje varstvo itd.'

℣. , Naša pomoč je v imenu Gospodovem.'

℟. , Ki je ustvaril nebo in zemljo.'

℣. , Gospod z vami.'

℟. , In s tvojim duhom'. Molimo.

Omnipotens sempiterne Deus, cujus clementissima dispensatione cuncta creata sunt ex nihilo, Majestatem tuam supplices deprecamur; ut hanc Coronam pro ornatu Sacrae Imaginis Beatissimae Virginis Mariae fabricatam benedicere +, et sanctificare + digneris. Per eundem Christum Dominum nostrum.

℟. *‚Amen.'*

Nato krono poškropi z blagoslovljeno vodo in jo pokadi.

Nato se v sprevodu, kjer gre spredaj križ, sveta krona odnese na oltar blažene Device, obdan z osmimi baklami, delegat začne himno *O devica slavna* (*O gloriosa Virginum*), zbor pevcev pa izmenoma nadaljuje ob molitvi:

Deus, qui Virginalem aulam B. Mariae semper Virginis, in qua habitares, eligere dignatus es: da quaesumus, ut sua nos defensione munitos, jucundos facias suae interesse coronationi. Qui vivis & regnas cum Deo Patre, & c.

Nato se krona odloži na blazino ob ambonu in razglasi se odpustek v obliki breva, ki ga prebere krajevni ordinarij.

Sledi péta maša, ki bo slovesna in posvečena Mariji; mašo vodi ali škof ali delegat ali kak uglednejši kanonik kapitlja oziroma te cerkve. Somašujejo krajevni ordinarij, kanoniki, oblečeni v svete bele paramente, in duhovščina drugih kolegiatnih cerkva; če pa ima mašo delegat ali če ta somašuje ob kom drugem, se mu bo vnaprej pripravil poseben sedež, ki ga imenujejo cesarski, z okrasjem na hrbtni strani, ljudsko imenovan *tosello*, vsaj dve stopnici dvignjen nad tlemi in decentno oblazinjen, asistiral pa mu bo ceremonialni mojster presvete bazilike, s klečalnikom in nanj položenimi blazinami, če kanonik mašni daritvi samo asistira. Po prebranem evangeliju ima sam delegat kratek nagovor o hvalnicah blažene Device. Če pa mašuje delegat, škof pa somašuje, tudi če delegat sam ni škof, blagoslovi kadilo, ga da v kadilnico ter po ustaljeni navadi pokadi oltar in podobo. Pred očiščenjem in preden si umije prste, mora delegat ali škof po stari in sveti navadi prvotne Cerkve od diakona ter subdiakona prejeti obhajilo.

Po maši delegat, oblečen v pluvial, če bo škof ali duhovnik, gre k oltarju, s spoštljivo sklonjeno glavo pred podobo, ki bo kronana, poklekne in zapoje himno *Raduj se, Kraljica nebeška, aleluja* (*Regina caeli laetare alleluja*), pevski zbor pa nadaljuje. Če pa [bo delegat] diakon ali subdiakon, oblečen v superpelicej in roket, medtem stopi na oder in spoštljivo položi zlato krono na glavo svete podobe z besedami: ‚Kakor si po naših rokah kronana na zemlji, tako naj si zaslužimo, da nas Kristus v nebesih okrona s slavo in častjo.' Ko je to opravljeno, ob donenju trobent in bobnov zadonijo zvonovi in možnarji ter pokajo druga vojaška orožja.

Če bo skupaj s presveto Materjo kronana tudi podoba njenega Sina našega Gospoda Jezusa Kristusa, je treba najprej kronati to, in delegat naj reče: ‹Kakor si po naših rokah kronan na zemlji, tako naj si zaslužimo, da nas ti v nebesih okronaš s slavo in častjo.› Nato škof ali delegat blagoslovi kadilo, ga naloži in s trikratnim potegom pokadi kronano podobo. Ko se himna konča, nadaljuje z besedami:

℣. *Corona aurea super caput ejus.*

℟. *Expressa signo sanctitatis, gloria honoris, et opus fortitudinis.*

℣. *Coronasti Eam, Domine.*

℟. *Et constituisti Eam super opera manuum tuarum.*

Sledi molitev:

Oremus. Praesta, misericors Pater, per invocationem Genetricis Unigeniti Filii tui Domini nostri Jesu Christi, quem pro salute generis humani, integritate Virginis Mariae servata, carnem sumere voluisti, quatenus precibus ejusdem Sacratissimae Virginis, quicumque eamdem misericordiae Reginam, & gratiosissimam Dominam nostram coram hac Imagine suppliciter honorare studuerint, & de instantibus periculis eruantur, et in conspectu divinae Majestatis tuae de commissis, & omissis veniam impetrent: ac mereantur in praesenti gratiam quam desiderant adipisci, & in futuro perpetua salvatione cum electis tuis valeant gratulari. Per eumdem & c.

Nato kot izkaz zahvale zadoni himna *Tebe, Boga, hvalimo* (*Te Deum laudamus*) z molitvijo:

Deus, cujus misericordiae non est numerus, & bonitatis infinitus est thesaurus: piissimae Majestati tuae pro collatis donis gratias agimus, tuam semper clementiam exorantes; ut, qui petentibus postulata concedis, eosdem non deserens, ad praemia futura disponas. Per Christum Dominum nostrum.

Potem se brez petja recitira psalm *Iz globočine* (*De profundis*) z molitvijo:

Deus, veniae largitor et humanae salutis amator: quaesumus clementiam Tuam, ut animam Alexandri Benefactoris, quae ex hoc seculo transivit, B. Maria semper Virgine intercedente, cum omnibus Sanctis tuis ad perpetuae beatitudinis consortium pervenire concedas. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

℣. *Requiescat in pace.*

℟. *Amen.*

Nato se s tišjim glasom moli očenaš in zdravamarijo za kapitelj in kanonike svete bazilike:

Oremus pro Benefactoribus nostris. Retribuere dignare Domine omnibus nobis bona facientibus propter nomen tuum vitam aeternam. Amen.

Nato sledi molitev, ki jo je dodal papež Benedikt XIII. ob kronanju svete podobe blažene Device Marije, imenovane *della Rotonda* v mestu Alba:

Oremus. Defende, quaesumus Domine, Beata Maria semper Virgine intercedente, Sacrosanctae Vaticanae Basilicae ab omni adversitate familiam, & toto corde tibi prostratam ab hostium propitius tuere clementer insidiis. Per Christum Dominum nostrum.

Po večernicah, ki se jih slovesno poje z antifono in psalmom, kot na praznik Marije Snežne, sledi slavilni nagovor o hvalah blažene Device Marije; njeno podobo deputat in drugi prvaki v sprevodu odnesejo po očiščenih ulicah, potresenih z zelenim listjem ali cvetjem v znamenje veselja, mestni magistrati v njeno čast darujejo težko svečo. Ob sončnem zahodu se včasih izkažejo znamenja veselja, ko se povsod prižgejo bakle, zlasti na tistem območju, kjer je svetišče kronane podobe, in iz naprav šviga umetni ogenj.

Da se bolj spodbudi čaščenje Božje Matere, je navada, da za pobožnost in izkazovanje spoštovanja vernikov cele tri dni potekajo slavnostne pridige med mašnimi slovesnostmi, oratoriji, svetimi akademijami in drugimi podobnimi prireditvami ob glasbeni spremljavi.

Za pospeševanje čaščenja se natisnejo kopije te kronane podobe, ki jih je treba razdeliti; trideset primerkov v žafranasti ali rdeči svili z zlatim ali srebrnim okrasom se natisne za prečastite gospode kanonike presvete vatikanske bazilike in eno še posebej imenitno za prevzvišenega kardinala arhiprezbitra, še sedemdeset drugih na papirju pa za beneficijate in klerike te iste bazilike. Prav tako se nariše podoba te iste kronane Božje Matere na platno z napisom in okrasom, ki se v tej isti baziliki hrani v večni spomin na dogodek. Vse to skupaj z instrumentom, o katerem je bil govor zgoraj, z zgodovino svete podobe in njenega kronanja deputati te iste cerkve pošljejo

prečastitemu gospodu tajniku kapitlja in to je treba shraniti v arhivu kapitlja in vestno varovati kot večni pomnik tega dogodka.«

Avtor je na koncu dodal tudi seznam vseh kronanj od prvega, 27. avgusta 1631 (*Beatae Mariae Virgini de Febri in Basilica S. Petri*), naprej. Navedeni sta tudi kronanji trsatske (*Anno 1715. Beatae Mariae Virgini, et Puero Jesu in Monte Tersatti in Dalmatia Dioecesis Signensis*) in svetogorske Marijine podobe (*Anno 1717. Beatae Mariae Virgini, & Puero prope Goritiam extra Italiam Gratiarum Mater nuncupatae.*). Svetogorska Marijina podoba je tudi na posebnem seznamu, kjer so navedene svete podobe, ki so bile na lastne stroške vernikov kronane na različnih krajih, vendar v imenu vatikanskega kapitlja; navedena je kot prva (*Anno 1717. Beatae Mariae Virgini cum Puero Jesu de Monte Sancto nuncupatae supra Goritiam existenti in Ecclesia Fratrum Reformatorum S. Francisci.*).[99]

Krone za kronanja svetih podob so lahko prispevale skupnosti, bratovščine, cerkveni ali posvetni dostojanstveniki ter zasebniki; v vsako krono je moral biti vtisnjen grb vatikanskega kapitlja. Oblika kron je lahko izhajala iz ljudskega izročila ali je bila plod domišljije, običajno pa se je naslanjala na sočasne tipe uradnih vladarskih kron; navadno so bile podobne cesarskim kronam, včasih so imele dvanajst zvezd (kar spominja na apokaliptično ženo iz *Razodetja* 12,1), včasih rožne okrase ipd. Njihov pomen je bil pogosto povezan z zgodbo ali legendo, ki se je skrivala za podobo.

Danes vse potrebne predpise v zvezi s kronanjem Marijinih podob določa vatikanski pravilnik in obrednik, *Ordo coronandi imaginem Beatae Mariae Virginis*.[100] Od 17. stoletja naprej potrjuje kronanja vatikanski kapitelj ali sam papež; kronanja se včasih (izjemoma) lahko ponovijo (npr. če krona iz neznanega razloga izgine, če je ukradena ipd.). V tem obdobju so potekala uradna kronanja, ob njih pa najdemo tudi lokalne primere kronanj. Obred kronanja je reguliran vse od 17. stoletja; l. 1897 ga je znova uredila Kongregacija za obrede, l. 1982 pa je za nova pravila poskrbel papež Janez Pavel II.[101]

Vso dokumentacijo kronanj hrani Vatikanska knjižnica v arhivu kapitlja sv. Petra (Bibliotheca Apostolica Vaticana, Archivio del Capitolo di San Pietro, *Madonne coronate*). V arhivu je ohranjen tudi povzetek oporoke Aleksandra Sforze.[102] Prva kronanja še niso potekala po strogem ceremonialnem pravilniku (zato Fajdiga in drugi pisci omenjajo *ritus Vaticanus*, »vatikanski obred«), kmalu pa ga je kapitelj potrdil in sprejel kot obvezujoče pravilo (*Ordo servandus in tradendis coronis aureis*).[103]

99 Pontificale Romanum 1739, p. 289, drugi stolpec.

100 Calabuig 1981; Ordo 2010 (1981); Rennings–Klöckener 1997, pp. 578–584.

101 Conferenza episcopale 1982; Gussone 1987; Widmann 1987; Ordo 2010 (1981); Malý 2019, pp. 15–75. O Marijinih milostnih podobah na Slovenskem gl. Menaše 1994, pp. 197–228; o svetogorski milostni podobi gl. Menaše 1994, pp. 203–205.

102 BAV, ACSP, Madonne coronate, tomo I, f. LVIII fronte (mecc. 61), Summario del test. o del q. Ill.mo Sig.r Conte Alessandro Sforza.

103 da Venezia 1846, pp. 419, 519; Moroni 1840–1861: Vol. XII, pp. 283, 320; XVII, pp. 238–245; XXV, p. 304; da Reno Centese 1933, pp. 159–180, 308–318, 415–431, 530–542, 651–665; da Milano 1951, coll. 1773–1786; Dell'oro 2001, pp. 497–523.

3.4 Zgodovinske razmere na Goriškem v času kronanja

Začetek 18. stoletja so na Goriškem zaznamovali nemiri med kmečkim prebivalstvom, ki so vreli že v 17. stoletju, kar slikovito opiše Simon Rutar:[104]

> »Tolminski grofi so včasi hudo stiskali svoje podložne. To je ljudstvo razdražilo, da se je večkrat uprlo svoji gosposki. Že pod Vitom Dornberškim niso hoteli plačevati desetine od novin (novo obdelanih zemljišč) in hudi so bili, ker je vpeljal grof užitnino na vino ter zahteval plačilo v denarjih, mesto nekaterih rabot. Jarnej Mavric je začel 1. 1627. hujskati ljudstvo proti grofu in pobirati od njega denar, da bi osnoval upor. Vit Dornberški se je obrnil za pomoč na cesarja in ta pošlje v Tolmin od vojakov spremljano komisijo, ki pomiri razburjeno ljudstvo in kaznuje podpihovalce.«[105]

Svoj vrhunec je vrenje med kmeti doživelo v začetku 18. stoletja s tolminskim kmečkim uporom, ki je bil krvavo zatrt:

> »Še važnejši pa je bil tolminski punt leta 1713., ki se je bil unel proti užitnini na vino in meso (vpeljani 1. 1706. po vsej deželi) ter razširil skoro po vsem Goriškem. Tudi tedaj so bili začetniki Tolminci, ki se zbero v velikem številu, pridejo v Gorico in zahtevajo svoje konje in blago, katero jim je bil zarubil dacarski podjetnik Bandel. Razgrajali so več dni po Gorici in se pogajali z okrajnim glavarjem. Upor se je razširil tudi po Brdih, Vipavski dolini, zlasti v Rihenbergu in Devinu. Vlada je poslala hrvaških vojakov na Goriško in ti so zadušili upor in polovili njegove začetnike. Začela se je preiskava proti njim in spomladi 1. 1714. so obglavili in razčetrtili jednajst Tolmincev na Travniku pri stebru sv. Ignacija.«[106]

Sicer pa je Gorica v 18. stoletju doživela vsesplošni razvoj:

> »Naslednik cesarja Ferdinanda III. Leopold I. (1658. do 1705.) prišel je 1. 1660. osebno na Goriško in sicer čez Lijak in Kronberg v Gorico, da je tu sprejel zvestobni poklon deželnih stanov. Od teh je zahteval mnogo denarja v tedanji svoji vojni proti Turkom, ki pa so bili po 1. 1683. (drugem obleganji Dunaja) srečno pregnani iz vseh avstrijskih dežel. Ko se je kmalu potem (začetkom preteklega stoletja) vnela silna vojna za španski prestol, moral je tudi marsikateri Slovenec odriniti kot Karlov vojak v oddaljeno špansko deželo.

104 Za oris zgodovine tega obdobja gl. Gruden 1916, II, (Doba državnega absolutizma in centralizacije. Od Ferdinanda II. do Leopolda II. (1619–1792).); Štih–Simoniti 1996, pp. 224–253.

105 Rutar 1893, p. 81.

106 Rutar 1893, p. 81.

> Ker se je cesar Leopold bal, da bi se utegnili njegovi sovražniki Francozi tudi na Primorskem prikazati, dal je v naglici Gradišče, Gorico in Devin utrditi in poslal je v Akvilejo nekoliko vojakov. In res so se bile prikazale francoske ladje tudi v tržaški laki ter začele streljati na mesto, a morale so se vrniti brez uspeha. Ravno tako jih je pregnal tudi glavar gradiščanski z obali akvilejske. Benečanska nadlegovanja ob goriški meji so nehala še le za vlade cesarja Karola VI. (1711.–1740.). Kakor 1. 1660. cesar Leopold I., tako je prišel tudi cesar Karol leta 1728. v Gorico, kjer se mu je dežela poklonila in ga slovesno sprejela. Skrbel je ta cesar zlasti za kupčijo in zboljšanje cest. Njegova slavna hči je bila cesarica Marija Terezija (leta 1740.–1780.). Trudila se je po materinsko, da bi povzdignila blagostanje svojih dežel. Tudi Goriškemu je storila mnogo dobrega. Ukazala je zlasti akvilejsko močvirje izsušiti in v polje spremeniti, odpravila je tudi tako škodljiv mrzličast zrak. Pospeševala je poljedelstvo in svilorejo, ter zidanje tovarn. Grofijo je razdelila leta 1747. v dve okrožji (kresiji), goriško in gradiščansko, ter podredila knežji kamori v Ljubljani. Te kresije so morale zlasti kmetom na roke iti proti tlačenju grajskih veleposestnikov in njih uradnikov. Leta 1749. je ustanovila »avstrijsko Primorje« z namestništvom v Trstu. Pa že leta 1754. združi Gradiščansko zopet z Goriškim in ustanovi za grofijo posebno vlado, obstoječo iz deželnega glavarja in osem glavarstvenih svetovalcev. To glavarstveno svetovalstvo je vladalo deželo in izvrševalo sodstvo. Da bi poravnala vedne prepire z Benečani, dala je urediti mejo (1750–1754.), pa bolj na korist Benečanom.«[107]

Spopadi z Benečani so se v 18. stoletju unesli, turška nevarnost ni bila več tako grozeča, so pa na prebivalstvo pritiskale epidemije, in to prav v obdobju priprav na kronanje in samega kronanja. Na Slovenskem je bila najintenzivnejša epidemija kuge med letoma 1711 in 1716, sočasno z njo pa so se širile tudi druge nalezljive bolezni: škrlatinka, malarija, tifus in še posebej črne koze. Na Primorsko se je kuga razširila iz Italije l. 1709, od tam pa l. 1711 na Goriško in v Istro. Epidemija je prenehala v začetku l. 1717; poleg več tisoč žrtev je po ocenah povzročila tudi za več kot 150.000 goldinarjev škode. V tem obdobju se je zelo razširilo čaščenje Karla Boromejskega kot zaščitnika pred kugo. Živalske bolezni so razsajale v obdobju 1711–1714 (sočasno s kugo), proti njim pa preprosti kmetje niso poznali učinkovite kurative; učinke so skušali omiliti tako, da so živino pokadili z brinjem ali jo poškropili z blagoslovljeno (t. i. Ignacijevo) vodo. V letih 1711–1713, ko so najbolj razsajale živinske bolezni (še posebej na Kranjskem), je bilo zaradi toplih vlažnih poletij še obdobje invazij različnih škodljivcev.[108]

107 Rutar 1893, pp. 81–82. Za natančnejšo predstavitev zgodovine obdobja kronanja gl. tudi Morelli 1855–1856; Cavazza–De Grassi 1999; Morelli 2003; Šerbelj 2006; Dragogna 2019; Ferlan–Plesnicar 2020; Ferrari–Pillon 2024. Gl. tudi komentar in pojasnila k posameznim zgodovinskim realijam.

108 Travner 1934, pp. 26, 28, 60, 129, 132.

Cerkveno zgodovino Goriškega[109] so v tem obdobju še vedno zaznamovale napetosti med oglejskim patriarhatom in Habsburžani. Večina slovenskega ozemlja je v tem času cerkvenopravno še spadala pod oglejski patriarhat, odnos med patriarhatom in Habsburžani pa so zaznamovali nenehni spori, saj so patriarhi vseskozi uživali podporo Beneške republike, katere politični apetiti so se na območju Primorske, Furlanije in Istre križali z interesi habsburške dinastije. Zadnji patriarh, ki je stopil na ozemlje pod oblastjo Habsburžanov, je bil Francesco Barbaro l. 1593; cesar ni imel vpliva na imenovanje patriarhov, zato pa avstrijska oblast patriarhom, ker so bili državljani Beneške republike, s katero so vedno znova vznikali konflikti in vojaški spopadi, na svojem ozemlju ni dovolila izvajanja pripadajočih jim pooblastil. Spori glede cerkvenopravnih zadev so se polegli šele l. 1751, ko je bil patriarhat ukinjen, ustanovljeni pa sta bili dve novi nadškofiji: goriška in videmska.[110] V času priprav na kronanje in samega kronanja so se pri vodenju ljubljanske škofije zvrstili trije škofi: grof Franc Ferdinand Kuenburg (18. julij 1701 – 10. april 1711),[111] grof Franc Karl Kaunitz - Rietberg (7. junij 1711 – 25. september 1717)[112] in grof Viljem Leslie (5. januar 1718 – 4. april 1727),[113] vendar je bilo vodenje cerkvenih zadev v tem obdobju večinoma v rokah ljubljanskega generalnega vikarja Janeza Antona Dolničarja, sicer tudi člana Akademije operozov, graditelja (nova stolnica, semenišče) in ustanovitelja prve ljubljanske javne knjižnice (Semeniška knjižnica).[114] Najpomembnejša dogodka za cerkveno ureditev na Goriškem sta bila ukinitev oglejskega patriarhata ter ustanovitev goriške (in videmske) nadškofije;[115] kronanje svetogorske milostne podobe pa je bilo nedvomno največji in najpomembnejši verski dogodek v 18. stoletju na Goriškem, ali kot je vzhičeno zapisal Rudolf Klinec v svojem delu *Marija v zgodovini Goriške*: »Največje zmagoslavje, ki ga je Marija doživela v 18. stoletju na Goriškem, je bilo slovesno kronanje milostne podobe svetogorske Kraljice na Travniku v Gorici dne 6. junija 1717.«[116]

3.5 Priprave na kronanje

Najpomembnejši pobudnik kronanja in organizator priprav na kronanje svetogorske Marijine podobe je bil p. Romuald Sitar, ki je l. 1714 drugič postal gvardijan frančiškanskega samostana na Sveti gori (to službo je opravljal do l. 1716, tretjič pa

109 Za oris zgodovine Cerkve na Slovenskem v tem obdobju gl. Benedik 1991a; Dolinar 1991. Za širši evropski oris zgodovine Cerkve v tem obdobju gl. Tüchle–Bouman–Le Braun–Dolinar 1994; Rogier–Bertier de Sauvigny–Hajjar–Dolinar 1999.

110 Ambrožič 2019, pp. 253–267.

111 Dolinar 2007a, pp. 161–168

112 Dolinar 2007a, pp. 169–176.

113 Dolinar 2007a, pp. 177–182.

114 Ambrožič 2019, pp. 253–254; Smolik 2013 (1980); Žnidaršič Golec 2013 (2023).

115 Več o tem gl. De Rosa 1988; Tavano–Dolinar 1990; Kralj–Tavano 1994; Volčjak 2017.

116 Klinec 1955, p. 76.

med letoma 1719 in 1721); kot provincial je v Ljubljani navezal stike z zakoncema Schellenburg, ki sta bila brez potomcev in sta svoje premoženje namenjala v različne dobrodelne namene, še posebej izdatno pa sta podpirala frančiškane (med drugim sta financirala tudi zidavo frančiškanskega samostana v Kamniku). P. Romuald je med letoma 1711 in 1714, ko je bil provincialni kustos, poskrbel tudi za zidavo novega samostana na Sveti gori; pogodba o zidavi z gradbenim mojstrom Torrejem je bila podpisana v začetku januarja 1711, novi samostan je bil zgrajen l. 1714, v njem pa je bilo prostora za 54 bratov.[117]

Romualdovo prizadevanje za kronanje je izhajalo iz želje po krepitvi Marijinega čaščenja, neposredna pobuda pa je bilo kronanje trsatske podobe 8. septembra 1715 skupaj s pripravami na ta dogodek, kar potrjuje tudi Fajdiga v svojem zapisu: »Spodbujen z nedavnim primerom trsatskih patrov, zavoljo dela in prizadevanja katerih je bila prav tam podoba preslavne Device Marije, ki slovi po milostih, dne 8. septembra 1715 po vatikanskem obredu slovesno ovenčana z zlato krono, se je prečastiti pater Romuald Siter, izjemno goreč razširjevalec Marijinega čaščenja, na vso moč trudil, da bi z enako častjo kot trsatsko Devico okrasili tudi svetogorsko podobo preblažene Device Marije …«.[118]

P. Romuald je postopek za kronanje sprožil v začetku junija 1715,[119] ko je v imenu svetogorske samostanske skupnosti na kanonike vatikanskega kapitlja sv. Petra naslovil naslednje pismo s prošnjo za kronanje:

> lllustrissimi, e Reverendissimi Signori.
>
> Nella Chiesa de Minori Osservanti Riformati di Monte Santo di Gorizia sotto il Patriarcato d‘ Aquileja fu fino dall‘ Anno 1544 collocata una Santa Imagine di MARlA Vergine detta delle Grazie, la quale secondo s‘ ha per tradizione dell‘ Anno 1539. apparve tre volte ad una Pastorella semplice, e devota per nome Orsola Ferligoinizza comandandogli dicesse al Popolo, che ivi edificasse una Chiesa in suo onore, e chiedessero grazie; onde per 1‘ immensità de miracoli, e grazie ivi fatte acquisto quel luogo il nome di Monte Santo, e da indi impoi e stata sempre frequentata la visita di quella Santa Imagine, particolarmente dalle feste di Pasqua fino a tutti i Santi, di modo tale, che nelle principali feste s‘ è esperimentato convenirvi più di dodici milla persone.
>
> E perche Illustrissimi, e Reverendissimi Signori vien fatta istanza alli Padri del medemo Convento Servitori umilissimi delle Signorie VV. lllustrissime, e Reverendissime da tutto quel Popolo, e specialmente dalli Tribunalisti , Magistrato, e Cittadinanza non meno che da Principi Stranieri di promovere la Coronazione d‘ essa Santa Imagine, offerendo con ogni liberalità di soddisfare qualunque spesa sarà per occorrere, avendo a tal fine una Benefattri, ce fatte

117 Podbersič 2024, p. 51; Škofljanec 2024.

118 ASFP, Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, p. 682.

119 AFSK, *Breviarium historicum tripartitum* 1778, c. 99 (kratek historiat sprožitve postopka).

fabricar le corone di puro, e fino oro, e considerando i medemi Oratori di quanto maggior frutto speciale può essere tal coronazione con accrescersi maggiormente la divozione alia gran Madre di Dio, umilmente supplicano le Signorie VV. Illustrissime a degnarsi di decorare quella Santa Immagine, con permettere, ed ordinare la pubblica coronazione, ed in tanto commettere a Monsignor Patriarca d' Aquileja, che faccia formare il processo per comprovare 1' Origine, antichità, e moltiplicità de miracoli, e grazie, e finalmente il concorso del Popolo, come pure di visitare le corone già fatte, affinchè dopo saranno capitate alle Signorie VV. Illustrissime le necessarie giustificazioni abbiano maggior motivo di esaudire con gli Oratori tutti quei fedeli devoti di MARIA, e della grazia ec.[120]

Presvetli in prečastiti gospodje!

V cerkvi manjših bratov stroge obnovljene observance na Sv. gori pri Gorici, v oglejskem patriarhatu, je od leta 1544 dalje izpostavljena sveta podoba Marije Device, znane kot vir milosti, katera se je, kot poroča izročilo iz leta 1539, trikratno prikazala preprosti in pobožni pastirici, po imenu Urška Ferligoj, ter ji ukazala, naj reče ljudstvu, naj njej na čast tamkaj postavijo cerkev in prosijo milosti. Zaradi neštevilnih čudežev in milosti, ki so jih tamkaj dosegli, je ta kraj zadobil ime Sveta gora. Od onega časa dalje so nenehno obiskovali to sveto podobo, zlasti v času, ki gre od velike noči do vseh svetih, pa tako, da je ob glavnih praznikih došlo tudi več kot 12.000 oseb.

Presvetli in prečastiti gospodje! Na očete tega samostana, ki so ponižni služabniki Vašega presvetlega in prečastitega gospostva, se spričo tega obrača vse tukajšnje ljudstvo, v prvi vrsti sodnijska oblastva in mestni svet, meščanstvo, kot tudi tuji knezi in plemenitaši, naj se izposluje kronanje te svete podobe. Izjavljajo se pripravljene, da prevzamejo vsak strošek, ki bi nastal, in sporočajo, da je v ta namen neka dobrotnica že dala izgotoviti kroni iz čistega in pristnega zlata. Prosilci, ki dobro razumejo, kako izrednega pomena bi bilo to kronanje, saj bi znatno poglobilo češčenje velike Matere Gospodove, ponižno prosijo, naj vaše presvetlo in prečastito gospostvo blagovoli počastiti to sveto podobo s tem, da dovoli in odredi njeno javno kronanje. Medtem naj blagovoli poveriti oglejskemu patriarhu nalogo, da zaukaže sodni postopek za ugotovitev nastanka, starodavnosti, številnih čudežev in milosti, dotoka romarjev ter naroči pregledati že izgotovljeni kroni. Ko bo kapitelj po dokončani preiskavi prejel zadevne izjave in dokaze, bo več kot upravičen, da hkrati s prosilci usliši vse tukajšnje Marijine častilce.«[121]

120 Izvirno besedilo povzeto po Pasconi 1746, pp. 94–95.

121 Gl. AFSSG, l. 1715; AFSK, *Breviarium historicum tripartitum* 1778, c. 99 – prošnja p. Romualda vatikanskemu kapitlju in pismo kapitlja oglejskemu patriarhu; 21. junij 1715; BAV, ACSP, Madonne coronate, tom. 5 (1714–1723), foll. 118r–120v. Slovenski prevod: Klinec 1997, pp. 25–26. Nekaj prevodov izvirnih dokumentov je povzetih po knjigi Rudolfa Klinca *Kronanje svetogorske Matere božje 1717–1997* iz l. 1997; mestoma sicer delujejo nekoliko arhaično, a so vključeni iz spoštovanja do njegovega dela.

Enaindvajsetega junija 1715 se je na zasedanju sešel vatikanski kapitelj in obravnaval prošnjo svetogorskih frančiškanov; odločil je, da vlogo posreduje patriarhu, ki naj sproži ustaljeni kanonični postopek, vendar pa se je zadeva iz neznanega razloga zavlekla in kapiteljski tajnik Peter Franc Bussi je pismo patriarhu v vednost poslal šele dobro leto dni pozneje, 27. junija 1716:

> Presvetli in prečastiti Gospod in Oblastnik prespoštljivi!
>
> Ker so redovniki manjši bratje stroge obnovljene observance Marijinega samostana na Sv. gori pri Gorici, v škofiji Vašega presvetlega oblastva, zaprosili, naj bi kronali tamkajšnjo čudodelno podobo Device Marije, še zlasti ker sta, kot trdijo redovniki v svoji vlogi, že pripravljeni kroni, ki ju je v ta namen dala izgotoviti neka pobožna dobrotnica, lepo prosimo Vaše presvetlo oblastvo, naj nam omogoči, da izpeljemo to sveto nalogo. Blagovolite nam poslati potrdilo o starodavnosti in čudežih označene podobe ter zagotovilo, da ni druge zlate krone, kajti takšni so predpisi, ki so nam postavljeni in ki se jih mi najstrožje držimo ob takih prilikah.
>
> Zahteva se nadalje, da zlati kroni nosita grb našega kapitlja in da ostaneta na vse čase pritrjeni na kronano podobo, kot enako da se izvrši vse ostalo, kar bo nadrobno označil tisti, ki ga bomo določili, da pride tja in izvrši obred kronanja.
>
> Da ne bomo predolgo nadlegovali Vaše presvetlo oblastvo, Vam spoštljivo poljubljamo roke. V Rimu, dne 27. junija 1716. Vašemu svetl. in prečast. Oblastvu v vsej spoštljivosti prevdani kapitelj in kanoniki sv. Petra.[122]

Patriarh Dionizij Delfino je nalogo takoj zaupal baronu Jožefu Antonu Del Mestriju, arhidiakonu v Krminu; naročil mu je, naj izvede s strani vatikanskega kapitlja zahtevano kanonično preiskavo in mu čimprej posreduje svoje osebno mnenje.[123]

Del Mestri je 31. julija 1716 odšel na Sveto goro in začel uradni postopek preiskave. Pod prisego je gvardijana p. Romualda Sitarja zaslišal o začetkih in razvoju Svete gore kot romarske poti (izvirna dokumentacija o začetkih je bila uničena l. 1600, ko je v požaru zgorel župnijski arhiv v Solkanu), ustnem izročilu o Urški Ferligoj (ki so ga povzeli tudi zgodovinarji Glavinić, Bavčer, d'Ischia), svetosti kraja, cerkvi, Marijinem čaščenju in čudežih. O slednjih so lahko frančiškani Del Mestriju posredovali neposredne dokaze: pisma ter zahvalne in zaobljubne darove. Predložili pa so mu tudi pet kratkih zapriseženih izjav ljudi, ki so bili po priporočilu svetogorski Mariji uslišani, podpisale pa so jih po tri priče. Izjave so podali:

122 Gl. AFSK, *Breviarium historicum tripartitum* 1778, c. 100 – pismo vatikanskega kapitlja oglejskemu patriarhu; 18. marec 1739. Kot kaže datum, izvirnega pisma v svetogorskem arhivu niso imeli, zato je bil prepis pridobljen pozneje; pismo je prepisal zapriseženi aktuarij plemiške pisarne (*Actuarius juratus Cancellariae Nobilium*) Julij Andrej (Giulio Andrea) Brevilaqua; AFSSG, l. 1716 – Vatikanski kanoniški kapitelj oglejskemu patriarhu Dioniziju Delfinu naroča, naj izvede preiskavo o starodavnosti in čudodelnosti svetogorske Marijine podobe; Rim, 27. junij 1716. Prevod povzet po: Klinec 1997, pp. 26–27.

123 AFSK, *Breviarium historicum tripartitum* 1778, c. 101.

- Anton Minussi (ozdravljen mrzlice, rešen bolečin v stegnu, rešen hude nevihte); priče: Peter Muratto, Anton Cesare, Dominik Benedetti;
- Dominik de Benedetti (ozdravljen mrzlice); priče: Tomaž Srebrnič, Blaž Doljak, Nikolaj Pianetti;
- Peter Muratto (ozdravljen naduhe); priče: Andrej Fachinetti, Dominik Benedetti, Krištof Majr;
- Serafin Benedetti (ozdravljen kljub diagnozi neozdravljive bolezni); priče: Peter Muratto, duhovnik Peter Leban – župnik v Renčah, duhovnik Martin Gruden;
- Janez Boltežar Vogl (hudo poškodovan z možnarjem med vojaško vajo; po priporočilu Mariji ozdravel); izpričal sam z lastnoročnim podpisom.

Poleg tega je Del Mestri opravil sodni ogled kraja prikazovanja, cerkve, zaobljubnih darov in podob, knjig in dokumentacije, zaslišal pa je tudi nekaj posameznikov glede zbiranja zapriseženih izjav o čudežih. Med 1. in 4. avgustom 1716 je opravil tri zaslišanja: 1. avgusta je zaslišal dva frančiškana, p. Franca Zupančiča in br. Monalda Cecottija kot očividca čudežev; 3. avgusta topničarja Janeza Boltežarja Vogla in deželnega notarja Franca Antona Zanuthija o njunih lastnih ozdravitvah oz. rešitvah; 4. avgusta pa zakonca Nikolaja in Marino Jug o ozdravitvi njune hčerke.[124] Izvirna dokumentacija o čudežih se sicer ni ohranila, vendar pa si je danes mogoče ustvariti približen vtis o njih na osnovi navedb pri Pasconiju[125] in deloma Fajdigi;[126] Del Mestri se je lahko oprl na pričevanja zapriseženih prič in na ustno izročilo.[127]

Osmega avgusta 1716 je krminski arhidiakon baron Jožef Anton Del Mestri patriarhu poslal poročilo o svoji preiskavi:

> »Presvetli in prečastiti Gospod in zelo spoštovani Oblastnik!
> Na premilosten ukaz Vašega presvetl. in preč. Oblastva naj Vam predložim poročilo o starodavnosti in čudežih milostne podobe naše Gospe s Sv. Gore pri Gorici, tako nazvane od nepomljivih časov, nad Solkanom, v oglejskem

124 Celoten opis postopka preiskave in zaslišanj je natančno popisan v AFSK, *Breviarium historicum tripartitum* 1778, c. 103 – odgovor krminskega arhidiakona na patriarhovo pooblastilo (Risposta del Arcidiacono Patriarcale A. Monsig.e Patriarca – Ill'mo, e R'mo Sig.e elig.e Patrone colensissimo …) z dne 8. avgusta 1716; opis arhidiakonove raziskave (Seque il Processo formato dal officio Arcidiaconale); udeleženi v preiskavi oz. izvajalci preiskave; opis preiskave po dnevih (Die prima Augusti 1716 / Die 3. dicti / Die 4. dicti); opis preiskave prič idr., primeri ozdravitev, zaslišanja zdravnikov (Sequono varii Attestati); seznam zapriseženih oseb, ki so pričale o čudežih. Gl. tudi Klinec 1997, pp. 36–43.

125 Pasconi 1746, pp. 23–91 (5. poglavje: Pregled številnih drugih zadev, ki krasijo svetost kraja in milostno svetogorsko baziliko ter ju nadvse priporočajo, pp. 23–28; 7. poglavje: O milostih in čudežnih pojavih, ki jih je Bog po posredovanju Čudodelne svetogorske Device imel za vredne, da jih izkaže, pp. 33–55; 8. poglavje: Znova so predstavljene še drugi reči te iste razdeljevalke nebeških zakladov in čudeži Marijine slave; pp. 56–91).

126 ASFP, Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, pp. 675–682 (VIII. poglavje. O storjenih čudežih in prejetih milostih na tej Sveti Gori po posredovanju blažene Device Marije, prav tako pa tudi o množičnem stekanju ljudstev, ki prihajajo k temu izviru milosti; pp. 675–682; predstavljenih je 15 primerov).

127 Gl. tudi ASFP, IIb, 12a Sveta Gora, 16 Breviarium.

patriarhatu, Vam spoštljivo sporočam, da so jo začeli častiti že z letom 1539, ko se je prebl. Devica Marija, kot se pripoveduje, trikratno prikazala pastirici po imenu Ana Ferligojnica (pravilno Urška), in ji zaukazala, naj reče ljudstvu, naj se ji na kraju, kjer je stala sveta prikazen, pozida cerkev in se prosijo milosti, natančno tako kot čitamo pod starodavno sliko, ki predstavlja to videnje in ki je naslikana na zidu pročelja nad redovnim korom v svetogorski cerkvi.

Cerkvena stavba je bila torej zgrajena l. 1544 in v njej nameščena Marijina milostna podoba, ki je od takrat vedno jačje slovela kot predmet češčenja pri vernikih ne samo ondotnega kraja, ampak tudi daljnih dežel. Vsekdar se je namreč tjakaj stekalo, in se stekajo venomer, na tisoče romarjev, ki so, kot vidimo, priklicani po upravičenem slovesu številnih čudežev, o katerih se pogosto govori. O teh čudežnih dogodkih stoji točen prikaz v spomenici, ki so jo manjši bratje strožje veje, čuvarji svetišča na Sv. gori, izročili vatikanskemu kapitlju v dosego slovesnega kronanja in ki jo je ta poslal Vašemu presvetl. in preč. Oblastvu z nalogo, da odredite zakonito preiskavo in nato predočite ugotovitve ter svoje mnenje.

Še misliti si ne morem, da bi bili brez podlage in brez zelo važnih razlogov (pa so še drugi nič manj pomembni nagibi) zgraditi svetišče, ki z lahkoto sprejme več kot 6.000 oseb, iz rezanega kamna, kar je ogromno stalo, na vrhu silno strmega hriba, s tremi miljami vzpetine, na kraju, ki je docela brez vode in brez vsakega gradiva, izvzemši kamenja, da niti ne omenjam obširne zgradbe romarske hiše, misijonske dejavnosti redovnikov, ki so se tamkaj nastanili, in samostana, ki so ga v zadnjem času edinole pobožne osebe obnovile in povečale, za kar je bilo potrebnih 70.000 zlatnikov ali tudi več.

Skratka, častitljivost kraja je v očeh vseh več kot resnična. Podoba ni bila še nikdar kronana in se zdaj z vso upravičenostjo naproša v prvo.

Da sta kroni že izdelani in sijajno blesteči ter da se vanju prav zdaj vtiskuje grb vatikanskega kapitlja, kakor tudi da sta iz pristnega masivnega zlata, zatrjujejo sami svetogorski patri, prvi med njimi p. gvardijan v izjavi D., ki jo prilagam svojemu dopisu.

Glede čudežev, o katerih sem izvedel strogo preiskavo, pošiljam Vašemu presvetl. in preč. Oblastvu sodnijske spise, zaslišanja in več zapriseženih izjav, ki so po razsežnosti bolj kratke, ker mi je bil odkazan prekratek rok in zaukazan hiter odgovor. Prepuščam jih Vaši modri in ugledni razsodbi. S svoje strani Vam lahko zagotovim, da bi z zamudnejšo in podrobnejšo preiskavo še vse zatrdneje ugotovil, da je več kot resničen sloves čudodelne Marijine podobe. /…/ V Krminu, dne 8. avgusta 1716.«[128]

128 AFSK, *Breviarium historicum tripartitum* 1778, c. 103 – odgovor krminskega arhidiakona na patriarhovo pooblastilo (Risposta del Arcidiacono Patriarcale A. Monsig.^{e} Patriarca – Ill'mo, e R'mo Sig.^{e} elig.^{e} Patrone colensissimo …) z dne 8. avgusta 1716; opis arhidiakonove raziskave (Seque il Processo formato dal officio Arcidiaconale); udeleženi v preiskavi oz. izvajalci preiskave; opis preiskave po dnevih (Die prima Augusti 1716 / Die 3. dicti / Die 4. dicti); opis preiskave prič idr., primeri ozdravitev, zaslišanja zdravnikov (Sequono varii Attestati); seznam zapriseženih oseb, ki so pričale o čudežih. Prevod Klinec 1997, pp. 43–45.

Enajstega avgusta 1716 je patriarh po pregledu dokumentacije o zahtevani preiskavi v Rim poslal poročilo, vendar pa ni dodal večine običajnih prilog, le gvardijanovo izjavo o zlatih kronah:

»Presvetli in prečastiti gospodje kanoniki!

Da bi vam mogel poslati tehtno poročilo, kot ste mi naročili, o prošnji manjših bratov stroge veje Marijinega samostana na Sv. gori pri Gorici, sem pooblastil arhidiakona goriškega območja, da naj v kanoničnem procesu zbere točne in tehtne podatke. Iz podatkov, jasnih in podrobnih, ki mi jih je poslal, sem razbral, da je živa resnica vse, kar so Vam patri sporočili v svoji vlogi. Iz sodnijskih spisov nedvoumno izhaja, da so verniki od leta 1539 dalje vedno bolj častili svetogorsko Marijino podobo; da se je podoba iz dneva v dan vedno bolj proslavljala s celo vrsto čudežev: vse to je arhidiakon ugotovil v natančnem sodnem procesu, ki ga je v ta namen izvedel.

Da bi se moje poročilo ne razrastlo v celo knjigo, mu ne bom priložil sodnih spisov, ki so vam tu vsekdar na razpolago, niti ne drugih izjav o čudežih. Dostavljam edinole potrdilo, da sta že izdelani kroni v označeni obliki in z vtisnjenim grbom Vašega kapitlja. Obenem zagotavljam, da Marijina podoba ni do zdaj imela nobene druge krone.

Upoštevajoč tako točne podatke, zagotavljam, da vsebuje vloga svetogorskih patrov resnične navedbe. Zatorej sodim, da smete pri vsej svoji modri previdnosti sprejeti dokončni pritrdilni sklep.

Z veseljem se Vam stavim na razpolago za naslednjo željo. Patriarh Dionizij. V Vidmu dne 11. avgusta 1716.«[129]

Vatikanski kapitelj je 5. decembra 1716 izglasoval potrditev kronanja svetogorske podobe in njegov tajnik Peter Franc Bussi je patriarhu na njegovo poročilo odgovoril:

Ill'mo e Revd'ss'mo Sig're é Pro'ne Col'mo:

Rimanendo Noi pianamente assicurati del gentilissimo foglio d' V. S. Ill'ma, avere l' Imagine di Maria Vergine detta di Monte Santo sopra Gorizia tutti li requisiti necessari per la Coronazione d'oro, abbiamo subito decretata la Coronazione di detta miracolosa Imagine, che potrà assequirsi, quando à V. S. Ill'ma piacerà, mentre vienne ella da Noi pregata, e destinata nell' istesso tempo per tale solemne funtione con facoltà di poter sostituire in sua vece altra persona in dignitata constituta, quando cosi le torni commodo. Per diretione poi di

129 AFSK, *Breviarium historicum tripartitum* 1778, c. 101 – opis patriarhovega odziva (frančiškani v svetogorskem arhivu niso imeli patriarhovega odgovora; na prošnjo p. Gašperja Pasconija jim je namestnik tajnika patriarhata Janez Krstnik Coronella prepis tega pisma posredoval iz arhiva patriarhata 3. avgusta 1748; *Litterae R'mi Patriarchae Ad postulatorias P. Gasparis Pasconi datae,* 3. agosto 1748); c. 102 – prepis patriarhovega odgovora z dne 11. avgusta 1716 (Risposta di Monsig.e Patriarca – Ill's'mi, e Rev'dimi Sig.i Sig.i Pron'i …). Prevod Klinec 1997, pp. 45–46.

chi dourā essequire tal funzione faremo capitare quanto prima à V. S. Ill'ma un foglio instruttivo, che dourà stendersi da uno dei nostri Maestri di ceremonie. E qui per fine le bagiamo devotamente le mani.

Di V. S. Ill'ma, e R'ma

Roma 5. X'mbre 1716.

Devotss'mi, ed Obligats'mi Ser. Il Cap'lo
e Canonici di S. Pietro
Pietro Francesco Bussi Canonico
Secretario.

»Presvetli in prečastiti Gospod in zelo spoštovan Oblastnik!

Ljubezniva vloga Vašega preč. Oblastva nam je dala varno poroštvo, da je milostna podoba Device Marije na Sv. gori, ki je nad Gorico, v posesti vseh predpisanih pogojev, da se ovenča z zlato krono. Zato smo nemudoma z dekretom predpisali, naj bo čudodelna podoba kar najslovesneje kronana v času, ki naj ga določi Vaše presvetlo oblastvo. Spoštljivo vas prosimo, in hkrati pooblaščamo, da bi osebno izvršili veličastni obred kronanja. Za slučaj, da bi smatrali za bolj primerno, da to izvrši kdo drugi, Vam poverjamo oblast, da si izberete za namestnika osebo, ki se odlikuje po cerkvenem dostojanstvu.

V pomoč tistemu, ki bo izvršil obred kronanja, pošljemo v najkrajšem času Vašemu presvetlemu oblastvu posebna navodila, ki jih bo sestavil eden izmed naših mojstrov svetih obredov. Sklepamo dopis s tem, da Vam spoštljivo poljubljamo roke.

Vašemu presvetlemu in prečastitemu oblastvu vdani in hvaležni kapitelj ter kanoniki sv. Petra. Peter Franc Bussi, kanonik tajnik. Dano v Rimu, dne 5. decembra 1716.«[130]

V okoliščinah zaostrenih političnih in cerkvenopravnih vprašanj med oglejskim patriarhatom ter avstrijsko oblastjo je zaradi pooblastila vatikanskega kapitlja, naj kronanje opravi patriarh, prišlo do neprijetne zadrege, saj patriarh zaradi nenehnih trenj ni smel na območje pod oblastjo Habsburžanov. Šestega januarja 1717 se je zato znova obrnil na vatikanski kapitelj, se zahvalil za pooblastilo in ga obenem obvestil, da bo takoj, ko od kapitlja prejme navodila, kako opraviti obred, izkoristil pravico do imenovanja svojega namestnika, ki ga bo zastopal in bo v njegovem imenu opravil kronanje:

130 ASFP, Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, p. 683; AFSK, *Breviarium historicum tripartitum* 1778, c. 103 – Lettera del Capitulo di S. Pietro a Monsig.e Patriarca Sopra la deliberatione presa della Coronatione Della V'ma Vergine di Monte Sancto, 5. december 1716. Prevod Klinec 1997, p. 47.

»Presvetli in prečastiti gospodje kanoniki!

Izročen mi je bil dopis v zvezi s svetogorskimi patri. Iz njega izhaja, da ste odredili kronanje čudodelne svetogorske podobe in da ste mene pooblastili za obred kronanja. Pooblastilo mi je v veliko čast, toda ker mi iz številnih političnih razlogov ni dovoljeno, da bi se smel podati v goriški del moje škofije, se bom poslužil izročene mi pravice, imenovati si namestnika v osebi, ki se odlikuje po dostojanstvu. Komaj prejmem navodila, kako naj se obred izvrši, ki ste jih napovedali v svojem dopisu, imenujem namestnika.

Ponovno zagotavljam svojo pripravljenost, da sem Vam na uslugo.

Vašemu presvetlemu in prečastitemu gospostvu vdani Dionizij, patriarh.

Dano v Vidmu, dne 6. januarja 1717.«[131]

Vatikanski kapitelj je obvestil p. Romualda, da okronjevalec ne bo patriarh, ampak da bo imenoval pooblaščenca; z istim pismom je p. Romuald prejel tudi navodila, kako opraviti obred kronanja (*Ordo coronandi*).

Svetogorski frančiškani so začeli priprave na slovesni dogodek; p. Romuald je dva sobrata poslal v Benetke, da bi tam našla slavnostnega pridigarja (na dan kronanja sta to bila beneška frančiškana p. Lodovico Maria Vedova in p. Bartolomeo Cagioli), poskrbel je za pridobitev glasbenikov in pevcev, pripravili so tudi vabilo, spominske podobice in druge tiskovine, ki pa jih niso mogli dokončno natisniti, ker ni bilo mogoče določiti končnega datuma, saj patriarh ni imenoval svojega namestnika, to pa zato, ker iz Rima ni prejel obljubljenih navodil za kronanje.

Osemnajstega februarja 1717 se je p. Romuald z zaskrbljenostjo in v zadregi zaradi zastalega procesa in priprav pisno obrnil na generalnega vikarja patriarhata v Vidmu ter ga prosil, naj se osebno zavzame za zadevo; za izvedbo kronanja je predlagal pičenskega škofa Marottija, ki je bil obenem tudi novomeški prošt ter patriarhov arhidiakon za Spodnjo Kranjsko (tj. Dolenjsko) in Slovensko marko, 8. septembra 1715 pa je kronal tudi Marijino podobo na Trsatu:

»Presvetli in prečastiti gospod!

Zelo potrt in skrušen pišem Vašemu presvetlemu gospostvu. V kaj hudi zadregi sem: skrajni čas je, pa od nikoder ni pooblastila za drugega škofa, ki naj krona tukajšnjo Marijino podobo. Patri, ki sem jih poslal v Benetke, čakajo nestrpno na dokončno odločitev presvetlega in prečastitega monsignorja Patriarha, da bi nadaljevali s tiskanjem, tako pa so morali prekiniti natisk z vsemi ostalimi opravili. Vsled tega se obračam na Vaše presvetlo gospostvo: polnomočje imate, prijatelj ste serafskega reda, dobrotnik, zaščitnik in sijajen oblastnik. Blagovolite se zavzeti, v svoji plemenitosti za stvar. S svojo modro spretnostjo boste dosegli in mi tako pošljete zaželeno pooblastilo za škofa

131 AFSK, *Breviarium historicum tripartitum* 1778, c. 103 – patriarhov odgovor vatikanskemu kapitlju (Seque la Risposta di Monsig.e Patriarca), Videm, 6. januarja 1717. Prevod Klinec 1997, pp. 49–50.

Marottija, kajti tu ni najti primernejše osebe za slično slovesnost, da mu ga lahko takoj pošljem po dveh patrih, ki naj ga prepričata, da nalogo sprejme.

Vse to zatrdno pričakujem od Vaše blagohotnosti. V pričakovanju skorajšnjega odgovora Vas spoštljivo pozdravljam in ostajam vdani in hvaležni p. Romuald Sitar, gvardijan samostana na Sv. gori. Sv. gora, dne 18. februarja 1717.«[132]

P. Romuald je prejel odgovor generalnega vikarja, da patriarh ne more izdati pooblastila, ker iz Rima ni prejel navodil za kronanje, zato je vikarju 25. februarja 1717 poslal novo pismo, v njem pa zapisal, da ga je pismo, da patriarh zgolj čaka na navodila vatikanskega kapitlja, da bo lahko izdal pooblastilo za svojega namestnika, pomirilo. Ker pa je navodila sam prejel, jih je poslal patriarhu in ga prosil, naj čimprej izda pooblastilo za škofa Marottija, s katerim se je sam dogovoril, da bo izpeljal kronanje, če dobi pooblastilo; obenem je vikarja prosil, naj mu navodila vrne, prosil pa je tudi za prepis dokumenta, s katerim je vatikanski kapitelj pooblastil patriarha za izvedbo kronanja.[133]

Takoj ko je patriarh Delfino od p. Romualda prejel navodila vatikanskega kapitlja, je 28. februarja 1717 škofu Marottiju poslal pooblastilo za izvedbo kronanja, ga obenem pooblastil tudi za izvajanje pontifikalnih nalog v tem delu njegove škofije in mu poslal navodila, ki so podrobno določala potek slovesnosti:[134]

Ill'^{mo}, e R'^{mo} Sig'^{re} Sig'^{re} Oss'^{mo}

Prevalendomi della facoltà impartitami con lettere del R'^{mo} Capitolo di S. Pietro di Roma, viene V. S. Ill'^{ma} da me pregata, e suddelegata per la solenne funzione da farsi nella coronazione decrettata dal medesimo Capitolo della miracolosa Imagine di Maria Vergine detta di Monte Santo sopra Gorizia, â qual effetto se le spedisce con le presenti la facoltà di poter esercitar li Pontificali in quella parte di mia Diocesi, ed assieme l'istruzione trasmessa dallo

132 Prevod Klinec 1997, pp. 50–51.

133 AFSSG, l. 1717 – č) svetogorski gvardijan p. Romuald Sitar dne 25. februarja 1717 oglejskemu patriarhu Dioniziju Delfinu pošilja pismo z navodili vatikanskega kanoniškega kapitlja za kronanje Marijine podobe in prosi za pooblastitev škofa Jurija Frančiška Ksaverja Marottija za kronanje Marijine podobe. Gl. tudi Klinec 1997, p. 52.

134 ASFP, Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, p. 685; Pasconi 1746, pp. 112–118; AFSSG, l. 1717 – d) pooblastilno pismo z dne 28. februarja 1717, s katerim oglejski patriarh Dionizij Delfino pooblašča pičenskega škofa Jurija Frančiška Ksaverja Marottija za kronanje svetogorske podobe; AFSK, *Breviarium historicum tripartitum* 1778, c. 103 – pismo oglejskega patriarha, s katerim pooblašča (subdelegira) pičenskega škofa Marottija, da opravi kronanje v njegovem imenu, 28. februarja 1717 (dokumenta v svetogorskem arhivu niso imeli; 3. avgusta 1748 jim je prepise posredoval Janez Krstnik (Giovanni Battista) Coronella, namestnik tajnika oglejskega patriarhata); AFSK, *Breviarium historicum tripartitum* 1778, c. 124–125 – prepisi dokumentov: dovoljenja za kronanje, delegiranja okronjevalca in uradnega dokumenta kronanja (*Sequuntur Legalia Concessionis, Delegationis, et Coronationis Instrumenta*; gre za prepis 12. poglavja iz Pasconija: *Caput XII. Exhibet legalia Concessionis, Delegationis, & Coronationis Instrumenta*); Klinec 1997, pp. 52–53.

stesso Capitolo, secondo la quale aurà à farsi la predetta fonzione. Sodisfo con piacere alla presente incombenza, perché so, che aurà tutti i suoi numeri la mia suddelegazione, e desiderando ancor io la sorte di poterla servire, le bacio divotamente le mani.

Di V. S. Ill'ma, e R'ma

Udine 28. Febraro 1717.
Devot'mo Obligats'mo Ser're
Dionisio Patriarca d' Aquileja

»Presvetli in prečastiti gospod gospod velečislani.

Vsled pristojnosti, ki mi je bila dana s pismi prečastitega kapitlja sv. Petra v Rimu, Vašo presvetlo visokost prosim in jo pooblaščam za svečano nalogo kronanja čudežne podobe Marije Device, imenovane po Sveti gori nad Gorico, ki jo je treba izpeljati in ki jo je naročil ta isti kapitelj. V ta namen skupaj s tem pismom pošiljam pooblastilo, da darujete pontifikalno mašo v tistem delu moje škofije, in obenem navodila zgoraj imenovanega kapitlja, po katerih bo treba izvesti omenjeno nalogo. Z veseljem izpolnjujem to dolžnost, saj vem, da bo moj pooblaščenec nalogo kar najbolje izpolnil, in z željo, da bi mi ljubezen in usoda naklonili, da vam bom lahko v pomoč, vdano poljubljam roke Vaši presvetli in prečastiti visokosti.

Videm, 28. februarja 1717
Nadvse vdani in hvaležni služabnik
Dionizij, oglejski patriarh.«

Navodila za kronanje (*Ordo coronandi*), ki jih je pripravil eden od ceremonialnih mojstrov vatikanskega kapitlja, so ohranjena v več prepisih in so bila naslednja:[135]

ORDO

In tradendis coronis aureis, quae donantur â Capitulo Sancti Petri ex legato Domini Comitis Alexandri Sfortiae ad coronandas Imagines miraculosas Deiparae Virginis, et Jesuli Unigeniti Filii Sui servatus etiam in solemni secuta coronatione beatae Virginis Montis Sancti. Admoneantur opportune Superiores loci, seu Ecclesiae in qua est Imago, de hora, et tempore, quo facienda est traditio, et impositio Coronae: Canonicus, cui demandatum est hoc munus cum Notario Capituli se conferat ad dictam Ecclesiam, et convocatis

135 Pasconi 1746, pp. 118–120; ASFP, Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, pp. 684–685; AFSSG, l. 1717 – f) navodilo za obred kronanja Marijine podobe (*Ordo, Servandus in tradendis Coronis aureis, quae donantur à Capitulo S. Petri ex Legato D. Comitis Alexandri Sforza ad Coronandas Imagines miraculosas Deiparae Virginis*); g) navodilo za obred kronanja Marijine slike (Gorizia, Monte Santo 1717, giugno 6 – *Instruzione pel rito della Coronazione*); AFSK, *Breviarium historicum tripartitum* 1778, c. 104 – potek obreda kronanja (*Ordo*) skupaj z besedilom formularja oz. uradnega dokumenta (*instrumentum publicum*), ki so ga ob kronanju javno prebrali.

Superioribus loci in Sacrario, seu in Choro praesente, ac stipulante Notario, et vocatis testibus tradat illis, et consignet coronam, facta per illos obligatione de perpetuo retinenda dicta Corona supra Caput Virginis juxta formam legati. Deinde accensis candelis super Altare, in quo servatur Imago miraculosa per Artificem bene firmetur, et applicetur dicta Corona in Capite Imaginis. Quo facto genibus flexis devote cum cantu recitetur Hymnus: *Ave maris stella*, et in fine dicantur versus sequentes:

Versus: Corona aurea Super Caput ejus.

Responsum: Coronasti eam Domine et constituisti super opera manuum tuarum.

Oremus

Famulorum tuorum quaesumus Domine delictis ignosce, ut qui tibi placere de actibus nostris non valemus, Genitricis Filii tui Domini nostri intercessione salvemur. Per Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum etc.

Qua dicta immediate recitetur sine cantu Psalmus *De profundis* etc. pro anima legatoris, et in fine sequens Oratio

Oremus

Deus veniae largitor, et humanae Salutis amator, quaesumus Clementiam tuam, ut animae nostri benefactoris Alexandri, qui ex hoc saeculo transiit, beata Maria semper Virgine intercedente ad perpetuae beatitudinis consortium pervenire concedas. Per eundem Dominum nostrum etc.

dein sequitur formularium exhibitum â R'mo Capitulo Vaticano in hunc modum:

In Nomine Domini Amen.

Praesenti publico instrumento cunctis ubique pateat evidenter, et notum sit, quod Anno etc. in mei Notarii publici testiumque infrascriptorum praesentia ad haec omnia praesens et personaliter existens Illustrissimus, et Reverendissimus Dominus N. N. Canonicus Sacrosanctae Basilicae Principis Apostolorum Almae Urbis, et ab Illustrissimo, et Reverendissimo Capitulo ejusdem Basilicae pro infrascripto effectu specialiter deputatus, qui ad formam piae dispositionis bonae memoriae Domini Alexandri Sfortiae Placentini vice, et nomine ejusdem Illustrissimi, et Reverendissimi Capituli dat, donat, et concedit Beatissimae Virgini N. N. et pro ea N. N. praesenti, et acceptanti et recipienti tam pro se quam etc. Coronam auream ab eodem Illustrissimo Capitulo etc. et ad hanc Civitatem de mandato illius delatam, quae est ponderis etc. Auri non comprehensa Artificis factura etc. ad effectum cum ea coronandi Sacram Imaginem in Ecclesia etc. ad hujusmodi finem, et effectum delatam, et magna fidelium multitudine populi utriusque sexûs astante, sicuti postea coram eisdem coronata fuit, et promisit idem N. N. seque obligavit tam pro se, quam pro ejus successoribus eamdem Coronam in Capite Beatissimae Virginis semper, et in perpetuum retineri, et

conservari facere omni meliori modo etc. Pro quibus omnibus observandis etc. obligavit se et suos Successores etiam in forma Camerae Apostolicae cum solitis etc. Datum etc.

Post dicto: *Requiescat in pace*, submissa voce dicatur *Pater noster*, et *Ave Maria* etc. pro Capitulo, et canonicis S. Petri, et in fine: *Retribuere dignare Domine omnibus nobis bona facientibus propter Nomen tuum vitam aeternam.*

RED

pri predaji zlatih kron, ki jih kapitelj svetega Petra na podlagi volila gospoda grofa Aleksandra Sforze podarja za kronanje čudodelnih podob Božje Matere Device in Jezuščka, njenega edinorojenega Sina, se ohranja tudi pri slovesnem kronanju blažene svetogorske Device, ki sledi. Predstojnike kraja oziroma cerkve, v kateri je podoba, naj se primerno opozori glede ure in časa, kdaj je treba opraviti predajo in nadetje krone; kanonik, ki mu je zaupana ta dolžnost, naj se z notarjem kapitlja napoti k omenjeni cerkvi, naj v svetišču skliče predstojnike kraja oziroma naj v koru ob obvezni navzočnosti notarja skliče priče ter jim preda in s pečatom potrdi krono, s čimer se po njih naloži obveza, da se omenjena krona vedno ohrani na glavi Device skladno s predpisom volila. Nato naj se na oltarju, na katerem se hrani čudodelna podoba, prižgejo sveče, zlatar pa naj omenjeno krono dobro utrdi in jo pritrdi na glavo podobe. Ko je to opravljeno, naj se ob petju vdano recitira hvalnica *Zdrava, morska zvezda* in na koncu naj se izrečeta naslednja verza:

Verz: Zlata krona nad njeno glavo.

Odgovor: Kronal si jo, Gospod, in postavil nad dela svojih rok.

Molimo.

Gospod, prosimo, ne glej na prestopke svojih služabnikov, da bomo tisti, ki ti zaradi svojih dejanj ne moremo biti všeč, rešeni po priprošnji Porodnice tvojega Sina, našega Gospoda. Po našem Gospodu Jezusu Kristusu, tvojem sinu itd.

Ko se izreče to molitev, naj se nemudoma brez petja recitira psalm *Iz globočine* itd. za dušo volitelja in na koncu naslednjo molitev:

Molimo.

Bog, naklonitelj milosti in ljubitelj človeškega odrešenja, prosimo za tvojo blagost, da duši našega dobrodelnika Aleksandra, ki je prešel iz tega veka, po priprošnji blažene Marije vedno Device dovoliš priti v družbo večne blaženosti. Po istem našem Gospodu itd.

nato sledi obrazec, ki ga je predložil prečastiti vatikanski kapitelj, in sicer takole:

V imenu Gospodovem Amen.

S pričujočo javno listino naj bo vsem povsod očitno razkrito in naj bo znano, da je leta itd. v navzočnosti mojega javnega notarja in spodaj

zapisanih prič za vse to navzoči in osebno prisotni presvetli in prečastiti gospod ta in ta, kanonik presvete bazilike prvaka apostolov blagega Mesta, od presvetlega in prečastitega kapitlja iste bazilike posebej odposlan za izvršitev spodaj zapisanega, ki v skladu s pobožnim namenom gospoda blagega spomina Aleksandra Sforze iz Piacenze namesto in v imenu istega presvetlega in prečastitega kapitlja daje, podarja in predaja preblaženi Devici tej in tej in namesto nje navzočemu, sprejemajočemu in prevzemajočemu temu in temu tako zase kot itd. zlato krono od istega presvetlega kapitlja itd., v to mesto po njegovem naročilu odneseno, ki tehta itd. zlata, in v to ni zajeta zlatarjeva izdelava itd., zato da se z njo okrona sveto podobo v cerkvi itd., odneseno s tem namenom in učinkom ob spremljavi velike množice vernikov obeh spolov, tako kot je bila potem vpričo teh istih kronana, in isti ta in ta je obljubil in se obvezal tako zase kot za svoje naslednike, da bodo na sleherni čim boljši način poskrbeli, da ta ista krona na glavi preblažene Device ostane in se ohrani vedno in za večno itd. Za izpolnjevanje vsega tega itd. je obvezal sebe in svoje naslednike tudi na predpisani način Apostolske kamere z običajnimi itd. Dano itd.

Po izrečenem: »Naj počiva v miru!«, naj se s pritajenim glasom molita očenaš in zdravamarija itd. za kapitelj in kanonike svetega Petra in na koncu: »Gospod, povrni vsem, ki nam zavoljo tvojega imena kaj dobrega store, z večnim življenjem.«

Vprašanje kronanja pa bi lahko postalo tudi politično občutljivo, ker je pooblastilo za kronanje Marottiju izdal patriarh, ki mu je avstrijska oblast na svojem ozemlju odrekala jurisdikcijo, ne pa apostolski nuncij na Dunaju; ker je bilo načrtovano, da se bodo kronanja udeležili tudi številni tako verski kot tudi politični veljaki ne samo z Goriške, ampak tudi iz Furlanije, Benečije, Istre in drugih pokrajin, je Marotti presodil, da si je bolje vnaprej zagotoviti vsa ustrezna privolila, zato je prosil tedanjega nuncija Jurija Spinulo za dovoljenje in pooblastilo za izvršitev kronanja, ki ju je prejel 6. aprila 1717, v pismu pa mu je nuncij dal tudi dovoljenje, da sme v avstrijskem delu patriarhata opravljati vsa škofovska opravila:[136]

Illustrissimo, ac Reverendissimo Domino Georgio Xaverio Marotti Episcopo Petinensi salutem in Domino sempiternam.

Attentis facultatibus ab Ilustrissimo, et Reverendissimo Capitulo S. Petri de Urbe datis Illustrissimam, et Reverendissimam Dominationem Vestram ad Solemnem coronationem Miraculosae Imaginis de Monte Sancto nuncupatae supra Goritiam ab eodem Capitulo decretatam deputamus, ac subdelegamus. Hujusmodi itaque actum

136 Pasconi 1746, pp. 112–115; ASFP, Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, pp. 712–713; AFSK, *Breviarium historicum tripartitum* 1778, c. 124–125 – pismo apostolskega nuncija z Dunaja z dne 6. aprila 1717; Klinec 1997, p. 55.

juxta instructionem â supra nominato Capitulo transmissam adimplebit. Dantes Illustrissimae, et Reverendissimae Dominationi vestrae ad hunc effectum licentiam exercendi in illis partibus Pontificalia. Datum Viennae hac die 6. Aprilis Anni MDCCVII.

G. S. Archiepiscopus Caesareae Nuntius Apostolicus
V. Petrucius Auditor Gen. et Canon.

Presvetlemu in prečastitemu gospodu Juriju Ksaverju Marottiju, škofu pičenskemu, večno zdravje v Gospodu.

Potem ko smo pregledali pooblastila, ki jih je dal presvetli in prevzvišeni kapitelj svetega Petra v Rimu, vašo presvetlo in prečastito gosposkost, ki jo je ta isti kapitelj z dekretom določil za slovesno kronanje čudodelne podobe, imenovane [čudodelna podoba] s Svete gore nad Gorico, deputiramo in subdelegiramo. Tovrstno dejanje bo torej izvršil skladno z navodilom, ki ga je posredoval zgoraj omenjeni kapitelj. S tem dajemo vaši presvetli in prečastiti gosposkosti za izvršitev tega pooblastilo, da v teh krajih izvaja pontifikalije. Dano na Dunaju tega dne 6. aprila leta 1717.

J<urij>. S<pinola>., nadškof cezarejski,
apostolski nuncij
V. Petruccio, generalni avditor in kanonik.«

S tem ko je bil okronjevalec potrjen, so lahko svetogorski frančiškani določili datum kronanja; izbran je bil 6. junij 1717; za ta dan je bil od papeške pisarne pridobljen tudi izredni popolni odpustek za vse udeležence kronanja in osmine po njem. Pasconi, Fajdiga in prepis v *Tridelnem breviariju* iz knjižnice samostana na Kostanjevici navajajo kot datum vabila 1. maj 1717.[137] Na izvodu, ki ga hrani arhiv frančiškanskega samostana na Sveti gori, je zapisan datum 8. april 1717; ta izvod nakazuje, da so vabila natisnili vnaprej in da so zaradi nekaterih nedorečenosti pustili prazen prostor za naknaden zapis datuma.[138] Pasconi in Fajdiga ne navajata celotnega vabila, ampak le njegove pomembnejše dele. Tukaj je v izvirniku in prevodu navedeno celotno besedilo vabila, ki sta ga v mini faksimilni izdaji l. 2017 objavila Branko Lušina in France Baraga;[139] ohranjene so vse tiskarske napake izvirnika, prevod vabila v slovenščino pa je delo Franceta Barage in je objavljen z njegovim dovoljenjem:

137 Pasconi 1746, pp. 100–102; ASFP, Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, pp. 686–688; AFSK, *Breviarium historicum tripartitum* 1778, c. 106 – prepis vabila na kronanje (*Invitatio pro coronanda Virigine Deipara admirabili Gratiarum Matre Conventus Montis Sancti*).

138 AFSSG, l. 1717, e) svetogorski gvardijan in samostan vabita h kronanju Marijine slike – *InVItatIo Pro CoronanDa VIrgIne MontIs SanCtI* (s kronogramom).

139 Povabilo 2017.

InVItatIO
Pro
CoronanDA VIrgIne
MontIS sanCtI
In Comitatu Goritiensi supra Salcanum Situati, & à Fratribus
Minoribus Sancti Francisci Reformatæ Provinciæ Sanctæ
Crucis Croatiæ, & Carnioliæ officiati.
Ubi
Secundo jam sæculo innumeris clara prodigiis Mater gratiarum vocitata, magno fidelium concursu invisitur, & honoratur.
Quæ portentosa Imago Virginis aureis cum Divino Filio
Coronis URBIS, & ORBIS assensu, solemni
ritu, & quà rei magnitudinem condecet decore secunda extrà Italiani ad Sacri Vaticani
normam Coronabitur. Die 6.
Mensis Junij Anni 1717.

Inclutis Augustissimi, ac Invictissimi Cæsaris, & Monarchae Austriacis Provinciis Styriae, Carinthiæ, & Carnioliae cum Excellentissimo, & Illustrissimo Commitatu Goritiensi, ac adiacentibus adiacentibus Serenissimæ Reipublicae partibus, earumdemquè Excelsis Regiminibus cum Dicasteriis, Horumquè Excellentissimis, Illustrissimis, & Reverendissimis &c. &c. Statibus, & Ordinibus, Clero, & Populo Universis Omnimodam Reverentiam, respectivum obsequium, & omne bonum.

Supra Oppidum Salcanum propè Goritiam Mons est ab Accolis olim Scauniza, jam vero Mons Sanctus nominatus retrò Montem Sancti Valentini, qui Goritiam respicit situatus, quos Flumen Lisontius suo lecto dividit. Super illo ergò Monte pauper quædam, & pia puella, cui Ursula Verligoiniza nomen commissum sibi minabat gregem anno 1539. quem adusque verticem progressum bona Pastor secusta diducto quasi Coelo vidit Beatissimam Virginem sibi adesse, hæc omninò verba dicentem: DIC POPULO HUIC, UT ÆDIFICET HIC MIHI DOMUM, ET PETAT GRATIAS, quæ pro simplici, & recta pietate dictis obaudiens, postera die vulgat oraculum, fed visionem prò præstigio acceptam luit carcere. Deipara verò salvis, & immotis Ergastuli repagulis sibi eam, & gregi eodem in Monte, qua futuro gratiarum Emporio mirabiliter restituit; inventa ibidem nixa genibus repetitur ad pænam quæstioni Subycienda, sed iterùm, atquè iterum pari miraculo liberata, omniumquè voce innocens agnita Clero, ac Senatui ad locum visionis præit, subeunt incultum Montem culturi Matrem, concordibus animis Capella decernitur, terram fodiunt, surrigendæ Ecclesiæ fundamenta locaturi. Tum eccè! impactus ligo quadrum, & politum offendit Lapidem, in quo Angelica Salutatio Gotticis Caracteribus affabrè cælata reperta eft. Anno abindè quinto cum fama loci miraculorum, & obtentarum assiduitate gratiarum, atquè adeò continuo refluxu fidelium indies augeretur, communibus vicinarum Communitatum impendiis, quæ modo piè visitatur Ecclesia è

quadro lapide fabricata est; in hac ergò positæ prodigiosæ Imagini ultra creditum affectuosæ, & pios motus mirum cienti gratiarum cognomen inditum, quoniam ipsa dixit, ut ibidem gratiæ peterentur. Dixit, & factae sunt. Abinde jam periit profanum Montis nomen, & sacer illius apex à tantæ visionis dignatione innumeris firmata prodigiis in hodiernum usque diem Continuantibus Mons Sanctus appellatus est, quod Cœleste prædicatum usque adeò communi circumjacentium Regionum consensu, & unilabio sacro huic loco suffixum eft, ut quodvis aliud ignoretur. Hoc porrò Sanctuarium Pientissimis Claræ memoriæ Carolus Archidux Austriæ suis cum juribus Fratribus Minoribus Ordinis S. Francisci Reformatis diplomate æternùm valituro officiandum assignavit anno 1564. qui usquè hodiè Sanctuarii accremento, fideliumque eò ubertim confluentium devotioni consultum vivunt.

Quare cùm plurimi utriusquè sexus clari nominis Mariani Clientes exemplo recentèr Coronatæ Tersactanæ Virginis æmulo pietatis studio illecti consimili honore hanc adeò prodigiosam Mariæ Iconem afficiendam piè importunis instantiis identidem urgerent, eorundem (: quin totius latæ Patriæ :) desiderium nulla propè potuit tergiversatione sufflaminari.

Ad Illustrissimum ergò & Reverendissimum Capitulum S. Petri in Vaticano fideli, & circumstantiali demisissimè factà, relatione de Origine, & progressu celebris hujus Sanctuarii, humillimà de super porrectà petitione, ac per formalem authenticum processum expertà. hujus miraculosæ Imaginis potentià tot votis ambito consensu clementissimè annuere dignatum est, decrevitquè per Illustrissimum, & Reverendissimum Dominum Dionysium Delfinum Patriarcham Aquiliensem, vel eo legitimè impedito per alium Episcopum substituendum coronandam esse.

Quod ut ad majorem Dei, ejusque Ter admirabilis, & Immaculatæ Deiparæ adeò in hac Sacra Icone prodigiosae honorem cedat, & gloriam, ejusdem cum Divino Pusione solemnissima Coronatio ex obryzo confflatis auro, gemmisquè interstinctis Coronis firmiter decreta, & stabilita est in diem 6. Mensis Junij Anni – currentis durabitquè integro triduo cum plenaria octo continuis diebus per unum quemque Chrifti fidelem ad hanc solemnitatem concurrentem lucrifacienda omnium peccatorum suorum indulgentia, & remissione ac Vaticano ritu pontificaliter executioni danda ab Illustrissimo, & Reverendissimo Domino Domino Georgio Francisco Xaverio de Marotti Dei, & Apostolicæ Sedis Episcopo Petinensi S. C. & Catholicæ Majestatis Consiliario, Præposito Rudolphensi, Archidiacono per Carnioliam inferiorem, & Marchiam Sclavonicam.

Ad hanc proindè auspicatissimam solemnitatem à Mytratis Præsulibus confertissimo coram populo latè undique concursuro Coronandæ cum Jesù Deiparæ Augustissimæ, & Gloriossimæ, ac ut Marianum hoc Victricis Virginis Trophæum Austriacum latè compleat Orbem prænominatæ Romano: Catholicæ Majestatis hæreditariæ Provinciæ Styriæ nempè, Carinthiæ, & Carnioliæ cum Excellentissimo, ac Illustrissimo Goritiensi Comitatu, ac Serenissimæ Reipublicæ circumvicinis partibus Inclyti eorundem status, & Ordines, Clerus, & Populus, omnes deniquè

utriusquè sexus Christi fideles humilima, & respectiva submissione, ac qua par est reverentia invitantur.

Ut igitur tanta solemnitas circumfusis Regionibus sufficienter, ac evidentiùs innotescat, & Virginis devoti Clientes per omnes adjacentes, & remotas Provincias opportunè moneantur, imprimis Illustrissimus, & Reverendissimus Dominus Dominus Dionisius Delphinus Dei, & Apostolicæ Sedis Gratia Patriarcha Aquiliensis, cæteriquè Illustrissimi, ac Reverendissimi Domini Domini Locorum Ordinarii, eorundemquè Vicarii Generales, Ecclesiarum Rectores, Præpositi, Archidiaconi, Decani foranei, Regulares quoquè suis quiquè titulis digni, Prælati, ac Conventuum Superiores, ad quos hæ præsentes pervenerint humanissimè, ac humillimè rogantur, ut prò eorundem in Divinam Matrem æmulo zelo tàm eminentem solemnitatem per eorum subalternos Dominos Parochos, Vicarios, Curatos, & Concionatores Sacris è Suggestibus concreditis sibi fidelibus populis promulgare dignentur. Ut vel sic mundi Dominæ, illibatequè Dei Genitrici, qua Austriacarum Victoriarum propensissimæ Authricis accidentalis in terris honor, & gloria eò ampliùs, & excellentiùs, quo dicta solemnis, ac triumphalis Augustissimæ Reginæ Cœlorum, ejusquè Divinissimi Filii Coronatio à confertiori Christiani populi confluentia celebrata fuerit provehatur. Quotquot devoti accedent, Virginem concoronabunt, vices relaturi, cum universis, & singulis Mariæ Clientibus, ejusdem tutelari Suffragio præmia decernentur meritorum, & distribuetur Corona gloriæ.

Ex Monte Sancto Die 8 Mensis Aprilis Anni 1717.

Guardianus cum Conventu Montis Sancti Ord. Min.
S. Francisci Reformatorum

POVABILO
h
KRONANJU DEVICE
na
SVETI GORI
(1717)[140]
v goriški grofiji nad Solkanom, za katero skrbijo manjši bratje
svetega Frančiška reformirane province Svetega Križa Hrvaške in Kranjske.
Tukaj jo verniki znamenito po neštevilnih čudežih že drugo stoletje
trumoma obiskujejo in častijo pod imenom Mati milosti.
Ta čudodelna podoba Device z Božjim Sinom
bo po navodilu iz Vatikana v soglasju z Rimom in svetom
v slovesnem obredu in z veličini dogodka primerno častjo
kronana kot druga zunaj Italije
dne 6. junija 1717.

140 Iz kronograma: In Vltatlo (8) pro CoronanDa Virgine (607) Montis sanCtl (1102) dobimo letnico 1717.

Slavnim deželam prevzvišenega in nepremagljivega cesarja in vladarja Avstrije: Štajerski, Koroški in Kranjski s preslavno in presvetlo grofijo Goriško ter pripadajočimi deli Beneške republike in njihovimi vzvišenimi vladami in ministrstvi ter njihovimi preslavnimi, presvetlimi, prečastitimi itd. itd. stanovi in redovi, duhovščino in ljudstvom, vsem vam vsakršno spoštovanje, pripadajoča uslužnost in vse dobro.

Nad mestom Solkanom pri Gorici je gora, ki so jo nekoč imenovali Skalnica (Scauniza), zdaj pa ji pravijo Sveta Gora. Nahaja se v smeri proti Gorici onstran gore Sabotin, od katere jo ločuje struga reke Soče. Na tej gori je neka siromašna, a pobožna deklica z imenom Urška Ferligojeva (Ursula Verligoiniza) leta 1539 pasla zaupano ji čredo in šla kot dobra pastirica za njo proti vrhu. Kakor da bi se odprlo nebo je pred seboj zagledala preblaženo Devico, ki ji je rekla naslednje besede: RECI TEMU LJUDSTVU, NAJ MI TU POSTAVI HIŠO IN ME PROSI MILOSTI. Deklica je v preprosti in iskreni pobožnosti ubogala naročilo in naslednji dan oznanila nebeški izrek. Njeno videnje so vzeli za slepilo in morala ga je plačati z zaporom. Božja Mati pa jo je, ne da bi kdo poškodoval vrata ječe ali premaknil njene zapahe, čudežno privedla nazaj k čredi in k sebi na Goro, ki naj bi postala kraj milosti. Tam so jo našli na kolenih in jo spet zaprli. Hoteli so jo zaslišati, a je bila spet, in to večkrat zapovrstjo čudežno rešena. Nazadnje so jo vsi enoglasno priznali za nedolžno in potem je duhovščino in oblastnike peljala na kraj prikazovanja. Povzpeli so se na težko pristopno Goro, da počastijo Mater, in enodušno sklenili, da ji postavijo kapelo. Začeli so kopati, da napravijo temelje bodoči cerkvi, in glej, kramp je zadel na ploščo in poškodoval zglajen kamen, na katerem so odkrili z gotskimi črkami umetelno izklesano zdravamarijo. Pet let potem, ko se je iz dneva v dan večal glas o čudežih tega kraja in da verniki stalno prejemajo milosti in neprenehoma prihajajo, so s skupnimi napori bližnjih vasi iz kvadratnih kamnov zgradili cerkev, ki jo zdaj pobožno obiskujejo. Čudežni, neverjetno ljubeznivi podobi v njej, ki čudovito vzbuja pobožna čustva, so nadeli ime Milostna, saj je sama rekla, da bodo tam prosili milosti. Rekla je in zgodile so se. Od tedaj je tudi izginilo vsakdanje ime gore in njen sveti vrh se imenuje Sveta Gora zaradi odličnosti prikazni, ki jo potrjujejo neštevilni, do današnjega dne ponavljajoči se čudeži. Ta nebeški naziv je ob vsesplošnem soglasju okoliških pokrajin tako enodušno dodeljen temu svetemu kraju, da nihče več ne pozna zanj kakega drugega. Leta 1564 je to svetišče nadvse pobožni avstrijski nadvojvoda Karel slavnega spomina z listino, ki ima večno veljavo, dal v oskrbo reformiranim manjšim bratom reda sv. Frančiška, ki do današnjega dne živijo za svetišče in dajejo smernice pobožnim vernikom, ki se trumoma zgrinjajo tja.

Številnim uglednim Marijinim častilcem obojega spola je dal zgled nedavno kronane trsatske Device spodbudo, da niso nehali s pobožno ponavljajočimi se prošnjami siliti, da bi se podobna čast izkazala tudi tej, tako čudoviti Marijini podobi. Njihovih želja (ali bolje želja celotne domovine) ni mogla ustaviti nobena ovira.

Z zaupanjem so se obrnili na presvetli in prečastiti kapitelj svetega Petra v Vatikanu in mu s ponižno prošnjo predložili poročilo o izvoru in razvoju tega slavnega

svetišča. Ko je kapitelj po predpisom ustreznem strogem postopku priznal moč te čudodelne podobe, je milostno ustregel tolikerim prošnjam za soglasje in odredil, da naj podobo krona presvetli in prečastiti gospod oglejski patriarh Dionizij Delfini, v primeru, če bo zakonito zadržan, pa kak drugi škof kot njegov zastopnik. Da bi se to zgodilo v čast in večjo slavo Boga in njegove trikrat čudovite, brezmadežne Božje porodnice, tako čudežne v tej sveti podobi, je trdno odrejeno in določeno, da bo njeno slovesno kronanje in kronanje Božjega deteta s kronama iz čistega zlata, obrobljenima z dragulji dne 6. junija tekočega leta. Kronanje bo trajalo tri dni in bo povezano s popolnim odpustkom in odpuščanjem vseh njihovih grehov. Prejeli ga bodo lahko skozi osem zaporednih dni vsi verniki, ki bodo prišli k tej slovesnosti. Odet s škofovskimi znamenji bo uveljavitev odpustka po vatikanskem obredu naznanil presvetli in prečastiti gospod Jurij Frančišek pl. Marotti, po Božji in Apostolskega sedeža milosti pičenski škof, svetnik svetega cesarskega in katoliškega veličanstva, novomeški prošt ter arhidiakon za Dolenjsko in Slovensko marko.

K tej vzvišeni slovesnosti kronanja prevzvišene in slavne Božje porodnice z Jezusom, ki se bo vršila vpričo ljudstva, množično zbranega od blizu in daleč z vseh strani, vabijo škofje v želji, da bi to marijansko zmagoslavje Zmagovalke Device na široko zaobjelo ves avstrijski svet, vse dedne dežele že omenjenega rimsko-katoliškega veličanstva, namreč Štajersko, Koroško in Kranjsko ter prevzvišeno in presvetlo grofijo Goriško in sosedne pokrajine beneške republike, njihove slavne stanove in redove, duhovščino in ljudstvo, skratka vse verne kristjane obojega spola v ponižni podvrženosti, kolikor jim pripada, in s spoštovanjem, ki jim gre.

Da bi se ta velika slovesnost ustrezno in čim nazorneje naznanila okoliškim pokrajinam in da bi bili pobožni častilci Device v vseh bližnjih pokrajinah primerno opozorjeni, med njimi najprej presvetli in prečastiti gospod Dionizij Delfini, po Božji in Apostolskega sedeža milosti oglejski patriarh, vsi drugi presvetli in prečastiti gospodje krajevni ordinariji, njihovi generalni vikarji, upravitelji cerkva, prošti, arhidiakoni, dekani, potem redovniki vseh nazivov, prelati in samostanski predstojniki, komurkoli bo prišlo v roke pričujoče pismo, vas vse ljubeznivo in ponižno prosimo, da zaradi vaše goreče privrženosti Božji Materi to, tako vzvišeno slovesnost oznanite po vam podložnih župnikih, vikarjih, kuratih in pridigarjih vsem vam zaupanim vernim ljudem. Naj se na ta način na zemlji poveča še dodatna čast in slava Gospodarice sveta in brezmadežne Božje porodnice kot nadvse naklonjene podpornice avstrijskih zmag, in to toliko bolj na široko in slavno, kolikor bolj množično se bo praznovala omenjena slovesnost in zmagoslavno kronanje vzvišene nebeške Kraljice in njenega božanskega Sina. Kolikor vernikov bo pristopilo, vsi bodo sokronali Devico, zastopali bodo vse in vsakogar od Marijinih častilcev. Z njenim varstvom in njeno pomočjo jim bodo določene nagrade za zasluge in jim bo podeljena krona slave.

Sveta Gora, dne 8. aprila 1717

Gvardijan in samostanska družina na Sveti Gori
reda reformiranih manjših bratov sv. Frančiška

Škof Marotti ni bil edini vabljeni cerkveni dostojanstvenik, ampak še opat, cesarski kaplan, apostolski protonotar in poreški vikar Janez Fattori ter infulirani prošt Tomaž Gorzar, kot navaja tudi Fajdiga: »Vrh tega sta bila vmes naprošena, da s svojimi insignijami povzdigneta pontifikalno opravo in da škofu pri kronanju asistirata prečastita gospoda, gospoda Janez Fattori, opat pri svetem Jakobu na Otoku Ogrske na Donavi, kaplan njegovega cesarskega Veličanstva, apostolski protonotar in na območju cesarstva v duhovnih zadevah poreški vikar, ter opat Tomaž Gorzar, infulirani prošt v Senablinu in župnik v Villa Vicentina.«[141]

Vse priprave so bile zasnovane ob predpostavki, da bo kronanje Marijine podobe potekalo na Sveti gori. S tem namenom so okrasili cerkev, obnovili njeno notranjost in opremo, stene in stebre so okrasili z dragocenimi tkaninami, pripravili 36 simbolnih emblemov, ogromno sveč, slavoloke, slavilne napise, na podobicah in vseh drugih tiskovinah je bila kot kraj kronanja zapisana Sveta gora. Vendar pa se je med goriškimi veljaki vzbudil dvom, ali lahko Sveta gora in cerkev sprejmeta množice vernikov, za katere je bilo pričakovati, da se bodo udeležile kronanja, goriški duhovniki pa so izrazili željo, da bi bilo kronanje v Gorici na Travniku.

In kakšno je bilo okrasje, pripravljeno za praznik kronanja? O tem poroča pravzaprav en sam vir, čeprav so zapisi trije, in sicer Pasconi v svojem zgodovinskem opisu Svete gore (1746); Fajdigova predstavitev se v celoti opira nanj, pa tudi besedilo, ki ga podaja *Breviarium historicum tripartitum*, je dobesedni prepis iz Pasconijeve knjige.[142]

Fajdiga takole oriše okrasje:

»Pred vhodom in durmi te cerkve je bilo mogoče videti v višavo dvigajoča se krasno postavljena zmagoslavna vrata in čisto na vrhu teh je stala na vozu radosti postavljena preblažena Devica, v desni roki držeč sinčka, ovenčana s kronama, žareča od različnih, s pretanjenimi potezami čopiča nanesenih barv in velikega sijaja, in spredaj pred njo, ki so jo vlekli trije golobi kot simboli prečistega materinstva, je stopal angel, s trobento razglašajoč njeno slavo in sloves z dodanim napisom NOSI VENEC IN SLAVI ZMAGO (Mdr 4) in spodaj je bilo mogoče prebrati naslednji napis s kronogramom: SaCratVs Coronatae DeIparae trIVMphVs <Zmagoslavje, posvečeno kronani Božji materi>.[143] /…/ Nekoliko nižje na stebrih so, razvrščeni na eno in drugo stran, stali štirje veliki preroki in vsakemu je bilo dodano besedilo iz svete zgodovine, ki je namigovalo na kronanje in zasluge Device Marije, pod katerih desno stranjo je bilo mogoče videti tudi papeža, Vatikan in serafski red, na levi strani pa cesarja Karla VI., prav tako avstrijskega nadvojvodo Karla, ki je to sveto goro zaupal skrbi in čuječnosti manjših bratov, ter mesto Gorico z njenimi nanjo nanašajočimi se hvalnicami (o katerih bo govor malce niže), ki je sleherno

141 ASFP, Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, p. 686.

142 AFSK, *Breviarium historicum tripartitum* 1778, c. 126–135 – opis celotnega okrasja svetogorske cerkve za slovesno kronanje (*Describitur series totius apparatus Ecclesiae Montis S. praemisi ad solemnem Sanctae Dei Genitricis Coronationem*).

143 ASFP, Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, pp. 688–689.

hvalnico odlično namenjala posamezni stvari in samim osebam. Vrh tega sta nad vratno pregrado teh istih vrat namesto mota dva angela podpirala naslednji napis s kronogramom: InDVLgentIa pLenarIa SaCra oCtIDVana CeLebrItate Coronatae CoeLI RegInae <Popolni odpustek ob svetem osemdnevnem praznovanju kronane kraljice neba>.[144] /…/ Vrh tega so bili na obeh skrajnih koncih te zmagoslavne konstrukcije, sloneči na drugem barvitem ogredju, upodobljeni štirje deli neba, ki so veliki nebeški Kraljici z nadvse ponižnim poveličevanjem ponujali krone in žezla kraljestev. Te sta obdajala dva angela, ki sta nosila slavilne prapore, in na enem od teh, in sicer na desni strani, je bilo mogoče prebrati ta vzklik s kronogramom: ECCe refVgIVM aDest VenIte <Glejte, pribežališče je tu, pridite>, na drugem pa: HVIC VIrgInI ChrIstI parentI honoreM Date <Tej Devici, Kristusovi materi, izkazujte čast>. Končno je bil na umetelno osnovo konstrukcije pritrjen ta pripis: *Zmagoslavna vrata pred pročeljem svetogorskega svetišča so bila postavljena leta 1717, 6. junija, ko je bila čudodelna podoba Device skupaj z božanskim Sinom po predpisanem načinu vatikanskega obreda nadvse slovesno kronana v Gorici*.[145] /…/ Podobno sta iz zunanjega, kakor tudi iz notranjega okrasja cerkve vsepovsod dihali neka izjemna veličastnost in mikavnost. Njene stene in vmesni stranski stebri so bili opremljeni z emblemi ovalne oblike, ki so bili narisani na platno in so kot atributi zaznamovali Marijino slavo. Našteti jih je bilo mogoče 36 skupaj z nanje nanašajočimi se moti in verzi, prefinjeno prilagojenimi za ta isti namen, ki jih je napisal pater Atanazij Hafner, duhovnik reda manjših bratov reformatov in gojenec te province. Naposled je bilo celotno prečastito svetišče vsepovsod odeto z dragocenimi zastori in drugo možno cerkveno opremo in se je čudovito bleščalo: tukaj naj zamolčim druge posamične stvari, ki so bile del tega istega okrasja, še zlasti razkošno razsvetljavo, ki jo je dajalo 284 sveč, v katere pa ni zajetih 40 težjih sveč, posebej namenjenih za čaščenje samega oltarja Device in kapele, pa tudi številne druge stvari, ki so bile nameščene za obhajanje maš in za pomoč pri svetih obredih.[146] /… / Zunaj same svete kapele, odete v svilene tkanine z vtkanim zlatom in srebrom, ter tudi sicer okrašene z nadvse bogatim okrasjem, je bilo desno od nje in nje dotikajočega se svetišča mogoče videti pripravljen širok prestol in zložljivi stol z visečim baldahinom za škofa okronjevalca, in sicer s to pripeto hvalnico: …[147] /…/ Nazadnje so bila stranska vrata te iste cerkve na zunanji strani zakrita z zmagoslavnimi durmi, ki so bila sicer manj masivna, a nič manj odlična in umetelna. Nad vsakim od teh vratnih kril je bil postavljen po en emblem, naslikan z marljivo slikarjevo roko, in na prvem od teh, ki je gledal proti vzhodu in vasi Grgar, od koder je po rodu izhajala Urška Ferligojnica, glasnica Marijinega čudeža, je bilo mogoče prebrati te umetniško dognane, za namen pričujočega zgodovinskega opravilca zelo primerne verze:

144 ASFP, Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, p. 689.
145 ASFP, Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, p. 689.
146 ASFP, Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, pp. 689–690.
147 ASFP, Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, pp. 689–690.

K Jagnjeta zdaj Porodnici poziva dekle pastirica;
Volno? Si mleko želiš? Ovca oboje ti da.
Volna in mleko! Kaj več še imata nebo in pa zemlja?
Kaj bi bolj všečno bilo samemu Bogu kot to?

Na drugem emblemu pa, ki je bil postavljen proti zahodu in vratom samostana, je bilo mogoče videti naslednje verze:

Z glasom je živim Devica naklonjenost tu obljubila,
ta, ki resnico rodi, zgolj, kar je res, govori.
Najsi ti sem si prišel in se prošnje ti niso spolnile,
tistemu, kdor brez srca prosi, košarico dá.

Naposled je bila na drugem, povsem ločenem emblemu, obešenem pri kapeli svetega očeta svetega Frančiška na vrhu stopnic, upodobljena cela serija tega skrivnostnega opravila s temi štirimi verzi:

V prestol najvišji se vrh spremenil je in pušča v palačo,
rdečkastožolta gladi krona kraljici glavó.
Vsak, ki si v stiski, zaupno pristopi! Obljube izpolni;
naj se nihče ne boji, kmečko dekletce bodri.«[148]

Za praznovanje so bili pripravljeni slavilni napisi na čast: škofu okronjevalcu Juriju Frančišku Ksaverju Marottiju; prihajajočim romarjem; popotnikom; papežu Klemenu XI.; cesarju Karlu III. kot kralju Španije in VI. kot rimskemu cesarju; avstrijskemu nadvojvodi Karlu; vatikanskemu kapitlju; goriškim stanovom; serafskemu redu (manjših bratov); odhajajočim romarjem.[149]

Cerkev je krasilo tudi 36 emblemov z moti in verzificiranimi napisi. Svetogorski emblemi so bili mešanica marijanskih in priložnostnih emblemov, saj so orisovali različne epizode in dogodke iz Marijinega življenja, njene vrline, dalje samo Sveto goro, kronanje ter spremljajoče zgodovinske dogodke, ki so zaznamovali obdobje priprav na kronanje in takoj po njem. Na emblemih so bili upodobljeni: 1. skrinja zaveze v prezbiteriju z zlatim vencem; 2. kadilni oltar z zlato krono; 3. cvetoča poljana in studenec bistre vode; 4. Devica Marija s kraljevo krono in žezlom kot zmagovalka; 5. popotnik med levom, kačo in zvermi; nebeški glasnik, ki opogumlja in kaže znamenje Device v zodiaku; 6. labod pod lovorovim drevesom med nevihto; 7. visoka gora z vrhom v oblakih in palmi podobnim drevesom na vrhu, v njegovih vejah počiva orel, ob strani gore pada zlomljena luna; 8. Sodoma, Gomora, angel, ki Lotu kaže goro, na kateri se bo rešil; 9. ura z zvončkom, kladivom, številčnico in kazalcem; 10. Devica na prestolu slave, ki jo večni Oče krona, Sin objema, Sveti Duh pa si jo izbira za zaročenko; 11. morska

148 ASFP, Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, p. 691.

149 Pasconi 1746, pp. 127–142; ASFP, Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, pp. 692–700; AFSK, *Breviarium historicum tripartitum* 1778, c. 136–141 – poglavje o slavilnih napisih (*Elogia, quae affixa cernebantur occasione hujusmodi Solemnitatis*). Gre za prepis 14. poglavja iz Pasconijeve knjige (*Exponuntur Elogia, quae affixa cernebantur occasione hujusmodi Solemnitatis*).

zvezda, obdana z Malim medvedom, po kateri mornarji usmerjajo svojo plovbo; 12. upodobitve treh »Frančiškovih« gora: La Verne, Svete gore in Trsatske gore; 13. vojska angelov služi Mariji, povzdignjeni nad oblake, in jo nosi v nebeško slavo; 14. Kristus z golobico, ki ima v kljunu oljčno vejico; 15. Estera s kraljevim načelkom z upognjenim kolenom vpričo kralja Ahasvérja; 16. gora Horeb, na vrhu katere se je Bog prikazal Mojzesu v podobi gorečega grma; 17. Abigájila na tleh pred kraljem Davidom ob kraljevem prestolu; 18. roka, obdana z oblaki in s trstiko, opirajoča se na odprto knjigo; 19. pavica v parku, ki s krili ščiti mladiče pred očetom; 20. pročelje Salomonovega templja, okrašeno z zlatimi venci; 21. kralj Salomon na prestolu na levi strani z materjo Batšébo na desni; 22. Noetova barka po vesoljnem potopu v gorah Armenije; 23. s hieroglifnimi znamenji v kamniti kvader vklesan angelov pozdrav, ki so ga našli ob gradnji svetogorske cerkve; 24. Marija, obdana s svetlikajočimi se vrtnicami in cvetnim okrasjem; 25. dvoglavi orel z insignijami serafskega reda v ukrivljenih krempljih, nad desno glavo namesto krone Jezusovo ime, nad levo Marijino ime; 26. v lepi dolini se visoka gora z vrhom bleščeče dviga nad oblake; 27. v senci košatega jesenovega drevesa počivajo popotniki na varnem pred strupenimi živalmi; 28. bleščeča svetilka na vrhu faroškega svetilnika, ki je s svojim sijem v antiki usmerjala plovbo mornarjev; 29. bratje in sestre Bratovščine blažene Device Svetogorske, ki upirajo oči v kronano Marijo, klečijo pred njo na kolenih in ji ponujajo krono, okrašeno z dvanajstimi srci; 30. školjka na morju z biserom v sebi, ob njej golob in Sonce na nebu, ki z žarki osvetljuje krono, lebdečo nad školjko; 31. zmagoslavna vozova Sonca in Lune, ki ju vlečejo konji; 32. brest s široko razprostrtimi vejami, pod katerim zelenijo najplemenitejše rastline; 33. jutranja zarja, ki meče na svet prve svite svoje svetlobe; 34. Estera, ki se vrže na tla vpričo prestola kralja Ahasvérja in objokuje življenje svojega ljudstva; 35. kralj Ahasvér stoji na vrtu in vabi velikaše kraljestva na gostijo; na strani kraljica Vaští v kraljevi palači gosti ženske; oba sedita na čelu mize; 36. Véliko morje, iz katerega se umirjeno dviga oblak, napojen z vodo, in se nekako razkraja v srebrn dež.[150] Za natančnejše razlage gl. komentar k § II od XVIII. poglavja naprej.

Pri Pasconiju in v *Tridelnem breviariju* je na tem mestu kratek del besedila, ki ga Fajdiga ni vključil v svoj rokopis:

X. Paucisque haec omnia iterum Marianus Vates complectitur, dum integrum loci Sancti hujus, & locatae Divinae Marernitatis encomiorum sylabum operosis hisce versibus perstrinxit,

150 Gl. Pasconi 1746, pp. 143–157 (*Symbolicus etiam apparatus Sanctuarii, & Ecclesiae proponitur*); ASFP, Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, pp. 700–708; AFSK, *Breviarium historicum tripartitum* 1778, c. 142 – opis simbolnega okrasja (emblemov; *Sequitur Apparatus Symbolicus Sanctuarii et Ecclesiae*). Zapisano je samo uvodno poglavje; celoten opis emblemov, kot ga najdemo pri Pasconiju in Fajdigi, v rokopisu manjka. Morda je bilo mišljeno, da se vključi na konec rokopisa skupaj s prerisi simbolov; na to deloma nakazuje dvanajst ohranjenih ilustracij na koncu rokopisa.

† Quaesitum Primum
Cur nunquam hic oritur infesti cauda Draconis?
Respondet.
Dum venit ursa minor, nigra capella fugit.
Quaesitum Secundum.
Infensi fugiunt cur Montem Daemona Sanctum?
Respondet
Dum Ursula pascit oves, a Grege lupus abit.[151]

S pripravo opreme in okrasja pa negotovosti glede dogodka še ni bilo konec. Tretjega maja 1717 je bilo v Gorici zasedanje deželnih veljakov in predstavnikov deželnih stanov pod vodstvom goriškega deželnega glavarja Jožefa Wildensteina; edina točka dnevnega reda je bila razprava o kronanju svetogorske podobe. Sklep zasedanja je bil, naj kronanje poteka v Gorici na Travniku; če pa bi se frančiškanski predstojniki s tem ne strinjali, naj se Marijina podoba takoj po kronanju v procesiji prenese v Gorico. Pobudo in prošnjo je na Sveto goro prenesel tajnik Jakob Morelli, ki pa je od frančiškanskega predstojništva dobil negativen odgovor, ker je mecenka in darovalka kron Ana Katarina Schellenburg[152] vztrajala pri tem, da mora biti kronanje na Sveti gori. Udeleženci zasedanja pa so sklenili, da se bo slovesnosti kronanja, če svetogorski frančiškani pristanejo na to, da se prenese v Gorico, udeležilo vse deželno plemstvo. Tako se je tudi zgodilo.[153]

3.6 Kronanje

Ko so deželni veljaki izposlovali dogovor, da bo kronanje potekalo v Gorici, je bil na trgu Travnik postavljen slavolok, ob palači grofov Thurn pa so zgradili slavnostni oder z dragocenim okrasjem in svečniki; gradnjo so financirali Thurni. Šestega junija ob štirih zjutraj je svečani sprevod z baklami in svečami ob zvonjenju zvonov in pokanju možnarjev odrinil iz cerkve na Sveti gori; Marijino podobo so na prenosnem prestolu in obdano z zlatim trakom nosili štirje frančiškani, oblečeni v diakonska oblačila. Procesijo je ob vznožju gore pričakal Janez Fattori v spremstvu duhovnikov in vernikov solkanske župnije, nato pa se je ob spremstvu številnih vernikov in članov bratovščin, ki so nosili križe in praporje, ob glasbeni spremljavi, petju nabožnih pesmi in streljanju z možnarji pomikala proti Gorici, kjer sta bila pripravljena dva slavoloka. Pri mestnih vratih je procesijo pod baldahinom iz zlatega brokata pričakal okronjevalec, pičenski škof Marotti, v pontifikalni opravi z opatom Fattorijem in Tomažem Gorzerjem,

151 Pasconi 1746, p. 126; AFSK, *Breviarium tripartitum* 1778, p. 135.

152 Meke 2024.

153 AFSK, *Breviarium historicum tripartitum* 1778, c. 105–123 – opis dogajanja med februarjem in junijem 1717; Klinec 1997, pp. 60–61. Žal arhivski viri o tem manjkajo.

spremljale pa so jo topovske salve z goriškega gradu. V procesiji so se zvrstili gojenci jezuitskega kolegija, člani različnih sodalitet in bratovščin, člani kongregacij, pripadniki cesarske vojske, meščani v vojaški opravi in z vojaškimi insignijami, za njimi redovniki, svetni duhovniki in cerkveni dostojanstveniki na čelu s škofom Marottijem. Med deželnimi veljaki so bili navzoči glavar Goriške grof Janez Jožef Wildenstein, namestnik grof Leopold Adam Strassoldo, vicedom vojvodine Kranjske grof Franc Anton Lanthieri in številni predstavniki stanov (vsi s svečami iz belega voska), grofi, svobodni baroni in drugi plemiči ter številčna množica vernikov, skupaj ok. 30.000 ljudi.

Na slavnostnem prostoru na Travniku pred palačo grofov Thurn je škof Marotti podobo postavil na posebej izdelan oltar. Po pravilniku vatikanskega kapitlja je nato cesarski notar javno prebral listine o dovoljenju za kronanje, o delegiranju okronjevalca in instrument o samem kronanju (*instrumentum publicum*). Ko je notar prebral listine, mu je zbrana množica zaploskala. Potem so zapeli hvalnico *Pridi, Stvarnik Sveti Duh*; sledile so molitve iz predpisanega reda vatikanskega kapitlja, nato pa je škof Marotti na glavi Marije in Jezusa pritrdil zlati kroni. Potem je nastopil slavnostni pridigar na slovesnosti, beneški frančiškan p. Lodovico Maria Vedova. Po pridigi so znova zadoneli topovi in možnarji, glasbeniki so zaigrali, zbrana množica pa je zapela zahvalno pesem *Tebe, Boga, hvalimo*. Po končanem obredu so vzdušje popestrili glasbeniki in pevci iz Benetk.

Po obredu so kronano podobo v procesiji ob pokanju bombard pospremili v župnijsko cerkev, kjer je bila izpostavljena čaščenju. Popoldan so sledile večernice, nastopil pa je še drugi slavnostni pridigar, p. Bartolomeo Cagioli, prav tako iz Benetk. Nato so kronano podobo znova v procesiji pospremili v uršulinsko cerkev, od tam v cerkev klaris, od tam pa nazaj na prireditveni prostor na Travnik pred palačo Thurnov.

Sledil je še končni blagoslov, ki ga je podelil škof Marotti, zvečer pa so podobo v procesiji odnesli v cerkev frančiškanskega hospica v Solkanu, kjer je prenočila ob celonočnem bdenju, molitvi in čaščenju.

Naslednji dan so kronano podobo v procesiji odnesli na Sveto goro, kjer se je začela slovesna osmina; v osmih dneh je Sveto goro obiskalo 133.000 vernikov (toliko je bilo podeljenih obhajil), vsak dan so bile maše z večernicami in pétimi lavretanskimi litanijami, spremljali so jih glasbeniki in zbori, kot pridigarji so se zvrstili različni duhovniki in redovniki, sedmega dne pa so Sveto goro obiskali tudi deželni veljaki na čelu z deželnim glavarjem, grofom Janezom Jožefom Wildensteinom. Osmi dan so kronano podobo po večernicah in litanijah ter zaključnem blagoslovu vrnili na njeno nekdanje mesto v cerkvi.[154]

Fajdiga je svoj opis kronanja zaključil s prepisom uradnega dokumenta, ki ga je med slovesnostjo tik pred kronanjem prebral cesarski notar;[155] ta dokument (*instrumentum publicum*) so tri dni po kronanju, 9. junija 1717, podpisali predstavniki vseh

154 Pasconi 1746, pp. 105–111; ASFP, Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, pp. 710–712; AFSK, *Breviarium historicum tripartitum* 1778, c. 105–123 – dobesedni prepis 11. poglavja dela Gašperja Pasconija (*Adm. Rndi P. Casparis Pasconi Enarratio Coronationis B. V. G. de Monte Sancto Goritiae A.o MDCCXVII Junii VI. Ritu Vaticano solennissime celebratae*).

155 ASFP, Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, pp. 712–714.

udeleženih strani: gvardijan svetogorskega samostana p. Romuald Sitar v svojem imenu in v imenu vseh svojih naslednikov, glavar grof Janez Jožef Wildenstein, namestnik grof Leopold Adam Strassoldo, vicedom vojvodine Kranjske grof Franc Anton Lanthieri, grof Janez Jožef Thurn in apostolski sindik svetogorskega samostana Antonio Mattaloni, overil ga je notar Anton Milost, notarjevo verodostojnost pa je potrdil glavar grof Janez Jožef Wildenstein.[156] Na koncu svojega opisa kronanja je zapisal tudi slavilno pesem na čast Mariji, ki je bila spesnjena po vzoru hvalnice trsatski kronani podobi.[157]

O kronanju se je v goriškem provincialnem arhivu ohranilo tudi uradno poročilo z dne 21. junija 1717 (fotokopijo hrani arhiv svetogorskega frančiškanskega samostana), ki so ga verjetno pripravili uradniki posvetnih oblasti kot uradni zapisnik o dogodku.[158] Poročilo o kronanju je ohranjeno tudi med dokumenti arhiva vatikanskega kapitlja,[159] prav tako pa je vpisano na seznam v knjigi kronanj.[160]

S tem so bila sklenjena prizadevanja za kronanje, ki so trajala štiri leta, obletnico kronanja pa so obhajali vsako leto tretjo nedeljo po binkoštih.[161]

Fajdiga je v svojem zgodovinskem delu opisal tudi prizadevanja za uvedbo praznika ob dvestoletnici prikazanja l. 1739 ter prizadevanja za odobritev oficija in maše v čast prikazanja ali kronanja ali praznika svetogorske Marije l. 1748.[162] A to je že novo poglavje v svetogorski zgodovini.

156 Pasconi 1746, pp. 112–118; ASFP, Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, pp. 683–685, 712–714; ASFP, IIb, 12a Sveta Gora, 16 Breviarium, *Caput 3'tium: De Privilegiis Ss. Pontificum ad haec usque tempora Ecclesiae concessis* (3. poglavje: O privilegijih sv. papežev, podeljenih cerkvi vse do teh časov); c. 29–36 (med listinami se omenja tudi pravni dokument, ki ga Fajdiga v celoti navaja na koncu opisa kronanja); ASFP, IIb, 12a Sveta Gora, 17 Kronanje milostne podobe 1717; AFSSG, l. 1717, i) *Instrumentum publicum* – izvirnik javnega dokumenta, ki so ga 9. junija 1919 podpisali predstavniki udeleženih strani; AFSK, *Breviarium historicum tripartitum* 1778, c. 104 – potek obreda kronanja (*Ordo*) skupaj z besedilom formularja oz. uradnega dokumenta (*instrumentum publicum*), ki so ga ob kronanju javno prebrali; AFSK, *Breviarium historicum tripartitum* 1778, c. 124–125 – prepisi dokumentov: dovoljenja za kronanje, delegiranja okronjevalca in uradnega dokumenta kronanja (*Sequuntur Legalia Concessionis, Delegationis, et Coronationis Instrumenta*; gre za prepis 12. poglavja iz Pasconija).

157 ASFP, Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, p. 715.

158 AFSSG, l. 1717, h) KRONANJE svetogorske podobe božje Matere v Gorici 6. 6. 1717 – Li 21 giugno 1717 – *Succincta relazione della incoronazione della Beatissima Vergine del Monte Santo seguita qui in Gorizia li 6. giugno 1717* – Copia – Arch. Stati Goriziani T. XLIX. P. 49: f. 40 (Stati Prov. Sez I. Montesanto). Poročilo je našel Branko Lušina l. 1992 in kopijo podaril svetogorskemu samostanu.

159 BAV, ACSP, Madonne coronate, tom. 28, [Rafaele Sindone], *Libro II delle Sacre Immagini di Maria Vergine coronate dal R.mo Capitolo di S. Pietro in Vaticano in varie parti d'Italia ed altrove* (1681–1754), fol. 40r. V poročilu je napačno zapisano, da je zlato krono v vrednosti 245 skudov priskrbel vatikanski kapitelj; kroni je sicer darovala Ana Katarina pl. Schellenburg.

160 BAV, ACSP, Madonne coronate, tom. 30 (*Indici vari incoronazioni SS. Immagini di Maria SS.ma*, 1634–1888), fol. 147v: Goritia: Madonna delle Grazie Montis Sancti, coronata 6. Junii 1717; coronator: Georgio Xaverio Marotti, episcopus Petinensis.

161 ASFP, IIb, 12a Sveta Gora, Praznični oficij (besedilo dnevnic, večernic in jutranjic, nočne molitve, berila in evangeljska branja (*lectiones*), navodila za praznično mašo in himna, spesnjena na čast svetogorski Mariji).

162 ASFP, Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, pp. 715–731 (*Caput X. De anno jubilaeo, seu bis centesimo Apparitionis gloriosissimae Virginis MARIAE*; *Caput XI. De concessione Officii, et Missae in honorem Apparitionis, sive Coronationis, vel festivitatis S. MARIAE V. Montis Sancti*).

4 Poznejši viri za kronanje svetogorske Marijine podobe l. 1717 in njegovi opisi

V tem poglavju so zbrani nekateri najpomembnejši zapisi o Sveti gori, še zlasti tisti, ki so nastali po l. 1717 in je v njih omenjeno tudi kronanje svetogorske milostne podobe l. 1717. Ne gre za celovito bibliografijo, ampak za nabor virov, ki je nastal ob raziskovanju. Zbir seveda ni popoln, bo pa nedvomno dovolj, da bo v pomoč prihodnjim raziskovalcem.

4.1 Sveta gora v zgodovinskih virih pred l. 1717

Enega najstarejših znanih natisnjenih opisov svetogorskega samostana najdemo v delu Francesca Gonzage (1546–1620), l. 1577 provinciala beneške province, v letih 1579–1587 generalnega ministra frančiškanskega reda ter pozneje škofa v Cefalùju (1587), Paviji (1593) in Mantovi (1593), ki je l. 1587 objavil redovno zgodovino z naslovom *De origine Seraphicae Religionis Franciscanae ejusque progressibus, de Regularis Observanciae institutione, forma administrationis ac legibus, admirabilisque eius propagatione*,[163] v njej pa je del namenil tudi provinci Bosni - Hrvaški.[164] Opis svetogorskega samostana je zadnji (*Conv. VII. De Conventu S. Mariae de Gratiis Feriiul*); je povsem nevtralen, izogne se zgodbi o Urški Ferligoj, omenja čudeže, gradnjo cerkve in priključitev Svete gore Avstriji (pod nadvojvodo Karlom) ter turške vpade.[165]

Eden temeljnih virov za zgodnjo zgodovino frančiškanov in tudi svetogorskega samostana je l. 1648 v Vidmu pri tiskarju Schirattiju izšlo delo frančiškana Franja Glavinića (1585–1652),[166] rojenega v Kanfanarju v Istri, s polnim naslovom *Začetki province Bosne - Hrvaške, in kako se je odcepila od Bosne Srebrne, z navedbo samostanov tako starih kakor modernih, in o tem, kdaj so se po odcepitvi pa vse do danes vršili kapitlji, izbirali provinciali, kje od njene odcepitve do dandanes* (*Origine della provincia Bosna Croatia, e come fu divisa dalla provincia di Bosna Argentina, col numero de' monasterij si antichi, come moderni, et in qual tempo fossero celebrati i capitoli, eletti i provinciali, in qual luogo dopo la loro divisione fin' a i presenti tempi*);[167] druga izdaja je izšla l. 1691. Izvirni rokopis hrani arhiv frančiškanskega samostana na Trsatu. Delo predstavlja zgodovino frančiškanov do l. 1648, torej slabih 70 let pred kronanjem.

163 Gonzaga 1587.

164 Gonzaga 1587, pp. 443–445.

165 Gonzaga 1587, p. 445.

166 P. C. 1846; Dimitz 1875, III, p. 475; Furlan 1926, pp. 30–31; Filić 1973; Frkin–Hercigonja–Moguš 1989; Kapitanović 1989; Ćošković 1998; Lisac 2013 (1978).

167 Glavinić 1648.

Slovenska faksimilirana izdaja je izšla l. 2002; opis svetogorskega samostana je na straneh 34–35, opis hospica v Solkanu pa na strani 37.

L. 1704 je izšlo delo *Memorabilia orbis, et urbis Goritiensis in Saecula XXXI Lustra quatuor*, za izid katerega sta zaslužna Giovanni Zoratto in Johann Baptist (Janez Krstnik) Thullner.[168] Delo je natisnjena teza, ki jo je l. 1704 zagovarjal Zoratto, komisiji pa je predsedoval jezuit Thullner (1668–1747),[169] ugledni učenjak in priznani predavatelj. Pisec v njem obravnava zgodovino Gorice in Goriške, razdeljeno po stoletjih, in sicer od l. 2635 po stvarjenju sveta do svojega časa. Med navedbami za Goriško pomembnih zgodovinskih dogodkov in oseb (za obdobje XXX. Ab An. 5535. usque ad 5635.) je tudi kratek zapis o Sveti gori:

> 5617. U. 2983. Ch. 1564. Carolus Archi-Dux Austriae Religiosis S. Francisci Strictioris observantiae contulit aedem B. V. in monte Sancto auspicatam an. Ch. 1539. quo Ursulae foeminae in montis vertice, qui Vico Salcano supereminet, precibus intentae spectandam se B. V. exhibuit, ita Ursulam allocuta: *Annuntia populo, ut hoc loco domum mihi erigat, ac gratias in illa petat*.
>
> »Leta [od stvarjenja sveta] 5617. [Od ustanovitve] Rima 2983. [Od] Kristusovega [rojstva] 1564. Avstrijski nadvojvoda Karel je redovnikom svetega Frančiška strožjega spolnjevanja izročil svetišče blažene Device na Sveti Gori v oskrbo. Leta [Od] Kristusovega [rojstva] 1539. Tega leta se je ženski Urški, na vrhu gore, ki se dviga nad vasjo Solkan, zatopljeni v molitev, prikazala blažena Devica in je Urško takole nagovorila: ‹Sporoči ljudstvu, naj mi na tem mestu zgradi hišo in v njej prosi milosti.›«

Martin Bavčer, ki je umrl slabega pol stoletja pred kronanjem (1595–1668),[170] je v rokopisu svojega dela *Zgodovina Norika in Furlanije* (*Historia rerum Noricarum et Forojuliensium*), ki je nastajalo med letoma 1657 in 1663 v treh delih (Libri I–IV; Libri V–VII; Libri VIII–X), omenil tudi Sveto goro. Rokopis je baron Rudolf Coronini Kromberški našel v arhivu goriškega jezuitskega kolegija ob razpustitvi jezuitov l. 1773, nato pa ga je l. 1777 z njegovim dovoljenjem prepisal p. Karel Novak, lektor bogoslovja in gvardijan na Sveti gori. Po prepisu iz l. 1777 je bilo besedilo, ki ga danes hrani NUK,[171] l. 1950 pretipkano v Ljubljani in vezano pri Okrajni knjigo-

168 Zoratto–Thullner 1704.

169 Locher 1773, pp. 58, 162, 196.; Scriptores 1855, p. 364; de Backer 1861, pp. 717–718; Combi 1864, p. 138 (št. 1044); Valentinelli 1861, p. 209; Sommervogel 1898, p. 7; Duhr 1928, I, pp. 349, 353, 372; II, pp. 26, 155, 484, 487; Simoniti 1971; Simoniti 1972, pp. 133–134, 151, 154; Južnič 2002, *passim*; Smolik 2013 (1980)b; Južnič 2015, *passim*.

170 di Manzano 1885, p. 32; Marušič–Štih 1995; Mihelič 1998–1999 [2001]; Makuc 2011; Glonar 2013 (1925); Mihelič 2017.

171 Bavčer 1777.

veznici v Gorici; tipkopis hrani Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica.[172] Bavčer je Sveti gori namenil samo eno poglavje, in sicer 5. poglavje desete knjige, kjer pove, da je bila Sveta gora zaupana v oskrbo frančiškanom, predstavljena je zgodba o Marijinem prikazanju pastirici Urški in začetkih romarskih obiskov, na koncu pa navaja podatek o izgradnji cerkve in samostana ter o izvoru imena Sveta gora. Delo je dvakrat izšlo tudi v slovenskem prevodu: l. 1975 v Torontu in l. 1991 v Ljubljani.[173]

Goriški duhovnik in pisec Gian Giacomo d'Ischia (1620/1630–1688)[174] je l. 1684 v Vidmu objavil prvo tiskano monografijo o zgodovini Goriške z naslovom *Historia della principale Contea di Gorizia nella Provincia Foro-Juliense, o'siasi Racconto Crono--Stemmatograffico di que'Prencipi Conti*;[175] na str. 51 omenja tudi svetogorsko zgodbo o Urški Ferligoj. Delo je v fotostatičnem ponatisu izšlo še l. 1899[176] in 1979.[177]

4.2 Zapisi o kronanju svetogorske Marijine podobe po l. 1717

V letu kronanja, 1717, sta bila v zbirki razglasov oz. objav *Avvisi italiani, ordinarii, e stratordinarii, dell' anno 1717* podana zelo natančen opis glavnih akterjev in celoten oris poteka slovesnosti kronanja.[178]

Sveto goro omenja Antonio dall' Agata v delu *Gorizia in giubilo per l'aspettato arrivo dell'augustissimo imperator Carlo VI.*, v katerem je l. 1728 orisal pričakovani prihod cesarja Karla VI. na Goriško.[179]

Zanimivo je, da Bernardo Maria de Rubeis v svojem delu *Monumenta Ecclesiae Aquileiensis commentario historico-chronologico-critico illustrata* Svete gore ne omenja, niti v 120. poglavju, ki sega v začetno obdobje prizadevanj za kronanje, čeprav je bil patriarh prav tako vpet v dogajanje.[180]

Redovni zgodovinar Sigismundus Cavalli a Cuneo je l. 1741 v delu *Orbis Seraphicus. Historia de provinciis in specie Ordinis Minorum S. P. Francisci* 24 strani posvetil Kranjski reformirani provinci (*De provincia reformata Carnioliae olim Bosnae Croatiae*).[181] Svetogorski samostan (*De Conventu S. Mariae Montis Sancti Salcani prope Goritiam*) je opisal na straneh 421–423, kjer navaja naslednje podatke: lokacija

172 Centralna knjižnica St dom 94(3) BAVČER M. Historia/1–3.

173 Bavčer 1777, fol. 240v–r; Bavčer 1975; Bavčer 1991.

174 Asquini 1735, pp. 100–101; Liruti 1830, pp. 400–401; Morelli 1855–1856, III, p. 308; Valentinelli 1861, pp. 170 (nr. 1176), 209 (nr. 1489), 212 (nr. 1504), 270 (nr. 1988); di Manzano 1885, p. 111; Formentini 1984, 49; Makuc 2007; Koršič 2013 (1981).

175 d'Ischia 1684.

176 d'Ischia 1899 (1684).

177 d'Ischia 1979 (1684).

178 Avvisi 1717, p. 111 (Gorizia 21. Giugno).

179 dall' Agata 1728, pp. 37–38 (splošen opis; kronanja ne omenja).

180 de Rubeis 1740, pp. 1125–1126.

181 Cavalli a Cuneo 1741, pp. 408–432.

samostana; kdo ga upravlja; Marijino prikazanje l. 1539 Urški Ferligoj in njena zgodba; gradnja cerkve; najdba marmorne plošče z napisom v gotici; oglejski patriarh Grimani podari sliko milostne Matere Božje; o izvoru imena Sveta gora (*Mons Sanctus*); slikovit opis kronanja (na str. 422); zgodovina samostana od predaje svetišča frančiškanom; ustanovitev hospica.

L. 1746 je svojo *Zgodovino cerkve in samostana svetogorske božanske Device Milosti grofije Goriške* (*Historia Ecclesiae, et Conventus Montis Sancti Divae Virginis Gratiarum*) v Benetkah izdal Gašper Pasconi.[182]

Frančiškanski redovni zgodovinar Vigilij Greiderer (1715–1780) je v letih 1777 in 1781 pod naslovom *Germania Franciscana seu Chronicon geographico-historicum Ordinis S. P. Francisci in Germania* objavil natančen opis zgodovine frančiškanov v provincah nemških dežel v dveh knjigah; druga je izšla postumno, tretji del pa je ostal v rokopisu. V prvem delu orisuje začetke reda v Nemčiji ter Hrvaško - Kranjsko, Avstrijsko, Češko in Šlezijsko provinco. Provinci Hrvaške - Kranjske sv. Križa je posvetil 2. knjigo prvega dela (*Liber II. Provincia Croatiae, Carnioliae S. Crucis FF. Min. Strictioris Observ. Reform*).[183] Svetogorski samostan opisuje na straneh 101–104, kjer predstavi tudi kronanje, omenja glavne akterje, na kratko oriše slovesnost in podelitve odpustkov; njegova vira sta bila Pasconi (*Historia Ecclesiae, et Conventus Montis Sancti Divae Virginis Gratiarum*, 1746) in Cavalli a Cuneo (*Orbis Seraphicus*, 1741).

V pregledu avstrijskih samostanov iz l. 1782, ki ga je pripravil bosonogi avguštinec Andreas Fiedler Marian pod naslovom *Austria Sacra*, je v 4. knjigi drugega dela tudi opis frančiškanskega samostana na Sveti gori pod naslovom *Das Franziskanerkloster der Observanten zu Salkano nächst Görz, sonst auf dem heiligen Berg gennant*;[184] Marianova vira sta bila Greiderer (*Germania Franciscana*, 1777) in Cavalli a Cuneo (*Orbis Seraphicus*, 1741), v opisu pa omenja tudi kronanje.[185]

Giuseppe Valentinelli v svoji *Bibliografiji Furlanije* (*Bibliografia del Friuli*) iz l. 1861 pod št. 2221 omenja slavilno pesem iz l. 1793 ob prenosu Marijine podobe l. 1793 iz Solkana nazaj na Sveto goro pod naslovom *Lauda da cantarsi in occasione che la miracolosa immagine della beatiss. Vergine delle Grazie, viene da Salcano solennemente trasferita all'antica di lei sede nella chiesa sul Monte santo, stata a tale effetto con grazioso sovrano beneplacito, mediante volontarie limosine di fedeli, ristaurata*, ki je na 16 straneh z upodobitvijo isto leto izšla v Trstu.[186]

Izpod peresa Francesca Andree Cosanija (1772–1848),[187] v Turjaku (Turriaco) rojenega duhovnika in književnika, je l. 1823 v Milanu pri tiskarju Giovanniju Bernardoniju izšla pesnitev z naslovom *Il monte santo appresso Gorizia poemetto del sacerdote*

182 Pasconi 1746. Za natančen oris gl. poglavje »Viri za opis kronanja svetogorske Marijine podobe l. 1717«.

183 Greiderer 1777, pp. 25–260.

184 Austria Sacra 1782, pp. 84–86.

185 Austria Sacra 1782, p. 85.

186 Valentinelli 1861, p. 302, n. 2221 (Trieste, 1793, p. 16, 8.º coll'immagine).

187 Tonzar 1992.

Francesco Andrea Cosani cappellano curato di Turriaco di Monfalcone consecrato a sua altezza imperiale reale eminentissima Rodolfo arciduca d'Austria prete cardinale di s. r. Chiesa, arcivescovo d'Olmutz, ki jo je, kot je razvidno iz naslova, posvetil avstrijskemu nadvojvodi, kardinalu duhovniku in nadškofu v Olomoucu Rudolfu Janezu Jožefu Rainerju Habsburško-Lotarinškemu (1788–1831). Poleg te pesnitve je izdal še pesniško parafrazo psalmov *Parafrasi poetica de' sette salmi penitenziali*,[188] v rokopisu pa je zapustil 32 skladb, ohranjenih v Arhivu nadškofijske kurije v Gorici, ki so bile delno objavljene l. 1932.[189] Pesnitev o Sveti gori je dolga 158 strani. V uvodu je tudi pismo goriškemu škofu Jožefu Wallandu, ima daljši uvod, sama pesnitev pa je razdeljena na tri speve in je bogato opremljena z opombami. Avtor opisuje kraje, zgodovino območja, Urškino videnje, gradnjo samostana, opis kronanja pa je v tretji knjigi; začne se v 40. kitici[190] in obsega 30 kitic (do 70. kitice). V opisu počasi predstavlja posamezne segmente in dogodke, povezave s kronanjem l. 1717, omenja predhodne dogodke, priprave, samo kronanje, glavne akterje (Marotti, Fattori idr.), Ano Schellenburg in darovani kroni, potek kronanja ter vsakoletno praznovanje obletnice kronanja. Iz komentarja k tem poglavjem je razvidno,[191] da se je Cosani pri svojem delu opiral na Pasconija in njegovo zgodovino Svete gore (*Historia Ecclesiae, et Conventus Montis Sancti Divae Virginis Gratiarum*, 1746).

L. 1783 je Girolamo Guelmi napisal zgodovinski pregled avstrijskega dela rodbine Attems z naslovom *Storia genealogico-cronologica degli Attems Austriaci*; kronanja v delu sicer ne omenja, omenja pa Sveto goro, Urško Ferligoj in postavitev kapele na Sveti gori.[192]

L. 1838 je v Gorici izšla 49 strani obsegajoča knjižica *Notizie del santuario della B. V. Maria del Monte Santo, sopra il villaggio di Solcano vicino alla citta di Gorizia*; neznani pisec je v uvodu navedel uporabljene vire (Glavinić, Bavčer, d'Ischia, Thulner, dall' Agata, Pasconi, Guelmi), v nadaljevanju pa je podal pregleden očrt zgodovine Svete gore, med drugim kronanja,[193] omenja pa tudi hospic v Solkanu.[194] Delo je bilo ponatisnjeno dvakrat: l. 1890 (izdaja je menda v resnici izšla 1892)[195] in 1893;[196] tudi ponatisa sta izšla v Gorici. Druga izdaja je bila po vsebini vsebinsko enaka, a v nekoliko spremenjeni podobi.

Avstrijski duhovnik, pedagog in pisec Joseph Pletz[197] je l. 1839 v Ljubljani pri tiskarju Jožefu Blasniku objavil ponatis svojega prispevka *Stand der kroatisch-krainerischen*

188 Cosani 1821.
189 Spessot 1932.
190 Cosani 1823, p. 117.
191 Cosani 1823, pp. 187–188.
192 Guelmi 1783, pp. 86, 87, 174 (Ulvino Wolfgango Attems).
193 Notizie 1838, pp. 14–22 (§. VIII.–X.).
194 Notizie 1838, pp. 10–11, 29.
195 Notizie 1890.
196 Notizie 1893.
197 Neuer Nekrolog 1842, pp. 370–387; Seback 1841; von Wurzbach 1870; Reusch 1888.

Franciskaner-Ordensprovinz des heil. Kreuzes. Pletz je opis Svete gore in samostana povezal z opisom samostana na Kostanjevici,[198] posebej pa je omenil, da so frančiškani prvotno živeli v samostanu »na Sveti gori nedaleč od Gorice« (*auf dem heiligen Berge unweit Görz*). Omenja Urško Ferligoj, gradnjo cerkve, prihod frančiškanov, dogodke v času jožefinskih reform, posebej pa izpostavi, da je oglejski patriarh kardinal Grimani l. 1544 svetogorskemu svetišču podaril Marijino podobo in da »jo je 6. junija 1717 Jurij Frančišek Ksaver Marotti okronal, in sicer v mestu Gorica na trgu Travnik, tako kot dve leti poprej tisto na Trsatu«.[199] Pletz je svoj opis oprl na Pasconija (*Historia Ecclesiae, et Conventus Montis Sancti Divae Virginis Gratiarum*, 1746).

L. 1844 je Antonio Riccardi izdal zadnji, četrti del zbirke *Zgodovina najslovitejših svetišč presvete Marije, raztresenih po krščanskem svetu* (*Storia dei Santuari piú celebri di Maria Santissima sparsi nel mondo Cristiano*), ki ga je naslovil *Nadaljevanje in konec zgodovine najslovitejših svetišč presvete Marije, raztresenih po krščanskem svetu* (*Continuazione e fine della storia dei santuari più di Maria santissima sparsi nel mondo cristiano*); opisu svetogorskega samostana je namenil 82. poglavje (*LXXXII. Santuario di Santa Maria di Monte Santo*),[200] ki ga je vključil v odsek »Svetišča avstrijskega cesarstva« (*Santuari dell'impero austriaco*),[201] kronanje pa je opisal na straneh 138–139. Njegovi viri so bili Pasconi, d'Ischia in Glavinić.[202]

L. 1841 je v italijanščini izšla knjižica *Compendio storico della erezione, distruzione e riedificazione del Santuario di Maria santissima di Monte Santo sopra Solcano vicino Gorizia* (*Kratek zgodovinski pregled postavitve, razdejanja in ponovne izgradnje svetišča presvete Marije na Sveti gori nad Solkanom blizu Gorice*); izdal jo je tiskar Domenico Biasutti v Vidmu.[203] Pisec dela ni naveden, na začetku ne najdemo nobenih podatkov o osebah, odgovornih za izdajo, iz besedila ni mogoče razbrati, kdo je pisec, v opombi, dodani na koncu besedila, pa je zapisano, da je gradivo povzeto po Pasconijevem delu *Historia Ecclesiae, et Conventus Montis Sancti* ter da se je ta opiral na Glavinića (1648) in na Giacoma d'Ischio (1684). Knjižica je bila najbrž namenjena italijanskim romarjem na Sveto goro; neznani pisec je na kratko predstavil svetogorsko zgodovino, posebej tudi kronanje l. 1717, dodal pa je še kratek pregled obdobja od l. 1746, kjer je svoj opis končal Pasconi, do l. 1793, ko je bila ponovno vzpostavljena romarska pot. Glede na vsebino in njeno strukturo je bil Pasconijev tekst zgolj ogrodje za pripravo in priredbo tega besedila, v katerem je ostalo nekaj napak (npr. Urška Ferligojnica je U. Tergligoinizza). Dodana je tudi slika s pripisom, da gre za »resnično upodobitev« (*effigies vera*) svetogorske milostne podobe.

198 Pletz 1839, pp. 19–22.

199 Pletz 1839, pp. 20.

200 Riccardi 1844, pp. 133–144. Izdaja l. 1844 je bila natisnjena dvakrat in delno spremenjena, zato se strani nekoliko razlikujejo.

201 Riccardi 1844, pp. 117–200.

202 Riccardi 1844, p. 133.

203 Compendio storico 1841.

L. 1843 je izšel slovenski prevod oz. slovenska priredba knjižice *Compendio storico* iz l. 1841 pod naslovom *Kratka povést od boshie poti na Sveti gori nad Solkanam blisu Gorize od issidanja, posnejshiga podrenja in supet ponovlenja zerkve Is lashkiga prestavlena*. Omenja jo tudi Valentinelli v svoji *Bibliografiji Furlanije* (1861), ki jo predstavi pod izvirnim naslovom in naslovom v italijanščini: *Kratka povèst od boshie potina sveti gori nad Solkanam blisu Gorize od isidanja posneiskiga podrenja in supet ponovlenja zerkve iz lafhkiga prestalevna*, cioè: *Breve descrizione della sacra via al Monte santo presso Gorizia, della erezione e ristaurazione della chiesa ivi esistente, giusta le antiche notizie*.[204] Priredba je izšla pri istem tiskarju kot italijanska, tj. pri Domenicu Biasuttiju v Vidmu. Tudi v slovenski izdaji pisec ni naveden, prav tako ne založnik, in glede na to, da gre za besedilo verske narave, je nenavadno, da v njem ni dovoljenja cerkvenih oblasti (imprimatur). Delo, ki obsega 29 strani, je bilo namenjeno slovenskim bralcem in romarjem na Sveto goro, v njem pa so popravljene nekatere napake italijanske izdaje. Knjižica je pisana prvoosebno, a pisec nikjer ne izda svoje identitete. Enako kot v italijanski različici je v končni opombi zapisano, da je gradivo povzeto po Pasconijevem delu *Historia Ecclesiae, et Conventus Montis Sancti* (»Letà kratka Poveſt je ispiſana is bukev P. Gasperja Paſconij iz reda S. Franziſhka: *Od pozhetka zerkve in kloſhtra na S. Gori*«), da pa se je ta opiral na Glavinića (1648) in na Giacoma d'Ischio (1684). Tudi za slovensko izdajo velja, da je bilo Pasconijevo besedilo (1746) zgolj ogrodje za pripravo besedila. Franc Simonič je v *Slovenski bibliografiji* kot pisca sicer navedel Gašperja Pasconija (najbrž zaradi navedbe v končni opombi), a je njegovo ime postavil v oklepaj;[205] zato bi lahko kot pisca zapisali ime Psevdo-Pasconi. Kdo so bili pobudniki izdaje, ni znano; Branko Marušič domneva, da so bili iz vrst goriške duhovščine, morda celo Valentin Stanič.[206] Enako kot v italijanski izdaji je predstavljena zgodovina Svete gore do l. 1793; na straneh 15–19 sta opisana kronanje svetogorske Marijine podobe in nastanek praznika kronanca. *Kratka povést od boshie poti na Sveti gori nad Solkanam* je tretji kronikalni zapis na Primorskem v slovenščini. Prvi, z naslovom *Kratki ſapopadik lepih zhudeshou velkiga patriarha in rednika Kriſtuſoviga svetiga Joshefa k' ſo jih popiſali goſpod fajmaſhter s' Dolline de ſo ſe godile v' zirkvi s. Jurja v' Rizmanih per altarju s. Joshefa v' leto 1749*, je izšel l. 1827 v Trstu[207] in je bil kot faksimile izdan še dvakrat: l. 1992[208] in v dopolnjeni izdaji l. 2011.[209] Drugi, z naslovom *Zhudapolna historia samaknene divize Marie od Mörl ktera shivi v' Kaltern na Tirolskim: is lashkiga v' krainsko prestavlena*, je izšel l. 1837 v Vidmu.[210] L. 1993, ob dvestoletnici vrnitve podobe v obnovljeno svetogorsko cerkev na praznik sv. Mihaela l. 1793, je bil izdan faksimile *Kratke povésti od boshie poti na Sveti gori*; za

204 Valentinelli 1861, pp. 302–303 (nr. 2224).

205 Simonič 1903–1905, p. 369.

206 Marušič 1993: Branko Marušič, Predgovor, v: Pasconi 1843 (1993), pp. 5–8.

207 Kratki ſapopadik 1827.

208 Kratki ſapopadik 1992 (1827).

209 Kratki ſapopadik 2011 (1827, 1992).

210 Zhudapolna historia 1837.

izdajo so poskrbeli svetogorski frančiškani, pri njej pa sta sodelovala Branko Marušič, ki je napisal spremno besedo, in p. Pavel Krajnik, ki je prispeval besedilo posodobljenega prevoda; poglavje »Kronanje Božje Matere« je na straneh 48–52.[211]

Zanimivo pričevanje o Sveti gori je izšlo l. 1845 izpod peresa duhovnika, pisatelja, pesnika, alpinista, vzgojitelja in kulturnega delavca Valentina Staniča,[212] ki je 24. junija 1844 na obisk svetogorskega romarskega središča popeljal gojence goriške gluhonemnice; to je bila menda Staničeva zadnja planinska tura. Poročilo o tej ekskurziji je bilo objavljeno v sedmih nadaljevanjih v *Illyrisches Blatt*,[213] l. 1845 pa je izšlo tudi kot separatni natis.[214] Slovenski prevod najdemo v zelo dobrem orisu Staničevega življenja in dela Evgena Lovšina iz l. 1956, kjer je med bogatim gradivom in prevodi Staničevih planinskih spisov tudi omenjeni spis o romanju gojencev gluhonemnice na Sveto goro v (nepopolnem) prevodu Jože Lovrenčiča; za original je v opombi navedeno, da se je izgubil med drugo svetovno vojno.[215]

Sveto goro omenja Johann Paul Kaltenbäck v svojem l. 1845 izšlem delu *Die Mariensagen in Oesterreich*;[216] kot vira za svoj sicer skromni opis navaja Pasconija (1746) in Cosanija (1823).[217]

Marijanski atlas oziroma izvor čudežnih podob blažene Device Marije, ki jih častijo v vseh delih sveta (*Atlante mariano ossia origine delle immagini miracolose della B. V. Maria, venerate in tute le parti de mondo*) je najpomembnejše delo bavarskega jezuita in teologa Wilhelma Gumppenberga (17. julij 1609 – 8. maj 1675).[218] Svoje delo s področja sakralne topografije je začel l. 1650, ko je pripravil prvi inventar Marijinih čudodelnih podob; za projekt je pripravil idejni osnutek,[219] za pomoč je zaprosil vse člane jezuitskega reda in jih pozval k sodelovanju. Prva verzija dela je v latinščini in nemščini izšla med letoma 1657 in 1659, prva izdaja s 1200 opisi v latinščini pa l. 1672; ta je bila l. 1673 prevedena v nemščino, nato v madžarščino in češčino, med letoma 1839 in 1847 pa je novo izdajo v dvanajstih delih pripravil italijanski duhovnik mariolog Agostino Zanella, ki je korpusu dodal še številne podobe s področja Italije.[220] Opis Svete gore in svetogorske čudodelne Marijine podobe je v drugem delu 11. zvezka, ki je izšel l. 1846 kot 1256. opis pod naslovom *Immagine miracolosa della B. V. Maria La Madonna di Monte-Santo (una volta detto Skauniza, ora*

211 Pasconi 1843 (1993).

212 Valentinelli 1861, p. 226; Rudež 1894, pp. 92–99 (Valentin Stanič); Koblar–Gspan 2013 (1967); Devetak 1988; Klinar 2000; Zimmermann 2000; Valentinčič 2009; Peterlin Neumaier 2018; Seljak 2020.

213 Stanič 1844.

214 V knjižnicah in arhivih ni bilo mogoče dobiti izvoda (op. avt.).

215 Stanič 1844 (1845); Lovšin 1956, pp. 95–98.

216 Kaltenbaeck 1845, pp. 128–129 (Der Heilige Berg bei Görz).

217 Kaltenbaeck 1845, pp. 346–347.

218 Koch 1934; Krausen 1966; Balzamo–Christin–Flückiger 2015.

219 Gumppenberger 1655.

220 Gumppenberg–Zanella 1839–1847.

Wasserber) sopra Solcano, dioecesi di Gorizia, nella Carniolia.[221] Opis kronanja je na straneh 964–968; besedilo je pravzaprav dobesedni prepis italijanskega kompendija *Compendio storico* iz l. 1841, ki se je opiral na Pasconija (1746), Giacoma d'Ischio (1684) in Glavinića (1648).[222]

Domnevno l. 1848 je frančiškan, zgodovinar in teolog Klar Vascotti (1799–1860)[223] objavil delo *Zgodovina Kostanjevice* (s polnim naslovom *Storia della Castagnavizza: contenente eziandio la malattia, la morte e il funerale di Carlo X. re di Francia, del conte della Marna figlio primogenito di sua maestà cristianissima, e del Duca di Blacas*), v katerem na nekaterih mestih omenja tudi Sveto goro.[224]

*

Včasih v literaturi omembo Svete gore tudi pogrešimo; tak primer je l. 1852 izšla *Marijanska ikonografija ali poskus literature o čudodelnih Marijinih podobah, razvrščen po abecednem vrstnem redu krajev, na katerih jih častijo* (*Iconographia Mariana oder Versuch einer Literatur der wunderthätigen Marienbilder, geordnet nach alphabetischer Reihenfolge der Orte, in welchen sie verehrt werden*) Eduarda Marie Oettingerja,[225] kjer Sveta gora ni vključena v pregled.

*

L. 1854 je Johann Gebhart v svojo zbirko verskih povesti z naslovom *Verske pripovedke v Avstriji* (*Die heilige Sage in Oesterreich*) vključil tudi pripoved o Marijinem prikazanju Urški Ferligoj na Skalnici l. 1539, ki jo je povzel po Johannu Kaltenbäcku (*Die Mariensagen in Oesterreich*, 1845).[226] Kronanja ne omenja.

Štefan Kociančič[227] je l. 1854 v *Arhivu za jugoslovansko zgodovino* (*Arkiv za povjestnicu jugoslavensku*) objavil daljši prispevek z naslovom »Zgodovinske drobtinice po Goriškem nabrane v letu 1853«, v katerem omenja tudi Sveto goro, a zgolj kot romarsko središče, ki so ga nekoč oskrbovali frančiškani: »Solkan leži na samem podnožji skalovite in dovolj visoke gore, ki ji sploh Sveta Gora pravijo, Lahi pa *Monte Santo*, kjer je od leta 1540. sloveča cerkev Matere Božje, kamor pobožni romarji od vsih krajev dohajajo. Nekdaj so tu Franciškani prebivali, in cerkev varovali in romarjem v dušnih potrebah stegli. Sadaj pa je varstvo te cerkve drugim duhovnim izročeno. Tada od tega sim bolj obširno govoril na vprašanja družtva za jugoslavensko povestnico, toraj ni treba, da spet tukaj vse tiste stvari ponovim.«[228] Svoj prispevek je na vprašanje uredništva dopolnil še v isti številki s prispevkom »Odgovori na vprašanja

221 Atlante 1846, pp. 951–982.
222 Atlante 1846, p. 983.
223 Furlan 1926, pp. 44–45; Smolik 2013 (1982); Bergmann 2017.
224 Vascotti 1848, pp. 92–96, 100, 104, 196.
225 Oettinger 1852.
226 Gebhart 1854, pp. 84–85.
227 Kociančič 1984; Rijavec 2013 (1982)b.
228 Kociančič 1854a, p. 212.

družtva na jugoslavensko povestnico«, kjer je vsebinsko razširil nekatere razlage; v 12. poglavju se je med drugim posvetil Sveti gori, v njem pa omenja tudi kronanje: »Leta podoba je bila 6. Junia 1717. z veliko slovesnostjo v Gorici, in scer na Travniku, v pričo neštevilnega ljudstva kronana, in tadaj se je začel tudi po celej tej škofii spraznovati praznik ‚prikazanja in kronanja Matere Božje na sveti Gori' v spomin te prigodbe.«[229] Svoje odgovore je Kociančič prej objavil v *Slovenski bčeli* l. 1853; del o Sveti gori je izšel v 18. številki, 5. maja 1853.[230]

Lovro Pintar v svoji knjigi *Marija Devica nebes in zemlje kraljica, naša preljuba mati in pomočnica*, ki je izšla l. 1856,[231] Sveto goro omeni le kot eno od Slovencem znanih romarskih poti: »Kakor slovi božja pot na svetih Višarjih, ravno tako imenitna je tudi božja pot na sveto Goro poleg Gorice. Od vsih strani pridejo romarji na to goro. Sem pride lah, slovenec, horvat in nemec, pa vsi častijo po bratovsko eno mater Marijo devico.«[232] Pintar je delo zasnoval po nemškem priročniku *Marien--Kapelle. Die allerseligste Gottesmutter in ihrem Leben, in den Festen der Kirche und in unserer täglichen Verehrung*, ki je v 3. izdaji izšel l. 1850 v Einsiedelnu, ter ga priredil za slovenske razmere.

Pisec, podpisan kot »Ivan«, je l. 1858 v *Slovenski koledi za leto 1858*, ki jo je uredil Anton Janežič, objavil prispevek z naslovom »Sveta gora pri Gorici«.[233] Besedilo je zelo romantiziran in mestoma čustven opis Svete gore, ki ga pisec začne s stvarnim geografskim opisom in orisom njenega pomena kot romarske poti, nato pa preide na njeno zgodovino (zgodba o Urški Ferligoj, gradnja cerkve …). Zelo nazorno in slikovito opiše kronanje l. 1717,[234] nato pa tudi poznejšo zgodovino. Prispevek je nastal deloma na osnovi virov, deloma pa tudi na osnovi ustnega izročila: »Kar sem tukaj pisal od začetka in poznejših zgodb te božje poti, sem bral v izvirnih spisih, nekaj pa tudi slišal od ondašnih gg. duhovnikov, ki prav prijazno sprejemajo vsakega in mu radi razkladajo, kar le vedo od tega slavnega svetišča.«[235]

Giuseppe Valentinelli v svoji *Bibliografiji Furlanije* (*Bibliografia del Friuli*), ki je izšla v Benetkah l. 1861[236] in jo je razdelil po krajevnem principu (znotraj delitve po krajih pa včasih po posameznih zvrsteh), navaja osem del, ki so tako ali drugače povezana s Solkanom, vsa pa opisujejo tudi Sveto goro.[237] Navaja naslednja dela: *Historia Ecclesiae, et Conventus Montis Sancti Divae Virginis Gratiarum* Gašperja Pasconija (1746), katere izid napačno postavlja v l. 1740 in piščev priimek napačno zapiše »Passoni«, omenja pa tudi njegova vira, Glavinića (napačno zapisan »Glarinigh«) in

229 Kociančič 1854b, p. 270.
230 Kociančič 1853a, p. 142.
231 Pintar 1856.
232 Pintar 1856, p. 439.
233 Ivan 1858.
234 Ivan 1858, pp. 159–161.
235 Ivan 1858, pp. 163–164.
236 Valentinelli 1861.
237 Valentinelli 1861, pp. 302–303 (nr. 2220–2228).

Giacoma d'Ischio; slavilno pesem iz l. 1793, nastalo ob prenosu Marijine podobe l. 1793 iz Solkana nazaj na Sveto goro, z naslovom *Lauda da cantarsi in occasione che la miracolosa immagine della beatiss. Vergine delle Grazie, viene da Salcano solennemente trasferita all'antica di lei sede nella chiesa sul Monte santo* (gl. zgoraj); knjižico *Notizie del santuario della B. V. Maria del Monte Santo, sopra il villaggio di Solcano vicino alla citta di Gorizia* iz l. 1838 (gl. zgoraj); knjižico *Compendio storico della erezione, distruzione e riedificazione del Santuario di Maria santissima di Monte Santo sopra Solcano vicino Gorizia* iz l. 1841 (gl. zgoraj); njeno slovensko priredbo, *Kratka povést od boshie poti na Sveti gori nad Solkanam blisu Gorize od issidanja, posnejshiga podrenja in supet ponovlenja zerkve*, iz l. 1843 (gl. zgoraj); Riccardijev opis Svete gore v četrtem delu zbirke *Storia dei Santuari piú celebri di Maria Santissima sparsi nel mondo Cristiano* (gl. zgoraj); Cosanijevo pesnitev *Il monte santo appresso Gorizia poemetto* iz l. 1823 (gl. zgoraj); Marianov opis *Das Franziskanerkloster der Observanten zu Salkano nächst Görz, sonst auf dem heiligen Berg gennant* v zbirki *Austria sacra* iz l. 1782 (gl. zgoraj).

Duhovnik Johann Polk je l. 1867 v Trstu pri tiskarju Herrmanstorferju objavil delo *Romarski kraj na Sveti gori pri Gorici na Primorskem* (*Der Wallfahrtsort vom heiligen Berge bei Görz im Küstenlande*). Kot pove v uvodu v knjigo, ki obsega 95 strani in je nastala v Gorici, se je pri pisanju opiral predvsem na Pasconija in na različno dokumentarno gradivo. Prinaša precej natančen zgodovinski oris od začetkov do l. 1867; v devetem poglavju natančno opiše priprave na slovesno kronanje,[238] v desetem poglavju pa samo kronanje.[239] V nespremenjeni ponatisnjeni obliki je delo izšlo l. 2021 v Frankfurtu na Majni.[240]

Zgodovinar August Dimitz v svoji l. 1875 izšli *Zgodovini Kranjske od najstarejših časov do leta 1813* (*Geschichte Krains von der ältesten Zeit bis auf das Jahr 1813*) Sveti gori nameni le kratko navedbo v drugem delu, z naslovom *Od nastopa vladavine Maksimilijana I. (1493) do smrti cesarja Ferdinanda I. (1564)* (*Vom Regierungsantritte Maximilians I. (1493) bis zum Tod Kaiser Ferdinands I. (1564)*), kjer omenja cerkev kot romarsko središče in prizadevanja kranjskih poslancev za njegovo ukinitev.[241] Kronanja ne omenja.

V letih 1876 in 1877 je v *Folium periodicum Archidioeceseos Goritiensis* izšla serija člankov (neugotovljenega) avtorja F. P. A. G. pod skupnim naslovom *De Beatissima Virgine Maria ejusque cultu*; l. 1876 je pisec Sveti gori (prikazanju in kronanju) namenil posebno poglavje (*33. Apparitio et Coronatio B. Mariae V. in Monte Sancto prope Goritiam*)[242] ter v njem natančno opisal samo kronanje in z njim povezane dogodke.

238 Polk 1867, pp. 52–56 (Voranstalten zur feierlichen Krönung).

239 Polk 1867, pp. 56–61 (Feierliche Krönung des Muttergottesbildes auf dem Traunikplätze zu Görz).

240 Polk 2021 (1867).

241 Dimitz 1875, p. 206.

242 F. P. A. G. 1876–1877, 1876, pp. 162–166.

Tudi Simon Rutar se v svoji *Zgodovini Tolminskega*, ki je izšla l. 1882 v Gorici, Svete gore le bežno dotakne in navaja, da so frančiškani s Svete gore na Tolminskem dvakrat letno pobirali miloščino.[243]

Duhovnik in nabožni pisatelj Janez Volčič (1825–1887) je med letoma 1882 in 1891 pri Mohorjevi družbi v Celovcu v petih zvezkih izdal delo *Življenje preblažene Device in Matere Marije in njenega prečistega ženina svetega Jožefa*. V četrtem delu, ki je izšel l. 1889, predstavlja Marijine romarske poti v Ameriki in Evropi, tudi v slovenskih deželah. V opisu božjih poti na Goriškem je med drugim predstavitev Svete gore, ki je na prvem mestu,[244] v njej pa je še obsežen opis kronanja l. 1717.

Duhovnik in pisatelj Anton Červ (1846–1891),[245] ki je v letih 1880–1886 živel in deloval na Sveti gori, je l. 1883 izdal knjigo *Sveta Gora pri Gorici. Zgodovina te božje poti*, ki je izšla v Gorici.[246] Kot je v svojem pregledu Svete gore v zgodovinopisju ocenil že Peter Stres,[247] je Červovo delo res najcelovitejši oris zgodovine Svete gore do druge svetovne vojne. Zgodovinski pregled je razdelil na štiri obdobja: 1. od začetkov do slovesnega kronanja (1539–1717), 2. od kronanja do zatrtja božje poti (1717–1786), 3. zatrtje v času jožefinskih reform (1786–1792); 4. obnova (1793–). Kronanje, z njim povezane dogodke in dogodke po kronanju opisuje na straneh 36–77 (o kronanju čudodelnih podob nasploh, priprave na kronanje svetogorske Marijine podobe, slovesno kronanje 6. junija 1717, duhovni in gmotni razvoj svetogorske cerkve po kronanju do ukinitve Svete gore kot romarskega središča). Med uporabljenimi viri omenja naslednje: Bavčer (*Historia rerum Noricarum et Forojuliensium*, 1657–1663), Glavinić (*Origine della provincia Bosna Croatia*, 1648), d'Ischia (*Historia della principale Contea di Gorizia*, 1684) in Pasconi (*Historia Ecclesiae, et Conventus Montis Sancti Divae Virginis Gratiarum*, 1746). Navaja pa še dva vira, o katerih lahko le ugibamo. Prvi je »neznani pisec reda manjših bratov, *Zgodovina svetogorske cerkve* v rokopisu 1778« (Ignotus Scriptor O. S. F., Hist. Eccl. Montis S. in Mss. 1778); zelo verjetno gre za rokopis *Breviarium historicum tripartitum*, ki ga danes hrani knjižnica frančiškanskega samostana Kostanjevica.[248] Drugi je »neznani pisec, *Kompendij o izvoru itd. svetogorskega svetišča*« (Ignotus, Compendio dell' Orig. etc. del Santuario del Monte S. in Mss. 1793 (?), Fol. 4); ta vir, ki je bil očitno krajši zapis na štirih straneh, ostaja neugotovljen. Nekaj podatkov o samostanskem poslopju na Sveti gori je povzel iz Fajdigovega rokopisa iz l. 1777, ki so ga hranili v Kostanjevici (O. Fajdigga in mms Castagnavizza de anno 1777);[249] ni znano, ali je omenjeni rokopis Fajdigova *Bosnia Seraphica* ali kateri drug. Červova knjiga je bila z nekaj spremembami ponatisnjena vsaj še l. 1909,[250] menda pa tudi l. 1885.

243 Rutar 1882. p. 168.

244 Volčič 1882–1891, IV, pp. 184–190.

245 Anon. 1892; Glaser 1898; Lukman 2013 (1925); Klinec 2013 (1976).

246 Červ 1883a.

247 Stres 1990.

248 AFSK, Breviarium historicum tripartitum 1778.

249 Červ 1883a, p. 183.

250 Červ 1909.

Isto leto (1883) je Červ v Gorici izdal še dve deli. Izšla je 28 strani obsegajoča knjižica *Sveta Gora pri Gorici. Nekaj zgodovinskih črtic o tej božji poti s podukom o romanji in razkazom svetogorskih odpustkov*, ki je znatno krajša od zgodovinskega pregleda; je bolj priročnik, namenjen romarjem na Sveto goro. Zgodovino Svete gore je predstavil zelo na kratko (poglavje »Čudežni začetek in zgodbe božje poti na Sv. Gori«; kronanje je omenjeno na str. 7), več pozornosti je posvetil čudežem (poglavje »Čudežne milosti«) ter splošnim podatkom o romanjih in romarskih poteh (poglavje »O Božjih poteh in romanji«) ter o svetogorskih odpustkih (poglavje »Odpustki slavni božji poti na Sv. Gori podeljeni«).[251] Drugo delo ima naslov *Devetdnevnica k časti milostne Matere Božje na Sveti Gori pri Gorici in druge molitve*; v njem je na 40 straneh pripravil zbir navodil in priporočil za praznovanje in pravilno doživljanje devetdnevnice na čast svetogorske Marije ter molitve in razmišljanja za vsak dan devetdnevnice, na koncu pa je dodal še nekatere posebne molitve: lavretanske litanije, molitve k Mariji, k sv. Jožefu, k sv. Rešnjemu telesu, molitve za popolni odpustek, za romarje pred odhodom z doma in pred milostno podobo.[252] Delo je doživelo vsaj še štiri izdaje; 5. izdaja je izšla l. 1916.[253]

V letih 1883 in 1884 je Červ v *Periodičnem listu goriške nadškofije* (*Folium periodicum archidioeceseos Goritiensis*) v sedmih nadaljevanjih objavil tudi prispevek »O prikazanju blažene Device Marije na Sveti Gori pri Gorici« (*De apparitione B. M. V. Montis Sancti prope Goritiam*), v katerem je orisal dogodke, povezane s prikazovanjem Marije Urški Ferligoj.[254]

Priznani avstrijski strokovnjak za umetnost Johann Graus (1836–1921)[255] je v letih 1885 in 1886 v glasilu krščanskega Umetnostnega društva sekovske škofije *Blätter des christlichen Kunstvereines der Dioecese Seckau* objavil prispevek »Die Wallfahrtskirche am ‚heiligen Berge' bei Görz« v dveh nadaljevanjih, v katerem je opisal svetogorsko cerkev.[256] Gre deloma za arhitekturni, deloma za umetnostni opis, omenja pa tudi kronanje.[257] Pri zbiranju gradiva in podatkov mu je pomagal Anton Červ, ki se mu je Graus tudi posebej zahvalil; pri pisanju je uporabljal Červov prispevek *De apparitione B. M. V.* iz l. 1883, omenja tudi Červove vire: Bavčerja, Glavinića, d'Ischio, Pasconija in Polka (*Der Wallfahrtsort vom heiligen Berge bei Görz im Küstenlande*, 1867) ter rokopisne vire, zlasti rokopis anonimnega frančiškana iz l. 1778 *Historia ecclesiae et conventus Montis Sancti*. Po Červovih besedah se je veliko dokumentov izgubilo ob zatrtju samostana l. 1786. Graus je bil v času, ko je njegov prispevek nastal, docent za krščansko arheologijo in umetnostno zgodovino ter cesarsko-kraljevi konservator

251 Červ 1883c.

252 Červ 1883č. O Červovih knjigah gl. tudi Rutar 1883: S. R. (= Simon Rutar), »Slovenska književnost.« *Ljubljanski zvon* 3, 12, 1883, pp. 732–733.

253 Červ 1916.

254 Červ 1883b; Červ 1883–1884.

255 ÖBL 1957; Biedermann 2007.

256 Grauss 1885–1886.

257 Grauss 1885–1886, 1886, p. 3.

za Štajersko, ki se je posebej zanimal za srednjeveške in baročne spomenike; obiskal je tudi Sveto goro.

L. 1891 je Heinz von Rudniki v Paderbornu po večletnem delu, ki ga je zaključil v kraju Kielce, na praznik Marijinega darovanja l. 1889 objavil knjigo *Najznamenitejši romarski kraji na svetu* (*Die berühmtesten Wallfahrtsorte der Erde*),[258] v kateri je predstavil tudi Sveto goro (*Der heilige Berg bei Görz*);[259] zelo slikovito je opisal samo romarsko pot, njeno zgodovino in zgodovino cerkve, na kratko pa je orisal tudi kronanje in nekatere čudeže.[260]

P. Nikolaj Traven je v *Cvetju z vrtov sv. Frančiška* l. 1893 objavil prispevek »Stoletnica obnovljenja božje poti na Sveto goro«, v katerem je na kratko predstavil dogodke izpred sto let, ko je bila romarska pot na Sveto goro 23. septembra 1793 obnovljena. Od razpustitve samostana l. 1785 je bila svetogorska cerkev zaprta in romarska pot ukinjena. L. 1792 pa so Goričani prosili Franca II. za obnovitev svetogorskega svetišča; 15. februarja 1793 je cesar v to privolil, 23. junija so v njej maševali, 29. septembra pa so Marijino podobo iz solkanske cerkve prenesli nazaj na Sveto goro. Traven je na kratko omenil tudi kronanje l. 1717.[261]

Ob stoletnici obnove svetogorske božje poti je v *Primorskem listu* izšel prispevek »Sv. Gora. V spomin stoletnice obnovljenja božje poti, dne 29. Septembra 1893«.[262] V prispevku je omenjeno tudi kronanje, osnova zanj pa je bila Červova knjiga o Sveti gori.

V letih 1892 in 1893 je Simon Rutar izdal svoj opis Goriške in Gradiščanske v dveh delih pod naslovom *Poknežena grofija Goriška in Gradiščanska*.[263] V prvem delu (*Prirodoznanski, statistični in kulturni opis*) zgolj omenja »škrbasti jugozahodni rob s Sveto goro (Skalnica 684 m) in s sedlom Prevalo (348 m)«, ki se dviga pred Grgarsko in Ravniško kotlino, v drugem delu (*Zgodovinski opis*) pa omenja jelove gozdove, škafarje in oglarje ter Sveto goro kot božjo pot.[264]

L. 1900 je dr. Andrej Pavlica[265] v *Koledarju Družbe sv. Mohorja za navadno leto 1900* objavil prispevek »Sv. Gora pri Gorici«.[266] Prispevek je kratek zgodovinski oris začetkov svetogorske romarske poti. Najprej obsežneje predstavi zgodnjo zgodovino, tj. Marijina prikazovanja in odzive nanje. Navaja tiskane vire (Glavinić, Bavčer, d'Ischia, Pasconi), omenja pa tudi nekatere dokumentarne. Sledi kratek opis

258 Rudniki 1891.

259 Rudniki 1891, pp. 152–160.

260 Rudniki 1891, pp. 156–157, 159.

261 Traven 1893, pp. 257 in 261.

262 N. N. 1893.

263 Rutar 1892; Rutar 1893.

264 Rutar 1892, p. 24 (škrbasti jugozahodni rob); Rutar 1893, pp. 62 (omemba jelovih gozdov, škafarjev in oglarjev), 76 (Sveta Gora kot božja pot).

265 Klinec–Humar 2013 (1985).

266 Pavlica 1900.

kronanja,[267] v katerem omenja tudi dva dokumentarna vira: prošnjo deželnih stanov frančiškanom, da bi slovesnost kronanja potekala v Gorici na Travniku, in poročilo o slovesnosti (oba hrani goriški deželni arhiv; fotokopije obeh dokumentov hrani tudi arhiv frančiškanskega samostana na Sveti gori). Predstavi tudi obe cerkveni preiskavi Svete gore: pred kronanjem Marijine podobe l. 1717 in l. 1748 ob prošnji papežu Benediktu XIV. za uvedbo praznika prikazanja in kronanja. V nadaljevanju prispevka opiše poznejši razvoj Svete gore kot romarskega središča, na koncu pa na kratko oriše oltarje, samostan in odpustke.

Emerike Holzinger von Weidich (1851–1927) je bila edina hči viteza Karla Holzingerja von Weidicha, deželnega šolskega inšpektorja za Štajersko in Kranjsko. Od l. 1869 je delovala kot učiteljica; v letih 1869–1871 kot zasebna učiteljica, v letih 1871–1872 kot mestna učiteljica v Gradcu, nato kot učiteljica vaj (*Übungsschullehrerin*) najprej v Celovcu v letih 1872–1876, nato v Gradcu v letih 1876–1894, od l. 1894 pa v Gorici na cesarsko-kraljevem učiteljišču za dekleta (k. k. Lehrerinnenbildungsanstalt). Objavila je vrsto pedagoških spisov in člankov v različnih pedagoških strokovnih revijah. Umrla je l. 1927 v Gradcu.[268] L. 1902 je (verjetno v Gorici) objavila spis z naslovom *Skalnica* (kraj izida in izdajatelj nista navedena; morda je izšel v samozaložbi); v njem je na nekaj straneh opisala pogreb kardinala Jakoba Missie, ki je umrl 24. marca 1902 v Gorici, pokopali pa so ga na Sveti gori. Edini evidentirani izvod, ki ga hrani knjižnica Zgodovinskega inštituta Milka Kosa ZRC SAZU, ni bil dostopen.

Duhovnik, pisatelj, socialni delavec in organizator Andrej Pavlica[269] je l. 1904, ob petdesetletnici razglasitve Marijinega brezmadežnega spočetja, objavil knjižico z naslovom *Skalnica. Psalmi v čast Mariji Devici svetogorski in Kratek zgodovinski pregled svetogorske božje poti za 50-letnico razglašenja brezmadežnega Spočetja*.[270] V njej je najprej sklop pesmi na čast Sveti gori (Skalnici) in Mariji (str. 5–26: *Skrivnostna roža*; *Slovenskim goram*; *Vsa lepa si, Marija!*; *Odlikovanje*; *Rože*; *Marijine trtice*; *Zima je minula*; *Jesenska*; *Molitev na poklonih*). Sledi kratek zgodovinski pregled svetogorske božje poti (str. 27–50), ki je razdeljen na pet delov (1. doba; 2. doba: Očetje frančiškani na sveti Gori; 3. doba: Božjo pot zatrejo. Oo. Frančiškane preženejo; 4. doba: Božjo pot obnovijo; 5. doba: Oo. Frančiškani se vrnejo na sv. Goro); opis kronanja in priprav nanj je na straneh 34–35. Zadnji del knjižice je osem uglasbenih pesmi skladatelja, organista in zborovodje Ivana Laharnarja[271] (*Skalnica. Psalmi v čast M. D. svetogorski.* Uglasbil Ivan Laharnar. Delo 12; 20. str.), pisanih za dvo- ali troglasne ženske (ali prirejeno tudi za moške) zbore. Gre za uglasbitev osmih od devetih pesmi iz uvodnega dela knjižice (razen pesmi *Marijine trtice*).

267 Pavlica 1900, pp. 48–49.

268 Pataky 1898, p. 375.

269 Ušeničnik 2013 (1935); Klinec–Humar 2013 (1985).

270 Pavlica 1904.

271 Premrl 2013 (1932); Harej 2013 (1983).

L. 1907 je bil v *Cvetju z vrtov sv. Frančiška* objavljen prispevek »Dve novi baziliki«;[272] izšel je ob podelitvi častnega naziva »bazilika« cerkvi na Sveti gori 26. aprila 1907.

L. 1908 je z dovoljenjem škofijskega ordinariata krške škofije (Gurk) in v založništvu svetogorskega frančiškanskega samostana izšla knjižica z naslovom *Der heilige Berg bei Görz. Muttergottes-Wallfahrtsort im österreichischen Küstenlande. (Sveta gora. – Monte Santo)*.[273] V njej je na 27 straneh poljudno in z nekaj slikovnega gradiva opisana Sveta gora kot božjepotno središče: vključuje opis Svete gore, cerkve, okolice in njene zgodovine do začetka 20. stoletja. Vključen je kratek opis kronanja in priprav nanj (str. 14–17), omenja pa tudi s kronanjem povezani čudežni dogodek, in sicer spreobrnitev Juda Mojzesa Montefioreja. Knjižica je najbrž izšla kot poljudni potopis za nemško govoreče romarje.

L. 1909 je v Gorici izšla druga izdaja knjige Antona Červa *Sveta Gora pri Gorici. Zgodovina te božje poti*.[274] V tej nekoliko razširjeni izdaji je pisec natančneje obdelal zadnje, četrto obdobje zgodovine.

Nabožni pisatelj in v letih 1893–1919 župnik v Mekinjah Franc Rihar[275] je l. 1909 izdal knjigo *Marija v zarji slave. Pregled zgodovine Marijinega čaščenja*,[276] v kateri je na 278 straneh opisal zgodovino Marijinega čaščenja. Od str. 249 naprej se je posvetil predstavitvi Marijinega čaščenja med Slovenci; orisal je tudi kronanje svetogorske Marijine podobe l. 1717.[277]

Josip Gruden v svoji *Zgodovini slovenskega naroda* v šestih zvezkih, ki je izhajala med letoma 1910 in 1916,[278] Sveto goro zgolj nekajkrat omenja mimogrede v povezavi z drugimi zgodovinskimi dogodki, npr. prenosom svetogorske Marijine podobe s Svete gore v Solkan v času jožefinizma.[279]

L. 1912 je v Kopru pri tiskarju Carlu Priori izšla knjižica *Storia del Santuario della Beata Vergine di Monte Santo presso Gorizia*.[280] Kratka, 61 strani obsegajoča žepna knjižica sicer neznanega pisca je bila natisnjena z dovoljenjem goriškega nadškofa Frančiška Borgie Sedeja. Razdeljena je na enajst poglavij (Uvod; Prikazanje; Izgradnja cerkve; Frančiškani na Sveti Gori; Kronanje; Dogodki do zaprtja; Ponovno odprtje; Svetišče v rokah svetnih duhovnikov; Frančiškani znova na Sveti Gori; Odpustki obiskovalcem; Pričevanja o milostih in nagovor Mariji), dopolnjuje pa jo sedem upodobitev. Kronanje je opisano v petem poglavju (*Incoronazione della Beata Vergine di Monte Santo 1717*).[281]

272 N. N. 1907.
273 Der heilige Berg 1908.
274 Červ 1909.
275 Lukman 2013 (1960).
276 Rihar 1909.
277 Rihar 1909, p. 278.
278 Gruden 1916.
279 Gruden 1916, p. 1005.
280 Storia del santuario 1912.
281 Storia del santuario 1912, pp. 22–30.

L. 1913 je Alfred Hoppe izdal zanimiv, podroben in natančen popis avstrijskih romarskih središč z naslovom *Des Österreichers Wallfahrtsorte*.[282] V njem je posebno poglavje posvečeno tudi Sveti gori,[283] razdeljeno pa je na dva dela. V prvem delu so splošni opisi in napotila romarjem: splošni oris kraja, dostopnost, vzpon, pogled s Svete gore, cerkev, oltar in milostna podoba (str. 156–161). Drugi del orisuje dogodke iz zgodovine: prikazanje, gradnja cerkve, najdba kamnite plošče z angelskim pozdravom, nasprotniki in gradnja samostana. V tem poglavju je opisano tudi kronanje milostne podobe l. 1717 (str. 165–166), nato pa zgodovina do začetka 20. stoletja. Na koncu je pisec dodal statistične podatke ter podatke o sosednjih romarskih krajih in dostopnosti. Njegovi viri so bili Pasconi (1746), Kaltenbäck (1845), Gebhart (1854), Rudniki (1891), *Der heilige Berg bei Görz* (1908), uporabil pa je tudi vrsto krajših prispevkov v različnem revijalnem in periodičnem tisku.

Goriški starinar in orožar Giovanni Gyra[284] je med letoma 1909 in 1912 vnesel v goriško okolje precej razburjenja, s tem ko je javno razglašal, da je svetogorska Marijina podoba, ki jo hranijo frančiškani na Sveti gori, le kopija (posnetek) in da ima pravo v lasti sam. Goriški nadškof Sedej je l. 1909 za razjasnitev dejstev imenoval prvo preiskovalno komisijo, v kateri so bili štirje strokovnjaki pod vodstvom prelata Karla Drexlerja, docenta za cerkveno umetnost v semenišču v Gorici, in še isto leto je bila v Gorici objavljena brošura *Sopra il quadro donato nel 1544 dal Patriarca Grimani al Santuario di Monte Santo e la copia della stesso presso l'antiquario »Gyra«* s poročilom prelata Drexlerja.[285] Marko Vuk omenja tudi knjižico grofice Ortensie Nyàry z naslovom *Della genuina effigie della Madonna di Monte Santo (presso Gorizia)*.[286] V drugi preiskovalni komisiji, oblikovani l. 1912, so bili strokovnjaki centralne komisije z Dunaja; enako kot prva je tudi druga komisija potrdila pristnost svetogorske podobe, zato je goriški škof Frančišek Borgia Sedej s škofijskim odlokom z dne 10. maja 1914 podal dokončno razsodbo in potrdil pristnost svetogorske Marijine podobe.[287] Polemika se je nadaljevala v časopisju. Gyra je intenzivno objavljal prispevke v lokalnem časopisju (*Gazzetino popolare*, *Eco di Litorale*, *Primorski List*, *Gorica* in drugo), l. 1914 pa je začel objavljati članke v časopisu *Edinost*, na katere je dobil odgovor v seriji sedmih prispevkov v *Slovencu*,[288] ki so še isto leto izšli v Ljubljani kot samostojna publikacija,[289] ta pa je bila prevedena tudi v italijanščino.[290]

282 Hoppe 1913.

283 Hoppe 1913, pp. 156–168.

284 Perat 2013 (1979).

285 Drexler 1909.

286 Vuk 1990, p. 85, op. 8; Nyàry 1909.

287 Za natančnejši oris gl. Vuk 1990, pp. 76–77; Perat 2013 (1979).

288 Svetogorska slika 1914a. P. Angelik Tominec (Tominec 1927–1928, p. 59 (1928)) navaja, da je bil avtor prispevka p. Salvator Zobec.

289 Svetogorska slika 1914b.

290 Il quadro 1914.

Pater Salvator Zobec je l. 1916 v *Cvetju z vrtov sv. Frančiška* objavil prispevek z naslovom »K podobi svetogorske Matere božje«,[291] v katerem je orisal zgodovino svetogorske podobe, podal njen opis, predstavil pa je tudi kronanje, omenil Ano Katarino pl. Schellenburg, ki je prispevala kroni, povzel zapisnik ljubljanskih tretjerednikov o njeni smrti l. 1723 ter predstavil zaprtje romarske poti v času jožefinskih reform, vrnitev podobe na Sv. goro l. 1793, zgodovino od l. 1793 naprej in epizodo s starinarjem Gyro.

Anton Červ je l. 1916 izdal 4. in 5. ponatis svojega dela *Devetdnevnica k časti milostne Matere Božje na Sveti Gori pri Gorici*.[292]

Pater Salvator Zobec je l. 1717 v *Cvetju z vrtov sv. Frančiška* objavil dva prispevka, povezana s Sveto goro. V prvem, z naslovom »Pred dvesto leti«,[293] se je spraševal, ali se bo dvestoletnica sploh praznovala glede na vojne razmere ter glede na dejstvo, da je bila Marijina podoba v Ljubljani, in ne na Sveti gori. V njem je zelo slikovito, dramatično in nazorno opisal kronanje l. 1717, dvakrat pa je citiral tudi Fajdigov rokopis *Bosnia Seraphica*. Na koncu je navedel tudi seznam svojih virov za prispevek. Drugi prispevek je spominski zapis o praznovanju dvestote obletnice kronanja svetogorske podobe z naslovom »Obhajanje dvestoletnice kronanja svetogorske podobe Matere Božje v Ljubljani«.[294] Dogodek je potekal v Ljubljani, kamor so podobo prenesli med prvo svetovno vojno zaradi hudih bojev na soški fronti. Večina prispevka je namenjena obnovi pridige, v kateri so bili večkrat omenjeni dogodki, povezani s kronanjem: »Tu pred seboj imamo prav ono podobo, katero so danes dvesto let škofove roke kronale. Pred to podobo je bilo danes dvesto let na največem trgu Gorice zbranih do trideset tisoč ljudi od naj višjih dostojanstvenikov do zadnjega delavca. /…/ Srečna Ljubljana! Srečna, ker je tebi dana čast, da smeš hraniti srce naše Goriške, najdražji zaklad svetogorskega svetišča, ki je skupni dom in zavetišče vseh Goričanov. Srečna, da smeš in moreš ravno ti obhajati dvestoletnico kronanja. Presrečna, da te je ljubi Bog na Marijino priprošnjo obvaroval pred opustošenjem, ki je bilo tebi namenjeno. /…/ Zdi se mi, da Marija noče biti ničesar dolžna in da hoče danes povrniti čast, katero je Mariji skazala pred dvesto leti ljubljanska tretjerednica gospa Katarina Ana pl. Šelenburg s tem, da ji je dala napraviti prvo krono, s katero je bila v Gorici kronana ta podoba danes dvesto let. In vi, predragi tretjeredniki, ste tako srečni, da ste smeli in mogli dati napraviti to krono, ki jo nosi sedaj na glavi.«[295]

Zgodovinar France Kos je l. 1920 v reviji *Čas* objavil prispevek »Zgodovinske drobtinice z Goriške«.[296] Prva »drobtinica« je posvečena Sveti gori; kronanja sicer ne omenja, se pa opira na Červovo knjigo *Sveta Gora pri Gorici* (2. izdaja, str. 11), kjer Červ navaja, da se je gradnja cerkve na Sveti gori začela l. 1541, omenja pa tudi

291 Zobec 1916.
292 Červ 1916-4; Červ 1916-5.
293 Zobec 2017a.
294 Zobec 2017b.
295 Zobec 2017b, pp. 281–282.
296 Kos 1920.

poročilo o najdbi marmorne plošče z napisom v gotskih črkah; opirajoč se na arhivske vire, je Červu odgovoril, »da je bila na vrhu Skalnice cerkev že v 14. stoletju«.[297] O tej tematiki je pisal tudi v *Jadranskem almanahu* l. 1924.[298]

L. 1922 je v Gorici rojeni duhovnik Francesco Castelliz (1862–1934),[299] tedaj ravnatelj goriškega Centralnega bogoslovnega semenišča, v Vidmu izdal knjigo *Il santuario e la sacra Effigie del Monte Santo di Gorizia: ricordi di pace e di guerra 1544–1922*, v kateri je na 142 straneh predstavil zgodovino Svete gore.[300] V šestih poglavjih (»I. La guerra e il Monte Santo«; »II. Le vicende della s. Effigie della Madonna del Monte Santo«; »III. L'ingresso trionfale della Madonna del Monte Santo in Gorizia«; »IV. La Madonna del Monte Santo nel Duomo di Gorizia«; »V. Il ritorno della Madonna al Monte Santo«; »VI. Le campane del Monte Santo«) je podal pregled zgodovine do prve svetovne vojne, natančnejši opis zgodovine med prvo svetovno vojno ter oris svetogorske Marijine podobe in njeno vrnitev po vojni. Posebej je izpostavil tri umike Marijine podobe s Svete gore (6. junija 1717; 28. januarja 1768 ob razpustitvi samostana po cesarskem ukazu Jožefa II.; 25. maja 1915 pred vihro prve svetovne vojne). Slovesno kronanje l. 1717 omenja kot prvi umik z gore[301] in ob tem ga na kratko oriše; večina dela pa je posvečena tretjemu umiku, med prvo svetovno vojno (ozadje, slovesnosti, vrnitev).[302] V dodatku je orisana zgodovina svetogorskih zvonov (*Le Campane del Monte Santo*), na koncu pa je dodan tudi kratek kronološki pregled pomembnejših mejnikov v zgodovini Svete gore (*Breve Cronistoria del Santuario del Monte Santo*).[303]

L. 1924 je Miroslav (Mirko) Brumat v Gorici pri Katoliškem tiskovnem društvu izdal delo *Na Sv. Goro!*. Knjižica, ki obsega 227 strani manjšega formata, prinaša opis romarske poti na Sveto goro v obliki šmarničnih razmišljanj. Od str. 29 do konca ponuja precej natančen oris zgodovine svetogorskega svetišča, v dodatku pa je nekaj liturgičnih besedil: maša v čast Brezmadežni, razne molitve, lavretanske litanije in odpevi ter Marijine pesmi. O kronanju piše v poglavjih 17 (»Priprave na kronanje Svetogorske kraljice«) in 18 (»Kronanje«);[304] zelo slikovit, nazoren in dramatično zasnovan opis vedno dopolnjuje z razmišljanji o Mariji in njeni vlogi.

Pater Angelik Tominec je v letih 1927 in 1928 v *Cvetju z vrtov sv. Frančiška* v dveh nadaljevanjih objavil prispevek o svetogorskem samostanu, ki so ga zasedli Italijani, z naslovom »Pregled zgodovine frančiškanov med Slovenci. II. Slovenski, zdaj od Italijanov zasedeni frančiškanski samostani. 1. samostan: Sv. Gora pri Gorici.«; v kratkem orisu omenja tudi kronanje.[305]

297 Kos 1920, pp. 107–108.
298 Kos 1924.
299 Santesaunio 1997–1998.
300 Castelliz 1922.
301 Castelliz 1922, pp. 31–33.
302 Castelliz 1922, pp. 42–128.
303 Castelliz 1922, p. 141.
304 Brumat 1924, pp. 120–131.
305 Tominec 1927–1928, 1928, p. 189.

Michele Gortani je l. 1930 objavil peti del turističnega vodnika po Furlaniji, v katerem je predstavil Soško in Vipavsko dolino (*Guida del Friuli. V. Gorizia con le Vallate dell'Isonzo e del Vipacco*).[306] V njem je opisal tudi Sveto goro kot romarsko in pohodniško destinacijo;[307] v orisu njene zgodovine je med drugim omenil, da je bila 6. junija 1717 svetogorska podoba odnesena v Gorico in tam slovesno kronana na »piazza della Vittoria« (prej Travnik).[308] Vodnik je bil ponatisnjen l. 1990.

Duhovnik, pisec, skladatelj in zgodovinar Josip Lavtižar (1851–1943)[309] je l. 1933 v Ljubljani izdal knjigo šmarničnih razmišljanj z naslovom *Šmarnice: Marijina božja pota v Evropi*.[310] Besedilo je mešanica zgodovinske predstavitve in verskega (šmarničnega) razmišljanja; branje je kot simbolično romanje od enega do drugega verskega romarskega središča. Kot sedemnajsto božjo pot je predstavil Sveto goro pri Gorici;[311] omenja tudi kronanje, za katerega pravi, da je Sveta gora z njim »dosegla … vrhunec svoje slave«.[312]

L. 1938 je pesnik, pisatelj in kulturni delavec Jože Lovrenčič (1890–1952)[313] ob štiristoletnici svetogorske božje poti legendo o vidki Urški Ferligoj prelil v verze in jo izdal v Ljubljani pod naslovom *Legenda o Mariji in pastirici Uršiki*;[314] izdajo so popestrile ilustracije Ivana Roba.[315] Delo je bilo ponatisnjeno l. 1995;[316] v izdaji so v kratki dopolnilni predstavitvi omenjeni tudi kronanje l. 1717 na Travniku v Gorici ter kroni, ki jih je podarila Ana Schellenburg, Jurij Rosa je v posebnem prispevku predstavil življenje, osebnost in delo Jože Lovrenčiča,[317] pater Pavel Krajnik pa je pod naslovom »Sveto upanje trpečim in zatiranim. Sveta Gora pri Gorici« podal razmišljanje o zgodovini Svete gore kot božjepotnega središča (omenja tudi kronanje l. 1717 in njegov pomen).[318]

V letih 1938–1939 so svetogorski frančiškani izdajali mesečnik *La Madonna di Monte Santo*, dobili pa so posebno dovoljenje, da lahko izhaja tudi v slovenščini; tako je izhajalo glasilo *Svetogorska kraljica. Mesečnik Svetogorskega svetišča*. In kot osrednji historični prispevek v njem so objavljali serijo »Iz svetogorske zgodovine«, v njej pa so ponatisnili Červovo knjigo *Sveta Gora pri Gorici. Zgodovina te božje poti* z dopolnili in dodatki. Na začetku izhajanja so bili uvodoma predstavljeni različni viri: vse tri Červove knjige (*Sveta Gora pri Gorici. Zgodovina te božje poti*; *Sveta Gora pri Gorici.*

306 Gortani 1930.
307 Gortani 1930, pp. 282–285.
308 Gortani 1930, pp. 283–284.
309 Mantuani–Rus 2013 (1932); Benedik 1993.
310 Lavtižar 1933.
311 Lavtižar 1933, pp. 85–89.
312 Lavtižar 1933, pp. 88–89.
313 Legiša 1969, pp. 142–145; Bratuž 2013 (1983); Marušič–Brecelj 1991.
314 Lovrenčič 1938.
315 Jevnikar 2013 (1987).
316 Lovrenčič 1995.
317 Lovrenčič 1995, pp. 25–36.
318 Lovrenčič 1995, pp. 37–45.

Nekaj zgodovinskih črtic; *Devetdnevnica k časti milostne Matere Božje na Sveti Gori*), prispevek v Janežičevi *Slovenski koledi za l. 1858*, četrti del iz Volčičeve serije *Življenje preblažene Device in Matere Marije*, prispevek »Sv. Gora pri Gorici« Andreja Pavlice, Brumatovo šmarnično berilo v delu *Na Sv. Goro!*, Lavtižarjevo 17. premišljevanje v delu *Marijina božja pota v Evropi*, Pasconi (1746), Castelliz (1922), Hoppe (1913), Kosov prispevek »Zgodovinske drobtinice iz Goriške« v *Času* (1920) in o Solkanu v *Jadranskem almanahu* (1924) idr. Med kronikalnimi viri se omenja tudi kanalska farna kronika *Liber Memorabilium Parochiae Canalis*. Nato je v obeh letnikih izšlo celotno dopolnjeno besedilo Červove knjige.[319] L. 1938 sta izšla še dva prispevka: »Kako je bilo pred 400 leti«[320] in »Ob prvi stoletnici svetogorske poti«.[321]

L. 1939 je ob štiristoletnici Marijinega prikazanja na Sveti gori pri Gorici v založništvu frančiškanov province Trento izšla publikacija: *La Madonna di Monte Santo: nel IV° centenario della apparizione. 1539–1939*,[322] ki vključuje: pismo kardinala Luigija Maglioneja, diplomata Svetega sedeža, goriškemu nadškofu Carlu Margottiju; predstavitev znanih osebnosti, ki so 17. in 18. junija sodelovale ob praznovanju obletnice; prispevke na čast Mariji; program praznovanja med 11. in 18. junijem; slavilne pesmi na čast Mariji; prispevke o Mariji v umetnosti; člane odbora, ki je pripravljal praznovanje; prispevek o kronanju; prispevke o Sveti gori med vojno; na koncu še seznam vseh gvardijanov svetogorskega samostana in kronološki povzetek svetogorske zgodovine, kjer je omenjeno tudi kronanje.[323] O kronanju svetogorske podobe je prispevek z naslovom »L'Incoronazione della B. V. di Monte Santo e il Patriziato Goriziano« napisal Mario Ranieri Cossàr,[324] Guglielmo P. Endrizzi pa je napisal kratek zgodovinski pregled Svete Gore »Breve storia del Santuario di Monte Santo«.[325]

Isto leto je v Gorici izšla publikacija z naslovom *Monte Santo – Gorizia. Breve storia del santuario: 1539–1939*, ki so jo prav tako založili frančiškani italijanske province Trento.[326] Knjižica, ki obsega 96 strani, je videti kot okrajšana verzija publikacije *La Madonna di Monte Santo: nel IV° centenario della apparizione. 1539–1939*, ki je izšla isto leto. V predstavitvi zgodovine, kjer so se sestavljavci med drugim precej posvetili političnemu vidiku tega dogodka in pomenu za italijansko državo, je lepo predstavljeno tudi kronanje svetogorske Marijine podobe l. 1717,[327] predstavljeni so vsi gvardijani svetogorskega samostana od l. 1565 naprej (iz obdobja kronanja

319 Iz svetogorske zgodovine 1938–1939.
320 A. K. 1938a.
321 A. K. 1938b.
322 La Madonna di Monte Santo 1939.
323 La Madonna di Monte Santo 1939, p. 56.
324 Cossàr 1939.
325 Endrizzi 1939.
326 Monte Santo 1939.
327 Monte Santo 1939, pp. 14–18.

Romuald Sitar; 1712–1720)[328] ter kratek kronološki pregled zgodovine Svete gore od l. 1539 do 1939 (omenjeno je tudi kronanje).[329]

L. 1940 je upokojeni kurat Ivan Kenda v Gorici v samozaložbi objavil publikacijo *Podoba Matere božje na Sv. gori pri Gorici. Ob 400-letnici božje poti*. Knjižica je izšla z dovoljenjem tedanjega goriškega nadškofa Carla Margottija in privolitvijo cenzorja Andreja Pavlice; Kenda jo je napisal v Milanu.[330] V njej je predstavil svetogorsko podobo in njen nastanek, Marijino prikazanje, simboliko in pomen gore, puščave ter dveh sonc, zakaj sta na podobi še dva svetnika, vsebino upodobitve, zakaj je naslikana v podobi križa, ki ga ne vidimo, pisal je o njeni simetriji, o svetniku na Marijini desnici in njegovi identiteti, o preroku Izaiji, štirih osebah, upodobljenih na sliki, in njihovih lastnostih, Jezusu, Mariji, božjih poteh, ki so podobne Sveti gori. Veliko prostora je namenil simboliki, povezani s svetogorsko Marijino podobo. Sočasno je izšla tudi v italijanskem prevodu, za katerega je poskrbel Aurelio Pucchio.[331] Vendar pa so italijanske oblasti izid slovenske knjižice prepovedale in v tiskarni zaplenile že natisnjene izvode. L. 1954 je Kenda pripravil drugo izdajo svojega dela; izšla je l. 1956.[332] Na začetku je opisal, s kakšnimi težavami se je spopadal pri prvi izdaji, ki je bila natisnjena na njegove stroške v višini 3000 predvojnih lir; fašistične oblasti so namreč prepovedale prodajo že natisnjenih 3000 izvodov, zato so jih dale zapleniti v tiskarni v Trstu in prenesti na kvesturo, od koder so izginile neznano kam, za kar so na kvesturi, ko je Kenda poizvedoval o njih, krivili nemške in jugoslovanske vojake, ki so med vojno in po njej zasedali prostore kvesture.[333]

L. 1940 je benediktinec Alfonso Salvini objavil 4. izdajo svoje knjige *Marijina svetišča Italije* (*Santuari Mariani d'Italia*),[334] v kateri je podal pregled znamenitih Marijinih svetišč na ozemlju Italije, med njimi tudi Svete gore (Montesanto),[335] prav tako pa opisal je slovesno kronanje l. 1717.[336]

Ranieri Mario Cossàr je l. 1942 v reviji *Lares* objavil prispevek »Vecchia Gioielleria votiva Giuliana«, v katerem je obdelal podobo svetogorske Marije.[337]

L. 1944 je Joža Lovrenčič pri Mohorjevi družbi v Ljubljani objavil knjigo *Tri božje poti*, v kateri so objavljene tri pesnitve, posvečene trem Marijinim božjim potem.[338] Drugi sklop ima naslov *Legenda o Mariji in pastirici Urški*[339] in vključuje pesnitve:

328 Monte Santo 1939, pp. 52–53.
329 Monte Santo 1939, pp. 54–56.
330 Kenda 1940a.
331 Kenda 1940b.
332 Kenda 1956.
333 Kenda 1956, p. 5.
334 Salvini 1940.
335 Salvini 1940, pp. 145–152.
336 Salvini 1940, p. 148.
337 Cossàr 1942.
338 Lovrenčič 1944.
339 Lovrenčič 1944, pp. 20–38.

»Marija se prikaže Uršiki«, »Uršika v Marijini službi«, »Nova znamenja« in »Uršika romarica«. V komentarju omenja nekatere dogodke iz svetogorske zgodovine, tudi slovesno kronanje 6. junija 1717, in zapiše, da je obe kroni, ki sta tehtali osem unč čistega zlata ter imeli 30 biserov, 23 demantov in 25 drugih dragih kamnov, podarila Ana Katarina pl. Šelemburg iz Ljubljane.[340]

Sveto goro omenjajo tudi srednjeveški urbarji Primorske, ki jih je zbral in v letih 1948–1954 objavil Milko Kos.[341]

L. 1954 je nabožni pisec ter urednik marijanske revije *Svetogorska kraljica* Peter Flander (1917–1977)[342] na osnovi besedila p. Adolfa Čadeža[343] izdal knjigo *Svetogorska kronika in Devetdnevnica v čast milostni materi božji na Sv. Gori pri Gorici*.[344] Še isto leto sta izšla tudi 6. in 7. natis.

L. 1955 je Rudolf Klinec (1912–1977)[345] napisal delo *Marija v zgodovini Goriške*.[346] Knjižica, ki obsega 138 strani, je zgodovinski pregled Marijinega čaščenja na Goriškem, v njej pa so naslednja poglavja: »Marijino češčenje v oglejskem patriarhatu«; »Marija in pokristjanjenje Slovencev«; »Marija po madžarskih napadih«; »Marija v poznem srednjem veku«; »Marija ob turških navalih«; »Marija v dobi protestantizma«; »Marija v dobi katoliškega preroda«; »Marija v prosvetljeni dobi«; »Brezmadežna v XIX. stoletju«; »Vnebovzeta v XX. stoletju«. Svetogorski Mariji je posvečeno poglavje »Svetogorska Mati božja«, v katerem poda zgodbo o Urški Ferligoj in o začetkih Marijinega čaščenja, prehod Svete gore v upravo frančiškanov ter Trubarjev nastop proti svetogorskim prikazovanjem,[347] posebno poglavje pa je posvetil tudi kronanju svetogorske Marije (»Kronanje svtogorske Kraljice v Gorici«),[348] ki ga je zelo slikovito in natančno opisal ter ga označil kot »največje zmagoslavje, ki ga je Marija doživela v 18. stoletju na Goriškem«.[349] Sveta gora je posebej izpostavljena kot najbolj priljubljeno romarsko središče.[350]

L. 1957 je bil v reviji *Svetogorska kraljica: marijanska revija* objavljen prispevek ob 240. obletnici kronanja svetogorske podobe;[351] v njem sta na kratko opisana kronanje l. 1717 ter praznovanje 240. obletnice na praznik apostolov Petra in Pavla l. 1957.

L. 1965 je Rudolf Klinec v Trstu objavil knjižico *Na božjo pot*;[352] 94 strani obsegajoča knjižica s slikovnim gradivom je izšla z dovoljenjem tržaške škofije.

340 Lovrenčič 1944, p. 63.
341 Kos 1948–1954.
342 Kosmač 2013 (1977).
343 Bogataj 2020.
344 Flander 1954.
345 Lušina 1997; Klinec 2010; Rijavec 2013 (1982)a.
346 Klinec 1955.
347 Klinec 1955, pp. 59–62.
348 Klinec 1955, pp. 75–78.
349 Klinec 1955, p. 76.
350 Klinec 1955, pp. 89–90.
351 N. N. 1957.
352 Klinec 1965.

V njej je poljudno predstavil romanja: kaj je romanje, zakaj romamo, zgodovina romanj, Slovenci in romanja, cerkveni predpisi o romanjih, posamezne božje poti (Barbana, Czenstochowa, Eindiedeln, Fatima, Loreto, Lurd, Marija Pomagaj v Lemontu, Marijino Celje, Oropa, Stara gora). Nato sledi opis Svete gore s sumarno predstavitvijo njene zgodovine,[353] kjer je pisec eno poglavje namenil tudi kronanju.[354] Sledi predstavitev Višarij, na koncu pa so dodani še pregled skupnih romanj, blagoslov romarjev in romarska pesem ob slovesu. L. 1971 je knjižica izšla tudi v Ljubljani.[355]

L. 1967 je Peter Flander objavil knjižico z naslovom *Monte Santo di Gorizia. Cronistoria del santuario e triduo di preghiere in onore della Madonna*, ki je izšla ob 250-letnici kronanja svetogorske Marijine podobe (6. junija 1967) z dovoljenjem goriške nadškofije.[356] Po lastnih navedbah naj bi uporabljal dokumentacijo arhiva kapitlja sv. Petra v Vatikanu, dokumentacijo Avstrijskega državnega arhiva (Österreichisches Staatsarchiv) na Dunaju, delo Francesca Castelliza *Il santuario e la Sacra effigie* (1922) in knjigo frančiškanov iz Trenta *Santuario di Monte Santo* (1939). V delu je najprej predstavljena kratka kronologija pomembnejših dogodkov od prikazanja Urški Ferligoj l. 1539 do slovesnosti štiristoletnice prihoda frančiškanov iz province Bosne l. 1965. Sledi kratek opis Urške Ferligoj in nato kratek oris slovesnega kronanja svetogorske podobe 6. junija 1717. Na koncu omenja tudi Franceta Kosa in njegov prispevek »Zgodovinske drobtinice z Goriške« iz l. 1920, v katerem je pisal o cerkvi na Skalnici pred prikazovanji.

Peter Flander je l. 1967 v reviji *Svetogorska kraljica* objavil prispevek »Kronanje čudodelne podobe svetogorske Matere-Kraljice na Travniku v Gorici 6. junija 1717«.[357] V njem je predstavil priprave na kronanje in samo kronanje, na koncu pa je dodal prevod podpisane javne dokumentacije. Zanimiv je tudi pripis na koncu prispevka: »To je ena desetina dokumenta o kronanju čudodelne podobe svetogorske Kraljice. O tej zgodovinsko važni listini sem že govoril med intervjujem na radiu Trst A dne 8. decembra 1965. Takrat sem tudi dejal, da bom še nadalje iskal dokumente o Sveti gori in sicer zato, da bi naše ljudstvo lažje seznanil o izredno važnem pomenu te naše slavne božje poti in da bi Marijini izvoljenki Urški Ferligojevi pomagal doseči čast oltarja. Dosti časa sem porabil za to trudapolno delo, saj sem bil kar petkrat v raznih arhivih v Vatikanu. Toda moje prizadevanje je dalo dobre uspehe: do sedaj najdeni dokumenti štejejo 393 listov; spisani so v latinskem in nemškem jeziku. Nemške listine o Sveti gori sem našel v državnih arhivih na Dunaju.«[358]

353 Klinec 1965, pp. 73–78.
354 Klinec 1965, p. 75.
355 Klinec 1971.
356 Flander 1967a.
357 Flander 1967b.
358 Flander 1967b, p. 13.

L. 1967 je ravnatelj goriške nadškofijske pisarne dr. Rudolf Klinec (1912–1977) v seriji prispevkov v *Katoliškem glasu* s skupnim naslovom *Kronanje svetogorske Matere božje* v zelo poljudnem in bralcu prijaznem tonu na osnovi starejših virov in dokumentacije predstavil ta dogodek iz l. 1717. Klinec je prispevek objavljal v 19. letniku časopisa *Katoliški glas* v 24 nadaljevanjih med 27. aprilom in 2. novembrom 1967.[359] L. 1997 so te prispevke zbrali in objavili v knjigi.[360]

L. 1967 je p. Martin Perc[361] ob jubilejni 250. obletnici kronanja svetogorske podobe v Ljubljani objavil *Svetogorske šmarnice za dvestopetdesetletnico kronanja svetogorske Gospe 1717–1967*;[362] 109 strani obsegajočo knjižico je zasnoval kot 31 šmarničnih razmišljanj, ki v poljudnem slogu in predstavitvi slikajo zgodovino Svete gore, vanje pa je pisec vpletel verska razmišljanja o Mariji, o pomenu romanj ipd. Delo je dokončal v samostanu na Sveti gori v petek, dan pred božično vigilijo, l. 1966. Istega leta je izšla tudi druga izdaja.[363] Kronanje in z njim povezani dogodki so predstavljeni v petem šmarničnem razmišljanju, z naslovom »Bližamo se najlepšim stranem svetogorske slave«, in v šestem, z naslovom »Pridi z Libana, pridi nevesta, da boš kronana«. Med viri, ki jih je uporabljal, so: arhivsko gradivo svetogorskega samostana, Pasconi (1746), Červ (1909), prispevki iz revije *Cvetje z vrtov sv. Frančiška*, Hoppe (1913), Castelliz (1922), Brumat (1924), Salvini (1939), prispevki v reviji *Svetogorska kraljica*, *Monte Santo – Gorizia. Breve storia del Santuario* (1939), Kenda (1940), Klinec (1955), med rokopisnimi viri pa *Memorabilia* iz Grgarja (kronika 1495–1920 iz župnijskega arhiva v Grgarju) in *Chronica Sanctuarii et Conventus in Sveta gora ab anno 1901*.

Perc je v časopisu *Katoliški glas* l. 1967 objavil tudi prispevek z naslovom »Pred 250 leti 6. junija je bila kronana svetogorska milostna podoba«.[364]

L. 1967 je v Bologni pri založbi Forni izšel ponatis dela Giana Giacoma d'Ischie *Historia della principale Contea di Gorizia nella Prouincia Foro-Juliense, o'siasi Racconto Crono-Stemmatograffico di que' Prencipi Conti*.[365]

L. 1971 je p. Odilo Hajnšek pri Družbi sv. Mohorja v Celovcu izdal obsežno knjigo na 651 straneh z naslovom *Marijine božje poti*.[366] Med predstavljenimi romarskimi središči je tudi Sveta gora, ki ji je namenil obsežno poljudno zgodovinsko predstavitev;[367] kronanje l. 1717 in z njim povezani dogodki so predstavljeni v posebnem poglavju z naslovom »Kronanje milostne podobe«.[368]

359 Klinec 1967.
360 Klinec 1997.
361 Rijavec 2013 (1985); MS 2022.
362 Perc 1967a.
363 Perc 1967b.
364 Perc 1967c.
365 d'Ischia 1684; d'Ischia 1899; d'Ischia 1979 (1684).
366 Hajnšek 1971.
367 Hajnšek 1971, pp. 49–67.
368 Hajnšek 1971, pp. 54–56.

L. 1978 je p. Pavel Krajnik (1924–2018)[369] ob petdesetletnici nove bazilike na Sveti gori objavil knjigo *Svetogorski križev pot: ob petdesetletnici nove bazilike na Sveti gori 1928–1978*,[370] ki je izšla tudi v italijanščini.[371]

L. 1980 je Jožko Humar[372] objavil knjigo *Primož Trubar rodoljub ilirski*,[373] v kateri obravnava tudi Trubarjev odnos do prikazovanj (še zlasti do izročila o Sveti gori)[374] ter njegovo ostro nasprotovanje gradnji romarskih cerkva in zgodbam o čudežnih prikazovanjih, ki jih je pogosto izkoristil kot povod za napade proti katoliškim duhovnikom. Svetogorsko cerkev je ostro napadal in v *Katekizmu* iz l. 1575 je med drugim izrecno zapisal:

> »Natu vi mui lubi Crainci inu Sloueni, vas ſueiſtu opominam inu na Boshym meiſtu proßim, ſpumnite inu vprashaite, skuſi koga, koku inu kadai so le te ene noue Cerque vnashih deshelah, per nashyh zhaßih inu pumnenu, gori prishle, ſo ſeſydane inu k nim tulikain blaga prishlu inu perneßlu. Koker na tei Gorri per Gorici, per Gornim Gradu, pod Gradzom nad Lublana, Na Sileuici, Nad Laškim, na Bruniki, Na Kumi inu drugdi, Ne ſo li vſe te iste Cerque, le od tih Hudizheuih, leshniuih Bab, Curb inu hudih ludi gori prishle? Htimu so ty Fary, Menihi, Cehmoshtri inu Meshnary ſa volo nih trebuha, redle pomagali, Stemi leshniuimi zaihni, kir so prauili inu falsh pryzhovali, kir bi ſe per tacih Cerquah bili ſturili.«[375]

L. 1982 je Luciano Spangher v reviji *Sot la nape* objavil prispevek »Monsanta«[376] s kratkim orisom zgodovine Svete gore, v katerem omenja tudi kronanje l. 1717.[377] Prispevek je napisan v furlanščini.

L. 1983 je Camilo Medeot v reviji *Quaderni giuliani di storia* objavil prispevek z naslovom »Un famoso pellegrinaggio a Monte Santo«,[378] v katerem se osredinja na romanje na Sveto goro l. 1872; kronanja ne omenja.

P. Pavel Krajnik je l. 1987 izdal publikacijo *Molitev jetnice*;[379] 32 strani obsegajoča knjižica brez oštevilčenih strani izpostavlja zgled Urške Ferligoj in v verska razmišljanja vpleta tudi podatke o njenem življenju. Na koncu je dodan kronološki pregled dogodkov, pomembnih za Sveto goro, med katerimi omenja tudi kronanje l. 1717.

369 Kragelj 2013 (1993); Rustja 2016.
370 Krajnik 1978a.
371 Krajnik 1978b.
372 Jevnikar 2013 (1981).
373 Humar 1980.
374 Humar 1980, pp. 61–66. Gl. tudi Capuder 1909; Capuder 1910; Gruden 1914 (*Luteranstvo in cerkvena reforma med Slovenci*).
375 Trubar 1575, p. 202. Gl. tudi Rupel 1924; Trubar–Vrečko 2011.
376 Spangher 1982.
377 Spangher 1982, p. 38.
378 Medeot 1983.
379 Krajnik 1987.

P. Pavel Krajnik je l. 1989 izdal delo *Marijina hiša. Ob 450-letnici Marijinega prikazanja na Skalnici – Sveti gori pri Gorici*;[380] 130 strani obsegajoča knjiga je zgodovina Svete gore, zasnovana kot šmarnična razmišljanja in razdeljena na 31 poglavij. Predstavitev kronanja l. 1717 ter priprav nanj in z njim povezanih dogodkov je vsebina dveh šmarničnih razmišljanj: desetega (»Češčena bodi, o Kraljica«)[381] in enajstega (»Pozdravljena, Kraljica«).[382]

L. 1989 je Darko Žnidaršič v reviji *Srečanja: vez Frančiškove družine* objavil prispevek »Kraji milosti. 450-letni svetogorski jubilej« v petih nadaljevanjih.[383] V njih je na kratko povzel zgodovino Svete gore, slovesno kronanje pa omenja v tretjem prispevku.[384]

L. 1990 je v uredništvu Branka Marušiča izšla publikacija *Sveta Gora: 1539–1989*, zbornik prispevkov, predstavljenih na strokovnem srečanju 27. oktobra 1989 ob 450. obletnici prikazanja na Sveti gori.[385] Članke je prispevala vrsta strokovnjakov za različna področja: Branko Marušič je prispeval uvodno besedo (»Strokovno srečanje Sveta Gora 1539–1989«), škof Metod Pirih uvodni pozdrav (»Pozdravne besede«), Pavel Krajnik pregled svetogorske zgodovine (»Pogled v svetogorsko zgodovino«), France Martin Dolinar je predstavil duhovne razmere v 16. stoletju (»Duhovna podoba slovenskih dežel v 16. stoletju v luči razmer v Evropi«), Vincenc Rajšp romanja (»Romanja«), Lucia Pillon odnos Furlanov do Svete gore in romanja v 19. stoletju (»Furlani in Sveta Gora. Romanja v devetnajstem stoletju«), Luigi Tavano obdobje med obema vojnama (»Sveta Gora med dvema vojnama (1918–1945)«), Slavica Plahuta obdobje med drugo svetovno vojno (»Sveta Gora med drugo svetovno vojno«), Peter Stres prispevke o Sveti gori v zgodovinopisju (»Sveta Gora v zgodovinopisju«), Emilijan Cevc staro cerkev na Sveti gori (»Stara cerkev na Sveti Gori«), Marko Vuk simboliko in pomen svetogorske Marijine podobe (»Likovni in simbolni pomen svetogorske slike Matere Božje«), Sergio Tavano marijansko ikonografijo na ozemlju Ogleja (»Marijanska ikonografija na oglejskem ozemlju do leta 1544«; Tavano je prispevek isto leto objavil tudi v italijanščini),[386] Lojzka Bratuž pojavnost Svete gore v književnosti (»Sveta Gora v slovenski književnosti«), Edo Škulj njeno prisotnost v cerkvenem pesništvu (»Sveta Gora v slovenski cerkveni pesmi«) in Janez Marušič krajino Svete gore (»Krajina Svete Gore«). Kronanje l. 1717 v svojih prispevkih omenjajo Pavel Krajnik, Peter Stres in Marko Vuk.[387]

L. 1990 je Silvester Čuk v spomin na 450-letnico Marijinega prikazanja v *Koledarju Goriške Mohorjeve družbe za leto 1990* objavil prispevek »Sveta Gora 1539–1989

380 Krajnik 1989.
381 Krajnik 1989, pp. 41–44.
382 Krajnik 1989, pp. 45–48.
383 Žnidaršič 1989.
384 Žnidaršič 1989, p. 86 (»3. Sveta gora v svojem jubilejnem letu.«).
385 Sveta Gora 1539–1989.
386 Tavano 1990a.
387 Krajnik 1990, p. 16; Stres 1990, *passim*; Vuk 1990.

ob 450-letnici Marijinega prikazanja«.[388] V njem je predstavil praznovanje 450-letnice prikazanja, ki ga je dopolnil s kratkim zgodovinskim vpogledom v romarske poti ter zgodbo o pastirici Urški Ferligoj in opisom kronanja (»Milostna svetogorska podoba in njeno kronanje«),[389] orisal pa je tudi obdobje od zatrtja samostana v času jožefinizma, kratko zgodovino v 19. stoletju, med prvo svetovno vojno, med obema vojnama in med drugo svetovno vojno do vrnitve Marijine podobe 8. aprila 1951. Predstavljene so tudi priprave koprske škofije na jubilejno leto.

L. 1993 je Irena Bratina Zuljan v sodelovanju z nekaterimi strokovnjaki objavila slikovno bogato opremljeno delo z naslovom *Monte Santo presso Gorizia*;[390] v njem je dvakrat omenjeno tudi slovesno kronanje l. 1717.[391]

L. 1996 so v reviji *Svetogorska Kraljica* izšli trije prispevki, povezani s kronanjem. V prispevku »Sveta Gora. Sul Monte Santo«[392] je podan kronološki pregled dogodkov, pomembnih za Sveto goro (omenjeno je tudi kronanje svetogorske Marijine podobe l. 1717).[393] Dva prispevka sta izpod peresa p. Staneta Zoreta: pesem »280-letnica kronanja svetogorske Kraljice«[394] in »Sveta Gora 1717«.[395]

Knjiga *Kronanje svetogorske Matere božje: 1717–1997*[396] Rudolfa Klinca, ki je izšla l. 1997 v Novi Gorici v sodelovanju založbe Branko in frančiškanskega samostana na Sveti gori, je bila objavljena postumno, 20 let po piščevi smrti. Delo je namreč v knjižni obliki izdan nespremenjen zbir prispevkov, ki jih je Rudolf Klinec med 27. aprilom in 2. novembrom 1967 objavljal v časopisu *Katoliški glas*.[397] Naslovi poglavij so enaki: »Kronanje svetogorske Matere božje« (str. 9); »Svetogorska božja pot« (str. 10); »Sveti kraj, svetišče in milostna podoba« (str. 12); »Sveti kraj na Skalnici« (str. 13); »Marijino svetišče na Sveti gori« (str. 15); »Marijina milostna podoba« (str. 17); »Vatikanski kapitelj in kronanje Marijinih podob« (str. 20–21); »Svetogorski gvardijan prosi za kronanje« (str. 21–27); »Oglejski patriarh zaukaže kanonični postopek« (str. 27–29); »Kanonična preiskava na Sv. Gori« (str. 30–34); »Zapisnik z izpovedmi zapriseženih prič« (str. 34–43); »Arhidiakonovo poročilo patriarhu« (str. 43–46); »Vatikanski kapitelj odredi kronanje« (str. 47–55); »Velike priprave na Marijino kronanje« (str. 56–59); »Deželni stanovi in Marijino kronanje« (str. 59–61). P. Pavel Krajnik je prispeval uvodno besedo z razmišljanjem, kjer je posebej izpostavil, da »pisec ni našel nikjer v arhivih zapisane tiste spremembe, ko je svetogorski gvardijan popustil goriškemu plemstvu in deželnim stanovom in privolil,

388 Čuk 1990.
389 Čuk 1990, pp. 75–76.
390 Bratina Zuljan 1993.
391 Bratina Zuljan 1993, pp. 27, 35.
392 Sveta Gora 1996.
393 Sveta Gora 1996, p. 7.
394 Zore 1996a.
395 Zore 1996b.
396 Klinec 1997.
397 Klinec 1967.

naj bo slovesnost kronanja v Gorici, ne pa na Sveti Gori. /…/ Po opisih vseh priprav nam pisec tudi ne poroča o poteku slovesnega kronanja.« Branko Lušina je prispeval sklepno »Besedo o avtorju«.[398] Knjiga je še vedno najnatančnejši opis dogodkov, povezanih s kronanjem l. 1717 oz. pripravami nanj.

Kronanje svetogorske podobe je omenjeno tudi v knjigi *Patriarchi: quindici secoli di civiltà fra l'Adriatico e l'Europa Centrale*, ki je l. 2000 izšla v Milanu v uredništvu Sergia Tavana in Giuseppeja Bergaminija.[399]

L. 2003 je bil v reviji *Svetogorska Kraljica* ponatisnjen prispevek »Kronanje čudodelne podobe Matere božje na Sveti Gori«[400] Franca Knifica.[401] Gre za ponatis prispevka, ki ga je pisec objavil l. 1939, njegov vir pa je bila knjiga Antona Červa (1909).[402]

L. 2004 je p. Pavel Krajnik v Novi Gorici izdal zloženko *Zgovorna podoba. Podoba božje Matere Marije na Sveti Gori pri Gorici. Blažena Marija, sveta Marija, svetogorska Kraljica, Mati božje milosti*, v kateri je na šestih straneh na kratko predstavil zgodovino Marijine milostne podobe. Na prvi strani zloženke se omenja tudi slovesno kronanje l. 1717.[403]

L. 2008 sta bila v zborniku *Santuari di confine: una tipologia?*, ki je v uredništvu Andree Tilattija izšel kot rezultat simpozija – ta je potekal 7. in 8. oktobra 2004 v Gorici in Novi Gorici –[404] objavljena dva prispevka, ki sta povezana s Sveto goro. Prvi je prispevek Metoda Benedika *Il santuario di Sveta gora – Monte Santo nella cronaca di padre Maver Fajdiga*, v katerem je predstavil Fajdigov opis Svete gore in je prvi obsežnejši opis Fajdigovega zgodovinskega dela; na straneh 247–249 oriše tudi poglavja o kronanju.[405] Drugi je prispevek Liliane Ferrari z naslovom *Santuari e pellegrinaggi nella legislazione austriaca (XVI–XVIII secolo)*.[406]

L. 2009 je Franc Kralj[407] v prispevku *Nosilci verske prenove na Goriškem* na kratko orisal delovanje redovnih skupnosti na Goriškem[408] (minoriti, frančiškani, kapucini, jezuiti, dominikanci, karmeličani, usmiljeni bratje, eremiti); kronanje svetogorske milostne podobe na goriškem Travniku l. 1717 omenja kot višek Marijinega čaščenja.

L. 2012 je Vanni Feresin v reviji *Borc San Roc* v prispevku z naslovom »Il Monte Santo. Una ricostruzione documentaria«[409] predstavil nekatere dokumentarne vire o

398 Klinec 1997, pp. 5–7, 62–63.

399 Tavano–Bergamini 2000, pp. 308–309.

400 Knific 2003.

401 Kolar 2018.

402 Knific 2003, p. 5: »Priredil: dr. Fr. Knific, Knjižice, št. 131, 1. maja 1939, Ljubljana – Rakovnik, po viru: Anton Črv: Sveta Gora pri Gorici, Gorica 1909«.

403 Krajnik 2004.

404 Tilatti 2008 (2004).

405 Benedik 2008 (2004).

406 Ferrari 2008 (2004).

407 Požar 2013 (1982).

408 Kralj 2009.

409 Feresin 2012.

Sveti gori, tudi za kronanje l. 1717,[410] ter nekatere, predvsem novejše publikacije o njeni zgodovini (Castelliz 1922; *Compendio Storico della erezione distruzione e riedificazione del Santuario di Maria SS. di Monte Santo sopra Salcano vicino Gorizia* 1841). V prispevku se avtor ukvarja predvsem z novejšo zgodovino (19. in 20. stoletje), besedilo pa dopolni z nekaj slikovnega gradiva.

Liliana Mlakar je l. 2012 v zbirki zgodovinskih in umetnostnih vodnikov po goriških cerkvah objavila publikacijo *Monte Santo = Sveta gora*.[411]

L. 2015 je Andrea Nicolausig v reviji *Borc San Roc* v prispevku z naslovom »Madonna incoronata da 300 anni a Monte Santo«[412] spomnil na bližajočo se tristoto obletnico kronanja s kratkim zgodovinskim očrtom.

L. 2015 je Vanni Feresin iz Centra za ohranjanje in vrednotenje ljudskih tradicij Borc San Roc v Gorici izdal publikacijo *Petali di Gorizia: storia, arte, tradizioni, persone*.[413] V njej je poseben sklop poglavij posvečen Sveti gori. Predstavitev vključuje naslednja poglavja: »Gli scritti celebrativi«; »Cronistoria del Santuario«; »Il Santuario viene demolito«; »La ricostruzione«; »L'Effigie ritorna sul Monte«; »Il Pellegrinaggio al Monte Santo attraverso le parole de ‚Il Goriziano' Agosto-settembre 1872«.[414] Drugo poglavje (»Cronistoria del Santuario«) prinaša tudi kratko predstavitev slovesnega kronanja l. 1717.[415]

L. 2016 je v uredništvu Radivoja Humarja izšla 284 strani obsegajoča knjiga *Pojdimo na Sveto goro!*, ki je ponatis l. 1924 v Gorici pri Katoliškem tiskovnem društvu izdane knjige Miroslava (Mirka) Brumata *Na Sv. Goro!*. Brumatovo delo ni znanstveno, ampak je zbir šmarničnih besedil poljudnega značaja z razmišljanji in verskimi poudarki; vsako besedilo bralcu ponudi nekaj zgodovinskih informacij, spodbude in vabila k razmišljanju ter molitev, s katero se zaključi. S samim kronanjem so povezana tri poglavja oz. tri šmarnična razmišljanja: 16. »Svetogorska čudodelnica« (str. 125–131), 17. »Priprave za kronanje Svetogorske kraljice« (str. 132–137) in 18. »Kronanje« (str. 138–143), v katero je vključen tudi primer spreobrnitve priletnega Juda Mojzesa Montefioreja (ki je bil krščen 21. oktobra 1718). Opis priprav na kronanje in samega kronanja je mestoma zelo čustveno in dramatično poantiran. Knjiga prinaša tudi nekatera dodatna besedila o novejši zgodovini Svete gore (»Skrivnostno izginotje Svetogorske Marijine podobe«; »Zadnja vrnitev Marijine podobe na Sv. Goro leta 1951«; »Neuspela vrnitev Marijine podobe leta 1947«; »Zapleti ob pripravah na vrnitev podobe leta 1951«; »Arhivski dokumenti o prenosu Marijine podobe«; »Sklep«; »Križev pot na Sveto Goro«; »Na Sveti Gori vkop zvoni«). Njihovi avtorji so Bruno Jožef Korošak, Vlasta Tul, Branko Lušina, Vinko Paljk, Patricija Šulin, Stanislav Zore in Radivoj Humar. Ponatis Brumatove knjige je bil del priprav na bližajočo se tristoto obletnico kronanja svetogorske Marijine podobe.

410 Feresin 2012, pp. 21, 23–24.
411 Mlakar 2012.
412 Nicolausig 2015.
413 Feresin 2015.
414 Feresin 2015, pp. 74–115.
415 Feresin 2015, pp. 76–77.

Ob tristoletnici kronanja Marijine podobe je bila l. 2017 izdana knjiga Cirila Metoda Ceja *Tebi, milostna Svetogorska Kraljica: zgodovina božje poti na Sveti gori. Svetogorski Kraljici ob 300-letnici kronanja milostne podobe*.[416] Nastala je na osnovi Cejeve seminarske naloge iz l. 1971 o zgodovini Svete gore,[417] za kar so mu bili na voljo literatura iz samostanske knjižnice in drugi viri. Seminarsko nalogo je v arhivu svetogorskega samostana odkril Branko Lušina in dal pobudo za objavo z dvema dodanima člankoma in izborom svetogorskih podobic. Delo orisuje nastanek in razvoj svetogorske romarske poti in, kot navaja sam pisec, »njen namen ni opisati vse podrobnosti v zvezi s tem, ampak le doseči nekakšen vpogled v glavne dogodke in probleme v zvezi z milostno podobo in svetogorskim svetiščem. Vem, da bi se dalo ugotoviti še marsikaj, če bi se mogel posvetiti temeljitemu delu ter poiskati in pregledati še razne arhivske zapise v samostanu na Kostanjevici in v nadškofiji v Gorici in Vidmu. Ker mi je bila večina tega gradiva nedostopna, sem se moral v glavnem omejiti na poročila, ki so bila objavljena v knjigah, časopisih in revijah.« Delo je razdeljeno na štiri vsebinske enote. V prvem delu obravnava obdobje od začetkov do kronanja (str. 7–17), v drugem delu priprave na kronanje, samo kronanje in tedanje razmere (str. 18–28), v tretjem delu dogodke v času jožefinskih reform (zaprtje cerkve in ukinitev romarske poti, pritisk na goriško nadškofijo in obnovo po smrti Jožefa II.; str. 29–38), v četrtem delu pa svetogorsko zgodovino v 19. in 20. stoletju (str. 39–43). Dodani so štirje prispevki: prispevek Cirila Metoda Ceja »Sveta Gora in moja pot do duhovništva«; prispevek Toneta Lotriča »Kako je bilo Sveti Gori prizanešeno«; prispevek »Svetogorske razglednice in podobice skozi čas« Branka Lušine in življenjepis Cirila Metoda Ceja, ki ga je pripravil France Baraga (»Ciril Metod Cej – Kratek življenjepis«). Uvodno besedo knjigi na pot je napisal p. Leopold Grčar.[418]

L. 2017 je Renato Podbersič ml. v reviji *Svetogorska Kraljica* objavil prispevek »P. Romuald Sitar – goriški rojak«, v katerem je opisal življenje in delo p. Romualda, ki je bil kot gvardijan svetogorskega samostana glavni pobudnik in gibalo dogodkov, povezanih s kronanjem svetogorske Marijine podobe.[419]

L. 2017 je bila tristoletnica kronanja svetogorske Marijine podobe. Prvi dogodek, s katerim so obeležili ta jubilej, je bilo predavanje Liliane Mlakar in Andree Nicolausiga v goriški bogoslovni knjižnici prav na jubilejni dan, 6. junija 2017. V organizaciji svetogorskih frančiškanov so tristoletnico kronanja na Sveti gori proslavili najprej 17. junija 2017, ko je bil slavnostni koncert, nato pa 25. junija s slovesno mašo. V začetku avgusta (2.–6. avgusta 2017) je sledila razstava, katere avtor je bil Vanni Feresin iz Centra za ohranjanje in vrednotenje ljudskih tradicij Borc San Roc v Gorici, ob tej priložnosti pa je bila kot posebni zvezek revije *Borc San Roc* izdana tudi

416 Cej 2017. Gl. tudi Gaberščck 2017.

417 Gl. tudi Stres 1990, p. 59.

418 Cej 2017, pp. 45–47; 48–52; 53–72; 73–74; 5–6.

419 Podbersič 2017.

priložnostna publikacija *Il Monte Santo. A 300 anni dall'incoronazione*[420] v počastitev tristoletnice kronanja svetogorske Marijine podobe. Avtor v zgodovinskem pregledu starejšo zgodovino predstavi na dveh straneh, nato pa sledi kratka predstavitev kronanja, ki ga povzame po *Compendio storico della erezione distruzione e riedificazione del Santuario di Maria SS. di Monte Santo sopra Salcano vicino Gorizia* (1841), povzame pa tudi opis Francesca Castelliza *Il santuario e la sacra Effigie del Monte Santo di Gorizia: ricordi di pace e di guerra 1544–1922* (1922). Večinoma se posveti poznejši zgodovini po jožefinskih reformah, torej zgodovini v 19. in 20. stoletju. Predstavitev je mešanica izvirnih zapisov in prepisov ali reprodukcij izvirnih besedil dokumentov ter prispevkov s precej slikovnega gradiva.

V publikaciji sta članke prispevala tudi Liliana Mlakar – prispevek z naslovom »L'incoronazione della Madonna di Monte Santo« –[421] in Andrea Nicolausig – prispevek »Monte Santo e il Goriziano«.[422]

Ob jubileju kronanja sta Branko Lušina in France Baraga l. 2017 v založništvu frančiškanskega samostana na Sveti gori objavila faksimile in prevod *Povabila h kronanju Device na Sveti Gori* (*Invitatio pro coronanda Virgine Montis Sancti*).[423]

Oktobra 2017 je bil kot eden od jubilejnih dogodkov ob tristoletnici kronanja v frančiškanskem samostanu na Sveti gori znanstveni posvet z mednarodno udeležbo.[424] Organiziralo ga je Mednarodno središče za primerjalne zgodovinske raziskave (ICCHS) Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani (tedanji vodja središča je bil dr. Matej Klemenčič) v sodelovanju s frančiškanskim samostanom na Sveti gori in Restavratorskim centrom ZVKDS. Na znanstvenem posvetu je sodelovalo dvanajst predavateljev iz Slovenije in Italije; prispevki so bili predstavljeni v slovenskem in italijanskem jeziku. Monografija *Tristoletnica kronanja milostne podobe Svetogorske Matere Božje*, nastala kot rezultat tega simpozija, je izšla l. 2024 (gl. nadaljevanje).

Podobno kot pred njim p. Pavel Krajnik je l. 2019 p. Pavle Jakop objavil knjižico *Svetogorski križev pot*; 35 strani obsegajoča publikacija je izšla v založništvu svetogorskega frančiškanskega samostana.[425]

L. 2020 je v uredništvu Claudia Ferlana in Marca Plesnicarja v Trentu izšel zanimiv in pomemben zgodovinski vir za območje Goriške pod naslovom *Zgodovina goriškega kolegija. Letopisi kolegija jezuitov v Gorici*, ki orisuje delovanje te institucije v obdobju med letoma 1615 in 1772 (*Historia Collegii Goritiensis. Gli Annali del collegio dei gesuiti di Gorizia (1615–1772)*).[426] Delo, ki je nastalo na osnovi ohranjenega rokopisnega kronikalnega zapisa *Historia Collegii Goritiensis*, začenja obsežna razprava Claudia Ferlana o omenjenem rokopisu, ki se je ohranil v dveh zvezkih in ga

420 Feresin 2017.
421 Mlakar 2017.
422 Nicolausig 2017.
423 Povabilo 2017.
424 Znanstveni posvet 2017.
425 Jakop 2013.
426 Ferlan–Plesnicar 2020.

danes hrani l'Archivio Storico della Provincia d'Italia dei gesuiti v Rimu, ter njegovi burni zgodovini. Sledijo prepis obsežnega besedila v dveh delih (I. 1615–1726; II. 1727–1772), viri in bibliografija ter imensko in krajevno kazalo. Za zgodovino Goriške v 17. in 18. stoletju je delo izjemnega pomena, prinaša pa tudi nekaj podatkov o Sveti gori.

L. 2024 je v sozaložništvu Založbe Univerze v Ljubljani, Založbe Brat Frančišek in Slovenskega umetnostnozgodovinskega društva izšla monografija z naslovom *Tristoletnica kronanja milostne podobe Svetogorske Matere Božje*, ki sta jo uredila in zanjo napisala uvodno besedo (»Ob tristoletnici kronanja milostne podobe Svetogorske Matere Božje«) Monika Osvald in Matej Klemenčič.[427] V monografijo vključeni prispevki in njihovi avtorji so: Jože Škofljanec, »Svetogorski samostan v Provinci sv. Križa«; Silvin Krajnc, »Vsebina in pomen kronanja svetih podob«; Pavla Jarc, »Umetnostnozgodovinska podoba cerkve na Sveti Gori«; Vojko Pavlin, »Prostor prve svetogorske cerkve«; Renato Podbersič, »Kronanje Svetogorske Matere Božje in gvardijan p. Romuald Sitar«; Katra Meke, »Ana Katarina Schell pl. Schellenburg – darovalka zlatih kron«; Barbka Gosar Hirci, »Preliminarno poročilo o stanju slike Svetogorske Matere Božje«; Monika Osvald, »Alegorija kronanja Svetogorske milostne podobe Matere Božje«; Anchise Tempestini, »L'autore dell'immagine venerata nel Santuario di Monte Santo«; Liliana Ferrari in Lucia Pillon, »Gorizia Settecento«; Sergio Tavano, Significati e ricordi per Monte Santo«. V drugem delu so: seznam virov in literature, obsežna slikovna priloga in viri zanjo ter kazalo osebnih in krajevnih imen. Vsi prispevki dopolnjujejo in dodatno osvetljujejo tematiko te knjige.

427 Osvald–Klemenčič 2024.

5 Izvirno besedilo in prevod

MAURUS FAIDIGA

Bosnia Seraphica seu Chronologico-Historica descriptio Provinciae Bosnae dein Bosnae Croatiae Nunc Provinciae S. Crucis Croatiae Carnioliae Ordinis Minorum S. Francisci strictioris observantiae nuncupatae in tres partes divisa In quarum prima Pertractantur ea, quae gesta sunt usque ad divisionem Provinciae in Provinciam Bosnam Argentinam, et Provinciam Bosnam Croatiam In secunda Discutitur status Provinciae Bosnae Croatiae post ejus divisionem usque ad moderna tempora In tertia Historiae singulorum extantium texuntur Conventuum congesta a P. F. Mauro Faidiga ejusdem Ordinis et Provinciae Alumno. Anno 1777.

Pars tertia de Conventibus speciatim

III. CONVENTUS B. V. Mariae Gratiarum in Monte Sancto

Caput IX.

De Solemni Deiparae Montis Sancti Coronatione

MAVER FAJDIGA

Bosna serafska ali Kronološko-zgodovinski opis Province Bosne, nato Bosne - Hrvaške, zdaj Province Svetega križa Hrvaške - Kranjske reda manjših bratov svetega Frančiška strožjega spolnjevanja imenovane, razdeljen na tri dele, v katerih prvem se obravnavajo dogodki vse do delitve Province na Provinco Bosno Srebrno in Provinco Bosno - Hrvaško, v drugem se razpravlja o stanju Province Bosne - Hrvaške po njeni delitvi vse do sodobnih časov, v tretjem so popisane zgodovine posameznih obstoječih samostanov, ki ga je zbral oče brat Maver Fajdiga, gojenec tega istega reda in province. Leta 1777.

Tretji del: o samostanih posebej

III. SAMOSTAN Blažene Device Marije Milosti na Sveti gori

9. poglavje

O slovesnem kronanju svetogorske Božje Matere

682

Caput IX.
De Solemni Deiparae Montis Sancti Coronatione

§ I.
De facultate coronandi coronis aureis Imaginem B. V. Mariae Montis Sancti

I. Excitatus recenti exemplo Patrum Tersactensium, quorum opera et studio ibidem Icon gloriosissimae Virginis Mariae gratiis clarens die 8. Septembris 1715 aurea corona ritu vaticano sollemniter redimita fuit, A. R. P. Romualdus Sitter Mariani cultus propagationis eximius zelator, nulli non pepercit labori, ut pari honore cum Virgine Tersactensi etiam Montis Sancti, cum non minoribus fulgeat miraculorum splendoribus, B^{mae} Mariae Icon condecoraretur. Eapropter, ne Capitulo Vaticano nimis molestus esset, sua, qua insigniter pollebat, dexteritate conquisivit, et auspicatissima sorte ab Ill'ma Domina Catharina â Schellenburg (cujus in hancce nostram Provinciam merita, ejusque dilectissimi Consortis Jacobi valde insignia sunt, nulla unquam oblivione delenda, ut supra jam ostensum est, dum de Conventu Labacen-

9. poglavje
O slovesnem kronanju svetogorske Božje Matere

§ I.
O možnosti kronanja podobe svetogorske Blažene Device Marije z zlatima kronama

I. Spodbujen z nedavnim primerom trsatskih patrov, zavoljo dela in prizadevanja katerih je bila prav tam podoba preslavne Device Marije, ki slovi po milostih, dne 8. septembra 1715 po vatikanskem obredu slovesno ovenčana z zlato krono, se je prečastiti pater Romuald Siter, izjemno goreč razširjevalec Marijinega čaščenja, na vso moč trudil, da bi z enako častjo kot trsatsko Devico okrasili tudi svetogorsko podobo preblažene Device Marije, ker se lesketa od sijajev nič manjših čudežev. In zato da ne bi preveč nadlegoval vatikanskega kapitlja, mu je z njegovo iznajdljivostjo, s katero je zmogel veliko, uspelo in je po izjemno srečnem naključju od presvetle gospe Katarine Schellenburg (zasluge katere in njenega preljubega soproga Jakoba za tole našo provinco so res izjemne in jih ne more nikoli izbrisati nobena pozaba, kot je bilo že pokazano zgoraj, ko sem opisoval ljubljanski samostan,

si egissem, et magis ostendetur, dum historiam Conventus Camnicensis contexero) munificentissimo dono accepit binas coronas puri auri octo unciarum contextas 30. Margaritis, 13. adamantibus et lapillis pretiosis 25.

II. Obtentis Coronis pro coronanda B‘mae V. Gratiarum Icone libellum supplicem ad R‘mum Vaticanum Capitulum dedit: supplex libellus remissus fuit pro informatione ad Ill‘mum, et R‘mum D. Patriarcham Aquilejensem cum sequenti Rescripto: *Pro informatione All‘ Illustrissimo, e Reverendissimo Monsignor Patriarca d‘ Aquileja, nel Capitolo sotto 21. Giugno 1715. Pietro Francesco Bussi Canonico Secretario.* Acceptis Vaticani Capituli litteris devotissimus Magnae nostrae Gratiarum Matri, ac Seraphicae Religioni addictissimus Dionysius Delphinus Patriarcha Aquilejensis sine mora ad D. Josephum Antonium Baronem Delmestri suum ex parte Imperii Archidiaconum Cormonii habitantem litteras dedit, ut citius, ac fieri poterit de antiquitate, sanctitate, ac miraculis dictae Imaginis processum exactissime faciat, factumque sibi transmittat. Illo 8. Augusti 1716 confecto, sibique transmisso, Patriarcha R‘mo Capitulo Vaticano 11. ejusdem mensis, et anni per litteras testatus est, ea omnia, quae Fratres Minores de Monte Sancto in Memoriali suo adduxere, veritati apprime consona esse inventa. Decretum insuper reddit, coronas aureas ad petitum â Patribus Montis Sancti effectum esse paratas, ac Capituli Vaticani Insignia praeferentes juxta praescriptam formam esse confectas, nec aliam pro dicta Imagine, et Ecclesia coronam ex auro reperiri.

III. Visa Aquilejensis Patriarchae veridica relatione, et attestatione, R‘mum Capitulum Vaticanum confestim in Patrum Montis Sancti consensit petitionem, ipsumque Patriarcham ad peragenda Coronationis solemnia delegavit, cum facultate alium subdelegandi litteris sequentis tenoris:

Ill‘mo e Revd‘ss‘mo Sig‘re é Pro‘ne Col‘mo:

Rimanendo Noi pianamente assicurati del gentilissimo foglio d‘ V. S. Ill‘ma, avere l‘ Imagine di Maria Vergine detta di Monte Santo sopra Gorizia tutti li requisiti necessari per la Coronazione d‘oro, abbiamo subito decretata la Coronazione di detta miracolosa Imagine, che potrà assequirsi, quando à V. S. Ill‘ma piacerà, mentre vienne ella da Noi pregata, e destinata nell‘ istesso tempo per tale solemne funtione con facoltà di poter sostituire in sua vece altra persona in dignitata constituta, quando cosi le torni commodo. Per diretione poi di chi dourā essequire tal funzione faremo capitare quanto prima à V. S. Ill‘ma un foglio instruttivo, che dourà stendersi da uno dei nostri Maestri di ceremonie. E qui per fine le bagiamo devotamente le mani.

Di V. S. Ill‘ma, e R‘ma

Roma 5. X‘mbre 1716.
Devotss‘mi, ed Obligats‘mi Ser. Il Cap‘lo
e Canonici di S. Pietro
Pietro Francesco Bussi Canonico
Secretario.

in bo še očitneje, ko bom orisal zgodovino kamniškega samostana) v nadvse velikodušni dar prejel dve kroni iz osmih unč čistega zlata, v kateri je bilo vdelanih 30 biserov, 13 diamantov in 25 dragih kamnov.

II. Ko je imel kroni za kronanje podobe preblažene Device milosti, je prečastitemu vatikanskemu kapitlju napisal ponižno pisno prošnjo; pisna prošnja je bila poslana nazaj v vednost presvetlemu in prečastitemu gospodu oglejskemu patriarhu z naslednjim pismenim odgovorom: »V vednost presvetlemu in prečastitemu monsinjorju oglejskemu patriarhu od kapitlja dne 21. junija 1715. Peter Frančišek Bussi, kanonik sekretar.« Ko je naši Veliki Materi milosti nadvse vdani in serafskemu redu povsem predani oglejski patriarh Dionizij Delfino prejel pismo vatikanskega kapitlja, je gospodu Jožefu Antonu baronu Delmestri, svojemu na strani cesarstva arhidiakonu, ki je bival v Krminu, nemudoma poslal pismo, naj kar najhitreje bo mogoče nadvse natančno opravi postopek glede starodavnosti, svetosti in čudežev omenjene podobe, in ko ga bo opravil, naj mu ga posreduje. Ko je bil ta postopek 8. avgusta 1716 zaključen in mu posredovan, je patriarh prečastitemu vatikanskemu kapitlju 11. dne istega meseca in leta v pismu potrdil, da je bilo za vse to, kar so manjši bratje s Svete gore navedli v svoji spomenici, ugotovljeno, da je povsem skladno z resnico. Vrh tega je izdal dekret, da so patri s Svete gore za zaprošeni namen pripravili zlati kroni in da sta bili izdelani tako, da imata skladno s predpisanim načinom spredaj insignije vatikanskega kapitlja, ter da naj se za omenjeno podobo in cerkev ne išče nobene druge krone iz zlata.

III. Ko je prečastiti vatikanski kapitelj videl resnico izpričujoče poročilo in pričevanje oglejskega patriarha, je takoj pritrdil prošnji patrov s Svete gore in je samega patriarha izbral za izvedbo slovesnosti kronanja z možnostjo, da za to subdelegira koga drugega, s pismom naslednje vsebine:

»Presvetli in prečastiti gospod in velecenjeni oblastnik.

V trdnem prepričanju spričo ljubeznivega dokumenta Vaše presvetle visokosti, da so pri podobi Device Marije, imenovane po Sveti gori nad Gorico, izpolnjeni vsi pogoji za njeno zlato kronanje, smo takoj naročili kronanje te čudodelne podobe, ki se bo lahko izvedlo, ko bo Vaši presvetli visokosti po godu, medtem ko jo mi prosimo in ji hkrati poverjamo takšno svečano nalogo z možnostjo, da jo lahko nadomesti druga dostojanstvena oseba, če bi ji tako ugajalo. Za pomoč tistemu, ki naj bi to nalogo izvedel, bomo Vaši presvetli visokosti karseda hitro dostavili navodila, ki jih bo zapisal eden od naših mojstrov ceremoniarjev. In zdaj na koncu vdano poljubljamo roke

Vaši presvetli in prečastiti visokosti.

Rim, 5. decembra 1716
Nadvse vdani in hvaležni služabniki kapitlja
in kanoniki sv. Petra
Peter Frančišek Bussi, kanonik
tajnik

684

IV. Instructio â R‘mo Capitulo Vaticano submissa continens ritum, quo coronanda erat Imago miraculosa B‘mae Virginis Mariae Montis Sancti hujus est tenoris:

ORDO

In tradendis coronis aureis, quae donantur â Capitulo Sancti Petri ex legato Domini Comitis Alexandri Sfortiae ad coronandas Imagines miraculosas Deiparae Virginis, et Jesuli Unigeniti Filii Sui servatus etiam in solemni secuta coronatione beatae Virginis Montis Sancti. Admoneantur opportune Superiores loci, seu Ecclesiae in qua est Imago, de hora, et tempore, quo facienda est traditio, et impositio Coronae: Canonicus, cui demandatum est hoc munus cum Notario Capituli se conferat ad dictam Ecclesiam, et convocatis Superioribus loci in Sacrario, seu in Choro praesente, ac stipulante Notario, et vocatis testibus tradat illis, et consignet coronam, facta per illos obligatione de perpetuo retinenda dicta Corona supra Caput Virginis juxta formam legati. Deinde accensis candelis super Altare, in quo servatur Imago miraculosa per Artificem bene firmetur, et applicetur dicta Corona in Capite Imaginis. Quo facto genibus flexis devote cum cantu recitetur Hymnus: *Ave maris stella*, et in fine dicantur versus sequentes:

Versus: Corona aurea Super Caput ejus.

Responsum: Coronasti eam Domine et constituisti super opera manuum tuarum.

Oremus

Famulorum tuorum quaesumus Domine delictis ignosce, ut qui tibi placere de actibus nostris non valemus, Genitricis Filii tui Domini nostri intercessione salvemur. Per Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum etc.

Qua dicta immediate recitetur sine cantu Psalmus *De profundis* etc. pro anima legatoris, et in fine sequens Oratio

Oremus

Deus veniae largitor, et humanae Salutis amator, quaesumus Clementiam tuam, ut animae nostri benefactoris Alexandri, qui ex hoc saeculo transiit, beata Maria semper Virgine intercedente ad perpetuae beatitudinis consortium pervenire concedas. Per eundem Dominum nostrum etc.

dein sequitur formularium exhibitum â R‘mo Capitulo Vaticano in hunc modum:

In Nomine Domini Amen.

Praesenti publico instrumento cunctis ubique pateat evidenter, et notum sit, quod Anno etc. in mei Notarii publici testiumque infrascriptorum praesentia ad haec omnia praesens et personaliter existens Illustrissimus, et Reverendissimus Dominus N. N. Canonicus Sacrosanctae Basilicae Principis Apostolorum Almae Urbis, et ab Illustrissimo, et Reverendissi-

IV. Vsebina navodila, ki ga je zraven poslal prečastiti vatikanski kapitelj in vsebuje obred, po katerem je bilo treba kronati čudodelno podobo svetogorske preblažene Device Marije, je naslednja:

RED

Pri predaji zlatih kron, ki jih kapitelj svetega Petra na podlagi volila gospoda grofa Aleksandra Sforza podarja za kronanje čudodelnih podob Božje Matere Device in Jezuščka, njenega edinorojenega Sina, se ohranja tudi pri slovesnem kronanju blažene svetogorske Device, ki sledi. Predstojnike kraja oziroma cerkve, v kateri je podoba, naj se primerno opozori glede ure in časa, kdaj je treba opraviti predajo in nadetje krone; kanonik, ki mu je zaupana ta dolžnost, naj se z notarjem kapitlja napoti k omenjeni cerkvi, naj v svetišču skliče predstojnike kraja oziroma naj v koru ob obvezni navzočnosti notarja skliče priče ter jim preda in s pečatom potrdi krono, s čimer se po njih naloži obveza, da se omenjena krona vedno ohrani nad glavo Device skladno s predpisom volila. Nato naj se na oltarju, na katerem se hrani čudodelna podoba, prižgejo sveče, zlatar pa naj omenjeno krono dobro utrdi in jo pritrdi na glavo podobe. Ko je to opravljeno, naj se ob petju vdano recitira hvalnico *Zdrava, morska zvezda* in na koncu naj se izrečeta naslednja verza:

Verz: Zlata krona nad njeno glavo.

Odgovor: Kronal si jo, Gospod, in postavil nad dela svojih rok.

Molimo.

Gospod, prosimo, ne glej na prestopke svojih služabnikov, da bomo tisti, ki ti zaradi svojih dejanj ne moremo biti všeč, rešeni po priprošnji Porodnice tvojega Sina, našega Gospoda. Po našem Gospodu Jezusu Kristusu, tvojem sinu itd.

Ko se izreče to molitev, naj se nemudoma brez petja recitira psalm *Iz globočine* itd. za dušo volitelja in na koncu naslednjo molitev:

Molimo.

Bog, naklonitelj milosti in ljubitelj človeškega odrešenja, prosimo za tvojo blagost, da duši našega dobrodelnika Aleksandra, ki je prešel iz tega veka, po priprošnji blažene Marije vedno Device dovoliš priti v družbo večne blaženosti. Po istem našem Gospodu itd.

nato sledi obrazec, ki ga je predložil prečastiti vatikanski kapitelj, in sicer takole:

»V imenu Gospodovem Amen.

S pričujočo javno listino naj bo vsem povsod očitno razkrito in naj bo znano, da je leta itd. v navzočnosti mojega javnega notarja in spodaj zapisanih prič za vse to navzoči in osebno prisotni presvetli in prečastiti gospod ta in ta, kanonik presvete bazilike prvaka apostolov blagega Mesta, od presvetlega in prečasti-

mo Capitulo ejusdem Basilicae pro infrascripto effectu specialiter deputatus, qui ad formam piae dispositionis bonae memoriae Domini Alexandri Sfortiae Placentini vice, et nomine ejusdem Illustrissimi, et Reverendissimi Capituli dat, donat, et concedit Beatissimae Virgini N. N. et pro ea N. N. praesenti, et acceptanti et recipienti tam pro se quam etc. Coronam auream ab eodem Illustrissimo Capitulo etc. et ad hanc Civitatem de mandato illius delatam, quae est ponderis etc. Auri non comprehensa Artificis factura etc. ad effectum cum ea coronandi Sacram Imaginem in Ecclesia etc. ad hujusmodi finem, et effectum delatam, et magna fidelium multitudine populi utriusque sexûs astante, sicuti postea coram eisdem coronata fuit, et promisit idem N. N. seque obligavit tam pro se, quam pro ejus successoribus eamdem Coronam in Capite Beatissimae Virginis semper, et in perpetuum retineri, et conservari facere omni meliori modo etc. Pro quibus omnibus observandis etc. obligavit se et suos Successores etiam in forma Camerae Apostolicae cum solitis etc. Datum etc.

Post dicto: *Requiescat in pace*, submissa voce dicatur *Pater noster*, et *Ave Maria* etc. pro Capitulo, et canonicis S. Petri, et in fine: *Retribuere dignare Domine omnibus nobis bona facientibus propter Nomen tuum vitam aeternam.*

V. Quia verò Mons S. situatus est sub ditione Austriaca, ad quam partem Patriarchae Aquilejensi, utpote Utini sub dominio Veneto residenti ob politicas rationes venire non licuit, subdelegavit virtute datae sibi â R‘mo Capitulo Vaticano facultatis pro Coronanda Virginis Montis Sancti Imagine Ill‘mum et R‘mum D. D. Franciscum Xaverium de Marroti Episcopum Petinensem, Praepositum Rudolphswertensem, per Carnioliam inferiorem, et Marchiam Sclavonicam Archidiaconum S. C. M. Consili[ari]um,[1] quod munus eidem etiam delatum fuit ab Ill‘mo, et R‘mo D. Nuntio Apostolico Georgio Spinula, ut infra videbitur. Litterae subdelegationis Patriarchae Aquilejensis sic sonant:

Ill‘mo, e R‘mo Sig‘re Sig‘re Oss‘mo

Prevalendomi della facoltà impartitami con lettere del R‘mo Capitolo di S. Pietro di Roma, viene V. S. Ill‘ma da me pregata, e suddelegata per la solenne funzione da farsi nella coronazione decrettata dal medesimo Capitolo della miracolosa Imagine di Maria Vergine detta di Monte Santo sopra Gorizia, â qual effetto se le spedisce con le presenti la facoltà di poter esercitar li Pontificali in quella parte di mia Diocesi, ed assieme l‘istruzione trasmessa dallo stesso Capitolo, secondo la quale aurà à farsi la predetta fonzione. Sodisfo con piacere alla presente incombenza, perché so, che aurà tutti i suoi numeri la mia suddelegazione, e desiderando ancor io la sorte di poterla servire, le bacio divotamente le mani.

Di V. S. Ill‘ma, e R‘ma

Udine 28. Febraro 1717.
Devot‘mo Obligats‘mo Ser‘re
Dionisio Patriarca d‘ Aquileja

tega kapitlja iste bazilike posebej odposlan za izvršitev spodaj zapisanega, ki v skladu s pobožnim namenom gospoda blagega spomina Aleksandra Sforza iz Piacenze namesto in v imenu istega presvetlega in prečastitega kapitlja daje, podarja in predaja preblaženi Devici tej in tej in namesto nje navzočemu, sprejemajočemu in prevzemajočemu temu in temu tako zase kot itd. zlato krono od istega presvetlega kapitlja itd., v to mesto po njegovem naročilu odneseno, ki tehta itd. zlata, in v to ni zajeta zlatarjeva izdelava itd., za to, da se z njo okrona sveto podobo v cerkvi itd., odneseno s tem namenom in učinkom ob spremljavi velike množice vernikov obeh spolov, tako kot je bila potem vpričo teh istih kronana, in isti ta in ta je obljubil in se obvezal tako zase kot za svoje naslednike, da bodo na sleherni čim boljši način poskrbeli, da ta ista krona na glavi preblažene Device ostane in se ohrani vedno in za večno itd. Za izpolnjevanje vsega tega itd. je obvezal sebe in svoje naslednike tudi na predpisan način Apostolske kamere z običajnimi itd. Dano itd.

Po izrečenem: »Naj počiva v miru!«, naj se s pritajenim glasom moli očenaš in zdravamarijo itd. za kapitelj in kanonike svetega Petra in na koncu: »Gospod, povrni vsem, ki nam zavoljo tvojega imena kaj dobrega store, z večnim življenjem.«

V. Ker pa je Sveta gora pod avstrijsko oblastjo in v ta del oglejskemu patriarhu zaradi političnih razlogov ni bilo dovoljeno priti, saj je imel svoj sedež v Vidmu pod beneškim gospostvom, je v moči pooblastila, ki mu ga je dal prečastiti vatikanski kapitelj, za kronanje svetogorske podobe Device subdelegiral presvetlega in prečastitega gospoda, gospoda Frančiška Ksaverja Marottija, pičenskega škofa, novomeškega prošta, arhidiakona za spodnjo Kranjsko in Slovensko marko, svétnika svetega cesarskega Veličanstva, in to dolžnost je temu istemu naložil tudi presvetli in prečastiti gospod apostolski nuncij Jurij Spinola, kot bo videti spodaj. Subdelegacijsko pismo oglejskega patriarha se glasi takole:

»Presvetli in prečastiti gospod gospod velečislani.

Vsled pristojnosti, ki mi je bila dana s pismi prečastitega kapitlja sv. Petra v Rimu, Vašo presvetlo visokost prosim in jo pooblaščam za svečano nalogo kronanja čudodelne podobe Marije Device, imenovane po Sveti gori nad Gorico, ki jo je treba izpeljati in ki jo je naročil ta isti kapitelj. V ta namen skupaj s tem pismom pošiljam pooblastilo, da darujete pontifikalno mašo v tistem delu moje škofije, in obenem navodila zgoraj imenovanega kapitlja, po katerih bo treba izvesti omenjeno nalogo. Z veseljem izpolnjujem to dolžnost, saj vem, da bo moj pooblaščenec nalogo kar najbolje izpolnil, in z željo, da bi mi ljubezen in usoda naklonili, da vam bom lahko v pomoč, vdano poljubljam roke

Vaši presvetli in prečastiti visokosti.

Videm, 28. februarja 1717
Nadvse vdani in hvaležni služabnik
Dionizij, oglejski patriarh«

686

VI. His interea omni cum solicitudine sic dispositis, et ornatis, Patres Montis Sancti maturê consilia conferre coeperunt quae dies desideratissimae solennitati opportunior determinanda esset, et mensis Junii dies 6. illius occurrerat, quae pro illo tempore accommodatissima videbatur. Eapropter A. R. P. Romualdus Sitter tum loci Guardianus humanissimas ad Ill‘mum, et R‘mum D. D. Georgium Franciscum Xaverium de Marotti Episcopum Petinensem litteras dedit, quibus eidem praefixam omnium votis concupitae Coronationis diem renuntiavit, instantissimas adyciendo preces, is provinciam annuente Capitulo Vaticano nedum ab Aquilejensi Patriarcha, sed et â Nuntio Apostolico Georgio Spinula datam sine mora capere vellet, et quemadmodum Tersactensem Magnam Matrem Vaticano ritu non adeo pridem redimivit, sic prodigiosam B. Virginis Iconem Montis Sancti Pontificiali apparatu statuta die Goritiae coronandam veniret. Annuit â vestigio Antistes Petinensis precibus P. Guardiani, et statuto die se Goritiam venturum adpromisit. Interpellati insuper fuêre, ut suis insignibus Pontificialem apparatum augerent ac Coronanti Antistiti adsisterent R‘mi D. D. Joannes Fattori ad S. Jacobum in Insula Hungariae super Dannubium Abbas S. C. M. Capellanus, Protonotarius Apostolicus, et ex parte Imperii in Spiritualibus Vicarius Parentinus, et Thomas Gorzar Abbas, Praepositus de Senablin infulatus, et Parochus oppidi Vincentini.

VII. Ut autem praefinita solemnissimae Coronationis Deiparae Montis Sancti dies omnibus, et singulis innotesceret et divulgaretur tam per haereditarias Domus Austriacae Ditiones, quam per exteras Provincias, et loca, Circulares invitatoriae ê Suggestibus per Ecclesiarum Administratores publicandae amandatae, et distributae fuerunt tenoris sequentis:

INVITATIO
PRO
CORONANDA VIRGINE DEIPARA
ADMIRABILI GRATIARUM MATRE
Conventus Montis Sancti
In Inclyto, et principali Comitatu Goritiensi supra Salcanum
Situati
Et â Fratribus Minoribus S. P. Francisci Reformatae Provinciae Sanctae Crucis Croatiae, et Carnioliae
Officiatae
Ubi secundo jam saeculo innumeris indies clarescit prodigiis
magnoque fidelium concursu jugiter invisitur,
atque honoratur
Cujusque miraculosissima IMAGO de Summi Pontificis
Clementissima approbatione

VI. Medtem ko je bilo to z vso skrbnostjo tako urejeno in poskrbljeno, so se svetogorski patri brž začeli posvetovati, kateri dan bi bilo treba določiti kot ustreznejši za nadvse zaželeno slovesnost, in na misel jim je prišel šesti dan tistega meseca junija, ki se je za tisti čas zdel najprimernejši. Zato je prečastiti pater Romuald Sitar, tedaj gvardijan tega kraja, presvetlemu in prečastitemu gospodu, gospodu pičenskemu škofu Juriju Frančišku Ksaverju Marottiju poslal nadvse vljudno pismo, s katerim je temu istemu naznanil po skupnem soglasju vseh vnaprej določeni dan zaželenega kronanja, dodal pa je nadvse žive prošnje, da bi ta, potem ko je hotel škofijo, ki mu jo je ob privoljenju vatikanskega kapitlja dal ne le oglejski patriarh, ampak tudi apostolski nuncij Jurij Spinola, brez odlašanja sprejeti in kakor je ne tako dolgo tega po vatikanskem obredu ovenčal trsatsko Veliko Mater, tako prišel določenega dne v pontifikalni opravi v Gorico kronat čudodelno podobo svetogorske blažene Device. Pičenski škof je nemudoma ugodil prošnjam patra gvardijana in je obljubil, da bo določenega dne prišel v Gorico. Vrh tega sta bila vmes naprošena, da s svojimi insignijami povzdigneta pontifikalno opravo in da škofu pri kronanju asistirata prečastita gospoda, gospoda Janez Fattori, opat pri svetem Jakobu na Otoku Ogrske na Donavi, kaplan njegovega cesarskega Veličanstva, apostolski protonotar in na območju cesarstva v duhovnih zadevah poreški vikar, ter opat Tomaž Gorzar, infulirani prošt v Senablinu in župnik v Villi Vicentini.

VII. Da pa bi vnaprej določeni dan nadvse slovesnega kronanja svetogorske Božje Matere postal znan vsem in posameznim in da bi se o njem razvedelo tako po dednih gospostvih avstrijskega dvora kot tudi po zunanjih deželah in krajih, so bile odposlane in razdeljene okrožnice z vabilom, da jih upravitelji cerkva razglasijo s prižnic, in to z naslednjo vsebino:

»VABILO
NA
KRONANJE DEVICE BOŽJE MATERE,
OBČUDOVANJA VREDNE MATERE MILOSTI
samostana Svete gore,
ki leži v sloviti cesarski grofiji Goriški nad
Solkanom
in ga upravljajo manjši bratje svetega očeta Frančiška reformirane province Svetega križa Hrvaške in
Kranjske,
kjer se že drugo stoletje iz dneva v dan odlikuje po brezštevilnih čudežih,
se pri njej na obisku venomer steka velika množica vernikov
in jo časti
in katere prečudodelna PODOBA bo s preblago
potrditvijo papeža

Et Ill‘mi, et R‘mi Capituli Vaticani Sancti Petri in Urbe
speciali consensu
Duabus Coronis ex auro obryzo conflatis, gemmisque
exornatis una cum Divino Filio secunda
extra Italiam
celeberrimo ritu, et apparatu
Die sexta mensis Junii coronabitur
Anno MDCCXVII.

Cum plurimi utriusque sexus clari nominis Mariani clientes exemplo Coronatae Tersactanae Virginis aemulo pietatis studio illecti consimili honore hanc adeo miraculosam MARIAE ICONEM condecorandam piis, tenerrimisque identidem urgerent precibus, et calentibus suspirarent votis, eapropter ad Ill‘mum, et R‘mum Urbis, et Orbis Vaticanum Capitulum ea, qua par est, demisissima animi veneratione humilis, et devota facta fuit supplicatio, quatenus attenta fideli, ac circumstantionata sibi exhibita relatione de portentosa Origine, et progressu celebris hujus Sanctuarii totius latae patriae desideriis gratiosum praeberet indultum.

Quare ponderatis cunctis hujus Sanctuarii Magnalibus, quae per ejusdem Thaumaturgae Virginis intercessionem operari dignatus est Dominus, et comperta prius per authenticum, et formalem processum Miraculosa ejusdem Imaginis veritate, et supernae Virtutis efficacia, tandem sicut justis supplicantium petitionibus ad perpetuam tam excellentis operis memoriam annuere placuit, ita ad majorem Dei gloriam, atque ter admirabilis, et Immaculatae Matris Suae honorem conclusum, firmiterque stabilitum fuit, ut ab Ill‘mo, et R‘mo D. D. Georgio Francisco Xaverio de Marotti Dei et Apostolicae Sedis gratia Episcopo Petinensi Sac. Caes. et Cath. Maj. Consiliario Praeposito Rudolphswertensi, Archidiacono per Carnioliam inferiorem, et Marchiam Sclavonicam ad hujus modi solemnis Coronationis actum publicum juxta methodum sibi ab altedicto Capitulo praescriptam die 6. Junii currentis anni 1717. omnino procedatur, et Pontificali ritu executioni detur, et quidem cum Indulgentia concessa per specialem Bullam feliciter regnantis Pontificis Clementis XI. omnibus utriusque sexus Christifidelibus integro octiduo duratura.

Ad hanc porro solemnitatem confertissimo coram populo late undique concursuro coronandae cum Jesulo â mitratis Praesulibus Augustissimae, et gloriosissimae Coelorum Reginae, ut Marianum hoc Victricis Virginis trophaeum Austriacum Romano-Catholicae Majestatis repleat orbem, perhumaniter, ac perdemisse invitantur Inclyti status, et Ordines haereditariarum Provinciarum Styriae nempe, Carinthiae, Carnioliae, et Comitatus Goritiensis, clerus demum, et populus, omnesque Christifideles circumvicinarum etiam partium Serenissimae Reipublicae Venetae.

Ut verò dies praefixus singularis hujusmodi celebritatis circumfusis regionibus sufficienter patescat, Excellentissimi,

ter s presvetlega in prečastitega vatikanskega kapitlja svetega Petra v Rimu
posebnim soglasjem
z dvema kronama, izdelanima iz čistega zlata in okrašenima
z dragulji, skupaj z Božjim Sinom kot druga
zunaj Italije
z nadvse sijajnim obredom in sijajem
kronana šestega dne meseca junija
leta 1717.«

Ker so Marijinega slavnega imena številni varovanci obeh spolov po vzoru kronane trsatske Device, spodbujeni z enako pobožno vnemo, s pobožnimi in nadvse blagimi prošnjami znova in znova pritiskali, da je treba s podobno častjo okrasiti to, tako zelo čudodelno podobo Marije, in so z gorečimi prošnjami koprneli po tem, je bila na presvetli in prečastiti vatikanski kapitelj mesta in sveta s tako nadvse ponižnim spoštovanjem pohlevnega duha, kot se spodobi, naslovljena vdana ponižna prošnja, naj na osnovi skrbnega, zvestega in z okoliščinami skladnega predstavljenega mu poročila o čudodelnem izvoru in razvoju tega znamenitega svetišča silnim željam celotne domovine milostno ugodi.

In zato, ko so bila pretehtana vsa velika dejanja tega svetišča, ki jih je Gospod imel za vredne izvrševati po priprošnji te iste čudodelne Device, in se je na osnovi verodostojnega formalnega procesa ugotovila čudodelna resničnost te iste podobe in učinkovitost vsevišnje Kreposti, je naposled, kakor je bilo sprejeto, da se ugodi upravičenim prošnjam ponižnih prosilcev za večno slavo tako odličnega dela, tako je bilo v večjo slavo Boga in čast njegove trikrat občudovanja vredne in brezmadežne Matere sklenjeno in zanesljivo potrjeno, naj presvetli in prečastiti gospod, gospod Jurij Frančišek Ksaver Marotti, po milosti Boga in apostolskega sedeža pičenski škof, svétnik svetega cesarskega in katoliškega Veličanstva, novomeški prošt, arhidiakon za spodnjo Kranjsko in Slovensko marko, dne 6. junija 1717 vsekakor pristopi k tovrstnemu javnemu dejanju slovesnega kronanja na način, ki mu ga je predpisal zgoraj omenjeni kapitelj, in naj ga izvede po pontifikalnem obredu, in sicer z odpustkom, podeljenim s posebno bulo srečno vladajočega papeža Klemena XI. vsem vernikom obeh spolov, ki bo trajal vso osmino.

Dalje so na to slovesnost, ko bodo vpričo množice ljudstva, ki se bo široma steklo od vsepovsod, infulirani visoki cerkveni dostojanstveniki kronali prevzvišeno in preslavno Kraljico neba skupaj z Jezuščkom, da bi to marijansko zmagoslavno znamenje Device zmagovalke znova napolnilo avstrijski svet rimskokatoliškega Veličanstva, najvljudneje in najponižneje vabljeni sloviti stanovi in redovi dednih dežel, in sicer Štajerske, Koroške, Kranjske in grofije Goriške, naposled duhovščina in ljudstvo ter vsi verniki tudi sosednjih delov presvetle Beneške republike.

Da pa bi vnaprej določeni dan za to izjemno svečanost bil v zadostni meri znan okoliškim pokrajinam, se živo naprošajo prevzvišeni,

688

Illustrissimi, et Reverendissimi Domini, Domini Dioecesani, et locorum Ordinarii, eorumdemque Vicarii Generales, Praepositi, Archidiaconi, Decanei foranei, Ecclesiarum demum Rectores, et Regularium Praelati, ad quos hae pervenerint, instantissimeque rogantur, ut praenominatum diem per subalternos suos Dominos Parochos, Vicarios, Curatos, et Concionatores Sacris ê suggestibus fidelibus promulgare dignarentur, populumque concreditum omni possibili efficacia adhortati, quatenus unanimi devotionis zelo ad triumphalem Divinae Matris, ejusdemque Filii coronationem accedere, saluberrimamque hanc suscipere, et absolvere velint peregrinationem, ut sic eò nobilius, et excellentius isthic gloriosissimus Magnae Dominae Coeli, et terrae triumphus condignis laudibus, et encomiis celebretur, quo â majori populorum confluentia coronabitur. Quotquot enim devoti accedent, Virginem coronabunt vices relaturi cum universis, et singulis Mariae consodalibus, ejusdem siquidem titulari suffragio praemia decernentur meritorum, et distribuetur corona gloriae, quam repromisit Deus, qui teste divo Bernardo Serm. de Nativ. *Totum nos habere voluit per Mariam.* Datum in Monte Sancto supra Salcanum die 1. Maji 1717.

Fr‘ Romualdus Sitter
p. t. Guardianus, et Religiosi ejusdem
Conventus.

§. II.
De totius Ecclesiae apparatu praemisso ad Solemnem Sanctae Dei Genitricis Coronationem.

I. Quandoquidem nil pulchrius, splendidius nihil esse possit coram Oculis Divinae Majestati, quae per fidem charitate formatam adoratur in terris, quam ipsius Ecclesiae Sanctae Dei in qua specialem sibi vendicat praesentiam, congruae dispositionis apparatus. Operae pretium proinde erat, ut quemadmodum Sanctae Dei Genitricis gloriosissimus Coronationis triumphus supremis exigebat pro regali sua dignitate honoribus cumulari, ita pariter condecens videbatur, ut sacrosancta ejus Basilica, et Sedes Divinarum gratiarum congruenti Sacrae suppelectilis et symbolico elogiorum micaret ornatu in hoc praesenti Sacrae Solemnitatis, et laetitiae octiduo.

II. Omnium igitur primo: ante ingressum, et valvas hujus Ecclesiae prospiciebatur in altum sublata insignis architecturae porta triumphalis, in cujus summitate locata constitebat in curru exultationis Divinum in brachio dextero gestans Filiolum Virgo beatissima redimita coronis, variisque elegantis penicilli coloribus, et splendoribus irradiata, hancque tribus actam columbis veluti symbolis purissimae Maternitatis praecedebat Angelus tuba gloriam ejus, et famam personabat

presvetli in prečastiti gospodje, gospodje škofje, in krajevni ordinariji ter teh istih generalni vikarji, prošti, arhidiakoni, dekani trgov, naposled upravitelji cerkva in prelati iz vrst svetnih duhovnikov, ki jih bo dosegla ta okrožnica, naj imajo za vredno, da prej navedeni dan po sebi podrejenih gospodih župnikih, vikarjih, kuratih in pridigarjih s svetih prižnic dajo javno razglasiti in da zaupano jim ljudstvo z vso možno učinkovitostjo spodbudijo, naj bodo pripravljeni z enodušno gorečnostjo v predanosti pristopiti k zmagoslavnemu kronanju Božje Matere in njenega Sina ter sprejeti in opraviti to nadvse zdravilno romanje, da se preslavno zmagoslavje Velike Gospe neba in zemlje tamkaj toliko ugledneje in bolj vzvišeno proslavi s primernimi hvalnicami in slavospevi in da bo kronana ob čim večjem steku ljudskih množic. Kolikorkoli vdanih bo namreč prišlo, bodo kronali Devico in bodo s tem povrnili vsem in posameznim Marijinim prijateljem, kajti s pomočjo imena te iste bodo podeljene nagrade za zaslužne in razdeljena bo krona slave, ki jo je v zameno obljubil Bog, ki po pričevanju svetega Bernarda (*Pridiga o rojstvu [blažene Device Marije]*) »nas je hotel po Mariji imeti v celoti«. Dano na Sveti gori nad Solkanom dne 1. maja 1717.

Brat Romuald Sitar,
s polnim naslovom gvardijan, in redovniki tega istega samostana.

§. II.
O vnaprej pripravljeni opremi celotne cerkve za slovesno kronanje svete Božje Porodnice

I. Ker nič ne more biti lepše, nič sijajnejše v očeh Božjega Veličastva, ki se ga po veri, oblikovani v ljubezni, časti na zemlji, kot ustrezna oprema za ureditev same svete cerkve Boga, v kateri si prisvaja posebno navzočnost, se je bilo torej vredno potruditi, da se je, kakor je preslavno zmagoslavje kronanja svete Božje Porodnice zahtevalo, da se jo skladno z njenim kraljevskim dostojanstvom obilno zasuje z najvišjimi častmi, tako zdelo enako spodobno, da se njena presveta bazilika in sedež Božjih milosti v času te pričujoče osmine svetega praznovanja lesketa od okrasja primerne opreme in hvalnic na okrasnih emblemih.

II. Kot prvo od vsega torej: pred vhodom in durmi te cerkve je bilo mogoče videti v višavo dvigajoča se krasno postavljena zmagoslavna vrata in čisto na vrhu teh je stala na vozu radosti postavljena preblažena Devica, v desni roki držeč sinčka, ovenčana s kronama, žareča od različnih, s pretanjenimi potezami čopiča nanesenih barv in velikega sijaja, in spredaj pred njo, ki so jo vlekli trije golobi kot simboli prečistega materinstva, je stopal angel, s trobento razglašajoč njeno slavo in sloves

adjecto lemmate

CORONATA TRIUMPHAT

Sap. 4. subterque legebatur scriptum sequens chronographicum

Sa**C**rat**V**s **C**oronatae **D**e**I**parae tr**IVM**ph**V**s

III. Aliquantulum infra super epistyliis hinc, et hinc distributis adstabant quatuor principales Prophetae adaptato quisque Sacrae historiae textu alludens ad coronationem, et merita Virginis Mariae sub quorum dextero latere stantes quoque cernebatur Summus Pontifex, Vaticanum, et Religio Seraphica: sinistra verò Carolus VI. Imperator, item Carolus Archidux Austriae, qui Sacrum hunc Montem curae, et vigilantiae Fratrum Minorum concredidit, et Civitas Goritiensis cum suis respectivis elogiis (de quibus paulo infra) unumquodque optime ad rem, et personas ipsas faciens. In superliminari praeterea ejusdem portae lemmatis loco sequens â duobus Angelis sustentatur c[h]ronographicum[2]

In**DVL**gent**I**a p**L**enar**I**a

Sa**C**ra o**C**t**IDV**ana **C**e**L**ebr**I**tate **C**oronatae

Coe**LI** Reg**I**nae

IV. Ad extremas praeterea partes ejusdem triumphalis machinae super aliis distinctis epistyliis innixae repraesentabantur quatuor orbis partes Coronas, et Sceptra Regnorum demisissima apotheosi Magnae Coelorum Reginae offerentes. Has stipabant Angeli duo gloriosa vexilla gestantes, in quorum uno lateris nempe dextri chronographicum hoc legebatur epiphonema

E**CC**e ref**V**g**IVM** a**D**est **V**en**I**te

in altero verò

H**VIC VI**rg**I**n**I C**hr**I**st**I** parent**I** honore**M D**ate.

Ad artificiosam denique hujusmodi machinae basim suffixa erat haec subscriptio: *Porta triumphalis ante Sancti-Montani Templi frontispicium erecta anno MDCCXVII. Sexta Junii, quo portentosa Imago Virginis una cum Divino Filio ad normam Vaticani ritus solemnissime fuit coronata Goritiae.*

V. Exterior similiter, sicut et interior Ecclesiae ornatus singularem quamdam undequaque spirabat magnificentiam, et venustatem. Parietes ejus, atque intermediae collaterales columnae instructae erant symbolis ovalis figurae in tela depictis Marianae gloriae connotativis. Numerabantur haec triginta sex cum respectivis lemmatibus, et versibus ad eumdem finem eleganter accomodatis, â P. Athanasio Haffner Ord. Min. Reform. Sacerdote, et hujus Provinciae alumno scriptis. Totum demum Sacrosanctum Delubrum undique aulaeis pretiosis, aliave possibili Ecclesiastica supellectile

z dodanim napisom

NOSI VENEC IN SLAVI ZMAGO (Mdr 4)

in spodaj je bilo mogoče prebrati naslednji napis s kronogramom:

Sa**C**rat**V**s **C**oronatae **D**e**I**parae tr**IVM**ph**V**s

<Zmagoslavje, posvečeno kronani Božji materi>

III. Nekoliko nižje na stebrih so, razvrščeni na eno in drugo stran, stali štirje veliki preroki in vsakemu je bilo dodano besedilo iz svete zgodovine, ki je namigovalo na kronanje in zasluge Device Marije, pod katerih desno stranjo je bilo mogoče videti tudi papeža, Vatikan in serafski red, na levi strani pa cesarja Karla VI., prav tako avstrijskega nadvojvodo Karla, ki je to sveto goro zaupal skrbi in čuječnosti manjših bratov, ter mesto Gorico z njenimi nanjo nanašajočimi se hvalnicami (o katerih bo govor malce niže), ki je sleherno hvalnico odlično namenjala posamezni stvari in samim osebam. Vrh tega sta nad vratno pregrado teh istih vrat namesto mota dva angela podpirala naslednji napis s kronogramom:

In**DVL**gent**I**a p**L**enar**I**a

Sa**C**ra o**C**t**IDV**ana **C**e**L**ebr**I**tate **C**oronatae

Coe**LI** Reg**I**nae

<Popolni odpustek

ob svetem osemdnevnem praznovanju kronane

Kraljice neba>

IV. Vrh tega so bili na obeh skrajnih koncih te zmagoslavne konstrukcije, sloneči na drugem barvitem ogredju, upodobljeni štirje deli neba, ki so veliki nebeški Kraljici z nadvse ponižnim poveličevanjem ponujali krone in žezla kraljestev. Te sta obdajala dva angela, ki sta nosila slavilne prapore, in na enem od teh, in sicer na desni strani, je bilo mogoče prebrati ta vzklik s kronogramom:

E**CC**e ref**V**g**IVM** a**D**est **V**en**I**te

<Glejte, pribežališče je tu, pridite>,

na drugem pa:

H**VIC VI**rg**I**n**I C**hr**I**st**I** parent**I** honore**M D**ate

<Tej Devici, Kristusovi materi, izkazujte čast>.

Končno je bil na umetelno osnovo konstrukcije pritrjen ta pripis: *Zmagoslavna vrata pred pročeljem svetogorskega svetišča so bila postavljena leta 1717, 6. junija, ko je bila čudodelna podoba Device skupaj z božanskim Sinom po predpisanem načinu vatikanskega obreda nadvse slovesno kronana v Gorici.*

V. Podobno sta iz zunanjega kakor tudi iz notranjega okrasja cerkve vsepovsod dihali neka izjemna veličastnost in mikavnost. Njene stene in vmesni stranski stebri so bili opremljeni z emblemi ovalne oblike, ki so bili narisani na platno in so kot atributi zaznamovali Marijino slavo. Našteti jih je bilo mogoče 36 skupaj z nanje nanašajočimi se moti in verzi, prefinjeno prilagojenimi za ta isti namen, ki jih je napisal pater Atanazij Hafner, duhovnik reda manjših bratov reformatov in gojenec te province. Naposled je bilo celotno prečastito svetišče vsepovsod odeto z dragocenimi zastori in drugo možno cerkveno

690

vestiebatur, mirumque in modum refulgebat: tacitis hic aliis ad eumdem ornatum minutatim pertinentibus pomposa potissimum illuminatione ducentarum, et octoginta quatuor candelarum non comprehensis quadraginta gravioris ponderis ad cultum solius Virgineae Arae, et Capellae specialiter deputatis, neque aliis pluribus, quae ad celebrationem Missarum, et Divinorum Officiorum ministerium ordinabantur.

VI. Extra hanc ipsam Sacram Aediculam pannis sericeis auro et argento contextis amictam, aliove caeteroquin praediviti decore exornatam ad dextram videlicet ejus et contiguum Sanctuarium latus paratus videbatur Thronus, et Faldistorium cum pendente [Baldachino][3] pro Coronatore Antistite cum hoc appenso Summae gratitudinis ergo â Conventu Montis Sancti elogio

ANTISTITEM
Georgium Franciscum Xaverium
de Marotti
quem Liburnia genuit
Ast ad capescenda quaeque grandia
Urbis, et Orbis
Hic lege Mariane Viator
ibi Ille
omnem artem Virtuti vectigalem efficere
acceptam lucem ita diffundere in caeteros
ut in se non minuere, sed augere videatur,
altissime addidicit
Ibi
Ad Infulas, et Tiaras non incessit, sed volavit
alas, quas aetas necdum formare poterat
Morum gravitas
Vitae Candor
Virtutum Charites
perfectissimas efformavêre
Inde
ut Urbe Sancta
Mitratus Consecratus
Dignis latis, vel aureo saeculo dotibus
ornatus
ut sacratissimae Triadis vices agat
ad Montem Sanctum
destinatur.
Haec namque in Coelis
gloriosissime
coronat
MARIAM
ille in terris
In Monte Sancto

opremo in se je čudovito bleščalo: tukaj naj zamolčim druge posamične stvari, ki so bile del tega istega okrasja, še zlasti razkošno razsvetljavo, ki jo je dajalo 284 sveč, v katere pa ni zajetih 40 težjih sveč, posebej namenjenih za čaščenje samega oltarja Device in kapele, pa tudi številne druge stvari, ki so bile nameščene za obhajanje maš in za pomoč pri svetih obredih.

VI. Zunaj same svete kapele, odete v svilene tkanine z vtkanim zlatom in srebrom, ter tudi sicer okrašene z nadvse bogatim okrasjem, je bilo desno od nje in nje dotikajočega se svetišča mogoče videti pripravljen širok prestol in zložljivi stol z visečim baldahinom za škofa okronjevalca, in sicer s to pripeto hvalnico zavoljo najvišje hvaležnosti s strani svetogorskega samostana:

O ŠKOFU
Juriju Frančišku Ksaverju
Marottiju,
ki ga je rodila Liburnija,
a za dosego slehernih velikih stvari mesta in sveta,
beri tukaj, Marijin popotnik,
kjer se je oni
prevzvišeno naučil
sleherno umetnost narediti za davek kreposti
in prejeto luč tako razlivati na druge,
da se zdi, da se v njem ne manjša,
ampak povečuje.
Tam
k infulam in tiaram ni zakorakal, ampak poletel;
krila, ki mu jih življenjsko obdobje še ni moglo oblikovati,
so resnobnost nravi,
blišč življenja
in mikavnosti kreposti
izoblikovali do popolnosti.
Nato,
ko je v svetem mestu
bil mitriran in posvečen,
se je okrašen z izjemnimi odlikami, vrednimi celo zlate
dobe,
namenil na Sveto goro, da bi tu nastopil
v vlogi presvete Trojice.
Ta namreč v nebesih
preslavno
krona
MARIJO,
on na zemlji
na Sveti gori.

Sexta Junii, qua Sacerdos, Episcopus
Praepositus creatus
Eamdem
(obstupesce mysterium)
solemnissime meruit coronare.
Immortalitate itaque Illustrissime, et
Reverendissime Praesul
donetur dextera tua
Tantam digna coronare Reginam
Indubie hanc tibi gloriam caelestes
inviderent Spiritus
Si terris invidia excedere posset
Interim Sexta Junii
Quae tibi ad Salutem hucusque extitit
ut sit etiam
sed non nisi post Saeculum
Tuae in Coelis coronationis Praeco
De**V**o**V**et **C**oet**V**s **M**ont**I**s San**Ct**I**.

VII. Collaterales denique januae ejusdem Ecclesiae tegebantur afforis triumphalibus valvis minoris quidem mollis materialis, sed non jam virtutis, et artis. Super unamquamque illarum positum erat symbolum unum industriosa pictoris manu adumbratum, in quorum primo, quod respiciebat ad Orientem, et pagum Gargarensem, ubi natales suos traxit Ursula Ferligoinizza Mariani miraculi nuntia artificiosa haec ad propositum historicae praesentis opellae valde appropriata carmina legebantur:

Ad Genitricem Agni vocat armentaria Virgo
Vis lac, aut lanam? donat utrumvis ovis.
ô lac, ô lanam! quid caelum? terra quid ultra
(imo quid ipse Deus gratius optet) habent?

In secundo verò ad occidentem, et portam Conventus collocato videre erant sequentia:

Hic fore propitiam voce viva Virgo spopondit
quae verum genuit, non nisi vera promit.
Tu tamen huc veniens fors non potiere petitis
qui sine corde petit, non sine corbe redit.

Tandem in alio distincto Symbolo appenso ad Capellam Sancti Patris S. Francisci in summitate scalarum tota series mysteriosae ejusdem opellae praefigurabatur his quatuor versibus:

Summus apex Thronus, desertum Regia factum est
mulcet Reginae fulva corona caput
Quisquis eges, fidenter adi! Stabit illa promissis
ut nullus timeat, rustica virgo monet.

Šestega junija, [v mesecu,] ko je postal duhovnik, škof
in prošt,
si je zaslužil
(le strmi nad skrivnostjo!),
da to isto <Marijo> nadvse slovesno krona.
In zato, presvetli in prečastiti visoki
dostojanstvenik, naj bo z nesmrtnostjo
obdarovana tvoja desnica,
vredna kronati tako veliko Kraljico!
Nedvomno bi ti nebeški duhovi
podelili to slavo,
če bi zavist mogla zapustiti zemljo.
Medtem pa šesti junij,
ki je bil vse doslej namenjen tvoji blagodati,
naj bo tudi,
toda šele čez stoletje,
glasnik tvojega kronanja v nebesih.
De**V**o**V**et **C**oet**V**s **M**ont**I**s San**C**t**I**.

<Posveča zbrana svetogorska množica.>

VII. Nazadnje so bila stranska vrata te iste cerkve na zunanji strani zakrita z zmagoslavnimi durmi, ki so bila sicer manj masivna, a nič manj odlična in umetelna. Nad vsakim od teh vratnih kril je bil postavljen po en emblem, naslikan z marljivo slikarjevo roko, in na prvem od teh, ki je gledal proti vzhodu in vasi Grgar, od koder je po rodu izhajala Urška Ferligojnica, glasnica Marijinega čudeža, je bilo mogoče prebrati te umetniško dognane, za namen pričujočega zgodovinskega opravilca zelo primerne verze:

K Jagnjeta zdaj Porodnici poziva dekle pastirica;
Volno? Si mleko želiš? Ovca oboje ti da.
Volna in mleko! Kaj več še imata nebo in pa zemlja?
Kaj bi bolj všečno bilo samemu Bogu kot to?

Na drugem emblemu pa, ki je bil postavljen proti zahodu in vratom samostana, je bilo mogoče videti naslednje verze:

Z glasom je živim Devica naklonjenost tu obljubila,
ta, ki resnico rodi, zgolj, kar je res, govori.
Najsi ti sem si prišel in se prošnje ti niso spolnile,
tistemu, kdor brez srca prosi, košarico dá.

Naposled je bila na drugem, povsem ločenem emblemu, obešenem pri kapeli svetega očeta svetega Frančiška na vrhu stopnic, upodobljena cela serija tega skrivnostnega opravila s temi štirimi verzi:

V prestol najvišji se vrh spremenil je in pušča v palačo,
rdečkastožolta gladi krona kraljici glavó.
Vsak, ki si v stiski, zaupno pristopi! Obljube izpolni;
naj se nihče ne boji, kmečko dekletce bodri.

692

VIII. Elogia, quae occasione hujus solemnitatis affixa cernebantur, jam enumeranda veniunt. Ad portam itaque scalarum immediate ante introitum ad ipsum Coemeterium positum erat quadrum sat amplum complectens primum Elogium, quo devoti Peregrini invitabantur ad Coronationis celebritatem hujus tenoris

Firma Viator gressum
Patriam aggressurus in terra
E qua
Propior pateat ad astra via
Sancta est
errare non potest
Tuus
quem liquisse putabas
Incolatus
Exile est exilium, si non exitium
Ibi
Tuae mentis sint aedes, ubi Matris est sedes
Si Filius es, Domi es.
Libera te
â calceamentis demissae Mentis
liberius iturus in alta
ut terrenis nudatus affectibus
gravissimo animae negotio
serius occurras
Vis particeps esse gloriae coronandae Matris
Accede ut filius
(Servi enim anathemata ferant, non
Diademata)
Ut et tu aliquando
â Matre, et Filio merearis
Coronari.
As**C**en**D**e peregr**I**ne e**X**pe**C**tat te **VI**rgo
Mater

IX. Ad pedes dein graduum prope Capellam secundam in descendendo aliud extabat Elogium, cujus tenore Mariae Viatores salutabantur, simulque disponebantur ad consequendos Caelestium gratiarum thesauros

Ave
Mariane Viator
Votorum tuorum metam attigisti
imo justitiae, et sanctitatis apicem
dum comitibus pietate, et devotione

VIII. Že prihajajo napisi, ki jih je bilo mogoče videti pritrjene ob priložnosti te svečanosti in jih je treba še našteti. Pri vratih stopnišča torej, neposredno pred vhodom na samo pokopališče, je bila postavljena precej velika plošča, na kateri je bil prvi napis, ki je predane romarje vabil na slovesnost kronanja s to vsebino:

Ustavi korak, popotnik,
si na tem, da vstopiš v domovino v deželi,
iz katere
se odpira bližja pot do zvezd.
Sveta je;
ni mogoče zabloditi.
Tvoje
bivanje, za katerega si menil, da si ga
pustil za sabo,
je uborno izgnanstvo, če ne smrt.
Tam
naj bo svetišče tvojega duha, kjer je Materino bivališče;
če si sin, si doma.
Osvobodi se
obuval potrtega duha,
da boš svobodneje šel v višave,
da se boš brez zemeljskih občutij
resneje soočil
z nadvse težko nalogo za dušo.
Hočeš biti deležen slave Matere, ki mora biti okronana?
Pristopi kot sin
(služabniki naj namreč nosijo žrtvene darove,
ne kron),
da si tudi ti nekoč
zaslužiš, da te Mati in Sin
kronata.
As**C**en**D**e peregr**I**ne e**X**pe**C**tat te **VI**rgo
Mater
<Povzpni se, popotnik, pričakuje te Devica
Mati>.

IX. Nato je bil ob vznožju stopnic blizu druge kapele pri spustu drugi napis, ki je s svojo vsebino pozdravljal popotnike in jih obenem pripravljal na doseganje zakladov nebeških milosti:

Pozdravljen,
Marijin popotnik,
dosegel si cilj svojih molitev,
še več, vrh pravičnosti in svetosti,
ko si se ob spremstvu pobožnosti in predanosti

MONTEM SANCTUM
non ut speculator
sed ut Sanctitatis Zelotes
conscenderis.
Certe fides docet
cum Sancto Sanctum fieri
quidni in Monte Sancto
In quo Deo beneplacitum est habitare
ut qui Sanctus est, Santificetur adhuc
et qui non est, fiat.
Sanctum te fore ambigas?
absit
Pulchritudo justitiae Mons Sanctus
Testatur Propheta
non nisi
Dulcedinem
Imo lac, et mel stillat
quibus gustatis utique
sciet reprobare malum,
et eligere bonum
quid sanctius?
Te nunc pro tunc
ad hunc Montem Sanctum
ante centum septuaginta octo annos
ipsa Coeli, terraeque Regina
(Dum Ursulae Ferligoinizae comparens
dixerit
ut hic petat gratias)
solemnissime invitavit
quaeris causalem?
Leva in circuitu oculos tuos, et vide
Omnes isti congregati sunt, et venerunt
ut celebrent diem solemnitatis ejus.
Licet enim ante saecula in Coelis
coronata triumphet
FILIUS
Deus Deorum Dominus
etiam
In Monte Sancto
hodie coronatam habere voluit,
qua Matri duplicandos honores
decrevit.
Ascende igitur
In hanc Regiam
Te jam Coelestes Ministri expectant.
Cave, ne oculos tantae Majestatis offendas.
Excute pulveres de pedibus tuis
Et vide, si via iniquitatis in te est.

povzpel na
SVETO GORO
ne kot gledalec,
ampak kot gorečnež za
svetostjo.
Vera vsekakor uči,
da svet postaneš s svetim.
Zakaj ne bi na Sveti gori,
na kateri je Bog naklonjeno sklenil prebivati,
da se ta, ki je sveta, še zdaj posvečuje,
tudi ta, ki ni svet, postal <svet>?
Dvomiš, da boš svet?
Nikar!
Lepota pravičnosti, Sveta gora
– o tem priča prerok –
cedi zgolj in
samo sladkost,
še več, celo mleko in med,
in kdor ju bo poskusil, bo vsekakor
znal zavračati húdo
in izbirati dobro;
je kaj svetejše?
Tebe je zdaj za tedaj
k tej Sveti gori
pred stooseminsedemdesetimi leti
sama Kraljica neba in zemlje
(ko se je prikazala Urški Ferligojnici in
ji dejala,
naj tukaj prosi milosti)
nadvse slovesno povabila;
sprašuješ, kaj je razlog?
Povzdigni svoje oči naokrog in poglej,
vsi ti so se zbrali in so prišli,
da bi proslavili dan njenega praznika.
Čeprav namreč nosi venec in slavi zmago pred
stoletji v nebesih, jo je
SIN,
Bog bogov, Gospod
hotel
danes imeti kronano
tudi na Sveti gori,
kjer je Materi določil dvojne
časti.
Povzpni se torej
v to kraljevo palačo,
nebeški služabniki te že pričakujejo.
Pazi, da ne razžališ oči tolikšnega Veličastva.
Otresi prah s svojih nog
in poglej, ali je v tebi pot bridkosti.

694

Coronatio Reginae Sanctorum
Jure exigit Ministros, et spectatores Sanctos
omnia praestare poteris,
fac ergo
coronaberis.

X. Ad dexterum successive latus ejusdem portae triumphalis Summo Pontifici Clementi undecimo sequens consecratum prostabat Elogium

Tibi Pontifex
usque, et usque maxime
Petri, quos spondes,
auguramur annos
Dignus tantum, et amplius vivere,
et hinc, ut candide dicam
ALBANUS es
Mauros odis
Urbinas es, vel ideo Urbanus
Incarnatus noster Seraphim
a
Matre Joannes audiit
Franciscus â Patre
utrumque
In Orbem, et Urbem tulisti nomen
quid me prohibet
Te Seraphim dicere
Joannes Franciscus Assisias Minor
Clericus esto Maximi Sacerdotis
Tu proinde
Pontifex Maxime
fove, et fave Minoribus
O Clemens pia Clementem servato Maria
Pontifex iste
O Plenipotentiaria thesaurorum Dei
passim auro te redimit!
redde vicissim
CLe**M**ent**I XI** so**LV**en**D**o es

XI. Ad sinistrum autem dictarum valvarum sequebatur aliud Carolo tertio Hispaniarum Regi, et Sexto Romanorum Imperatori Augustissimo dedicatum elogium hujus tenoris

Carolo bis tertio quia Sexto
Alteri Quinto
Suppari Primo
Nulli Secundo
Imperatori, Monarchae, Regi
Romano, Catholico, Apostolico

694

Kronanje kraljice svetnikov
upravičeno zahteva svete pomočnike in gledalce.
Vse boš lahko izpolnil,
poskrbi torej,
da boš kronan.

X. V nadaljevanju na desni strani teh istih zmagoslavnih vrat je bil na ogled naslednji napis, posvečen papežu Klemenu XI.:

Tebi, papež,
venomer in venomer najvišji,
Petrova, ki jih obljubljaš,
želimo leta.
Vreden <si>, da živiš toliko in še dlje,
in zato da povem bleščeče belo,
si ALBANI,
sovražiš Mavre,
si Urbinec, zaradi tega tudi urban,
naš utelešeni seraf,
ki
te je mati klicala Giovanni,
oče Francesco,
in obe
imeni si ponesel v svet in mesto.
Kaj mi preprečuje
imenovati te seraf,
Janez Frančišek Asiški mlajši?
Bodi klerik najvišjega duhovnika.
Zato ti,
najvišji pontifeks,
podpiraj in pospešuj manjše brate!
O blaga blažena Marija, ohrani Klemena!
Ta papež tebe,
ki imaš polnomočje nad zakladi Boga,
povsod krasi z zlatom,
ti pa povrni v zameno,
CLe**M**ent**I XI** so**LV**en**D**o es.
<bodi Klemenu XI. v odrešitev!>

XI. Levo od omenjenih vrat je sledil drug napis, posvečen Karlu III. kot kralju Španij in VI. kot prevzvišenemu rimskemu cesarju, z naslednjo vsebino:

Karlu dvakrat Tretjemu, ker je Šesti,
drugemu Petemu,
skoraj enakemu Prvemu,
za nikomer drugemu
cesarju, monarhu, kralju
rimskemu, katoliškemu, apostolskemu

695
N° 30.

Gloriosissimo, Augustissimo, Optimo
Orientis Hespero
Occidentis Phosphoro
Europaei blandimento Decoris
Exotico Asiae terrori
Uni propemodum famae negotio
Hujus Excelsi Sanctuarii Celsissimo Domino
Ob prodigiosam nostram Gratiarum Matrem
Aureis cum Filio coronis
Vaticano ritu inauguratam
demisissima reverentia
T**I**b**I** **C**aesar**I** perenn**I**ter a**V**g**V**sto **DIC**ant **MI**nores
et applaudunt
Anno
† q**V**o
prae**C**eptore E**V**gen**I**o a**L**ba grae**C**a **L**at**I**ne
DIDICIt, et e**CCL**es**I**ae a**L**bo **I**nserta est.

Hoc anno 16. Augusti Belgradum â Turcarum tyrannide Caesaris armis vindicatum, et Ecclesiae Romanae restitutum.

XII. His pariter accesserunt quatuor alia per Ordinem distributa Elogia Caroli nempe Archiducis Austriae, Illustrissimi, et Reverendissimi Vaticani Capituli Sancti Petri, Inclyti Comitatus Goritiensis, et Seraphicae Religionis. Primum Carolo Archiduci dicatum sic sonabat:

CAROLO
Austriae quondam
Archi-duci, et Luci
Mariani partem trophaei
ex debito sacramus
Felicem, et in cinere Principem
cujus in dominio
Universi Domina
Gratiarum sibi elegit Sedem.
Ô te felicem locatricem
pientissime Carole
qui sterilem fundum
tam solicitae cultrici meliorandum elocasti
quem Marianorum Clientum myriades
affatim, et perpetim colunt
beneficiorum imbribus
Ex CONDICTO
permissum
hinc
secundo jam saeculo
In excelso hoc Sacri Montis jugo
juges vernant gratiarum flores

preslavnemu, prevzvišenemu, najboljšemu,
Večernici Vzhoda,
Danici Zahoda,
dražesti evropskega krasa,
inozemski grozi Azije,
skorajda edinemu, s katerim si daje opravka sloves,
tega visokega svetišča nadvse prevzvišenemu oblastniku,
zaradi naše čudodelne Matere milosti
skupaj s Sinom z zlatima kronama
po vatikanskem obredu inavgurirane
z nadvse ponižnim spoštovanjem
T**I**b**I** **C**aesar**I** perenn**I**ter a**V**g**V**sto **DIC**ant **MI**nores
<tebi, cesarju večno vzvišenemu posvečajo manjši bratje>
in ti ploskajo.
Leta,
† q**V**o
<† katerega>
prae**C**eptore E**V**gen**I**o a**L**ba grae**C**a **L**at**I**ne
<se je pod učiteljem Evgenom Beograd naučil>
DIDICIt, et e**CCL**es**I**ae a**L**bo **I**nserta est
<latinsko in je bil vnesen v seznam Cerkve.>

Šestnajstega avgusta tega leta so cesarjeve oborožene sile Beograd osvobodile tiranije Turkov in ga znova priključile rimski Cerkvi.

XII. Ob teh so bili še štirje drugi, po vrstnem redu razporejeni napisi, in sicer avstrijskega nadvojvode Karla, presvetlega in prečastitega vatikanskega kapitlja svetega Petra, slavne grofije Goriške in serafskega reda. Prvi, posvečen nadvojvodi Karlu, se je glasil takole:

KARLU,
Avstrije nekoč
nadvojvodi in Luči!
Kot del marijanske trofeje
na osnovi dolga posvečujemo
srečnega celo v pepelu kneza,
v čigar gospostvu
si je Gospa vesoljstva
izbrala sedež milosti.
O, ti srečna zakupnica!
Preblagi Karel,
ki si nerodovitno zemljišče
tako skrbni obdelovalki dal v najem, da ga izboljša,
ki ga desettisoči Marijinih varovancev
nenehno in kar naprej obdelujejo
z deževji dobrih del.
Po POGODBI
z dovoljenjem
zato
že drugo stoletje
na tem Svete gore visokem vrhu
vedno cvetijo rože milosti,

696

fructus innumeros ubertim afferentes
Rectè proin conjecturaverimus
Magnam hanc Gratiarum Matrem
quae in tua hodie ditione
indicibili Jubilo
innumero inspectante populo
coronatur
Comparticipem accidentalis gloriae te futurum
quippe
qui coronandae Sedem Virgini
Tua munificentia mutuâsti
Augustissimae Domus Tuae
non fide, sed Religione
Minores posuêre

XIII. Alterum Elogium Illustrissimo, et Reverendissimo Vaticano Capitulo consecratum hunc continebat sensum:

Tibi omnimodis Illustrissimo
Vaticani Capitulo
laudes debemus, et gratias
Biennium inter
nostra in Provincia
bis Virginem coronasti.
Tu Canonia es, cui Papa Episcopus
satis
et abunde dixi
Tuo datum est arbitratui
ex alto decernere
quae
MARIANA ICON
qua
Thaumaturga prodigiorum
aureis mereatur coronis insigniri
Tu facultatem, tribuit Catharina coronas
reddet utrimque vices, hinc Deus, inde
parens
si quoties
Virginem Coronasti
toties
â Virgine Coroneris
obryzo perfusa imbre
â tua propemodum gloria
opprimeris.
Erro
Caput habes, quod mundo sucollat
infinitis quasi coronis
ferendo est
Retribuere dignare Domina
Tibi, nobisque

ki obilno prinašajo brezštevilne sadove.
Zato bi pravilno domnevali
za to veliko Mater milosti,
ki je danes v tvojem gospostvu
z neizrekljivo veselim vzklikanjem
ob navzočnosti brezštevilnega ljudstva
kronana,
da boš ti sodeležnik pripadajoče slave,
še zlasti ker
si s svojo velikodušnostjo Devici,
ki bo kronana, posodil bivališče
svoje prevzvišene vladarske hiše
ne zaradi dane besede, ampak zaradi pobožnosti.
Postavili manjši bratje.

XIII. Drugi napis, posvečen presvetlemu in prečastitemu vatikanskemu kapitlju, je imel naslednjo vsebino:

Tebi, na vse načine presvetlemu
vatikanskemu kapitlju,
smo dolžni hvalo in zahvalo:
v dveh letih
si v naši provinci
dvakrat kronal Devico.
Ti si kolegij kanonikov, ki mu je papež škof
dovolj
in izdatno dejal:
»Tvoji presoji je predano
z višave odločati,
katera je
MARIJINA PODOBA,
zaradi katere
si Čudodelnica čudežnih znamenj
zasluži, da se jo okrasi z zlatima kronama.«
Ti si podelil možnost, Katarina [je podarila] kroni,
obema bo v zameno povrnil, na tem svetu Bog, na onem
mati;
če bi, kolikorkrat
si okronal Devico,
bil tolikokrat
okronan od Device,
orošene z dežjem iz čistega zlata,
bi te tvoja slava malodane
dušila.
Motim se.
Imaš glavo, namenjeno temu, da nosi svet,
kakor da si naprtuje neštete krone.
Imej za vredno, Gospa, poplačati
tistim, ki zate in za nas

tanta facientibus
post mortalem diu, feliciterque protractam
vitam aeternam.
Conser**V**a **V**at**IC**an**VM D**e**I**para

XIV. Tertium Elogium honoribus Inclytorum statuum Comitatus Goritiensis oblatum sic sonabat:

Excelsi Comitatus
Goritiensis
Inlcyti status, et Ordines
congratulamur vobis de vestra, nostraque
Deipara
â Deo praeservata, â vobis conservata.
Nobilitas, et Aevum
Vestro de primatu contendunt
Magnum illud humanae celsitudinis prodigium
Julius Caesar
Suum te forum elegit
ter geminam Charitum
prae universis
quibus dominabatur Mundi plagis
Suo te Nomine dignatus
et incolatu
Si tantus
Orbis, et Urbis Arbiter
Septicolli Dominae
Te
potiorem habuit
non est cui amplius compareris
nulli recte comitatui cedes!
quippe
Qui tot clari Sanguinis S. R. I. Comitibus
abundas
Bis plane Comites, quia Comes
Barones
non tam liberi, quam liberales
Comes in Matrem
liberales in Fratres
benignissimi Patres
propensissimi in Dominam
in Servos profusi.
Vos
Sacri Montis hujus culmen, et columen
vestra pietate, et munificentia
altius evexistis
Sanctuarii devotionem exemplo
propagastis
manutenentiam largitate

toliko storijo,
po dolgo in srečno podaljšanem umrljivem <življenju>
z večnim življenjem.
Conser**V**a **V**at**IC**an**VM D**e**I**para
<Ohrani Vatikan, Božja mati.>

XIV. Tretji slavilni napis, posvečen častem slavnih stanov grofije Goriške, se je glasil takole:

Vzvišene grofije
Goriške
slavni stanovi in redovi,
čestitamo vam za vašo in našo
Božjo Mater,
od Boga prihranjeno, od vas ohranjeno.
Plemenitaštvo in večnost
tekmujeta za prvenstvo nad vami,
tisto veliko čudo človeške visokosti
Julij Cezar
te je izbral za svoj forum
kot trikrat dvojno Harit,
bolj kot vse
predele sveta, ki jim je gospodoval,
te je imel za vredno svojega imena
in bivanja.
Če je tako mogočen
vladar sveta in mesta,
gospodarja na sedmih gričih,
tebi
dal prednost,
ga ni <predela>, s katerim bi te bolj primerjali,
upravičeno ne boš zaostajala za nobeno grofijo!
Kajti
ti, ki imaš toliko grofov Svetega rimskega cesarstva slovitega rodu,
vsekakor dvakrat grofe, kajti grof <in>
baroni <so>
ne tako svobodni kot <so> velikodušni,
prijazni do Matere,
velikodušni do bratov,
nadvse dobrotljivi očetje,
izjemno naklonjeni Gospe,
darežljivi do podložnikov.
Vi
ste vrh in steber te svete gore
s svojo pobožnostjo in radodarnostjo
povzdignili še višje,
čaščenje svetišča ste razširili
z lastnim zgledom,
vzdrževanje z radodarnostjo,

698

ita fulgore Virtutum
ut claritate Natalium
populo praelucentes.
Pergite
Patriae Patres fovere Fratres
Qui pro Vobis Filiis vigilant apud Matrem
quae
Vere **M**ater g**L**or**I**a sa**LV**s patr**I**ae
et a**DV**o**C**ata est

XV. Quartum denique Elogium Seraphicae Religionis his conceptum erat verbis

Hos quisquis offendis apices
cilium in arcum age!
Spreto jam argento
tractant Minores aurum
et quibus coronati prohibentur
coronas ambiunt.
Suspende Viator scandalum
cave, dicas:
Ô malam rem!
Hi quippe
in ima sese dejecti
Summae Genitricis gloriam
toto Marte promovent
ut unum eis diceres Mariae gloriae
negotium.
Absit invidia
Matrem in Filio, in Matre Filium
contra torrentes tutati sunt,
sequentur imposterum
quae
eos ante, et saecula
immaculata fuit
illos per, et saecula
immaculata firmata est.
Hinc
quia maxima semper Regina fuit
et nunquam
(licet se Ancillam dixerit)
alteri Domino serviît
â Servis suis Minoribus
qui pro ejus gloria certantes
Victores
non semel evaserunt
iterum coronatur
De**V**o**V**er**V**nt se **C**ape**LL**an**I** **Mi**nores

tako z bleščavo vrlin
kot s sijajnostjo rodovin
bleščeč se pred ljudstvom.
Še naprej
očetje očetnjave, podpirajte brate,
ki za vas, sinove, bdijo pri Materi,
ki
Vere **M**ater g**L**or**I**a sa**LV**s patr**I**ae
et a**DV**o**C**ata est.
<je resnično Mati, slava, rešitev očetnjave
in besednica.>

XV. Dalje je bil četrti napis serafskega reda sestavljen s temi besedami:

Vsakdo, ki prideš na te vršace,
daj, <usmeri> oko v slavolok!
Manjši bratje so že zanemarili
srebro in nosijo zlato
in tistim, ki jih ni bilo dovoljeno kronati,
nadevajo krone.
Nikar se ne pohujšuj, popotnik,
nikar ne reci:
»O, slaba stvar!«
Ti namreč
potem, ko so sebe povsem ponižali,
slavo najvišje Porodnice
razširjajo z vso bojevitostjo,
tako da bi rekel, da je slava Marije njihov edini
opravek.
Stran z zavistjo!
Mater v Sinu, v Materi Sina
so obvarovali pred hudourniki,
sledili bodo v bodoče
njej, ki
je pred njimi in pred stoletji
bila brezmadežna,
z njih pomočjo in skozi stoletja
je bila potrjena kot brezmadežna.
Zato
ker je bila vedno največja Kraljica
in nikoli
(čeprav je sebi rekla »služabnica«)
ni služila drugemu Gospodu,
jo njeni služabniki, manjši bratje,
ki so v spopadih za njeno slavo
več kot enkrat
izšli kot zmagovalci,
znova kronajo.
De**V**o**V**er**V**nt se **C**ape**LL**an**I** **MI**nores
<Zaobljubili so se kaplani, manjši bratje.>

XVI. Alia denique gemina Elogia pro Peregrinis ê loco Sancto isto, et sede divinarum gratiarum Mariaeque Coronationis discessuris, quaeque pro monitorio, utilique eorum argumento apprime consonabant, exposita erant. Unum juxta Capellam ejusdem Sancti Patris, aliud ad praedictarum Scalarum limina primi tenor talis est:

A nobis recessuri
ad vos redite
Viatores
Fructum, quem in hoc Sanctuario legistis
hic iterum lecturi
duo vos oportet facere:
hinc domum ire, et hinc nunquam recedere
non vecordes hinc abituri
hic si corda sineritis
et nunquid
Tota vobis ad gratiam composita videbatur
Gratiarum Mater?
Nolite immaculatam ejus pulchritudinem
in rugas cogere
per peccati deformitatem.
Haec Superna, et Suprema Domina
terribilis, ut castrorum acies ordinata
tutabitur vos â legionibus inferis:
si Superis legibus obaudientes fueritis,
ab ea tamen offensa non defendemini.
Semper hic prostant gratiae,
ni obstent demerita
Reddite .. si .. accepistis
sin minus
Redite!
Ite
Benedicti â Matre
â Filio audituri:
Venite Benedicti!
Spectabilissimi Mariae triumphi
Admiratores fuistis, et testes in Via
majora videbitis in patria
Q**V**an**D**o **C**oronata **M**ag**I**s prop**I**nq**V**e
Cernet**V**r.

XVII. Alterius Elogii ad eosdem abeuntes Peregrinos sonantis ad scalarum limina expositi hic est tenor:

Siste paulisper gradum
Mariane Viator.
Scito non satis esse Sanctum
ex Monte Sancto
discedere
Justus Judex
perseveranti dumtaxat usque in finem
dare Coronam gloriae
decrevit.

XVI. Dalje sta bila na ogled postavljena druga dva napisa za romarje, ki bodo odhajali s tega svetega kraja ter sedeža božjih milosti in Marijinega kronanja, sleherni od njiju v opomin in s svojo koristno vsebino sta se povsem ujemala. Eden je bil ob kapeli tega istega svetega očeta, drugi na začetku prej omenjenih stopnic; vsebina prvega je takšna:

Ko boste odšli od nas,
se vrnite k sebi,
popotniki!
Da bi si sad, ki ste ga nabrali v tem svetišču,
tukaj znova nabrali,
morate storiti dvoje:
od tod oditi domov in od tod nikoli oditi;
od tod ne boste odšli brezsrčni,
če boste tukaj pustili srca.
Ali se vam
ni zdelo, da vam je Mati milosti
za milost vsa naklonjena?
Nikar torej njene brezmadežne lepote
ne skrunite
z iznakaženostjo greha.
Ta vsevišnja in najvišja Gospa
je strašna kakor vojska v zastavah,
varovala vas bo pred peklenskimi legijami,
če boste pokorni nebeškim zakonom;
kljub temu pa vas, če bo razžaljena, ne bo branila.
Tukaj so vedno na voljo milosti,
če ne preprečujejo grehi.
Vrnite … če … ste prejeli,
in če niste,
se vrnite!
Pojdite,
blagoslovljeni od Matere,
ki boste od Sina slišali:
»Pridite blagoslovljeni!«
Bili ste občudovalci prekrasnega
zmagoslavja Marije in priče na poti,
še večje stvari boste videli v domovini,
Q**V**an**D**o **C**oronata **M**ag**I**s prop**I**nq**V**e
Cernet**V**r.
<ko se bo Kronano gledalo bolj
od blizu.>

XVII. Vsebina drugega napisa, ki nagovarja te iste odhajajoče romarje in je bil na ogled postavljen na začetku stopnic, je naslednja:

Ustavi malce korak,
Marijin popotnik;
vedi, da ni dovolj, da svet
odideš s Svete
gore.
Pravični sodnik
je določil, da se krono slave da samo
tistemu, ki vztraja vse
do konca.

700

quare
hinc totus ne migres
Cor hìc pro anathemate linque,
nec tamen vel vecors, vel excors abiturus
Patrem superni gaudii praegustati in terris
cujus pulchritudine Coeli gloriantur
Dum
totius Universi Reginam
dudum in Coelis coronatam
Hic
intuitus es iterum coronari.
Sospes itaque ad te, tuosque redi,
et si tu aliquando coronari desideras
esto fidelis usque ad mortem
legitime certa
Mariam semper invoca
cole, et venerare
et non deerit tibi corona gloriae
quia Deus
Omnia nos habere voluit per Mariam.
re**C**e**DI**to **I**taq**V**e p**I**e peregr**I**ne **I**n
VIa**M** pa**CI**s

XVIII. Praeter specificata Elogia triginta sex numerabantur symbola ad ornatum Sanctuarii, et Ecclesiae Montis Sancti occasione hujus Sacrae Solemnitatis, et triumphalis laetitiae hunc inde exposita ordine, ut sequitur, cum suis lemmatibus, et versibus.

I.

Depicta fuit in Sanctuario Templi cum aurea circumcirca Corona Arca testamenti, per quam praefigurabatur Beatissima Virgo Coronata Montis Sancti.

Lemma. Faciesque supra Coronam auream. *Exod. 25.*

Distichon

Te contra, et Natum conspirant agmina Tracum
da tecum stamus foederis arca manus.

II.

In hoc Symbolo secundo pictum ostenditur Altare incensi circumdatum aurea corona, per quod ex Sanctis Patribus datur intelligi Mater Sanctissima velut animarum ipsius Altissimi Altare cum hoc lemmate, et carminica allusione ad ipsius coronationem.

Lemma. Facies ei coronam aureolam. *Exod. 30.*

Distichon

Altare incensum factus es, quin et hostia mystes
Scilicet hanc Aram prima Corona decet.

700

Zato
se od tod nikoli ne odseli ves,
srce pusti tukaj kot posvečeni dar,
in kljub temu ne boš odšel ali brezumen ali brezsrčen
od Očeta nebeškega veselja, ki si ga vnaprej okusil na zemlji,
s čigar lepoto se ponašajo nebesa,
medtem ko si
Kraljico vsega vesoljstva,
že davno kronano v nebesih,
tukaj
videl, da jo znova kronajo.
Zato se živ in zdrav vrni k sebi in svojim,
in če si ti želiš, da te kdaj kronajo,
bodi zvest vse do smrti,
ki je po zakonu gotova,
vedno prosi za pomoč Marijo,
časti jo in spoštuj,
in ne bo ti manjkala krona slave,
kajti Bog
je hotel, da imamo vse po Mariji.
re**C**e**DI**to **I**taq**V**e p**I**e peregr**I**ne **I**n
VIa**M** pa**CI**s.
<Povrni se torej, pobožni romar, na
pot miru.>

XVIII. Poleg posebnih napisov je bilo mogoče našteti 36 emblemov, ki so bili ob priložnosti te svete slovesnosti in zmagoslavnega veselja za okras svetišča in cerkve na Sveti gori po eni in drugi strani razporejeni po vrsti, kot sledi, s svojimi moti in verzi.

I.

V prezbiteriju je bila naslikana skrinja zaveze z zlatim vencem okrog in okrog, kar je predpodoba okronane preblažene svetogorske Device.

Moto. In naredi na njej zlat venec. 2 Mz 25

Distih

Zdaj proti tebi in Sinu spletkarijo turške drhali!
S tabo stojimo, podaj, Skrinja zaveze, roke!

II.

Na tem drugem emblemu je na ogled postavljen naslikan kadilni oltar, obdan z zlato krono, ki po mnenju svetih očetov predstavlja presveto Mater kot oltar duš samega Najvišjega, s tem motom in pesniško aluzijo na njeno kronanje:

Moto. In napravi mu okrog zlat venec. 2 Mz 30

Distih

Ti žrtvenik si kadilni postal, svečenik si in žrtev,
prav je, da tale oltar prva zdaj krona krasi.

III.

In florido quodam vireto, atque fonte aquae limpidae repraesentabatur Maria Virgo Sacerrimus omnium gratiarum fons.

Lemma. Omnes sitientes venite ad aquas *Isaj. 55*

Distichon

Ô qualis unda replet regalem limpida concham
Saucie cerve cito currito! Servat aqua.

IV.

Maria Virgo Regali cincta corona et sceptro Mundi, Mortis, et Daemonis triumphatrix apparet.

Lemma. Coronata triumphat *Sap. 4.*

Distichon

Daemonis et mundi, ac mortis redimita triumphat
Hinc Spes nostra viget, fit quoque firma Salus.

V.

Medius leonem inter, et hydrum, aliave monstra positus erat homo viator cum periculo vitam amittendi: Quamobrem Caelestis Nuntius ab alto advolans animabat eum, manuque signum Virginis in zodiaco ostendens, innuere per hoc intendebat, quod mortalibus in periculis etiam positis non sit timendum, dum devoto mentis oculo Virginem Deiparam contemplatur.

Lemma. Frustra hac praesente minatur

Distichon

En tutus pergit, frustra quoque monstra minantur
Praesens Virgo cui est, non timet ulla mala.

VI.

Stat cignus sub arbore lauri tempore quo Coelum fulmina vibrat, sub cujus protectionis ramis immunis ab eorum ictibus praeservatur. Hierogliphicon hoc est Virginis Mariae, sub cujus validissimae protectionis pallio vivimus undequaque securi.

Lemma. Nil fulgura terreant

Distichon

Fulgura si metuas Nati venerare Parentem
Haec tibi nam praesens fulmina nulla cadent.

VII.

In hoc symbolo Mons magnae proceritatis videtur sicut et in ejus summitate tecta nubibus palma ad instar arboris collocata, et dum super ramis hujus aquila quiescit, â latere Montis ejus fracta in terram illabitur luna. Sicque fit comparatio ad partam contra Turchas quinta Augusti anno 1717. â Carolo VI. Caesare Augusto in festo D. Virginis ad Nives victoriam.

Lemma. Ex Nivibus orta

Distichon

Non mirum quod fracta fleat sua cornua luna
Nam Virgo ad Nives Caesaris arma tulit.

III.

Na neki cvetoči poljani in studencu bistre vode je bila upodobljena Devica Marija, najsvetejši studenec vseh milosti.

Moto. Vsi, ki ste žejni, pridite k vodi. Iz 55

Distih

Oj, kako bistra je voda, ki polni kraljevo posodo!
Ranjeni jelen, le k njej! Voda rešila te bo.

IV.

Videti je Devico Marijo, obdano s kraljevo krono in z žezlom in kot zmagovalko nad svetom, smrtjo in demonom.

Moto. Nosi venec in slavi zmago. Mdr 4

Distih

Rešena zdaj zmagoslavno sveta je, demona in smrti;
tu se naš up razcveti, naša rešitev krepi.

V.

Sredi med levom in kačo ter drugimi zvermi je stal popotnik, ki je bil v nevarnosti, da izgubi življenje: zato ga je nebeški glasnik, ki je priletel z višave, opogumljal, z roko je kazal znamenje Device v zodiaku in hotel s tem namigniti, da se smrtnikom, četudi se znajdejo v nevarnostih, ni treba bati, dokler z vdanim očesom duha zrejo Devico, Božjo mater.

Moto. Zaman grozi, dokler je ta navzoča.

Distih

Varno, glej, pot nadaljuje, zaman še zveri mu grozijo,
če je Devica pri njem, tak naj se zla ne boji.

VI.

Labod stoji pod lovorovim drevesom v času, ko nebo pretresajo strele, in pod njegovimi zaščitniškimi vejami je na varnem pred njihovimi udarci. To je slikovni prikaz Device Marije, pod katere plaščem, ki nam nudi najmočnejšo zaščito, živimo, varni v vsakem pogledu.

Moto. Nič naj strele ne strašijo.

Distih

Materi Sinovi čast izkazuj, če si v strahu pred bliski,
v njeni navzočnosti te strela zadela ne bo.

VII.

Na tem emblemu je videti zelo visoko goro, tako kot tudi na njenem vrhu, zagrnjenem v oblake, postavljeno drevesu podobno palmo, in medtem ko na njenih vejah počiva orel, ob strani te gore na zemljo pada zlomljena luna. In tako nastane primerjava z zmago, ki jo je 5. avgusta leta 1717 proti Turkom izbojeval vzvišeni cesar Karel VI. na praznik božanske Device Snežne.

Moto. Rojena iz snega.

Distih

Nič ni čudno, da zlomljena luna nad rogljema joka:
Snežna je Déva v napad carsko povedla vojsko.

702

VIII.

Dum Sodoma, et Gomorrha arderent, et igne caelesti sceleris ultore consummare decreverat Deus, ostendit Angelus Loth Montem, in quo salvaretur: per quem mystice describitur Mons Sanctus, in quo Salus, et dona gratiae Mariae Virginis affatim, et perpetim inveniuntur.

Lemma. In Monte Salvum te fac *Gen. 19.*

Distichon

Quo fugies tantum, ut valeas vitare periclum
Hoc in Monte Salus, Angelus ecce docet.

IX.

Horologium cum sua campanula, malleo, sphaera, et indice pactum, significabat nullam esse horam, in qua non perciperetur sonus gratiae, et Marianae protectionis.

Lemma. Quaelibet aurea

Distichon

Aurea pro nobis, dum pulsas, quaelibet extat
Pulsus namque tuus Numen, et astra movet.

X.

Beatissimam Virginem in throno gloriae Pater aeternus coronat, Filius amplectitur, et Spiritus Sanctus eam sibi in sponsam selegit: hinc merito Beatam dicunt omnes generationes.

Lemma. Ex hoc beatam me dicent omnes generationes *Luc. 1*

Distichon

Ô Felix Virgo amplexu digna Tonantis
Et cui tota Trias tempora Sacra tegit.

XI.

Stella maris circumdata Ursa minore, cujus ministerio Naucleri navigium ventis committunt, et moderantur: symbolum est Coronatae nostrae Reginae, quae in procellosis mundi fluctibus classim illorum dirigit, qui ad eam fiducialiter recurrunt.

Lemma. Qui me non aspicit, errat.

Distichon.

Sint Nauclere tibi, quae percupis astra patroni
Una Maria mihi sit cynosura satis.

XII.

Simulacra trium Montium repraesentantur, Alverniae nempe in quo S. Franciscus Sacra Stigmata recepit, Montis Sancti et Tersactensis, qui curae, et vigilantiae Seraphicae Religionis singulari providentia commissi dignoscuntur, et devotorum Peregrinorum frequentia jugiter recoluntur.

Lemma. Trinum perfectum

Distichon

Montibus in Sanctis tribus micat Ordo Minorum
Trinum hoc perfectum tu venerare pius.

VIII.

Medtem ko sta Sodoma in Gomora goreli in ju je Bog sklenil za kazen uničiti z nebeškim ognjem, je angel Lotu kazal goro, na kateri se bo rešil; in s to goro je mistično opisana Sveta gora, na kateri se venomer v izobilju najdejo rešitev in darovi milosti Device Marije.

Moto. Na Goro se reši. 1 Mz 19

Distih

Kam le zbežal boš, da tej se lahko boš nevarnosti ognil?
Angel uči, da na tej Gori rešitev dobiš.

IX.

Naslikana ura s svojim zvončkom, kladivom, številčnico in kazalcem je nakazovala, da je ni ure, v kateri bi se ne prejemalo glasu milosti in Marijine zaščite.

Moto. Katerakoli <je, je> zlata.

Distih

Zlata za nas si, ko biješ, četudi katera si koli,
tvoje pa bitje v pogon spravlja Božanstvo, zvezdé.

X.

Preblaženo Devico na prestolu slave večni Oče krona, Sin objema in Sveti Duh si jo izbira za zaročenko: zato jo vsi rodovi upravičeno imenujejo Blažena.

Moto. Odslej me bodo blagrovali vsi rodovi. Lk 1

Distih

Oj, ti srečna Devica, objema Gromovnika vredna,
zate nad veki vekov Sveta Trojica bedi.

XI.

Morska zvezda obdana z Malim medvedom, s čigar pomočjo brodarji ladjo zaupajo vetrovom in jo usmerjajo; je simbol naše Kronane Kraljice, ki v viharnih valovjih sveta usmerja ladjevje tistih, ki se k njej zaupno zatekajo.

Moto. Kdor me ne gleda, zablodi.

Distih

Zvezde, brodar, zaželene naj bodo zaščitnice tvoje,
meni polarnica zgolj bodi Marija dovolj!

XII.

Predstavljene so upodobitve treh gora, in sicer La Verne, na kateri je sveti Frančišek prejel znamenja Kristusovih ran, Svete gore in Trsatske gore, ki so bile po izjemni sprevidnosti zaupane skrbi in čuječnosti serafskega reda in jih nenehno časti množica vdanih romarjev.

Moto. Trojka je popolna.

Distih

Bratov tam manjših na svetih gorah treh red se leskeče,
trojka popolna je to, čast ji pobožno skazuj.

XIII.

Maria super nubes acta â Sanctissima Triade ab Exercitu Angelorum famulantium in triumphum gloriae Caelestis deportatur.

Lemma. Fecit mihi magna, qui potens est. *Luc. 1*

Distichon

Impendit se tota Trias, quo maxima fias
Regina, et Sponsa es. Angele, flecte genu.

XIV.

Christus iratus contra genus humanum apparet una cum columba in rostro ramum olivae deferente, et per aerem volitante. Praefigurabatur in hoc mysterio Regina Caelorum, et caelestis columba puritatis, quae velut beata pacis nuntia placat Divini Numinis iram.

Lemma. Divina Nuntia pacis

Distichon

Cur Deus iratus nunc clemens pandat amorem
Nam tu Divinae Nuntia pacis ades.

XV.

Esther genuflexa coram Rege Assuero Regio Diademate Capiti imposito decoratur. Symbolum est Mariae Caeli, terraeque Reginae ab ipso Altissimo Coronatae.

Lemma. Et posuit Diadema in Capite ejus. *Esther 3.*

Distichon

Quae consors Regni facta est, conregnat amanti
Divisumque decus alter et alter habet.

XVI.

Exprimitur Mons Horeb, in cujus vertice Dominus olim Moysi in flamma ignis ardentis de medio rubi apparuit, ex quo divinali facto alluditur apposite ad Montem hunc Sanctum, in cujus cacumine Regina, et Domina totius universi apparere dignata fuit, ut dispensaret gratias.

Lemma. Locus, in quo stas, terra sancta est. *Exod. 3.*

Distichon

Hoc in Monte Dei Sacro rubus ardet amore
Vae tibi si tanto frigus ab igne refers.

XVII.

Abigail provoluta ante Regem David ad Regale solium sublimari meruit. Maria autem, quia se Ancillam Altissimi esse profitebatur, Unigenitus Dei Filius eam sibi praeelegit in Matrem.

Lemma. Audivi vocem tuam, et honoravi faciem tuam *lib. 1. Reg. 25.*

Distichon

Omnipotens cum Sermo tuus queat omnia Virgo
Interpone preces: Orbis, aut orbus erit.

XIII.

Marijo, ki jo je presveta Trojica povzdignila nad oblake, vojska služečih ji angelov nosi v zmagoslavje nebeške slave.

Moto. Velike reči mi je storil Mogočni. Lk 1

Distih

S trudom celotne Trojice postajaš največja; kraljica
si, zaročenka. Zato, angel, poklekni pred njo.

XIV.

Kristus, jezen na človeški rod, je prikazan z golobico, ki v kljunu nosi oljčno vejico in leta po zraku. S to skrivnostjo je bila vnaprej upodobljena Kraljica neba in nebeška golobica čistosti, ki kakor blažena znanilka miru blaži jezo božanske mogočnosti.

Moto. Božanska znanilka miru.

Distih

Jezen poprej, zakaj zdaj blag Bog širi ljubezen?
Ker si božanskega ti tukaj znanilka miru.

XV.

Estera je z upognjenim kolenom vpričo kralja Ahasvérja okrašena s kraljevim načelkom. Je simbol Marije, Kraljice neba in zemlje, kronane od samega Najvišjega.

Moto. In posadil ji je kraljevsko krono na glavo. Est. 3

Distih

Ta oblasti je postala deležna in z ljubljenim vlada,
čast, razdeljeno med dva, eden in drugi ima.

XVI.

Upodobljena je gora Horeb, na vrhu katere se je Gospod nekoč prikazal Mojzesu v plamenu žarečega ognja sredi grma; in to božje dejanje primerno namiguje na to Sveto goro, na vrhu katere je Kraljica in Gospa vsega vesolja imela za vredno prikazati se, da bi delila milosti.

Moto. Kraj, kjer stojiš, je sveta zemlja. 2 Mz 3

Distih

Grm na Sveti tej gori v ljubezni žareče vzplamteva;
če te zgolj s hladom navda tolikšen ogenj: gorjé!

XVII.

Abigájila, ki se je vrgla na tla pred kraljem Davidom ob kraljevem prestolu, si je zaslužila, da se jo povzdigne. Marijo pa, ker je izpovedovala, da je služabnica Najvišjega, si jo je Edinorojeni Božji Sin vnaprej izbral za mater.

Moto. Uslišal sem tvoj glas in se ozrl nate. 1 Kr 25

Distih

Ker vsemogočni tvoj govor vse zmore, Devica, pri prošnjah
srédnica bodi za svet: ali bo osirotel.

XVIII.

Manus cernebatur nubibus obducta, et calamo supra librum apertum innixa, per quam designabatur manus ipsa Virginis Sacratissimae fideliter conscribentis in libro vitae opera bona Marianorum Clientum, et adventantium peregrinorum.

Lemma. Vicaria Verbi

Distichon

Nil timeant fati fatalia jura Clientis
Virginis illa suos exarat alma polis.

XIX.

In artificiosi cujusdam viridarii semita Pavo tuetur parvulos sub alis in Symplegade â furore Patris videntis eos sibi dissimiles. Proprietas est Mariae, quae sub pallio misericordiae suae degeneres per culpam â lege Divina filios â justissima Dei indignatione defendit.

Lemma. T**V**et**V**r **D**one**C** patr**I**s pa**C**ab**I**t f**V**rore**M**

Distichon

Degenerem pudeat! Vellem conformis haberi
Et Matri, atque Patri, quis mihi utrumque dabit?

XX.

Superficies Templi Salomonis coronis aureis exornata denotat Mariam Coronatam esse verum Templum Dei.

Lemma. Ornaverunt faciem Templi Coronis aureis. *1. Machab. 4*

Distichon.

Frustra multiplicas Salomon tua in Aede coronas
Virginis in Templo est una, superque satis.

XXI.

Rex Salomon sedens in throno stabat ad sinistram, dum Mater ejus Bersabea dexteram occupabat, significat Mariam Virginem sedentem in solio caelesti ad dexteram Divini Filii.

Lemma. Sedit ad dexteram ejus. *lib. 3. Reg. 2.*

Distichon

Hinc Mater dextram natus tenet inde sinistram
Vel dextram subeas, hic mediumque tenet.

XXII.

Arca Noe super Montes Armeniae post diluvium remansit. Per hanc indicatur Beatissima Virgo animata Arca Dei viventis, unde prodivit Salus totius generis humani: obinde etiam in hoc Sacro Monte apparere, et consistere placuit.

Lemma. Requievit Arca. *Gen. 8.*

Distichon.

Ecce vides miserè, quam mundus mergitur omnis
In Sancto Monte hoc Arca Salutis adest.

XVIII.

Videti je bilo roko, obdano z oblaki in s trstiko, opirajočo se na odprto knjigo, in ta je zaznamovala samo roko presvete Device, ki zanesljivo v knjigo življenja zapisuje dobra dela Marijinih varovancev in prihajajočih romarjev.

Moto. Namestnica Besede.

Distih

Ni varovancem Device pogubnih zakonov usode
bati se; ta naredi blagi na nebu jim vpis.

XIX.

Na stezi nekega lepo vzdrževanega parka pavica v objemu pod krili varuje svoje mladiče pred besom očeta, ki vidi, da mu niso podobni. To je lastnost Marije, ki pod plaščem svojega usmiljenja sinove, ki se po grehu izrodijo od božanskega zakona, brani pred povsem upravičenim ogorčenjem Boga.

Moto: T**V**et**V**r **D**one**C** patr**I**s pa**C**ab**I**t f**V**rore**M**
<Varuje, vse dokler ne bo pomirila očetove jeze.>

Distih

Fuj izrojencu! Enak tako Materi kakor Očetu
hotel veljati bi; kdo to mi oboje bo dal?

XX.

Pročelje Salomonovega templja, okrašeno z zlatimi venci, nakazuje da je kronana Marija resnični Tempelj Boga.

Moto. Pročelje templja so krasili z zlatimi venci. 1 Mkb 4

Distih

Salomon, v svojem svetišču ti vence zaman pomnožuješ:
v templju Device en sam ta je dovolj in še več.

XXI.

Kralj Salomon je sedel na prestolu na levi strani, medtem ko je njegova mati Batšéba sedela na desni, [in ta] zaznamuje Devico Marijo, ki sedi na nebeškem prestolu na desnici Božjega Sina.

Moto. Sedla je na njegovo desnico. 1 Kr 2

Distih

Mati je tukaj na desni in Sin tam levico zaseda,
če boš na desno poslan, ona na sredi sedi.

XXII.

Noetova barka je po vesoljnem potopu ostala v gorah Armenije. Ta nakazuje na preblaženo Devico, oživljeno Barko živega Boga, od katere je izšlo Zveličanje vsega človeškega rodu: in zato je tudi sklenila pojaviti se in se ustaliti na tej Sveti gori.

Moto. Barka je obstala. 1 Mz 8

Distih

Vidiš, kako – le poglej! – ves svet se nesrečno potaplja:
Sveta pa gora je ta barke rešenja pristan.

XXIII.

In hoc symbolo repraesentatur Salutatio Angelica hierogliphicis characteribus insculpta in quadro lapide divinitus â saeculis celata, et inventa ab operariis, dum impacto in eum ligone pro solo aequando, et extruenda hac Mariana Aede operam impenderent, ex quo arcano mysterio aperte colligitur, quod Mons isthic ab aeterno â Deo praeordinatus sit ad magnificandam gloriam Sanctissimae suae Genitricis.

Lemma. Praeparans montes in virtute tua. *Psal. 64.*

Distichon.

Mons est iste meus, in quo me et saxa salutant
littera sculpta manet, Advena facta canet.

XXIV.

Beatam Virginem micantibus rosis et florum decore circumdatam Spiritus Sanctus e nube lucida eam velut dilectam Sponsam suam invitat dicens: *Veni coronaberis*.

Lemma: Veni coronaberis *Cant. 4.*

Distichon.

Filia, Sponsa veni, Triadis cingenda corona
Nam Pater, et Natus, Sanctus et Ardor avet.

XXV.

Aquila duobus capitibus praedita per aera ferebatur. Haec insignia Sacrae Religionis Seraphicae firmiter apprehensa recurvis gestabat unguibus, et ad verticem Montis cujusdam desilire concessit. Quamobrem super dextero ejus capite loco Coronae expressum Nomen Jesu cernebatur, in sinistro vero Mariae. In hoc symbolo latens argumentum perpulchre refertur ad Augustissimam domum Austriacam, quae inclyto flagrans amore erga Deiparae cultum, et honorem hunc Sacrum Montem, et locum Fratribus Minoribus S. Francisci pia munificentia excolendum tradidit.

Lemma. Evolat immobilis.

Distichon.

Affectu remanet, fugiensque Minoribus offert
Ut major ex minimis cedat utrique decor.

XXVI.

In quadam peramoena valle Mons admodum praecelsus capite super nubes emicabat, per quem metaphorice explicabatur celsitudo Mariae elevata super omnes creaturas.

Lemma. Propinquiora magis.

Distichon.

Altior et cunctis magis hinc tu lumina carpis
Solem justitiae, sic decet esse probum.

XXIII.

Na tem emblemu je predstavljen s hieroglifnimi znamenji v kamniti kvader vklesan angelov pozdrav, ki so ga stoletja po božji volji skrivala, delavci pa so ga našli, ko so pri gradnji tega Marijinega svetišča pri izravnavanju tal vanj zasadili motiko; in iz te misteriozne skrivnosti je mogoče jasno razbrati, da je večni Bog to goro vnaprej določil za poveličevanje slave presvete svoje Porodnice.

Moto. Ki vnaprej pripravljaš gore s svojo močjo. Ps 64

Distih

Moja to gora je, tukaj pozdravljajo tudi me skale,
črka vklesana zdrži, prišlek dejanja slavi.

XXIV.

Blaženo Devico, obdano s svetlikajočimi se vrtnicami in cvetnim okrasjem, Sveti Duh iz belega oblaka kot svojo ljubljeno nevesto vabi z besedami: »Pridi, da boš kronana.«

Moto. Pridi, da boš kronana.

Distih

Hčerka, Nevesta, le pridi, saj krono ti bodo nadeli;
Oče in Sin in Duh, Sveta Trojica želi.

XXV.

Orel z dvema glavama je letel po zraku. Ta orel je nosil z ukrivljenimi kremplji trdno prijete insignije svetega serafskega reda in je dovolil, da so padle na vrh neke gore. In zato je bilo nad njegovo desno glavo namesto krone videti napisano Jezusovo ime, na levi pa Marijino ime. Skrita vsebina na tem emblemu se zelo lepo nanaša na prevzvišeni avstrijski dvor, ki je goreč v sloviti vnemi do Marijinega čaščenja in slave to Sveto goro in kraj s pobožno radodarnostjo zaupal v oskrbo manjšim bratom svetega Frančiška.

Moto. Odleti negiben.

Distih

V vnemi ostaja, z umikom pa manjšim izroča jo bratom:
s tem so najmanjše stvari enim in drugim v okras.

XXVI.

V neki nadvse ljubki dolini se je zelo visoka gora z vrhom bleščeče dvigala nad oblake in z njo je bila v prenesenem pomenu pojasnjena vzvišenost Marije, povzdignjena nad vsa ustvarjena bitja.

Moto. Kar je bližje, [prejema] bolj.

Distih

Višja od vseh si, zato tudi žarke močneje prejemaš,
Sonce pravičnosti; prav, da si vrline ti vzor.

706

XXVII.

Sub frondosae arboris Fraxinae umbra viatores plures quiescebant, et quidem securi, et indemnes ab omni serpentium lateralium cominus adstantium venenoso afflatu, et lethali morsu, ita sub ineffabili Mariae tutela pertimescendum haud est ab Averni furiis, et infernali Dracone.

Lemma. Hic tuti

Distichon.

Haec arbor vitae est, Aspis, basilisce, Dracones
Hinc fugite, aut rursus conteret illa caput.

XXVIII.

In altissima turri Pharos apud Aegyptios alias dicta pendebat lucerna ardens, quae splendore suo navigantium cursum regebat, ut ad portum appellerent. Figura est Mariae, cujus gratiae fulgore collustratae mortalium animae ad portum vitae, et Salustis aeternae sospites felicissime perducuntur.

Lemma. Hac lucente Salus.

Distichon.

Nec mare, nec venti, nec fluctus damna parabunt
cunctis viva Pharus, quando Maria nitet.

XXIX.

Fratres, et Sorores magnae Confraternitatis Beatae Virginis Montis Sancti oculis, et animis in Deiparam coronatam intenti effinguntur, hancque ex iisdem duo provolutis in terram genibus venerantur, et offerunt Coronam duodenario cordium numero instructam. Hoc symbolo Sodalitatis ejusdem alumni accomodate circumscribuntur, qui perpetuis temporibus pio devotionis affectu coronas cordium suorum eidem dicant, consecrantque.

Lemma. Duplici digna Corona.

Distichon.

Aurea nunc Regina tibi est donata corona
cordibus ast melius tu redimita manes.

XXX.

Stabat depictum in mari conchilium cum inclusa Margarita praetiosa, huic proxima erat columba, et Sol in Coelo, qui suis radiis illuminabat coronam quamdam illabentem super idem conchilium. Per hunc piscem connotabatur Sancta Anna Mater Mariae, per Margaritam autem Virgo Sacratissima per Columbam Spiritus Sanctus, et per Solem Dei Filius.

Lemma. Digniori

Distichon.

Quamvis sim Mater, hanc vero cedo coronam
Nam tu digna Dei, non ego Mater eras.

XXVII.

V senci košatega jesenovega drevesa je počivalo več popotnikov, in sicer so bili na varnem in ni jih poškodoval prav noben strupeni dih in smrtonosni pik kač, ki so bile blizu ob straneh; tako se pod neizrekljivo zaščito Marije ni treba bati zlih duhov podzemlja in peklenskega zmaja.

Moto. Tukaj <smo> varni.

Distih

Gad, bazilisk in pa zmaji, le stran, ta drevo je življenja,
béžite ali pa vam znova bo strla glavo.

XXVIII.

Na najvišjem stolpu, pri Egipčanih sicer imenovanem Faros, je visela bleščeča svetilka, ki je s svojim sijem usmerjala plovbo mornarjev, da so pristali v pristanišču. Je podoba Marije in z njenim sijem milosti obsijane duše smrtnikov se varno in presrečno popeljejo v pristan življenja in večnega odrešenja.

Moto. Kadar ta sije, <je tu> rešitev.

Distih

Morje nikomur škodilo ne bo, ne vetrovi, vodovja,
dokler Marija blešči Faros se žívi svetlo.

XXIX.

Upodobljeni so bratje in sestre Bratovščine blažene Device Svetogorske, z duhom in očmi uprtimi v kronano Božjo Mater, in ti isti jo, klečeč na kolenih, na zemlji častijo in ji ponujajo krono, okrašeno z dvanajstimi srci po številu. S tem emblemom so primerno opisani člani te iste bratovščine, ki tej isti s pobožnim čustvom vdanosti izročajo in posvečajo krone svojih src.

Moto. Vredna dvojne krone.

Distih

Zlata je krona ti pravkar, Kraljica, bila podarjena,
če pa te sŕca krasé, dosti bolj ljubo ti je.

XXX.

Na morju je stala naslikana školjka z dragocenim biserom v sebi in tik ob njej je bil golob in Sonce na nebu, ki je s svojimi žarki osvetljevalo neko krono, lebdečo nad to školjko. Ta školjka je predstavljala Marijino mater sveto Ano, ta biser pa presveto Devico, golob Svetega Duha in Sonce Božjega Sina.

Moto. Vrednejši.

Distih

Mati sem njena, pa vendar prepuščam ji, vrednejši, krono:
Božja si mati le ti, jaz pa sem tvoja bila.

XXXI.

Plaustra triumphalia solis, et lunae ab equis aequaliter acta continet hoc symbolum, quo argumento dantur intelligi Sanctissima Nomina Jesus, et Maria, quae suis praerogativis, et dotibus supernaturalibus Divini sui Filii charismata aemulatur.

Lemma. **D**e**C**ore e**XI**stet ae**MVL**a so**LI**s.

Distichon.

Tu nocti praees, lucis quae Mater haberis
e tenebris natos ducere Matris erit.

XXXII.

Venusta Ulmus patulis opaca ramis, sub cuius umbra nobilissimae plantae virescebant. Allusio fit ad Mariam, sub cujus umbra Materni patrocinii faecundae omnium virtutum plantae florescunt.

Lemma. Ho**C**, q**V**o**D** oper**I**t n**V**tr**IC**at **VM**bra.

Distichon.

Plantula ne timeas! Ulmus frondosa Maria est
Hujus namque reget splendor, et umbra teget.

XXXIII.

Pingitur Aurora prima lucis suae crepuscula in Orbem vibrans. Maria revera aurora fuit consurgens pulchra, ut luna, electa ut Sol, de cujus sacratissimo utero egressa est lux vera, Christus Jesus Dominus noster.

Lemma. Genitrix primae lucis.

Distichon.

Aurora es. Primae Genitrix clarissima lucis:
Qui sequitur te non ambulat in tenebris.

XXXIV.

In hoc symbolo expressa videbatur Esther coram throno Regis Assueri prostrata, et implorans vitam populi sui. Similitudo est Mariae supplicantis Unigenitum suum, ut dimittat, et tollat peccata Mundi.

Lemma. Dona populum meum, pro quo obsecro. *Esther 7.*

Distichon.

Tu flectendo pedem, flectis pulcherrima Regem.
Teutone, plecte Tracem, praeferat illa pacem.

XXXV.

Rex Assuerus in delicioso viridario consistens Magnates Imperii ad lautum, et solemne invitabat Convivium. A latere Regina Vasti in Regio Palatio paribus epulis faeminas excipiebat, et ambo in Capite mensae assidentes conspiciebantur. Hac figura demonstratur Sacrum Convivium â Filio Dei, et Sanctissima ejus Matre praeparatum in hoc gratiarum Monte devotis advenis in Sacris Coronationis ipsius Solemniis.

Lemma. Faciet Dominus omnibus populis in Monte hoc Convivium. *Isaj. 25*

XXXI.

Ta emblem vključuje zmagoslavna vozova Sonca in Lune, ki ju enako vlečejo konji, in iz te vsebine je mogoče razbrati presveti imeni Jezusa in Marije, ki s svojimi posebnimi pravicami in nadnaravnimi danostmi tekmuje z izjemnimi darovi svojega božanskega Sina.

Moto. **D**e**C**ore e**XI**stet ae**MVL**a so**LI**s.

<Po sijaju naj tekmuje s Soncem.>

Distih

Ti si na čelu noči, ki za Mater Luči te imajo:
Mati skrbela bo, da reši otroke temé.

XXXII.

Ljubek brest, senčen zaradi široko razprostrtih vej, pod katerega senco so zelenele najplemenitejše rastline. To je aluzija na Marijo in pod senco njenega materinskega zavetništva cvetijo bujne rastline vseh kreposti.

Moto. Ho**C**, q**V**o**D** oper**I**t n**V**tr**IC**at **VM**bra.

<To, kar pokriva, senca hrani.>

Distih.

Nič ne boj se, rastlinica! Brest je košati Marija:
vodil bo namreč njen sij, senca nje krila te bo.

XXXIII.

Narisana je Jutranja zarja, ki meče na svet prve svite svoje svetlobe. Marija je bila resnično jutranja zarja, ki je vstajala lepa kot Luna, izbrana kot Sonce, iz katere presvetega telesa je izšla resnična Luč, naš Gospod Jezus Kristus.

Moto. Rodnica prve luči.

Distih

Zarja si. Prve Luči si Rodnica nadvse proslavljena:
kdor namreč tebi sledi, tisti ne hodi v temí.

XXXIV.

Na tem emblemu je bilo mogoče videti naslikano Estero, ki se vrže na tla vpričo prestola kralja Ahasvérja ter objokuje življenje svojega ljudstva. Je prispodoba Marije, ki ponižno prosi svojega Edinorojenega, naj odpusti in odvzame grehe sveta.

Moto. Naj mi bo podarjeno moje ljudstvo na mojo prošnjo. Est 7

Distih

Nogo pripogneš pred njim, krasotica, in kralja omečiš.
Nemec, le Turka zatri, ona prinese naj mir!

XXXV.

Kralj Ahasvér, ki je stal na prijetnem vrtu, je velikaše kraljestva vabil na sijajno slovesno gostijo. Na strani je kraljica Vaští v kraljevi palači na enaki pojedini gostila ženske in oba je bilo videti, kako sedita na čelu mize. S to podobo je predstavljena sveta pojedina, ki sta jo Božji Sin in njegova presveta Mati vnaprej pripravila na tej gori milosti vdanim prišlekom ob sveti slovesnosti samega kronanja.

Moto. Gospod bo na tej gori pripravil vsem ljudstvom gostijo. Iz 25

708

Distichon.
Caelicolae invitant, cibaria lauta ministrant.
Hac dape posse frui, cura sit una tui.

XXXVI.

Extensum detegebatur Mare Magnum, e quo nubes aquis faecundata ascendebat placide, et velut in pluvias argenteas resolvebatur. Hac mystica inventione Mariam denique Virginem esse immensum gratiarum Pelagum ostenditur, unde favores, et dona Caelestia in devotos Clientes misericorditer dimanant, et rapido quodam caelestium aquarum impetu in uberem Mariophilorum utilitatem dilatantur.

Lemma. Sic omnibus, ac suis distribuit.

Distichon.
Ô charum Pelagus! me mergito dulce profundum.
Naufragus esse volo, vel Palinurus ero.

§. III.
De Solemni Octiduo Coronationis B‘mae Virginis Mariae Montis Sancti.

I. Dispositis omnibus, quae ad majorem Solemnitatem tantae festivitatis disponenda videbantur, ac praesentibus Ill‘mis, et R‘mis D. D. Episcopo Coronatore, et Praelatis infulatis, deventum est ad Solemnem Virginis gloriosissimae Coronationem. Quare ad avertenda omnium primo pericula et inconvenientia prudenter praevisa, aliave incommoda, quae occurrere poterant, attenta, potissimum Sanctuarii hujus angustia relata ad innumerabilem ferme concursuri populi multitudinem, provide fuit institutum, accedente plurimorum Magnatorum instantia, ac totius Senatus ferventissimis precibus quatenus pro Summa sui dignitate in ipsa Civitate Goritiensi, et foro sat vasto *Traunik* dicto, et ad intentum valde accomodato Coronatio gloriosissimae Caelorum Reginae perficeretur.

II. Quem porro in finem excelsus protinus arcus triumphalis fuit constructus super epistyliis eminentis, et spatiosi jam praeparati theatri aptati fundo, et frontispicio Palatii Excellentissimae familiae Dominorum Comitum â Turri, super quo prospiciebatur elaboratum Altare augustae Majestatis, et artificiosae architecturae opulenter exornatum, pretiosissimisque ornamentis, nec non abundatissima candelarum illuminatione provisum, cujus proceritas dignoscebatur esse ejusdem aequalitatis, cum ea, quae praeseferebat, recensita paulo ante Regia Turriana tantundem magnifice instructa. Et quidem, quod haec largo aeris suffragio Excellentissimi, et Illustrissimi Domini S. R. I. Comitis Hieronymis â Turri Inclytae Patriae Mareschalli facta sint, denotat subscriptio ad Machinae ejusdem basim affixa, quam hic appono:

Distih

Vabijo te nebeščani in strežejo krasna jedila.
Zgolj naj gostija bo skrb, da v njej uživaš lahko.

XXXVI.

Odkrivalo se je prostrano Véliko morje, iz katerega se je umirjeno dvigal oblak, napojen z vodo, in se nekako razkrajal v srebrn dež. Ta mistična domislica kaže, da je Devica Marija vendar neizmerno morje milosti, od koder se na vdane varovance usmiljeno iztekajo usluge in nebeški darovi in se z nekakšnim viharnim nalivom nebesnih voda razširjajo v obilno korist Marijinih častilcev.

Moto. Vsem deli tako kakor svojim.

Distih

Ljubo ti morje! Potopi v svojo me sladko globino!
Rad brodolomec bi bil ali pa bom Palinur.

§. III.
O slovesni osmini kronanja preblažene Device Marije Svetogorske

I. Ko je bilo urejeno vse, za kar se je zdelo, da je treba urediti za še večjo slovesnost tako velikega praznovanja, in ob navzočnosti prevzvišenih in prečastitih gospodov, gospoda škofa okronjevalca in infuliranih prelatov, se je pristopilo k slovesnemu kronanju preslavne Device. In zato da bi se kot prvo odvrnile nevarnosti za vse, da bi se preudarno vnaprej predvidele neprijetnosti in bi se upoštevale druge nevšečnosti, ki bi lahko nastopile, še zlasti ozkost tega svetišča v primerjavi z malodane brezštevilno množico ljudstva, ki naj bi se steklo, je bilo previdno sklenjeno, in pri tem je vztrajala velika večina veljakov in je goreče prosila starešinstvo, da se glede na njeno najvišjo veljavo kronanje preslavne Kraljice neba opravi v samem mestu Gorica in na dovolj širnem trgu, imenovanem Travnik, zelo primernem za ta namen.

II. Za ta namen je bil nemudoma zgrajen visok slavolok na stebrih dvigajočega se že vnaprej pripravljenega prostornega prizorišča, ki se je držalo zemljišča in pročelja palače prevzvišene družine gospodov grofov Thurn, na katerem je bilo videti izdelan vzvišeno veličasten in umetniško oblikovan bogato okrašen oltar, opremljen z nadvse dragocenimi okraski in tudi nadvse bogato osvetljen s svečniki, za katerega višino je bilo mogoče ugotoviti, da je povsem enaka, kot je ta, ki jo je imel malo prej ocenjeni, prav tako veličastno opremljeni dvorec Thurnov. In da je bilo to izdelano ob izdatni finančni podpori prevzvišenega in presvetlega gospoda, grofa Svetega rimskega cesarstva Hieronima Thurna, maršala slavne domovine, izpričuje podpis na temelju te iste konstrukcije, ki ga tukaj dodajam:

VI. **IV**n**II** **C**oronatae **D**e**I**parae **M**ont**I**s
San**C**t**I**
Hieronymus de Turri, et Valsassina etc. etc.
S. R. I. C.
Hanc Sacram surrexit molem
suis sub aedibus solemniter redimitae:
quam gentilitiis assertam armis
Turrim suam voluit.

III. Elevatur itaque hora quarta matutina ejusdem diei sexta videlicet Junii sub mortariorum, et Campanarum clangore miraculosissima Imago tenerrima omnium adstantium exultatione ex Sacrosanctae Suae Aedis gratiarum Sede, et collocata prius reverenter in portabili throno panno aureo circumornata deportatur processionaliter â quatuor Sacerdotibus Ordinis Seraphici Levitico ornatu decenter indutis, atque indicibili associantium devotorum numero â vertice nempe Sacri Montis usque ad radices ejus. Praesto hic in obsequium venerabundus aderat Reverendissimus Dominus Joannes Fattori Abbas Infulatus, et Praepositus Pisinensis ad suscipiendam nimirum humani generis Advocatam, et pietatis Reginam una cum levitis assistentibus, pleroque Clero Saeculari, et populo Salcanensis Parochiae in diversas classes distributo unà cum Confraternitatibus, crucibus, et sacris vexillis, ut hoc festivo Comitatu ad limina usque Aedium Goritiensium deduceretur. Quamobrem eodem in Oppido eminebant geminae portae triumphales in distinctis locis plantatae, per quas devotissima processio cum caelesti Deitatis thesauro pertransibat, rectoque procedebat Ordine tubarum, et canticorum Spiritualium symphonia sociata, et antequam contiguos Civitatis ejusdem attigisset Lares, e loco diametrali *Castagnavicensis* Monasterii R. R. P. P. Ordinis Carmelitarum novo Immaculata Dei parens copiosorum mortariorum extitit condecorata fragore.

IV. Dum verò miraculosum hujus Prototypon ad primas Suburbii valvas appulisset, maxima, qua fieri poterat, animi submissione, ac pietate sub praedivite Baldachino excipitur ab Illustrissimo, et Reverendissimo Domino, Domino Episcopo Petinensi Francisco Xaverio de Marotti, qui in occursum ejus festinanter processerat, atque duobus stipatus Abbatibus Infula, et Pedo insignitis cum copiosissimo fidelium utriusque sexus Coetu ad praedictas valvas ter exoptatum, terque faustum ejus praestolabatur accessum. Magnificus plane in harum valvarum superliminari prostabat arcus triumphalis, et usque dum Arca vitae, et Domina Regum praetergrederetur, omnes fortalitii machinae bellicae pyreo onustae pulvere caelesti simulacro iterum, iterumve homagium praestiterunt.

V. Mox deinde ordinatim procedebant inclytae Societatis Jesu, utriusque Sodalitatis studiosi, Congregationum item aliarumve Confraternitatum Ordines Caesarea vallati militia: Cives pariter armis, et militaribus insignibus instructi.

VI. IVnII Coronatae DeIparae MontIs
SanCtI
<6. junija kronane Božje Porodnice Svete
gore>
Hieronim Thurn in Valsassina idr. idr.,
Svetega rimskega cesarstva grof,
je dal postaviti to sveto konstrukcijo,
slovesno ovenčane pod njegovim domovanjem:
zanjo je hotel, da se jo vstavi v rodovni
grb kot njegov stolp.

III. Dvignili so torej ob četrti uri zjutraj tega istega dne, namreč 6. junija, prečudodelno podobo ob pokanju možnarjev in zvonjenju zvonov ter ob nadvse razneženem prešernem navdušenju vseh navzočih z njenega mesta v njenem svetišču milosti in štirje duhovniki serafskega reda, dostojno oblečeni v diakonska oblačila, so jo najprej spoštljivo postavili na prenosni prestol in jo obdano z zlatim trakom nesli v procesiji, nepopisno veliko število častilcev pa jo je spremljalo, in sicer z vrha Svete gore vse do njenega vznožja. Tukaj je prečastiti gospod infulirani opat in pazinski prošt Janez Fattori, ustrežljivo izkazujoč spoštovanje, bil v pripravljenosti za sprejem Zagovornice človeškega rodu in Kraljice pobožnosti skupaj s sodelujočimi duhovni, večinoma svetno duhovščino, in ljudstvom solkanske župnije, razdeljenim na različne skupine skupaj z bratovščinami, s križi in svetimi praporji, da se jo ob tem prazničnem spremstvu ponese do vrat goriških hiš. In zato se je v tem mestu dvigalo dvoje zmagoslavnih vrat, postavljenih na vidnih mestih, skozi katera je šla nadvse goreča procesija z nebeškim zakladom Božanskosti in se je pomikala v ravni vrsti, pospremljena z ubrano melodijo trobent in duhovnih pesmi; in preden je dosegla bližnje domove tega istega mesta, je brezmadežno Božjo Mater z nasprotne lokacije, kjer je kostanjeviški samostan častitih patrov reda karmeličanov, počastilo novo grmenje številnih možnarjev.

IV. Medtem ko je ta čudoviti zgledni primer procesije prispel do prvih predmestnih vrat, ga je z največjo možno duševno vdanostjo in pobožnostjo pod zelo bogatim baldahinom sprejel presvetli in prečastiti gospod, gospod pičenski škof Frančišek Ksaver Marotti, ki je hitro stopil naprej njej nasproti in ob spremstvu dveh opatov, ki sta ju odlikovali mitra in palica, skupaj s preštevilno množico vernikov obeh spolov ob prej omenjenih vratih pričakal njen trikrat zaželeni in trikrat osrečujoči prihod. Nad preklado teh vrat se je razpenjal slavolok, in vse dokler je Skrinja življenja in Gospa kraljev stopala mimo, so vse s smodnikom napolnjene strelne naprave v utrdbi znova in znova izražale svoj poklon nebeški podobi.

V. Takoj nato so v urejenem razporedu stopali študenti slavne Družbe Jezusove, ene in druge sodalitete, prav tako vrste kongregacij in drugih bratovščin, obdani s cesarsko vojsko: meščani, enako opravljeni z orožjem in vojaškimi insignijami.

710

Post hos incedebat universus Clerus Regularis, et Saecularis cum altedicto Ill'mo, et R'mo Episcopo, cujus dextrum latus ambiebat Mitra, Pedoque ornatus praerecensitus R'mus Abbas Fattori, sinistrum verò R'mus Dominus Thomas Gorzer Praepositus â *Seneblin*, et Parochus Oppidi *Vicentini*: Quos tandem sequebatur Illustrissimus, et Excellentissimus Dominus Sac. Rom. Imp. Joannes Josephus â Wildenstein Capitaneus Comitatus Goritiensis, exinde Illustrissimi, et Excellentissimi Domini Comites Leopoldus Adamus â Strassoldo ejusdem Urbis locumtenens et Franciscus Antonius de Lanthieri Vice-Dominus Excelsi Ducatus Carnioliae, caeterique alii omnes inclytorum Statuum et Ordinum Comites, liberi Barones, Patricii, tota denique utriusque sexus Nobilitatis Cohors ornatissima, numerusque copiosus gentium, et nationum, quae ex remotioribus partibus affatim accurrerant, ita ut compertum, approbatumque fuerit eadem die triginta circiter hominum millia affluxisse ad adorandam Genitricem factoris Mundi, et Templum Divinae gloriae ornatissimum, sicque tandem continuo tormentorum, ac mortariorum boatu, summa cum pompa, et illuminatione, hodie sacra et animata Arca Dei viventis circa octavam matutinam ad destinatum Coronationis suae locum pervenit ibidemque in Ara, ut supra memini, affabre composita â Coronatore Antistite honorificentissime fuit collocata.

VI. Quibus decenter gestis incunctanter ad normam Vaticani Capituli de Urbe illacrymantibus prae gaudio, et devotionis teneritudine universis Christi fidelibus tam cominus adstantibus, quam eminus dispersis per totum late patens forum, fenestras, et tecta ipsa domorum, *Concessionis, delegationis,* et *Coronationis instrumenta* (quae supra §. 1. adduxi, et in fine hujus adducam) per Caesareum publica auctoritate Notarium promulgata fuere: quorum ingenti cum plausu intellecto tenore Hymnum *Veni Creator Spiritus* etc. Episcopus intonuit, quo (succinente Clero) absoluto, recitatisque pontificaliter certis orationibus juxta leges ejusdem instituti Vaticani Sanctissimo ter amabilis Matris Dei Capiti coronam auream gemmis pretiosis exornatam idem Fortunatissimus Antistes Summa cum religione adaptavit, alteram verò minorem, Jesulo unigenito Filio, hacque functione terminata, confestim sub renovato Bellicarum machinarum clangore, et musicalium Instrumentorum concentu in gratiarum actionem tanti, tamque insoliti beneficii â Patre luminum concessi *Te Deum laudamus* etc. cantabatur.

VII. Solemne ex post Sacrum fuit inchoatum, et decantatum ab Antistite Coronatore, in quo singularia musicae facultatis, et virtutis argumenta praebuerunt Cantores, et Musici â proposito e Ditionibus Vicinae Reipublicae Venetae conductis, et convocatis ad ter faustum hunc Solemnitatis diem, totamque successive octavam ritu magnifico conjuncti, cum Patriis constanter absolvendam. Missarum autem inter Solemnia eru-

Za temi je stopala vsa redovna in svetna duhovščina z zgoraj omenjenim presvetlim in prečastitim škofom, na čigar desni strani je ob njem hodil z mitro in palico opravljeni prej predstavljeni prečastiti opat Fattori, na levi strani pa gospod Tomaž Gorzer, predstojnik v Seneblinu in župnik v Villi Vicentini; tem je naposled sledil presvetli in prevzvišeni gospod Svetega rimskega cesarstva Janez Jožef Wildenstein, glavar grofije Goriške, nato presvetla in prevzvišena gospoda grofa Leopold Adam Strassoldo, namestnik tega mesta, in Franc Anton Lanthieri, [deželni] vicedom vzvišene vojvodine Kranjske, in vsi drugi slavnih stanov in redov grofje, svobodni baroni, patriciji, končno vsa prekrasno opravljena množica plemstva obeh spolov in ogromno število ljudstev in narodnosti, ki so se trumoma zbrali iz precej oddaljenih delov, tako da je bilo ugotovljeno in potrjeno, da se je tega istega dne okoli trideset tisoč ljudi steklo k čaščenju Rodnice Stvaritelja sveta in prekrasno okrašenemu Svetišču Božje slave; in tako je naposled ob nenehnem pokanju topov in možnarjev ter ob izjemnem pompu in proslavljanju danes sveta in oživljena Skrinja živega Boga okoli osme jutranje ure prišla do predvidenega kraja svojega kronanja in tam jo je škof okronjevalec z največjimi častmi postavil na umetelno izdelani oltar, kot sem omenil zgoraj.

VI. Ko so vse to spodobno opravili, je nemudoma po pravilih vatikanskega kapitlja iz Rima od veselja in nežne vdanosti jokajočim vsem Kristusovim vernikom, tako tem, ki so stali blizu, kot tudi tistim, ki so bili razpršeni daleč po celotnem široko odpirajočem se trgu, oknih in samih strehah hiš, cesarski notar z uradnim pooblastilom javno razglasil listine o dovoljenju, o delegiranju in o kronanju (ki sem jih navedel zgoraj v § 1 in jih bom navedel na koncu tega paragrafa): in ko so verniki slišali vsebino in jo pozdravili z bučnim ploskanjem, je škof začel peti hvalnico *Pridi, Stvarnik Sveti Duh*; in ko je bila ta končana (skupaj z njim je pela duhovščina) in je po svoji funkciji kot škof prebral določene molitve skladno s predpisi te iste vatikanske ustanove, je ta isti presrečni škof v pobožnem obredu na presveto glavo trikrat ljubeznive Božje Matere pritrdil zlato krono, okrašeno z dragocenimi dragulji, drugo, manjšo, pa edinorojenemu sinu Jezuščku; in ko je bila ta naloga opravljena, so ob nenadoma obnovljenem pokanju bojnih orožij in ubrani melodiji glasbenih instrumentov v zahvalo, da je Oče luči dovolil tolikšno in tako neobičajno dobroto, zapeli *Tebe, Boga, hvalimo*.

VII. Sveti obred je začel in odpel škof okronjevalec in pri tem obredu so pevci in glasbeniki, ki so jih za ta namen najeli na območjih pod oblastjo sosednje Beneške republike ter jih sklicali skupaj za ta trikrat srečni dan slovesnosti in za to, da so z veličastnim obredjem združeni s svojimi domačimi kraji stanovitno vztrajali celih osem dni zaporedoma, pokazali izjemne glasbene sposobnosti in nadarjenost. Med slovesnostjo maše pa je z nadvse

ditissimam Panegyrim in honorem Virginis Coronatae universali cum applausu protulit A. R. P. Ludovicus Maria … Vedova Ordinis Minorum Observantium Sancti Francisci Provinciae Sancti Antonii Venetiarum lector Jubilatus, Praedicator Clarissimus, Examinator Cleri Patriarchalis Aquilejensis, et Consultor Sancti Officii: absolutoque tandem Sacro sub multiplicata martialium bombardarum exsibilatione, eodem Ordine processionali supra expresso ad Ecclesiam Parochialem deventum fuit, et Throno admodum conspicuo ad hunc effectum in ea praeparato Sacrosancta Imago ad communem venerationem, et spirituale solamen omnium fidelium exposita remansit.

VIII. Praeterea ea ipsa die hora â meridie competente Vesperis tam solemniter celebratis secundam Panegyrim in honorem ejusdem Gratiarum Matris pronuntiavit alius ejusdem Instituti Seraphici, et Provinciae celebris Orator, nempe Rev. Pater Bartholomaeus Cagioli â Venetiis, et reassumpto post hunc eodem processionis ordine, ad Templum Reverendarum Religiosarum Dominarum Sanctae Ursulae defertur, ubi elogiali cantico, atque variorum instrumentorum devoto modulamine ab iisdem Deo Sacratis Virginibus suscipitur, et salutatur, inde ad Ecclesiam Reverendarum Matrum Ordinis Sanctae Clarae et tandem ab hinc ad eumdem transfertur locum, et Aram, in qua matutino tempore concelebrata fuêre Sacra Coronationis Solemnia, quibus denique junctum fuit supremum omnium gaudium, ortum videlicet ex Sanctissima ejusdem Virginis benedictione exhibita â praelaudato Ill‘mo, et R‘mo Episcopo de Marotti ejulanti prae laetitia populo, popliteque venerabundo in terram provoluto, atque jugiter imploranti fructus perennes Maternae suae Clementiae. Aequali cum magnificentia, et hominum confluxu ad serum ejusdem diei reportatur ad Oppidum Salcanense, et inibi in spectabili reposita solio enixe efflagitatam â devoto populo â ter amabili Matre benedictionem elargitus est Reverendissimus Abbas Fattori, et ad Ecclesiam Regularis Hospitii Salcanensis R. R. P. P. Franciscanorum sequitur beata translatio, ibidemque â piis Clientibus per noctem integram assiduis precibus colebatur.

IX. Mox die sequenti valde diluculo Marianae phalanges mortariorum strepitu, et campanarum sonitu convocatae, quamprimum ante fores ejusdem delubri intererant, et ad instar castrorum acies rite ordinatae per vicos conspiciebantur, sicque sensim cum Divino pignore ad Sacrum Montem perrexerunt, ubi ipsa die Octavarium hujus Solemnitatis faustissimum sumpsit exordium. Adeo verò copiosus per ejusdem decursum indies cernebatur conscendentium Peregrinorum numerus, ut centum triginta tria, dico 100033. [133000.][4] hominum millia confluxisse probatum est, ducto calculo â totidem particulis prius enumeratis, postea consecratis, et demum intervallo ejusdem Octidui fidelibus Sacra Synaxi refectis, distributis.

X. Diebus singulis insuper Missa Solemnis â Praelatis saecularibus, aut Regularibus Altissimo offerebatur cum Vesperis, et litaniis Lauretanis, cantatis interveniente, ut dictum,

učeno hvalnico v čast kronane Device ob vsesplošnem ploskanju nastopil prečastiti pater Lodovico Maria … Vedova reda manjših bratov observantov svetega Frančiška beneške province svetega Antona, preslavni pridigar, eksaminator duhovščine oglejskega patriarha in svetovalec Svetega oficija; in ko je bil sveti obred naposled končan ob pomnoženem pokanju vojaških bombard, se je v procesiji v enakem vrstnem redu, kot je bil opisan zgoraj, šlo v župnijsko cerkev in na lepo vidnem prestolu, ki so ga v njej vnaprej pripravili za ta namen, je presveta podoba ostala izpostavljena za javno čaščenje in duhovno tolažbo vseh vernikov.

VIII. Poleg tega je tega istega dne ob popoldanski uri, ki je bila primerna za tako slovesno obhajanje večernic, z drugo hvalnico v čast te iste Matere milosti nastopil nekdo drug iz te iste serafske ustanove in sloveči govornik province, namreč častiti pater Bartolomeo Cagioli iz Benetk; in ko se je za njim znova oblikovala procesija v enakem vrstnem redu, so jo odnesli v svetišče častitih pobožnih gospa svete Uršule, kjer so jo te iste Bogu posvečene device sprejele in pozdravile s hvalno pesmijo in vdano ubrano melodijo različnih instrumentov; nato so jo odnesli v cerkev častitih mater reda svete Klare in naposled od tam na ta isti kraj in oltar, na katerem so v jutranjih urah praznovali slovesni obred kronanja, vsemu temu pa se je končno pridružilo še zadnje veselje med vsemi, in sicer je to izbruhnilo ob presvetem blagoslovu te iste Device, ki ga je opravil nadvse slavljeni presvetli in prečastiti škof Marotti, medtem ko je ljudstvo spoštljivo kleče na tleh na kolenih vriskalo od radosti in milo prosilo za trajne sadove njene materinske blagosti. Z enakim veličastjem in ob enako številnem steku ljudi so jo proti večeru istega dne odnesli v naselje Solkan; tam jo je, postavljeno na krasen prestol, pobožno ljudstvo goreče prosilo, blagoslov od trikrat ljubeznive Matere je podelil prečastiti opat Fattori, nato pa je sledil blaženi prenos v cerkev v redovni solkanski hospic častitih patrov frančiškanov in tam so jo pobožni varovanci vso noč častili z nenehnimi prošnjami.

IX. Kmalu naslednjega dne, ko se je že danilo, je bilo moč videti Marijine falange, ki sta jih sklicala pokanje možnarjev in zvonjenje zvonov, brž ko so se znašle pred vrati tega istega svetišča, in so bile kakor vojaške bojne vrste razporejene po ulicah; in tako so polagoma z Božanskim poroštvom nadaljevali proti Sveti gori, kjer se je prav na ta dan začela nadvse osrečujoča osmina te slovesnosti. Število romarjev, ki jih je bilo mogoče iz dneva v dan videti, kako se vzpenjajo po pobočju te iste gore, pa je bilo tako veliko, da se je potrjeno steklo stotriintrideset tisoč ljudi, pravim 100 033, če se računa na osnovi prav toliko prej preštetih in pozneje posvečenih hostij, ki so jih naposled v obdobju tega istega osemdnevja razdelili vernikom, da so se z njimi okrepčali pri Božji službi.

X. Vrh tega so vsak posamezni dan svetni ali redovni cerkveni dostojanstveniki Najvišjemu darovali slovesno mašo z večernicami in lavretanskimi litanijami, petimi, kot je bilo povedano,

eodem musicali concentu, et concertatione: â Praedictoribus verò Evangelicis partim Ordinis Seraphici, partim extraneis Parochis nimirum Curatis, aliisve Regularibus in dies ter, aut bis saltem ê suggestu Deiparae Coronatae praeconia et magnalia Apostolico referebantur fervore. Septimali infra Octavam die Excellentissimus, et Illustrissimus Dominus Comes â Wildenstein cum integra Comitatus Nobilitate, Magnifico Senatu, et Civium Coetu, Summae gratitudinis ergo ad hanc ipsam Sedem gratiarum proficiscuntur, et ad venerandam Vaticano diademate Neo-redimitam Sacratissimam universitatis Reginam.

XI. Octavo denique die terminatis jam Divinis Vesperarum, et litaniarum laudibus ter almae huic Solemnitati gloriosissimam coronidem imposuit celebris processio, et post Hymnum Ambrosianum Magnae Dei Genitricis postrema benedictio. Cujus miraculosissima tandem Imago magno cum jubilo ad pristinum locum, et tabernaculum reponitur, sicque Mariani Viatores Spiritu devotionis repleti, et consolati recenserunt, et processerunt in viam pacis cum fide inconcussa, et spe firma obtinendi praeterea â Deo exercituum exoptatam cum intimis suspiriis coronam gloriae in patria. Et ut hujus Solemnitatis Augustissimae sempiterna perseveret memoria, quotannis Dominica tertia post Pentecosten anniversaria celebritate magno populorum concursu, praesertim verò solemni Parochiae Canalensis processione recolitur.

XII. Instrumentum de peracta coronatione, legitima coronandi facultate, cum attestatione, et promissione P. Guardiani semper in Saepe dicta Imagine Virginis Gloriosae conservandi coronas aureas publici Notarii manu confectum hujus est tenoris:

In Nomine Domini Amen.

Praesenti publico Instrumento cunctis ubique pateat evidenter et notum sit, quod anno ab ejus Nativitate millesimo septingentesimo decimo septimo, Indictione decima, die 6. mensis Junii Pontificatus Sanctissimi Domini Nostri Clementis XI. Divina providentia Papae Anno XVII. Regnante Augustissimo Carolo VI. Romanorum Imperatore, Germaniae, Hispaniarum, Hungariae, Boemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae Rege etc. Comite Tyroli, et Goritiae, in Civitate Goritiensi in foro-julio, et in Platea majori appellata *Traunich* ante Palatium Illustrissimi Domini Hieronymi Sac. Rom. Imp. Comitis â Turri, et Valsassina etc. ubi Altare, et Theatrum structum cernitur, et quo Sacra Miraculosa Imago Beatae Virginis Mariae Montis Sancti processionaliter delata fuit ad infrascriptum effectum. In praesentia Illustrissimi, ac Excellentissimi Domini Joannis Josephi Sac. Rom. Imp. Comitis de Wildenstein lib. Bar. de Wilpach, et Kaltsdorff, Domini in Schakenturn, et Libboch Suae Sac. Caes. et Cath. Regiae Majestatis Cubicularii effectivi, intimi

ob isti raznoteri ubrani glasbeni spremljavi: evangeljski pridigarji deloma serafskega reda, deloma župniki od drugod, seveda kurati, in drugi redovniki so trikrat na dan ali vsaj dvakrat s prižnice z apostolskim žarom oznanjali hvalnice in velika dela kronane Božje Matere. Sedmega dne proti osmi uri so prevzvišeni in presvetli gospod grof Wildenstein z vso gospôdo grofije, s prevzvišenim starešinstvom in zborom meščanov spričo izjemne hvaležnosti odpotovali k samemu temu Sedežu milosti, da počastijo z vatikansko krono novo okronano presveto Kraljico vesoljstva.

XI. Ko so naposled osmega dne že bile končane božje hvalnice večernic in litanij, sta to trikrat milostno slovesnost preslavno okronala slavnostna procesija in po ambrozijanski himni poslednji blagoslov velike Božje Porodnice. Njeno prečudodelno podobo in kapelico so naposled ob veselem vzklikanju postavili na prejšnje mesto k tabernaklju in tako so Marijini popotniki, napolnjeni z duhom vdanosti in potolaženi, odšli ter se podali na pot miru z neomajno vero in vrh tega s trdnim upanjem, da bodo z zadnjimi vzdihi od Boga nad vojskami prejeli zaželeno krono slave v domovini. In da bi spomin na to prevzvišeno slovesnost ostal za vedno, ga vsako leto obudijo tretjo nedeljo po binkoštih s praznovanjem obletnice, ko se zbere veliko ljudi, zlasti pa s slovesno procesijo kanalske župnije.

XII. Dokument o opravljenem kronanju, o zakonskem pooblastilu za kronanje, s pričevanjem in obljubo patra gvardijana, da se bo zlati kroni na pogosto omenjeni podobi veličastne Device vedno ohranjalo, ki ga je lastnoročno spisal javni notar, je imel naslednjo vsebino:

»V imenu Gospoda amen.

S pričujočim javnim dokumentom bodi vsem jasno razkrito in znano, da je leta od njegovega rojstva tisoč sedemsto sedemnajstega, ob deseti indikciji, šestega dne meseca junija, v sedemnajstem letu pontifikata našega presvetega gospoda Klemena XI., po Božji previdnosti papeža, v času vladanja prevzvišenega Karla VI., rimskega cesarja, kralja Nemčije, Španij, Ogrske, Češke, Dalmacije, Hrvaške, Slavonije itd., grofa Tirolske in Gorice, v mestu Gorica v Furlaniji in na večji ploščadi, imenovani *Travnik*, pred palačo presvetlega gospoda Hieronima, Svetega rimskega cesarstva grofa Thurn in Valsassina itd., kjer je videti postavljen velik oltar in prizorišče in kamor je bila sveta čudodelna podoba blažene Device Marije Svetogorske v procesiji odnesena za spodaj zapisani namen. Ob navzočnosti presvetlega in prevzvišenega gospoda Janeza Jožefa, Svetega rimskega cesarstva grofa Wildenstein, svobodnega barona v Wildbachu in Kaltsdorffu, gospoda v Šahenturnu in Liebochu, njegovega svetega cesarskega in katoliškega kraljevega Veličanstva pravega komornika, tajnega

Consiliiarii, Capitanei in Illustrissimo principali Comitatu Goritiae, ac Capitanei [et] Administratoris Gradiscae, et Aquilejae etc. nec non Illustrissimi, et Excellentissimi Domini Leopoldi Adami Sac. Rom. Imp. Comitis â Strassoldo, lib. Bar. de Villanova, Domini in Strassoldo etc. Sac. Caes. Reg. et Cath. Majestatis Cubicularii effectivi, et intimi Consiliarii, haereditarii Supremi Venatorum Praefecti, et Caesarei locumtenentis Goritiae etc. Illustrissimi, et Excellentissimi Domini Francisci Antonii Sac. Rom. Imp. Comitis de Lantheriis, et â Paratico, lib. Bar. in Schenaus, Domini Vippaci etc. Sac. Caes. Reg. et Cath. Majestatis Cubicularii effectivi, intimi Consiliarii, haereditarii Pincernae in Ill'^mo principali Comitatu Goritiae, ac vice-Domini Inclyti Ducatus Carnioliae, ac Illustrissimi Domini Josephi Sac. Rom. Imp. Comitis â Turri, et Valsassina, Domini Duini, Cormontii, ac Peuma etc. Nec non mei Antonii Mattaloni de Cosoli J. U. Doctoris, et Syndici Apostolici venerandi Conventus Montis Sancti. Praesens et personaliter existens Illustrissimus, et Reverendissimus Dominus Georgius Franciscus Xaverius de Marotti Dei, et Apostolicae Sedis gratia Episcopus Petinensis Suae Sac. Caes. et Cath. Majestatis Consiliarius, Praepositus Rudolphswertensis, Archidiaconus per Carnioliam inferiorem, et Marcham Sclavonicam ab Illustrissima, et Reverendissima Nuntiatura Apostolica Viennensi pro infra scripto effectu specialiter deputatus, uti ex patentibus T. I. Georgius Spinula Dei, et Apostolicae Sedis gratia Archiepiscopus Caesareae, Ss. Domini Nostri D. Clementis Divina providentia Papae XI. Praelatus domesticus, et Assistens, ac S. Sedis Apostolicae apud Sac. Caes. Majestatem Carolum VI. in Imperatorem electum, nec non per Germaniam, Hungariam, Boemiam, Croatiam, Austriam, Styriam, Carinthiam, universumque Rom. Imperii districtum cum facultate de latere Nuntius.

Illustrissimo, ac Reverendissimo Domino Georgio Xaverio Marotti Episcopo Petinensi salutem in Domino sempiternam. Attentis facultatibus ab Ilustrissimo, et Reverendissimo Capitulo S. Petri de Urbe datis Illustrissimam, et Reverendissimam Dominationem Vestram ad Solemnem coronationem Miraculosae Imaginis de Monte Sancto nuncupatae supra Goritiam ab eodem Capitulo decretatam deputamus, ac subdelegamus. Hujusmodi itaque actum juxta instructionem â supra nominato Capitulo transmissam adimplebit. Dantes Illustrissimae, et Reverendissimae Dominationi vestrae ad hunc effectum licentiam exercendi in illis partibus Pontificalia. Datum Viennae hac die 6. Aprilis Anni MDCCVII.

G. S. Archiepiscopus Caesareae Nuntius Apostolicus
V. Petrucius Auditor Gen. et Canon.

svetnika, glavarja v presvetli cesarski grofiji Goriški ter glavarja [in] upravitelja Gradiške in Ogleja idr., pa tudi presvetlega in prevzvišenega gospoda Leopolda Adama, svetega rimskega imperija grofa Strassoldo, svobodnega barona Villanova, gospoda v Strassoldu idr., svetega cesarsko-kraljevega in katoliškega Veličanstva pravega komornika in tajnega svetnika, dednega vrhovnega lovskega mojstra in cesarskega namestnika v Gorici itd., presvetlega in prevzvišenega gospoda Franca Antona, Svetega rimskega cesarstva grofa Lanthieri in Paratico, svobodnega barona v Schönhausu, gospoda v Vipavi itd., svetega cesarsko-kraljevega in katoliškega Veličanstva pravega komornika, tajnega svetnika, dednega točaja v cesarski grofiji Goriški in vicedoma slavne vojvodine Kranjske, ter presvetlega gospoda Jožefa, Svetega rimskega cesarstva grofa Thurn in Valsassina, gospoda v Devinu, Krminu in Pevmi itd., pa tudi mojega Antonia Mattalonija de Cosoli, doktorja obojega prava, in apostolskega sindika častitega svetogorskega samostana. Navzoč in osebno prisoten presvetli in prečastiti gospod Jurij Frančišek Ksaver Marotti, po milosti Boga in apostolskega sedeža škof pičenski, njegovega svetega cesarskega in katoliškega Veličanstva svetnik, prošt novomeški, arhidiakon za spodnjo Kranjsko in Slovensko marko, od presvetle in prečastite dunajske apostolske nunciature posebej deputiran za spodaj zapisani namen, kot je iz listin dal prepisati Jurij Spinola, po milosti Boga in apostolskega sedeža nadškof cezarejski, po božanski previdnosti presvetega našega gospoda, gospoda papeža Klemena XI., hišni prelat in papeški tronski asistent ter pri svetem cesarskem veličanstvu Karlu VI., izvoljenem za cesarja, pa tudi za Nemčijo, Ogrsko, Češko, Hrvaško, Avstrijo, Štajersko, Koroško in celotno območje Rimskega cesarstva nuncij s pooblastilom *de latere*:

Presvetlemu in prečastitemu gospodu Juriju Ksaverju Marottiju, škofu pičenskemu, večno zdravje v Gospodu. Potem ko smo pregledali pooblastila, ki jih je dal presvetli in prevzvišeni kapitelj svetega Petra v Rimu, vašo presvetlo in prečastito gosposkost, ki jo je ta isti kapitelj z dekretom določil za slovesno kronanje čudodelne podobe, imenovane [čudodelna podoba] s Svete gore nad Gorico, deputiramo in subdelegiramo. Tovrstno dejanje bo torej izvršil skladno z navodilom, ki ga je posredoval zgoraj omenjeni kapitelj. S tem dajemo vaši presvetli in prečastiti gosposkosti za izvršitev tega pooblastilo, da v teh krajih izvaja pontifikalije. Dano na Dunaju tega dne 6. aprila leta 1717.

J<urij>. S<pinola>., nadškof cezarejski,
apostolski nuncij
V. Petruccio, generalni avditor in kanonik.«

714

Qui utique Ill‘mus, et R‘mus Dominus Episcopus Petinensis ad formam piae dispositionis bon. mem. D. Alexandri Sfortiae Placentini vice, et nomine ejusdem Ill‘mi, et R‘mi Domini Nuntii Apostolici binis coronis puri auri unicarum octo contextis 30. Margaritis, 13. Adamantibus, et lapillis pretiosis 25. non comprehensa Aurificis factura (pie, ac generosè donatis ab Ill‘ma Domina Anna Catharina de Schellenburg Labacensi ad infrascriptum effectum) quibus acceptatis, et receptis ab Ad‘m R‘ndo P. Romualdo Sitter Ex-Provinciali, et Guardiano Venerandi Conventus Montis Sancti supra Goritiam R. R. P. P. Reformatorum S. Francisci pro se, et suis Successoribus. Ill‘mus inquam et R‘mus D. Episcopus praesentibus, ut supra, et me Syndico, ac magna fidelium multitudine utriusque sexus astante, dictam Sacram, ac Miraculosam Imaginem Beatae Mariae Virginis Montis Sancti cum Jesulo actu coronavit juxta ritum etc. imponendo quippe majorem Coronam Capiti Beatissimae Virginis Mariae, et minorem Capiti Jesuli, quae illico per peritum Aurificem Sacrae Imagini adaptatae, et affixae fuerunt. Qua coronatione utique peracta praedictus Ad‘m R‘ndus P. Guardianus pro se et Successoribus suis promisit, et se obligavit easdem Coronas in Capite illius Beatissimae, et Immaculatae Virginis, ac Jesu Christi semper, et in perpetuum retineri, et conservari facere omni meliori modo etc. pro quibus omnibus observandis etc. se obligavit, et suos Successores etiam in forma Camerae Apostolicae cum solitis etc. seseque subscripsit apposito sigillo Conventus. Datum Goritiae die, Mense, et Anno ùt suprà.

(L. S.) Fr. Romualdus Sitter Ex-Provincialis, et Guardianus praedicti Conventus Montis Sancti nomine meo omniumque Successorum confirmo ut suprà.

(L. S.) Joannes Josephus Comes â Wildenstein Capitaneus.

(L. S.) Leopoldus Adamus Comes â Strassoldo locumtenens.

(L. S.) Franciscus Antonius Comes de Lantheriis Vice Dominus Ducatus Carnioliae.

(L. S.) Joannes Josephus Comes â Turri.

(L. S.) Antonius Mattaloni Juris utriusque Doctor, et Syndicus Apostolicus Venerandi Conventus Montis Sancti.

Praemissum Instrumentum publicum cum suscriptionibus Ill‘morum et Excell‘morum D. D. Testium, nec non Ad‘m R‘ndi Patris Guardiani, ac Excel‘mi Domini Antonii Mattaloni J. U. Doctoris, et Syndici Apostolici Venerandi Conventus Montis Sancti cum suis sigillis mihi optime notis requisitus Antonius Milost Publicus Imperialis Notarius authenticavi apposito mei tabellionatus signo.

(L. S.) Deus misereatur nostri, et benedicat nobis.

Nos Joannes Josephus S. R. I. Comes â Wildenstein lib. Bar. de Wilpach, et Koltsdorff,[5] Dominus in Schakenthurn, et Libboch S. C. M. Cubicularius intimus, actualis Consiliarius, Capitaneus in Illustrissimo principali Comitatu Goritiae, nec non Capitaneus, et Admi-

714

In vsekakor je presvetli in prečastiti gospod škof pičenski skladno z obliko pobožnega volila <gospoda> dobrega spomina Aleksandra Sforza iz Piacenze namesto in v imenu tega istega presvetlega in prečastitega gospoda apostolskega nuncija z dvema kronama, izdelanima iz osmih unč čistega zlata ter z vdelanimi 30 biseri, 13 diamanti in 25 dragimi kamni – pri čemer pa ni vključena zlatarjeva izdelava (ki ju je pobožno in velikodušno podarila presvetla gospa Ana Katarina Schellenburg iz Ljubljane za spodaj opisani namen), in ti <kroni> je sprejel in prejel prečastiti pater Romuald Sitar, nekdanji provincial in gvardijan častivrednega samostana na Sveti gori nad Gorico častitih patrov reformatov svetega Frančiška zase in za svoje naslednike. Presvetli, pravim, in prečastiti gospod škof je v navzočnosti teh kot zgoraj in mene kot zastopnika ter ob prisotnosti velike množice vernikov obeh spolov – omenjeno sveto in čudodelno podobo blažene Marije Device Svetogorske z Jezuščkom dejansko okronal skladno z obredom idr., in sicer tako da je večjo krono položil na glavo preblažene Device Marije in manjšo na glavo Jezuščka, ki ju je vešči zlatar pri priči prilagodil sveti podobi in ju pritrdil. In ko je bilo to kronanje vsekakor opravljeno, je prej omenjeni prečastiti pater gvardijan zase in za svoje naslednike obljubil in se zavezal, da bodo za ti isti kroni na glavi te preblažene in brezmadežne Device in Jezusa Kristusa na sleherni boljši način poskrbeli, da se obdržita in ohranita vedno in za večno idr. in za izpolnjevanje vsega tega itd. je zavezal sebe in svoje naslednike tudi na način Apostolske kamere z ustaljenimi idr. in se podpisal ter pridal pečat samostana. Dano v Gorici dne, meseca in leta kakor zgoraj.

Podpis Brat Romuald Sitar, nekdanji provincial in [zdaj] gvardijan prej omenjenega samostana na Sveti gori v svojem imenu in v imenu vseh naslednikov potrjujem kakor zgoraj.

Podpis Grof Janez Jožef grof Wildenstein, glavar.

Podpis Grof Leopold Adam grof Strassoldo, namestnik.

Podpis Grof Franc Anton grof Lanthieri, vicedom vojvodine Kranjske.

Podpis Grof Janez Jožef grof Thurn.

Podpis Antonio Mattaloni, doktor obojega prava in apostolski sindik častivrednega samostana na Sveti gori.

Zgoraj navedeni javni dokument s podpisi presvetlih in prevzvišenih gospodov, gospodov prič, pa tudi prečastitega patra gvardijana in prevzvišenega gospoda Antonia Mattalonija, doktorja obojega prava in apostolskega sindika častivrednega samostana na Sveti gori s svojimi, meni zelo dobro znanimi pečati sem na zahtevo Anton Milost, javni cesarski notar, overil s pridanim znamenjem svoje notarske službe.

– Mesto za pečat – Bog se nas usmili in nas blagoslovi.

Mi, Janez Jožef, Svetega rimskega cesarstva grof Wildenstein, svobodni baron v Wildbachu in Kaltsdorffu, gospod v Šahenturnu in Liebochu, svetega cesarskega Veličanstva tajni komornik, pravi svetnik, glavar v presvetli cesarski grofiji Goriški, pa tudi glavar in upra-

nistrator Gradiscae, et Aquilejae etc. fidem facimus, et attestamur suprascriptum Dominum Antonium Milost esse Publicum Imperialem Notarium, cujus publicis, et authenticis Scripturis hic plena adhibetur fides, et ubique locorum merito adhibenda venit. In quorum fidem etc.

Goritiae 9. Junii 1717.

Casparus Valentinzig Actuarius Jur^{s}
Cancellariae Nobilium.

XIII. Ut autem Coronationis gloriosissimae Virginis Mariae Montis Sancti Sacra Solemnitas perpetuo in fidelium Clientum cordibus fixa maneat, quidam Mariophilus mox adducendam Cantilenam composuit, quae in Choro â Patribus terminatis Lauretanis litaniis semper ad excitandam in fidelibus Coronationis memoriam decantatur.

Coronata Mater Dei
Tu Solamen cordis mei
Spes es, et refugium
Hic in Sede gratiarum
monstra nobis pignus charum
Jesum tuum Filium.
Huc in Montem advenisti
Sedem quoque hic elegisti
Regina clementiae
Populus iste devotus
et amore tui motus
erexit Ecclesiam
Ursulae apparuisti
Opem ferre promisisti
Ad te properantibus.
Nobis inde gratulamur
Digni, quod hic habeamur
Maternae praesentiae
Hic est Mons hilaritatum
Culmen Virgini Sacratum
Ab Authore Saeculi
Tot portentis decorata
Grandi fastu coronata
Suis ditat gratiis.
Vere Mons Sanctus vocatur,
Qui â te sanctificatur
Mater Clementissima
Tu ad Coelum certe via
Omnes pia ô Maria
Tuum duc ad Filium
Quae hic Coronata sedes
Ante tuos flexi pedes
Adoramus Filium
Dum tenellum sinu lactas
Tunc pro nobis preces jactas
Triadis Triclinium.

vitelj Gradiške in Ogleja itd. potrjujemo in izpričujemo, da je zgoraj napisani gospod Anton Milost javni cesarski notar, in njegovim javnim in izvirnim zapisom se tukaj priznava polno zaupanje in ga gre upravičeno izrabiti povsod. V potrdilo tega idr.

V Gorici, 9. junija 1717.

Gašper Valentinčič, sodni aktuar
plemiške pisarne.

XIII. Da pa bi sveta slovesnost kronanja preslavne Device Marije Svetogorske nenehno ostala zasidrana v srcih vernih varovancev, je neki ljubitelj Marije uglasbil napev, ki je kmalu pritegnil in ga v koru patri po koncu lavretanskih litanij vedno pojejo zato, da v vernikih obujajo spomin na kronanje.

Mati Božja kronana,
ti uteha si srca,
up si in zavetnica,
v svetišču milosti
ljubo jamstvo nam pokaži
Sina svoj'ga Jezusa.
Sem na Goro si prišla,
tu si sedež si izbrala,
ti, Kraljica blagosti.
Ljudstvo to ti je predano
in v ljubezni do te vžgano
cerkev ti zgradilo je.
Urški tu si se razkrila
in pomoč si obljubila
vsem, ki k tebi prihité.
Radost nas zato navdaja,
vredni, da nas vse obdaja
tu navzočnost Matere.

Gori tej vesélosti
Stvarnik časov večnosti
vrh posvétil je Devici.
S čudeži ozaljšana,
praznično okronana
svoje milosti deliš.
Prav je Svéta imenovana
gora, od té posvečevana
Mati ti preblažena.
Trdna si v nebo stezica,
vse, o blažena Devica,
pelji k Sinu svojemu.
Tu, pred tabo, kronana,
na kolenih množica
Sina moli tvojega.
V nedrih malčka ti dojiš,
prošnje za vse nas deliš,
ti, ležišče Trojice.

i *Lapsus calami*: *Consilium* nam. *Consiliarium*.

ii *Lapsus calami*: *cronographicum* nam. *chronographicum*.

iii Ko je Fajdiga prepisoval opis kronanja iz dela *Historia Ecclesiae, et Conventus Montis Sancti Divae Virginis Gratiarum Comitatus Goritiensis* Kasparja Pasconija (izšlo v Benetkah 1746), je pri prepisu izpustil *Baldachino*; gl. Pasconi 1746, p. 123: … *Faldistorium cum pendente Baldachino pro coronatore Antistite cum hoc appenso summae gratitudinis* …

iv *Lapsus calami*: *100033.* nam. *133000*.

v *Lapsus calami*: *Koltsdorff* nam. *Kaltsdorff*.

6 Dodatek

ASFP, IIb-12a Sveta Gora 1717

Gre za prepis treh slavilnih besedil, pripravljenih za proslavo kronanja svetogorske Marijine podobe, ki jih hrani Arhiv Slovenske frančiškanske province; besedila so natančneje predstavljena v 2. poglavju.[1] Tukaj je objavljen diplomatski prepis, kot ga najdemo v rokopisu; številka v oglatem oklepaju pomeni številko strani rokopisa.

[1]

Huc veniens siste properantem Viator gradum
Secunda cerne celebrant saecula Minores
A quo sacro in Monte colitur, et toto Virgo
praedicatur orbe
Quaeris ad Superos Viam, Congredere
Non tam verbis quam Corde
hanc venerato
Profuge Ocijus, reus ad Matrem Gratiae
quid anime torpes?
Profunde lacrijmas gaudio tumula vitia
quae tecum invehis,
Effare quis gravet mentem dolor
Ecce hic confractum toties caput hostis
statue igitur
Gravicus aerumnis modum finemque sceleri
Rectam in melius flecte mentem
Pelle insanos animi fluctus
Redeat Pietas;
Ad hunc Montem serò venias
Nam huc semper
Qui semel venerat,
Optat reverti.
Hac sub Virgineâ caput absconde umbrâ
Hic flexis genibus totus ad terram ruas,
Supplices tende manus,
Congratulare Matri, et quâ potes prece
Coronatam Virginem

1 Gl. 2. Viri za opis kronanja svetogorske Marijine podobe l. 1717, 2. 1. Arhivski in rokopisni viri, 2. 1. 1. Arhiv Slovenske frančiškanske province (ASFP), št. 5.

Exorare tenta; opressum levabit,
Nam hac omissa nullus superest saluti locus
Distas à Coeli patria si distas
À Virgine Matre
Sed quid ultra moror dicere
Verum dicam
Iam dudum omne mersum perivisset
humanum genus

[2]

Tum graviora cedunt medio de vertice Montis
Concurrunt ornant, templi confinia signant:
Mane resurgentes cum lux detexerat ortum
En prostrata jacent, sic tunc prostrata relinquunt
Mutavere situm bis iam confinia rumpunt
Artifices summunt, properant, quatusque sequendi
Ardor erat, quantis flagrabant pectora votis.
Concutit obiectum lapidem lapicida moratur
Aparet magnae signatus nomine Matris
Fortunate lapis? primus tu detegis ortum,
Tu monstrante locum, domus hoc in monte paratur
Tu sine voce canis, Matrem dum carmine scandis
Mons dudum sterilis varios mutatur in artus
Aspectuque suo vicinam recreat Vrbem
Aspice quam subito Montem victoria vestit:
Quam rarum populo referat jam Virgo ligamen.
Clarior haud hominum votis optatior unquam
Contigit eventus: crescunt miracula votis.
Antistes Marcus Grimani ad Virginis Ædem
Efigiem misit quam saepius ipse colebat
Quae populi magno semper veneratur honore
Assurgit pietas celeri jam fama volatu
Personat, huc miseros ad gaudia concitat omnes
Virginis urget amor, concurrunt undique gentes
Concordes varij certat pro Virginis Æde
Presbijteri curam templi tenuere per annos
Viginti, postquam sibi Virgo elegerat ortum.
Austria mota bonis quae praestitit ordo Minorum
Ecclesijs; denuo hanc Francisci tradit alumnis
Pergite securi dicens: vis nulla tenorem

Separet hunc nostrum; famulabitur Austria votis
Hos decuit certè tantâ pro Virginis Æde
Esse lares; nullisque magis se colle potestas

[3]

Æstimat, & magni sentit privilegia juris
Exemplis populos ducunt terrore remoto
Saecula jam rursus formant meliora Minores
Ferrea Virgineis mollescunt corda sagittis
Publicus hinc ardescit amor cum moribus aequis.
– Hic nunquam Patrum conticuere chori
Frigora saeva pati, gravibus non cedere nimbis
Æstivum tolerare jubar mox scandere Montes:
Virginis in templo vigiles producere noctes.
Quis vero insignem tantâ pro Virgine curam
Respuat; en meritis nostris meliora patebunt
Praemia, dum Virgo Fratres amplexa Minores
Assurget; fractis armis ut lugeat hostis
Non igitur metuas orci cum praelia sentis,
– Ad Matrem properes haec tibi certa salus
Haec sunt quae primis populus miratur in annis.
Sed postquam Virgo haec mortalibus edere fata
Non cessat, semperque novos crevisse triumphos
Viderat: obstupuit sacro de vertice Mundus;
Gemiferis cupit hanc Ma[n]trem vincire coronis.
Vndecimus Clemens illô regnavit in anno
Is facultatem; sed dat Catharina Coronâ
Moxque parabantur pompae simulacra futurae.
Iam nova Goritiae vestigia torqueat annus:
Prospera dum fractis sperantur tempora rebus
Carmina sparguntur, ornantur templa figuris
Indiget istud opus splendescant omnia festis.
Quod superest unum precibus purissima Virgo
Adde meis Vrbique tuum largire parumper
Quem rogat adventum peragat tibi Virgo tropheu[m].
Portatur Patrum cervicibus Aurea Sedes,
Ornatuque novo varijs haec Virgo figuris

[4]

qVaM VarIos eDVXIt aqVâ pere=
VNte proCeLLâ
IngentI Mater prorsVs Ca=
DentIbVs ICtV
restItIt aC DeXtrâ MVLtos
regIna LeVaVIt.

oppresIs nIMIo sVCCVrrIt
po^nDere VIrgo.
InDoMItos præCVrrIt eqVos,
serVatqVe preCantes.
fVLgVra sVbtraXIt pLVs non
habVêre noCenDVM.

VIrIbVs attrItIs sVspIrat
fæMIna Longè.
postVLat hanC VIres; Dat pIa
VIrgo sIbI.
penDebat poDIô peDe pVLsô
parVa pVeLLa,
persIstIt proLI proh pIa pro-
genIes.

[5]

OrbatVs gaVDet nVnC LætVs
LVMIna sentIt
FLetIbVs assIDVIs pIa Mater
VIsCera proLIs.
IrrIgat InVaLIDæ, Confert
pIa VIrgo saLVteM.

seD qVotIes sVppLeX eX Cor-
pore repVLIt hosteM!
VInCItVr InfernVs fVgIt
hIC VIs DæMonIs astVs.
aLter In IgnItas proLapsVs
seDe faVILLas.

IstIs erIpItVr Matre fa=
Vente pVer.
Dat gressVM gen[I?]t[I?]s Con=
traCtIs VIrgo benIgna.
AtterItVr IVVenIs bIs DVro
CarCere VerVM.
ADfVIt optantI MoX soL-
Vens VInCVLa ferrI.

[6]

In peDIbVs MVLIer IaCta=
tVr VVLnere trIstI
ConfIDIt VotIs MVLIer sI-
ne VVLnere sVrgIt.
IVDICIVM pVerI preCeps
InsanIa VeXat.

SeD faCtIs VotIs IVVenIs
IaM VeXa reCessIt.
DVM pIgVIt VItæ CrYstaL-
LI noXIa frVsta.
EXaVrIt frenDens MoX ar-
tVs VIsCera paLLent.

EIICIt hæC sVbIto; VotIs
MorIbVnDa reVIXIt.
VIrgInIs aVXILIo, VIs Mors
resoLVta reCeDIt.

[7]

†IHS. L. D. S. M. J. et . Amen.
Feci tibi nſn [nomen] grande, juxtà nſn [[nomen]] magnorum. 2 Reg. 7. Ɯ. 9.

7 Slikovno gradivo

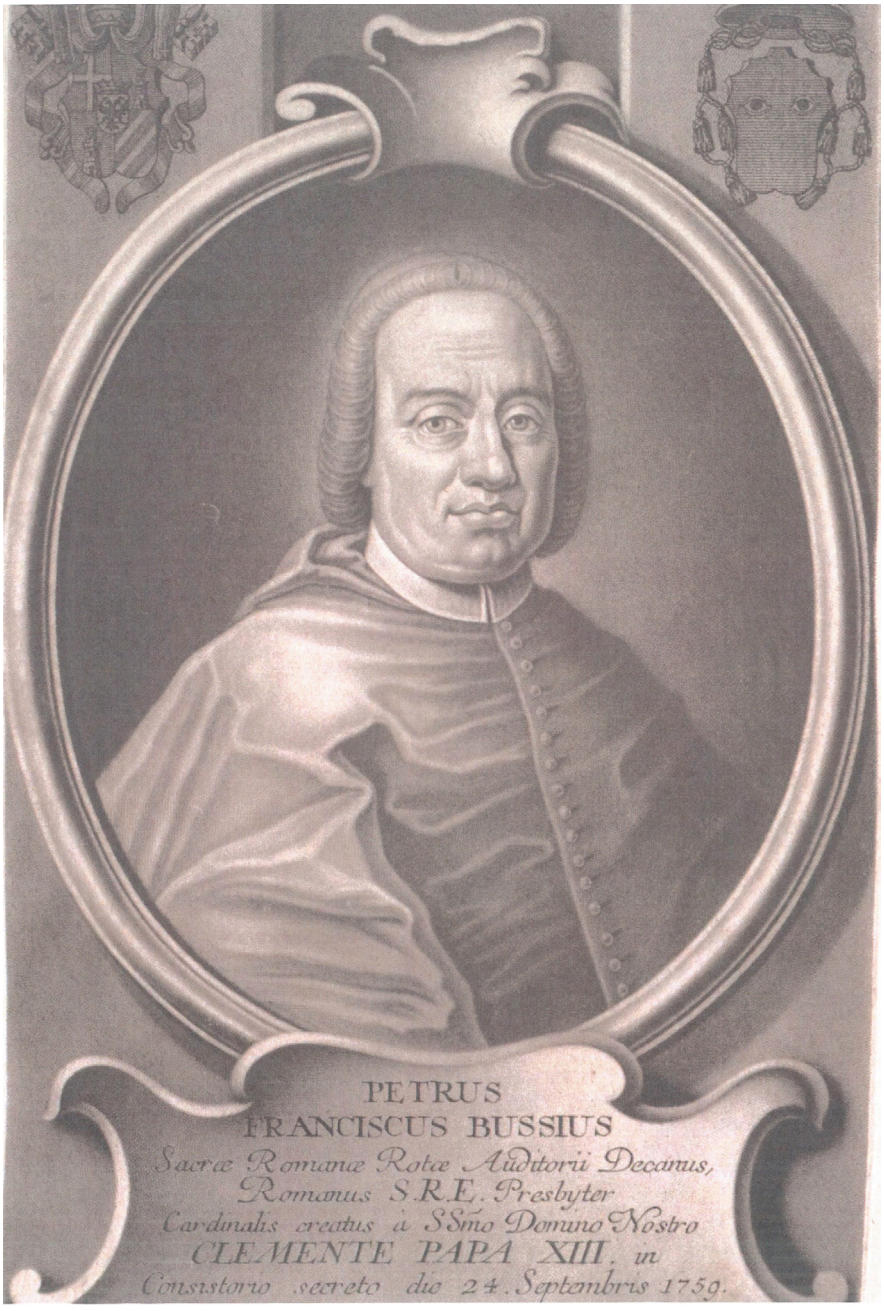
Slika 1: Nadvojvoda Karel II., knez notranjeavstrijskih dežel (1540–1590), slika neznanega avtorja iz 17. stoletja

Slika 2: P. Franjo Glavinić; vir: Frančiškanski samostan na Trsatu

Slika 3: Dionizij (Dionisio) Delfino (1663–1734, oglejski patriarh v obdobju 1699–1734); freska Dionizija Delfina v patriarhalni palači v Vidmu (Palazzo Patriarcale di Udine)

Slika 4: Peter Frančišek (Pietro Francesco) Bussi (1684–1765), tajnik vatikanskega kapitlja; brušenka 245 × 156 mm; avtor Johann Simon Negges; hrani Berlin, Staatsbibliothek zu Berlin, Preußischer Kulturbesitz, Handschriftenabteilung, Hansen, Inventar-Nr. Portr. Slg / Slg Hansen / Cardinäle / 2° / Bd. 49 / Nr. 74

Slika 5: Papež Klemen XI., portret neznanega umetnika iz 18. stoletja na osnovi portreta Piera Leoneja Ghezzija (1674–1755)

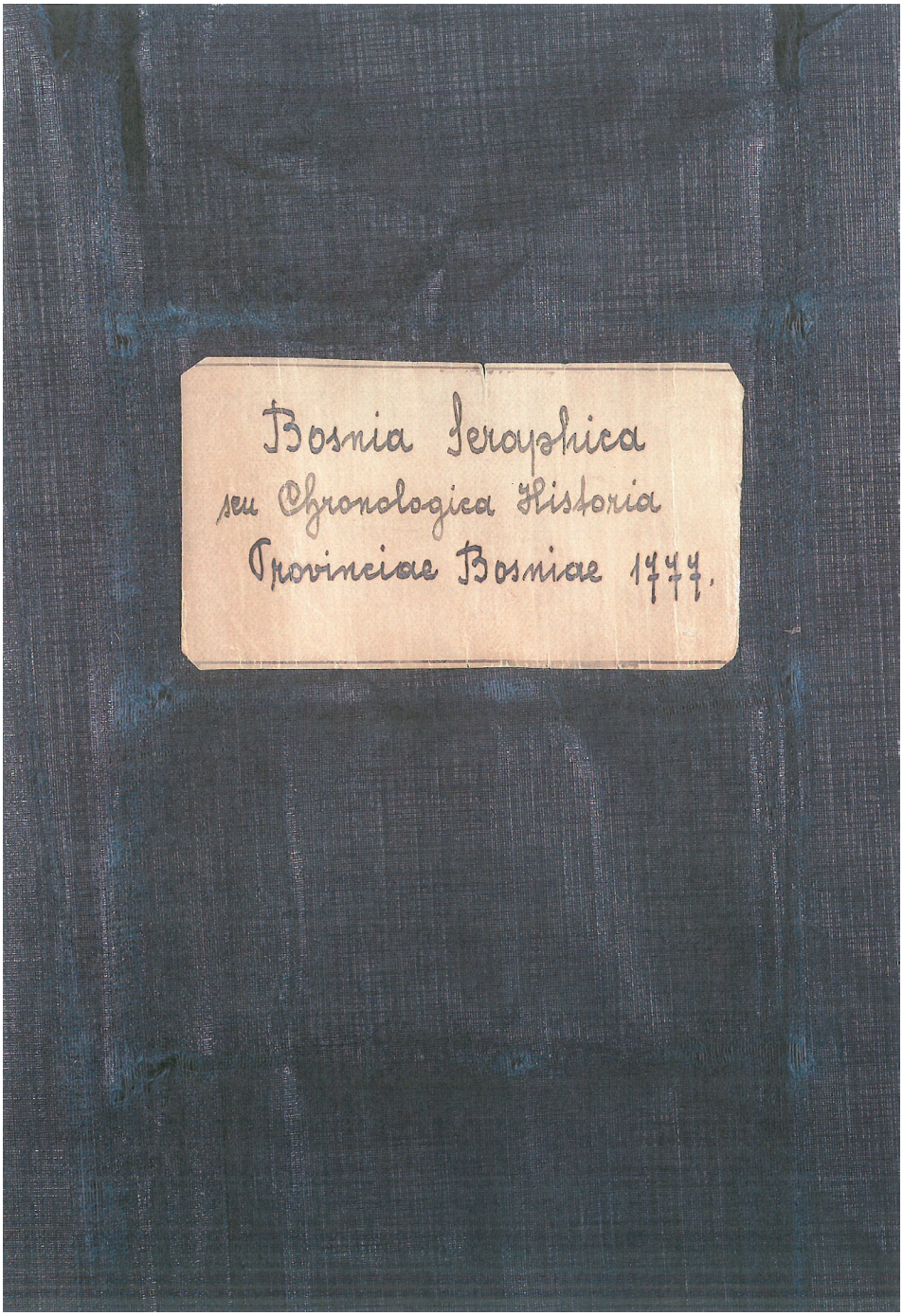
Slika 6: Cesar Karel VI. (1685–1740); Martin van Meytens Mlajši, ok. 1735, olje na platnu, Braunschweigisches Landesmuseum

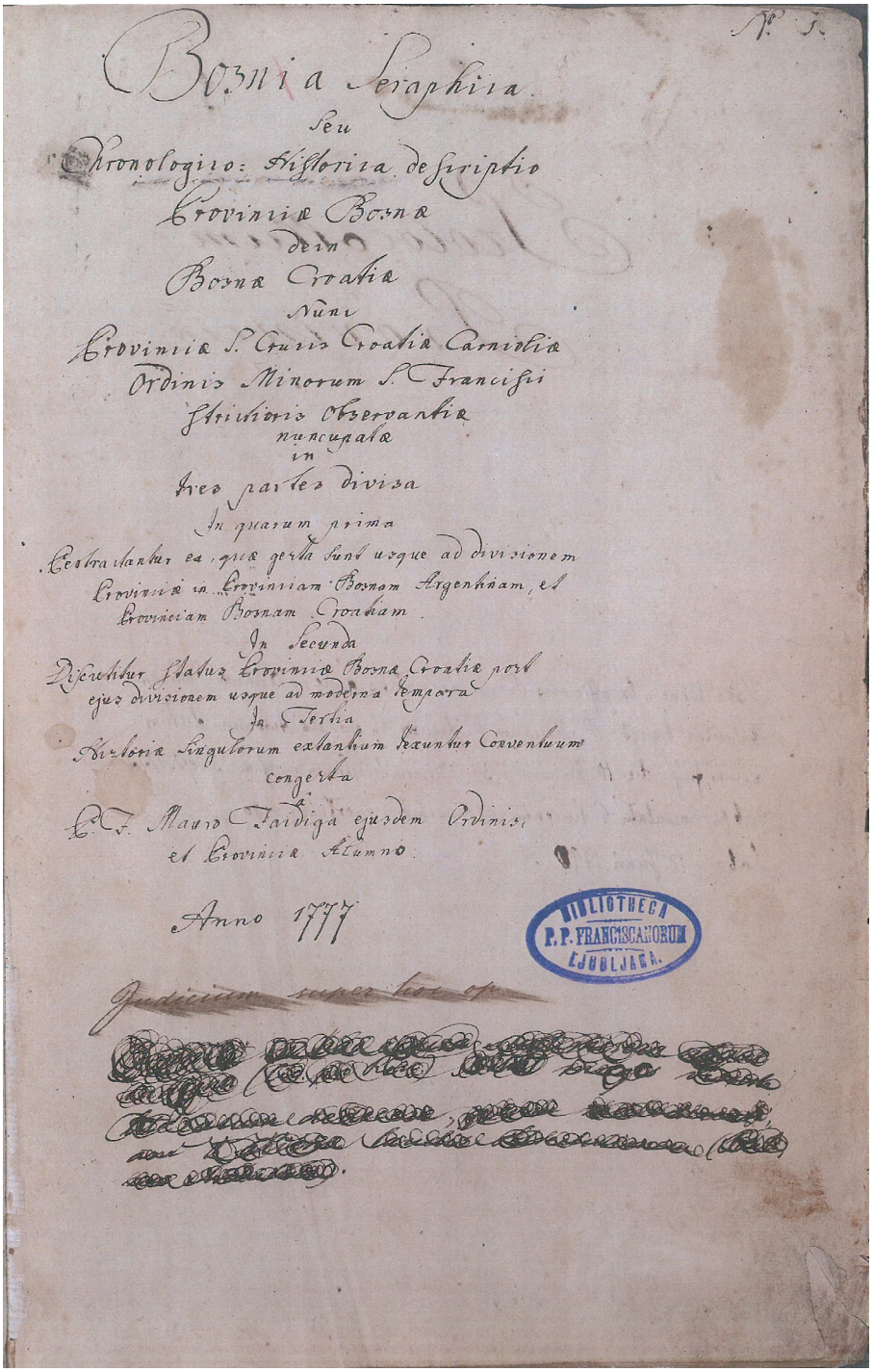
Slika 7: Jurij Frančišek Ksaver Marotti; vir: Galerija proštov v Novomeški proštiji; France M. Dolinar, *Prošti novomeškega kapitlja 1493–1993.* Novo mesto: Dolenjska založba, 1993, str. 89.

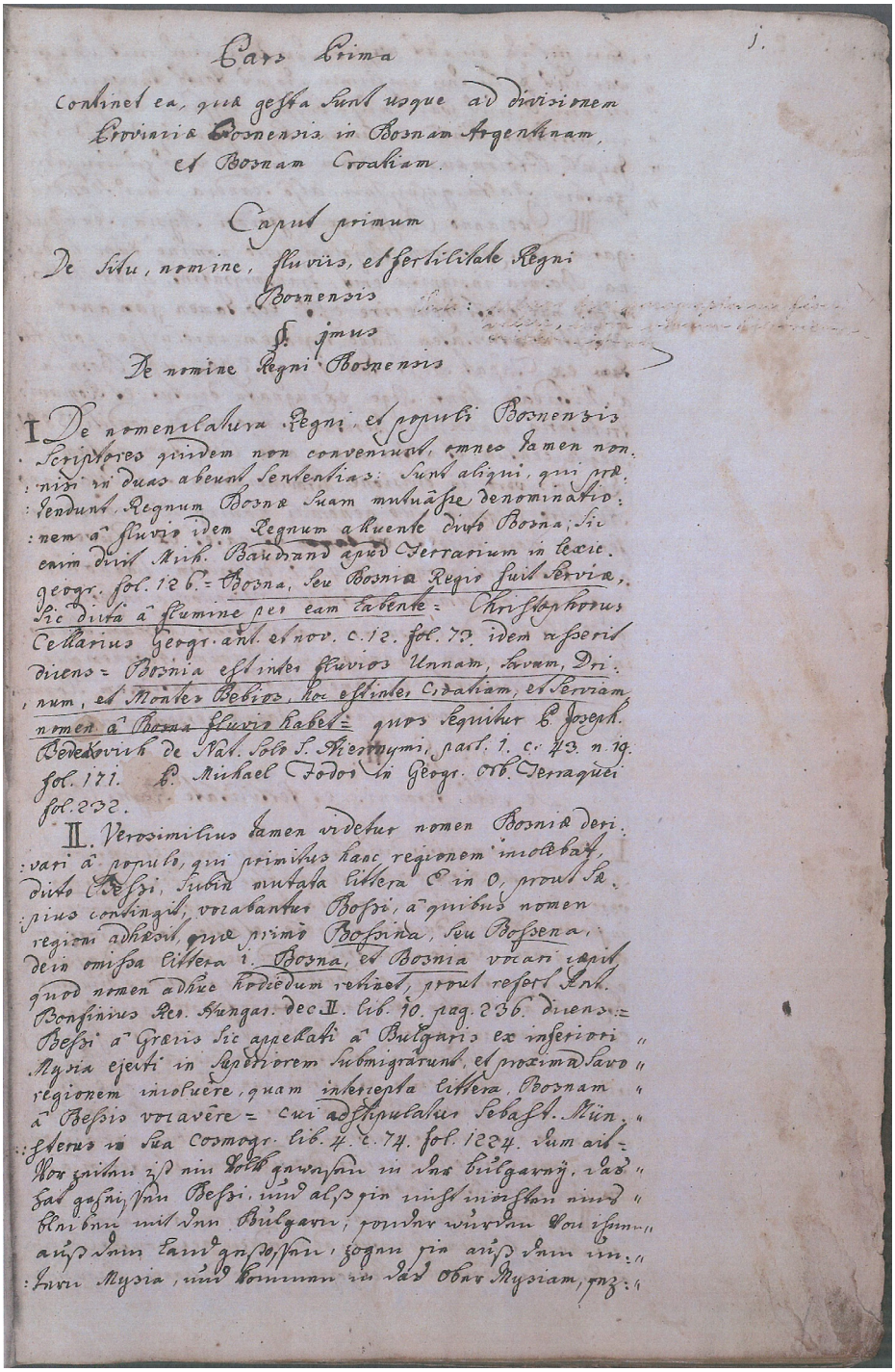
Slika 8: Poreč (Parentium), kjer je bil vikar Janez Fattori, opat, cesarski kaplan in apostolski protonotar; Konrad Grünenberg, *Beschreibung der Reise von Konstanz nach Jerusalem* (1487)

Slika 9: Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, zunanja platnica rokopisa

Slika 10: Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, naslovnica rokopisa

Pars Prima

Continet ea, quæ gesta sunt usque ad divisionem Provinciæ Bosnensis in Bosnam Argentinam, et Bosnam Croaticam.

Caput primum

De situ, nomine, fluviis, et fertilitate Regni Bosnensis

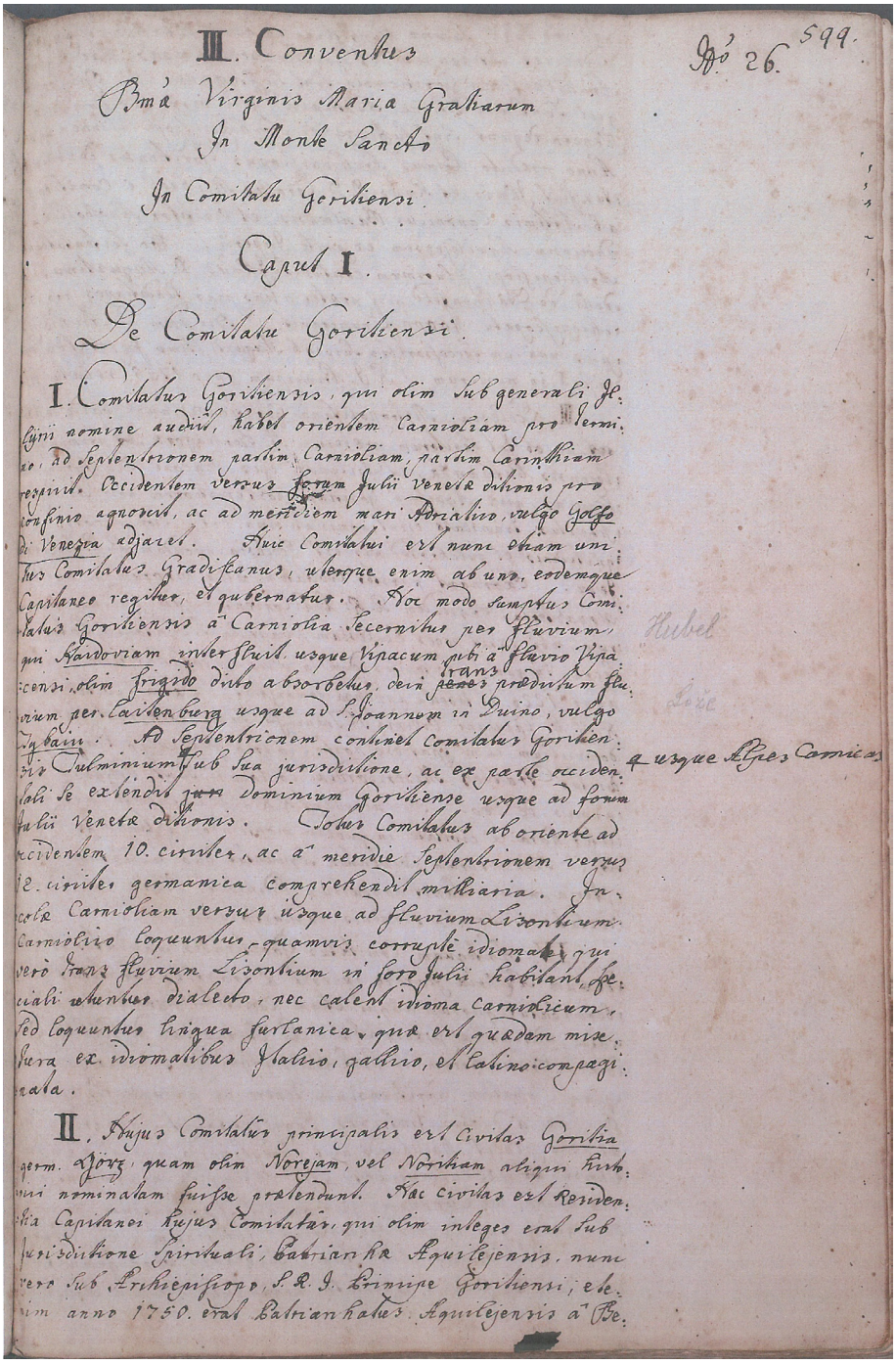
§. Imus

De nomine Regni Bosnensis

I. De nomenclatura Regni, et populi Bosnensis Scriptores quidem non convenerunt, omnes tamen non, nisi in duas abeunt sententias: Sunt aliqui, qui prædicant Regnum Bosnæ suam mutuâsse denominationem à fluvio idem Regnum alluente dicto Bosna; sic enim divit Mich. Baudrand apud Ferrarium in lexic. geogr. fol. 126. = Bosna, seu Bosnia Regio fuit Serviæ, sic dicta à flumine per eam labente = Christophorus Cellarius Geogr. ant. et nov. c. 12. fol. 73. idem asserit dicens = Bosnia est inter fluvios Unnam, Savam, Drinum, et Montes Bebios, hos est inter Croatiam, et Serviam nomen à Bosna fluvio habet = quos sequitur P. Joseph Bedekovich de Nat. Sole L. Miscellaneorum, part. 1. c. 43. n. 19. fol. 171. P. Michael Todorovich Geogr. Orb. Terraquei fol. 232.

II. Verosimilius tamen videtur nomen Bosniæ derivari à populo, qui primitus hanc regionem incolebat, dicto Bessi, subin mutata littera S in O, prout sæpius contingit, vocabantur Bossi, à quibus nomen regioni adhæsit, quæ primò Bossina, seu Bossena, dein omissa littera i. Bosna, et Bosnia vocari cæpit quod nomen adhuc hodiedum retinet, prout refert Ant. Bonfinius Rer. Hungar. dec II. lib. 10. pag. 236. dicens = Bessi à Græcis sic appellati à Bulgaris ex inferiori Mysia ejecti in superiorem submigrarunt, et proxima Savo regionem inoluere, quam interiecta littera, Bosnam à Bessis vocavêre = cui adstipulatur Sebast. Münsterus in sua Cosmogr. lib. 4. c. 74. fol. 1224. dum ait = Vor zeiten ist ein Volck gewaltig in der Bulgarey, das hat gesessen Bessi, und also sein noch heutigs tags etliche mit den Bulgaren, sonder wurden von ihnen auß dem Land geschossen, zogen sie auß dem in der Mysia, und kommen in das obere Mysiam, etc.

Slika 11: Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, str. 1 (Pars prima)

III. Conventus
Bmâ Virginis Maria Gratiarum
In Monte Sancto
In Comitatu Goritiensi.

Ddo 26. 599.

Caput I.

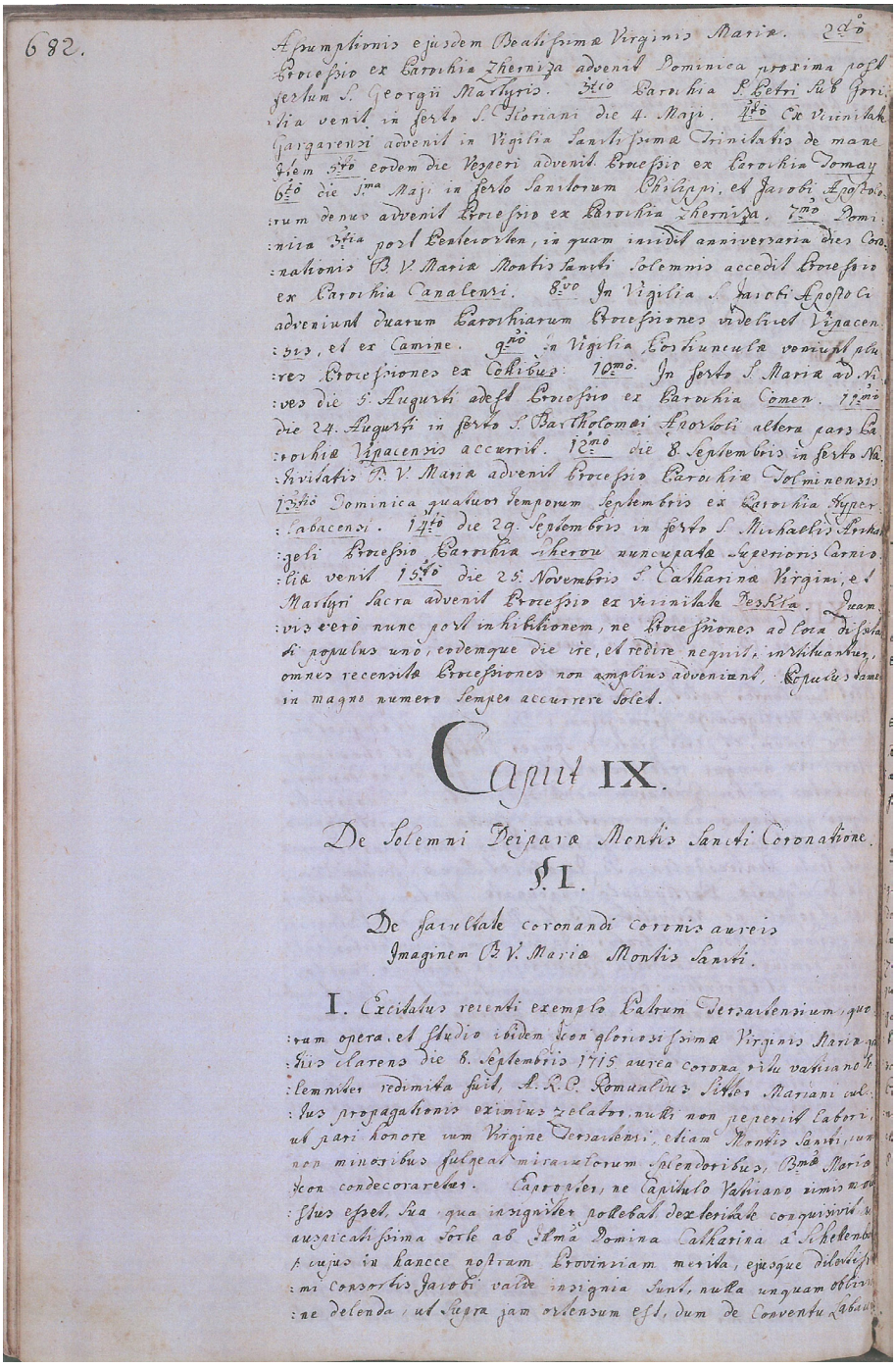
De Comitatu Goritiensi.

I. Comitatus Goritiensis, qui olim sub generali Ilyrici nomine audiit, habet orientem Carniolam pro termino, ad septentrionem partim Carniolam, partim Carinthiam regnit. Occidentem versus forum Julii Venetæ ditionis pro confinio agnovit, ac ad meridiem mari Adriatico, vulgo Golfo di Venezia adjacet. Huic Comitatui est nunc eham unitus Comitatus Gradiscanus, utrique enim ab uno, eodemque Capitaneo regitur, et gubernatur. Hoc modo sumptus Comitatus Goritiensis à Carniolia secernitus per fluvium qui Hadroviam inter fluit usque Vipacum sub à flavio Vipacensi olim Frigido dicto absorbetur, dein transit prædictum fluvium per Laibenberg usque ad S. Joannem in Duino, vulgo in Jaim. Ad septentrionem continet Comitatus Goritiensis Culminium sub sua jurisdictione, ac ex parte occidentali se extendit dominium Goritiense usque ad forum Julii Venetæ ditionis. Idem Comitatus ab oriente ad occidentem 10. circiter, ac à meridie septentrionem versus 12. circiter germanica comprehendit miliaria. Incolæ Carniolam versus usque ad fluvium Lizontium Carniolico loquuntur, quamvis corrupte idomate, qui verò trans fluvium Lizontium in foro Julii habitant, peculiali utuntur dialecto, nec calent idioma Carnolicum, sed loquuntur linqua furlanica, quæ est quadam mixtura ex idiomatibus Italico, gallico, et latino compaginata.

II. Hujus Comitatus principalis est Civitas Goritia germ. Görz, quam olim Norejam, vel Noricham aliqui fuisse nominalam fuisse prætendunt. Hæc civitas est Residentia Capitanei hujus Comitatus, qui olim inlegis erat sub jurisdictione Spirituali, Patriarchæ Aquilejensis, nunc vero sub Archiepiscopo S.R.I. Principe Goritiensi, ex anno 1750. erat Patriarchatus Aquilejensis à Pe-

Hribel
Ložje
q usque Alpes Carnicas

Slika 12: Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, str. 599, prva stran opisa svetogorskega samostana

682.

Assumptionis ejusdem Beatissimæ Virginis Mariæ. 2do
Processio ex Parochia Zherniza advenit Dominica proxima post
festum S. Georgii Martyris. 3tio Parochia S. Petri sub Gori-
via venit in festo S. Mariani die 4. Maji. 4to Ex Vinitak
Gargarensi advenit in Vigilia Sanctissimæ Trinitatis de mane
5tem 6to eodem die Vesperi advenit Processio ex Parochia Domay
7mo die Sti Maji in festo Sanctorum Philippi, et Jacobi Apostolo-
rum denuo advenit Processio ex Parochia Zherniza, 8vo Domi-
nica 2da post Pentecosten, in quam incidet anniversaria dies Con-
secrationis B. V. Mariæ Montis Sancti solemnis accedit Processio
ex Parochia Canalensi. 9no In Vigilia S. Sancti Apostoli Ca-
drumque Parochiarum Processiones videlicet Vipacen-
sis, et ex Camine. 10mo in Vigilia Corpus Domini venerabi-
les Processiones ex Cohibus. 11mo In festo S. Mariæ ad Ni-
ves die 5. Augusti adest Processio ex Parochia Comen. 12mo
die 24. Augusti in festo S. Bartholomæi Apostoli altera pars Pa-
rochiæ Vipacensis accurrit. 13mo die 8. Septembris in festo Na-
tivitatis B. V. Mariæ advenit Processio Parochiæ Volminensis
14to Dominica quatuor temporum Septembris ex Parochia Hyper-
Sabacensi. 15to die 29. Septembris in festo S. Michaelis Archa-
geli Processio Parochiæ Sherou nuncupatæ Superioris Carnio-
liæ venit 16to die 25. Novembris S. Catharinæ Virginis et
Martyri sacra advenit Processio ex Vicinitate Feshka. Quam
vis vero nunc post in hibitionem, ne Processiones ad loca di sita
di populus uno eodemque die ire, et redire negnit, inhibeantur,
omnes recensita Processiones non amplius adveniant, Reputes tamen
in magno numero semper accurrere solet.

Caput IX.

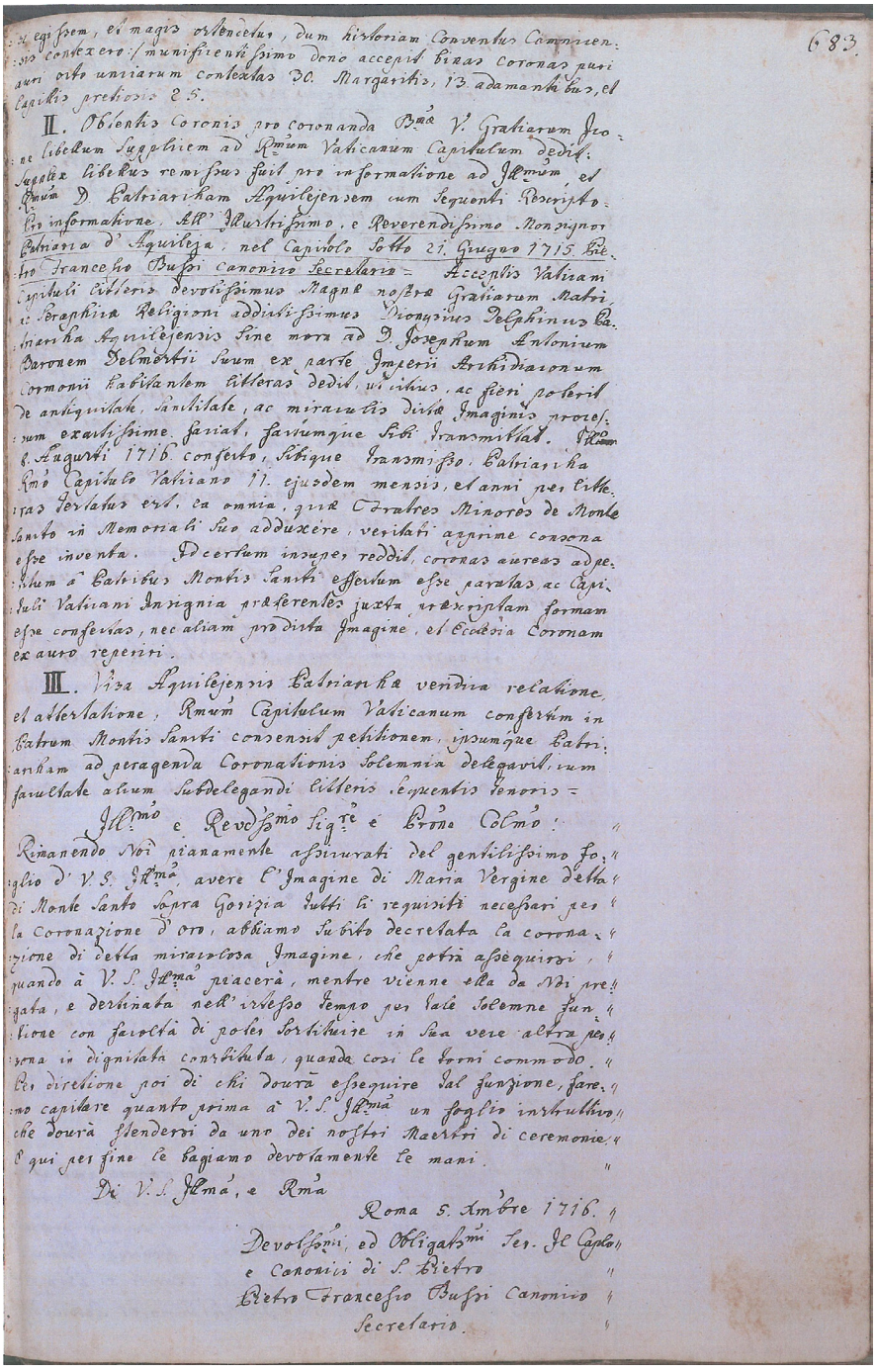
De Solemni Deipara Montis Sancti Coronatione.

§. I.

De facultate coronandi Coronis aureis Imaginem B. V. Mariæ Montis Sancti.

I. Excitatus recenti exemplo Patrum Servitarum, quo-
rum opera, et studio ibidem Deo gloriosissimæ Virginis Mariæ ge-
nio clarens die 6. Septembris 1715 aurea corona ritu vaticano so-
lemniter redimita fuit, A. R. P. Romualdus a Sitsch Mariani cul-
tus propagationis eximius zelator, nulli non pepercit labori, ut
pari honore cum Virgine Servitarum, etiam Montis Sancti, cum
non minoribus fulgeat miraculorum splendoribus, Beata Maria
Deo condecoraretur. Capronier, ne Capitulo Vaticano nimis no-
vitius esset, sua, qua insigniter polebat dexteritate conquisivit
auxiliatrix Sorte ab Illma Domina Catharina a Schelenb
cujus in hancce nostram Provinciam merita, ejusque dilectis-
mi Consortis Jacobi valde insignia sunt, nulla unquam obli-
ne delenda, ut supra jam ortendum est, dum de Conventu Labac

Slika 13: Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, str. 682, začetek 9. poglavja, ki govori o kronanju svetogorske Marijine podobe l. 1717

683.

egi ſem, et magis oſtenderet, dum Hiſtoriam Conventus Camporien-
ſis contexerem, munificentiſſimo dono accepit binas Coronas puri
auri octo unciarum contextas 90. Margaritis, 13. adamantibus, et
Lapidibus pretioſis 25.

II. Obtenta Coronis pro coronanda Bmâ V. Gratiarum Ico-
ne libellum ſupplicem ad Rmum Vaticanum Capitulum dedit.
Supplex libellus remiſſus fuit pro informatione ad Illmum, et
Rmum D. Patriarcham Aquilejenſem cum ſequenti Reſcripto
Pro informatione. All' Illuſtriſſimo, e Reverendiſſimo Monſignor
Patriarca d' Aquileja, nel Capitolo ſotto 21. Giugno 1715. Fir-
mato Francesco Buſſi Canonico Segretario = Accepiſſe Vatican
Capituli Cliens devotiſſimus Magnæ noſtræ Gratiarum Matri
ac Seraphicæ Religioni addictiſſimus Dionyſius Delphinus Pa-
triarcha Aquilejenſis Sine mora ad D. Joſephum Antonium
Baronem Delmestii Suum ex parte Imperii Archidiaconum
Cormonii habitantem Literas dedit, ut ibius, ac fieri poterit
de antiquitate, Sanctitate, ac miraculis dictæ Imaginis proce-
ſum exactiſſime faciat, fariumque ſibi tranſmittat. Idem
P. Augurki 1716. confecto, ſibique tranſmiſſo, Patriarcha
Rmo Capitulo Vaticano 11. ejuſdem menſis, et anni per Lite-
ras ſignatas erat, ea omnia, quæ Fratres Minores de Monte
Sancto in Memoriali ſuo adduxere, veritati apprime conſona
eſſe inventa. Decretum inſuper reddit, coronas aureas adpe-
tum a Patribus Montis Sancti eſſentum eſſe paratas ac Capi-
tuli Vaticani Inſignia præferentes juxta præſcriptam formam
eſſe confectas, nec aliam præditta Imagine, et Eccleſia Coronam
ex auro reperiri.

III. Vista Aquilejenſis Patriarchæ veridica relatione,
et atteſtatione, Rmum Capitulum Vaticanum conſtitit in
Patrum Montis Sancti conſenſu petitionem, ipſumque Patri-
archam ad peragenda Coronationis ſolemnia delegavit, cum
facultate alium ſubdelegandi Literis ſequentis tenoris =

Illmo e Revdſſmo Sigre e Prone Colmo.

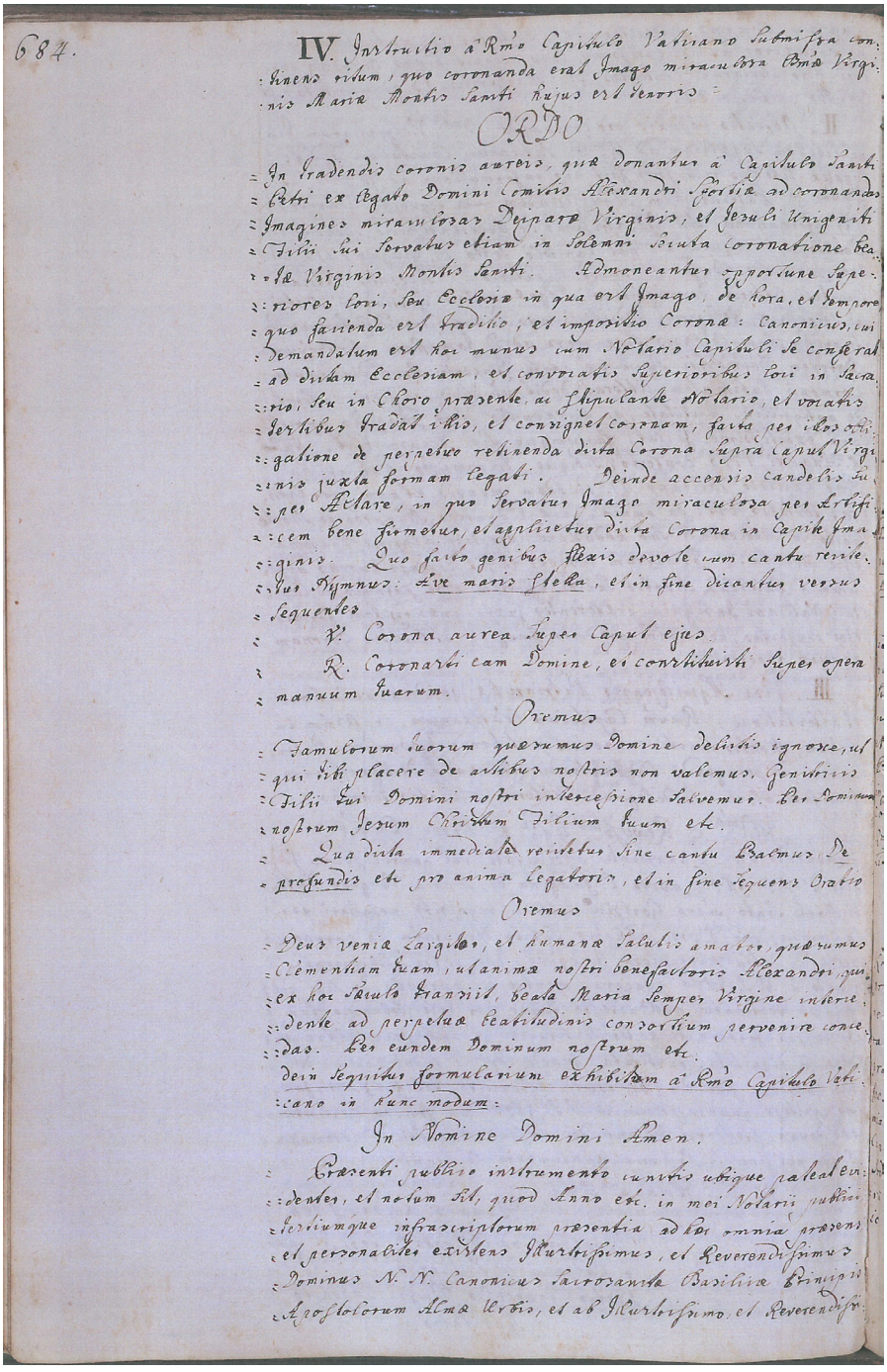
Rimanendo Noi pienamente aſſicurati del gentiliſſimo fa-
voglio di V. S. Illma avere l'Imagine di Maria Vergine della
di Monte Santo ſopra Gorizia tutti li requiſiti neceſſari per
la Coronazione d'oro, abbiamo ſubito decretata la corona-
zione di detta miracolosa Imagine, che potrà aſſeguirsi,
quando à V. S. Illma piacerà, mentre viene ella da Noi pre-
gata, e deſtinata nell'iſteſſo tempo per tale ſolenne fun-
zione con facoltà di poter ſurrogare in sua vece altra per-
ſona in dignitata conſtituta, quando così le torni commodo.
Per direzione poi di chi dovrà eſeguire tal funzione, fare-
mo capitare quanto prima à V. S. Illma un foglio inſtruttivo
che dovrà eſtenderſi da uno dei noſtri Maeſtri di ceremonie,
E qui per fine le bagiamo devotamente le mani.

Di V. S. Illma, e Rma

Roma 5. Xmbre 1716.

Devotſſni, ed Obligatſmi Ser. Il Capla
e Canonici di S. Pietro
Pietro Francesco Buſſi Canonico
Segretario.

Slika 14: Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, str. 683,
opis začetka postopka za odobritev kronanja

684.

IV. Instructio à Rmo Capitulo Valliano submissa con-
tinens ritum, quo coronanda erat Imago miraculosa Bmæ Virgi-
nis Mariæ Montis Sancti hujus ord. Servorum.

ORDO

In tradendis coronis aureis, quæ donantur à Capitulo Sancti
Petri ex legato Domini Comitis Alexandri Sfortiæ ad coronandas
Imagines miraculosas Deiparæ Virginis, et Jesuli Unigeniti
Filii sui servatur etiam in solemni ritu coronatione Bea-
tæ Virginis Montis Sancti. Admoneantur opportune Supe-
riores loci, seu Ecclesiæ in qua est Imago, de hora, et tempore
quo facienda est traditio, et impositio Coronæ: Canonicus, cui
demandatum est hoc munus cum Notario Capituli se conferat
ad dictam Ecclesiam, et convocatis Superioribus loci in Sacra-
rio, seu in Choro præsente, ac stipulante Notario, et vocatis
Fidelibus tradat illis, et consignet coronam, facta per illos obli-
gatione de perpetuo retinenda dicta Corona supra Caput Virgi-
nis juxta formam legati. Deinde accensis candelis su-
per Altare, in quo servatur Imago miraculosa per Artifi-
cem bene firmetur, et applicetur dicta Corona in Capite Ima-
ginis. Quo facto genibus flexis devote cum cantu recite-
tur Hymnus: Ave maris stella, et in fine dicantur versus
sequentes

℣. Corona aurea super caput ejus.

℟. Coronavit eam Domine, et convestivit super opera
manuum suarum.

Oremus

Famulorum tuorum quæsumus Domine delictis ignosce, ut
qui tibi placere de actibus nostris non valemus, Genitricis
Filii tui Domini nostri intercessione salvemur. Per Dominum
nostrum Jesum Christum Filium tuum etc.

Qua dicta immediate recitetur sine cantu Psalmus De
profundis etc. pro anima Legatoris, et in fine sequens Oratio

Oremus

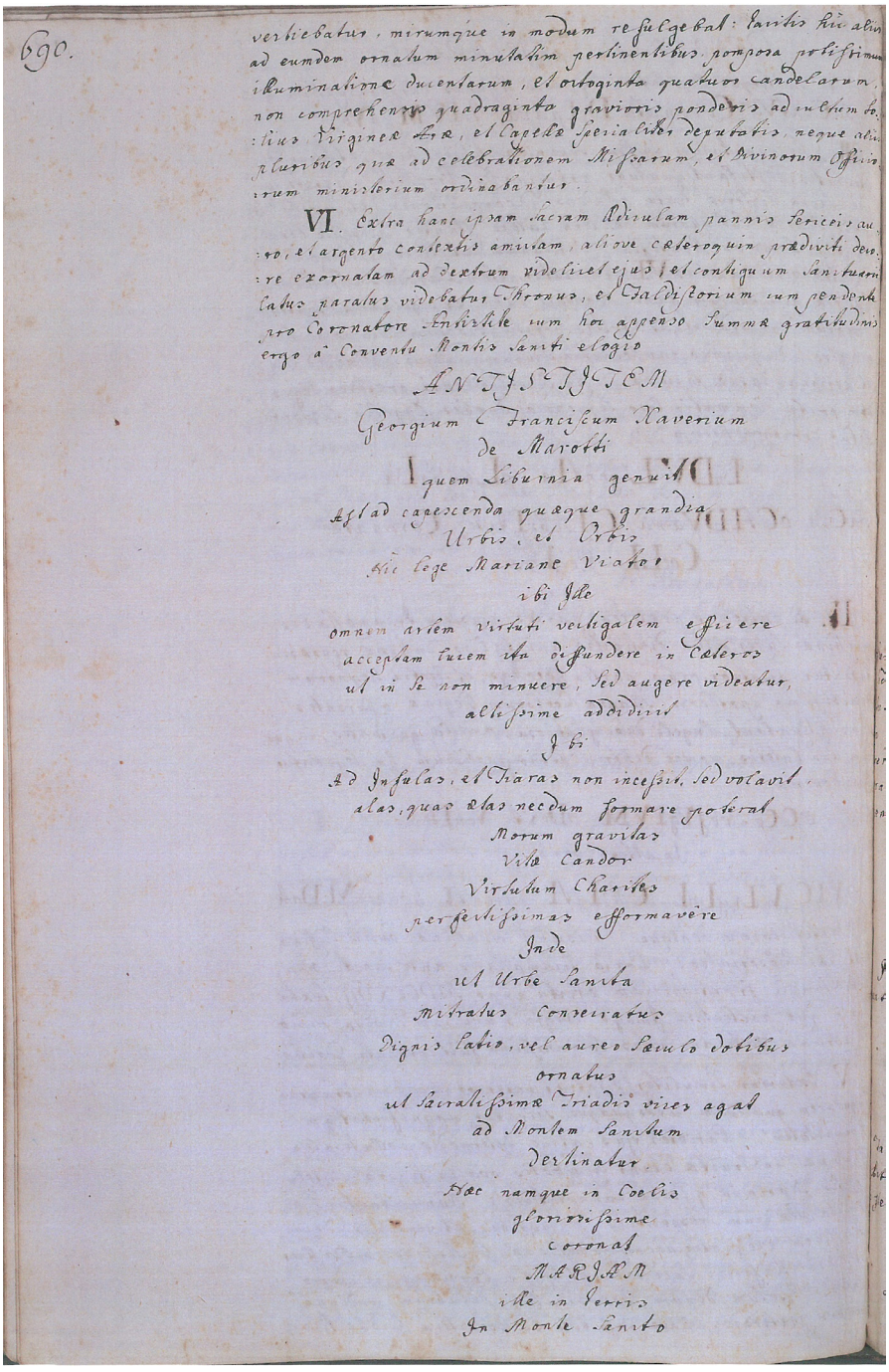
Deus venia largitor, et humanæ salutis amator, quæsumus
Clementiam tuam, ut animæ nostri benefactoris Alexandri, qui
ex hoc sæculo migravit, beata Maria semper Virgine intercedente ad perpetuæ beatitudinis consortium pervenire concedas. Per eundem Dominum nostrum etc.

Dein sequitur formularium exhibitum à Rmo Capitulo Vati-
cano in hunc modum:

In Nomine Domini Amen.

Præsenti publico instrumento cunctis ubique pateat evi-
denter, et notum sit, quod Anno etc. in mei Notarii publici
testiumque infrascriptorum præsentia ad hoc omnia præsens
et personaliter existens Illustrissimus, et Reverendissimus
Dominus N. N. Canonicus Sacrosanctæ Basilicæ Principis
Apostolorum Almæ Urbis, et ab Illustrissimo, et Reverendiss.

Slika 15: Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, str. 684, navodilo za izvedbo obreda kronanja

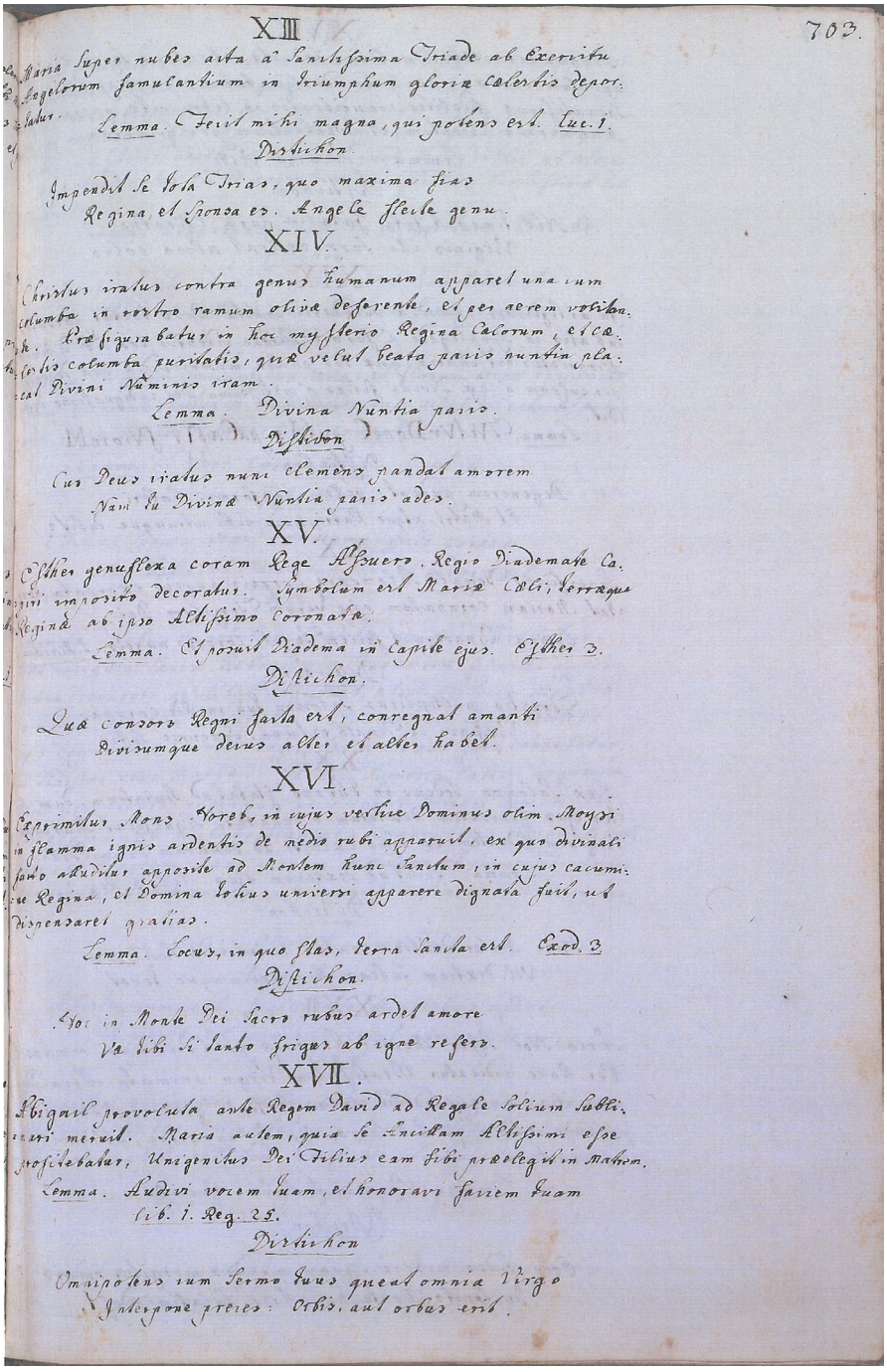

690.

verbiebatur, mirumque in modum refulgebat: Lapidibus hic alio
ad eundem ornatum minutatim pertinentibus pompa pulcherrimo
illuminatione ducentarum, et octoginta quatuor candelarum,
non comprehensio quadraginta graviorio ponderis ad ulteriorem
tius Virginem aræ, et Capellæ specia liter deputatis, neque alio
pluribus quæ ad celebrationem Missarum, et Divinorum Offici
rum ministerium ordinabantur.

VI. Extra hanc ipsam sacram Aediculam pannis sericeis au
ro, et argento contextis amictam, aliove exteroquin prædiviti deco
re exornatam ad dextrum videlicet ejus, et conjugium Sanctuarii
latus paratus videbatur Thronus, et Baldichinum cum pendenti
pro Coronatore Archiepiscopo cum hoc appenso Summæ gratitudinis
ergo a Conventu Montis Sancti elogio

A N T I S T I T I
Georgium Franciscum Xaverium
de Marotti
quem Liburnia genuit
ad capescenda quaque grandia
Urbis, et Orbis
hic lege Mariane Viator
ibi Ille
omnem ariem virtuti veligalem effiiere
acceptam luem ita diffundere in Caeros
ut in se non minuere, sed augere videatur,
altissime addidicit
Ibi
Ad Insulas, et Tiaras non incessit, sed volavit,
alas, quas alas necdum formare poterat
Morum gravitas
Vitæ Candor
Virtutum Charitas
perfectissimas efformavere
Inde
ut Urbe Sancta
Mitratus Consecratus
Dignis Patris, vel aureo Sæculo debitus
ornatus
ut Sacratissimæ Triadis vices agat
ad Montem Sanctum
Destinatur
Hæc namque in Coelis
gloriosissime
coronat
MARIA M
ille in Terris
In Monte Sancto

Slika 16: Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, str. 690, slavilni napis za škofa Jurija Frančiška Ksaverja Marottija

XIII

Maria super nubes alta a Sanctissima Triade ab Exercitu Angelorum famulantium in Triumphum gloriæ caelestis defertur.

Salus.

Lemma. Fecit mihi magna, qui potens est. Luc. 1.

Distichon.

Impendet Se tota Trias, quo maxima fias
Regina et Sponsa es. Angele flecte genu.

XIV.

Christus iratus contra genus humanum apparet una cum columba in rostro ramum olivæ deferente, et per aerem volitan. Hæc figurabatur in hoc mysterio Regina Caelorum, et ea: scilicet columba purissima, quæ velut beato paris nuntia pla. cat Divini Numinis iram.

Lemma. Divina Nuntia paris.

Distichon

Cui Deus iratus nunc clemens pandat amorem
Nam tu Divina Nuntia paris ades.

XV.

Esther genuflexa coram Rege Assuero, Regio Diademate Ca. piti imposito decoratur. Symbolum est Mariæ Coli, terræque Reginæ ab ipso Altissimo Coronatæ.

Lemma. Et posuit Diadema in capite ejus. Esther 2.

Distichon.

Qua consors Regni facta est, connegnat amanti
Divinumque decus adhet et adhet habet.

XVI.

Exprimitur Mons Horeb, in cujus vertice Dominus olim Moysi in flamma ignis ardentis de medio rubi apparuit, ex quo divinali facto alluditur apposite ad Montem hunc Sanctum, in cujus cacumine Regina, et Domina totius universi apparere dignata fuit, ut dignaretur gratias.

Lemma. Locus, in quo stas, terra sancta est. Exod. 3

Distichon.

Hor in Monte Dei sacro rubus ardet amore
Va tibi si sancto frigus ab igne refert.

XVII.

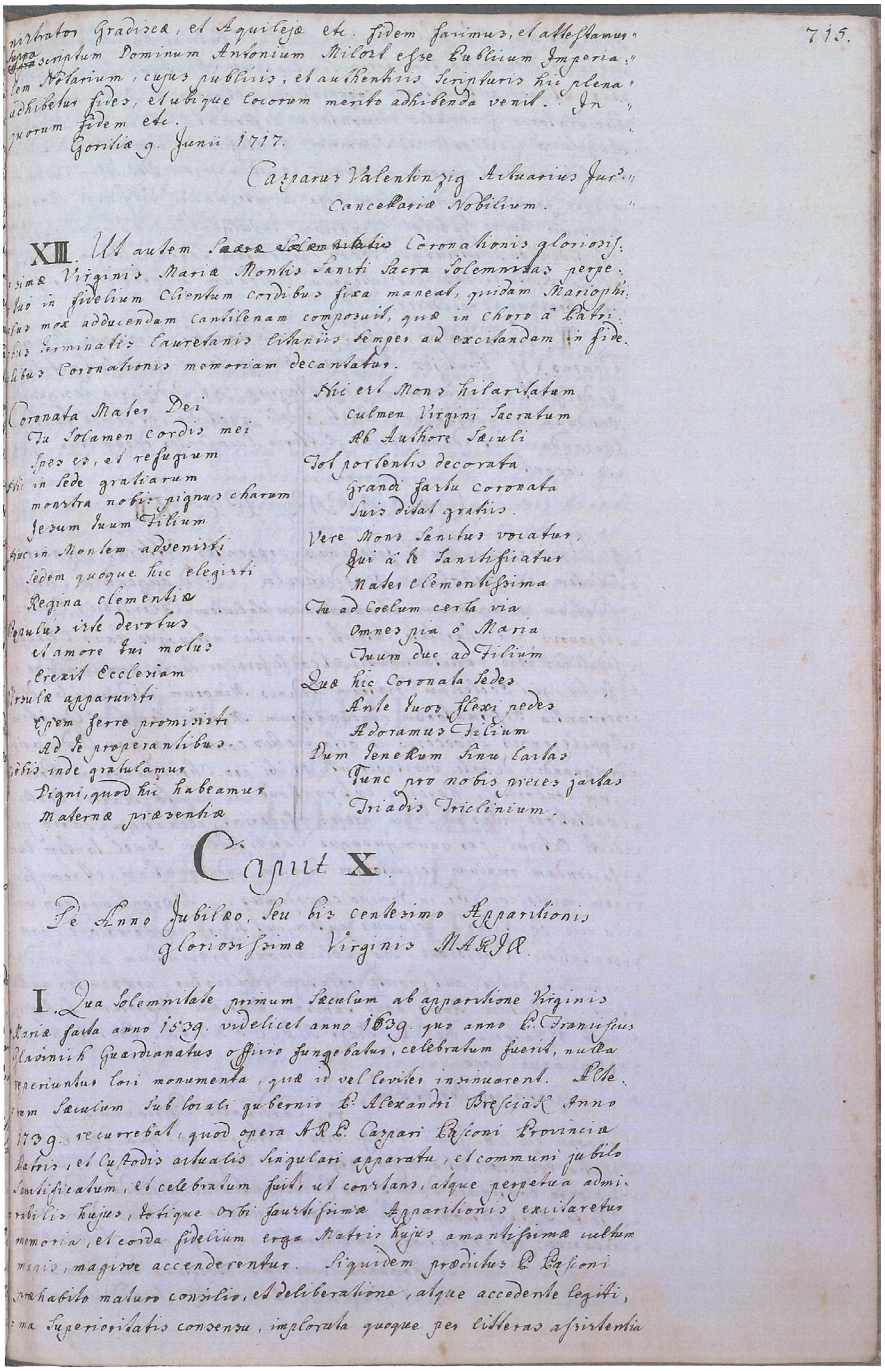
Abigail provocata ad Regem David ad Regale solium sublimari meruit. Maria autem, quia se Ancillam Altissimi esse profitebatur, Unigenitus Dei Filius eam sibi præelegit in Matrem.

Lemma. Audivi vocem tuam, et honoravi faciem tuam lib. 1. Reg. 25.

Distichon

Omnipotens cum sermo tuus queat omnia Virgo
Interpone preces: Orbis, aut orbis eris.

Slika 17: Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, str. 703, opis emblemov XIII.–XVII.

715.

nistrator Gradisca, et Aquilejæ etc. fidem faximus, et attestamur
scriptum Dominum Antonium Milosl esse Publicum Imperia-
lem Notarium, cujus publicis, et authenticis Scripturis hic plena
adhibetur fides, et ubique locorum merito adhibenda venit. In
quorum fidem etc.
Gorilia 9. Junii 1717.

Cazzarus Valentinzig Actuarius Jur.
Cancellaria Nobilium.

XIII. Ut autem sacra solemnitatis Coronationis gloriosiss.
mæ Virginis Mariæ Montis Sancti Sacra Solemnitas perpe-
tuo in fidelium Clientum cordibus fixa maneat, quidam Mariophi-
lus modo adducendam Cantilenam composuit, quæ in Choro à Patri-
bus seminatis Laurentanis Echonius semper ad excitandam in fide-
libus Coronationis memoriam decantatur.

Coronata Mater Dei
Tu Solamen cordis mei
Spes es, et refugium
in fide gratiarum
monstra nobis pignus charum
Jesum tuum Filium
Qui in Montem advenisti
Sedem quoque hic elegisti
Regina clementiæ
Populus iste devotus
et amore tui motus
Erexit Ecclesiam
Gratulæ apparuisti
Opem ferre promisisti
Ad te properantibus
Gratis inde gratulamur
Digni, quod hic habeamur
Materna præsentia

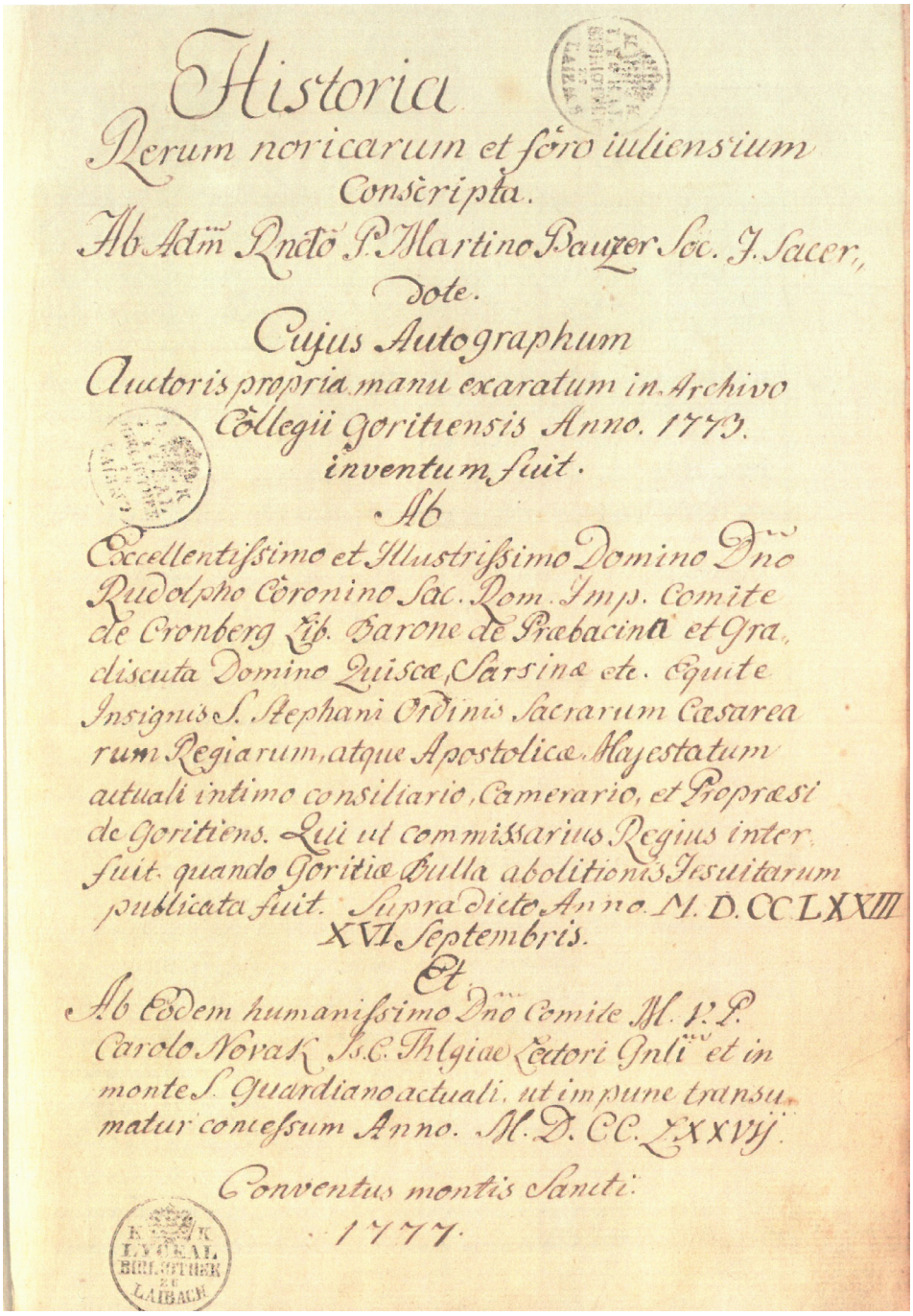
Hic est Mons hilaritatum
Culmen Virgini sacratum
Ab Authore Sæculi
Tot portentis decorata
Grandi fastu coronata
Suis dotat gratiis
Vere Mons sanctus vocatur,
Qui à te sanctificatur
Mater clementissima
Tu ad Cœlum certa via
Omnes pia o Maria
Duum duc ad Filium
Quo hic Coronata sedes
Ante tuos flexi pedes
Adoramus Filium
Dum Jerusalem sinu tulas
Nunc pro nobis preces fulas
Triadis Triclinium.

Caput X.

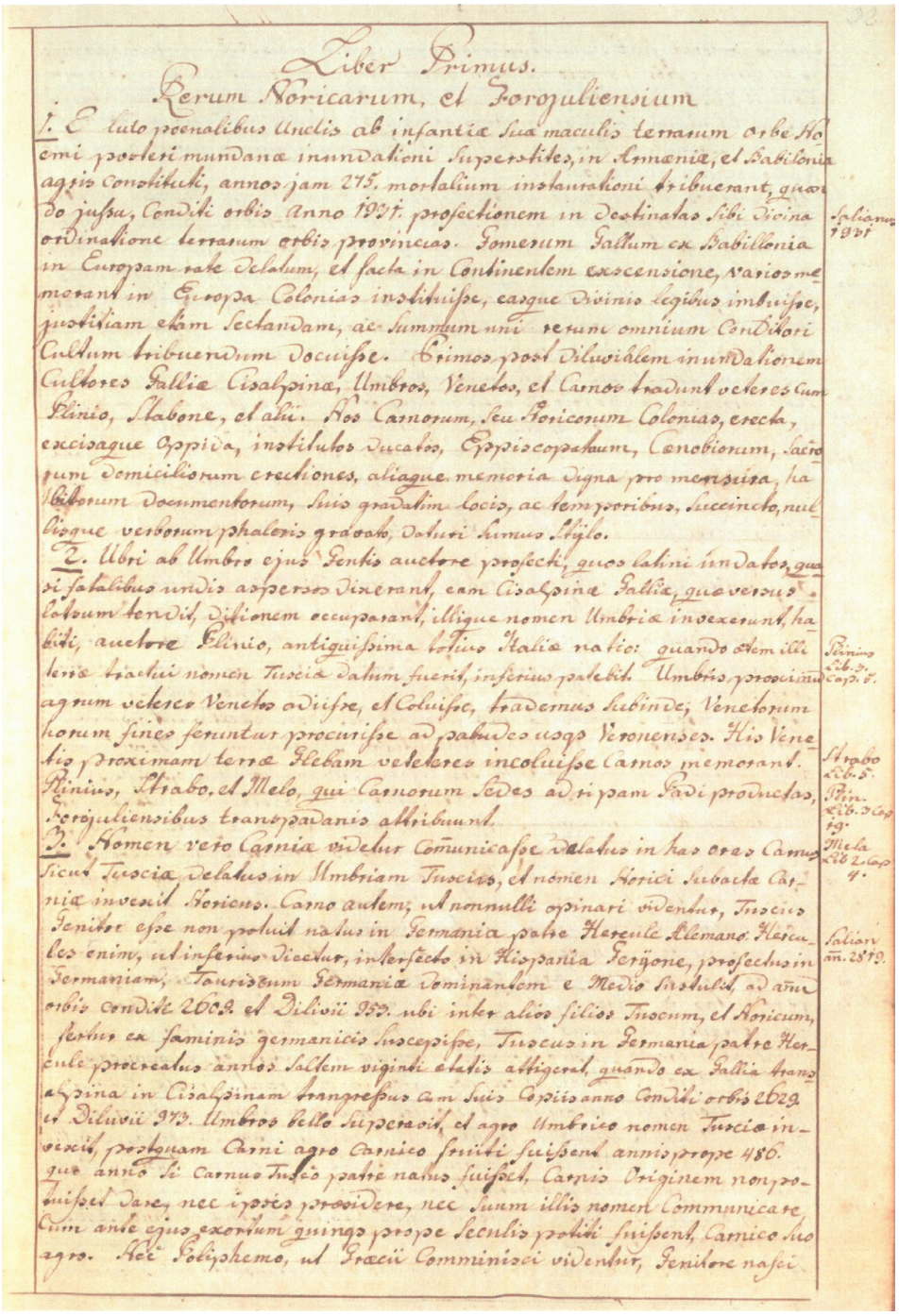
De Anno Jubilæo, seu bis centesimo Apparitionis gloriosissimæ Virginis MARIÆ.

I. Qua solemnitate primum sæculum ab apparitione Virginis Mariæ facta anno 1539. videlicet anno 1639. quo anno R. Franciscus Slavinich Guardianatus officio fungebatur, celebratum fuerit, nulla vigeriunibus loci monumenta, quæ id vel levibus insinuarent. Ubi-
nam sæculum sub locati gubernio R. Alexandri Brescia Anno
1739. recurrebat, quod opera R. R. Cazzari Episcopi Provinciæ
Istriæ, et Custodis actualis singulari apparatu, et communi jubilo
solemnificatum, et celebratum fuit, ut constans, atque perpetua admi-
rabilis hujus, totique orbi fautrissimæ Apparitionis existaretur
memoria, et corda fidelium erga Matrem hujus amantissimæ cultum
magis, magisve accenderentur. Siquidem prædictus R. Episcopi
cum habito maturo consilio, et deliberatione, atque accedente legitimi,
ma Superioritatis consensu, implorata quoque per literas assistentia

Slika 18: Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, str. 715, pesem na čast svetogorski Mariji

Historica
Rerum noricarum et sẽno iuliensium
Conscripta.
Ab Admᵒ Rndo P. Martino Bauzer Soc. J. Sacer,
dote.
Cujus Autographum
Auctoris propria manu exaratum in Archivo
Collegii Goritiensis Anno. 1773.
inventum fuit.
Ab
Excellentissimo et Illustrissimo Domino Dño
Rudolpho Cõronino Sac. Rom. Imp. Comite
de Cronberg Lib. Baronе de Prebacina et Gra,
discuta Domino Quisca, Sarsina etc. Equite
Insignis S. Stephani Ordinis Sacrarum Casarea
rum Regiarum, atque Apostolicæ Majestatum
actuali intimo consiliario, Camerario, et Præsi
de Goritiens. Qui ut commissarius Regius inter
fuit. quando Goritiæ Bulla abolitionis Jesuitarum
publicata fuit. Supra dicto Anno M. D. CC LXXIII
XVI Septembris.
Et
Ab Eodem humanissimo Dño Comite M. I. P.
Carolo Novak S. S. Theologiæ Lectori Gnlᵒ et in
monte S. Guardiano actuali, ut impune transu
matur concessum Anno. M. D. CC. LXXVIJ.
Conventus montis Sancti.
1777.

Slika 19: Martin Bavčer (Martinus Bauzer), *Historia rerum Noricarum et Forojuliensium*, libri I–IV (1777), naslovnica

Liber Primus.

Rerum Noricarum, et Forojuliensium

I. E luto proenalibus Uncis ab infantia sua maculis terrarum orbe Ho
emi posteri mundanæ inundationi superstites, in Armenia, et Babilonia
agris consliterit, annos jam 275. mortalium instaurationi tribuerant, quos
do jussa, Conditi orbis Anno 1931. profectionem in destinatas sibi divina
ordinatione terrarum orbis provincias. Iomerum Gallum ex Babillonia
in Europam rate delatum, et facta in Continentem excensione, varios me
morant in Europa Colonias instituisse, easque divinis legibus imbuisse,
pudicitiam etiam sectandam, ac summum unii rerum omnium Conditori
Cultum tribuendum docuisse. Primos post diluvialem inundationem
Cultores Galliæ Cisalpinæ, Umbros, Venetos, et Carnos tradunt veteres cum
Plinio, Strabone, et alii. Nos Carnorum, seu Noricorum Colonias, erecta,
excisaque oppida, institutos ducatos, Episcopatuum, Cenobiorum, sacro
rum domiciliorum erectiones, aliaque memoria digna pro mensura, ha
bitorum documentorum, suis gradatim locis, ac temporibus, succincte, nul
lisque verborum phaleris gravato, daturi sumus stylo.

II. Ubri ab Umbro ejus Gentis auctore profecti, quos Latini inundato, qua
si fatalibus undis aspersos dixerant, eam Cisalpinæ Galliæ, quæ versus
Latium tendit, Ditionem occupaverant, illique nomen Umbriæ invexerunt, ha
bidi, auctore Plinio, antiquissima totius Italiæ natio: quando dem illi
terræ Etrusci nomen Tuscia datum fuerit, inferius patebit. Umbris proximi
agrum veteres Venetos odisse, et coluisse, trademus subinde; Venetorum
horum fines feruntur protendisse ad padum usqe Veronenses. His Vene
tis proximam terræ plebem veteres incoluisse Carnos memorant.
Plinius, Strabo, et Melo, qui Carnorum sedes ad ripam Padi protectas,
Forojuliensibus transpadanis attribuunt.

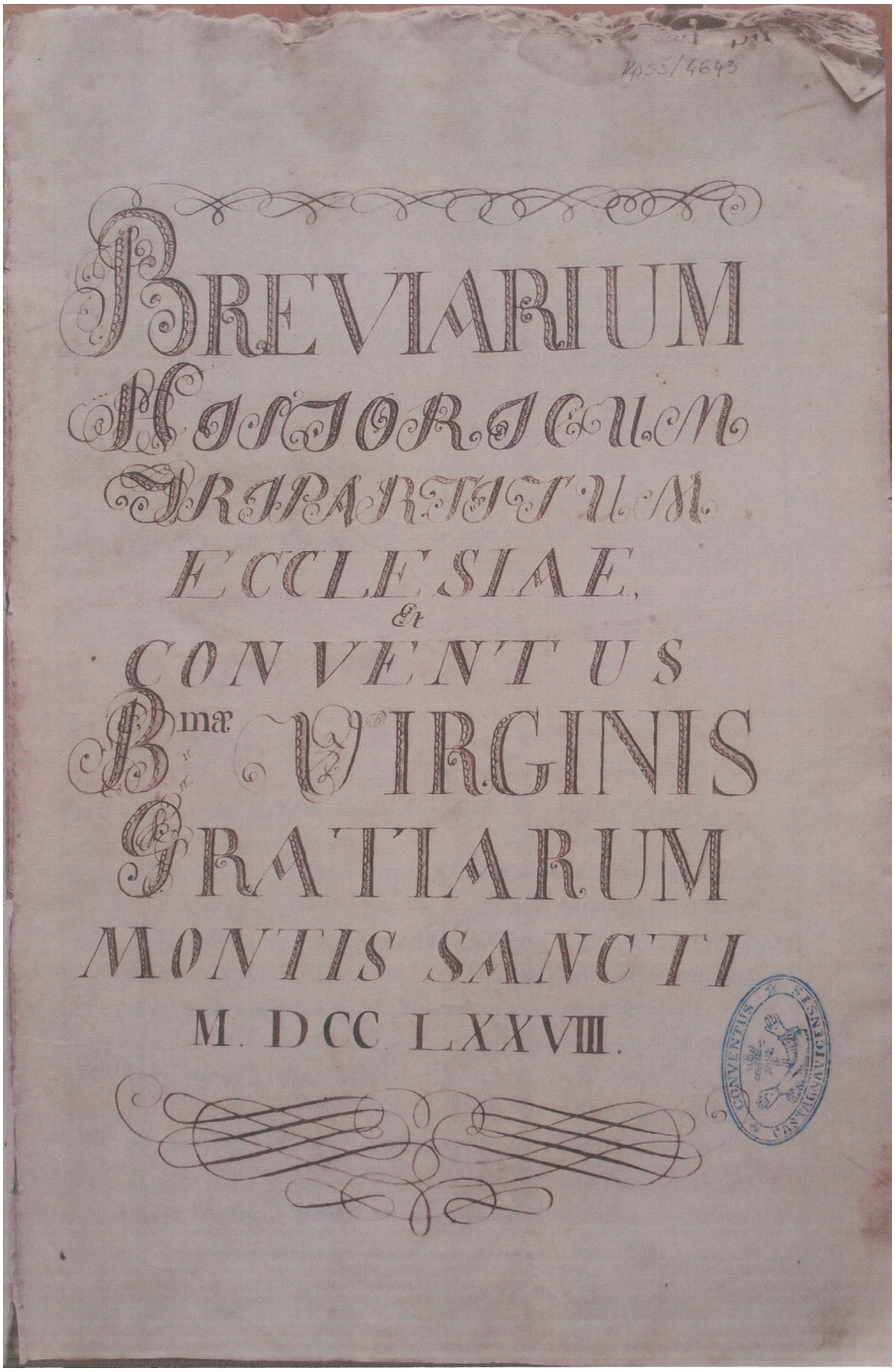
III. Nomen vero Carnia videtur Communicasse delatus in has oras Carnus
Sicut Tuscia delatus in Umbriam Tuscus, et nomen Norici subacta Car
nia invexit Norcus. Carno autem, ut nonnulli opinari videntur, Tuscus
Genitor esse non potuit natus in Germania patre Hercule Alemano. Hercu
les enim, ut inferius dicetur, interfecto in Hispania Gerione, profectus in
Germaniam, Tauriscum Germaniæ dominantem e Medio sustulit, ad annum
orbis Conditi 2602. et Diluvii 959. ubi inter alios filios Tuscum, et Noricum,
forte ex famine germanicis suscepisse, Tuscus in Germania patre Her
cule procreatus annos saltem viginti ætatis attigerat, quando ex Gallia trans
alpina in Cisalpinam transgressus cum suis copiis anno Conditi orbis 2629
et Diluvii 978. Umbros bello subjecerit, et agro Umbrico nomen Tuscia in
vexit, postquam Carni agro Carnico fruiti fuissent annis prope 486.
quo anno si Carnus Tusci patre natus fuisset, Carnis originem non po
tuisset dare, nec ipsos præsidere, nec suum illis nomen communicare
cum ante ejus exortum quinque prope seculis prolati fuissent Carnico suo
agro. Nec Polyphemo, ut Græcii Communisci videntur, Genitore nasci

Plinius Lib. 3. Cap. 6.

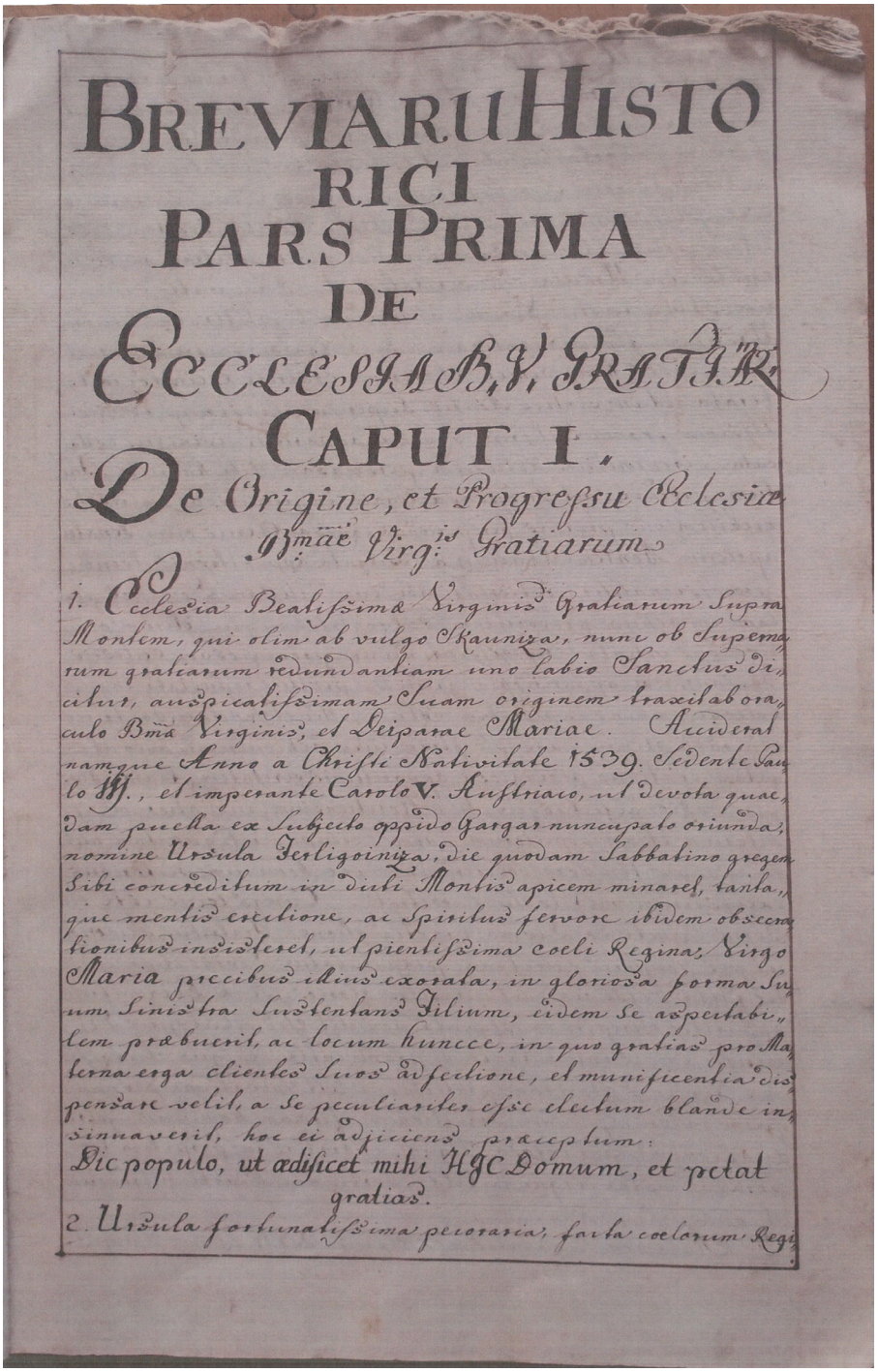
Strabo Lib. 5.
Plin. Lib. 3 Cap 19.
Mela Lib 2 Cap 4.

Saliani an. 2879.

Slika 20: Martin Bavčer (Martinus Bauzer), *Historia rerum Noricarum et Forojuliensium*, libri V–VII (1777), prva stran

Slika 21: *Breviarium historicum tripartitum* 1778, naslovnica

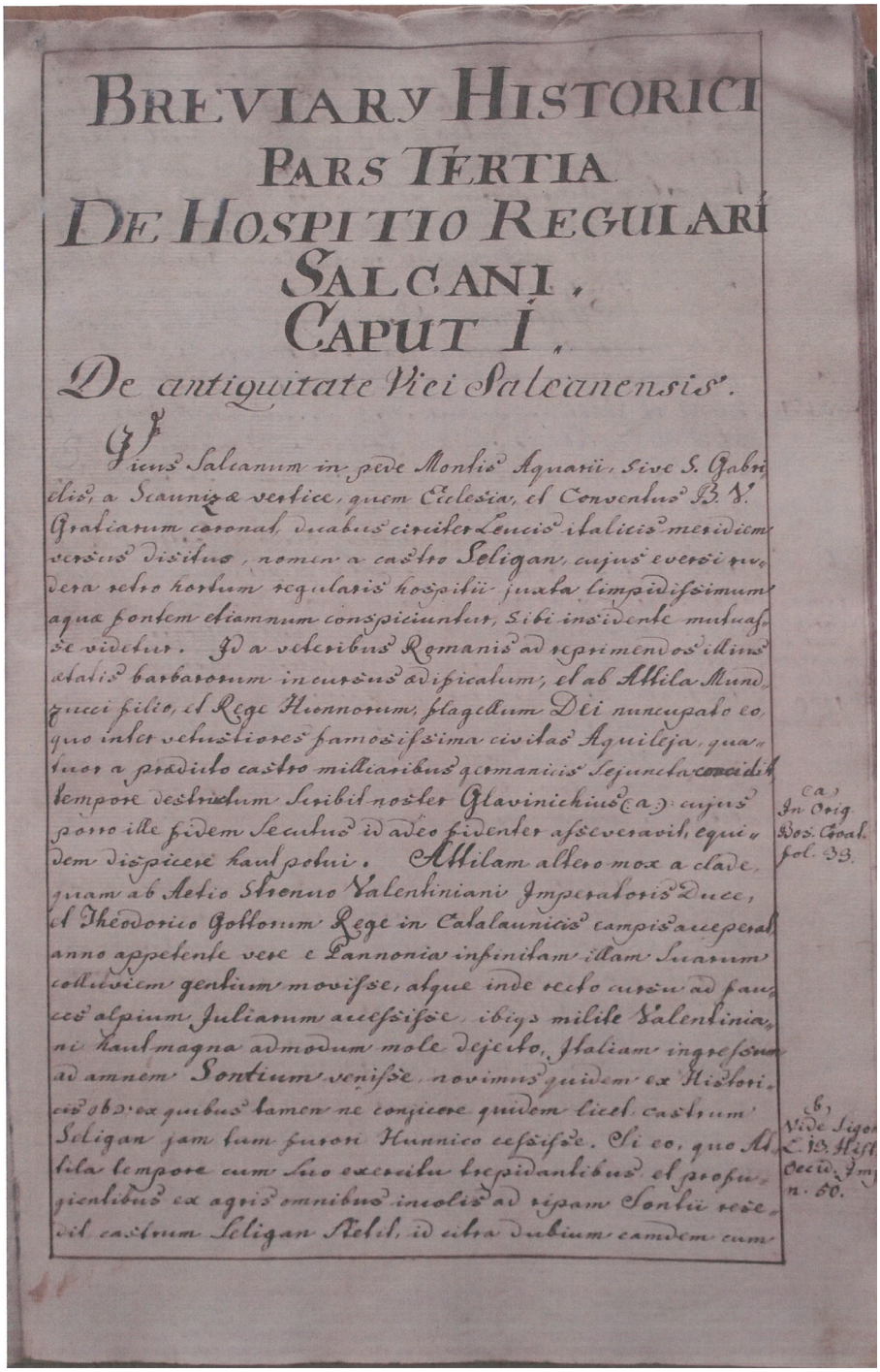
BREVIARU HISTO
RICI
PARS PRIMA
DE
ECCLESIA B. V. GRATIAR.
CAPUT I.
De Origine, et Progressu Ecclesiæ
Bmæ Virg.is Gratiarum.

1. Ecclesia Beatissima Virginis Gratianum Supra Montem, qui olim ab vulgo Skaunizza, nunc ob supernarum gratiarum redundantiam uno labio Sanctus dicitur, auspicatissimam suam originem traxit ab oraculo Bmæ Virginis, et Deiparae Mariae. Acciderat namque Anno a Christi Nativitate 1539. sedente Paulo III., et imperante Carolo V. Austriaco, ut devota quaedam puella ex Subjecto oppido Gargar nuncupato oriunda, nomine Ursula Terligoiniza, die quodam Sabbatino gregem sibi concreditum in dicti Montis apicem minaret, tanta, quae mentis excessione, ac Spiritus fervore ibidem obsecrationibus insisteret, ut pientissima coeli Regina, Virgo Maria precibus illius exorata, in gloriosa forma Sum, Sinistra sustentans Filium, eidem se aspectabilem præbuerit, ac locum hunccc, in quo gratias pro Materna erga clientes suos affectione, et munificentia dispensare velit, a se peculiariter esse electum blande insinuaverit, hoc ei adjiciens præceptum:

Dic populo, ut ædificet mihi HIC Domum, et petat gratias.

2. Ursula fortunatissima peroraria, facta coelorum Regi

Slika 22: *Breviarium historicum tripartitum* 1778, Pars Prima

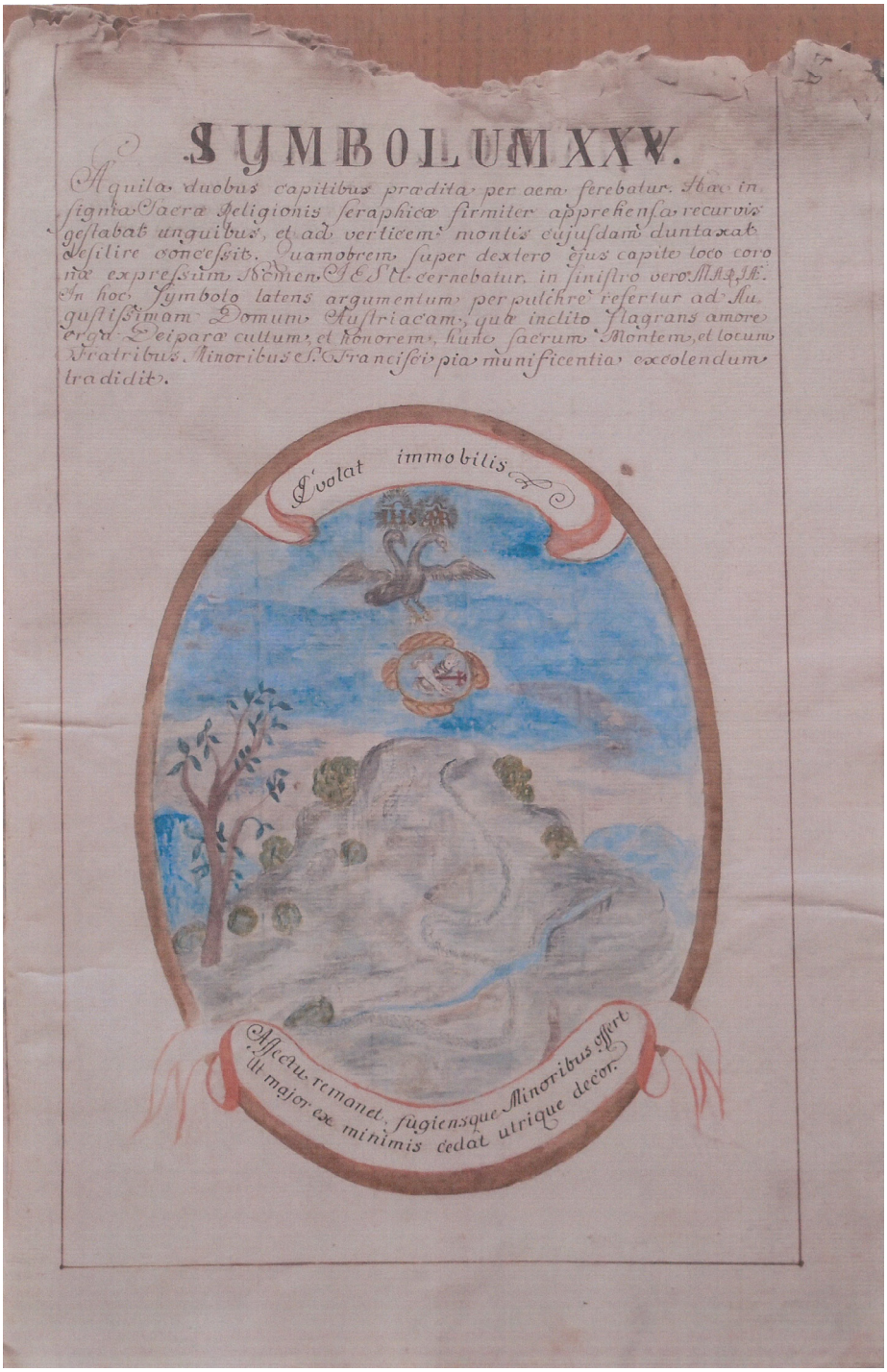
BREVIARY HISTORICI
PARS TERTIA
DE HOSPITIO REGULARI
SALCANI.
CAPUT I.
De antiquitate Vici Salcanensis.

Vicus Salcanum in pede Montis Aquarii, sive S. Gabrielis, a Scaunica vertice, quem Ecclesia, et Conventus B. V. Gratiarum coronat, duabus circiter Leucis italicis meridiem versus distitus, nomen a castro Seligan, cujus eversi ruderа retro hortum regularis hospitii juxta limpidissimum aqua fontem etiamnum conspiciuntur, sibi insidente mutuas se videtur. Id a veteribus Romanis ad reprimendos illius aetatis barbarorum incursus adificatum, et ab Attila Mundzuccі filio, et Rege Hunnorum, flagellum Dei nuncupato eo, quo inter veteriores famosissima civitas Aquileja, quae tunc a praedicto castro milliaribus germanicis sejuncta occidit tempore destructum scribit noster Glavinichius (a) cujus porro ille fidem secutus id adeo fidenter asseveravit, aequidem dispicere haud potui. Attilam altero mox a clade, quam ab Aetio strenuo Valentiniani Imperatoris Duce, et Theodorico Gothorum Rege in Catalaunicis campis acceperat, anno appetente vere e Pannonia infinitam illam suarum colluviem gentium moviisse, atque inde recto cursu ad fauces alpium Julianum accessisse, ibique milite Valentiniani haud magna admodum mole dejecto, Italiam ingressum ad amnem Sontium venisse, novimus quidem ex Historicis ob. ex quibus tamen ne conjicere quidem licet castrum Seligan jam tum furori Hunnico cessisse. Si eo, quo Attila tempore cum suo exercitu hucpidantibus et profugientibus ex agris omnibus incolis ad ripam Sontii recessit castrum Seligan Attili, id citra dubium eamdem cum

(a) In Orig. Dos. Goal. fol. 33.

(b) Vide Sigon. L. 13. Hist. Occid. Imp. n. 50.

Slika 23: *Breviarium historicum tripartitum* 1778, Pars Tertia

Slika 24: *Breviarium historicum tripartitum* 1778, fol. 220a, emblem XXV.

Slika 25: *Breviarium historicum tripartitum* 1778, fol. 220b, emblem XXVI.

Slika 26: *Breviarium historicum tripartitum* 1778, fol. 221a, emblem XXVII.

Slika 27: *Breviarium historicum tripartitum* 1778, fol. 221b, emblem XXVIII.

Slika 28: *Breviarium historicum tripartitum* 1778, fol. 222a, emblem XXIX.

Slika 29: *Breviarium historicum tripartitum* 1778, fol. 222b, emblem XXX.

Slika 30: *Breviarium historicum tripartitum* 1778, fol. 223a, emblem XXXI.

Slika 31: *Breviarium historicum tripartitum* 1778, fol. 223b, emblem XXXII.

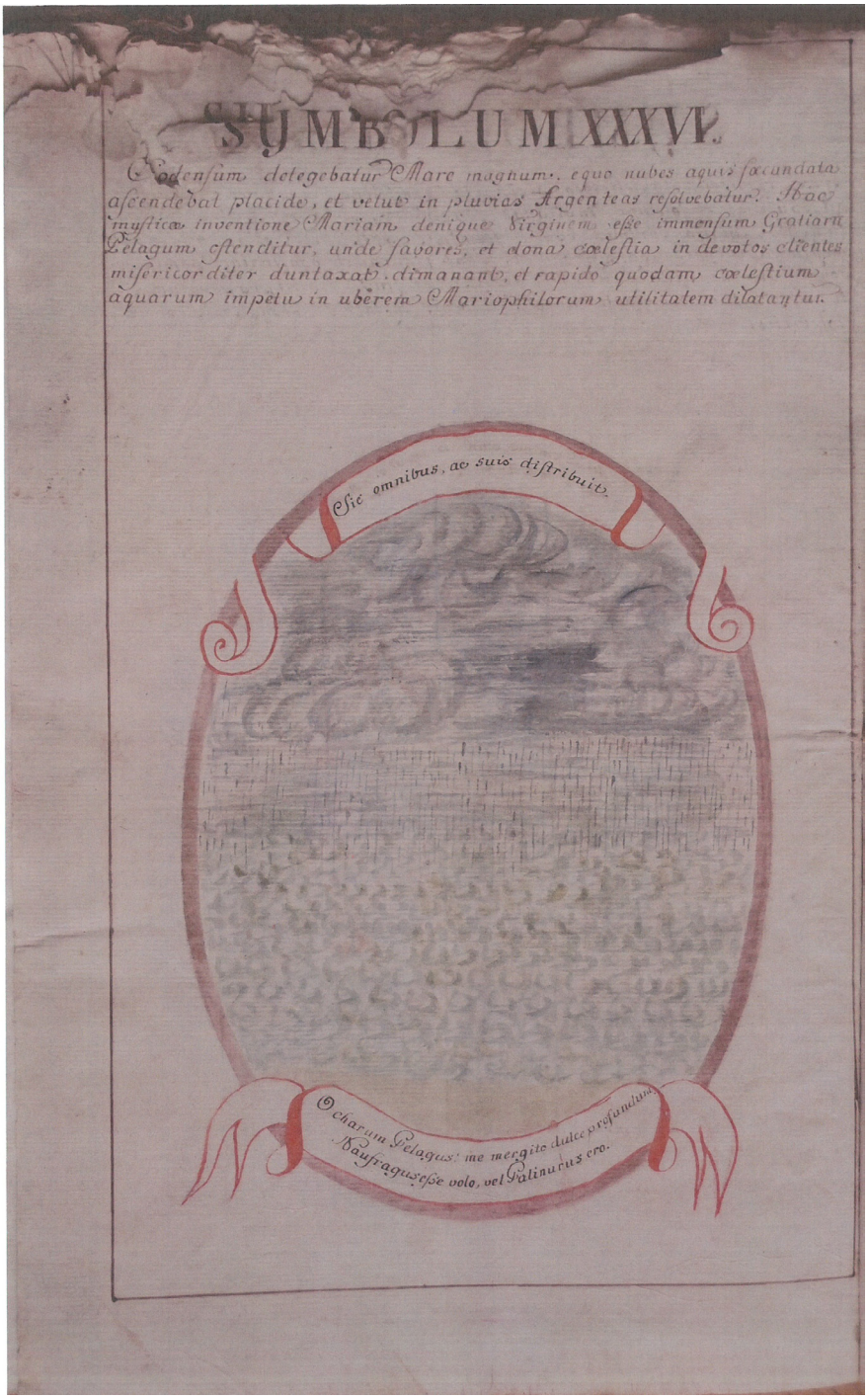
Slika 32: *Breviarium historicum tripartitum* 1778, fol. 224a, emblem XXXIII.

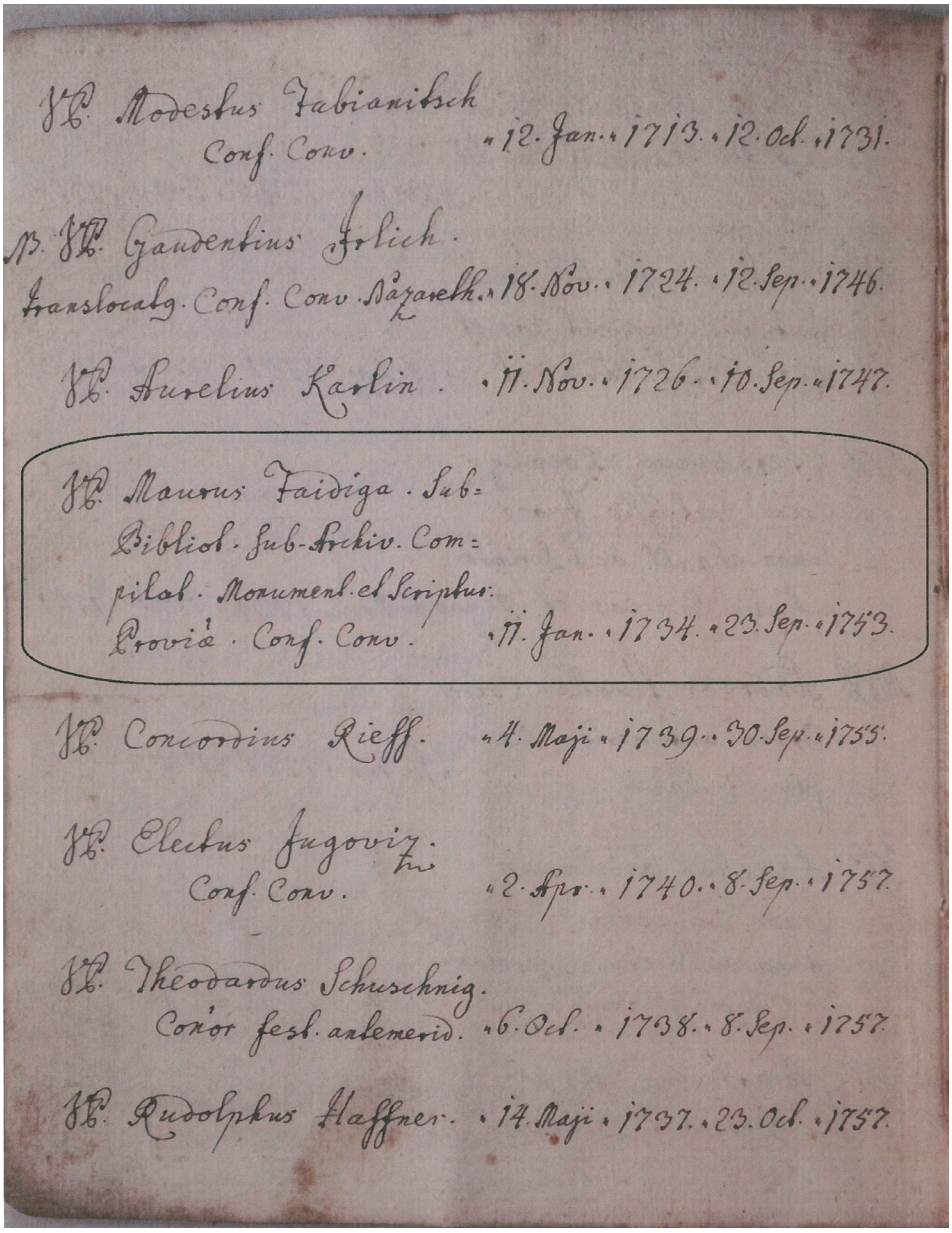
Slika 33: *Breviarium historicum tripartitum* 1778, fol. 224b, emblem XXXIV.

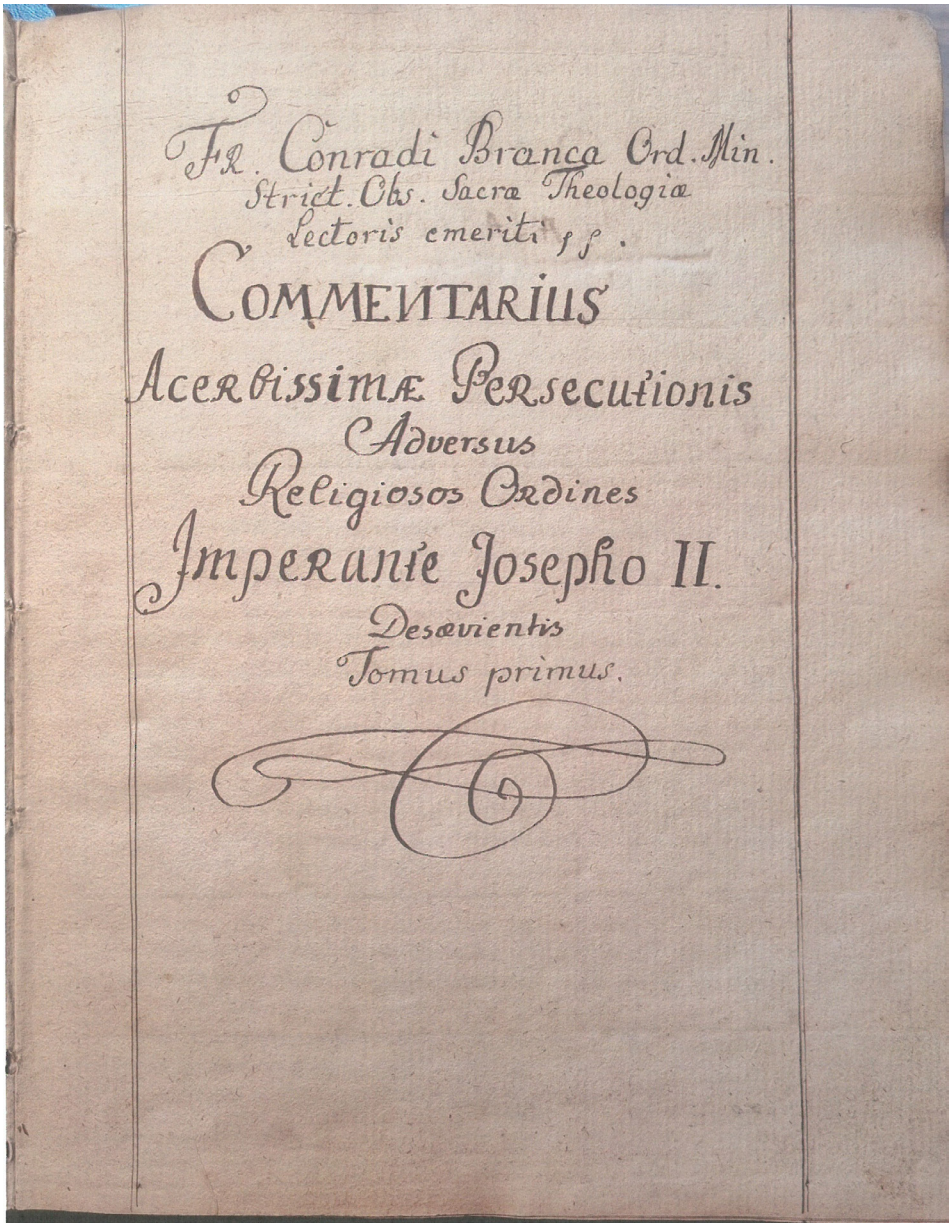
Slika 34: *Breviarium historicum tripartitum* 1778, fol. 225a, emblem XXXV.

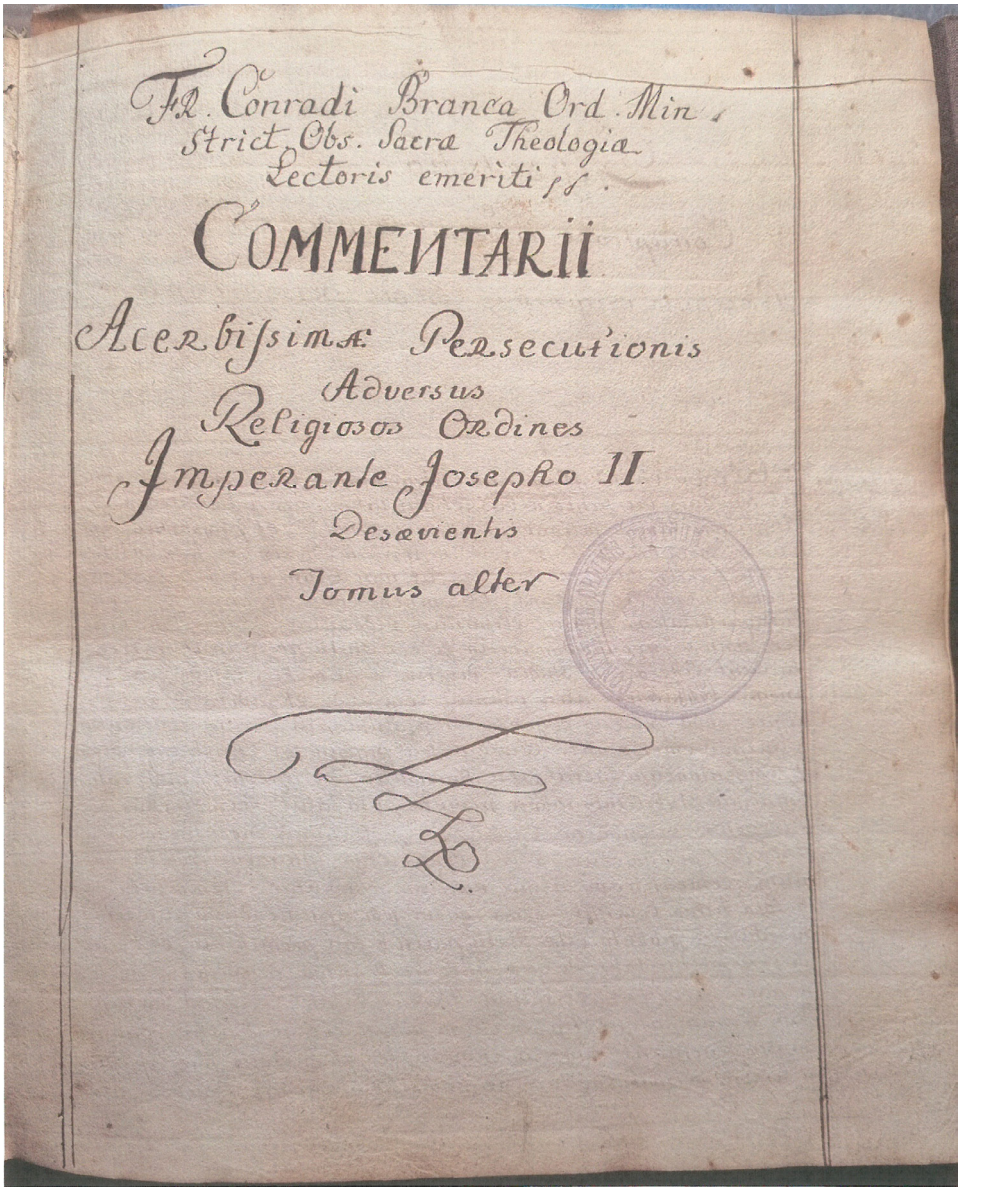
Slika 35: *Breviarium historicum tripartitum* 1778, fol. 225b, emblem XXXVI.

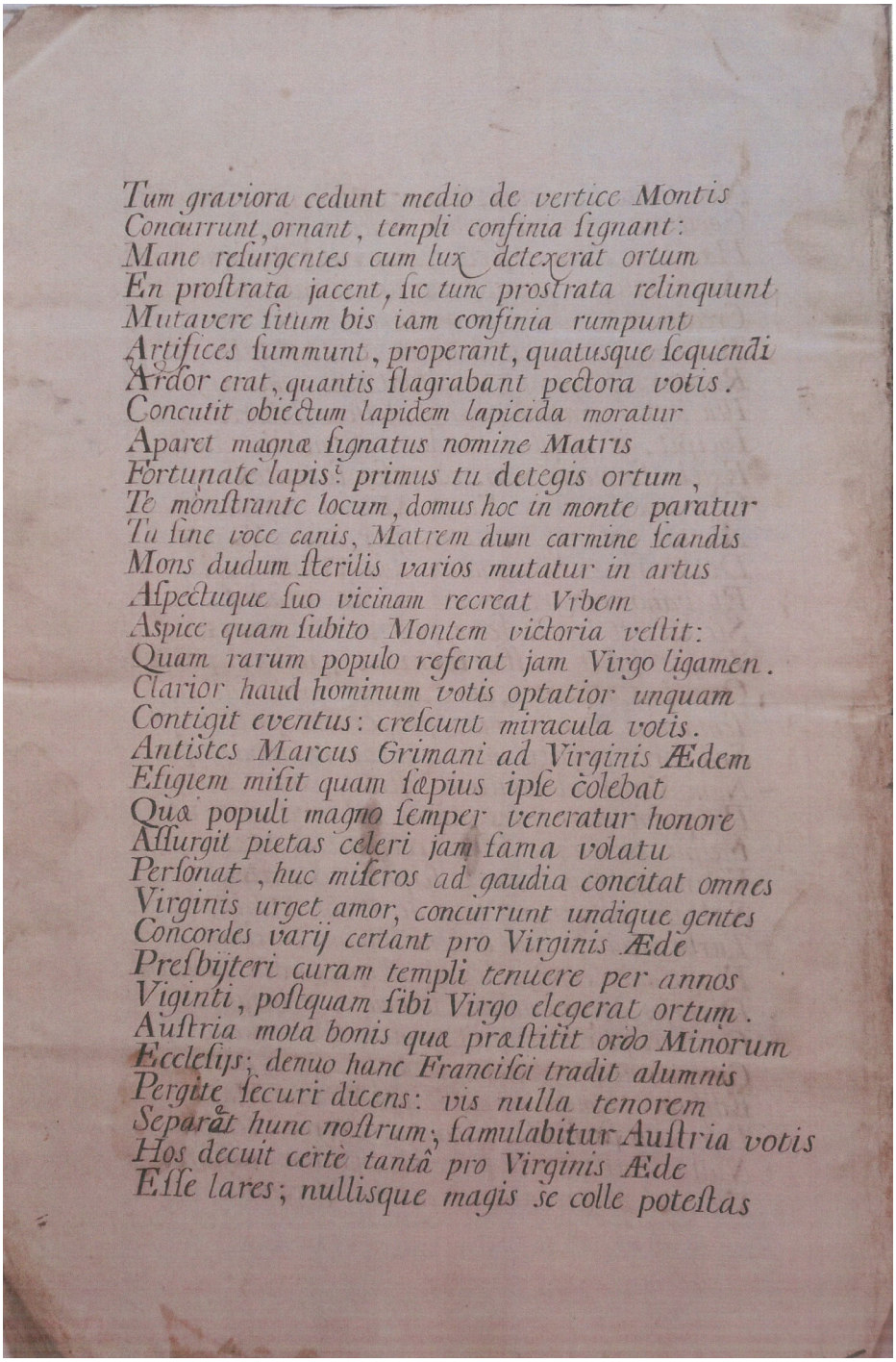
Slika 36: *Catalogus omnium Patrum et Fratrum Provinciae S. Crucis Croatiae Carnioliae* 1778, podatki o Mavru Fajdigi

Fr. Conradi Branca Ord. Min.
Strict. Obs. Sacræ Theologiæ
Lectoris emeriti ƒƒ.
COMMENTARIUS
ACERBISSIMÆ PERSECUTIONIS
Adversus
Religiosos Ordines
Imperante Josepho II.
Desævientis
Tomus primus.

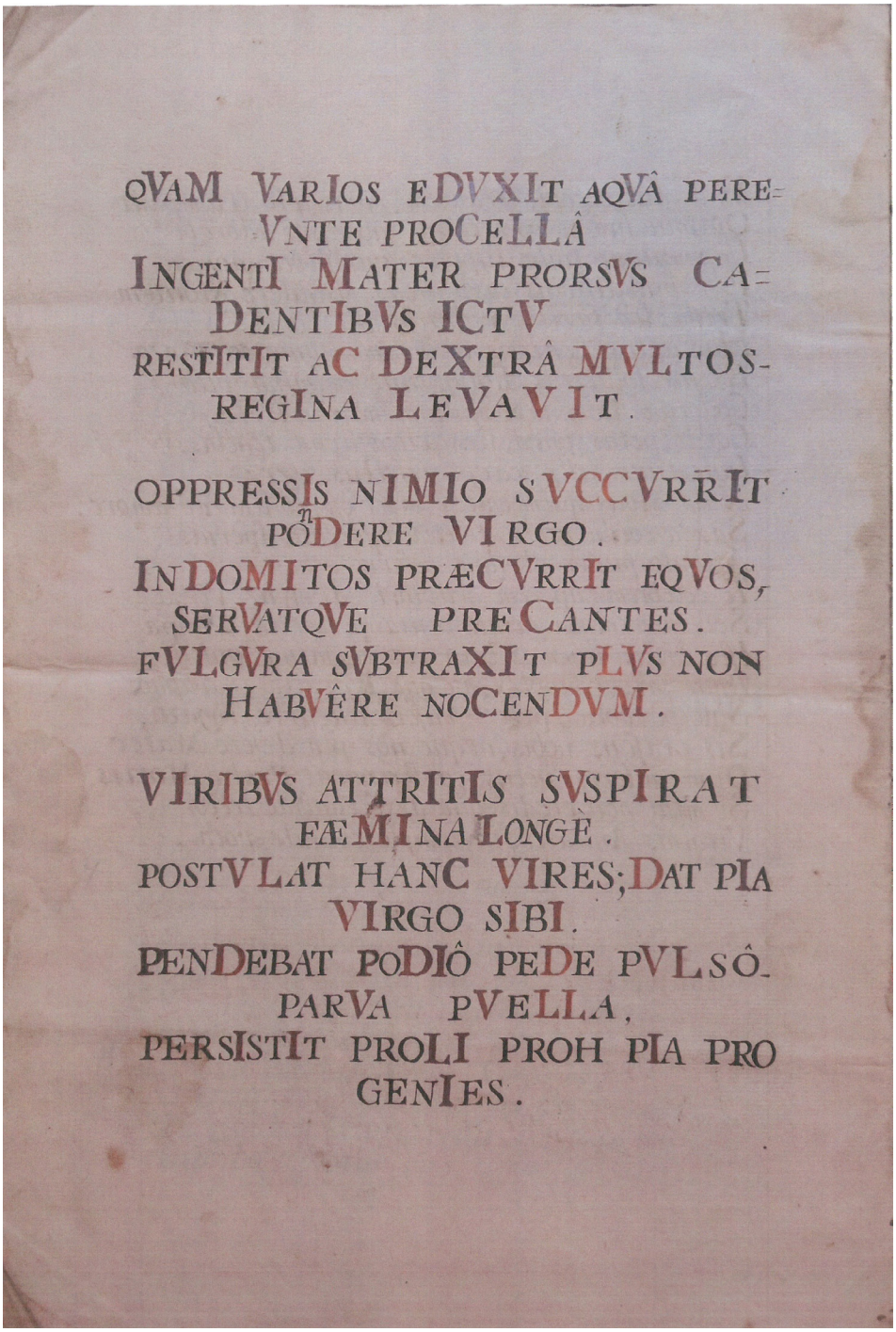
Slika 37: Konrad Branca, *Commentarius Acerbissimae Persecutionis Adversus Religiosos Ordines Imperante Josepho II. Desaevientis.* Tomus primus. 1784–1786

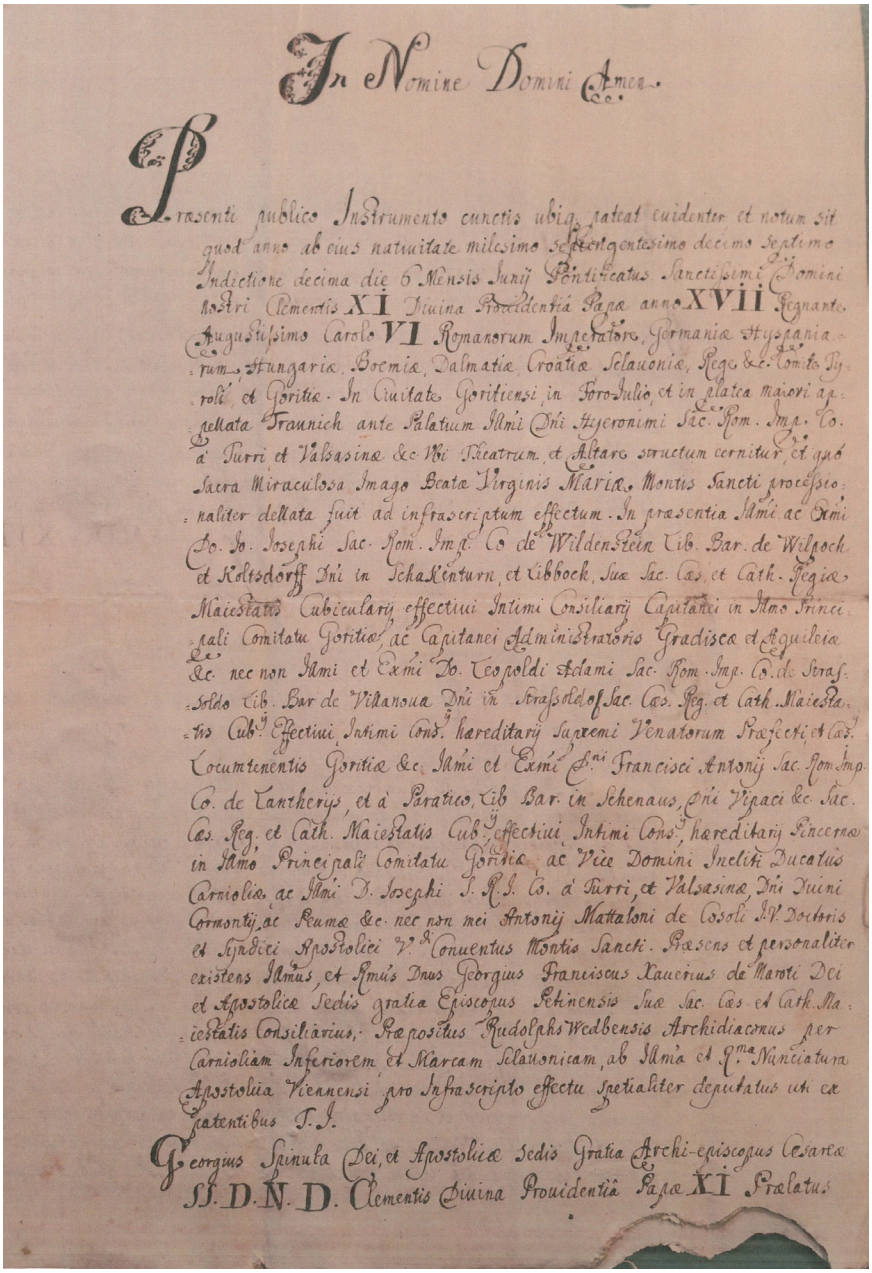
Slika 38: Konrad Branca, *Commentarii Acerbissimae Persecutionis Adversus Religiosos Ordines Imperante Josepho II.* 1787–1789

Tum graviora cedunt medio de vertice Montis
Concurrunt, ornant, templi confinia signant:
Mane resurgentes cum lux detexerat ortum
En prostrata jacent, sic tunc prostrata relinquunt
Mutavere situm bis iam confinia rumpunt
Artifices summunt, properant, quatusque sequendi
Ardor erat, quantis flagrabant pectora votis.
Concutit obiectum lapidem lapicida moratur
Aparet magnæ signatus nomine Matris
Fortunate lapis: primus tu detegis ortum,
Te monstrante locum, domus hoc in monte paratur
Tu sine voce canis, Matrem dum carmine scandis
Mons dudum sterilis varios mutatur in artus
Aspectuque suo vicinam recreat Vrbem
Aspice quam subito Montem victoria vestit:
Quam rarum populo referat jam Virgo ligamen.
Clarior haud hominum votis optatior unquam
Contigit eventus: crescunt miracula votis.
Antistes Marcus Grimani ad Virginis Ædem
Effigiem misit quam sæpius ipse colebat
Qua populi magno semper veneratur honore
Assurgit pietas celeri jam fama volatu
Personat, huc miseros ad gaudia concitat omnes
Virginis urget amor, concurrunt undique gentes
Concordes varij certant pro Virginis Æde
Presbyteri curam templi tenuere per annos
Viginti, postquam sibi Virgo elegerat ortum.
Austria mota bonis qua præstitit ordo Minorum
Ecclesijs; denuo hanc Francisci tradit alumnis
Pergite securi dicens: vis nulla tenorem
Separat hunc nostrum; famulabitur Austria votis
Hos decuit certè tantâ pro Virginis Æde
Esse lares; nullisque magis se colle potestas

Slika 39: ASFP, IIb, 12a Sveta Gora, 20 Sveta Gora 1717, fol. 2

Slika 40: ASFP, IIb, 12a Sveta Gora, 20 Sveta Gora 1717, fol. 4

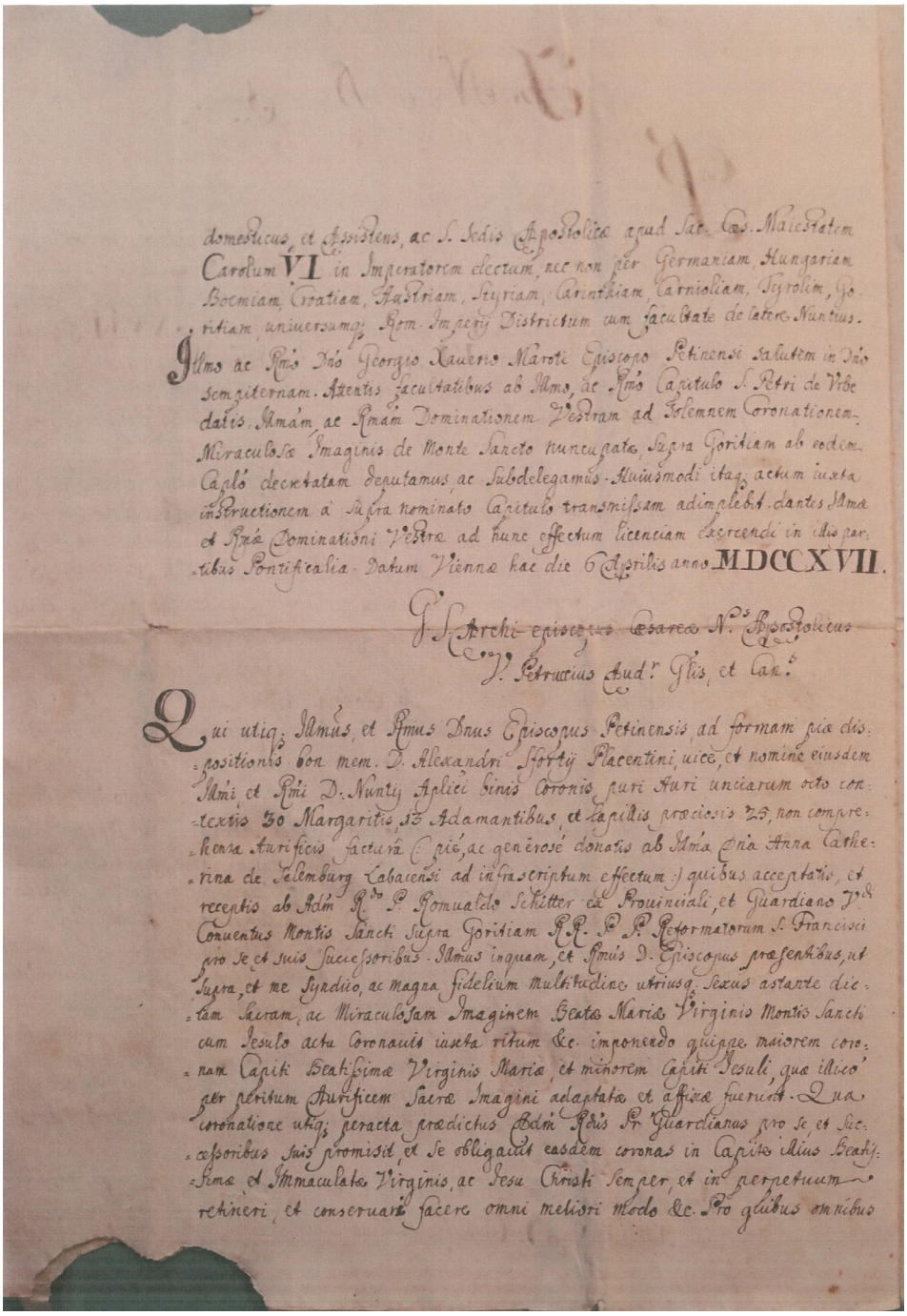

In Nomine Domini Amen.

Presenti publico Instrumento cunctis ubiq. pateat evidenter et notum sit quod anno ab eius natiuitate milesimo septingentesimo decimo Septimo Indictione decima die 6 Mensis Junij Pontificatus Sanctissimi Domini nostri Clementis XI Diuina Providentia Papa anno XVII Regnante Augustissimo Carolo VI Romanorum Imperatore, Germania Hyspania rum, Hungaria, Boemia, Dalmatia Croatia Sclauonia, Rege &c. Comite Tyrolis et Goritia. In Ciuitate Goritiensi in Foro Julio, et in platea maiori appellata Traunich ante Palatium Illmi Dni Hyeronimi Sac. Rom. Imp. Co. à Turri et Valsasina &c. Vbi Theatrum et Altare structum cernitur, et quo Sacra Miraculosa Imago Beate Virginis Marie Montis Sancti processionaliter dellata fuit ad infrascriptum effectum. In presentia Illmi ac Exmi Jo. Jo. Josephi Sac. Rom. Imp. Co de Wilden Stein Lib. Bar. de Wilpoch et Koltsdorff Dni in Tcha Kenturn, et Libbock, Sue Sac. Cas, et Cath. Regie Maiestatis Cubiculary effectiui Intimi Consiliarij Capitanei in Illmo Principali Comitatu Goritie, ac Capitanei Administratoris Gradisce et Aquileie &c. nec non Illmi et Exmi Jo. Leopoldi Adami Sac. Rom. Imp. Co. de Straßoldo Lib. Bar de Villanoua Dni in Straßoldo Sac. Cas. Reg. et Cath. Maiestatis Cub.i Effectiui, Intimi Cons.i hereditarij Supremi Venatorum Prefecti, et Cas.i Locumtenentis Goritie &c. Illmi et Exmi D.ni Francisci Antonij Sac. Rom. Imp. Co. de Tantheris, et à Piratico, Lib Bar. in Schenaus, D.ni Vipaci &c. Sac. Cas. Reg. et Cath. Maiestatis Cub.i effectiui, Intimi Cons.i, hereditarij Sinceno in Illmo Principali Comitatu Goritie, ac Vice Domini Inclite Ducatus Carniolie, ac Illmi D. Josephi S. R. I. Co. à Turri, et Valsasina, Dni Duini Cormontij, ac Reuma &c. nec non mei Antonij Mattaloni de Cosoli J.V. Doctoris et Judicis Apostolici V.r Conuentus Montis Sancti. Presens et personaliter existens Illmus, et Rmus Dnus Georgius Franciscus Xauerius de Marti Dei et Apostolice Sedis gratia Episcopus Rhinensis Sue Sac. Cas. et Cath. Maiestatis Consiliarius, Prepositus Rudolphi Wedbensis Archidiaconus per Carniolam Inferiorem et Marcam Sclauonicam, ab Illmo et Exmo Nuntiatura Apostolica Viennensi pro Infrascripto effectu Spetialiter deputatus uti ex Patentibus S. S.

Georgius Spinula Dei, et Apostolicæ Sedis Gratia Archi-episcopus Cesarea SS. D. N. D. Clementis Diuina Prouidentia Papæ XI Prælatus

Slika 41: *Instrumentum publicum* (1), izvirnik javnega dokumenta, podpisan 9. junija 1717; podpisniki so bili: gvardijan svetogorskega frančiškanskega samostana p. Romuald Sitar, glavar grof Janez Jožef Wildenstein, namestnik grof Leopold Adam Strassoldo, vicedom Kranjske grof Franc Anton Lanthieri, grof Janez Jožef Turn in samostanski sindik Antonio Mattaloni

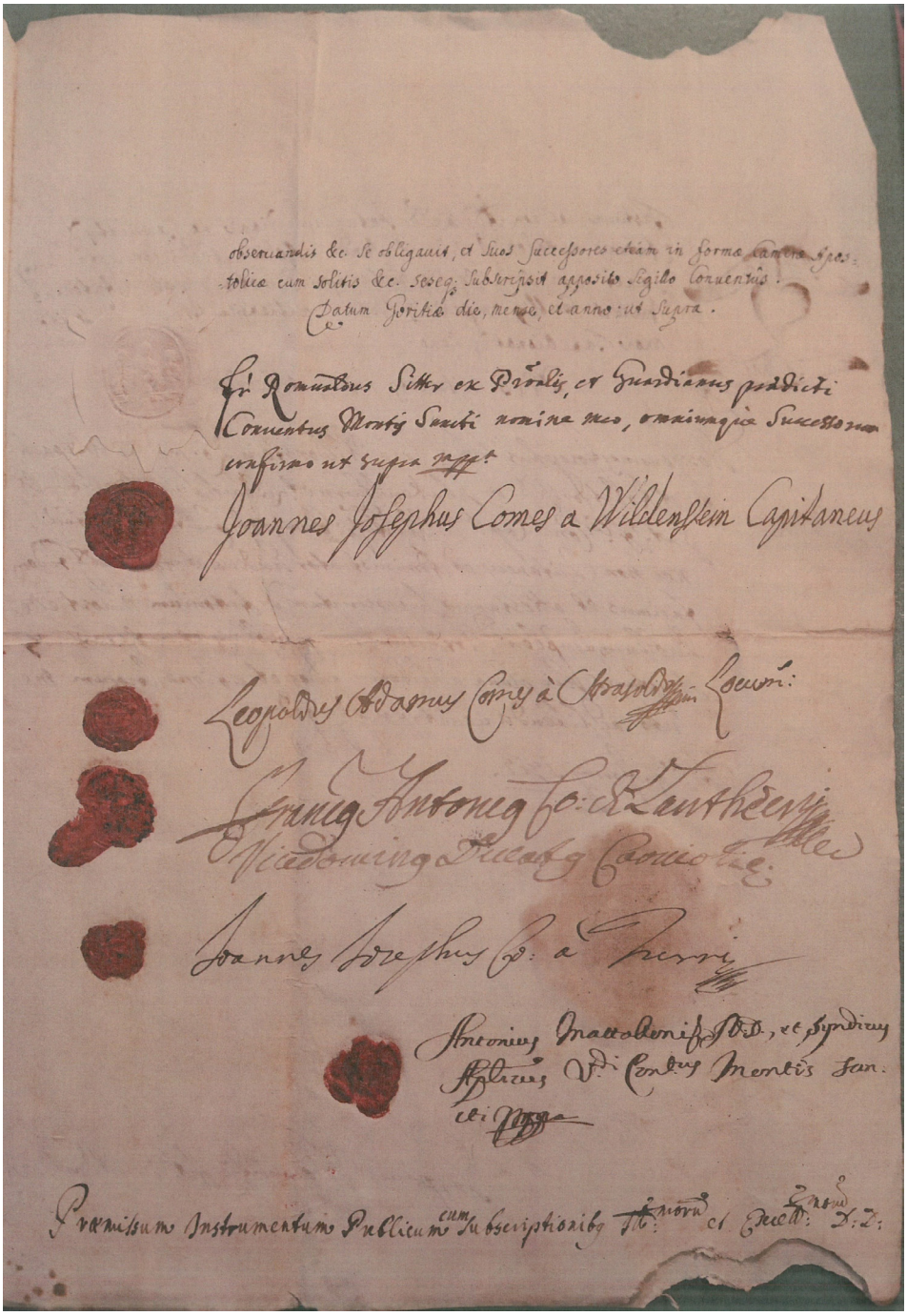
domesticus et Assistens, ac S. Sedis Apostolicæ apud Sac. Cæs. Maiestatem Carolum VI. in Imperatorem electum, nec non per Germaniam Hungariam Boemiam, Croatiam, Austriam, Styriam, Carinthiam, Carniolam, Tyrolim, Goritiam, uniuersumq; Rom. Imperij Districtum cum facultate de latere Nuntius.

Illmo ac Rmo Dño Georgio Xaverio Marotti Episcopo Petinensi salutem in Dño sempiternam. Attentis facultatibus ab Illmo, ac Rmo Capitulo S. Petri de Vibe datis, Illmam ac Rmam Dominationem Vestram ad Solemnem Coronationem Miraculosæ Imaginis de Monte Sancto nuncupatæ, Supra Goritiam ab eodem Capitulo decretatam deputamus, ac Subdelegamus. Huiusmodi itaq; actum iuxta inStructionem à Supra nominato Capitulo transmissam adimplebit. dantes Illma et Rma Dominationi Vestræ ad hunc effectum licentiam exercendi in illis partibus Pontificalia. Datum Viennæ hac die 6 Aprilis anno MDCCXVII.

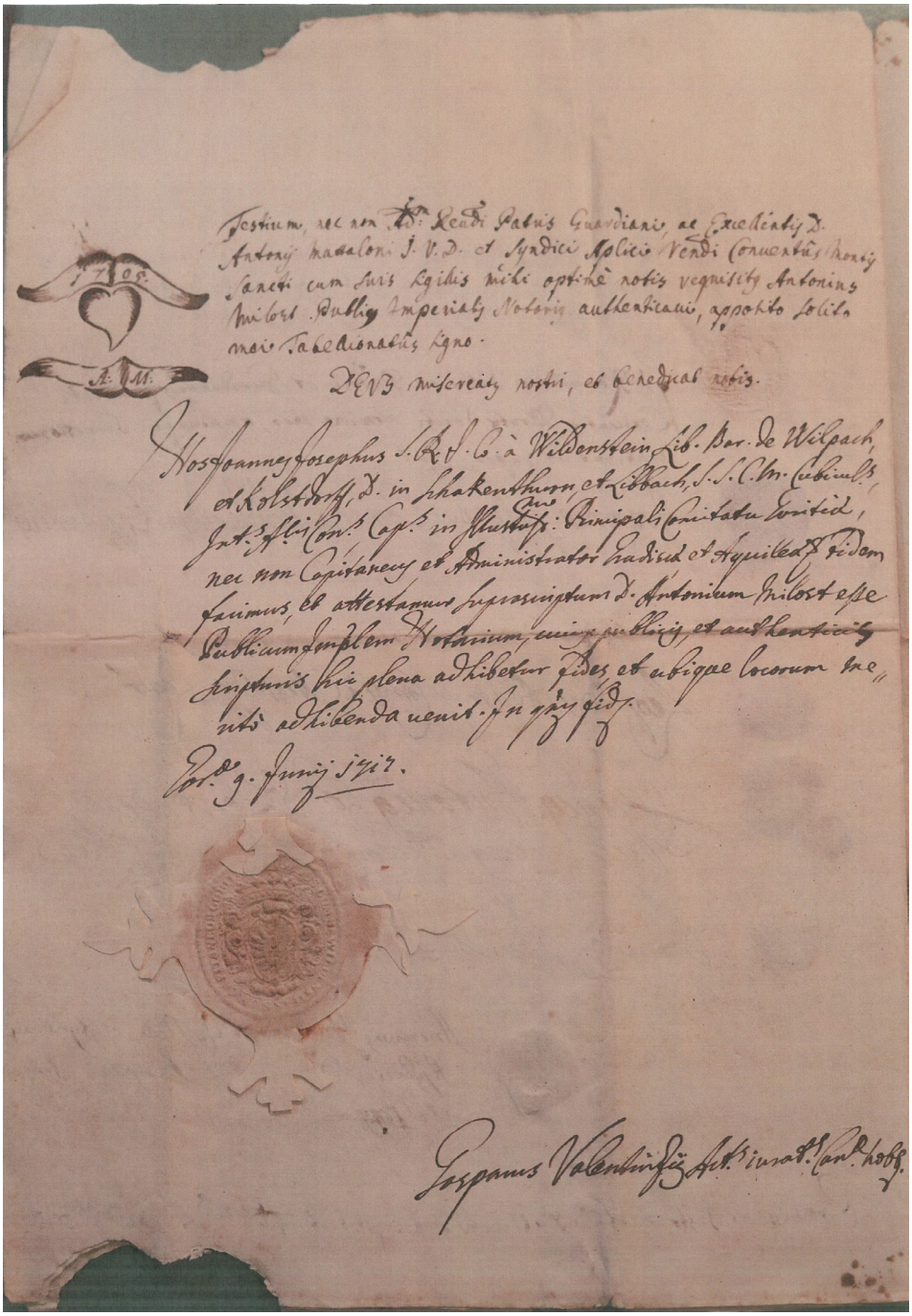
J. J. Archi episcopus Cæsareæ N.s Apostolicus
V. Petrucius Aud.r Glis, et Can.o

Qui utiq; Illmus, et Rmus Dnus Episcopus Petinensis, ad formam pia dispositionis bon mem. D. Alexandri Sforzij Placentini uice, et nomine eiusdem Illmi et Rmi D. Nuntij Aplici binis Coronis puri Auri unciarum octo contextis 30 Margaritis, 33 Adamantibus, et Lapidis preciosis 23, non comprehensa Auri ficis factura Opiò, ac generosè donatis ab Illma Dña Anna Catherina de Telemburg Cabacensi ad infrascriptum effectum; quibus acceptatis, et receptis ab Rdo Pre Romualdo Schitter ex Prouinciali, et Guardiano Conuentus Montis Sancti Supra Goritiam RR. PP. Reformatorum S. Francisci pro se et suis Successoribus. Illmus inquam, et Rmus D. Episcopus præsentibus, ut Supra, et me Syndico, ac magna fidelium multitudine utriusq; Sexus astante die = tam Sacram, ac Miraculosam Imaginem Beatæ Mariæ Virginis Montis Sancti cum Iesulo acta Coronatis iuxta ritum &c. imponendo quippe maiorem coronam Capiti Beatissimæ Virginis Mariæ, et minorem Capiti Iesuli, qua illico per peritum Aurificem Sacræ Imagini adaptata et affixa fuerunt. Qua coronatione utiq; peracta prædictus Rdus Pr Guardianus pro se et Successoribus suis promisit, et se obligauit easdem coronas in Capite illius Beatissimæ et Immaculatæ Virginis, ac Iesu Christi Semper, et in perpetuum retineri, et conseruari facere omni meliori modo &c. Pro quibus omnibus

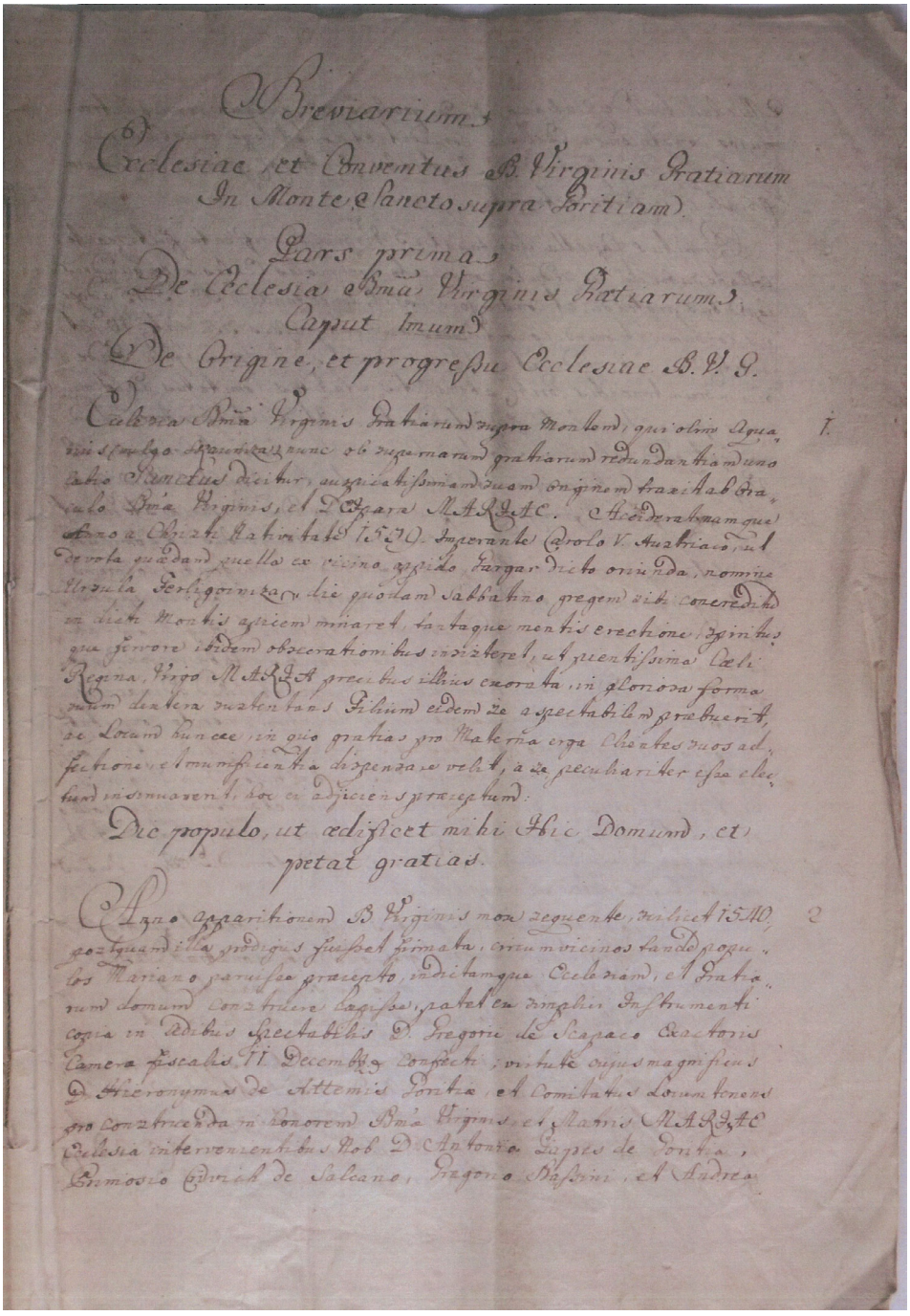
Slika 42: *Instrumentum publicum* (2)

Slika 43: *Instrumentum publicum* (3)

Slika 44: *Instrumentum publicum* (4)

Breviarium
Ecclesiae et Conventus B. Virginis Gratiarum
In Monte Sancto supra Goritiam.

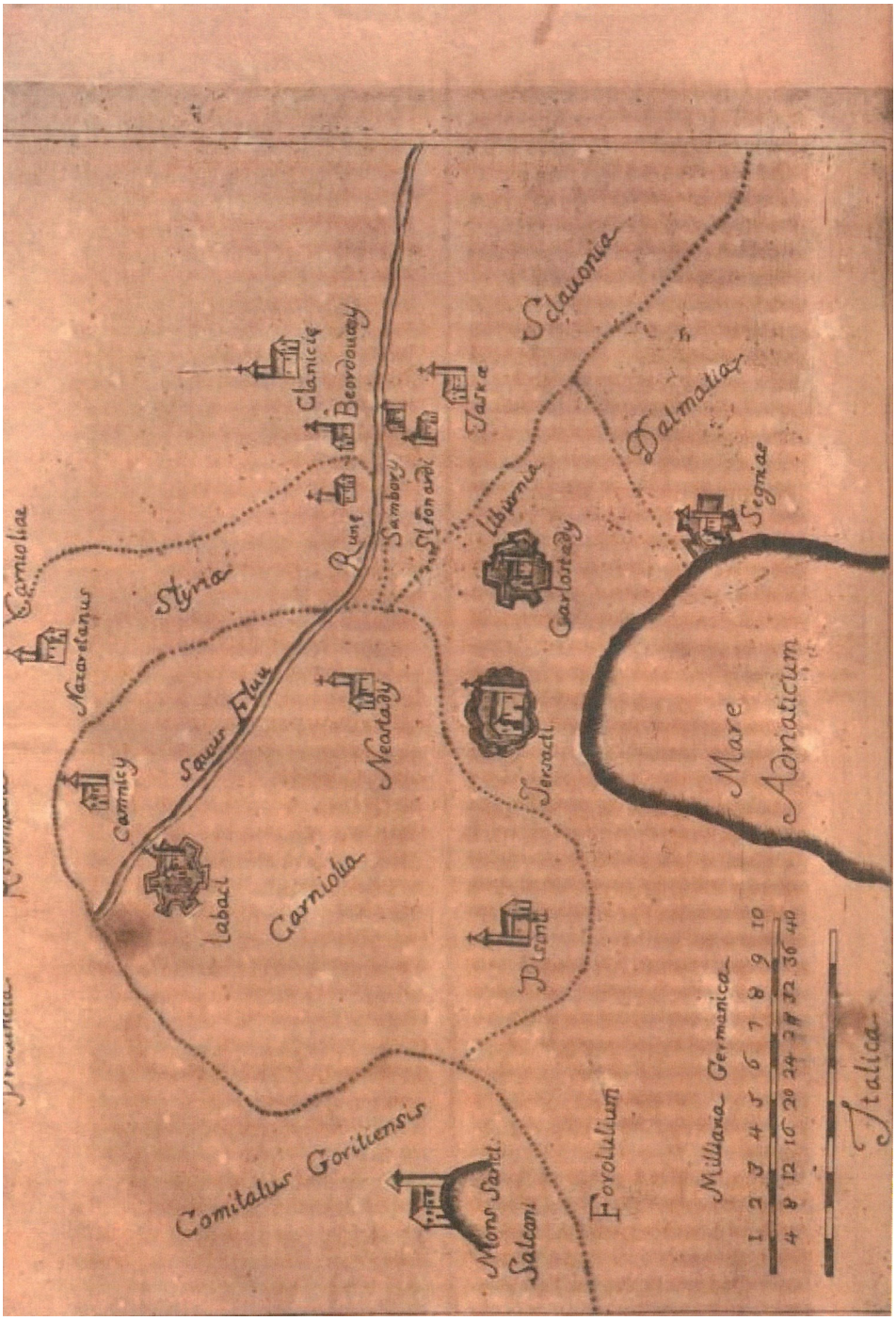
Pars prima
De Ecclesia Bmæ Virginis Gratiarum.
Caput Imum
De Origine, et progressu Ecclesiae B. V. G.

Celebre Bmæ Virginis Gratiarum supra Montem, qui olim Aqua 1.
uis sculpo dicebatur, nunc ob superuenientem gratiarum redundantiam uno
ore Sanctus dicitur, auspicatissimam suam originem traxit ab ora,
culo Bmæ Virginis, et Dei Genitricis MARIÆ. Hæc dedicata namque
anno a Christi salutifero 1539. Imperante Carolo V. Austriaco, ut
deuota quædam puella ex vicino oppido Gargar dicto oriunda, nomine
Ursula Ferligoinza, die quodam sabbatino gregem sibi concreditum
in dicti Montis apricem minaret, tantaque mentis erectione, animi
que feruore ibidem obsecrationibus indiderit, ut suauissima Cæli
Regina Virgo MARIA precibus illius exorata, in gloriosa forma
nem dextera manu tenens Filium eidem se spectabilem præbuerit,
se Locum hunc sibi in quo gratias pro Matris erga Clientes suos ad,
fectione, et munificentia dependere velit, à se peculiariter esse ele,
ctum indicauerit, hoc ei adijciens præceptum:

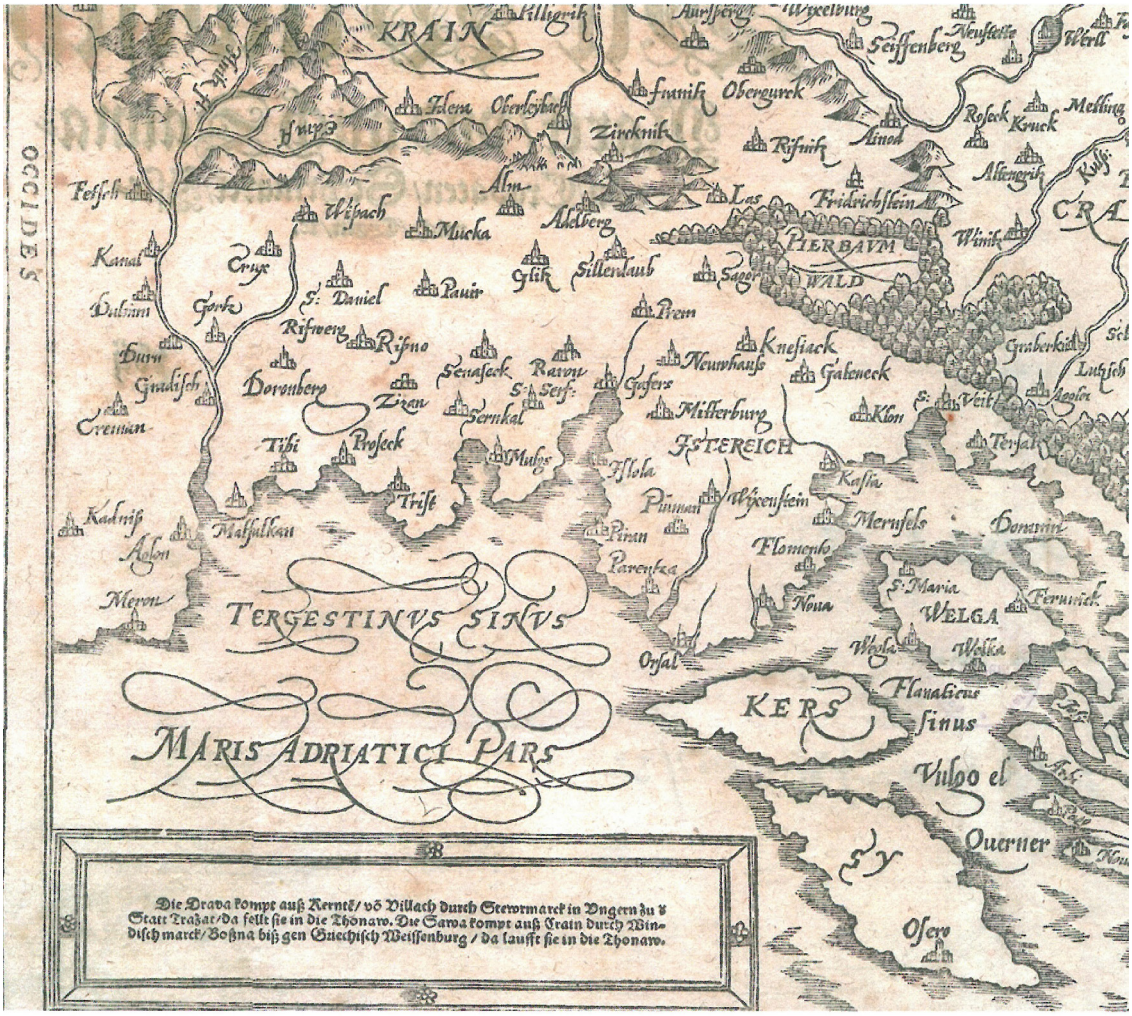
Duc populo, ut ædificet mihi hic Domum, et
petat gratias.

Anno apparitionem B. Virginis mox sequente, nempe 1540, 2
quo quidem illa prodigia fuerunt primata; circumvicinos tando popu,
los Mariano parendi præcepto, indictamque Ecclesiam, et Fratrum
domum construere cæpisse, patet ex diuersis Instrumenti
copia in Actibus spectabilis D. Gregorii de Scapaco Cancellarii
Camerae fiscalis 11 Decembris conjecti; virtute cujus magnificus
D. Hieronymus de Attemis Goritiæ, et Comitatus Locumtenens
pro construenda in honorem Bmæ Virginis, et Sancti MARIÆ
Ecclesia interuenientibus Rob. D. Antonio Zupeo de Goritia,
Simoneto Gabrieli de Saleano, Gregorio Bassini, et Andrea

Slika 45: *Breviarium Ecclesiae, et Conventus B. Virginis Gratiarum In Monte Sancto supra Goritiam* (ASFP, IIb, 12a Sveta Gora, 16 Breviarium), naslovnica

Slika 46: Sigismundus Cavalli a Cuneo, *Orbis Seraphicus*, zemljevid Reformirane province Kranjske (str. 408a)

Slika 47: območje Goriške, Tržaškega, Krasa, Istre in Kvarnerja na zemljevidu Sebastiana Münstra *Sclavonia oder Windisch Marck, Bossen, Crabaten, etc.*

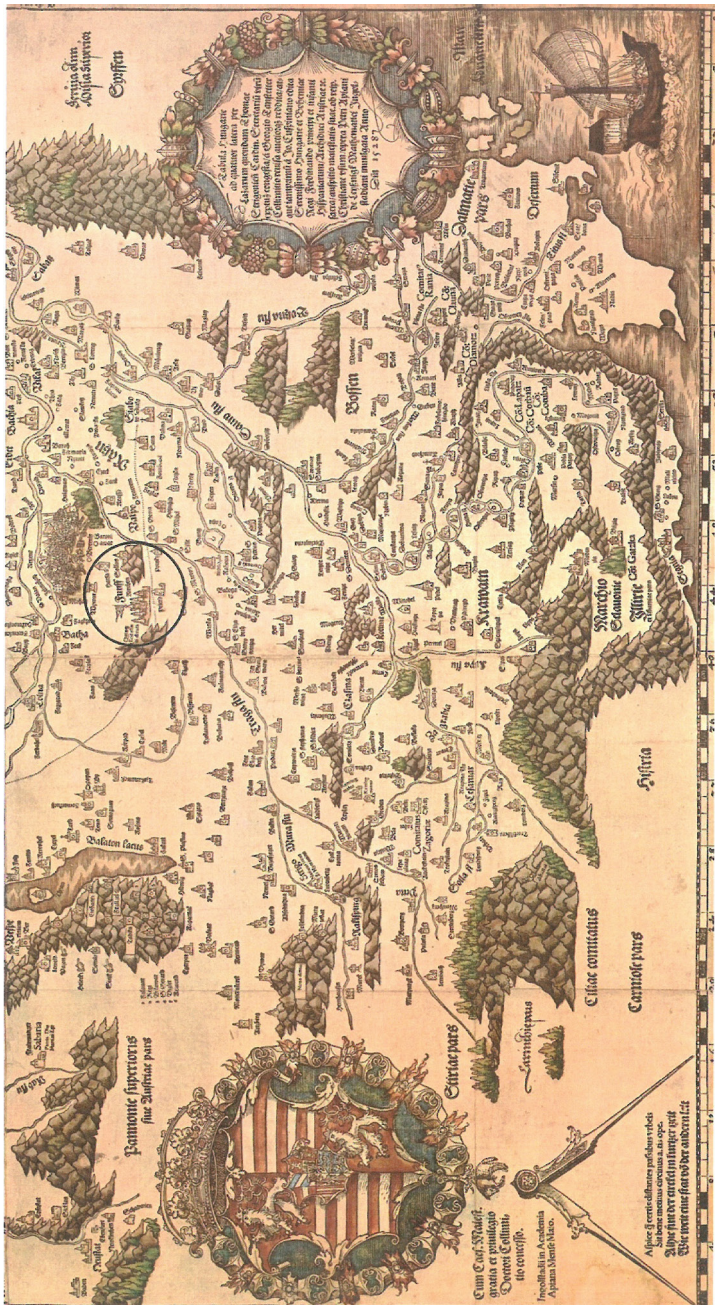
Slika 48: Območje Goriške na zemljevidu Gerarda Mercatorja *Karstia, Carniola, Histria et Windorum Marchia*

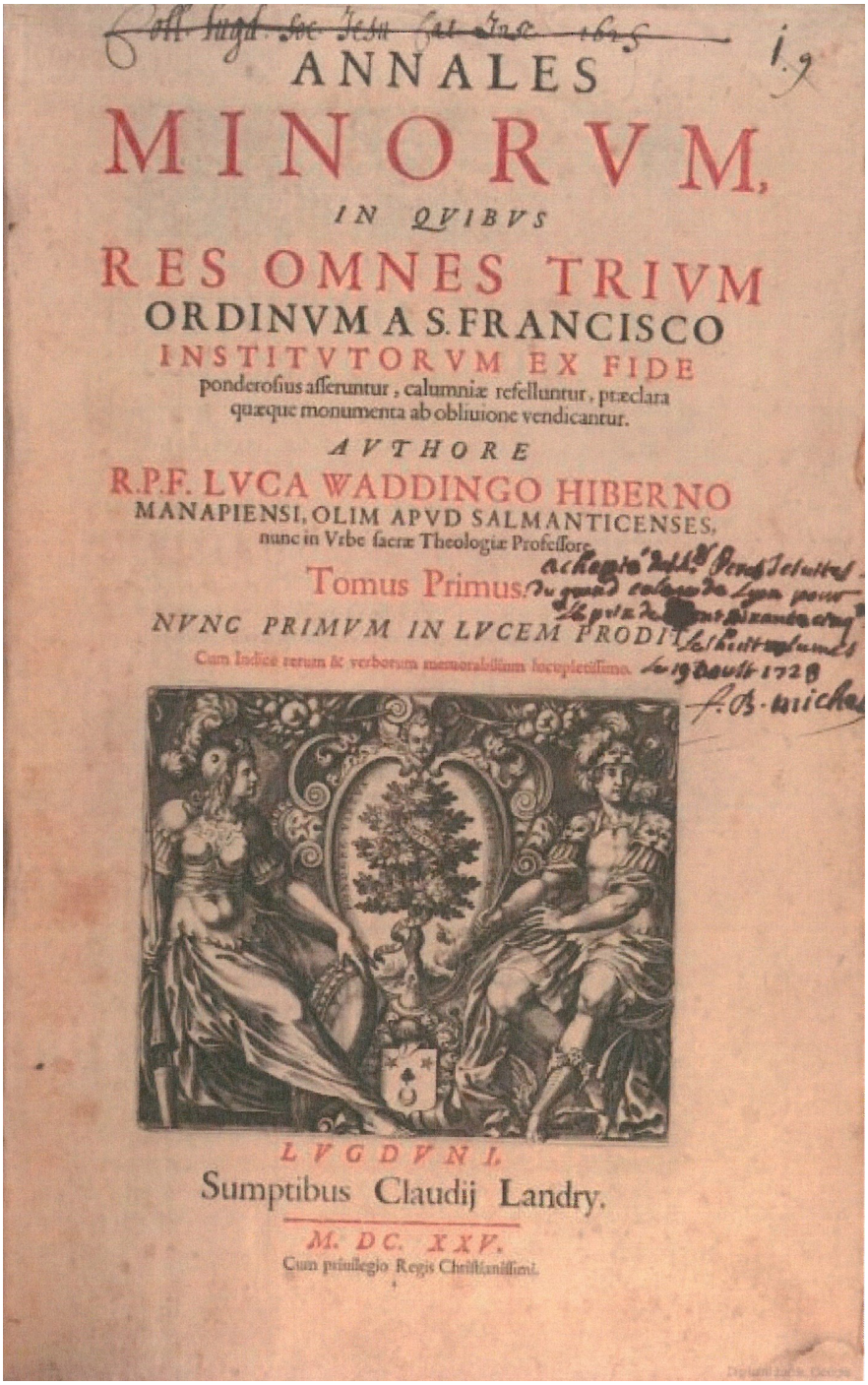
Slika 49: Goriška in Gorica na zemljevidu Willema Janszoona Blaeua in Joana Blaeua *Patria del Friuli olim Forum Iulii* št. 3 (1642)

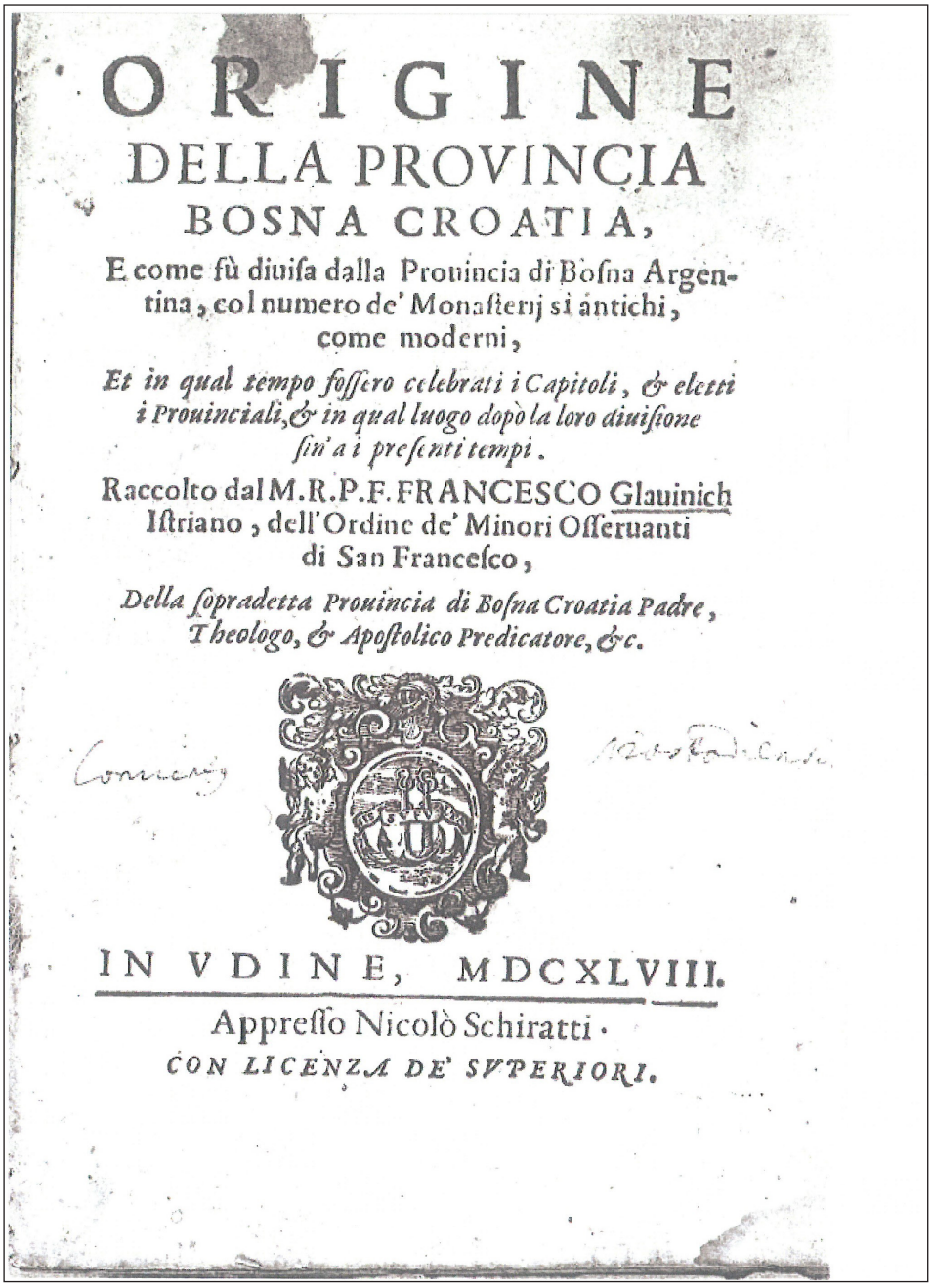
Slika 50: Območje Goriške, Tržaškega in Furlanije na zemljevidu Matthaeusa Meriana in Martina Zeillerja *Topographia Provinciarum Austriacarum, Austriae, Styriae, Carinthiae, Carniolae, Tyrolis etc., Das ist Beschreibung Vnd Abbildung der fürnembsten Stätt Vnd Plätz in den Osterreichischen Landen Vnder vnd OberOsterreich, Steyer, Kärndten, Crain Vnd Tyrol*. 3. Ausgabe. Franckfurt am Mayn: Merian: Cholin, 1679, str. 80 a–b

Slika 51: Pecs (lat. Quinque ecclesiae, nem. Fünf Kirchen), kjer je bil Tomaž Gorzar prošt, na zemljevidu *Tabula Hungariae*, najstarejšem natisnjenem zemljevidu Ogrske (Ingolstadt, 1528); natisnil Peter Apian (Peter Bennewitz, Bienewitz) s pomočjo Georga Tannstetterja, naročnik Johannes Cuspinianus

ANNALES
MINORVM,
IN QVIBVS
RES OMNES TRIVM
ORDINVM A S. FRANCISCO
INSTITVTORVM EX FIDE
ponderosius asseruntur, calumniæ refelluntur, præclara
quæque monumenta ab oblivione vendicantur.
AVTHORE
R.P.F. LVCA WADDINGO HIBERNO
MANAPIENSI, OLIM APVD SALMANTICENSES,
nunc in Vrbe sacræ Theologiæ Professore.
Tomus Primus.
NVNC PRIMVM IN LVCEM PRODIT
Cum Indice rerum & verborum memorabilium locupletissimo.
LVGDVNI.
Sumptibus Claudij Landry.
M. DC. XXV.
Cum privilegio Regis Christianissimi.

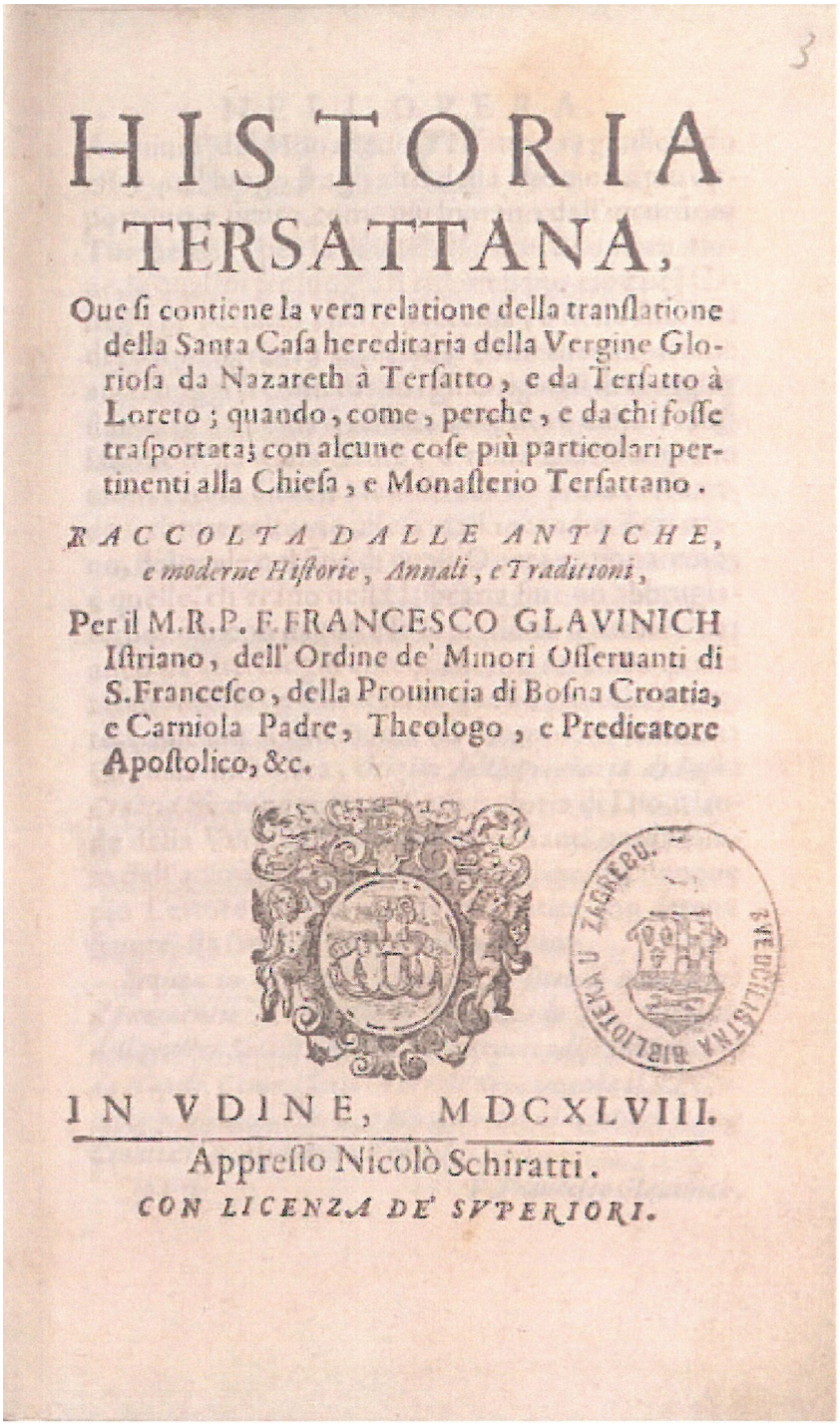
Slika 52: Lucas Waddingus, *Annales Minorum*, Tomus primus (1625), naslovnica

ORIGINE
DELLA PROVINCIA
BOSNA CROATIA,
E come fù diuisa dalla Prouincia di Bosna Argentina, col numero de' Monasterij sì antichi, come moderni,
Et in qual tempo fossero celebrati i Capitoli, & eletti i Prouinciali, & in qual luogo dopò la loro diuisione sin'a i presenti tempi.
Raccolto dal M.R.P.F. FRANCESCO Glauinich Istriano, dell'Ordine de' Minori Osseruanti di San Francesco,
Della sopradetta Prouincia di Bosna Croatia Padre, Theologo, & Apostolico Predicatore, &c.

IN VDINE, MDCXLVIII.
Appresso Nicolò Schiratti.
CON LICENZA DE' SVPERIORI.

Slika 53: Franjo Glavinić, *Origine della provincia Bosna Croatia* (1648), naslovnica

HISTORIA
TERSATTANA,

Oue ſi contiene la vera relatione della tranſlatione della Santa Caſa hereditaria della Vergine Glorioſa da Nazareth à Terſatto, e da Terſatto à Loreto; quando, come, perche, e da chi foſſe traſportata; con alcune coſe più particolari pertinenti alla Chieſa, e Monaſterio Terſattano.

RACCOLTA DALLE ANTICHE, e moderne Hiſtorie, Annali, e Traditioni,

Per il M.R.P. F. FRANCESCO GLAVINICH Iſtriano, dell' Ordine de' Minori Oſſeruanti di S. Franceſco, della Prouincia di Boſna Croatia, e Carniola Padre, Theologo, e Predicatore Apoſtolico, &c.

BIBLIOTEKA U ZAGREBU
OSOBITA

IN VDINE, MDCXLVIII.

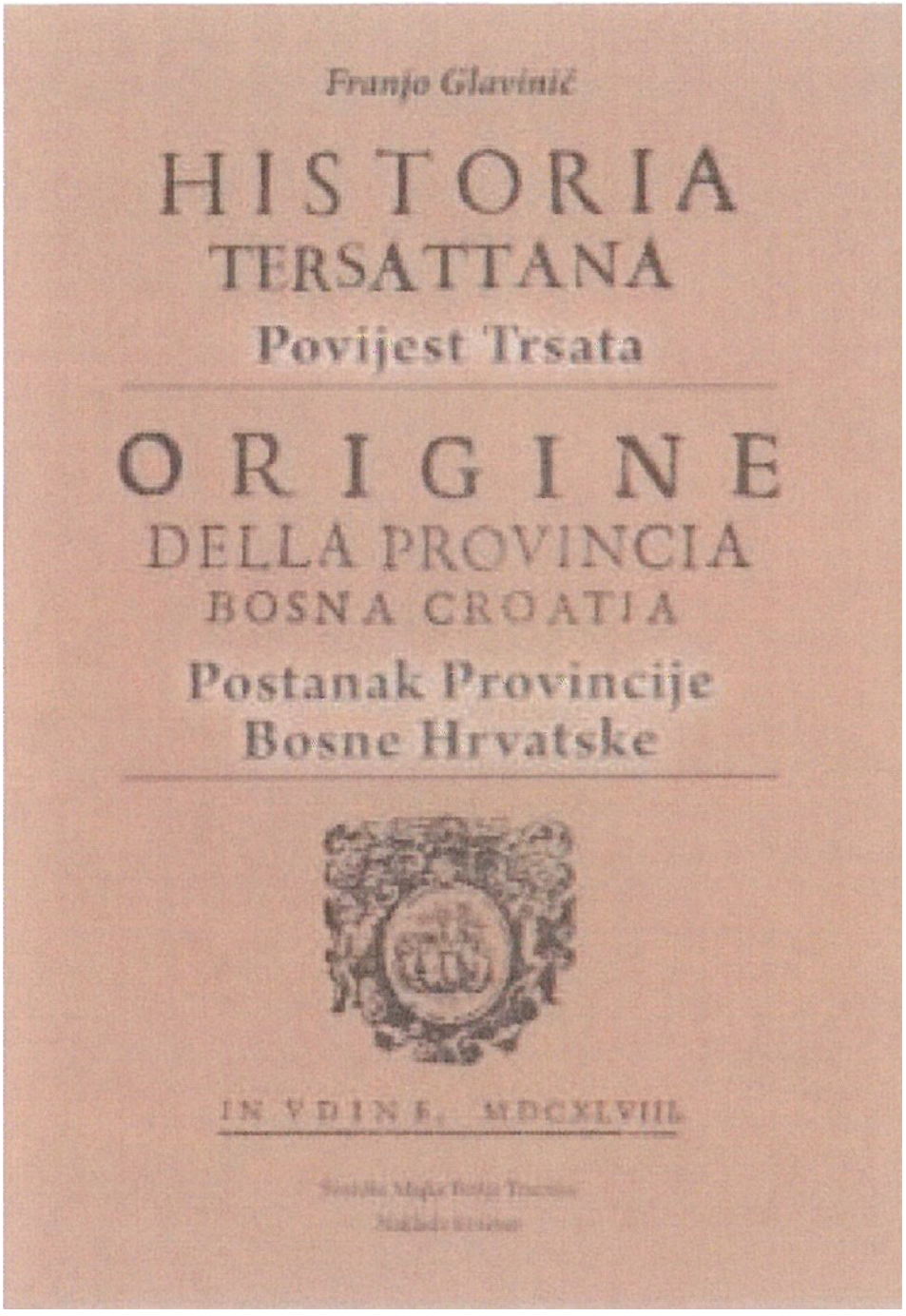
Appreſſo Nicolò Schiratti.

CON LICENZA DE' SVPERIORI.

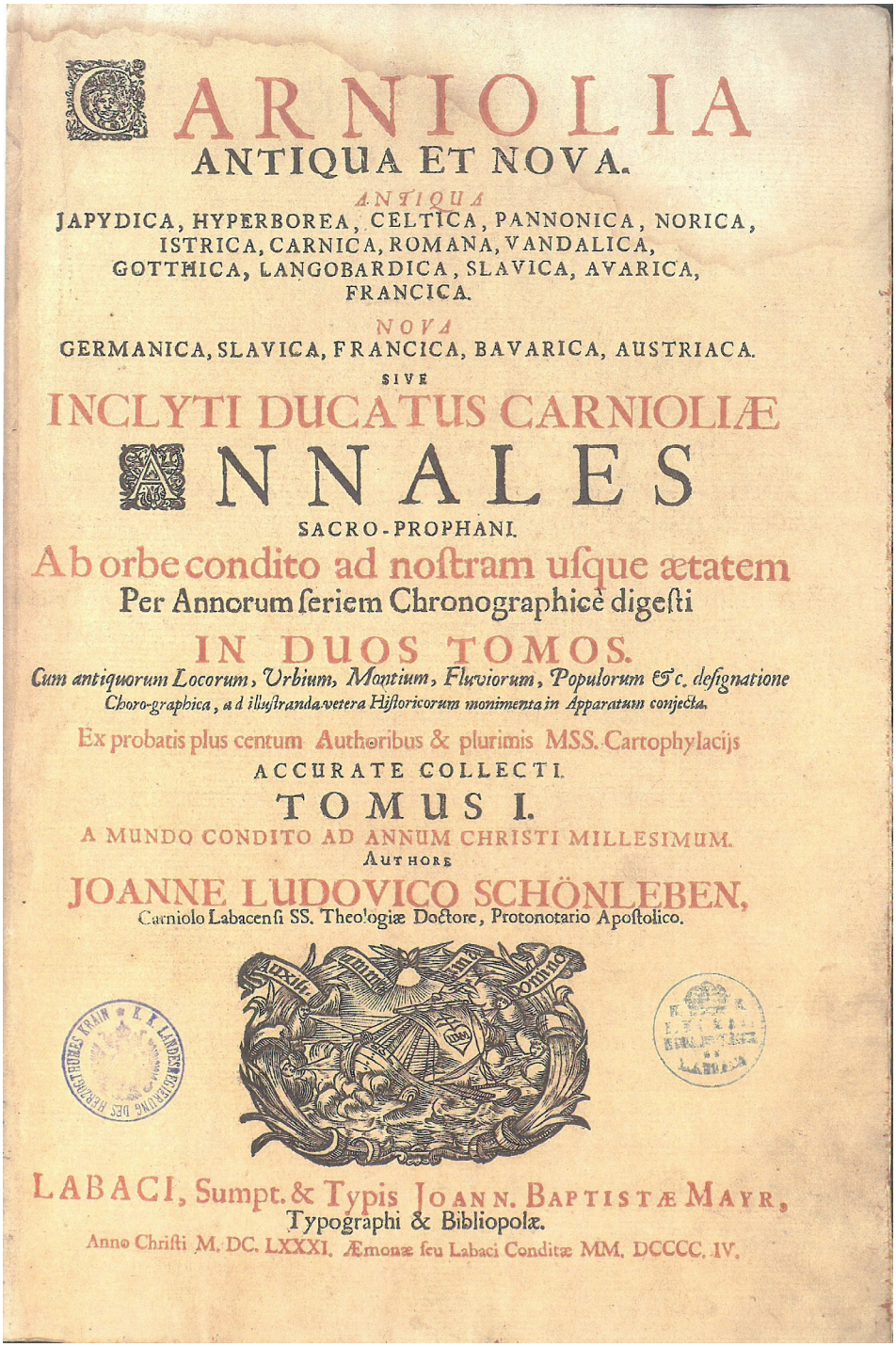
Slika 54: Francesco Glavinich, *Historia tersattana* (1648), naslovnica

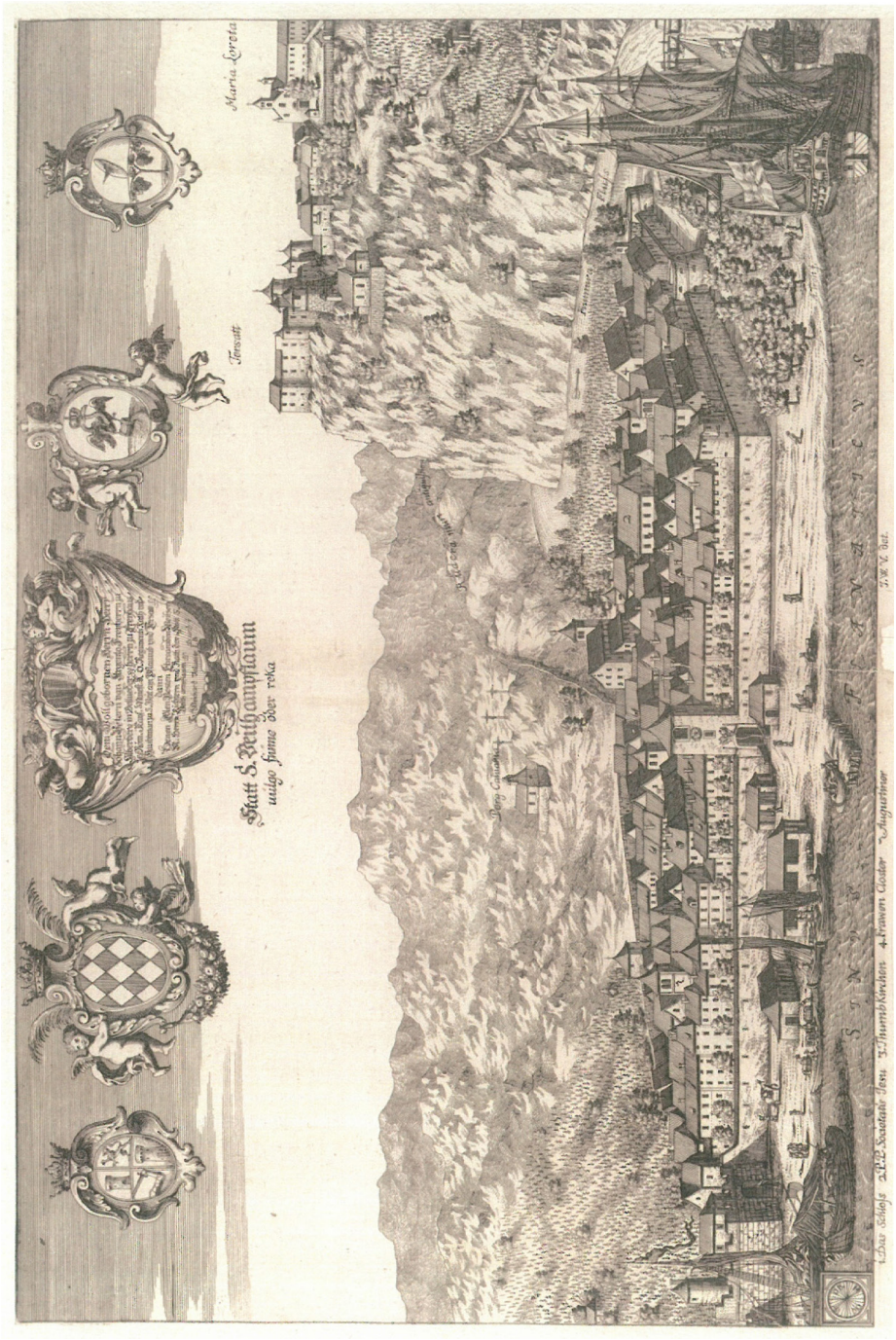
Slika 55: Francesco Glavinich, *Historia tersattana* (1648), Marijina podoba; Digitalne zbirke nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu

Slika 56: Franjo Glavinić, *Povijest Trsata; Postanak provincije Bosne Hrvatske* (1648, 2014), naslovnica

CARNIOLIA
ANTIQUA ET NOVA.
ANTIQUA
JAPYDICA, HYPERBOREA, CELTICA, PANNONICA, NORICA,
ISTRICA, CARNICA, ROMANA, VANDALICA,
GOTTHICA, LANGOBARDICA, SLAVICA, AVARICA,
FRANCICA.
NOVA
GERMANICA, SLAVICA, FRANCICA, BAVARICA, AUSTRIACA.
SIVE
INCLYTI DUCATUS CARNIOLIÆ
ANNALES
SACRO-PROPHANI.
Ab orbe condito ad noſtram uſque ætatem
Per Annorum ſeriem Chronographicè digeſti
IN DUOS TOMOS.
Cum antiquorum Locorum, Urbium, Montium, Fluviorum, Populorum &c. deſignatione
Choro-graphica, ad illuſtranda vetera Hiſtoricorum monimenta in Apparatum conjecta.
Ex probatis plus centum Authoribus & plurimis MSS. Cartophylacijs
ACCURATE COLLECTI.
TOMUS I.
A MUNDO CONDITO AD ANNUM CHRISTI MILLESIMUM.
AUTHORE
JOANNE LUDOVICO SCHÖNLEBEN,
Carniolo Labacenſi SS. Theologiæ Doctore, Protonotario Apoſtolico.
LABACI, Sumpt. & Typis JOANN. BAPTISTÆ MAYR,
Typographi & Bibliopolæ.
Anno Chriſti M. DC. LXXXI. Æmonæ ſeu Labaci Conditæ MM. DCCCC. IV.

Slika 57: Janez Ludvik Schönleben, *Carniolia antiqua et nova* (1681), naslovnica

Slika 58: Reka s Trsatom, v: Janez Vajkard Valvazor, *Ehre des Herzogthums Crain* (*Slava vojvodine Kranjske*) IV, str. 96a–b

HISTORIA

Della principale Contea

DI GORITIA

Nella Prouincia Foro-Iulien ſe,

O' ſiaſi

Racconto Crono-Stemmatograffico
di que' Prencipi Conti

DI MONSIGNOR D'ISCHIA

NOBILE FVRLANO,

Arciprete del Ducale Duomo di Palma.

In VDINE, Per gli Schiratti. M DC LXXXIV.

Con licenza de' Superiori.

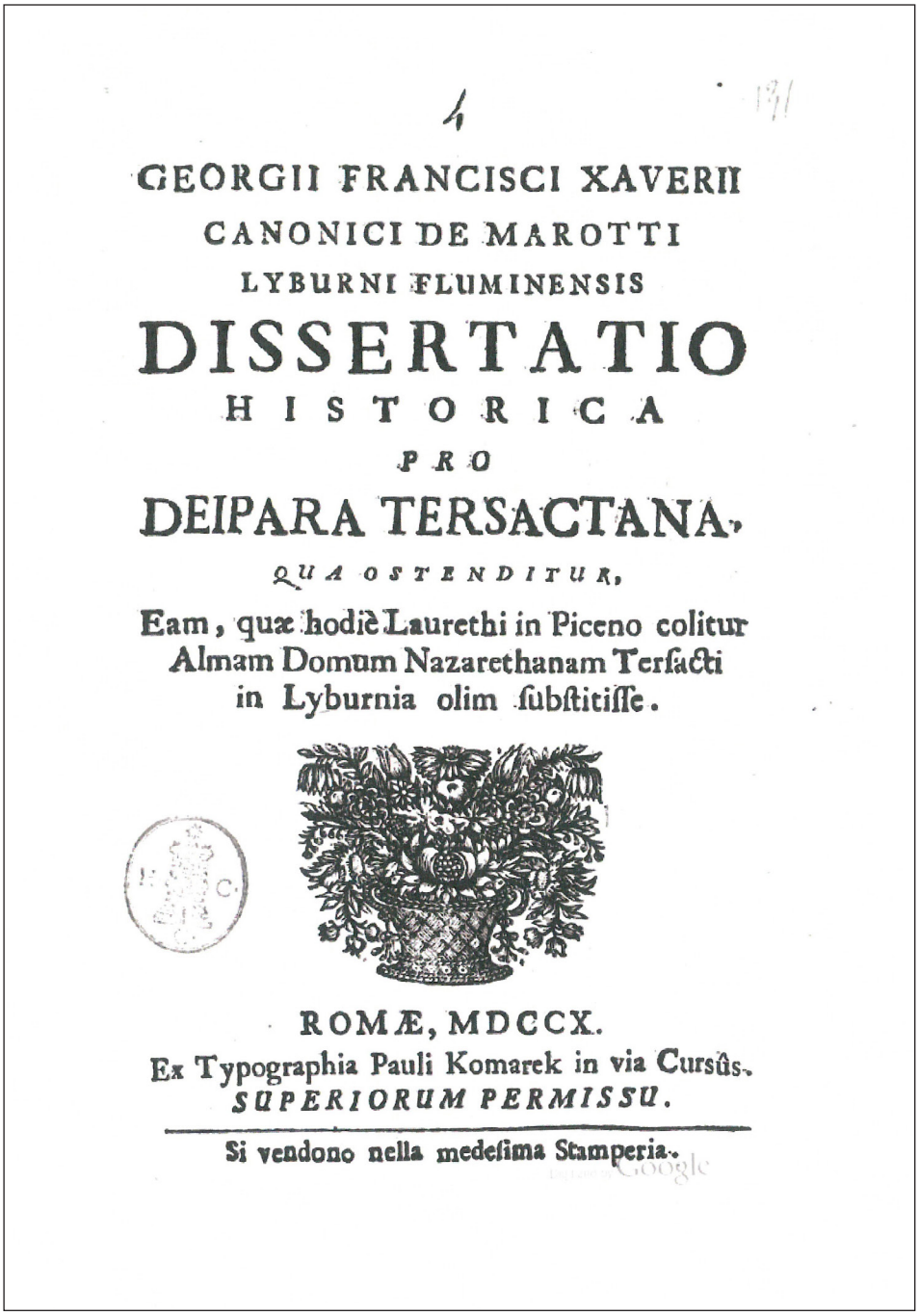
Slika 59: Gian Giacomo d'Ischia, *Historia della principale Contea di Gorizia nella Prouincia Foro-Juliense* (1899 (1684)), naslovnica

MEMORABILIA 8
ORBIS, ET URBIS
GORITIENSIS
Auctor IN P. Ant. Argento.
Sæcula XXXI Luſtra quatuor, & integram
Ferè Olympiadem ab anno Mundi 2635. Urbis conditæ
primo ante Chriſtum natum 4053. usque ad annum 5757. Vrbis
3122. poſt Chriſtum natum 1704. & menſes
ſeptem.

DEDICATA HONORIBUS
Celſiſſimi, ac Reverendiſſimi Principis, ac
DOMINI, DOMINI
FERDINANDI,
DEI gratiâ Epiſcopi Labacenſis, S. R. I.
PRINCIPIS, è Comitibus á Küenburg, &c. &c.
Metropolitanæ Eccleſiæ Salisburgenſis Canonici
Capitularis, &c.
DOMINI, DOMINI, AC PATRONI
SUI GRATIOSISSIMI,
Et ſub Philoſophicis Theſibus in Cæſareo Societatis JESU
Gymnaſio Goritiæ propugnata
á Rev. & Erudito Domino JOANNE ZORATTO anno poſt
Chriſtum Natum M. D. CCIV. Menſe die
PRÆSIDE
R. P. JOANNE BAPTISTA THULLNER
è Soc. JESU, AA. LL. & Philoſophiæ Doctore,
Ejuſdémque Profeſſore Ordinario.
LABACI, Typis Annæ Barbaræ Mayrin, Inclytæ Prov. Carn. Typogr.

Slika 60: Joannes Zoratto, Joannes Baptista Thullner, *Memorabilia Orbis, et Urbis Goritiensis* (1704), naslovnica

4

GEORGII FRANCISCI XAVERII
CANONICI DE MAROTTI
LYBURNI FLUMINENSIS

DISSERTATIO
HISTORICA
PRO
DEIPARA TERSACTANA,
QUA OSTENDITUR,

Eam, quæ hodiè Laurethi in Piceno colitur
Almam Domum Nazarethanam Terſacti
in Lyburnia olim ſubſtitiſſe.

ROMÆ, MDCCX.
Ex Typographia Pauli Komarek in via Curſûs.
SUPERIORUM PERMISSU.

Si vendono nella medeſima Stamperia.

Slika 61: Jurij Frančišek Ksaver Marotti, *Dissertatio historica pro deipara Tersactana* (1710), naslovnica

INVITATIO

Pro

CORONANDA VIRGINE MONTIS SANCTI

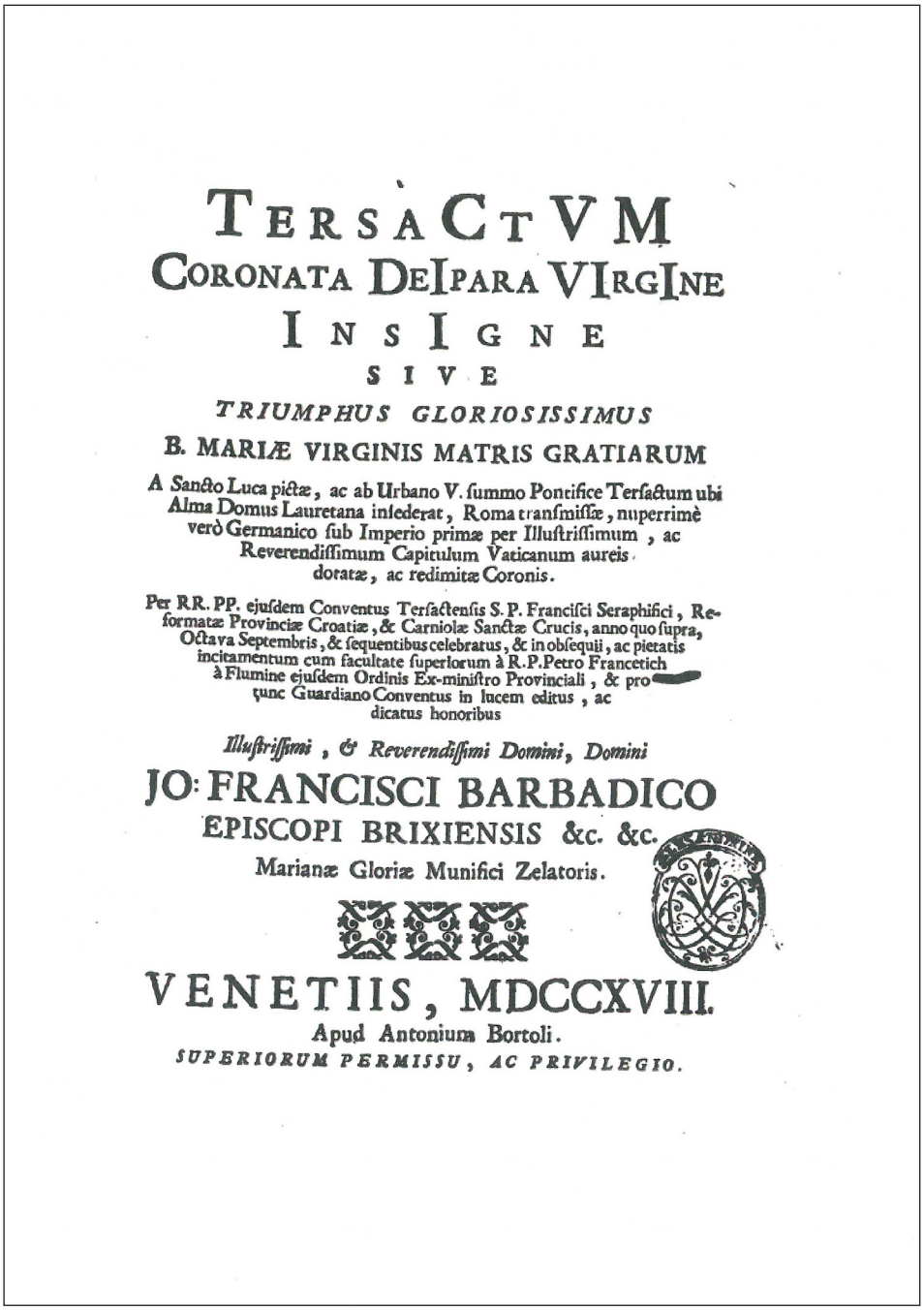
In Comitatu Goritiensi supra Salcanum Situati, & à Fratribus Minoribus Sancti Francisci Reformatæ Provinciæ Sanctæ Crucis Croatiæ, & Carnioliæ officiati.

Ubi

Secundo jam sæculo innumeris clara prodigiis Mater gratiarum vocitata, magno fidelium concursu invisitur, & honoratur. Quæ portentosa Imago Virginis aureis cum Divino Filio Coronis URBIS, & ORBIS assensu, solemni ritu, & quà rei magnitudinem condecet decore secunda extrà Italiam ad Sacri Vaticani normam Coronabitur. Die 6 Mensis Junij Anni 1717.

INclytis Augustissimi, ac Invictissimi Cæsaris, & Monarchæ Austriacis Provinciis Styriæ, Carinthiæ, & Carnioliæ cum Excellentissimo, & Illustrissimo Comitatu Goritiensi, ac adiacentibus Serenissimæ Reipublicæ partibus, earumdemquè Excelsis Regiminibus cum Dicasteriis, Horumquè Excellentissimis, Illustrissimis, & Reverendissimis &c. &c. Statibus, & Ordinibus, Clero, & Populo Universis Omnimodam Reverentiam, respectivum obsequium, & omne bonum.

Slika 62: Povabilo na kronanje l. 1717 (*InVItatIo Pro CoronanDa VIrgIne MontIs SanCtI*), prva stran

TERSACTVM
CORONATA DEIPARA VIRGINE
INSIGNE
SIVE
TRIUMPHUS GLORIOSISSIMUS
B. MARIÆ VIRGINIS MATRIS GRATIARUM

A Sancto Luca pictæ, ac ab Urbano V. ſummo Pontifice Terſactum ubi Alma Domus Lauretana inſederat, Roma tranſmiſſæ, nuperrimè verò Germanico ſub Imperio primæ per Illuſtriſſimum, ac Reverendiſſimum Capitulum Vaticanum aureis doratæ, ac redimitæ Coronis.

Per RR. PP. ejuſdem Conventus Terſactenſis S. P. Franciſci Seraphici, Reformatæ Provinciæ Croatiæ, & Carniolæ Sanctæ Crucis, anno quo ſupra, Octava Septembris, & ſequentibus celebratus, & in obſequii, ac pietatis incitamentum cum facultate ſuperiorum à R. P. Petro Francetich à Flumine ejuſdem Ordinis Ex-miniſtro Provinciali, & pro tunc Guardiano Conventus in lucem editus, ac dicatus honoribus

Illuſtriſſimi, & Reverendiſſimi Domini, Domini
JO: FRANCISCI BARBADICO
EPISCOPI BRIXIENSIS &c. &c.
Marianæ Gloriæ Munifici Zelatoris.

VENETIIS, MDCCXVIII.
Apud Antonium Bortoli.
SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

Slika 63: Petrus a Flumine Francetich, *TersaCtUM Coronata DeIpara VirgIne InsIgne* (1718), naslovnica

Slika 64: Petrus a Flumine Francetich, *TersaCtUM Coronata DeIpara VirgIne InsIgne* (1718), triumfalna vrata oz. slavolok, ki so ga l. 1715 postavili pred vrati trsatske cerkve in pod katerim je bila kronana trsatska Marijina podoba

Slika 65: Petrus a Flumine Francetich, *TersaCtUM Coronata DeIpara VirgIne InsIgne* (1718), trsatska Marijina podoba, ki jo je podaril papež Urban V., bdeča nad Reko, Trsatom in Jadranskim morjem

Slika 66: Petrus a Flumine Francetich, *TersaCtUM Coronata DeIpara VirgIne InsIgne* (1718), trsatska Marijina milostna podoba

quam desiderant, adipisci; & in futuro perpetua salvatione cum Electis tuis valeant gratulari. Per eundem Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum, qui tecum vivit, & regnat in unitate Spiritus Sancti Deus, per omnia secula seculorum. ℟. *Amen.* Ultimo aspergat Imaginem aqua benedicta.

COMMENTARIUS.

I. LEgitur & hæc Antiphona una cum Cantico *Magnificat*, & duabus orationibus recitatis in memorato ms. Gulielmi Durandi Pontificali. De prima oratione jam diximus supra, inveniri illam in Libro Sacramentorum S. Gregorii, mirumque videri potest, cur iterum in hoc §. repetatur. Alteram orationem nullibi me legisse fateor, excepto ms. Pontificali Gulielmi Durandi. Puto ipsius Auctoris temporibus adscribendam. Notanda sunt illa orationis verba, quibus sanctissima Virgo Deipara, *misericordiæ Regina, & gratiosissima Domina* nostra appellatur; non desunt enim Hæretici, qui ea verba carpant, præsertim vero Petrus pseudomartyr, in Commentario ad Caput III. Epistolæ primæ ad Corinthios, ubi scribit Antiphonam, *Salve Regina Mater misericordiæ &c.* non posse ullo modo ab impietate defendi, quod in ea nimirum Antiphona, illa omnia Mariæ tribuantur, quæ soli Deo conveniunt.

II. Sed audiamus quæso hæretici ratiunculam, qua prima Antiphonæ ipsius verba carpit: *Deus est*, inquit, *proprie Pater misericordiarum*, II. *Corinthiorum* I. *Non ergo licet vocare Mariam Matrem misericordiæ, nisi divinis honoribus eam ornare velimus.* Sed hoc argumentum nullius est quidem ponderis, ut enim omittamus Ecclesiæ auctoritatem, quæ hanc Antiphonam, sicut & illam, *Alma Redemtoris Mater &c.* ab Hermanno Contracto, ut ajunt, compositam, qui XI. Christi seculo floruit, religioso usu probavit: dico primo, merito ipsam Virginem Reginam vocari, & Dominam, quod vera Mater Christi Regis Regum, & Domini Dominantium est: secundo autem, ideo Matrem misericordiæ appellari; quia Christi Mater est, per quem misericordiam a Deo consecuti sumus; quia nobis quotidie misericordiam a Deo precatur, & impetrat; vel demum quia Mater valde misericors est. Vide Eminentissimum S.R.E. Cardinalem Robertum Bellarminum in suis Theologicis Controversiis Lib. I. *De bonis operibus in particulari*, Cap. XV. ubi totam ipsam Antiphonam *Salve Regina &c.* per singulas partes a calumniis hæreticorum vindicat.

APPENDIX

In qua Ordo ad benedicendam Beatæ Mariæ Virginis Imaginem refertur ex ms. Pontificali Gulielmi Durandi.

De benedictione ymaginis beatæ Mariæ Virginis Rubrica.

BEnedictio ymaginis beatæ Mariæ Virginis fit hoc modo. Pontifex enim dicit ℣. *Adjutorium &c.* ℟. *Qui fecit &c.* ℣. *Dominus vobiscum.* ℟. *Et cum spiritu tuo. Oremus. Deus qui de Beatæ Mariæ &c.* Quo facto, mox aspergit illam aqua benedicta; deinde inchoat schola prosequente Antiphonam: *Sub tuum præsidium confugimus Dei genitrix Virgo, nostras deprecationes ne despicias in necessitatibus, sed a periculis cunctis libera nos semper Virgo benedicta.* Psalmus: *Fundamenta ejus in montibus Sanctis.* Antiphona: *Ave Maria gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus.* Psalmus: *Ad te levavi.* Et interim incensat (a) ymago ejusdem. Post hoc dicit Oremus. Oratio: *Deus qui virginalem aulam &c.* Sequitur Antiphona: *Gloriosa Dei Genetrix Virgo semper Maria, quæ Dominum omnium meruisti portare, & Regem Angelorum sola Virgo lactare, nostri quæsumus pia memorare, & pro nobis Christum deprecare, ut tuis fulci patrociniis, ad celestia regna mereamur pervenire. Magnificat anima mea Dominum. Oremus.* Oratio. *Deus qui de Beatæ Mariæ Virginis utero &c.*

Alia Oratio: *Omnipotens sempiterne Deus clementissime, cujus dispositione ex nihilo cuncta creantur &c.* Ultimo aspergat illam aqua benedicta.

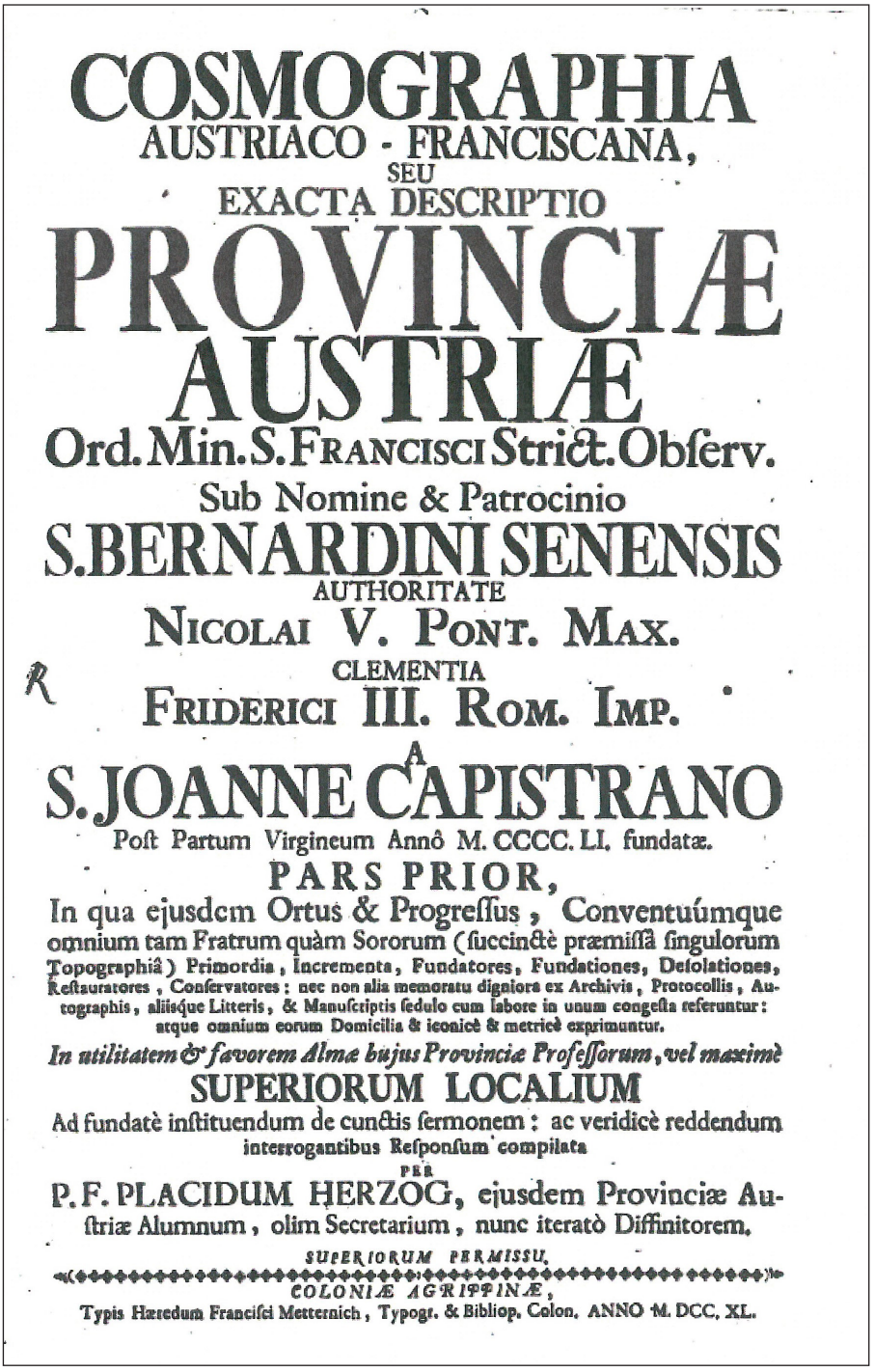
APPENDIX ALTERA

In qua antiquus enarratur Ritus coronandi Sacras Sanctorum Imagines, præsertim vero Imagines Deiparæ Virginis, quibus a Reverendissimo Capitulo S. Petri de Urbe aureæ quotannis donantur Coronæ ex legato Comitis Alexandri Sfortiæ Pallavicini in Testamento ab ipso condito die III. *mensis Julii anni* MDCXXXVI.

I. PRimis seculis coronarum usus omnino idololatricus fuit. Constat enim, plurimos Christifideles, quod in Romanorum Imperatorum die Natali, aut alio Festo domos, ac januas suas coronare, seu de coronata domo procedere nollent, crudele martyrium subiisse. Fuse id quidem testantur prisci Scriptores, præsertim vero Tertullianus, qui in Libro *De corona militis*, Cap. I. ait,

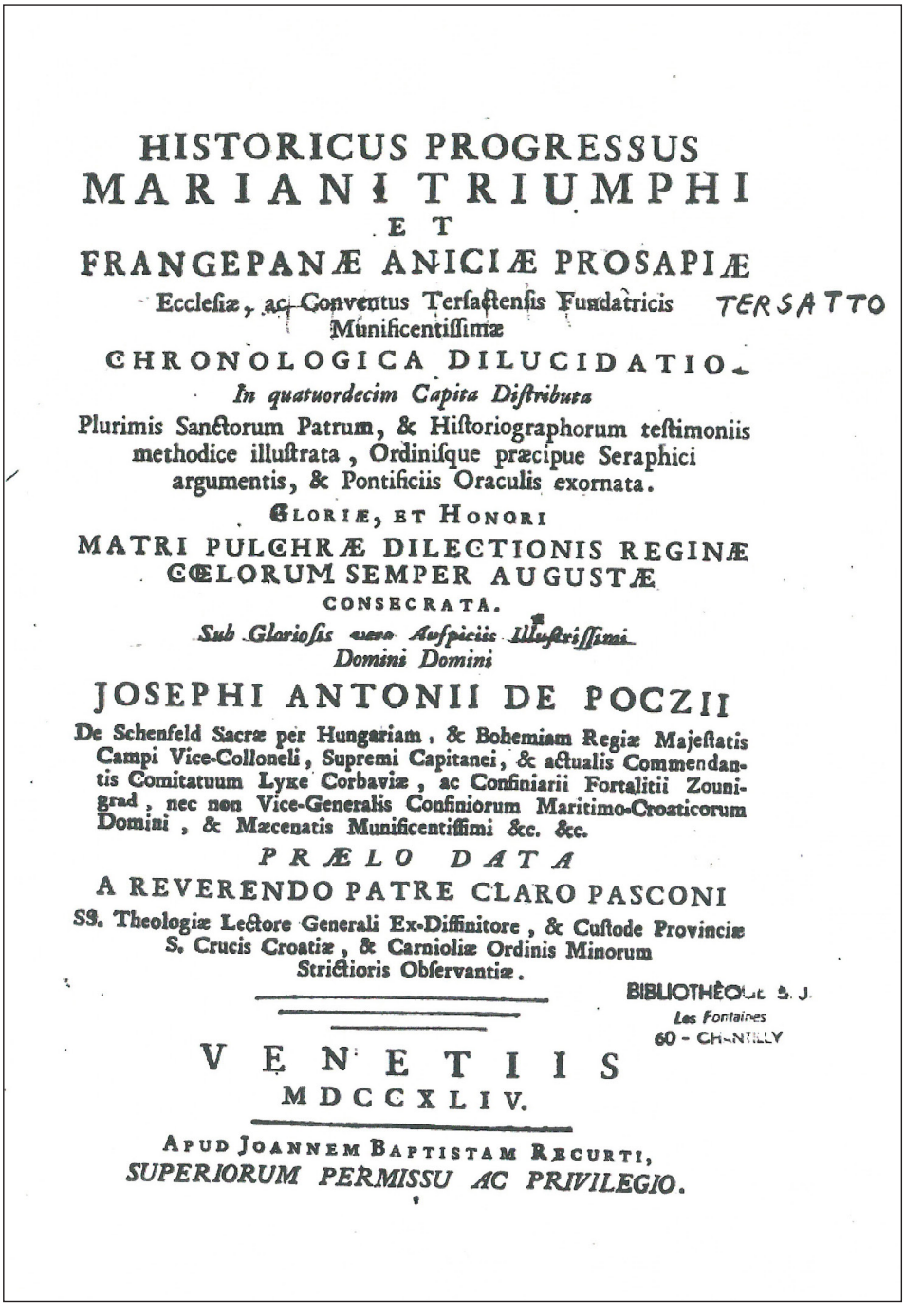
(a) Corrigendum *imagines*. Occurrunt & alia menda minoris momenti, quæ diligenti Lectori corrigenda relinquimus.

Slika 67: *Rimski pontifikal* (*Pontificale Romanum*) iz l. 1739, str. 283, drugi dodatek (*Appendix altera*) z opisom obreda kronanja (*Ritus coronandi*)

COSMOGRAPHIA
AUSTRIACO - FRANCISCANA,
SEU
EXACTA DESCRIPTIO
PROVINCIÆ
AUSTRIÆ
Ord. Min. S. Francisci Strict. Obſerv.
Sub Nomine & Patrocinio
S. BERNARDINI SENENSIS
AUTHORITATE
Nicolai V. Pont. Max.
CLEMENTIA
Friderici III. Rom. Imp.
A
S. JOANNE CAPISTRANO
Poſt Partum Virgineum Annô M. CCCC. LI. fundatæ.
PARS PRIOR,
In qua ejusdem Ortus & Progreſſus, Conventuúmque omnium tam Fratrum quàm Sororum (ſuccinctè præmiſſâ ſingulorum Topographiâ) Primordia, Incrementa, Fundatores, Fundationes, Deſolationes, Reſtauratores, Conſervatores: nec non alia memoratu digniora ex Archivis, Protocollis, Autographis, aliisque Litteris, & Manuſcriptis ſedulo cum labore in unum congeſta referuntur: atque omnium eorum Domicilia & iconicè & metricè exprimuntur.
In utilitatem & favorem Almæ hujus Provinciæ Profeſſorum, vel maximè
SUPERIORUM LOCALIUM
Ad fundatè inſtituendum de cunctis ſermonem: ac veridicè reddendum interrogantibus Reſponſum compilata
PER
P. F. PLACIDUM HERZOG, ejusdem Provinciæ Auſtriæ Alumnum, olim Secretarium, nunc iteratò Diffinitorem.
SUPERIORUM PERMISSU.
COLONIÆ AGRIPPINÆ,
Typis Hæredum Franciſci Metternich, Typogr. & Bibliop. Colon. ANNO M. DCC. XL.

Slika 68: Placidus Herzog, *Cosmographia Austriaco-Franciscana* (1740), naslovnica

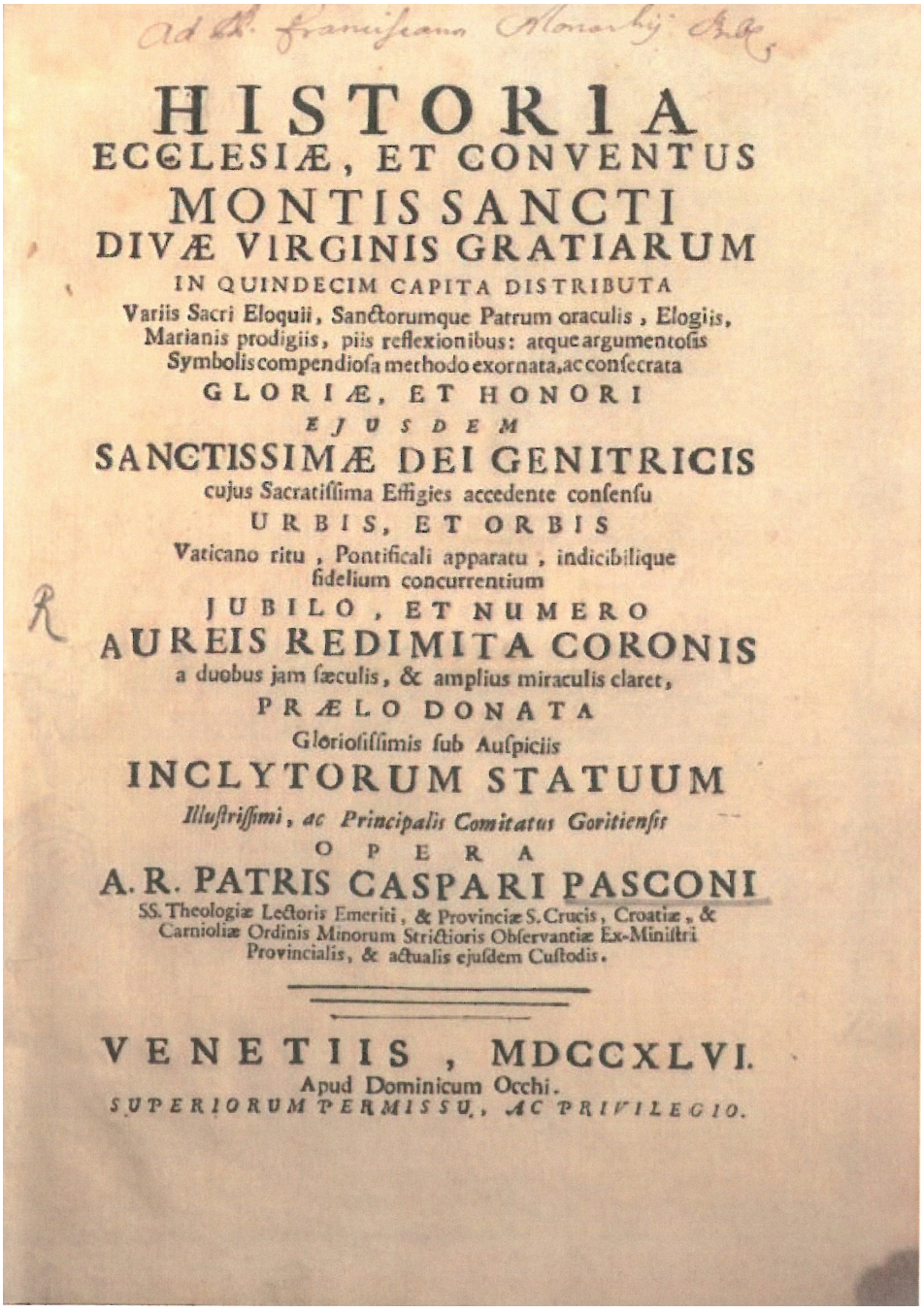

HISTORICUS PROGRESSUS
MARIANI TRIUMPHI
ET
FRANGEPANÆ ANICIÆ PROSAPIÆ
Eccleſiæ, ac Conventus Terſactenſis Fundatricis TERSATTO
Munificentiſſimæ
CHRONOLOGICA DILUCIDATIO
In quatuordecim Capita Diſtributa
Plurimis Sanctorum Patrum, & Hiſtoriographorum teſtimoniis methodice illuſtrata, Ordiniſque præcipue Seraphici argumentis, & Pontificiis Oraculis exornata.
GLORIÆ, ET HONORI
MATRI PULCHRÆ DILECTIONIS REGINÆ
CŒLORUM SEMPER AUGUSTÆ
CONSECRATA.
Sub Glorioſis meo Auſpiciis Illuſtriſſimi
Domini Domini
JOSEPHI ANTONII DE POCZII
De Schenfeld Sacræ per Hungariam, & Bohemiam Regiæ Majeſtatis Campi Vice-Colloneli, Supremi Capitanei, & actualis Commendantis Comitatuum Lyxe Corbaviæ, ac Confiniarii Fortalitii Zounigrad, nec non Vice-Generalis Confiniorum Maritimo-Croaticorum Domini, & Mæcenatis Munificentiſſimi &c. &c.
PRÆLO DATA
A REVERENDO PATRE CLARO PASCONI
SS. Theologiæ Lectore Generali Ex-Diffinitore, & Cuſtode Provinciæ S. Crucis Croatiæ, & Carnioliæ Ordinis Minorum Strictioris Obſervantiæ.
BIBLIOTHÈQUE S. J.
Les Fontaines
60 - CHANTILLY
VENETIIS
MDCCXLIV.
APUD JOANNEM BAPTISTAM RECURTI,
SUPERIORUM PERMISSU AC PRIVILEGIO.

Slika 69: Clarus Pasconi, *Historicus progressus Mariani triumphi et Frangepanae Aniciae prosapiae* (1744), naslovnica

Slika 70: Clarus Pasconi, *Historicus progressus Mariani triumphi et Frangepanae Aniciae prosapiae* (1744), posvetilna molitev Mariji

Ad lib. Franciscana Monarchiæ Sac.

HISTORIA
ECCLESIÆ, ET CONVENTUS
MONTIS SANCTI
DIVÆ VIRGINIS GRATIARUM

IN QUINDECIM CAPITA DISTRIBUTA

Variis Sacri Eloquii, Sanctorumque Patrum oraculis, Elogiis, Marianis prodigiis, piis reflexionibus: atque argumentosis Symbolis compendiosa methodo exornata, ac consecrata

GLORIÆ, ET HONORI

EJUSDEM

SANCTISSIMÆ DEI GENITRICIS

cujus Sacratissima Effigies accedente consensu

URBIS, ET ORBIS

Vaticano ritu, Pontificali apparatu, indicibilique fidelium concurrentium

JUBILO, ET NUMERO

AUREIS REDIMITA CORONIS

a duobus jam sæculis, & amplius miraculis claret,

PRÆLO DONATA

Glorioſiſſimis ſub Auſpiciis

INCLYTORUM STATUUM

Illuſtriſſimi, ac Principalis Comitatus Goritienſis

OPERA

A. R. PATRIS CASPARI PASCONI

SS. Theologiæ Lectoris Emeriti, & Provinciæ S. Crucis, Croatiæ, & Carnioliæ Ordinis Minorum Strictioris Obſervantiæ Ex-Miniſtri Provincialis, & actualis ejuſdem Cuſtodis.

VENETIIS, MDCCXLVI.

Apud Dominicum Occhi.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

Slika 71: Casparus Pasconi, *Historia Ecclesiae, et Conventus Montis Sancti* (1746), naslovnica

Slika 72: Casparus Pasconi, *Historia Ecclesiae, et Conventus Montis Sancti* (1746), kronana svetogorska Marijina podoba

CAPUT DECIMUMTERTIUM.

Deſcribitur ſeries totius apparatus Eccleſiæ Montis Sancti præmiſſi ad ſolemnem Sanctæ Dei Genitricis Coronationem.

I. QUandoquidem nil pulchrius, ſplendidius nihil eſſe poſſit coram oculis Divinæ Majeſtatis, quæ per fidem charitate formatam adoratur in terris, quam ipſius Eccleſiæ Sanctæ Dei, in qua ſpecialem ſibi vendicat præſentiam, congruæ diſpoſitionis apparatus. Operæ pretium proinde erat, ut quemadmodum Sanctæ Dei Genitricis glorioſiſſimus coronationis triumphus ſupremis exigebat pro regali ſua dignitate honoribus cumulari: ita pariter condecens videbatur, ut ſacroſancta ejus Baſilica, & Sedes divinarum Gratiarum congruenti Sacræ ſuppellectilis, & ſymbolico elogiorum micaret ornatu in hoc præſenti ſacræ ſolemnitatis, & lętitiæ octiduo.

II. Omnium igitur primo: ante ingreſſum, & Valvas hujus Eccleſię proſpiciebatur in altum ſublata inſignis architecturæ Porta *Triumphalis*, in cujus ſummitate locata conſtitebat in curru exultationis Divinum in brachio dextero geſtans Filiolum Virgo Beatiſſima redimita coronis, variiſque elegantis pennicilli coloribus, & ſplendoribus irradiata, hancque tribus actam columbis velati ſymbolis puriſſimę maternitatis præcedebat Angelus tuba gloriam ejus, & famam perſonans, adjecto Lemmate

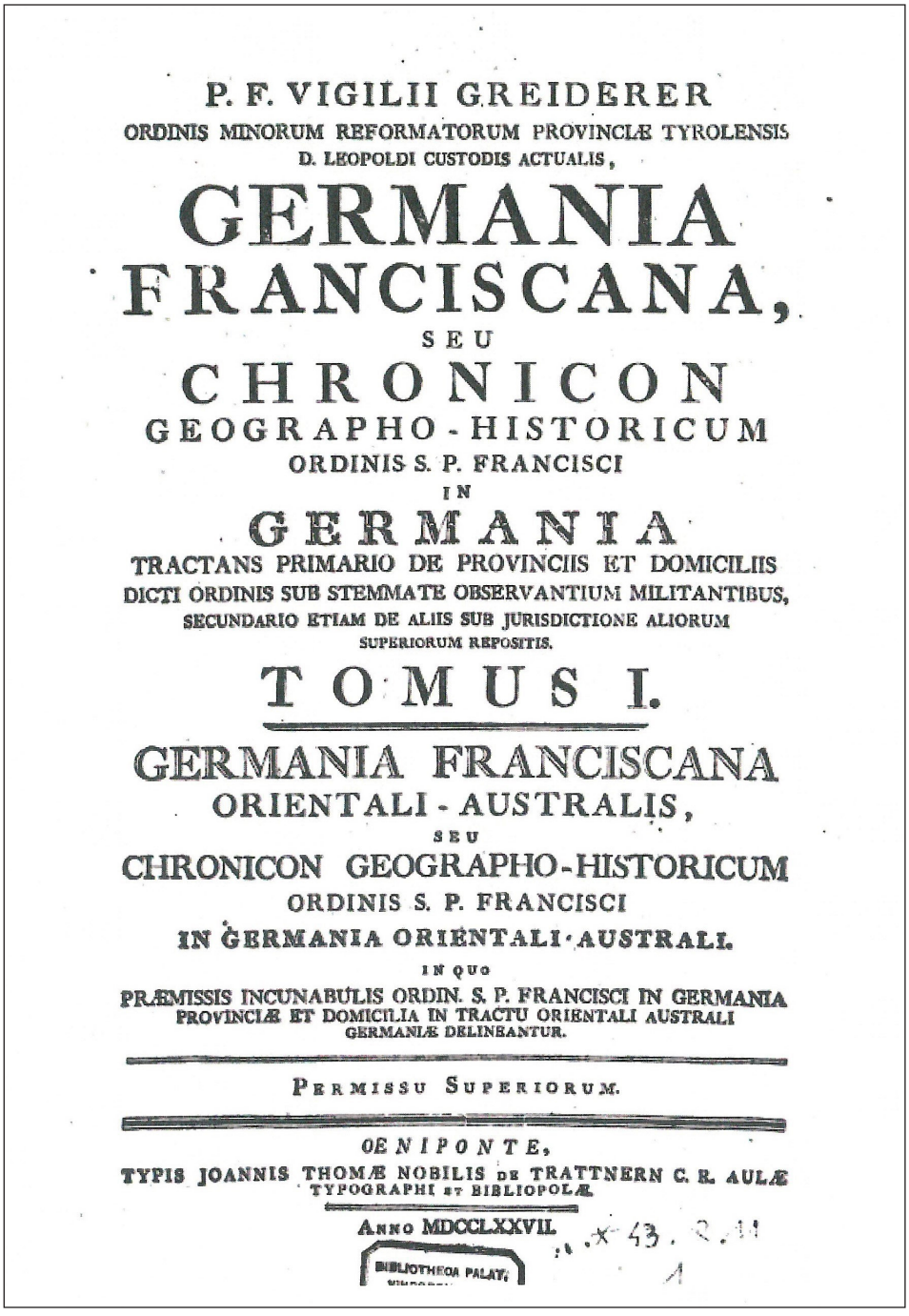
CORONATA TRIUMPHAT.

Sap. 4. ſubterque legebatur ſcriptum ſequens Chronographicum.

saCratVs Coronatę DeIparętrIVMphVs.

III. Aliquantulum infra ſuper epiſtyliis hinc, & hinc diſtributis adſtabant quatuor principales Prophetæ adaptato quiſque ſacræ hiſtorię textu alludens ad coronationem, & merita Virginis MARIÆ, ſub quorum dextero latere ſtantes

Slika 73: Casparus Pasconi, *Historia Ecclesiae, et Conventus Montis Sancti* (1746), 13. poglavje, opis cerkvenega okrasja ob kronanju l. 1717

P. F. VIGILII GREIDERER
ORDINIS MINORUM REFORMATORUM PROVINCIÆ TYROLENSIS
D. LEOPOLDI CUSTODIS ACTUALIS,

GERMANIA FRANCISCANA,

SEU

CHRONICON
GEOGRAPHO-HISTORICUM
ORDINIS S. P. FRANCISCI
IN

GERMANIA

TRACTANS PRIMARIO DE PROVINCIIS ET DOMICILIIS
DICTI ORDINIS SUB STEMMATE OBSERVANTIUM MILITANTIBUS,
SECUNDARIO ETIAM DE ALIIS SUB JURISDICTIONE ALIORUM
SUPERIORUM REPOSITIS.

TOMUS I.

GERMANIA FRANCISCANA
ORIENTALI-AUSTRALIS,
SEU
CHRONICON GEOGRAPHO-HISTORICUM
ORDINIS S. P. FRANCISCI
IN GERMANIA ORIENTALI-AUSTRALI.

IN QUO
PRÆMISSIS INCUNABULIS ORDIN. S. P. FRANCISCI IN GERMANIA
PROVINCIÆ ET DOMICILIA IN TRACTU ORIENTALI AUSTRALI
GERMANIÆ DELINEANTUR.

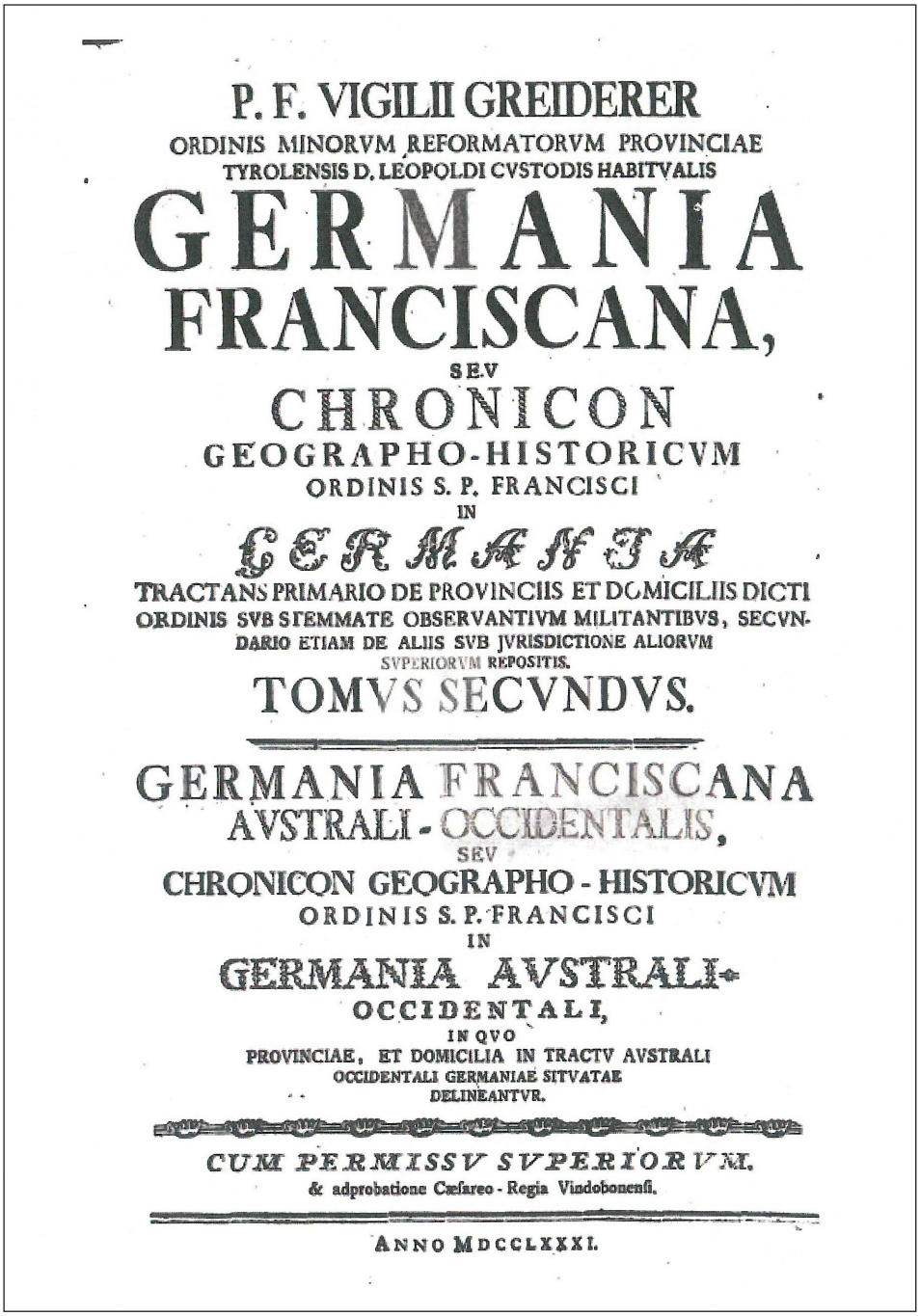
PERMISSU SUPERIORUM.

OENIPONTE,
TYPIS JOANNIS THOMÆ NOBILIS DE TRATTNERN C. R. AULÆ
TYPOGRAPHI ET BIBLIOPOLÆ

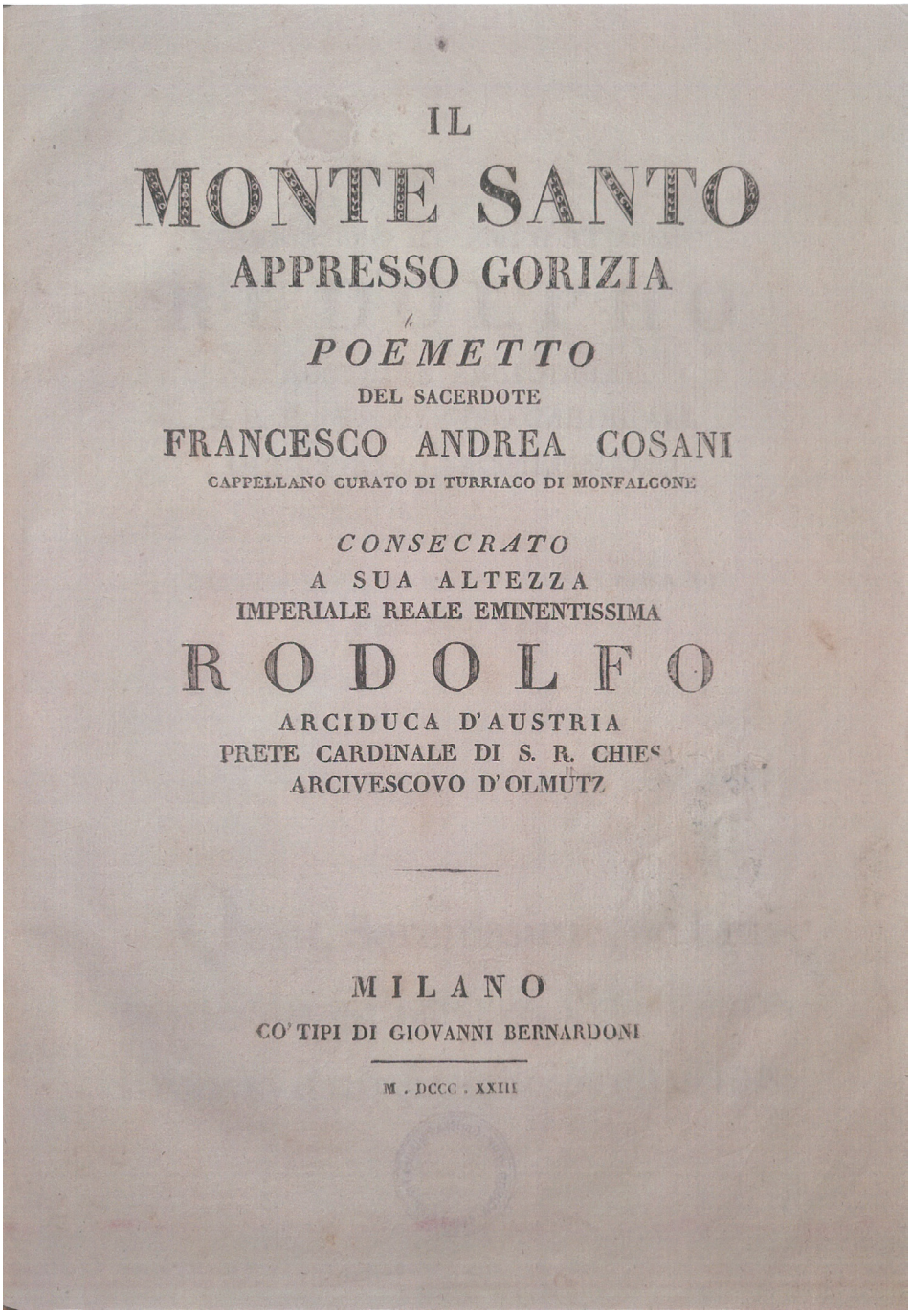
ANNO MDCCLXXVII.

BIBLIOTHECA PALAT.
X 43. 2. 11
1

Slika 74: Vigilius Greiderer, *Germania Franciscana seu Chronicon geographico-historicum Ordinis S. P. Francisci in Germania …* Tomus I. (1777), naslovnica

P. F. VIGILII GREIDERER
ORDINIS MINORVM REFORMATORVM PROVINCIAE
TYROLENSIS D. LEOPOLDI CVSTODIS HABITVALIS
GERMANIA
FRANCISCANA,
SEV
CHRONICON
GEOGRAPHO-HISTORICVM
ORDINIS S. P. FRANCISCI
IN
GERMANIA
TRACTANS PRIMARIO DE PROVINCIIS ET DOMICILIIS DICTI
ORDINIS SVB STEMMATE OBSERVANTIVM MILITANTIBVS, SECVN-
DARIO ETIAM DE ALIIS SVB JVRISDICTIONE ALIORVM
SVPERIORVM REPOSITIS.
TOMVS SECVNDVS.
GERMANIA FRANCISCANA
AVSTRALI-OCCIDENTALIS,
SEV
CHRONICON GEOGRAPHO-HISTORICVM
ORDINIS S. P. FRANCISCI
IN
GERMANIA AVSTRALI-
OCCIDENTALI,
IN QVO
PROVINCIAE, ET DOMICILIA IN TRACTV AVSTRALI
OCCIDENTALI GERMANIAE SITVATAE
DELINEANTVR.
CUM PERMISSV SVPERIORVM.
& adprobatione Cæsareo-Regia Vindobonensi.
ANNO MDCCLXXXI.

Slika 75: Vigilius Greiderer, *Germania Franciscana seu Chronicon geographico-historicum Ordinis S. P. Francisci in Germania …* Tomus II. (1781), naslovnica

IL

MONTE SANTO

APPRESSO GORIZIA

POEMETTO

DEL SACERDOTE

FRANCESCO ANDREA COSANI

CAPPELLANO CURATO DI TURRIACO DI MONFALCONE

CONSECRATO

A SUA ALTEZZA

IMPERIALE REALE EMINENTISSIMA

RODOLFO

ARCIDUCA D'AUSTRIA

PRETE CARDINALE DI S. R. CHIES

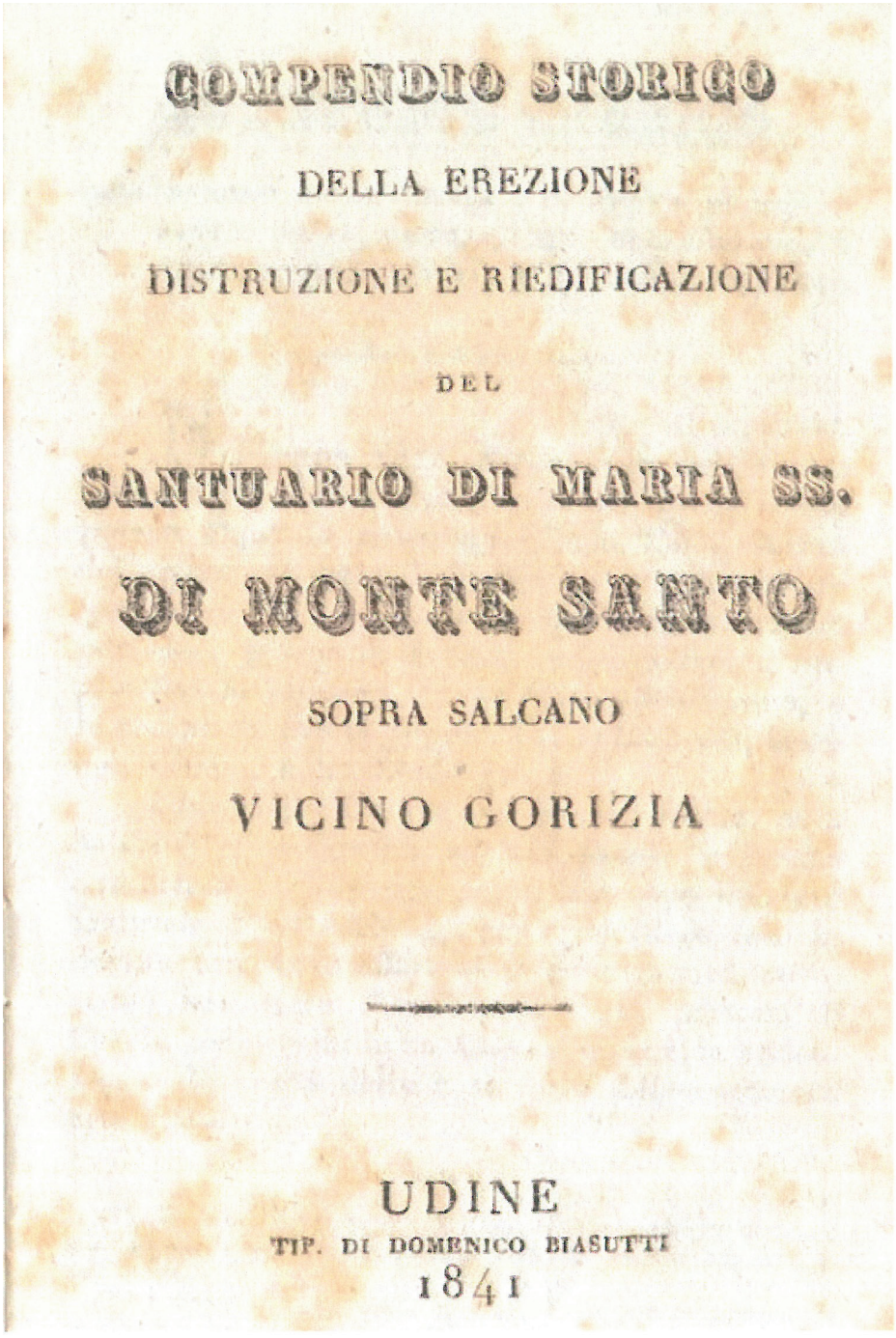
ARCIVESCOVO D'OLMÜTZ

MILANO

CO' TIPI DI GIOVANNI BERNARDONI

M . DCCC . XXIII

Slika 76: Francesco Andrea Cosani, *Il monte santo appresso Gorizia poemetto del sacerdote Francesco Andrea Cosani* (1823), naslovnica

COMPENDIO STORICO

DELLA EREZIONE

DISTRUZIONE E RIEDIFICAZIONE

DEL

SANTUARIO DI MARIA SS.

DI MONTE SANTO

SOPRA SALCANO

VICINO GORIZIA

UDINE

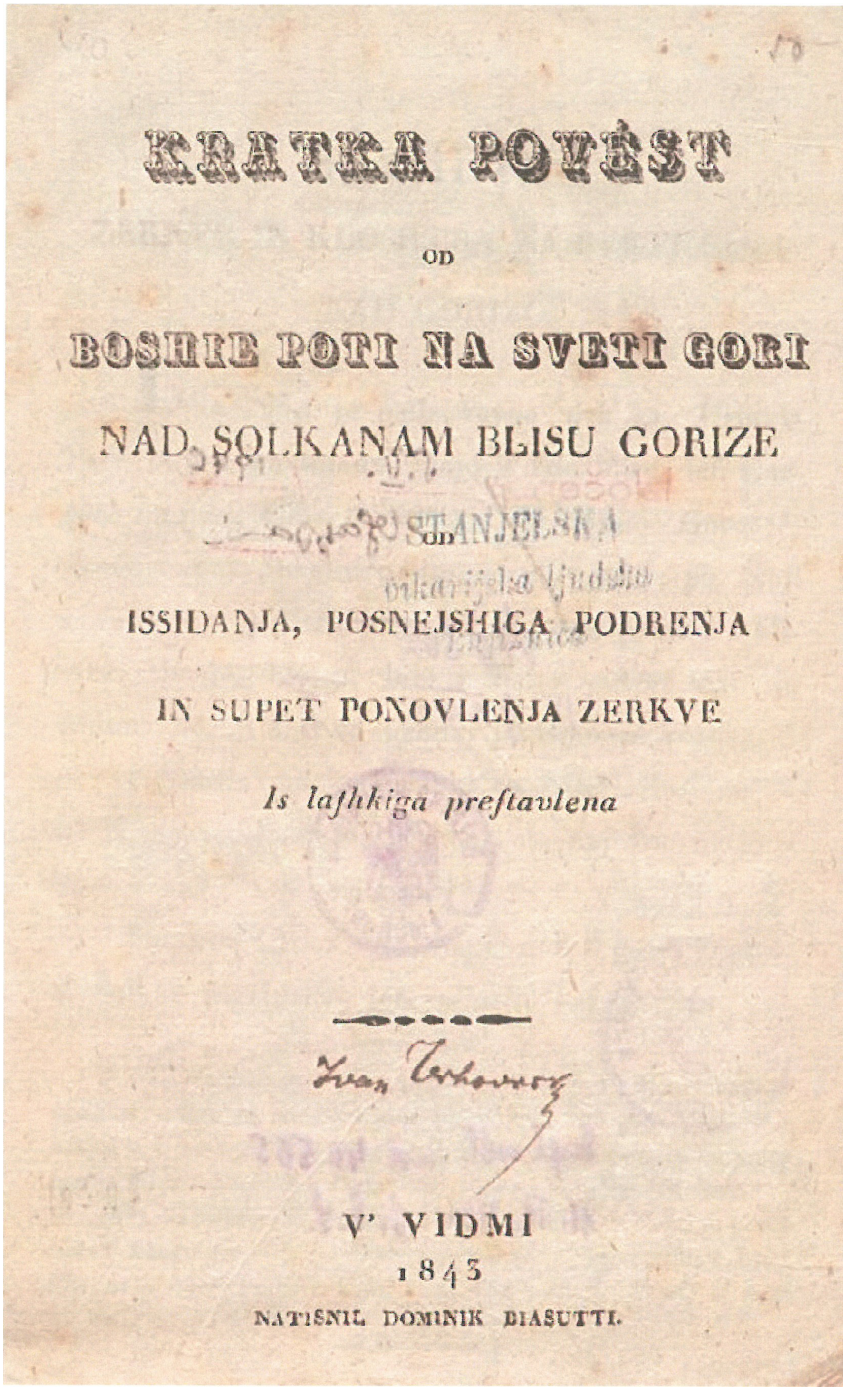
TIP. DI DOMENICO BIASUTTI

1841

Slika 77: *Compendio storico della erezione, distruzione e riedificazione del Santuario di Maria santissima di Monte Santo sopra Solcano vicino Gorizia* (1841), naslovnica

Slika 78: *Compendio storico della erezione, distruzione e riedificazione del Santuario di Maria santissima di Monte Santo sopra Solcano vicino Gorizia* (1841), reprodukcija svetogorske Marijine upodobitve

KRATKA POVÉST

OD

BOSHIE POTI NA SVETI GORI

NAD SOLKANAM BLISU GORIZE

OD

ISSIDANJA, POSNEJSHIGA PODRENJA

IN SUPET PONOVLENJA ZERKVE

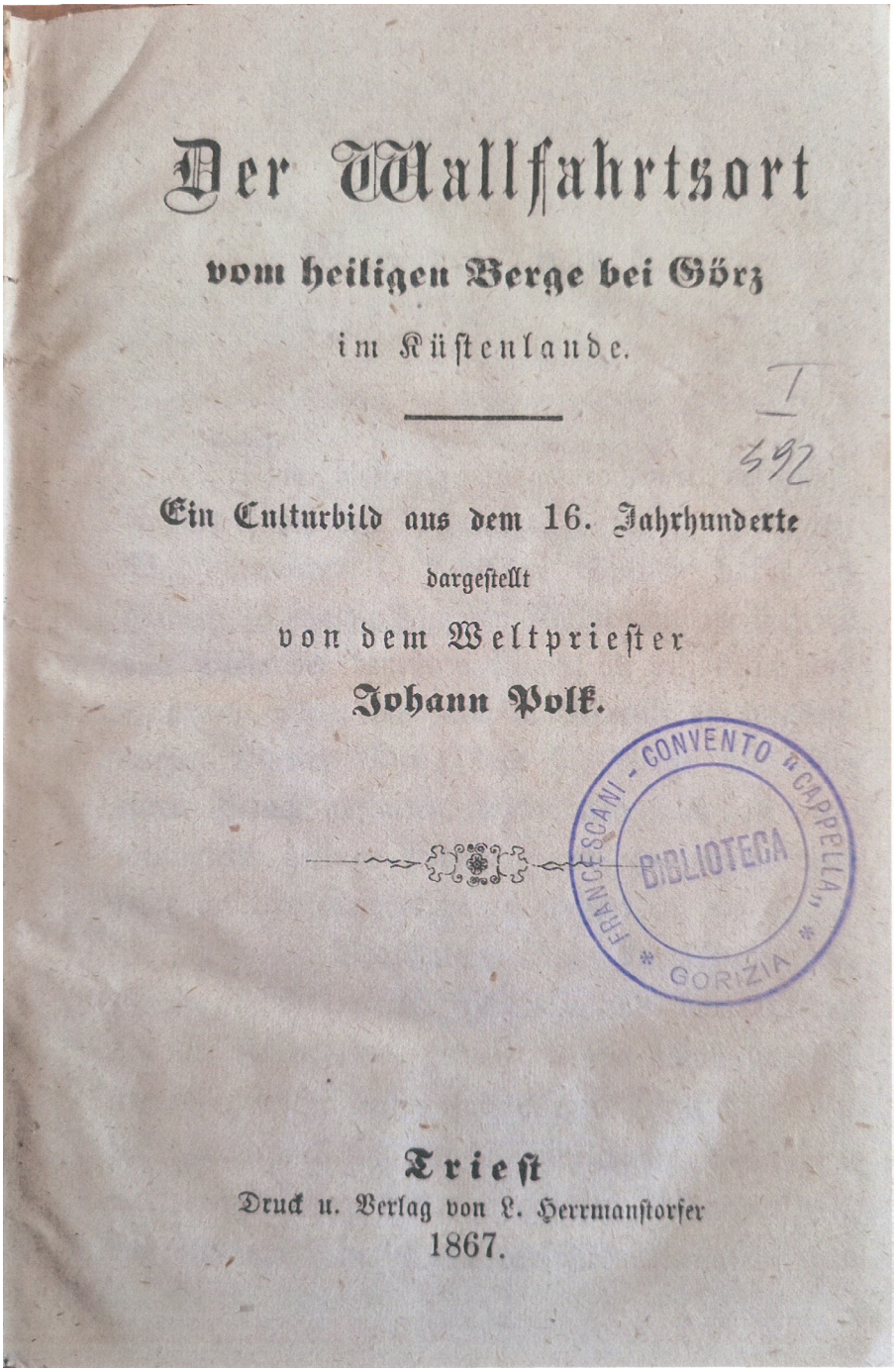
Is lashkiga preſtavlena

V' VIDMI

1843

NATIŠNIL DOMINIK BIASUTTI.

Slika 79: *Kratka povést od boshie poti na Sveti gori nad Solkanam blisu Gorize od issidanja, posnejshiga podrenja in supet ponovlenja zerkve Is lashkiga prestavlena* (1843), naslovnica

Der Wallfahrtsort

vom heiligen Berge bei Görz

im Küstenlande.

I
592

Ein Culturbild aus dem 16. Jahrhunderte

dargestellt

von dem Weltpriester

Johann Polk.

FRANCESCANI - CONVENTO "CAPPELLA"
BIBLIOTECA
GORIZIA

Triest

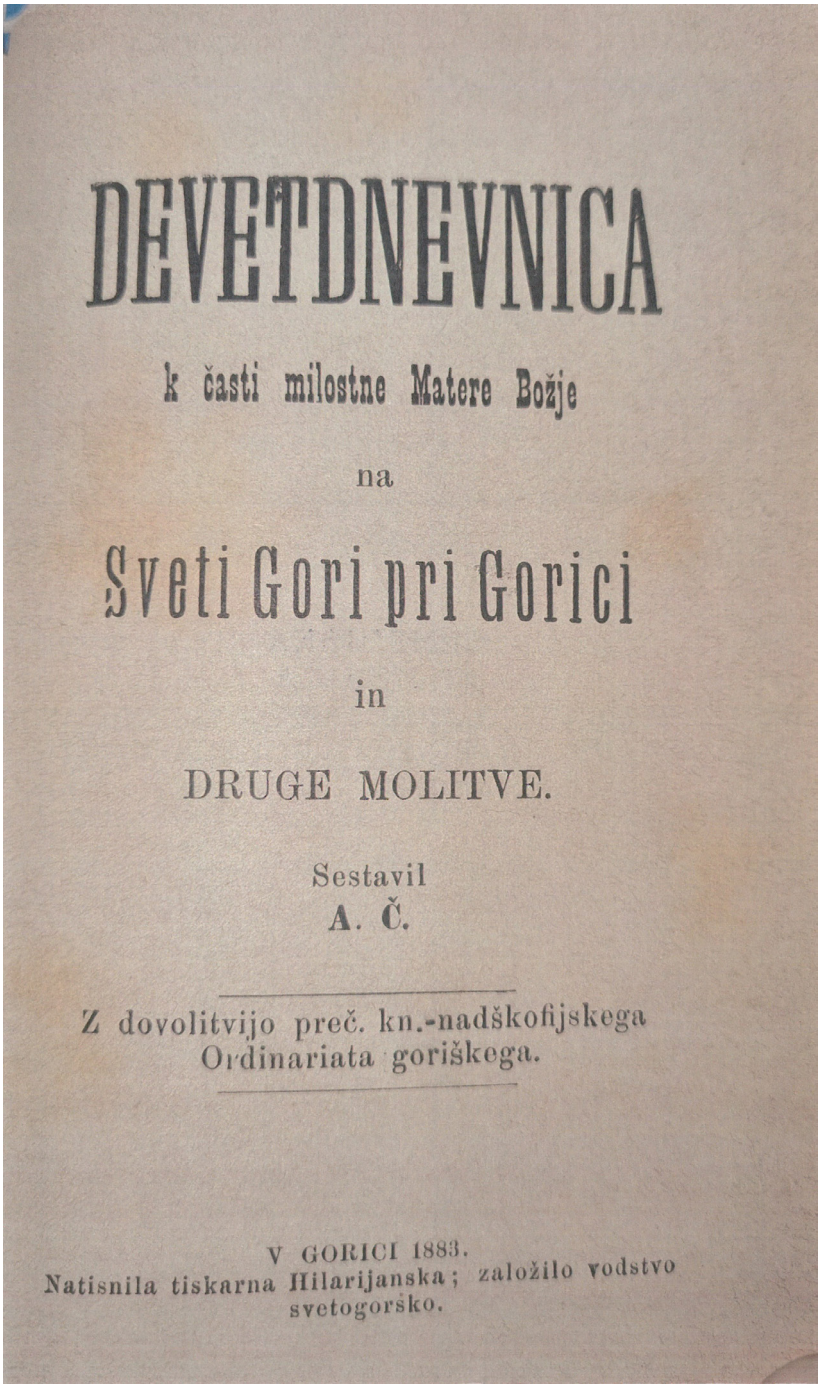
Druck u. Verlag von L. Herrmanstorfer

1867.

Slika 80: Johann Polk, *Der Wallfahrtsort von heiligen Berge bei Görz im Küstenlande. Ein Culturbild aus dem 16. Jahrhunderte* (1867), naslovnica

Slika 81: Johann Polk, *Der Wallfahrtsort von heiligen Berge bei Görz im Küstenlande. Ein Culturbild aus dem 16. Jahrhunderte* (1867), reprodukcija svetogorske Marijine podobe in njenega prikazanja Urški Ferligoj

DEVETDNEVNICA

k časti milostne Matere Božje

na

Sveti Gori pri Gorici

in

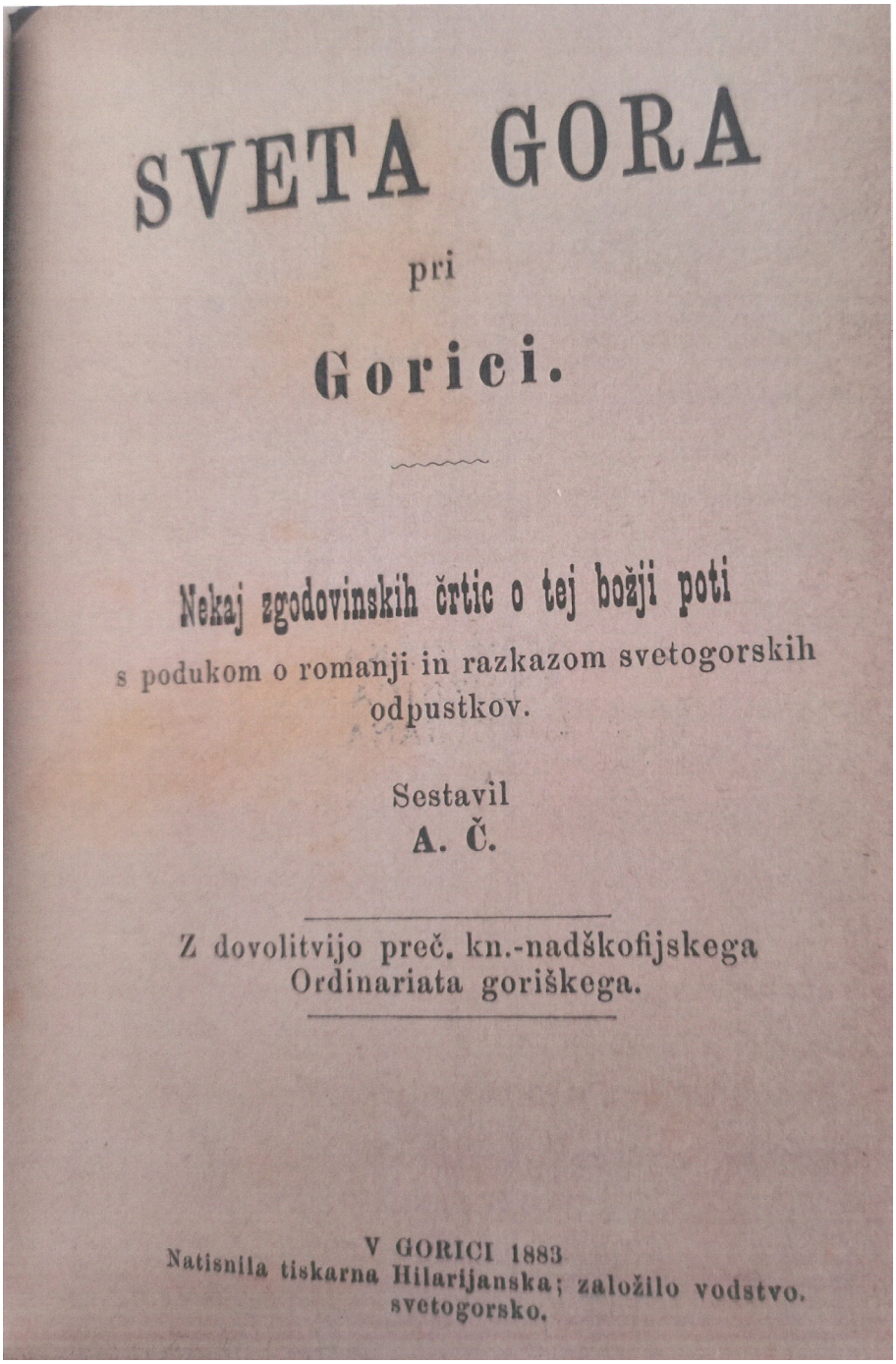
DRUGE MOLITVE.

Sestavil
A. Č.

Z dovolitvijo preč. kn.-nadškofijskega Ordinariata goriškega.

V GORICI 1883.
Natisnila tiskarna Hilarijanska; založilo vodstvo svetogorsko.

Slika 82: Anton Červ, *Devetdnevnica k časti milostne Matere Božje na Sveti Gori pri Gorici in druge molitve* (1883), naslovnica

SVETA GORA

pri

Gorici.

Nekaj zgodovinskih črtic o tej božji poti

s podukom o romanji in razkazom svetogorskih odpustkov.

Sestavil

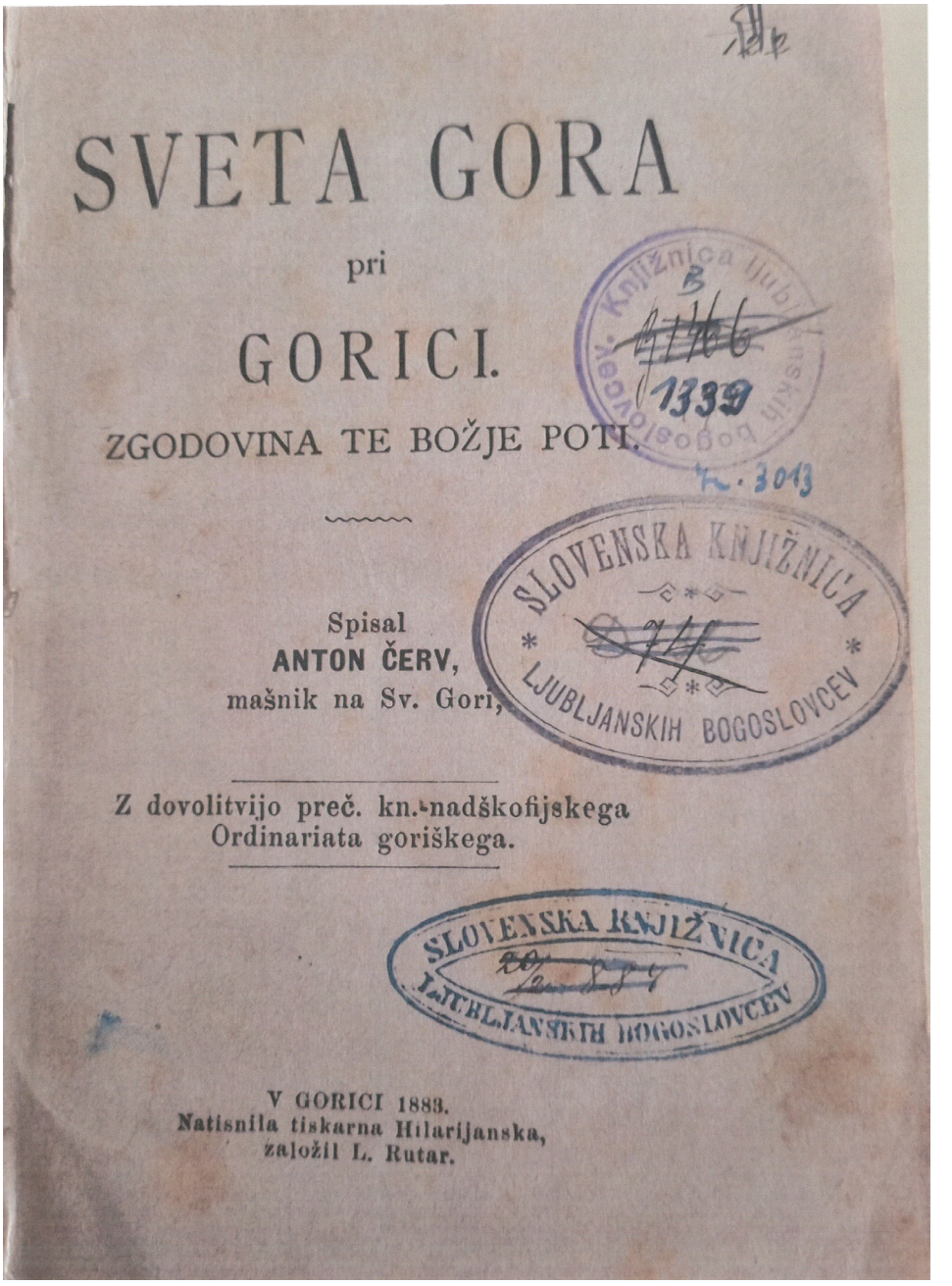
A. Č.

Z dovolitvijo preč. kn.-nadškofijskega Ordinariata goriškega.

V GORICI 1883

Natisnila tiskarna Hilarijanska; založilo vodstvo svetogorsko.

Slika 83: Anton Červ, *Sveta gora pri Gorici. Nekaj zgodovinskih črtic o tej božji poti s podukom o romanji in razkazom svetogorskih odpustkov* (1883), naslovnica

SVETA GORA

pri

GORICI.

ZGODOVINA TE BOŽJE POTI.

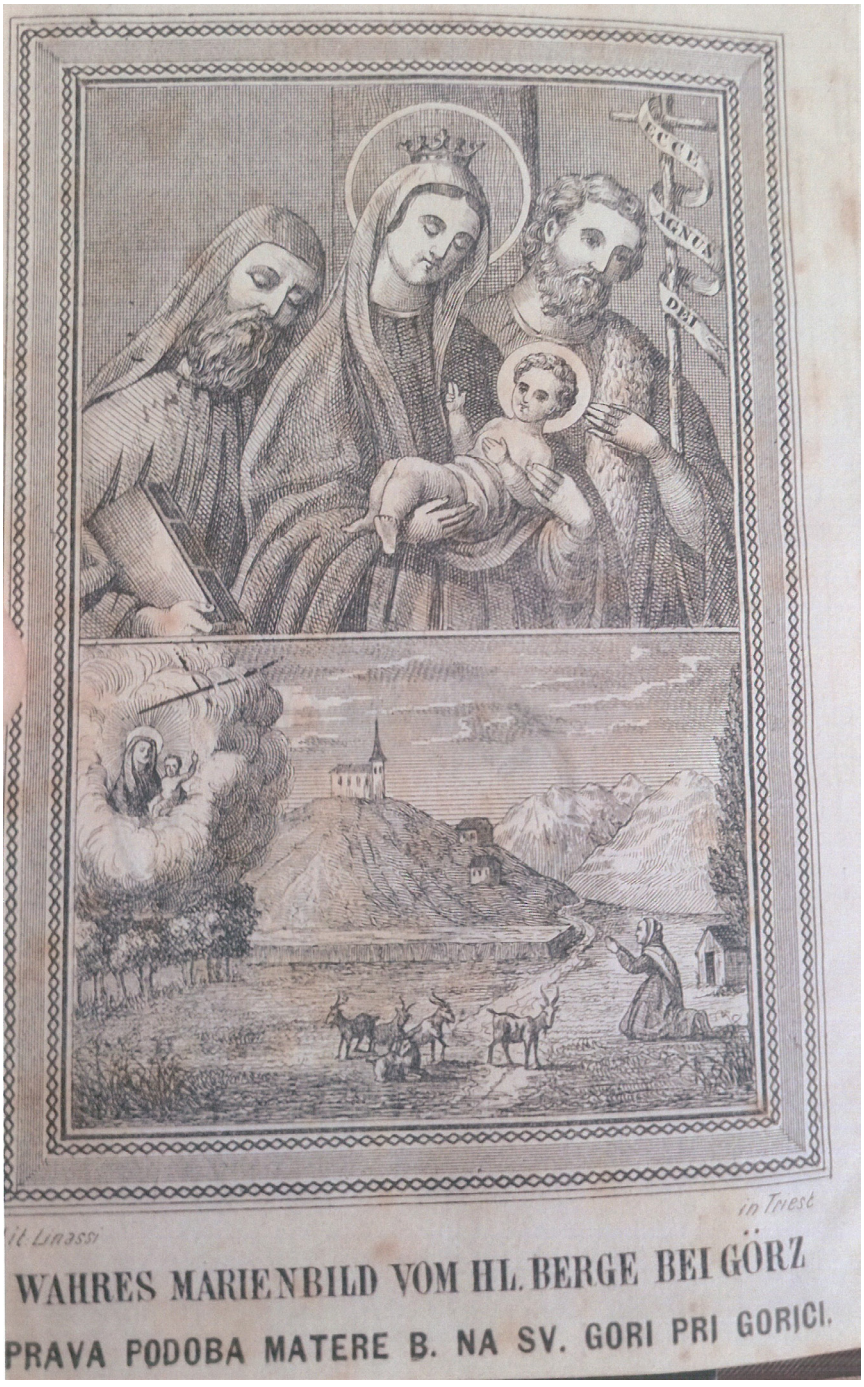
Spisal
ANTON ČERV,
mašnik na Sv. Gori,

Z dovolitvijo preč. kn.-nadškofijskega Ordinariata goriškega.

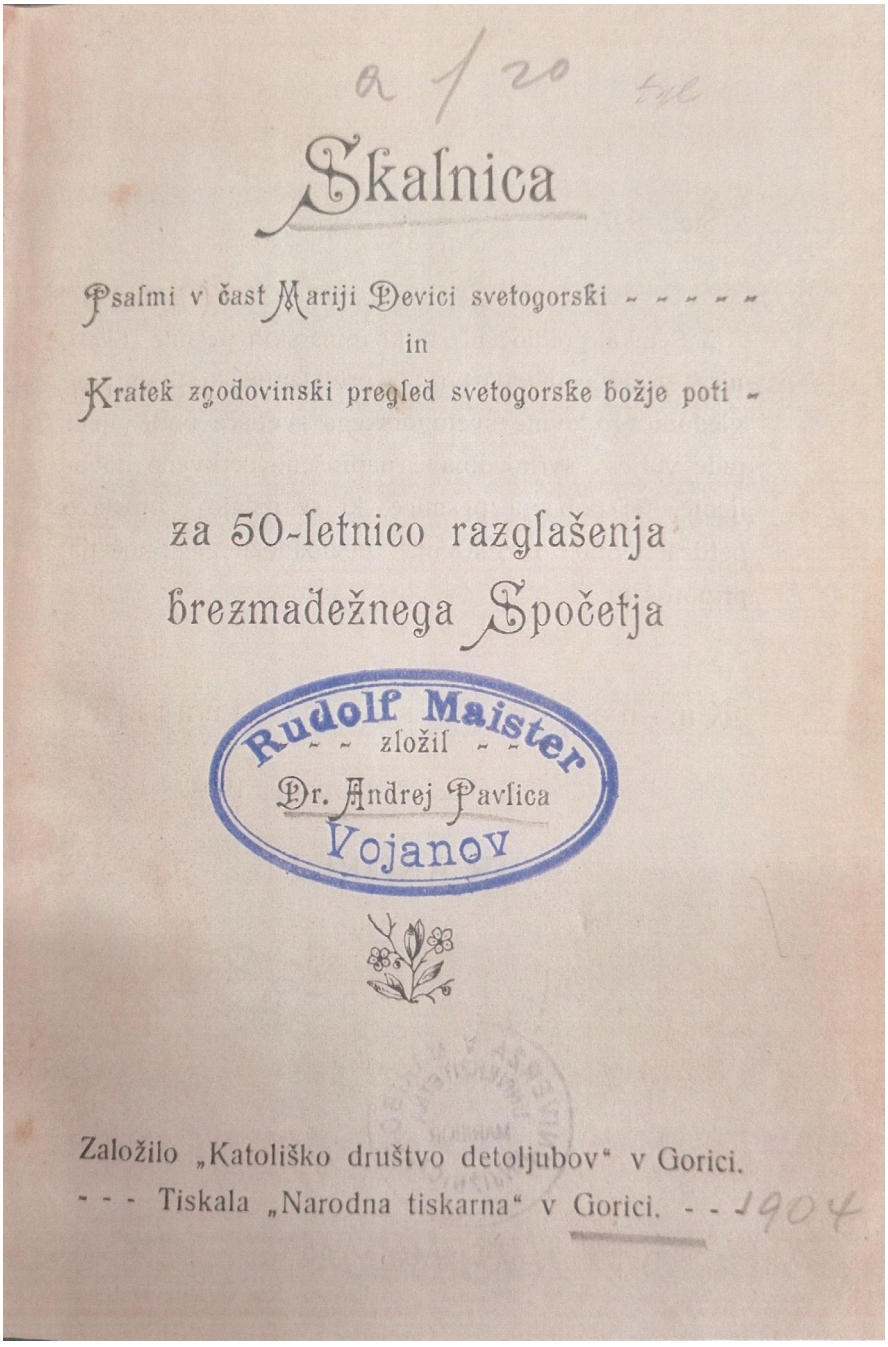
V GORICI 1883.
Natisnila tiskarna Hilarijanska,
založil L. Rutar.

Knjižnica ljubljanskih bogoslovcev
1339
SLOVENSKA KNJIŽNICA
LJUBLJANSKIH BOGOSLOVCEV

Slika 84: Anton Červ, *Sveta gora pri Gorici. Zgodovina te božje poti* (1883), naslovnica

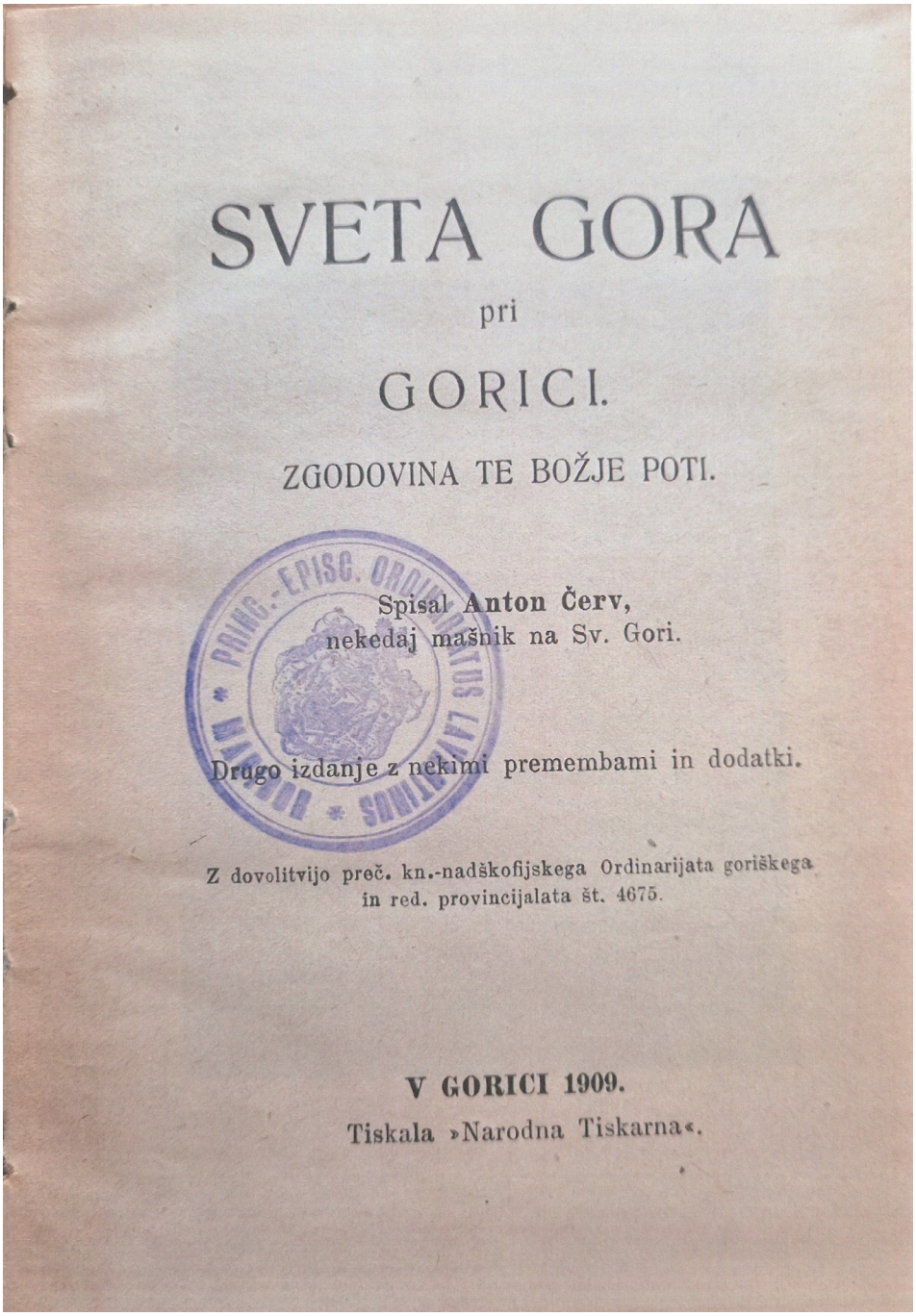
Slika 85: Anton Červ, *Sveta gora pri Gorici. Zgodovina te božje poti* (1883), reprodukcija svetogorske Marijine podobe in njenega prikazanja Urški Ferligoj

Slika 86: Andrej Pavlica, *Skalnica. Psalmi v čast Mariji Devici svetogorski in Kratek zgodovinski pregled svetogorske božje poti za 50-letnico razglašenja brezmadežnega Spočetja* (1904)

Slika 87: *Der heilige Berg bei Görz. Muttergottes-Wallfahrtsort im österreichischen Küstenlande. (Sveta gora. – Monte Santo.)* (1908)

SVETA GORA

pri

GORICI.

ZGODOVINA TE BOŽJE POTI.

Spisal **Anton Červ,**
nekedaj mašnik na Sv. Gori.

Drugo izdanje z nekimi premembami in dodatki.

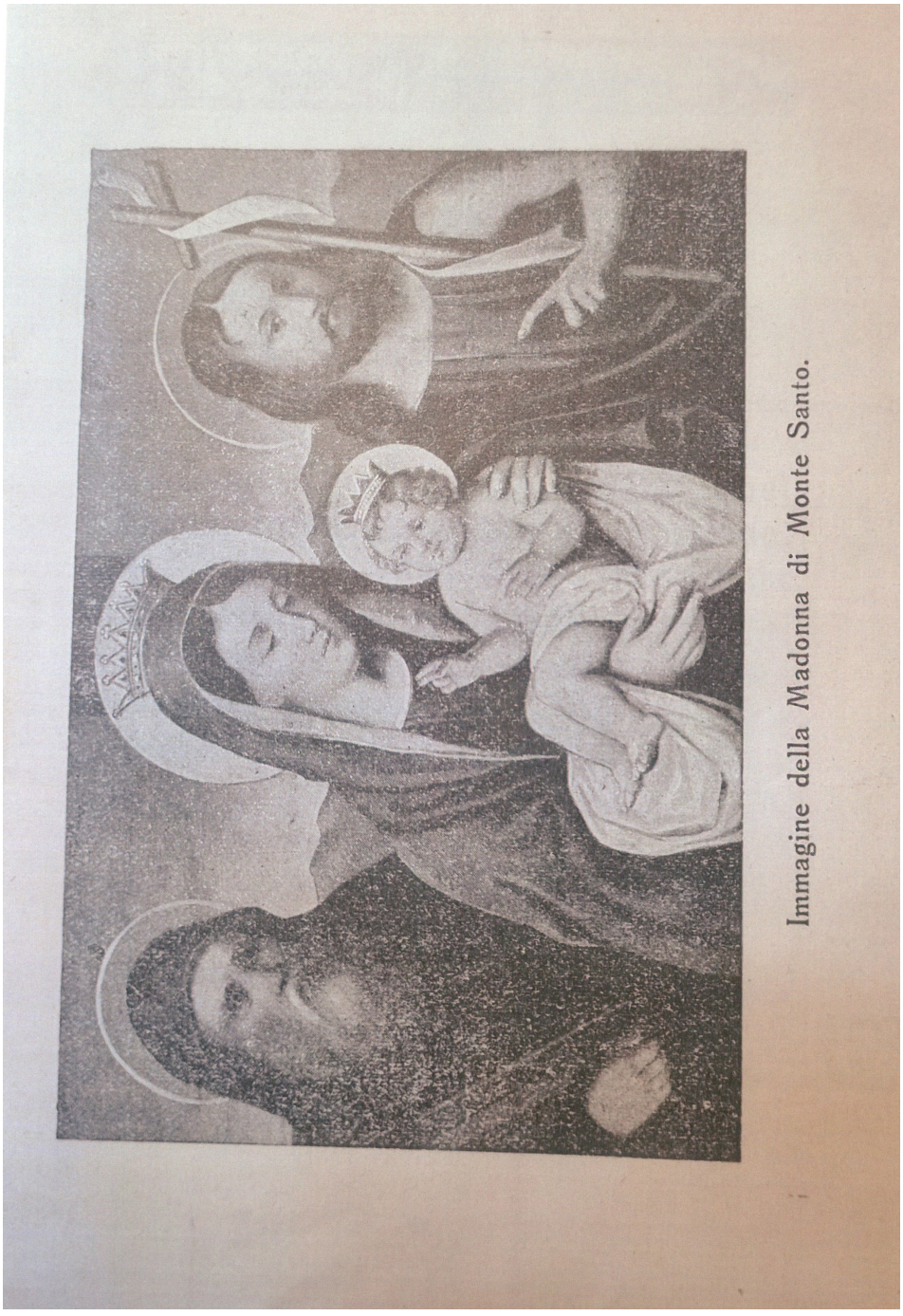
Z dovolitvijo preč. kn.-nadškofijskega Ordinarijata goriškega in red. provincijalata št. 4675.

V GORICI 1909.
Tiskala »Narodna Tiskarna«.

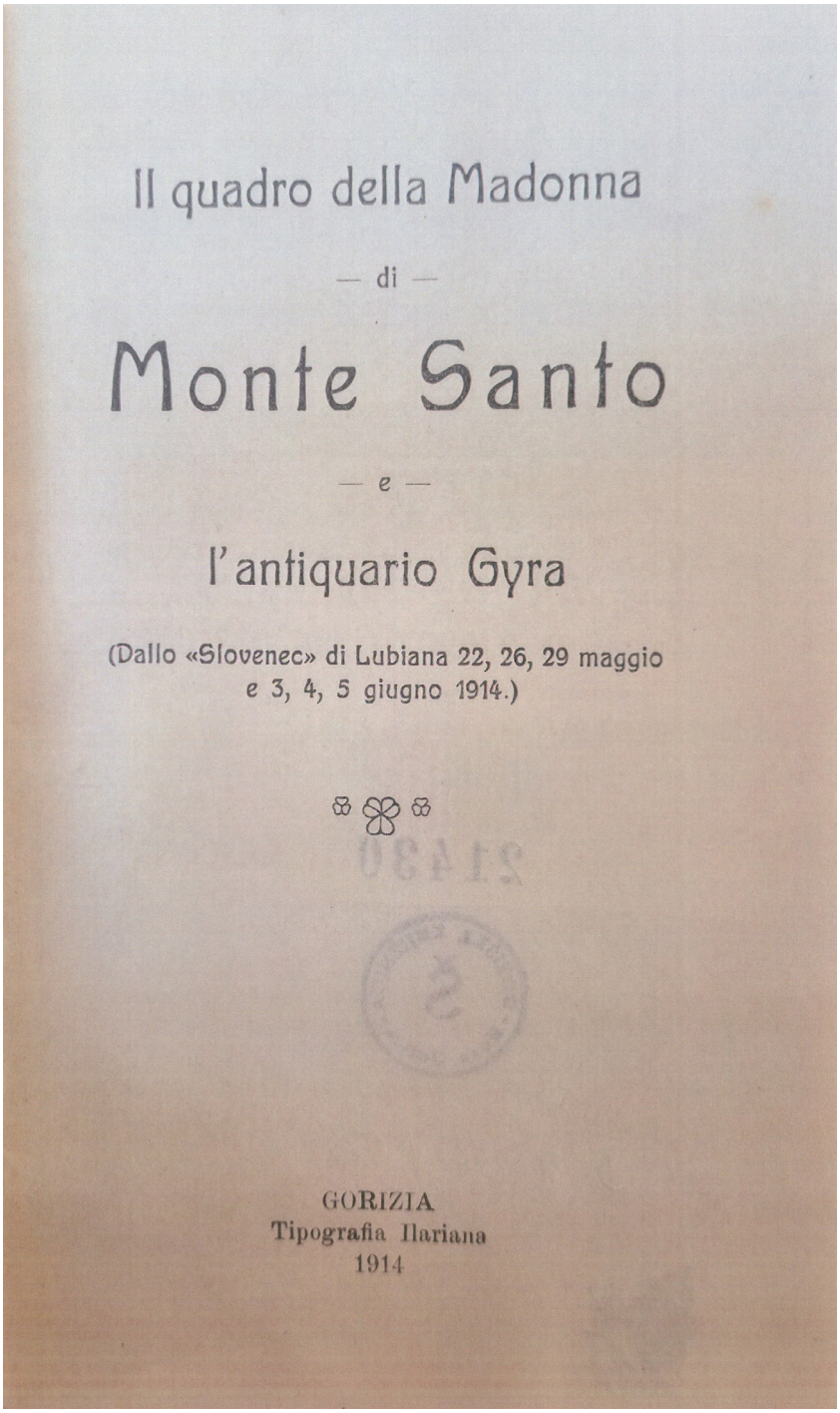
Slika 88: Anton Červ, *Sveta gora pri Gorici. Zgodovina te božje poti* (1909), naslovnica

Slika 89: *Storia del Santuario della Beata Vergine di Monte Santo presso Gorizia* (1912), naslovnica

Slika 90: *Storia del Santuario della Beata Vergine di Monte Santo presso Gorizia* (1912), reprodukcija svetogorske Marijine podobe

Il quadro della Madonna

— di —

Monte Santo

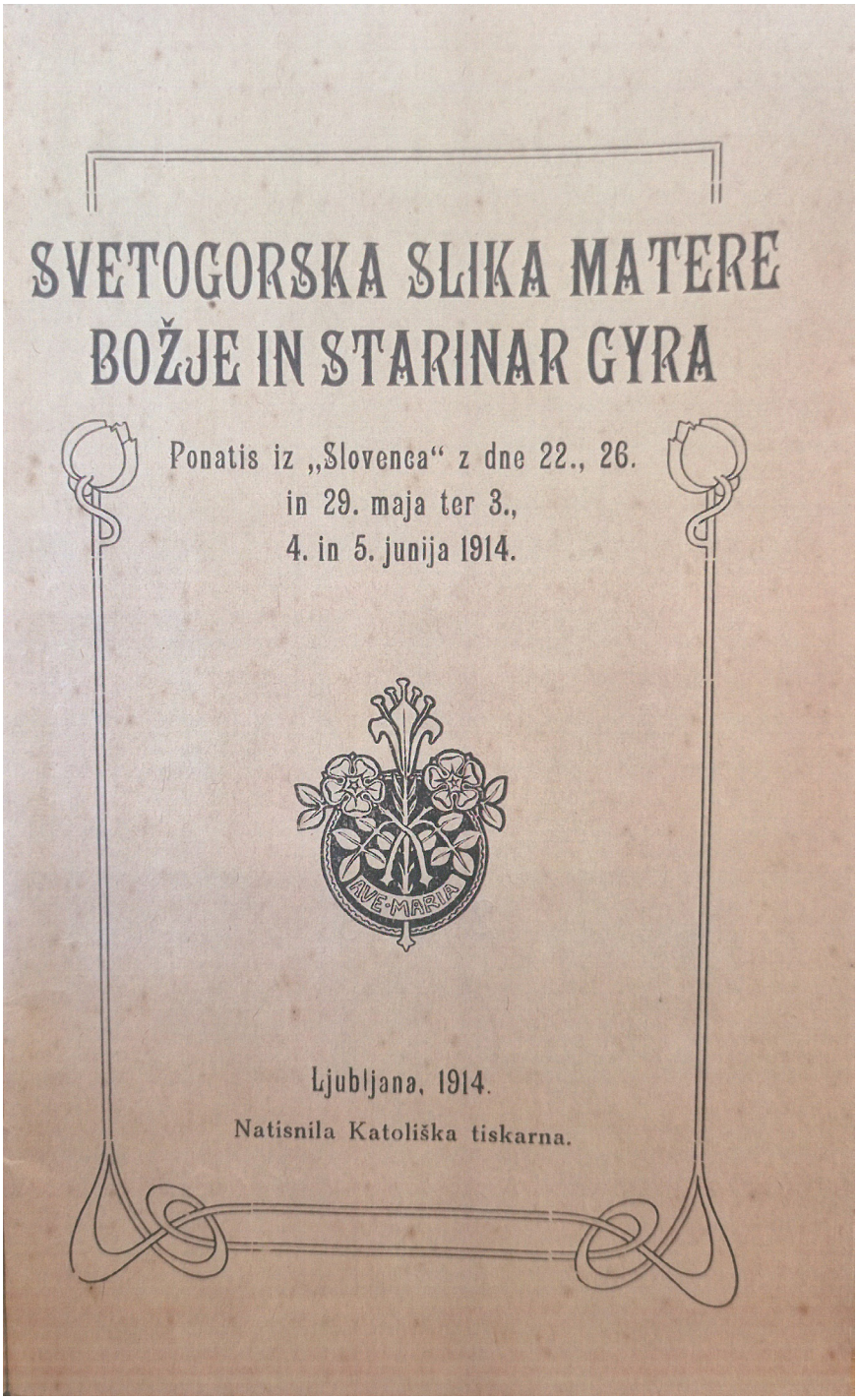
— e —

l'antiquario Gyra

(Dallo «Slovenec» di Lubiana 22, 26, 29 maggio
e 3, 4, 5 giugno 1914.)

GORIZIA
Tipografia Ilariana
1914

Slika 91: *Il quadro della Madonna di Monte Santo e l'antiquario Gyra* (1914), naslovnica

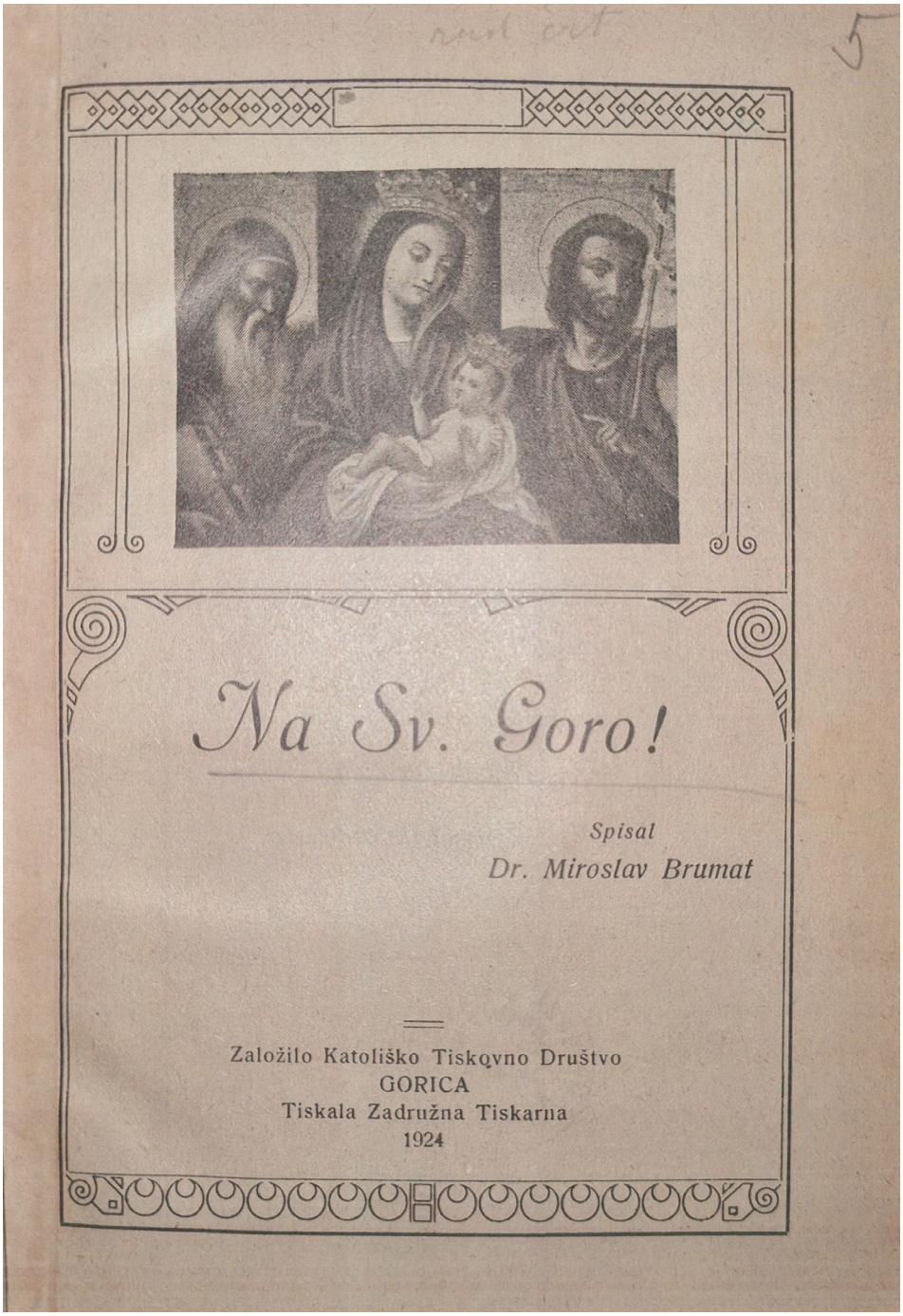
Slika 92: *Svetogorska slika Matere božje in starinar Gyra* (1914), naslovnica

Slika 93: Francesco Castelliz, *Il santuario e la sacra effigie del Monte Santo di Gorizia* (1922), naslovnica

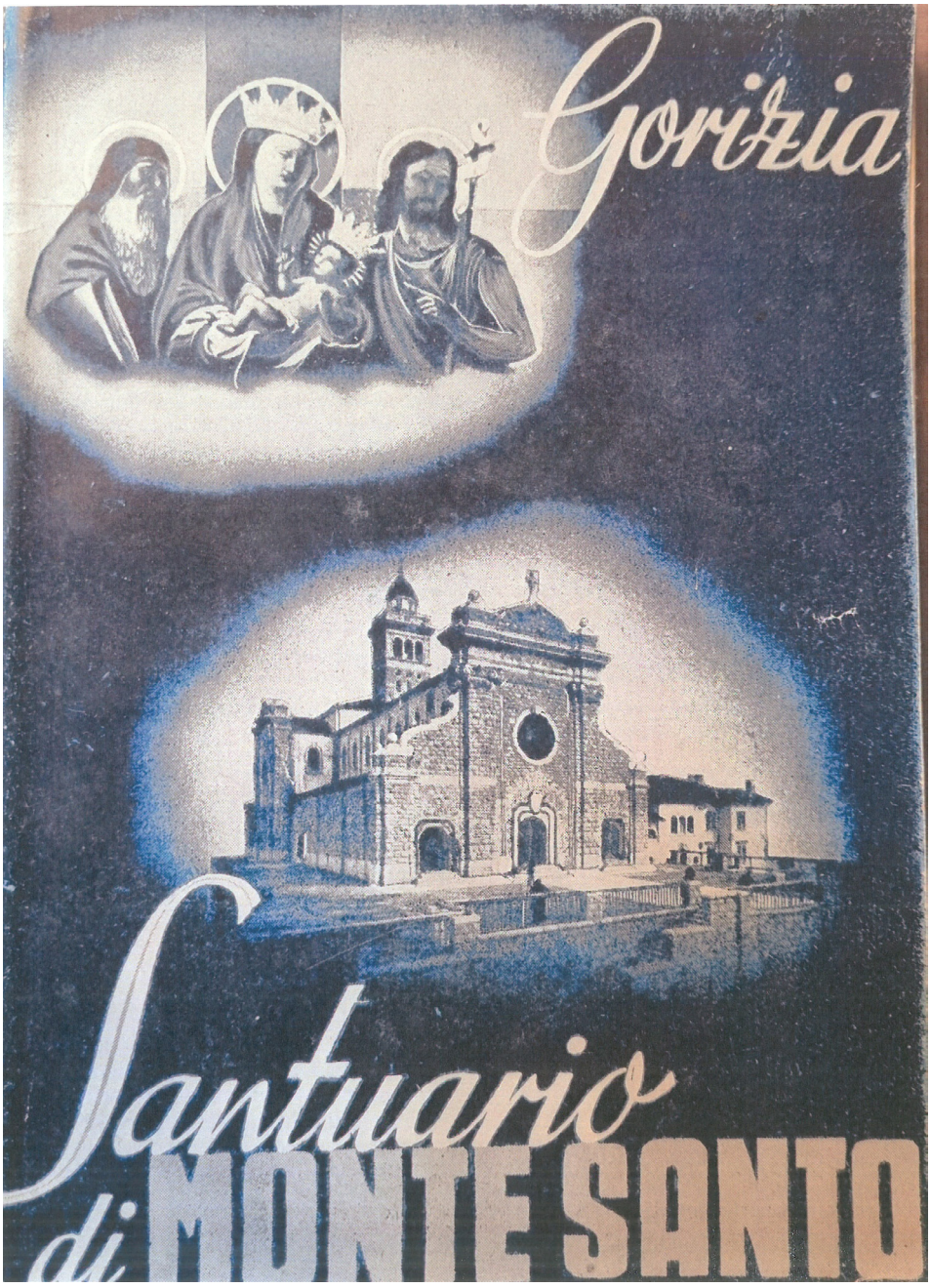
Slika 94: Francesco Castelliz, *Il santuario e la sacra effigie del Monte Santo di Gorizia* (1922), reprodukcija svetogorske Marijine podobe

Slika 95: Miroslav Brumat, *Na Sv. Goro!* (1924), naslovnica

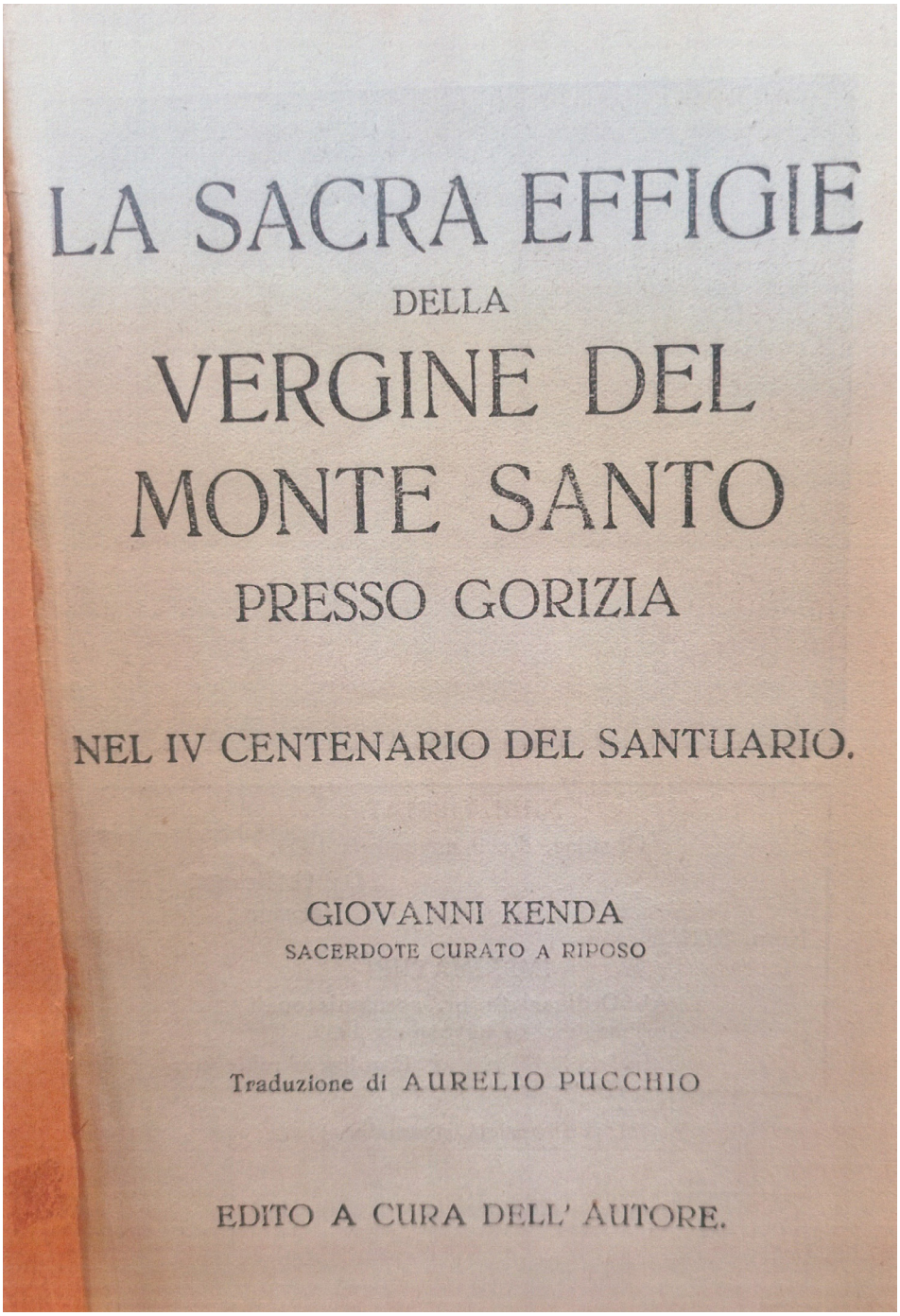
Slika 96: *La Madonna di Monte Santo: nel IV° centenario della apparizione. 1539–1939* (1939), naslovnica

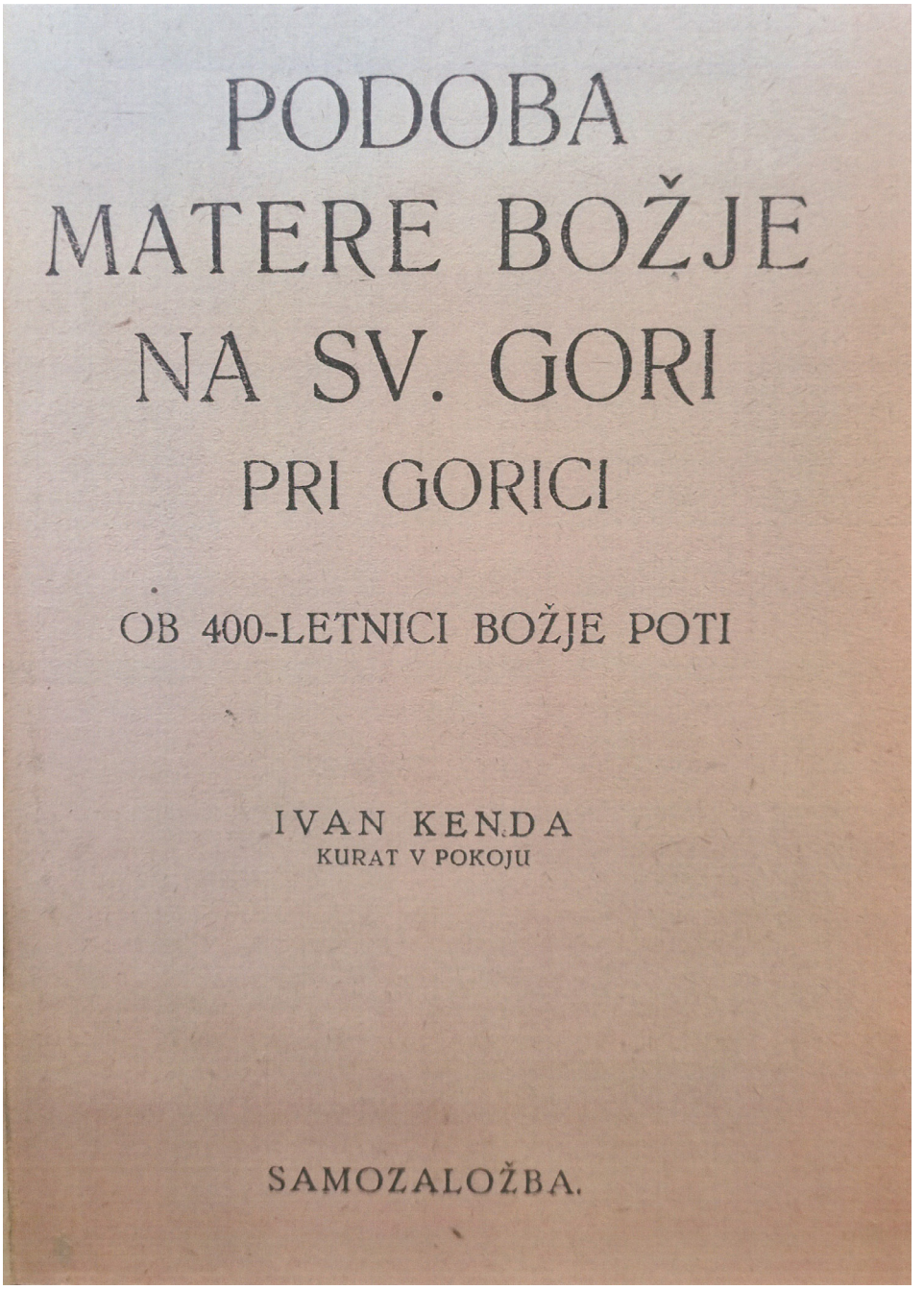
Slika 97: *Monte Santo – Gorizia. Breve storia del santuario: 1539–1939* (1939), ovitek

Slika 98: *Monte Santo – Gorizia. Breve storia del santuario: 1539–1939* (1939), naslovnica

Slika 99: Giovanni Kenda, *La Sacra Effigie della Vergine del Monte Santo presso Gorizia. Nel IV centenario del santuario* (1940), naslovnica

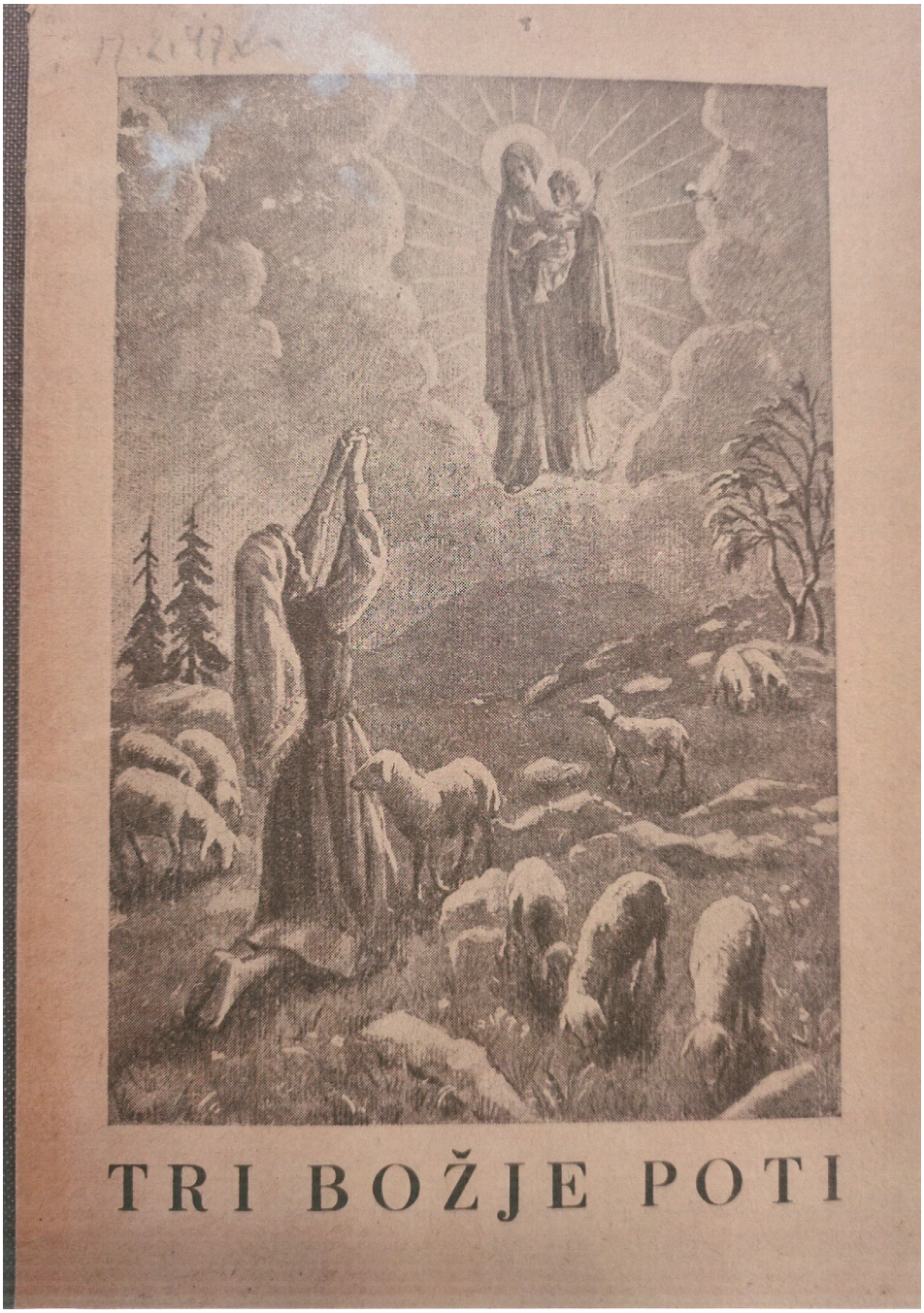
Slika 100: Ivan Kenda, *Podoba Matere božje na Sv. gori pri Gorici. Ob 400-letnici božje poti* (1940), naslovnica

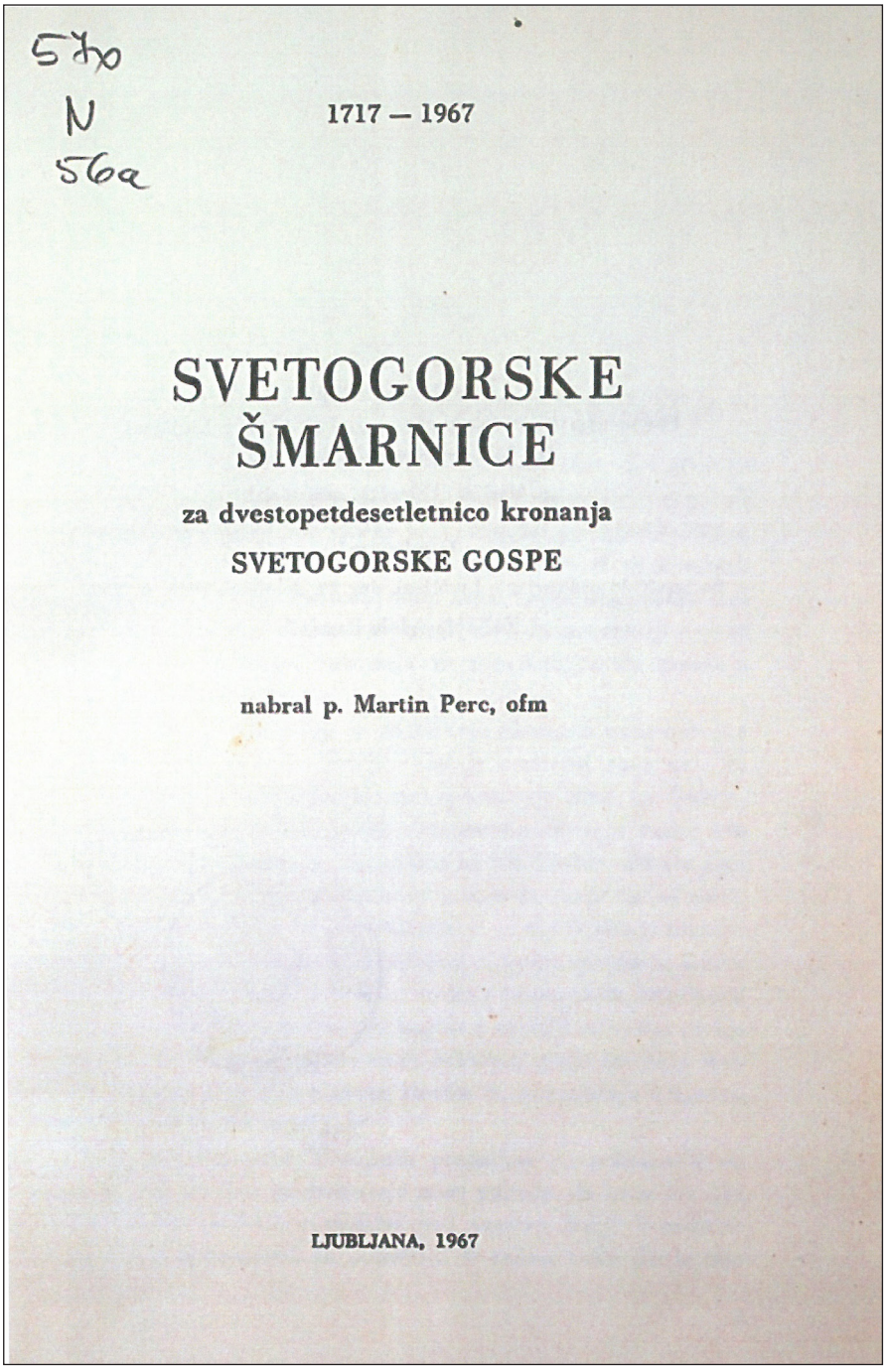
Slika 101: Ivan Kenda, *Podoba Matere božje na Sv. gori pri Gorici. Ob 400-letnici božje poti* (1940), reprodukcija svetogorske Marijine podobe

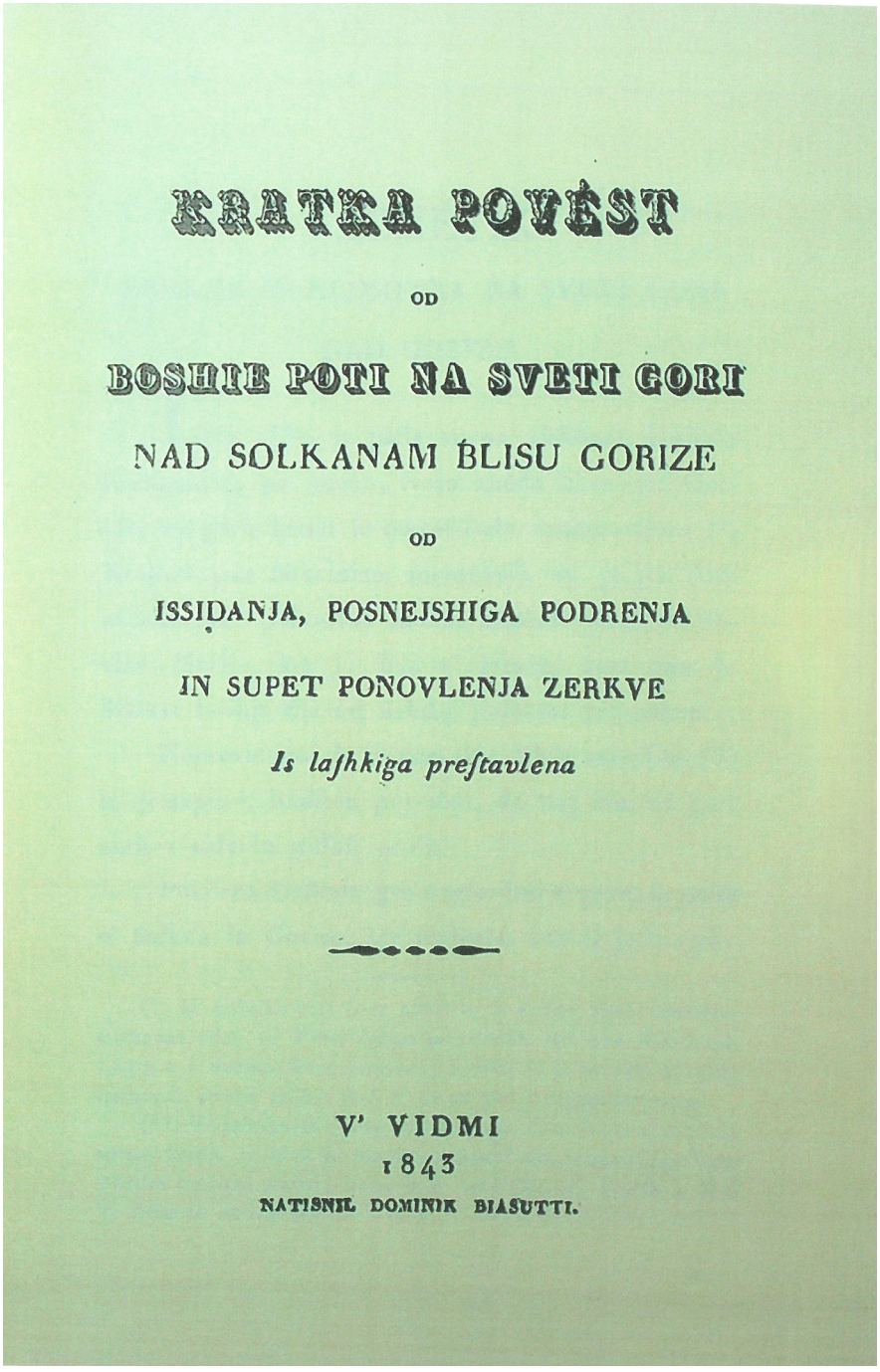
Slika 102: Razglednica iz l. 1943 s pripisom: *Quest'Imagine, donata dal Patriarca d'Aquileia Card. Grimani nel. 1544, è stata solennemente incoronata a Gorizia il 6 giugno 1717*

Slika 103: Joža Lovrenčič, *Tri božje poti* (1944), naslovnica

Slika 104: Martin Perc, *Svetogorske šmarnice za dvestopetdesetletnico kronanja svetogorske Gospe 1717–1967* (1967), naslovnica

KRATKA POVÉST

OD

BOSHJE POTI NA SVETI GORI

NAD SOLKANAM BLISU GORIZE

OD

ISSIDANJA, POSNEJSHIGA PODRENJA

IN SUPET PONOVLENJA ZERKVE

Is lashkiga preſtavlena

V' VIDMI

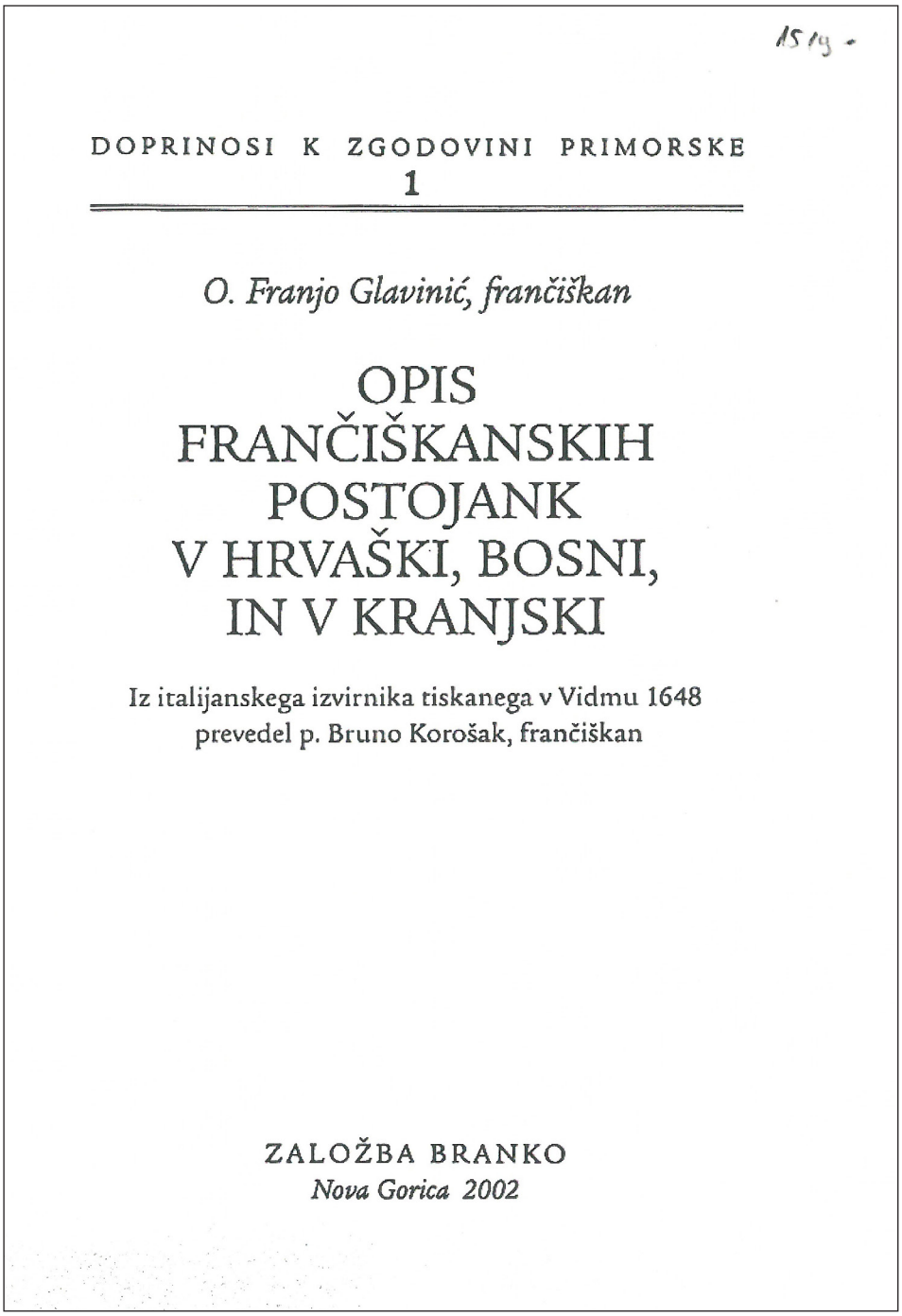
1843

NATISNIL DOMINIK BIASUTTI.

Slika 105: *Kratka zgodovina božje poti na Sveti gori nad Solkanom blizu Gorice: v starem zapisu iz leta 1843* (1993), naslovnica

Slika 106: Rudolf Klinec, *Kronanje svetogorske Matere božje: 1717–1997* (1997), naslovnica

1519 -

DOPRINOSI K ZGODOVINI PRIMORSKE
1

O. Franjo Glavinić, frančiškan

OPIS FRANČIŠKANSKIH POSTOJANK V HRVAŠKI, BOSNI, IN V KRANJSKI

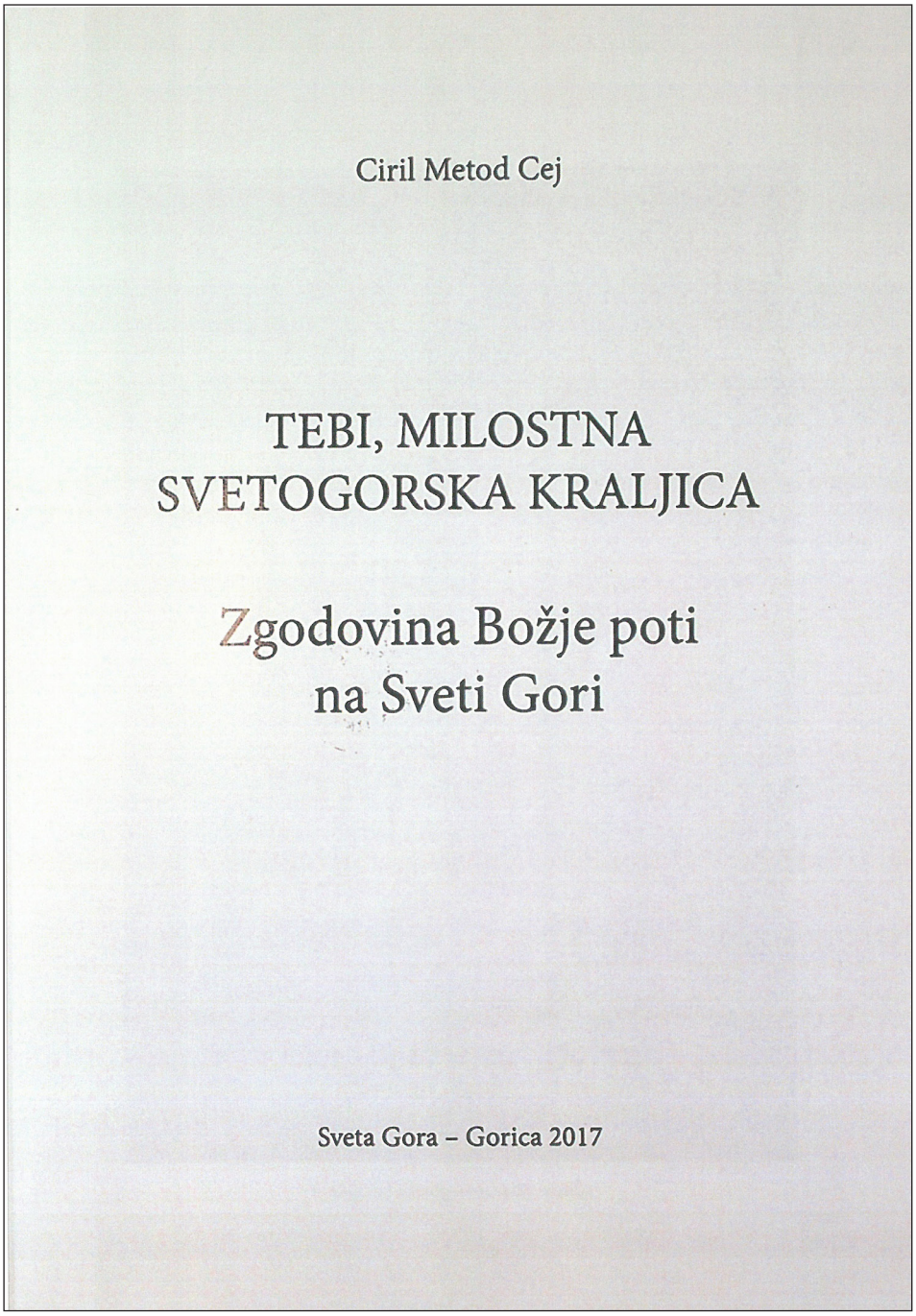
Iz italijanskega izvirnika tiskanega v Vidmu 1648
prevedel p. Bruno Korošak, frančiškan

ZALOŽBA BRANKO
Nova Gorica 2002

Slika 107: Franjo Glavinić, *Opis frančiškanskih postojank v Hrvaški, Bosni in Kranjski* (2002); naslovnica

Slika 108: *Ordo coronandi imaginem Beatae Mariae Virginis* (1981, 2010), naslovnica

Slika 109: Ciril Metod Cej, *Tebi, milostna Svetogorska Kraljica: zgodovina božje poti na Sveti gori* (2017), naslovnica

8 Viri in literatura

8.1 Arhivski in rokopisni viri

ACAU – Archivio della Curia Arcivescovile Udinese
fond Ordinazioni sacre, b. 630, fasc. Ordinationum 1664–1665.

AFSSG – Arhiv frančiškanskega samostana na Sveti Gori
1. AFSSG, mapa l. 1715
2. AFSSG, mapa l. 1716
3. AFSSG, mapa l. 1717

ASFP – Arhiv Slovenske frančiškanske province sv. Križa v Ljubljani
ASFP, fond IIb, 12a Sveta Gora
1. ASFP, IIb, 12a Sveta Gora, Praznični oficij
2. ASFP, IIb, 12a Sveta Gora, 16 Breviarium
3. ASFP, IIb, 12a Sveta Gora, Supplementum
4. ASFP, IIb, 12a Sveta Gora, 17 Kronanje milostne podobe 1717
5. ASFP, IIb, 12a Sveta Gora, 20 Sveta Gora 1717

ASFP, Branca, *Commentarius Acerbissimae Persecutionis* 1784–1786: Konrad Branca, *Fr. Conradi Branca Ord. Min. Strict. Obs. Sacrae Theologiae Lectoris emeriti etc. etc. Commentarius Acerbissimae Persecutionis Adversus Religiosos Ordines Imperante Josepho II. Desaevientis.* Tomus primus. 1784–1786; *Fr. Conradi Branca Ord. Min. Strict. Obs. Sacrae Theologiae Lectoris emeriti etc. etc. Commentarii Acerbissimae Persecutionis Adversus Religiosos Ordines Imperante Josepho II.* 1787–1789.

ASFP, Catalogus 1759: *Catalogus Patrum, et Fratrum Provinciae Croatiae-Carnioliae S. Crucis Ordinis. Min. Ref. concinnatus in secunda Congregatione in Contione Camnicensi ….* (rokopis).

ASFP, Catalogus 1764: *Catalogus Patrum et Fratrum tempore gubernante Provinciam A. R. P. Joanne Nepom. Tropper. Min. Prov. a. 1764.* (rokopis).

ASFP, Catalogus 1778: *Catalogus omnium Patrum et Fratrum Provinciae S. Crucis Croatiae Carnioliae S. Ordinis Minorum Strict. Observ. S. P. N. Francisci 1778.* (rokopis).

ASFP, Catalogus 1779: *Catalogus Omnium Patrum ac Fratrum Nostrae reformatae Provinciae S. Crucis Croatiae Carnioliae et descriptus Anno 1779*. (rokopis).

ASFP, Catalogus 1783: *Catalogus Patrum, et Fratrum Minorum Strictioris Observantiae Provinciae S. Crucis Croatiae Carnioliae Domino Famulantium* 1783 (rokopis).

ASFP, Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777: Maurus Fajdiga, *Bosnia Seraphica seu Chronologico-Historica descriptio Provinciae Bosniae, dein Bosniae Croatiae, nunc Provinciae S. Crucis Croatiae Carnioliae ordinis minorum S. Francisci strictioris observantiae nuncupatae in tres*

partes divisa /…/ congesta a P. Mauro Faidiga ejusdem Ordinis et Provinciae Alumno. Anno 1777. (rokopis; hrani frančiškanski samostan Ljubljana).

ASFP, Tyrocinium 1658: *Tyrocinium Seraphicum Seu Liber continens Nomina, Cognomina, aetatem, qualitatem, et Patriam eorum, qui egressi de Aegypto, magno DEI beneficio, et gratia singulari a mundo segregati … in duas divisus partes …* (rokopis).

AFSK – Arhiv frančiškanskega samostana Kostanjevica v Novi Gorici

AFSK, *Breviarium historicum tripartitum* 1778, BREVIARIUM historicum tripartitum Ecclesiae et Conventus Bmae Virginis Gratiarum Montis Sancti MDCCLXXVIII.

ASPG – Archivio Storico Provinciale di Gorizia

Ms 137, Memorie istoriche e genealogiche della famiglia dei conti Lanthieri

BAV, ACSP – Biblioteca Apostolica Vaticana, Archivio del Capitolo di S. Pietro

BAV, ACSP, Madonne coronate, tom. 5 (1714–1723)

BAV, ACSP, Madonne coronate, tom. 28

BAV, ACSP, Madonne coronate, tom. 30 (*Indici vari incoronazioni SS. Immagini di Maria SS.ma*, 1634–1888).

SI AS – Arhiv Republike Slovenije

SI AS 1073 II-51r, Bratovščinska knjiga Marije Vnebovzete (*Sodalitas Beatissima Virginis Mariae In Coelos Assumptae In Archiducali Collegio Societatis Iesu Labaci Erecta et Inchoata, Confirmata MDCVI. Duarum Mater Sodalitatum Unius sub titulo Immaculate Conceptae MDCXXIV Alterius sub tituo Natae Reginae Angelorum Custodum MDCXL. Curavit hoc album Sodalibus inscribendis MDCLI. Confirmationis suae XLV.*; 1605–1782)

SI AS 1073 II-52r, Bratovščinska knjiga Marijinega brezmadežnega spočetja (*Bruderschaft der Unbefleckten Empfängnis unserer lieben Frauen alda zue Laybach*; prepisi ustanovnih dokumentov, pravil in vpisi članov za obdobje 1624–1783)

SI AS 1073 II-53r, Bratovščinska knjiga na križu umirajočega Kristusa (*Matricula illustrissimae congregationis procerum Carnioliae sub titulo Christi in cruce agonizantis anni MDCXX inchoatae et XI augusti anni eiusdem ab Admo. R. P. Mutio Vitelesco Societatis Jesu praeposito generali erectae et confirmatae*; 1620)

SI AS 1073 II-54r, Bratovščinska knjiga neznane bratovščine (1660; 23 listov s seznami članov, vpisi do sredine 18. stoletja)

NUK – Narodna in univerzitetna knjižnica Ljubljana

NUK, Ms 56 BAUZER Martin, Historia rerum noricarum et foroiuliensium, Sveta gora pri Gorici, 1777. 263 listov. = Bavčer 1777

ŠAK – Škofijski arhiv Koper

ŠAK, Župnija Ročinj, matične knjige, rojstna knjiga, 1656–1716

8.2 Spletni viri

- ANNO – Historische Zeitungen und Zeitschriften
  https://anno.onb.ac.at/
- Biblija.net – Svetopisemska družba Slovenije
  https://www.biblija.net/biblija.cgi?Bible=Bible&l=sl
- Biblioteca Apostolica Vaticana
  https://www.vaticanlibrary.va/en/home.php
  https://digi.vatlib.it/
- Biblioteka Narodowa
  https://www.bn.org.pl/
- Bibliothèque nationale de France – BnF
  https://www.bnf.fr
- Chiese italiane – Chiesa cattolica
  https://chieseitaliane.chiesacattolica.it/chieseitaliane/
- Comune Fiumicello Villa Vicentina
  https://comune.fiumicellovillavicentina.ud.it/it
- Digitalna knjižnica Slovenije – dLib.si
  https://www.dlib.si/
- Dizionario biografico dei Friulani
  https://www.dizionariobiograficodeifriulani.it/
- Documenta Catholica Omnia
  https://www.documentacatholicaomnia.eu/
- Enciclopedia Bresciana
  https://www.enciclopediabresciana.it/enciclopedia/index.php?title=Pagina_principale
- Enciclopedia Italiana
  http://www.treccani.it/enciclopedia/
- FRAN
  www.fran.si – Etimološki (Marko Snoj, *Slovenski etimološki slovar*[3])
- Franciscan Tradition – Commission in the Franciscan Intellectual-Spiritual Tradition
  https://www.franciscantradition.org/
- Geschichtsquellen des deutschen Mittelalters
  https://www.geschichtsquellen.de/start
- Internet Archive
  https://archive.org/
- Magyar Katolikus Lexikon
  https://lexikon.katolikus.hu/
- MDZ – Münchener Digitalisierungszentrum
  https://www.digitale-sammlungen.de/de/
  https://www.digitale-sammlungen.de/en/

- Monasterium
  https://www.monasterium.net/mom/home
- Monumenta Germaniae Historica
  https://www.mgh.de
- Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
  https://nsk.hr/
- Národní knihovna České republiky
  https://www.nkp.cz/
- Nova Vulgata
  https://www.vatican.va/archive/bible/nova_vulgata/documents/nova-vulgata_vt_genesis_lt.html
- Ökumenisches Heiligenlexikon
  https://www.heiligenlexikon.de/
- Open Greek and Latin Perseus Digital Library – Scaife Viewer
  https://scaife.perseus.org/
- Országos Széchényi Könyvtár (OSZK)
  https://www.oszk.hu/
- Österreichische Nationalbibliothek – ÖNB
  https://www.onb.ac.at/
- Patristica – Patrologia Graeca, Patrologia Latina
  https://patristica.net/
  https://patristica.net/graeca/
  https://patristica.net/latina/
- PHAIDRA – Permanent Hosting, Archiving and Indexing of Digital Resources and Assets
  https://phaidra.univie.ac.at
- Primorski slovenski biografski leksikon
  https://www.slovenska-biografija.si/
- Reallexikon zur Deutschen Kunstgeschichte
  https://www.rdklabor.de
- Repertorium digitaler Quellen zur österreichischen und deutschen Rechtsgeschichte in der Frühen Neuzeit
  http://repertorium.at/
- Sant'Agostino – Augustinus Hipponensis
  https://www.augustinus.it/
- Slovenská národná knižnica
  https://www.snk.sk/sk
- Slovenski biografski leksikon
  https://www.slovenska-biografija.si/

- Soprintendenza archivistica del Friuli Venezia Giulia
  http://www.sa-fvg.archivi.beniculturali.it/
  http://www.sa-fvg.archivi.beniculturali.it/fileadmin/inventari/archivi_comunali/
  http://www.sa-fvg.archivi.beniculturali.it/fileadmin/inventari/archivi_ecclesiastici/
- The Cardinals of the Holy Roman Church
  http://cardinals.fiu.edu/cardinals.htm
- The Hierarchy of the Catholic Church
  http://www.catholic-hierarchy.org/
- The Holy See
  https://www.vatican.va/content/vatican/en.html
- The Latin Library
  https://www.thelatinlibrary.com/
- The Tertullian Project
  https://www.tertullian.org
- Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf
  https://digital.ub.uni-duesseldorf.de/
- Universitäts- und Landesbibliothek Tirol
  https://diglib.uibk.ac.at/
- WiBiLex – Das wissenschaftliche Bibellexikon im Internet
  https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex

8.3 Literatura

1500 Circa 2000: *1500 circa. Leonardo e Paola: una coppia diseguale. De ludo globi: il gioco del mondo. Alle soglie del'impero.* Landesausstellung 2000 Mostra storica. Milano: Skira, 2000.

a S. Catharina 1710–1711: Michael a S. Catharina, *Trinum Perfectum, Via, Veritas, Vita. Seu Semita Salutis Tripartita Docens, Et Ducens De Via Purgativa Per Veritatem Illuminativam Ad Vitam Unitivam …* 3 vol. Volumen primum: *De via purgativa*. Augustæ Vindelicorum: Sumptibus Georgii Schlüter, & Martini Happach, Anno MDCCXI (1711). Volumen secundum: *De via illuminativa*. Augustæ Vindelicorum: Sumptibus Georgii Schlüter, & Martini Happach, Anno MDCCX (1710). Volumen tertium: *De via unitiva*. Augustæ Vindelicorum: Sumptibus Georgii Schlüter, & Martini Happach, Anno MDCCX (1710).

a S. Teresia 1681: Alexander a S. Teresia, *Praeco Marianus legis Evangelicae, denuntians illustrissima uberrimaque elogia, encomia ac praeconia, quibus sanctissima Deipara Virgo …* Coloniae Agrippinae: apud Petrum Alstorff, 1681.

a Sancta Catharina 1728: Michael a Sancta Catharina, *Trinum perfectum, via, veritas, vita, seu semit a salutis tripartita; docens & ducens de via purgativa per veritatem illuminativam ad vitam unitivam* .... 3 vol. Augustae Vindelicorum: sumptibus Martini Happach & Franc. Xaverii Schlüter, 1728.

a Vicetia 1885: Antonius Maria a Vicetia, Commentariolum de Veneta Provincia reformata S. Antonii, in: *Analecta Franciscana sive Chronica aliaque varia documenta ad historiam Fratrum Minorum spectantia.* Edita a Patribus Collegii S. Bonaventurae adiuvantibus aliis Patribus eiusdem Ordinis. Tomus I. Ad Claras Aquas (Quaracchi) prope Florentiam: ex typographia Collegii S. Bonaventurae, MDCCCLXXXV (1885).

A. K. 1938a: Dr. A. K., Kako je bilo pred 400 leti, *Svetogorska kraljica. Mesečnik Svetogorskega Svetišča* 1, 6, 1938, p. 1.

A. K. 1938b: Dr. A. K., Ob prvi stoletnici svetogorske poti, *Svetogorska kraljica. Mesečnik Svetogorskega Svetišča* 1, 9, 1938, p. 1.

Aalen 1974: Leiv Aalen, s. v. *'ôr* light, *Theological Dictionary of the Old Testament* 1, 1974, pp. 147–167.

Abate 1939: Giuseppe P. Abate, OFM Conv., Legenda S. Francisci Assissiensis tribus ipsius sociis adscripta. Redactio antiquior juxta cod. Sarnacensem, *Miscellanea Franciscana* 39, 1939, pp. 375–432.

Abbott 2018: John S. C. Abbot, *History of the Habsburg Empire.* E-book: Madison & Adams Press, 2018.

Abel 1923: Othenio Abel, *Die vorweltlichen Tiere in Märchen, Sage und Aberglauben.* Karlsruhe in Baden: G. Braun, 1923.

Abramsky–Sperling idr. 2007: Samuel Abramsky, S. David Sperling, Aaron Rothkoff, Haïm Z'ew Hirschberg, Bathja Bayer, s. v. Solomon, *Encyclopaedia Judaica* 18, 2007, pp. 755–763.

Accrocca–Gamboso–Paolazzi–Olgiati–Solvi 2004: Leggenda Dei Tre Compagni. Introduzione di Felice Accrocca. Traduzione di Vergilio Gamboso e Carlo Paolazzi. Note di Feliciano Olgiati e Daniele Solvi, in: Caroli 2004, pp. 787–840.

Achter 1974: Irmgard Achter, s. v. Lüfthildis (Liuthildis, Luchteldis) Jgfr., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 7, 1974, coll. 445–446.

Ackerman 1993: Susan Ackerman, The Queen Mother and the Cult in Israel, *Journal of Biblical Literature* 112/3, 1993, pp. 385–401.

Ackerman 1997: Susan Ackerman, The Queen Mother and the Cult in the Ancient Near East, in: Karen L. King, ed., *Women and Goddess Traditions*. Minneapolis: Fortress Press, 1997 (Studies in antiquity and Christianity).

Ackerman 1998: Susan Ackerman 1998, *Warrior, Dancer, Seductress, Queen. Women in Judges and Biblical Israel*, New York; London idr.; Doubleday, 1998.

Ackroyd 1977: Peter R. Ackroyd, *The Second Book of Samuel*. Commentary by –. Cambridge etc.: Cambridge University Press, 1977 (The Cambridge Bible Commentary. New English Bible).

Ackroyd–Bergman–von Soden 1986: Peter Runham Ackroyd, Jan Bergman, Wolfram Theodor Hermann Freiherr von Soden, s. v. *yāḏ* hand, *Theological Dictionary of the Old Testament* 5, 1986, pp. 393–426.

Acta Sanctorum 1668: *Acta Sanctorum a Ioanne Bollando S.I. colligi feliciter coepta. A Godefrido Henschenio et Daniele Papebrochio eiusdem Societatis Iesu aucta, digesta & illustrata.* Tomus III. Antverpiae (Antwerpen): apud Iacobum Meursium, MDCLXVII (1668).

Adam 1993: Adolf Adam, s. v. Ave Maris stella, *Lexikon für Theologie und Kirche* 1, 1993, col. 1307.

Adamczewski 2021: Bartosz Adamczewski, Noah's Ark and the Ark of the Covenant, *Collectanea Theologica* 91/2, 2021, pp. 5–19.

Adler 1886: Sigmund Adler, *Die Organisation der Centralverwaltung unter Kaiser Maximilian I.* Auf urkundlicher Grundlage dargestellt von Dr. jur. Sigmund Adler. Leipzig: Duncker & Humblot, 1886.

Adler 1922: Ada Adler, s. v. Kyknos 4, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* XI, 2, 1922, coll. 2441–2442.

Aesopus–Hausrath–Hunger 1959: August Hausrath, Herbert Hunger, *Corpus fabularum Aesopicarum. Volumen prius. Fabulae Aesopicae soluta oratione conscriptae*. Lipsiae: in aedibus B. G. Teubneri MCMLIX (1959).

Affo 1845: Ireneo Affo, *Vita del cardinale Sforza Pallavicino*. Con note del Cav. Angelo Pezzana. (Biblioteca Classica Sacra o sia Raccolta di opere religiose di celebri autori edite ed inedite dal secolo XIV. al XIX., Sec. XVII., Tom. VII.: Opere edite ed inedite del cardinale Sforza Pallavicino) Roma: tipografija dei Classici Sacri, 1845.

Affo–Pezzana 1825: Ireneo Affò, Angelo Pezzana, *Memorie degli scrittori e letterati parmigiani. Raccolte da Ireneo Affò e continuate da Angelo Pezzana*. Continuazione delle memorie degli scrittori e letterati parmigiani. Tomo sesto. Seguito della parte seconda (VI, 3). Parma: Ducale tipografia, 1825.

Agazzi 2006: Renato Agazzi, *Giulio Cesare stratega in Gallia*. Pavia: Gianni Iuculano Editore, 2006.

Ágoston 2021: Gábor Ágoston, *The Last Muslim Conquest. The Ottoman Empire and Its Wars in Europe*. Princeton; Oxford: Princeton University Press, 2021.

Ágoston–Masters 2009: Gábor Ágoston, Bruce Masters, *Encyclopedia of the Ottoman Empire*. New York: Facts On File, 2009.

Ahl 1982: Frederick M. Ahl, Amber, Avallon, and Apollo's Singing Swan, *The American Journal of Philology* 104/4, 1982, pp. 373–411.

Ahlström 1980: Gösta Ahlström, s. v. *zayith [zayit]* olive, *Theological Dictionary of the Old Testament* 4, 1980, pp. 58–62.

Ahlström 1982: Gosta Werner Ahlström, *Royal Administration and National Religion in Ancient Palestine*. Leiden: E. J. Brill, 1982 (Studies in the History of the Ancient Near East; 1).

Ahlström–Rollefson–Edelman 1993: Gosta W. Ahlström, Gary O. Rollefson, Diana Edelman, *The History of Ancient Palestine from the Palaeolithic Period to Alexander's Conquest*. Sheffield: Sheffield Academic Press, 1993 (Journal for the Study of the Old Testament; Supplement Series; 146).

Ahn–Dietrich 1997: Gregor Ahn, Manfried Dietrich, Hrsg., *Engel und Dämonen. Theologische, Anthropologische und Religionsgeschichtliche Aspekte des Guten und Bösen*. Akten des Gemeinsamen Symposiums der Theologischen Fakultät DER Universität Tartu und der Deutschen Religionsgeschichtlichen Studiengesellschaft am 7. und 8. April 1995 zu Tartu. Münster: Ugarit-Verlag, 1997.

Aksan 2013: Virginia H. Aksan, *Ottoman Wars 1700–1870. An Empire Besieged.* London; New York: Routledge, 2013.

Albani 2014: Matthias Albani, s. v. Sterne / Sternbilder / Sterndeutung, in: WiBiLex (erstellt: September 2014)
https://www.bibelwissenschaft.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/sterne-sternbilder-sterndeutung
https://bibelwissenschaft.de/stichwort/30478/ (5. 3. 2023)

Albers 2016: Gabriele Albers, s. v. Tempel (5.–3. Jt. v. Chr.), in: WiBiLex (erstellt: Februar 2016)
https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/tempel-5-3-jt-v-chr
https://bibelwissenschaft.de/stichwort/33206/ (28. 1. 2024)

Albertz 1992: Rainer Albertz, *Religionsgeschichte Israels in alttestamentlicher Zeit*. Teil 1: *Von den Anfängen bis zum Ende der Königszeit*. Teil 2: *Vom Exil bis zu den Makkabäern*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1992 (Grundrisse zum Alten Testament. Das Alte Testament Deutsch, Ergänzungsreihe; 8,1.2).

Albertz 1996–1997: Rainer Albertz, *Religionsgeschichte Israels in alttestamentlicher Zeit.* Teil 1: *Von den Anfängen bis zum Ende der Königszeit.* Teil 2: *Vom Exil bis zu den Makkabäern.* 2. Auflage. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1996 (I), 1997 (II) (Grundrisse zum Alten Testament. Das Alte Testament Deutsch, Ergänzungsreihe; 8.1–2).

Albertz 2001: Rainer Albertz, *Die Exilszeit: 6. Jahrhundert v. Chr.* Stuttgart: W. Kohlhammer, 2001 (Biblische Enzyklopädie; 7).

Alciato 1530: Andrea Alciato, *Viri clarissimi D. Andreae Alciati iurisconsultiss. Mediol. ad D. Chonradum Peutingerum Augustanum iurisconsultum Emblematum liber*. Augustae Vindelicorum: per Heynricum Steynerum, 1531.

Alciato 1548: Andrea Alciato, *Emblemata Andreae Alciati Iusrisconsulti clarissimi.* Lugduni: apud Gulielmum Rouillium, 1548.

Alciato 1614: Andrea Alciato, *Andreae Alciati I. V. C. Emblemata Elucidata doctissimis Claudii Minoi Commentariis, Quibus additae sunt eiusdem Auctoris Notae Posteriores ...* Lugduni: apud Haeredes Gulielmi Rouillii, 1614.

Aldrovandi 1599–1637: Ulysses Aldrovandi, *Vlyssis Aldrovandi … Ornithologiae hoc est De avibus historiae libri XII. ad Clementem VIII. Pont. Opt. Max. cum indice septendecim linguarum copiosissimo.* Bononiae: apud Franciscum de Franciscis Senensem MDXCIX (1599). *Tomus alter ad eminentissimum Principem Alexandrum Perettum …* Bononiae: sumptibus M. Antonii Berniae, apud Nicolaum Tebaldinum, MDCXXXVII (1637). *Tomus tertius ac postremus ad eminentissimum Principem Alexandrum Perettum …* Bononiae: sumptibus M. Antonii Berniae, apud Nicolaum Tebaldinum, MDCXXXVII (1637).

Aldrovandi 1640: Ulisse Aldrovandi, *Ulyssis Aldrovandi … Serpentum, et Draconum historiae libri duo …* Bononiae: apud Clementem Ferronium, 1640.

Alföldi 1935: Andreas Alföldi, Insignien und Tracht der römischen Kaiser, *Mitteilungen des Deutschen Archäologischen Instituts. Römische Abteilung* 50, 1935, pp. 1–158.

Alföldi 1971: Andreas Alföldi, *Der Vater des Vaterlandes im römischen Denken.* Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1971 (Reihe Libelli; 261).

Algermissen–Schmidt idr. 1988: Konrad Algermissen, Andrea B. Schmidt, Julius Tyciak (†), Paul Krüger, Leonzio Dayan, Michel van Esbroeck, Vahan Inglisian, s. v. Armenien, *Marienlexikon* 1, 1988, pp. 234–242.

Allan 1936 (2005): Donald James Allan, *Aristotelis de caelo libri quattuor*. Recognovit brevique adnotatione critica instruxit D. J. Allan. Oxonii (Oxford): E Typographeo Clarendoniano (Clarendon Press), MCMXXXVI (1936 (2005)) (Oxford Classical Texts).

Allard 1889: Émile Allard, *Les Phares: histoire – construction – éclairage*. Par E. Allard ... Paris: J. Rotschild, 1889.

Allen 1899: Richard Hinkley Allen, *Star-Names and Their Meanings*. New York; Leipzig; London; Paris: G. E. Stechert, 1899.

Allen 1963: Don Cameron Allen, *The Legend of Noah: Renaissance Rationalism in Art, Science and Letters*. Urbana: University of Illinois Press, 1963.

Allen 1970: Don Cameron Allen, *Mysteriously Meant: The Rediscovery of Pagan Symbolism and Allegorical Interpretation in the Renaissance*. Baltimore; London: Johns Hopkins University Press, 1970.

Allgemeine deutsche Biographie: *Allgemeine deutsche Biographie.* Auf Veranlassung und mit Unterstützung seiner Majestaet des Königs von Bayern Maximilian II. herausgegeben durch die Historische Commission bei der Königl. Akademie der Wissenschaften. 56 Bände. Leipzig: Duncker & Humblot, 1875–1912.

Allgemeine Encyklopädie der Wissenschaften und Künste: Johann Samuel Ersch, Johann Gottfried Gruber, Andreas Gottlieb Hoffmann, Moritz Hermann Eduard Meier, Friedrich Kämtz, Hrsg., *Allgemeine Encyklopädie der Wissenschaften und Künste*. Erste Section: *A–G*, 99 Bänden, 1818–1882; Zweite Section: *H–Ligatur*, 43 Bänden, 1827–1889; Dritte Section: *O–Phyxius*, 25 Bänden, 1830–1850. Leipzig: Johann Friedrich Gleditsch (1818–1831), Brockhaus (1831–1889).

Alpers 2004: Klaus Alpers, s. v. Physiologus, *Theologische Realenzyklopädie* 26, 2004, pp. 596–602.

Alt 1953: Albrecht Alt, Das Königtum in den Reichen Israel und Juda, in: Albrecht Alt, *Kleine Schriften zur Geschichte des Volkes Israel, Zweiter Band*. München: C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1953, pp. 116–134.

Altaner–Stuiber 1978: Berthold Altaner, Alfred Stuiber, *Patrologie. Leben, Schriften und Lehre der Kirchenväter*. 8., durchgesehene und erweiterte Auflage. Freiburg; Basel; Wien: Herder, 1978.

Altheim 1931: Franz Altheim, *Römische Religionsgeschichte. I. Die älteste Schicht.* Berlin: Walter de Gruyter, 1931 (Sammlung Göschen; 1035).

Altheim 1956: Franz Altheim, *Römische Religionsgeschichte*. 1. Band: *Grundlagen und Grundbegriffe*; 2. Band: *Der geschichtliche Ablauf.* Zweite, umgearbeitete Auflage. Berlin: Walter de Gruyter & Co., 1956 (Sammlung Göschen, 1035, 1052).

Althoff 1999: Gerhard Althoff, s. v. Widukind von Reims, *Lexikon des Mittelalters* 9, 1999, coll. 76–77.

Altimari–Bolognari–Carrozza 1986: Francesco Altimari, Mario Bolognari, Paolo Carrozza, eds., *L'esilio della parola. La minoranza linguistica albanese in Italia. Profili storico-letterari, antropologici e giuridico-istituzionali*. Pisa: ETS, 1986.

Altimari–Savoia 1994: Francesco Altimari, Leonardo M. Savoia, ed., *I dialetti italo-albanesi. Studi linguistici e storico-culturali sulle comunità arbëreshë*. Roma: Bulzoni, 1994 (Biblioteca di cultura; 488).

Alton 1926: Ernest Henry Alton, The Mediaeval Commentators on Ovid's „Fasti", *Hermathena* 20, 1926, pp. 119–151.

Alvar 2008: Jaime Alvar, *Romanising Oriental Gods: Myth, Salvation, and Ethics in the Cults of Cybele, Isis, and Mithras*. Translator and editor Richard Gordon. Leiden; Boston: Brill, 2008 (Religions in the Graeco-Roman World 165).

Amalfitano–Camodeca–Medri 1990: Paolo Amalfitano, Giuseppe Camodeca, Maura Medri, *I Campi Flegrei: un itinerario archeologico*. Venezia: Marsilio, 1990.

Amann 1910: Emile Amann, *Le Protévangile de Jacques et ses remaniements latins*. Introduction, textes, traductions et commentaire par –. Paris: Letouzey et Ané, 1910 (Documents pour servir a l'étude des origines chrétiennes; Les apocryphes du Nouveau Testament).

Amato 1998: Angelo Amato, s. v. Nestorius, Nestorianusmus, *Lexikon für Theologie und Kirche* 7, 1998, coll. 745–749.

Ambrasi 1968: Domenico Ambrasi, s. v. Restituta di Teniza, santa, martire, *Bibliotheca Sanctorum* 11, 1968, coll. 130–135.

Ambroise–Fontaine 1992: Ambroise de Milan, *Hymnes*. Texte établi et annoté sous la direction de Jacques Fontaine, membre de l'Institut, par J.-L. Charlet, S. Déléani, Y.-M. Duval, J. Fontaine, A. Goulon, M.-H. Jullien, J. de Montgolfier, G. Nauroy, M. Perrin, H. Savon, publié avec le concours du Centre national de la Recherche scientifique et du Centre « Littérature et Spiritualité » de l'Université de Metz. Paris: Éditions du Cerf, 1992.

Ambrosius 1845a: Ambrosius, De Paradiso liber unus, in: Jacques–Paul Migne, *Patrologiae cursus completus. Series Prima. Patrologiae Tomus XIV. S. Ambrosii Mediolanensis episcopi opera omnia*. Tomi primi pars prior. Paris: Migne, 1845, coll. 274–316.

Ambrosius 1845b: Ambrosius Mediolanensis, Expositio Evangelii secundum Lucam, in: Jacques-Paul Migne, *Patrologiae cursus completus. Series prima. Patrologiae tomus XV. Sancti Ambrosii Mediolanensis episcopi opera omnia. Tomi primi pars posterior.* Parisiis: J.-P. Migne, 1834, coll. 1527–1850.

Ambrosius 1845c: Ambrosius Mediolanensis, *De Noe et arca liber unus*, in: Jacques Paul Migne, *Patrologiae cursus completus … Series prima. Patrologiae tomus XIV. Santi Ambrosii Mediolanensis episcopi opera omnia. Tomi primi pars prior.* Lutetiae Parisiorum: apud Editorem, 1845, coll. 361–416.

Ambrosius 1957: Ambrosius Mediolanensis, *Ambrosii Mediolanensis opera. Pars IV.* Turnholti: Typographi Brepols editores Pontificii, MCMLVII (1957) (Corpus Christianorum, Series Latina; 14).

Ambrožič 1993: Matjaž Ambrožič, *Zvonarstvo na Slovenskem*. Ljubljana: Inštitut za zgodovino Cerkve, 1993 (Acta ecclesiastica Sloveniae; 15).

Ambrožič 2015: Matjaž Ambrožič, Zanimivosti iz delovanja predjožefinskih bratovščin na slovenskem Štajerskem, *Arhivi: glasilo Arhivskega društva in arhivov Slovenije*, 38/1, 2015, pp. 35–75.

Ambrožič 2017: Matjaž Ambrožič, Karmeličani na Kostanjevici pri Novi Gorici, *Arhivi: glasilo Arhivskega društva in arhivov Slovenije* 40/2, 2017, pp. 325–337.

Ambrožič 2019: Matjaž Ambrožič, *Zgodovina Cerkve na Slovenskem.* Univerzitetni učbenik za študente Teološke fakultete Univerze v Ljubljani. Ljubljana: Teološka fakulteta, 2019 (Priročniki Teološke fakultete; 28).

Amijan Marcelin–Seyfarth 2022: Ammianus Marcellinus, *Römische Geschichte.* Lateinisch und Deutsch und mit einem Kommentar versehen von Wolfgang Seyfarth. *Dritter Teil: Buch 22–25*. 2., berichtigte Auflage. Berlin: Akademie-Verlag, 1970 (Schriften und Quellen der alten Welt; 21,3).

Amman 1908: Émile Amman, s. v. Richard de Saint-Laurent, *Dictionnaire de théologie catholique* 13/2, 1908, coll. 2675–2676.

Ammich 1988: Brigitte Ammich, s. v. Artemis Diana, *Marienlexikon* 1, 1988, pp. 248–249.

Amore–Cannata 1968: Agostino Amore, Pietro Cannata, s. v. Quattro Coronati, santi, martiri, *Bibliotheca Sanctorum*, 10, 1968, coll. 1276–1304.

Amore–Celletti 1969: Agostino Amore, Maria Chiara Celletti, Vito, Modesto e Crescenzia, santi, martiri, *Bibliotheca Sanctorum* 12, 1969, coll. 1244–1248.

Amzallag 2015: Nissim Amzallag, The Origin and Evolution of the Saraph Symbol, *Antiguo oriente* 13, 2015, pp. 99–126.

Ančić 1997: Mladen Ančić, Cistercians in Thirteen Century Croatia, *Mediaevistik. Internationale Zeitschrift für interdisziplinäre Mittelalterforschung* 10, 1997, pp. 205–218.

Andersen 2009: Howard G. Andersen, s. v. Sinai, Mount, *Zondervan Encyclopedia of the Bible* 4, 2010, 4, pp. 526–529.

Anderson 1995: Matthew Smith Anderson, *The War of the Austrian Succession 1740–1748*. London: Routledge, 1995.

Anderson 2018: Arnold A. Anderson, *2 Samuel.* Grand Rapids, Michigan: Zondervan Academic, 2018 (Word Biblical Commentary; 11).

Andrade 2016: Tonio Andrade, *The Gunpowder Age. China, Military Innovation, and the Rise of the West in World History*. Princeton; Oxford: Princeton University Press, 2016.

André 1984: André , s. v. מַקֵּל maqqel, maqqelah, *Theologisches Wörterbuch zum Alten Testament* 4, 1984, coll. 1129–1131.

Andreasen 1983: Niels-Erik A. Andreasen, The Role of the Queen Mother in Israelite Society, *The Catholic Biblical Quaterly* 45, 1983, pp. 179–194.

Andres 1918: Friedrich Andres, s. v. Daimon, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* Supplement III, 1918, coll. 267–322.

Andretta 2000: Stefano Andretta, s. v. Clemente XI, in: *Enciclopedia dei Papi* (2000) http://www.treccani.it/enciclopedia/papa-clemente-xi_(Dizionario-Biografico)/ (3. 3. 2022)

Andritsch 1977–2002: Johann Andritsch, *Die Matrikeln der Universität Graz*. 4 Bände: Bd. 1: 1586–1630 (1977); Bd. 2: 1630–1662 (1980); Bd. 3: 1663–1710 (1987); Bd. 4: 1711–1765 (2002). Graz: Akademische Druck- u. Verlagsanstalt, 1977–2002 (Publikationen aus dem Archiv der Universität Graz ; 6/1–4).

Angeli Bertinelli 2015: Maria Gabriela Angeli Bertinelli, s. v. Luna, *Der Neue Pauly* 7, 2015, coll. 506–508.

Angelo 2006: Joseph A. Angelo, Jr., *Encyclopedia of Space and Astronomy*. New York: Fact of File, 2006 (Facts on File Science Library).

Angold 1997: Michael Angold, *The Byzantine Empire 1025-1204: A Political History.* Second Edition. London; New York: Longman, 1997.

Angold 2014 (2003): Michael Angold, *The Fourth Crusade: Event and Context*. London; New York: Routledge, 2014 (2003) (The Medieval World).

Anon. 1619: *Trinum vel Omne Trinum perfectum Immo perfectissimum: I. Pretiosa. Bescheidenliches Anbringen/ der Böemischen und der Incorporirten Länder Abgesandten/ als erstmals ihrer Königl: Würd die Cron und der Länder Regierung an- und auffgetragen ward. II. Gloriosa, Ursachen/ warumb ihrer Königl? Würden die Regierung der Cron Böhem vor andern Potentaten/ kan und soll zugelassen werden. III. Ponderosa. Omnia lectu dignissima. Königl: Würden in WaldSachßen Empfahung*. Praag: Lorenz Emmerich, 1619.

Anon. 1843: *Jakob Schell von und zu Schellenburg und seine Stiftungen*. Ljubljana: Joseph Blasnik, 1843.

Anon. 1892: Anonimno, Anton Červ, *Ljubljanski zvon* 12, 1, 1892, p. 60.

Anselmus 1864: *Sancti Anselmi Hymni et Psalterium de Sancta Virgine Maria*, in: Jean-P. Migne: *Patrologiae cursus completus … Series Latina prior. Patrologiae Latinae tomus CLVIII. S. Anselmus Cantuarensis archiepiscopus*. Lutetiae Parisiorum: apud J.–P. Migne, 1864, coll. 1035–1050.

Ansgar 1993: Franz Ansgar, s. v. V. Ambrosius als Hymnendichter, *Lexikon für Theologie und Kirche,* 1, 1993, col. 497.

Anstett-Janssen 1974a: Marga Anstett-Janssen, s. v. Maria Magdalena, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 7, 1974, coll. 516−541.

Anstett-Janssen 1974b: Marga Anstett-Janssen, s. v. Martha von Bethanien hl., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 7, 1974, coll. 565–568.

Anton−Beck−Bronisch idr. 2004: Hans H. Anton, Heinrich Beck, Alexander P. Bronisch, Max. Maximilian Diesenberger, Franz-Reiner Erkens, Andreas Goltz, Ulrich Köhler, Ludger Körntgen, Lutz E. von Padberg, Alexandra Pesch, Walter Pohl, Heiko Steuer, Olof Sundqvist, s. v. Sakralkönigtum, *Reallexikon der germanischen Altertumskunde* 26, 2004[2], pp. 179–320.

Antonello 1999: Andrea Antonello, Lo sviluppo urbano e architettonico di Gorizia nel corso del Seicento, in: Cavazza–De Grassi 1999, pp. 263–289.

Antonini 1865: Prospero Antonini, *Il Friuli orientale*. Studi di –. Milano: Francesco Vallardi, 1865.

Antonini 1873: Prospero Antonini, *Del Friuli ed in particolare dei trattati da cui ebbe origine la dualità politica in questa regione: note storiche*. Venezia: P. Naratovich, 1873.

Antonson 2016: Rick Antonson, *Full Moon over Noah's Ark. An Odyssey to Mount Ararat and Beyond*. New York: Skyhorse Publishing, 2016.

Apostolos-Cappadona 1995: Diane Apostolos-Cappadona, *Dictionary of Christian Art*. Cambridge: The Lutterworth Press, 1995.

Apostolos-Cappadona 1998: Diane Apostolos-Cappadona, *Dictionary of Women in Religious Art*. Oxford; New York etc.: Oxford University Press, 1998.

Appuhn 1991: Horst Appuhn, *Einführung in die Ikonographie der mittelalterlichen Kunst in Deutschland*. 4. gegenüber der 3. unveränderte Auflage. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1991 (Die Kunstwissenschaft: Einführungen in Gegenstand, Methoden und Ergebnisse ihrer Teildisziplinen und Hilfswissenschaften).

Aquinas 1886: Thomas Aquinas, *Sancti Thomae Aquinatis Doctoris Angelici Opera omnia iussu impensaque Leonis XIII. P. M. edita.* Tomus tertius: *Commentaria in libros Aristotelis De Caelo et mundo, De generatione et corruptione et Meteorologicorum ad codices manuscriptos exacta cura et studio Fratrum Ordinis Praedicatorum*. Romae: ex Typographia Polyglotta S. C. de propaganda fide, MDCCCLXXXVI (1886).

Archibald 1998: Zosia H. Archibald, *The Odrysian Kingdom of Thrace: Orpheus Unmasked*. Oxford: Clarendon Press, 1998 (Oxford Monographs on Classical Archaeology).

Arendt 1971: Dieter Arendt, Das Symbol des Brunnens zwischen Antike und Moderne, *Welt und Wort* 26, 1971, pp. 286–297.

Aresi 1702: Paolo Aresi, *Sacrorum Phrenoschematum liber de SS. Papis, Episcopis, Religionum Fundatoribus, aliisque SS. Confessoribus*… Francofurti ad Moenum: typis Joannis Philippi Andreae, 1702.

Aresi–Nemmich 1702: Paulus Aresius, *Illistrissimi ac reverendissimi Dn. Pauli Aresii Episcopi Dertonensis, Clerici Regularis Theatini Sacrorum Phrenoschematum Liber … A praefato Authore priùs idiomate Italico concionnatum, yatque typis editum, nunc demum a F. Joanne Cajetano [Nemmich] … Latinitate donatum.* Francofurti ad Moenum: Sumptibus Societatis, Typis Joannis Philippi Andreae, MDCCII (1702).

Aretin 1997: Karl Otmar Freiherr von Aretin, *Das Alte Reich 1648–1806. Bd. 2: Kaisertradition und österreichische Großmachtpolitik (1684–1715)*. Stuttgart: Klett Cotta, 1997.

Arneth 1863–1879: Alfred von Arneth, *Geschichte Maria Theresias.* 10 Bde. Wien: W. Braumüller, 1863–1879.

Arneth 2007: Martin Arneth, *Durch Adams Fall ist ganz verderbt ... Studien zur Entstehung der alttestamentlichen Urgeschichte*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2007 (Forschungen zur Religion und Literatur des Alten und Neuen Testaments; 217).

Arnold 2009: Bill T. Arnold, *Genesis*. Cambridge; New York etc.: Cambridge University Press, 2009 (The New Cambridge Bible Commentary).

Arnold 2014: Bill T. Arnold, *Introduction to the Old Testament*, Cambridge: Cambridge University Press, 2014.

Arnold–Shockey 2022: Bill T. Arnold, Brian T. Shockey, eds., *The Cambridge Companion to Genesis*. Cambridge; New York etc.: Cambridge University Press, 2022 (Cambridge Companions to Religion).

Arnold–Hess 2014: Bill T. Arnold, Richard S. Hess, *Ancient Israel's History. An Introduction to Issues and Sources*. Grand Rapids: Baker Academic, 2014.

Arnott 1977: W. Geoffrey Arnott, Swan Songs Source, *Greece & Rome* 24/2, 1977, pp. 149–153.

Arnott 2007: W. Geoffrey Arnott, *Birds in the Ancient World from A to Z*. London; New York: Routledge, 2007 (The ancient world from A to Z).

Arranz–Maj 1993: Miguel Arranz, Józef M. Maj, s. v. Akathistos, *Lexikon für Theologie und Kirche*, 1, 1993, coll. 286–287.

Artemi 2012: Eirini Artemi, The rejection of the term Theotokos by Nestorius of Constantinople and the refutation of his teaching by Cyril of Alexandria, *Γρηγόριος Παλαμάς* 845, 2012, pp. 153–177.

Arthur 2008: Rosemary A. Arthur, *Pseudo-Dionysius as Polemicist: The Development and Purpose of the Angelic Hierarchy in Sixth Century Syria*. London; New York: Routledge, 2008.

Arzaretti–Qualizza 1998: Walter Arzaretti, Maurizio Qualizza, ed., *Marco d'Aviano, Gorizia e Gradisca: dai primi studi all'evangelizzazione dell'Europa: raccolta di studi e documenti dopo il convegno storico-spirituale del 14 ottobre 1995*. Aquileia: Fondazione società per la conservazione della Basilica di Aquileia, 1998.

Ash 1999: Paul S. Ash, *David, Solomon and Egypt: A Reassessment*. Sheffield: Sheffield Academic Press (1999) (Journal for the Study of the Old Testament, Supplement Series; 297).

Ashdowne–Howlett–Latham 2018: Richard K. Ashdowne, David R. Howlett, & Ronald E. Latham (eds.), *Dictionary of Medieval Latin from British Sources*. 3 vols. Prepared by R. K. Ashdowne, D. R. Howlett and R. E. Latham, under the direction of a committee appointed by the British Academy. Oxford; New York; Oxford University Press, 2018. http://clt.brepolis.net/dld/Dictionaries/Search?field=HEAD&query=deipara&dict=BS&article=dbm1zbuQ%2f%2fE%3d (25. 12. 2023)

Asquini 1735: Basilio Asquini, *Cent'ottanta, e più uomini illustri del Friuli* … Venezia: Angiolo Pasinello, 1735.

Assion 1974: Peter Assion, s. v. Katharina (Aikaterinê) von Alexandrien Jgfr., Mart., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 7, 1974, coll. 289–297.

Assion 1976: Peter Assion, s. v. Sebastian Mart., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 8, 1976, coll. 318–324.

Astour 1964: Michael C. Astour, *Hellenosemitica. An Ethnic and Cultural Study in West Semitic Impact on Mycenean Greece.* Second edition. Leiden: E. J. Brill, 1967.

Atchley 1909: E. G. Cuthbert F. Atchley, *A History of the Use of Incense in Divine Worship*. London; New York; Bombay; Calcutta: Longmans, Green and Co., 1909.

Atlante 1846: *Atlante mariano ossia origine delle immagini miracolose della B. V. Maria, venerate in tute le parti de mondo*. Parte seconda del tomo XI: *Impero austriaco. Inghilterra. Prussia. Polonia. Russia. Appendice del traduttore alle immagini miracolose di Maria descritte dal P. G. Gumppenberg della Carniola, Dalmazia e Croazia*. Redato dal padre gesuita Guglielmo Gumppenberg, pubblicato per cura dell'editore Giambatista Maggia. Recato

in italiano er aggiuntevi le ultime immagini prodigiose fino al secolo XIX Da Agostino Zanella, sacerdote veronese a benefizio del Pio Istituto dei Sordi-Muti in Verona. Verona: Tipografia Sanvido, 1846.

Atz 1908: Karl Atz, Der Thron Salomos in ältester Form, *Zeitschrift fur christliche Kunst* 21, 1908, coll. 147–156.

Auerbach 1961: Elias Auerbach, Wann eroberte Nebukadnezar Jerusalem?, *Vetus Testamentum* 11/2, 1961, pp. 128−136.

Aufhauser 1911: Johannes Baptist Aufhauser, *Das Drachenwunder des heiligen Georg in der griechischen und lateinischen Überlieferung*. Leipzig: B. G. Teubner, 1911.

Augustinus 1865: Aurelius Augustinus*, Sermones. Classis prima. Sermones de Scripturis*, in: Jacques-Paul Migne, *Patrologiae cursus completus … Series Latina … Patrologiae Latinae tomus tomus XXXVIII. S. Aurelii Augustini Hipponensis episcopi opera omnia ….* Tomus Quintus, Pars prior. Lutetiae Parisiorum: apud J.-P. Migne, 1865, coll. 23–992.

Augustinus–Dekkers–Fraipont 1956: Aurelius Augustinus, *Aurelii Augustini opera. Pars X, 2. Enarrationes in Psalmso LI–CC.* Post Mavrinos textum edendum curaverunt D. Eligius Dekkers O. S. B. et Johannes Fraipont. Turnholti: Typographi Brepols editores Pontificii, MCMLVI (1906) (Corpus Christianorum, Series Latina; 39).

Auld 2017: A. Graeme Auld, *Life in Kings: Reshaping the Royal Story in the Hebrew Bible*. Atlanta: Society of Biblical Literature, 2017 (Ancient Israel and Its Literature; 30).

Aune 2014: David E. Aune, *Revelation.* 3 vols.: 1: *Revelation 1–5*; 2: *Revelation 6–16*; 3: *Revelation 17–22*. Nashville, TN: Thomas Nelson & Grand Rapids, MI: Zondervan Academic, 2014 (Word Biblical Commentary; 52A, 52B, 52C).

Aurenhammer 1959: Hans Aurenhammer, *Lexikon der christlichen Ikonographie*. Band I: *Alpha und Omega – Christus und die vierundzwanzig Ältesten*. Wien: Brüder Hollinek, 1959.

Ausführliches Lexikon der griechischen und römischen Mythologie: Wilhelm Heinrich Roscher, Hrsg., *Ausführliches Lexikon der griechischen und römischen Mythologie.* 6 Bde.: Band 1, Abteilung 1: *Aba–Evan*, 1884–1886; Band 1, Abteilung 2: *Euxistratos–Hysiris*, *Nachträge zu Band 1*, 1886–1890; Band 2, Abteilung 1: *Iache–Kyzikos*, 1890–1894; Band 2, Abteilung 2: *Laas–Myton*, 1894–1897; Band 3, Abteilung 1: *Nabaiothes–Pasicharea*, 1897–1902; Band 3, Abteilung 2: *Pasikrateia–Pyxios nebst Schluß von Palladion und Phoinix*, 1902–1909; Band 4: *Qu–S*, 1909–1915; Band 5: *T*, 1916–1924; Band 6: U–Z und Nachträge, 1924–1937. Leipzig: B. G. Teubner Verlag, 1884–1937.

Aust 1897: Emil Aust, s. v. Luna, *Ausführliches Lexikon der griechischen und römischen Mythologie* 2/2, 1897, coll. 2154–2160.

Austria Sacra 1782: *Austria Sacra: Oesterreichische Hierarchie und Monasteriologie. Geschichte der ganzen österreichischen, weltlichen und klösterlichen Klerisey beyderley Geschlechtes.* Von Marian a SS. S., Priester des reformierten Ordens der Augustiner Barfüser. Aus der Sammlungen Josephs Wendt von Wendtenthal … Zweiter Theil, vierter Band: *Schluß des Ober- und Anfangs des Inneröesterreichs, mit diplomatischen Beylagen und verschiedenen Nachträgen*. Wien: gedruckt mit Sonnleithnerischen Schriften, 1782.

Avellis 2008: Luca Avellis, Note sull'iconografia di Noe nell'arca (III–VI sec.), *Vetera Christianorum* 45, 2008, pp. 193–219.

Avitus 1847: Avitus, Alcimi Ecdicii Aviti poematum De Mosaicae historiae gestis libri quinque, in: Jacques–Paul Migne, *Patrologiae cursus completus. Series Prima. Patrologiae Tomus LIX.* S. Gelasius I. papa, S. Avitus, S. Faustinus, Joanes Diaconus, Julianus Pomerius, Duo anonymi, Aurelius Prudentius. Priorum tomus unicus. Prudentii tomus prior. Parisiis: J.-P. Migne, 1847, pp. 324−368 (*Liber quartus. De diluvio mundi*).

Avi-Yonah–Rothkoff–Hasson–Bayer 2007: Michael Avi-Yonah, Aaron Rothkoff, Shlomo Hasson, Bathja Bayer, s. v. Sodom (modern Sedom) and Gomorrah; Sodom and Gomorrah (In the Aggadah, Modern Times, In the Arts, In Music), *Encyclopaedia Judaica* 18, 2007, pp. 737–740.

Avvisi 1717: *Avvisi italiani, ordinarii, e stratordinarii, dell' anno 1717*. Vienna: appresso Gio. van Ghelen, 1717.

Baart 1895: Peter A. Baart, *The Roman Court or A treatise on the cardinals, Roman Congregations and Tribunals, Legates, Apostolic Vicars, Protonotaries, and Other Prelates of the Holy Roman Church*. New York: Pustet, 1895.

Babudri 1910: Francesco Babudri, Parenzo nella storia ecclesiastica, *Atti e memorie della società istriana di archeologia e storia patria* 26, 1910, pp. 81–148.

Bachmann 2012: Michael Bachmann, s. v. Tempel (NT), in: WiBiLex (erstellt: August 2012) https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/neues-testament/tempel-nt https://bibelwissenschaft.de/stichwort/54011/ (25. 1. 2024)

Badurina 1979: Anđelko Badurina, *Leksikon ikonografije, liturgike I simbolike zapadnog kršćanstva*. Uredio –. Zagreb: Sveučilišna naklada Liver, Krščanska sadašnjost, Institut za povijest umjetnosti, 1979.

Badurina 2000: Anđelko Badurina, *Leksikon ikonografije, liturgike i simbolike zapadnog kršćanstva*. 4. dopunjeno izd. Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 2000.

Bagnall–Worp 1979: Roger S. Bagnall, Klaas A. Worp, Chronological Reckoning in Byzantine Egypt, *Greek, Roman and Byzantine Studies* 20/3, 1979, 279–295.

Bagnall–Worp 2004: Roger S. Bagnall, Klaas A.Worp, *The Chronological Systems of Byzantine Egypt*. Second edition. Leiden, Boston: Brill, 2004.

Bailey 1989: Lloyd R. Bailey, *Noah. The Person and the Story in History and Tradition.* Columbia, South Carolina: University of South Carolina Press, 1989.

Bailey 1992: Lloyd R. Bailey, s. v. Noah's Ark, *The Anchor Bible Dictionary* 4, 1992, p. 1131.

Bailey 1994: Terence Bailey, s. v. Ambrosianischer Gesang, *Die Musik in Geschichte und Gegenwart* 1, 1994^2, pp. 521–546.

Bailey 2006: Lloyd R. Bailey, s. v. Ararat (PLACE), *The Anchor Bible Dictionary* 1, 2006, pp. 351−353.

Bailly 2000: Anatole Bailly, *Dictionnaire grec-français.* Rédigé avec le concours de E. Egger. Édition revue par L. Séchan et P. Chantraine. Paris: Hachette, 2000.

Bajraktarević 1995: Fehim Bajraktarević, s. v. Pasarofča, *The Encyclopaedia of Islam* 8, 1995, pp. 278−279.

Baker 2002: George Philip Baker, *Justinian: The Last Roman Emperor.* New York: Cooper Square Press, 2002.

Baldi 1678: Mattia Baldi, *Giardino fiorito di Maria in due libri, ed in quttro parti diviso … Libro secondo, part terza*. Venetia: Giovanni Francesco Valuasense, 1678.

Baldus 2004: Manfred Baldus, s. v. Orden und Ehrenzeichen, päpstliche, in: Axel Frhr. von Campenhausen, Ilona Riedel-Spangenberger, P. Reinhold Sebott SJ et al., *Lexikon für Kirchen- und Staatskirchenrecht.* Band 3: *N–Z*. Paderborn; München; Wien; Zürich: Ferdinand Schöningh, 2004, pp. 79–81.

Balfour 2012: Alan Balfour, *Solomon's Temple. Myth, Conflict, and Faith*. Malden, Massachussets; Oxford; Wiley-Blackwell, 2012.

Ball 1958: Hugo Ball, *Byzantinisches Christentum*. 2. Auflage. Einsiedeln; Zürich; Köln: Benziger Verlag, 1958.

Balthasar 1950: Hans Urs von Balthasar, *Therese von Lisieux: Geschichte einer Sendung.* Zu Olten: Summa-Verlag (Hegner-Bücherei), 1950.

Balthasar 1978: Hans Urs von Balthasar, *Schwestern im Geist: Therese von Lisieux und Elisabeth von Dijon*. 3. Auflage. Einsiedeln: Johannes Verlag, 1978.

Balzamo–Christin–Flückiger 2015: Nicolas Balzamo, Olivier Christin, Fabrice Flückiger, eds., *L'Atlas Marianus de Wilhelm Gumppenberg*. Édition et traduction par Nicolas Balzamo, Olivier Christin et Fabrice Flückiger, avec la collaboration de Laurent Auberson, Naïma Ghermani et Anton Serdeczny. Neuchâtel: Éditions Alphil – Presses universitaires suisses, 2015.

Bandelj–Pahor–Rupel 2011: Andrej Bandelj, Samo Pahor, Aldo Rupel, *Tržaško in Goriško*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2011 (Vodniki Ljubljanskega geografskega društva; 8).

Bandini 1774: Angelo Maria Bandini, *Catalogus codicum Latinorum Bibliothecae Mediceae Laurentianae sub auspiciis Petri Leopoldi … Ang. Mar. Bandinius i.u.d. … recensuit illustravit edidit. Tomus 1. [–5.]. Tomus 1. in quo sancti Patres Latini et scriptores ecclesiastici recensentur, operum singulorum notitia datur, plura nondum vulgata indicantur aut proferuntur, edita supplentur et emendantur*. Florentiae, 1774.

Bandion–Pacher 2018: Wolfgang Bandion und Andreas Pacher, *Theresianumgasse 31. Die Apostolische Nuntiatur in Wien*. Wien/Wolkersdorf: Holzhausen Druck, 2018.

Bandmann 1968: Günter Bandmann, s. v. Baldachin, Ciborium, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 1, 1968, coll. 239–241.

Bandmann 1972: Günter Bandmann, s. v. Tempel von Jerusalem, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 4, 1972, coll. 255–260.

Bangen 1854: Johann Heinrich Bangen, *Die Römische Curie, ihre gegenwärtige Zusammenstellung und ihr Geschäftsgang*. Münster: In der Aschendorffschen Buchhandlung, 1854.

Baravalle 1995: Robert Baravalle, *Burgen und Schlösser der Steiermark. Eine enzyklopädische Sammlung der steirischen Wehrbauten und Liegenschaften, die mit den verschiedensten Privilegien ausgestattet Waren. Mit 100 Darstellungen nach Vischer aus dem Schlösserbuch von 1681*. Unverändeter Nachdruck der 1961 erschienenen Ausgabe. Graz: Leykam, 1995.

Barbero 2002: Alessandro Barbero, *Carlo Magno. Un padre dell'Europa*. Bari: Laterza 2004.

Bardenhewer 1924: Otto Bardenhewer, *Geschichte der altkirchlichen Literatur. Erster Band: Vom Ausgang des apostolischen Zeitalters bis zum Ende des zweiten Jahrhunderts.* Zweite, umgearbeitete Auflage, 1913; *Zweiter Band: Vom Ende des zweiten Jahrhunderts bis zum Beginn des vierten Jahrhunderts.* Zweite, umgearbeitete Auflage, 1914; *Dritter Band: Das vierte Jahrhundert mit Ausschluss der Schriftsteller syrischer Zunge*. Zweite, unveränderte Auflage, 1923; *Vierter Band: Das fünfte Jahrhundert mit Einschluss der syrischen Literatur des vierten Jahrhunderts.* Erste und zweite Auflage, 1924; *Fünfter Band: Die letzte Periode der altkirchlichen Literatur mit Einschluss des ältesten armenischen Schrifttums.* Freiburg im Breisgau: Herder & Co. G.m.b.H. Verlagsbuchhandlung, 1932.

Bardenhewer 1962: Otto Bardenhewer, *Geschichte der altkirchlichen Literatur. Dritter Band. Das vierte Jahrhundert mit Ausschluss der Schriftsteller syrischer Zunge.* Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1962.

Barker 1977: John W. Barker, *Justinian and the Later Roman Empire*. Madison, Wisconsin; London: University of Wisconsin Press, 1977.

Barker 1982: Thomas Mack Barker, *Doppeladler und Halbmond: Entscheidungsjahr 1683.* Übersetzt und bearbeitet von Peter und Gertraud Broucek. Graz; Wien; Koln: Styria, 1982.

Barnard 1987: Mary E. Barnard, *The Myth of Apollo and Daphne from Ovid to Quevedo: Love, Agon, and the Grotesque*. Durham: Duke University Press, 1987 (Duke Monographs in Medieval and Renaissance Studies; 8).

Barnett 1982: Richard D. Barnett, s. v. Urartu, in: John Boardman, I. E. S. Edwards et al., eds., *The Cambridge Ancient History.* Volume 3.1: *The Prehistory of the Balkans, the Middle East and the Aegean world 10th–8th Centuries*. Cambridge: Cambridge University Press, 1982 (The Cambridge Ancient History; 3.1), pp. 314–271.

Barral i Altet 2003: Xavier Barral i Altet, *Dictionnaire critique d'iconographie occidentale*. Rennes: Presses universitaires de Rennes, 2003 (Art & société).

Barré 1999: Michael L. Barré, s. v. Lightning, in: van der Toorn–Becking–van der Horst 1999, pp. 519−520.

Barrett 1990: Charles Kingsley Barrett, *Das Evangelium nach Johannes.* Eingeleitet und erklärt von −. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1990 (Kritisch-exegetischer Kommentar über das Neue Testament).

Barth–Bergman–Ringgren 1975: Christoph Barth, Gerhard Bergman, Helmer Ringgren, s. v. *bōqer* morning, *Theological Dictionary of the Old Testament* 2, 1975, pp. 217–228.

Bar-Yosef–Oren 1993: Ofer Bar-Yosef, Eliezer D. Oren, s. v. Sinai, *The New Encyclopedia of Arhaeological Excavations in the Holy Land* IV, 1993, pp. 1384–1403.

Bashir-Hecht 1976: Herma Bashir-Hecht, s. v. Quattuor Coronati, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 8, 1976, coll. 235−238.

Basilius 1857: Basilius Magnus, Epistolae, in: Jacques–Paul Migne, *Patrologiae cursus completus. Series Graeca …* Patrologiae Graecae tomus XXXII. *S. P. N. Basilii, Caesareae Cappadociae Archiepiscopi, opera omnia quae exstant …* Tomus quartus. Lutetiae Parisiorum: J.-P. Migne, 1857, coll. 219–1114.

Bastl 2001: Beatrix Bastl, Haus und Haushaltung des Adels in den österreichischen Erblanden im 17. und 18. Jahrhundert, in: Ronald G. Asch, Hrsg., *Der europäische Adel im Ancien Regime. Von der Krise der ständischen Monarchien bis zur Revolution (ca. 1600–1789)*. Köln; Weimar; Wien, Böhlau Verlag, 2001, pp. 263–286.

Bathune-Baker 1908: James Franklin Bethune-Baker, *Nestorius and His Teaching: A Fresh Examination of the Evidence*. Cambridge: Cambridge University Press, 1908.

Battandier 1900: Albert Battandier, Abbréviations de la Chancellerie romaine, *Annuaire pontifical catholique* 2, 1900, pp. 527–538.

Batten–Olsen 2021: Alicia J. Batten, Kelly Olsen, eds., *Dress in Mediterranean Antiquity: Greeks, Romans, Jews, Christians*. London; New York etc.: Bloomsbury T & T Clark, 2021.

Battiato–Hartman–Stabile 2016: Fabio Battiato, Dorota Hartman, Giuseppe Stabile, *La regina di Saba: un mito fra Oriente e Occidente.* Atti del seminario diretto da Riccardo Contini Napoli, università "l'orientale" 19 novembre 2009 – 14 gennaio 2010. Napoli: Università degli Studi di Napoli "L'orientale", Dipartimento Asia, Africa e Mediterraneo, Centro di studi ebraici (a IL TORCOLIERE – Officine Grafico-Editoriali di Ateneo), 2016 (Archivio di studi ebraici; 8).

Battisti 1923: Battisti Carlo, Donazioni medievali al Convento dei Minori conventuali in Gorizia. (Pergamene dell'Archivio provinciale goriziano pubblicate dalla direzione della biblioteca dello stato in Gorizia), *Studi goriziani* 1, 1923, pp. 3–35.

Baudry 2009: Gérard-Henry Baudry, *Les symboles du christianisme ancien. Ier–VIIe siècle.* Paris: du Cerf, 2009.

Bauer 1992: Johann Baptist Bauer, s. v. Liber (qui appellatur) Transitus s. Mariae apocryphus, *Marienlexikon* 5, 1993, pp. 115–116.

Bauer–Aland–Aland 1988: Walter Bauer, Kurt Aland, Barbara Aland, *Griechisch-deutsches Wörterbuch zu den Schriften des Neuen Testaments und der frühchristlichen Literatur*. Von Walter Bauer. 6., vollig neu bearbeitete Auflage…. Berlin; New York: Walter de Gruyter, 1988.

Bauer–Danker–Arndt–Gingrich 2021: Walter Bauer, Frederick William Danker, William Frederick Arndt, Felix Wilbur Gingrich, *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*. Fourth edition. … Chicago; London: The University of Chicago Press, 2021.

Bauerreiss 1938: Romuald Bauerreiß, *Arbor Vitae. Der „Lebensbaum" und seine Verwendung in Liturgie, Kunst und Brauchtum des Abendlandes,* München: Neuer Filser-Verlag, 1938 (Abhandlungen der Bayerischen Benediktinerakademie; 3).

Bauerreiss–Feldbusch–Guldan 1955: Romuald Bauerreiß, Hans Feldbusch, Ernst Guldan, s. v. Dreifaltigkeit, *Reallexikon zur deutschen Kunstgeschichte*, 4, 1955, coll. 414–447.

Bauhin 1591: *De plantis a divis sanctisve nomen habentibvs. Caput Ex magno volumine Consensu & dissensu Authorum circa stirpes, desumptum.* … Basileae: apud Conrad. Vvaldkirch, MDXCI (1591).

Bauks 1997: Michaela Bauks, *Die Welt am Anfang. Zur Verhältnis von Vorwelt und Weltentstehung in Gen 1 und in der altorientalischen Literatur*. Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag, 1997 (Wissenschaftliche Monographien zum Alten und Neuen Testament; 74).

Bauks 2010: Michaela Bauks, s. v. Urmeer, in: WiBiLex (erstellt: September 2010) https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/urmeer https://bibelwissenschaft.de/stichwort/33915/ (18. 9. 2023)

Baum 1987: Wilhelm Baum, Die Gründung des Klosters Rosazzo und die Anfänge der Grafen von Görz, *Der Schlern. Monatszeitschrift für südtiroler Landeskunde* 61, 1987, pp. 623–637.

Baum 1988: Wilhelm Baum, Zur Kirchen- und Klosterpolitik der Grafen von Görz, *Der Schlern. Monatszeitschrift für südtiroler Landeskunde* 62, 1988, pp. 466–479.

Baum 2000: Wilhelm Baum, *Die Grafen von Görz in der europäischen Politik des Mittelalters.* Klagenfurt: Verlag KITAB, 2000.

Baumgart 2005: Norbert Clemens Baumgart, s. v. Sintflut / Sintfluterzählung, in: WiBiLex (erstellt: Dezember 2005) https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/sintflut-sintfluterzaehlung https://bibelwissenschaft.de/stichwort/11920/ (25. 3. 2024)

Baumeister 1992: Franz Baumeister, s. v. Mutterschaft, geistliche, *Marienlexikon* 4, 1992, pp. 560–563.

Baumeister–Huebner 1992: Franz Baumeister, Dietmar von Huebner, s. v. Offizium marianum, I. Liturgiewissenschaft, II. Musikwissenschaft, *Marienlexikon* 4, 1992, pp. 681−682.

Bäumer 1989: Remigius Bäumer, s. v. Clemens XI., *Marienlexikon* 2, 1989, p. 70.

Baumer 2021: Christoph Baumer, *History of the Caucasus.* Volume 1: *At the Crossroads of Empires*. London; New York; Dublin: I. B. Tauris, 2021.

Baumgärtel 1939: Friedrich Baumgärtel, *Hebräisches Wörterbuch zur Genesis*. Berlin: Alfred Töpelmann, 1939 (Einzelwörterbücher zum Alten Testament; Heft 1).

Baumstark 1937: Anton Baumstark, „Te Deum" und eine Gruppe griechischer Abendhymnen, *Oriens Chrystianus* 34, 1937, pp. 1–26.

Baus 1940 (1965): Karl Baus, *Der Kranz in Antike und Christentum. Eine religionsgeschichtliche Untersuchung mit besonderer Berücksichtigung Tertullians*. Von –. Fotomechanischer Nachdruck 1965. Bonn: Peter Hanstein Verlagsbuchhandlung, 1940 (1965).

Bautz 1990: Friedrich Wilhelm Bautz, s. v. Cuthbert, Bischof von Lindisfarne, Heiliger, *Biographisch-Bibliographisches Kirchenlexikon* 1, 1990, coll. 1177−1178.

Bavčer 1663, gl. Bavčer 1663, 1777.

Bavčer 1663, 1777: Martinus Bauzer, *Historia rerum Noricarum et Forojuliensium conscripta ab Adm. Rndo P. Martino Bauzer Soc. Jes. sacerdote, cujus Autographum auctoris propria manu exaratum in Archivo Collegii Goritiensis anno 1773 inventum fuit ab Excellentissimo et illustrissimo Domino Dmo Rudolpho Coronino Sac. Rom. Imp. comite de Cronberg Lib. Barone de Praebacina et Gradiscuta Domino Quiscae, Sarsinae etc. Equite Insignis S. Stephanis Ordinis Sacrarum Caesarearum Regiarum, atque Apostolicae Majestatum actuali intimo consiliario, camerario, et propraeside Gorit. Qui ut commissarius regius interfuit, quando Goritiae Bulla abolitionis Jesuitarum publicata fuit.* Supra dicto anno MDCCLXXIII XVI Septembris et ab eodem humanissimo Dno Comite M.V.P Carolo Novak Ss. C. Thlgiae

Lectori Gnti[m] et in monte S. Guardiano actuali ut impune transumatur concessum. Anno MDCCLXXVII. Conventus Montis Sancti, 1777.

Bavčer 1777 – gl. Arhivski in rokopisni viri, NUK.

Bavčer 1975: Martin Bavčer, *Zgodbe Norika in Furlanije*. Prevedel Zdravko Jelinčič. Toronto: Jelinčič, 1975.

Bavčer 1991: Martin Bavčer, *Zgodovina Norika in Furlanije*. Prvič prevedena, ilustrirana, bibliofilska izd. Prevedel Valentin Z. Jelinčič. Sveta gora nad Gorico, 1663. Ljubljana: Slovensko bibliofilsko društvo, 1991 (Knjižnica Slovenskega bibliofilskega društva, SBD Ljubljana; 1).

Beard 2007: Mary Beard, *The Roman Triumph*. Cambridge, Massachusetts; London: Belknap Press of Harvard University Press, 2007.

Beard–North–Price 1998: Mary Beard, John North, Simon Price, *Religions of Rome. Volume 1: A History*. Cambridge: Cambridge University Press, 1998.

Becher 2014: Becher Matthias, *Karl der Grosse*. München: Beck, 2014[6] (C. H. Beck Wissen in der Beck'schen Reihe; 2120).

Bechmann 2001: Ulrike Bechmann, *Abigail. Prophetin – Weise Frau – Politikerin*. Stuttgart: Katholisches Bibelwerk, 2001.

Beck 1959: Hans-Georg Beck, *Kirche und theologische Literatur im byzantinischen Reich*. München: C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, MCMLIX (1959) (Byzantinisches Handbuch II.1 Handbuch der Altertumswissenschaft).

Becker 1999: Hans-Jakob Becker, s. v. Kapitel. I. Dom- und Stiftskapitel, *Lexikon des Mittelalters* 5, 1999, coll. 938–939.

Beda–Jones 1977: Beda Venerabilis, Charles W. Jones, ed., *Opera, Pars VI – Opera didascalica, 2 – De temporum ratione liber*. Turnholt: Brepols, 1977 (Corpus Christianorum, Series Latina; 123B).

Bednařik 1932: Rado Bednařik, *Goriška in tržaška pokrajina v besedi in podobi*. V Gorici: Sigma, 1932.

Bednařik 1959: Rado Bednařik, Pevma, *Jadranski koledar* 1959, pp. 153–157.

Beek 1964: Martinus A. Beek, s. v. Morgenstern, *Biblisch-historisches Handwörterbuch* 2, 1964, col. 129.

Beekes–van Beek 2010: Robert Beekes, Lucien van Beek, *Etymological Dictionary of Greek.* Leiden; Boston: Brill, 2010 (Leiden Indo-European Etymological Dictionary Series; 10/1).

Beer 1891: Rudolf Beer, *Heilige Höhen der alten Griechen und Römer*. Eine Ergänzung zu Ferd. Frh. v. Andrian's Schrift »Höhencultus«. Wien: Verlag von Carl Konegen, 1891.

Beer 1912: Georg Beer, s. v. Gomorrha, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* VII, 2, 1912, coll. 1582–1584.

Behling 1964: Lottlisa Behling, *Die Pflanzenwelt der mittelalterlichen Kathedralen.* Köln; Graz: Böhlau, 1964.

Beinert 1995: Wolfgang Beinert, s. v. Gottesgebärerin, *Lexikon für Theologie und Kirche* 4, 1995, coll. 915–916.

Beinert 1996: Wolfgang Beinert, *Die mariologischen Dogmen und ihre Entfaltung*, in: Beinert–Petri 1996–1997, pp. I, 267–363.

Beinert–Kunzler–Krems 1995: Wolfgang Beinert, Michael Kunzler, Eva-Bettina Krems, s. v. Gottesmutterschaft, *Lexikon für Theologie und Kirche* 4, 1995, coll. 931–935.

Beinert–Petri 1996–1997: Wolfgang Beinert, Heinrich Petri, Hrsg., *Handbuch der Marienkunde. Band 1: Theologische Grundlegung. Band 2: Gestaltetes Zeugnis.Glaubiger Lobpreis*. 2., völlig neu bearbeitete Auflage. Regensburg: Verlag Friedrich Pustet, 1996–1997.

Beissel 1909: Stephan Beissel, *Geschichte der Verehrung Marias in Deutschland während des Mittelalters. Ein Beitrag zur Religionswissenschaft und Kunstgeschichte*. Freiburg im Breisgau: Herder'sche Verlagshandlung, 1909.

Bek 1983: Lise Bek, Quaestiones convivales: the idea of the triclinium and the staging of convivial ceremony from Rome to Byzantium, *Analecta Romana Instituti Danici* 12, 1983, pp. 81–107.

Belcher 2019: Kimberley Hope Belcher, Trinitarian Hymnas in the East and West, in: Mark A. Lamport, Benjamin K. Forrest, Vernon M. Whaley, ed., *Hymns and Hymnody. Historical and Theological Introductions*. *Volume 1: From Asian Minor to Western Europe.* Eugene, Oregon: Cascade Books, 2019, pp. 95–105.

Bele 2021: Martin Bele, Štajerske dvorne službe do leta 1311, *Studia Historica Slovenica* 21/1, 2021, pp. 11–40.

Belić 1989: Predrag Belić, *Prva tri desetletja jezuitov in Slovenci (1546–1569)*. [Prevod iz hrvaščine Lojze Kovačič; prevod latinskih in drugih nehrvaških citatov France Baraga]. Ljubljana: Zveza zgodovinskih društev Slovenije, 1989 (Zbirka Zgodovinskega društva; 6).

Bello 1938: Leonard M. Bello, *De B. Maria Virgine omnium gratiarum Mediatrice. Epistula ad universos fratres suae curae subiectos directa 17. Aprilis 1928.* Roma, 1938.

Bellovacensis 1494: Vincentius Bellovacensis, *Speculum naturale.* Colonia (Köln): Impensis … at cura … Hermanni Liechtenstein Coloniensis, 1494.

Beloch 1890: Julius Beloch, *Campanien. Geschichte und Topographie des antiken Neapel und seiner Umgebung.* Breslau: E. Morgenstern, 1890.

Belting-Ihm 1976: Christa Belting-Ihm, *Sub matris tutela. Untersuchungen zur Vorgeschichte der Schutzmantelmadonna*. Heidelberg: Winter Verlag, 1976 (Abhandlungen der Heidelberger Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-Historische Klasse; 3).

Belting-Ihm 2000: Christa Belting-Ihm, s. v. Schutzmantelbild, *Lexikon für Theologie und Kirche* 9, 2000, coll. 312–313.

Beltrami 1972: Giuseppe Beltrami, *Notizie su prefetti e referendari della Segnatura Apostolica desunte dai brevi di nomina*. Città del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 1972.

Ben-Barak 1991: Zafrira Ben-Barak, The Status and Right of the Gĕbîrâ, *Journal of Biblical Literature* 110/1, 1991, pp. 23–34.

Benedik 1989: Metod Benedik, *Papeži: od Petra do Janeza Pavla II.* Celje: Mohorjeva družba, 1989.

Benedik 1991: Metod Benedik idr., ed., *Zgodovina Cerkve na Slovenskem*. Celje: Mohorjeva družba, 1991.

Benedik 1991a: Metod Benedik, Protireformacija in katoliška prenova, in: Benedik 1991, pp. 113–152.

Benedik 1993: Marko Benedik, *Josip Lavtižar, [duhovnik, skladatelj, zgodovinar, potopisec]*. Kranjska Gora; Rateče; Planica: Župnijski urad, 1993.

Benedik 2002: Metod Benedik, I religiosi nella vita dell'arcidiocesi, in: Vetrih 2002, pp. 103–116.

Benedik 2008 (2004): Metod Benedik, Il santuario di Sveta gora – Monte Santo nella cronaca di padre Maver Fajdiga, in: Tilatti 2008 (2004), pp. 235–250.

Benko 2004: Stephen Benko, *The Virgin Goddess: Studies in the Pagan and Christian Roots of Mariology*. Leiden; Boston: Brill, 2004 (Studies in the History of Religions; 59).

Benussi 1885 (1903, 1987): Benussi, Bernardo, *Manuale di geografia, storia e statistica del litorale ossia della Contea principesca di Gorizia e Gradisca, della città immediata di Trieste e del Margraviato d'Istria*. Compilato da B. Benussi. Pola: Tipografia editrice L. Bontempo, 1885; 2a ed. ampliat. Parenzo: Tipografia Gaetano Coana, 1903; Ristampa fotomeccanica della 2a ed. ampliata. Trieste: Italo Svevo, 1987.

Benvenuti 1950: Angelo de Benvenuti, *I castelli friulani*. Udine: Camera di commercio, industria e agricoltura, 1950.

Benz 1993: Michael Benz, s. v. Auditor, *Lexikon für Theologie und Kirche* 1, 1993, col. 1175.

Berckenhagen 1992: Ekhart Berckenhagen, Gilgamesch, Noah und die Sintflut, *Deutsches Schiffahrtsarchiv* 15, 1992, 43–54.

Berg 1979: Sandra Beth Berg, *The Book of Ester: Motifs, Themes and Structure*. Missoula, Montana: Society of Biblical Literature, Scholars Press, 1979 (Dissertation Series; 44).

Berg 2009: Dieter Berg, Hrsg., *Franziskus-Quellen. Die Schriften des heiligen Franziskus, Lebensbeschreibungen, Chroniken und Zeugnisse über ihn und seinen Orden.* Im Auftrag der Provinziale der deutschsprachigen Franziskaner, Kapuziner und Minoriten herausgegeben von Dieter Berg und Leonhard Lehman in Verbindung mit Johannes-Baptist Freyer, Bernhard Holter, Thomas Morus Huber, Florian Maier, Johannes Schlageter, Marianne Schlosser, Johannes Schneider, Paul Zahner. 2., verbesserte Auflage. Kevelaer: Butzon & Bercker, 2009 (Zeugnisse des 13. und 14. Jahrhunderts zur Franziskanischen Bewegung; 1).

Bergamini–Tavano 1991: Giuseppe Bergamini, Sergio Tavano, *Storia dell'arte nel Friuli–Venezia Giulia*. Udine: Chiandetti editore, 1991.

Berger 1953: Adolf Berger, *Encyclopedic Dictionary of Roman Law.* Clark, New Jersey; The Lawbook Exchange Ltd., 1953 (Transactions of the American Philosophical Society, New Series; 53/2).

Berger 1988: Klaus Berger, s. v. Henoch, *Reallexikon für Antike und Christentum* 14, 1988, coll. 473–545.

Berg–Liebl–Madey 1991: Werner Berg, Ulrike Liebl, Johannes Madey, s. v. Jesaja (Exegese), Jesaja (Kunstgeschichte), Jesaja (Liturgie Ost), *Marienlexikon* 3, 1991, pp. 370–373.

Berg–Lindauer 1991: Werner Berg, Josef Lindauer, s. v. Jeremia (Exegese), Jeremia (Kunst- u. Frömmigkeitsgeschichte), *Marienlexikon* 3, 1991, pp. 363–365.

Bergmann 2010: Birgit Bergmann, *Der Kranz des Kaisers: Genese und Bedeutung einer römischen Insignie*. Berlin; New York: De Gruyter, 2010.

Bergmann 2017: Hubert Bergmann, s. v. Vascotti (Vascotto), Chiaro (auch Clarus, Klar) (Almerigo Francesco), Ps. P. C. (1799–1860), Geistlicher und Fachschriftsteller, *Österreichisches Biographisches Lexikon* 1815–1950, 15 (68), 2017, p. 188.

Bergmeister 2016: Rolf Bergmeister, *Karl der Große. Die Korrektur eines Mythos.* Marburg: Tectum Wissenschaftsverlag, 2016.

Beringer 1909: Franciscus Beringer, S. J., *De congregationibus Marianis documenta et leges*. Edidit Franciscus Beringer, S. J. S. Congregationis Indulg. Consultor. Graecii et Viennae: Styria, MXMIX (1909).

Berlejung 2006–2008: Angelika Berlejung, s. v. Salomo, Salomonischer Tempel, *Reallexikon der Assyriologie und Vorderasiatischen Archäologie* 11, 2006–2008, pp. 588.

Berlejung 2006a: Angelika Berlejung, s. v. Berg (B.), in: Berlejung–Frevel 2006, pp. 108–109.

Berlejung 2006b: Angelika Berlejung, s. v. Dämon (D.), in: Berlejung–Frevel 2006, pp. 127–129.

Berlejung 2006c: Angelika Berlejung, s. v. Licht / Finsternis (L./F.), in: Berlejung–Frevel 2006, pp. 303–304.

Berlejung 2006č: Angelika Berlejung, s. v. Meer / Flut / Urflut, in: Berlejung–Frevel 2006, pp. 314–315.

Berlejung 2006d: Angelika Berlejung, s. v. Mischwesen / Kerub, in: Berlejung–Frevel 2006, pp. 319–321.

Berlejung 2006e: Angelika Berlejung, s. v. Paradies / Garten / Lebensbaum, in: Berlejung–Frevel 2006, pp. 335–337.

Berlejung 2016: Angelika Berlejung, s. v. Dämon (D.), in: Berlejung–Frevel 2016, pp. 133–135.

Berlejung 2022a: Angelika Berlejung, P. M. Michèle Daviau, Jens Kamlah, Gunnar Lehmann, *Encyclopedia of Material Culture in the Biblical World. A New Biblisches Reallexikon*. Tübingen: Mohr Siebeck, 2022.

Berlejung 2022b: Angelika Berlejung, s. v. Throne/s, in: Berlejung 2022a, coll. 965–975.

Berlejung–Frevel 2006: Angelika Berlejung, Christian Frevel, Hrsg., *Handbuch theologischer Grundbegriffe zum Alten und Neuen Testament*. 3. Auflage. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 2006.

Berlejung–Frevel 2015a: Angelika Berlejung, Christian Frevel (Hrsg.), *Handbuch theologischer Grundbegriffe zum Alten und Neuen Testament*. Studienausgabe. 5. Auflage. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 2015.

Berlejung–Frevel 2015b: Angelika Berlejung, Christian Frevel, s. v. König (K.), in: Berlejung–Frevel 2015, pp. 276–280.

Berlejung–Frevel 2016: Angelika Berlejung, Christian Frevel, Hrsg., *Handbuch theologischer Grundbegriffe zum Alten und Neuen Testament*. Herausgegeben von Angelika Berlejung und Christian Frevel. Studienausgabe. 5. Auflage. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 2016.

Berlendus–Weisshaupt 1866: Joannes Paulus Berlendus, Wolfgangus Weisshaupt, *Elogia gloriosissimae Virginis Deiparae Mariae ad ejusdem Litanias Lauretanas, quae adornandis e S. Scriptura, doctrina scholastica et morali, concionibus, formandisque meditationibus, stylo Italico conscripsit R. P. Joannes Paulus Berlendus, Ordinis S. Augustini Theologus, et concionator Bergomas*. In Latinum transtulit, et passim auxit R. P. D. Wolfgangus Weisshaupt, Ordinis sancti Benedicti, in: Bourassé 1866, 13, coll. 11–552.

Berlin 1994: Adele Berlin, *Poetics and Interpretation of Biblical Narrative.* Winona Lake, Indiana: Eisenbrauns, 1994.

Berlin 2000: Adele Berlin, s. v. Bathsheba, in: Carol Meyers, Toni Craven, Ross S. Kraemer, eds., *Women in Scripture. A Dictionary of Named and Unnamed Women in the Hebrew Bible, the Apocryphal / Deuterocanonical Books and the New Testament.* Boston; New York: Houghton Mifflin Company, 2000, pp. 109–110.

Bernal Casasola–Villada Paredes 2020: Darío Bernal Casasola, Fernando Villada Paredes, *Acerca del Frourion bizantino de Septem: Entre Procopio, Gozalbes y la arqueología*, in: Sabino Perea Yébenes, Mauricio Pastor Muñoz, ed., *El Norte de África en época romana. Tributum In Memoriam Enrique Gozalbes Cravioto.* Madrid: Signifer, 2020, pp. 413–445.

Bernardus 1862a: Bernardus Claraevallensis, *Sermones de Tempore. De Sanctis. In nativitate B. Mariae Virginis sermo*, in: J.-P. Migne, *Patrologiae cursus completus … Series Latina prior … Patrologiae Latinae tomus CLXXXIII. S. Bernardi, Clarae-Vallensis Abbatis primi, opera …* Tertiis curis D. Joannis Mabillon … accurante et denuo recognoscente J.–P. Migne … *Volumen secundum Bernardi operum tomum III et IV complectens*. Lutetiae Parisiorum: J.-P. Migne, 1862, coll. 438–448.

Bernardus 1862b: Bernardus Claraevallensis, *Sermones de Tempore. De Sanctis. De laudibus Virginis Matris. Super verba Evangelii: »Missus est angelus Gabriel,« etc. Homiliae quatuor*, in: Bernardus 1862a, coll. 56–88.

Bernhardt 1964: Karl-Heinz Bernhardt, s. v. Lade, *Biblisch-historisches Handwörterbuch* 2, 1964, coll. 1038–1041.

Bernhardt 2020: Andreas Bernhardt, *König David als Künstler. Von der biblischen Gestalt zur poetologischen Leitfigur.* Berlin; Boston: Walter de Gruyter, 2020 (Hermaea, Germanistische Forschungen, Neue Folge; 154).

Bernt 1988a: Gunther Bernt, s. v. Ave Dei genetrix summi, *Marienlexikon* 1, 1988, p. 309.

Bernt 1988b: Gunther Bernt, s. v. Alma dei genitrix in Matthaeus Ronto, *Marienlexikon* 1, 1988, p. 103; 4, 1992, p. 362.

Bernt 1988c: Gunther Bernt, s. v. Aurea virga primae matris Mariae, *Marienlexikon* 1, 1988, p. 301.

Bernt 1988č: Gunther Bernt, s. v. Ave, mater Jesu Christi, quae de caelo, *Marienlexikon* 1, 1988, p. 318.

Bernt 1988d: Günther Bernt, s. v. Ave, regina coelorum, ave domina angelorum, *Marienlexikon* 1, 1988, p. 321.

Bernt 1994a: Günther Bernt, s. v. Stella maris, lumen orbis, *Marienlexikon* 6, 1994, p. 291.

Bernt 1994b: Günther Bernt, s. v. Stella maris, o Maria, *Marienlexikon* 6, 1994, p. 291.

Bernt–Wisniewski 1988: Günther Bernt, Roswitha Wisniewski, s. v. Ave maris stella. 1. Lateinisch. 2. Deutsch, *Marienlexikon* 1, 1988, pp. 317–318.

Berquist 1995: Jon L. Berquist, *Judaism in Persia's Shadow: A Social and Historical Approach*. Minneapolis: Fortress Press, 1995.

Berrens 2004: Stephan Berrens, *Sonnenkult und Kaisertum von den Severern bis zu Constantin I. (193–337 n. Chr.)*. Stuttgart: Franz Steiner Verlag, 2004 (Historia, Einzelschriften; 185).

Bertolotti 2002: Bertolotti Luca, s. v. Grimani, Domenico, in: *Dizionario Biografico degli Italiani* 59 (2002)
http://www.treccani.it/enciclopedia/domenico-grimani_(Dizionario-Biografico)/ (8. 3. 2022)

Beskow–Pingree–Matthäus idr. 1979: Per Beskow, David Pingree, Klaus Matthäus, Hermann Greive, Otto Böcher, Rudolf Riedinger, Paul Bauer, s. v. Astrologie, I. Einleitung, II. Geschichtlich: II/1. Antike und Mittelalter, II/2. Reformations- und Neuzeit, II/3. Judentum, II/4. Indische und arabische Astrologie, II/5. Mittelamerika., III. Biblische und fruhjüdische Einstellungen zu den Astralphänomenen, IV. Die Auseinandersetzung der Kirchenväter mit der Astrologie, V. Astrologie als gegenwärtiges pastoraltheologisches Problem, *Theologische Realenzyklopädie* 4, 1979, pp. 277–315.

Best 1999: Robert M. Best, *Noah's Ark and the Ziusudra Epic. Sumerian Origins of the Flood Myth*. Fort Myers, Florida, 1999.

Besutti 1985: Giuseppe Besutti, s. v. Litanie, in: Stefano De Fiores, Salvatore Meo, ed., *Nuovo Dizionario di Mariologia*. Cinisello Balsamo: Edizioni Paoline, 1985, pp. 759–767.

Bešlin 2014: Branko Bešlin, *Evgenije Savojski i njegovo doba.* Novi Sad: Matica Srpska, 2014.

Betz 1999: Hans Dieter Betz, »DYNAMIS.« in: van der Toorn–Becking–van der Horst 1999, pp. 267–270.

Betz–Browning–Janowski–Jüngel 2007–2013, gl. Religion Past and Present. Encyclopedia of Theology and Religion.

Beumann 1950: Helmut Beumann, *Widukind von Korvey. Untersuchungen zur Geschichtsschreibung und Ideengeschichte des 10. Jahrhunderts*. Weimar: Böhlau, 1950 (Veröffentlichungen der Historischen Kommission für Westfalen 10,3; Abhandlungen zur Corveyer Geschichtsschreibung; 3).

Beutler 1997: Johans Beutler, s. v. Lamm Gottes, *Lexikon für Theologie und Kirche* 9, 1997, coll. 623–624.

Beyse–Fabry 2006: Karl-Martin Beyse, Heinz-Josef Fabry, s. v. *šālōš, šᵉlôšîm; šᵉlîšî; šlš; šālîš; šilšôm; šillēšîm* three, *Theological Dictionary of the Old Testament* 15, 2006, pp. 119–128.

Bezlaj 1976–2007: France Bezlaj, *Etimološki slovar slovenskega jezika.* Knj. 1: A–J, 1976; Knj. 2: K–O, 1982; Knj. 3: P–S, 1995; Knj. 4: Š–Ž, 2005; Knj. 5: Kazala, 2007. Ljubljana: SAZU, Inštitut za slovenski jezik (Mladinska knjiga), 1977.

Bezold 2023: Helge Bezold, *Ester – eine Gewaltgeschichte. Die Gewaltdarstellungen in der hebräischen und griechischen Esterüberlieferung*. Berlin; Boston: Walter de Gruyter, 2023 (Beihefte zur Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft; 545).

BHG 1957: François Halkin, *Bibliotheca hagiographica Graeca.* 3 tom. Troisième edition. Bruxelles: Société des Bollandistes, 1957.

Bianchi 1719: Vendramino Bianchi, *Istorica relazione della pace di Posaroviz*. Padova: Stamperia del Seminario, 1719.

Bianchi 2023: Enzo Bianchi, *Lontano da chi? Lontano da dove? Introduzione e commento ai cinque rotoli biblici: Cantico, Rut, Lamentazioni, Qoèlet, Ester.* Bologna: Edizioni Dehoniane, 2023.

Bibliotheca Sanctorum 1961–1970: *Bibliotheca Sanctorum*. 13 vols.: T. 1: *A–Ans*, 1961; T. 2: *Ans–Bern*, 1962; T. 3: *Bern–Ciro*, 1963; T. 4: *Ciro–Erif*, 1964; T. 5: *Erizz–Gald*, 1964; T. 6: *Gale–Giust*, 1965; T. 7: *Giust–Lhuil*, 1966; T. 8: *Liadan–Marzi*, 1967; T. 9: *Masab–Ozana*, 1967; T. 10: *Pabai–Rafols*, 1968; T. 11: *Ragen–Stefa*, 1968; T. 12: *Stefa–Zura*, 1969; T. 13: *Indici*, 1970. Roma: Istituto Giovanni XXIII dela Pontificia Università Lateranense, 1961–1970.

Biblisch-historisches Handwörterbuch: Bo Reicke, Leonhard Rost, Hrsg., *Biblisch-historisches Handwörterbuch. Landeskunde – Geschichte – Religion – Kultur – Literatur*. 4 Bände: Erster Band: *A–G*, 1962; Zweiter Band: *H–O*, 1964; Dritter Band: *P–Z*, 1966; Vierter Band: *Register und Historisch-archäologische Karte Palästinas.* Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht 1962–1972. Gl. tudi Reicke–Rost 1962–1979.

Bickerman 1980: Elias J. Bickerman, Nebuchadnezzar and Jerusalem, *Proceedings of the American Academy for Jewish Research* 46/47, 1979–1980, pp. 69–85.

Bieberstein 2019: Klaus Bieberstein, *Die Architektur des Heiligen: Salomonischer Tempel und Felsendom in Jerusalem*, in: Christian Illies, Hrsg., *Bauen mit Sinn. Schritte zu einer Philosophie der Architektur*. Wiesbaden: Springer VS, 2019.

Biedermann 2007: Gottfried Biedermann, Monsignore Dr. theol. h. c. Johann Graus (1836–1921): Theologe – Kunsthistoriker – Denkmalpfleger – Fotograf, *Studia Historica Slovenica: časopis za humanistične in družboslovne študije* 7, 3–4, 2007, pp. 529–568.

Biedermann–Küppers 1999: Hermenegild M. Biedermann, Kurt Küppers, s. v. Litanei, *Lexikon des Mittelalters* 5, 1999, coll. 2010–2011.

Bierbaum 1936: Athanasius Bierbaum, *Die Lauretanische Litanei. Geschichtlich, biblisch, aszetisch in 52 Betrachtungen dargestellt.* Werl: Franziskus-Druckerei, 1936.

Bietenhard 1967: Hans Bietenhard, s. v. Dämon, in: Coenen–Beyreuther–Bietenhard 1967, pp. 166–169.

Bietenhard 1975: Hans Bietenhard, s. v. ὄφις (*ophis*), snake, serpent, *Dictionary of New Testament Theology* 1, 1975, pp. 509–510.

Bigi 1964: Emilio Bigi, s. v. Barbaro, Ermolao, in: *Dizionario Biografico degli Italiani* 6 (1964) http://www.treccani.it/enciclopedia/ermolao-barbaro_(Dizionario-Biografico)/ (9. 3. 2022)

Billerbeck 1979 (1926): Paul Billerbeck, *Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch. Dritter Band: Die Briefe des Neuen Testaments und die Offenbarung Johannis*. 9. Auflage. München: C. H. Beck, 1979 (1926).

Binding 1999: Günther Binding, s. v. Turm, *Lexikon des Mittelalters* 8, 1999, coll. 1111–1112.

Biographisch–Bibliographisches Kirchenlexikon: Friedrich Wilhelm Bautz, Traugott Bautz, Hrsg., *Biographisch–Bibliographisches Kirchenlexikon*. 26 Bde. Herzberg: Traugott Bautz, 1990–2006.

Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich 1856–1891, gl. von Wurzbach 1856–1891.

Biographisches Lexikon zur Geschichte Südosteuropas: Mathias Bernath, Felix v. Schroeder, Hrsg., *Biographisches Lexikon zur Geschichte Südosteuropas*. 4 Bände: Bd. 1: *A–F*, 1974; Bd. 2: *G–K*, 1976; Bd. 3: *L–P*, 1979; Bd. 4: *R–Z*, 1981. München: R. Oldenbourg, 1974–1982.

Biraghi 1862: Luigi Biraghi, *Inni sinceri e carmi di s. Ambrogio, vescovo di Milano*. Cavati specialmente da monumenti della Chiesa milanese e illustrati dal prete Luigi Biraghi. Milano: Tipografia e Libreria Arcivescovile (Ditta Boniardi-Pogliani di Ermenegildo Besozzi), 1862.

Birkhan 2012: Helmut Birkhan, *Pflanzen im Mittelalter. Eine Kulturgeschichte*. Wien; Köln; Weimar: Böhlau Verlag, 2012.

Birt 1907: Theodor Birt, *Die Buchrolle in der Kunst. Archäologisch-antiquarische Untersuchungen zum antiken Buchwesen*. Leipzig: Verlag von B. G. Teubner, 1907.

Bischoff 1900: Ferdinand Bischoff, Zur Lebensgeschichte des Grafen Carlo della Torre. Ein Beitrag zur Geschichte des Adels und der Rechtspflege im 17. Jahrhundert, *Mittheilungen des Historischen Vereines für Steiermark* 48, 1900, pp. 225–270.

Bittner 1903: Ludwig Bittner, *Chronologisches Verzeichnis der österreichischen Staatsverträge*. Band 1: *Die österreichischen Staatsverträge von 1526 bis 1763*. Wien: Adolf Holzhausen, 1903.

Bittner–Gross 1936: Ludwig Bittner, Lothar Gross, *Repertorium der diplomatischen Vertreter aller Länder seit dem Westfälischen Frieden (1648)*. Bd. 1: *1648–1715*. Berlin: Oldenburg, 1936.

Bizant 1998: Milan Bizant, Marijine kongregacije v ljubljanskem jezuitskem kolegiju, in: Vincenc Rajšp, ed., *Jezuitski kolegij v Ljubljani (1597-1773): zbornik razprav*. Ljubljana: Zgodovinski inštitut Milka Kosa Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU: Provincialat slovenske province Družbe Jezusove: Inštitut za zgodovino Cerkve Teološke fakultete, 1998, pp. 137–156.

Bizjak 2003: Matjaž Bizjak, *Ratio facta est: gospodarska struktura in poslovanje poznosrednjeveških gospostev na Slovenskem*, Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2003 (Thesaurus memoriae. Dissertationes; 2).

Black–VanderKam 1985: Matthew Black, James C. VanderKam, *The Book of Enoch or I Enoch: A New English Edition.* With Commentary and Textual Notes … Leiden: E. J. Brill, 1985 (Studia in Veteris Testamenti Pseudepigrapha; 7).

Blaise 1954 (1993): Albert Blaise, *Dictionnaire latin-français des auteurs chrétiens.* Revu spécialement pour le vocabulaire théologique par Henri Chirat. Turnhout: Brepols, 1954 (Réimpression anastatique par Brepols 1993).

Blaise 1975: Albert Blaise, *Lexicon Latinitatis medii aevi, praesertim ad res ecclesiasticas investigandas pertinens*. *Dictionnaire latin-français des auteurs du Moyen-age.* Turnholti: Brepols, 1975 (Corpus Christianorum. Continuatio Mediaevalis).

Blaising–Hardin 2008: Craig A. Blaising, Carmen S. Hardin, eds., *Psalms 1–50*. Downers Grove, Illiinois: IVP Academic, 2008 (Ancient Christian Commentary on Scripture, Old Testament; 7).

Blanck 1976: Horst Blanck, *Einführung in das Privatleben der Griechen und Römer.* Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesselschaft, 1976.

Blanck 1992: Horst Blanck, *Das Buch in der Antike*. Munchen: C. H. Beck, 1992 (Beck's Archäologische Bibliothek).

Blanco García 1937: Vicente Blanco García, *San Ildefonso. De virginitate beatae Mariae*. Madrid: Centro de estudios historicos, 1937.

Blankenburg 1975: Wera von Blankenburg, *Heilige und dämonische Tiere. Die Symbolsprache der deutschen Ornamentik im frühen Mittelalter*. 2. Auflage, Repr.-Nachdruck der Erstauflage von 1943. Köln: Wienand, 1975.

Blažič 1853: Franc Blažič, *Kratka povestnica Goriške nadškofije*. Spisal Franc Blažič. Celovec: Družtvo sv. Mohora (J. Leon, knjigar), 1853.

Blech 1982: Michael Blech, *Studien zum Kranz bei den Griechen.* Von –. Berlin; New York: Walter de Gruyter, 1982.

Bleisteiner 2001: Claus D. Bleisteiner, Der Doppeladler von Kaiser und Reich im Mittelalter. Imagination und Realität, *Mitteilungen des Instituts für Österreichische Geschichtsforschung* 109, 2001, pp. 4–52.

Bloch 1968: Peter Bloch, s. v. Bundeslade, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 1, 1968, coll. 341–343.

Bloch 1971: Peter Bloch, s. v. Löwe, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 3, 1971, coll. 112–119.

Blockmans–Mout 2004: Wim Blockmans, Nicolette Mout, eds., *The Wolrd of Emperor Charles V.* Amsterdam: Royal Netherlands Academy of Arts and Sciences, 2004.

Blum 2002: Erhard Blum, s. v. Urgeschichte, *Theologische Realenzyklopädie* 34, 2002, pp. 436–445.

Blume–Haffner–Metzger 2012: Dieter Blume, Mechtild Haffner, Wolfgang Metzger, *Sternbilder des Mittelalters und der Renaissance. Der gemalte Himmel zwischen Wissenschaft und Phantasie*. Band I: *800–1200*. Teilband I.1: *Text und Katalog der Handschriften*. Berlin: Akademie Verlag GmbH, 2012. Band II: *1200–1500*. II.1: *Text und Katalog der Handschriften*. Unter Mitarbeit von Katharina Glanz. Berlin; Boston: Walter de Gruyter, 2016.

Blümner 1912: Hugo Blümner, s. v. Gold, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* VII, 2, 1912, coll. 1555–1578.

Boberg 1973: Jochen Boberg, s. v. Beatus Eremit., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 5, 1973, coll. 345–346.

Boberg 1974a: Jochen Boberg, s. v. Cyriacus von Rom, Diakon, Mart., Nothelfer, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 6, 1974, coll. 16–18.

Boberg 1974b: Jochen Boberg, s. v. Elisabetha Mutter des Johannes, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 6, 1974, coll. 128–130.

Boberg 1974c: Jochen Boberg, s. v. Johanna von Orléans, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 7, 1974, coll. 74–78.

Boberg 1974č: Jochen Boberg, s. v. Julianus Hospitator, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 1968–1976, 7, 1974, coll. 233–237.

Boblitz 1972: Hartmut Boblitz, Die Allegorese der Arche Noahs in der frühen Bibelauslegung, *Frühmittelalterliche Studien* 6, 1972, pp. 159–170.

Bochart 1707: Samuel Bochart, *Samuelis Bocharti Geographia Sacra seu Phaleg et Canaan, cui accedunt variae dissertationes philologicae, geographicae, theologicae etc. ...* Editio quarta. ... Lugduni Batavorum; Trajecti ad Rhenum: apud Cornelium Boutesteyn & Jordanum Luchtmans; apud Guilielmum vande Water, MDCCVII (1707).

Böcher–Sallinger 1994: Otto Böcher, Adelheid Sallinger, s. v. Honig, *Reallexikon für Antike und Christentum* 16, 1994, coll. 433–473.

Böcher–Wanke idr. 1981: Otto Böcher, Gunther Wanke, Günter Stemberger, Georges Tavard, s. v. Dämonen („böse Geister"), I. Religionsgeschichtlich, II. Altes Testament, III. Judentum, IV. Neues Testament, V. Kirchengeschichtlich, *Theologische Realenzyklopädie* 8, 1981, pp. 270–300.

Bocian 1989: Martin Bocian, *Lexikon der biblischen Personen*. Stuttgart: A. Kröner, 1989.

Bockius 2007: Ronald Bockius, *Schifffahrt und Schiffbau in der Antike*. Stuttgart: Theiss, cop. 2007 (Archäologie in Deutschland, Sonderheft; 1).

Bockwitz 1947: Hans H. Bockwitz, s. v. Buch, *Reallexikon zur Deutschen Kunstgeschichte* 2, 1947, coll. 1334–1338.

Bode 1715(?): Johann Justus Bode, *Avspiciis Ter Felicibvs Svmmi Nvminis Qvod Trinvm Vna Divinitate Colimvs, Et Vnvm In Trinitatis Plenitvdine Veneramvr ...* Coburgi: Moritz Hagen, [cca. 1715].

Bodenheimer 1960, 1972: Friedrich Simon Bodenheimer, *Animal and Man in Bible Lands*. 2 vols. (II: Figures and plates.) Leiden: E. J. Brill, 1960 (I.), 1972 (II.) (Collection de travaux de l'Académie internationale d'histoire des sciences; 10).

Boehn 1925: Max von Boehn, *Die Mode. Menschen und Moden im Mittelalter. Vom Untergang der alten Welt bis zur Renaissance.* Nach Bildern und Kunstwerken der Zeit ausgewählt und geschildert von –. München: F. Bruckmann A.-G., 1925.

Boetticher 1856: Carl Boetticher, *Der Baumkultus der Hellenen.* Nach den gottesdienstlichen Gebräuchen und den überlieferten Bildwerken dargestellt von –. Berlin: Weidmannsche Buchhandlung, 1856.

Bogataj 2020: Jan Dominik Bogataj, s. v. Čadež, Adolf (1871–1948), *Slovenska biografija*, SAZU, ZRC SAZU, 2013.
http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi1023170/#novi-slovenski-biografski-leksikon (30. 10. 2024)

Bøgh 2007: Birgitte Bøgh, The Phrygian Background of Kybele, *Numen* 54/3, 2007, pp. 304–339.

Bøgh 2012: Birgitte Bøgh, Mother of the Gods: Goddess of Power and Protector of Cities, *Numen* 59/1, 2012, pp. 32–67.

Bohak 2011: Gideon Bohak, s. v. Enoch, Books of, in: Adele Berlin, ed., *The Oxford Dictionary of the Jewish Religion*. Second Edition. New York; Oxford: Oxford University Press, 2011.

Böhling 1942: Luise Böhling, s. v. Blumen, Blumenmalerei, Blumenstück, *Reallexikon zur deutschen Kunstgeschichte* 2, 1942, coll. 925–942.

Böhling 1988: Luise Böhling, s. v. Blumen, *Marienlexikon* 1, 1988, pp. 510−513.

Böhm 1976: Barbara Böhm, s. v. Theresia (Teresa) (von Jesus) von Ávila, Mystikerin, OCD, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 8, 1976, coll. 463−468.

Böhmer 1964: Franz Böhmer, Kybele in Rom. Die Geschichte ihres Kultes als politisches Phänomen, *Mitteilungen des Deutschen Archäologischen Instituts. Römische Abteilung* 71, 1964, 130–151.

Boisacq 1916: Émile Boisacq, *Dictionnaire étymologique de la langue grecque. Étudiée dans ses rapports avec les autres langues indo-européennes.* Heidelberg; Paris: Carl Winter's Universitätsbuchhandlung; Librairie C. Klincksieck, 1916.

Boissard–Bry 1593: Ianus Iacobus Boissard, *Iani Iacobi Boisardi Vesuntini Emblematum liber*. Ipsa emblemata ab Auctore delineata: a Theodoro de Bry sculpta, & nunc recens in lucem edita. Francofurti ad Moenum: [Theodor de Bry], MDXCIII (1593).

Boll–Bezold–Gundel 1966: Franz Boll, Carl Bezold, Wilhelm Gundel, *Sternglaube und Sterndeutung. Die Geschichte und das Wesen der Astrologie*. Stuttgart: B. G. Teubner, 1966.

Boll–Gundel 1924−1937: Franz Boll†, Wilhelm Gundel, s. v. Sternbilder, Sternglaube und Sternsymbolik, *Ausführliches Lexikon der griechischen und römischen Mythologie* 6, 1924−1937, coll. 867–1071.

Bombelli 1792: Pietro Bombelli, *Raccolta delle Immagini della Beatissima Vergine ornate della Corona d'oro dal Reverendissimo Capitolo di S. Pietro Con una breve ed esata notizia di ciascuna Immagine*. Data in luce da Pietro Bombelli Incisore. 4 tomi. Roma: Stamperia Salomoni, 1792.

Bömer 1964: Franz Bömer, Kybele in Rom. Die Geschichte ihres Kultes als politisches Phänomen, *Mitteilungen des Deutschen Archäologischen Instituts. Römische Abteilung* 71, 1964, pp. 130−151.

Bonaventura 1600: Bonaventura, *Psalterium B. Mariae Virginis a S. Bonaventura editum. Additis aliis S. Bernardi precationibus piis.* S.l.; [ca. 1600].

Bonaventura 2020: Bonaventura, *Drevo življenja = Lignum vitae*. Spremna študija, prevod in opombe Jan Dominik Bogataj. Ljubljana: Brat Frančišek, 2020 (Pergamenti; 2).

Bonci 2004: Paolo Bonci, *Madonne coronate in Italia e nel mondo: nel 3. centenario dell'incoronazione di Maria SS.ma delle Grazie di San Giovanni Valdarno*. Fiesole (Firenze), San Giovanni Valdarno: Servizio editotiale fiesolano, 2004.

Bonin 2011: Zdenka Bonin, *Bratovščine v severozahodni Istri v obdobju Beneške republike*. Koper: Pokrajinski arhiv, 2011.

Bonnin 1984: Jacques Bonnin, *L'eau dans l'antiquité: l'hydraulique avant notre ère.* Préface de Maurice Daumas. Paris: Eyrolles, 1984.

Borchert 1896: Gottlob Leberecht Otto Borchert, »Der Gottesname Jahwe Zebaoth.« *Theologische Studien und Kritiken* 69, 4, 1896, pp. 619–642.

Borchert 1962: Rudolf Borchert, s. v. Abigail, *Biblisch-historisches Handwörterbuch* 1, 1962, col. 12.

Borgeaud 1996: Philippe Borgeaud, *La Mère des dieux. De Cybèle à la Vierge Marie*. Paris: Le Seuil, 1996.

Borowski 2006: Oded Borowski, s. v. Animals of the Bible, *The New Interpreter's Dictionary of the Bible* 1, 2006, pp. 158–164.

Bosch 1702: Jacob Bosch, *Symbolographia sive de arte symbolica sermones septem.* Auctore R. P. Jacobo Boschio e Societate Jesu … Augustae Vindelicorum & Dilingae: apud Joannem Casparum Bencard, MDCCII (1702).

Botterweck 1974: G. Johannes Botterweck, s. v. *ʾᵃrî* lion, *Theological Dictionary of the Old Testament* 1, 1974, pp. 374–388.

Botterweck 1975: G. Johannes Botterweck, s. v. *bᵉhēmāh [bᵉhēmâ]* beast, Behemoth, *Theological Dictionary of the Old Testament* 2, 1975, pp. 6–20.

Botterweck–von Soden 1990: G. Johannes Botterweck, Wolfram Theodor Hermann Freiherr von Soden, s. v. *yônâ, tôr, gôzāl, yemîmâ* dove, *Theological Dictionary of the Old Testament* 6, 1990, pp. 32–40.

Bouché-Leclercq 1871: Auguste Bouché-Leclercq, *Les pontifes de l'ancienne Rome. Étude historique sur les institutions religieuses de Rome*. Par −. Paris: Librairie A. Franck, 1871.

Bouché-Leclercq 1899 (2014): Auguste Bouché-Leclercq, *L'astrologie grecque*. Paris: Ernest Leroux, 1899. Cambridge University Press, 2014 (Cambridge Library Collection).

Boudet–Coulon–Faure–Véronèse 2022: Jean-Patrice Boudet, Jean-Charles Coulon, Philippe Faure, Julien Véronèse, *Le roi Salomon au Moyen Age. Savoirs et représentations*. Turnhout: Brepols, 2022 (Bibliothèque d'histoire culturelle du Moyen Âge; 22).

Bouix 1862: Marius Dominique Bouix, *Tractatus de capitulis*. Auctore D. Bouix. Editio secunda ab ipsomet auctore recognita. Parisiis: Lugduni: fratres Perisse, 1862.

Bourassé 1862–1866: Jean Jacques Bourassé, *Summa aurea de laudibus beatissimae virginis Mariae, Dei genitricis sine labe conceptae, omnia que de gloriosissima virgine Maria deipara scripta [...] necnon monumenta hagiographica*. 13 vols.: v. 1. *Historia Mariana*; v. 2. *Historia Mariana. Biblia Mariana*; v. 3. *Mundus Marianus. Liturgia Mariana*; v. 4. *Liturgia Mariana. Cultus Marianus*; v. 5–7. *Pietas Mariana. Theologia Mariana*; v. 8. *Theologia Mariana. Polemicae Marianae*; v. 9. *Polemicae Marianae. Paranaetica Mariana. Polyanthea Mariana* (1866); v. 10. *Polyanthea Mariana. Familia Mariana* (1862); v. 11. *Familia Mariana. Ordines Mariani. Confraternitates et congregationes Marianae. Regna, provinciae, oppida. Peregrationes Marianae*; v. 12. *Peregrationes Marianae. Miranda Mariana*; v. 13. *Litaniae Lauretanae. Apostoli Mariani. Magnificat. Carmina. Indices*. Lutetiae Parisiorum: J.-P. Migne, 1862–1866.

Bousset 2011: Wilhelm Bousset, *Hauptprobleme der Gnosis*. Neudruck der 1. Auflage von 1907. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2011 (Forschungen zur Religion und Literatur des AT und NT; 10).

Boval 1946: Marcel Boval, *Les Litanies de Lorette. Histoire, symbolisme, richesses doctrinales*. Charleroi; Paris: Éditions J. Dupuis, 1946.

Bovon 1989: François Bovon, *Das Evangelium nach Lukas. 1. Teilband: Lk 1,1−9,50*. Zürich; Neukitschen-Vluyn: Benziger Verlag AG, Neukirchener Verlag des Erziehungsvereins GmbH, 1989 (Evangelisch-Katholischer Kommentar zum Neuen Testament; 3,1).

Bowen 2001: Nancy Bowen, The Quest for the Historical Gĕbîrâ, *Catholic Biblical Quarterly* 64, 2001, pp. 597–618.

Boyarin 1993: Daniel Boyarin, *Carnal Israel: Reading Sex in Talmudic Culture*. Berkeley: University of California Press, 1993.

Bozzi 1965: Carlo Luigi Bozzi, *Gorizia e la Provincia Isontina. Storia – Arte – Cultura con cinque itinerari turistici*. Gorizia: Ente Provinciale per il Turismo, 1965.

Braegelmann 1942: Athanasius Braegelmann, *The Life and Writings of St. Ildefonsus*. Washington: The Catholic University of America Press, 1942 (Studies in Medieval History, New Series; 4).

Brakmann 1994: Heinzgerd Brakmann, s. v. Brunnen, *Lexikon für Theologie und Kirche* 2, 1994, coll. 727−728.

Brancati 1978: Mario Brancati, *L'organizzatione scolastica nella Contea principesca di Gorizia e Gradisca dal 1615 al 1874*. Udine: Grillo, 1978.

Brandenburg 2013: Hugo Brandenburg, *Die fruhchristlichen Kirchen in Rom. Vom 4. bis zum 7. Jahrhundert. Der Beginn der abendländischen Kirchenbaukunst*. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 2013.

Brandenburg 2021: Hugo Brandenburg, *Le prime chiese di Roma. IV–VII secolo*. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 2021. Città del Vaticano; Milano: Libreria Edictrice Vaticana; Jaca Book, 2021.

Brandscheidt 1997: Renate Brandscheidt, s. v. Lebensbaum, *Lexikon für Theologie und Kirche* 6, 1997, coll. 724–725.

Bratina Zuljan 1993: Irena Bratina Zuljan et al., *Monte Santo presso Gorizia*. Fotografie Rafael Podobnik; testo Irena Bratina Zuljan; valutazione storico-artistica Nace Šumi; traduzione dall'originale sloveno Leopold Verbovšek; raccolta delle fonti storiche Vlasta Tul e Jurij Rosa. Prefazione Metod Pirih. [Ljubljana; Nova Gorica; Monte Santo]: Jutro, 1993.

Bratschkova 1939: Maria Bratschkova, Die Muschel in der antiken Kunst, *Bulletin de l'Institut Archéologique Bulgare*, 12, 1939, p. 1–131.

Bratuž 2013 (1983): Lojzka Bratuž, s. v. Lovrenčič, Jože (1890–1952), *Slovenska biografija*, SAZU, ZRC SAZU, 2013.
http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi334949/#primorski-slovenski-biografski-leksikon (29. 10. 2024)

Braubach 1963−1965: Max Braubach, *Prinz Eugen von Savoyen. Eine Biographie*. 5 Bände. Band I: *Aufstieg*, 1963; Band II: *Der Feldherr*, 1964; Band III: *Zum Gipfel des Ruhmes*, 1964; IV: *Der Staatsmann*, 1965; Band V: *Mensch und Schicksal*, 1965. Wien: Verlag für Geschichte und Politik, 1963−1965.

Braubach 1977: Max Braubach, s. v. Karl VI., Kaiser, *Neue deutsche Biographie* 11, 1977, pp. 211–218.

Braudel 1995 (1972): Fernand Braudel, *The Mediterranean and the Mediterranean World in the Age of Philip II*. Translated from the French by Siân Reynold. 2 vols. Berkeley; London: University of California, 1995 (cop. 1972).

Braun 1912: Joseph Braun, *Handbuch der Paramentik*. Von −. Freiburg im Breisgau: Herdersche Verlagshandlung, 1912.

Braun 1924a: Joseph Braun, *Die liturgische Paramente in Gegenwart und Vergangenheit*. 2., verbesserte Auflage. Freiburg im Breisgau: Herder, 1924.

Braun 1924b: Joseph Braun, *Der christliche Altar in seiner geschichtlichen Entwicklung.* 2 Bände. Erster Band: *Arten. Bestandteile. Altargrab. Weihe. Symbolik.* Zweiter Band: *Die Ausstattung des Altares. Antependien. Velen. Leuchterbank. Stufen. Ciborium und Baldachin. Retabel. Reliquien- und Sakramentaltar. Altarschranken.* München: Alte Meister Guenter Koch & Co., 1924.

Braun 1927: Joseph Braun, s. v. Altar (A. In der katholischen Kirche), *Reallexikon zur deutschen Kunstgeschichte* 1, 1937, coll. 412–429.

Braun 1933: Joseph Braun, s. v. Agnus Dei, *Reallexikon zur deutschen Kunstgeschichte* 1, 1933, coll. 212–216.

Braun 1934: Joseph Braun, s. v. Altarbaldachin, *Reallexikon zur deutschen Kunstgeschichte* 1, 1934, coll. 465–469.

Braun 1941: Joseph Braun, s. v. Bischofsstab (und Abtsstab), *Reallexikon zur deutschen Kunstgeschichte* 2, 1941, coll. 792–808.

Braun 1943: Joseph Braun, *Tracht und Attribute der Heiligen in der deutschen Kunst*. Stuttgart: J. B. Metzlersche Verlagsbuchhandlung, 1943.

Braun 2010: Dieter Braun, s. v. Lorbeer, *Reallexikon für Antike und Christentum* 23, 2010, coll. 453–471.

Braunfels 1954: Wolfgang Braunfels, *Die heilige Dreifaltigkeit*. Düsseldorf: Schwann, 1954 (Lukas-Bücherei zur christlichen Ikonographie; 6).

Braunfels 1968: Wolfgang Braunfels, s. v. Dreifaltigkeit, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 1, 1968, coll. 525–538.

Braunfels 1972: Sigrid Braunfels, s. v. Stein, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 4, 1972, coll. 210–212.

Braunfels 1974: Sigrid Braunfels, s. v. Georg Erzmart., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 6, 1974, coll. 365–390.

Braunfels 1976a: Wolfgang Braunfels, s. v. Petrus Apostel, Bischof von Rom 1 Pp., Mart., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 8, 1976, coll. 158–174.

Braunfels 1976b: Wolfgang Braunfels, s. v. Zenobius von Florenz Bisch., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 8, 1976, coll. 639–640.

Braun–Radbruch 1947: Joseph Braun, Gustav Radbruch, s. v. Buch (Buchrolle) als Attribut, *Reallexikon zur deutschen Kunstgeschichte* 2, 1947, coll. 1339–1343.

Braun–Schmitt 1937: Joseph Braun, Otto Schmitt, s. v. Baldachin, *Reallexikon zur deutschen Kunstgeschichte*, 1, 1937, coll. 1389–1402.

Brau–Weaver–Edmands 1980: Jean Louis Brau, Helen Weaver, Allan Edmands, *Larousse Encyclopedia of Astrology*. New York; London etc.: McGraw-Hill Book Company, 1980.

Bravar 1976: Grazia Bravar, Il castello di Duino, *Antichità Altoadriatiche. Studi Monfalconesi e Duinati* 10, 1976, pp. 97–110.

Brayford 2007: Susan Brayford, *Genesis*. Leiden; Boston: Brill, 2007 (Septuagint Commentary Series).

Brecelj 1983a: Marijan Brecelj, *Frančiškanski samostan Kostanjevica v Novi Gorici*. [Nova Gorica]: Frančiškanski samostan na Kostanjevici, 1983.

Brecelj 1983b: Marijan Brecelj, ed., *Slovenci ob Soči med Brdi in Jadranom*. Celje: Mohorjeva družba, 1983.

Brecelj 1987: Marijan Brecelj, *Frančiškanski samostan Kostanjevica v Novi Gorici*. [2., dopolnjena in popravljena izd.] [Nova Gorica]: Frančiškanski samostan na Kostanjevici, 1983 (Sakralni spomeniki Primorske; 103).

Brecelj 1989: Marijan Brecelj, *Frančiškanski samostan Kostanjevica v Novi Gorici*. 3., pomnožena in popravljena izdaja. [Nova Gorica]: Frančiškanski samostan na Kostanjevici, 1983 (Sakralni spomeniki Primorske; 103).

Brecelj 2013 (1990): Aleš Brecelj s. v. Torre Vasassina della (Thurn, Torriani), *Slovenska biografija*, SAZU, ZRC SAZU, 2013.
http://www.slovenska-biografija.si/rodbina/sbi698945/#primorski-slovenski-biografski-leksikon (28. 8. 2023)

Bréhier 1918: Louis Bréhier, *L'art chrétien. Son développement iconographique des origines a nos jours.* Paris: H. Laurens, 1918.

Breiner 1987: Lawrence A. Breiner, The Basilisk, in: Malcolm South, ed., *Mythical and Fabulous Creatures: A Sourcebook and Research Guide*. Westport, Connecticut: Greenwood Press, pp. 113−122.

Brekelmans 1965: Antonius J. Brekelmans, *Märtyrerkranz. Eine symbolgeschichtliche Untersuchung im frühchristlichen Schrifttum.* Roma: Libreria Editrice dell'Universita Gregoriana, 1965 (Analecta Gregoriana, Series Facultatis Historiae Ecclesiasticae, Sectio B; 25).

Bremmer–Doole–Karmann–Nicklas–Repschinski 2020: Jan N. Bremmer, J. Andrew Doole, Thomas R. Karmann, Tobias Nicklas, Boris Repschinski, eds., *The Protevangelium of James*. Leuven; Paris; Bristol: Peeters, 2020 (Studies on Early Christian Apocrypha; 16).

Brendel 1875: Richard Brendel, *Die Schlacht am weissen Berge bei Prag, den 8. November 1620*. Halle: Gesenius, 1875.

Brendenstein–Mayrhofer 1964: Wilhelm Brandenstein, Manfred Mayrhofer, *Handbuch des Altpersischen*. Wiesbaden: Otto Harrassowitz 1964.

Brenk 1972: Beat Brenk, s. v. Teufel, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 4, 1972, coll. 295–300.

Brenner 1994: Athalya Brenner, ed., *A Feminist Companion to Samuel and Kings*. Sheffield: Sheffield Academic Press, 1994 (The Feminist Companion to the Bible; 5).

Brenner 1995: Athalya Brenner, ed., *A Feminist Companion to Ester, Judith and Susanna*. Sheffield: Sheffield Academic Press, 1995 (The Feminist Companion to the Bible; 7).

Brentjes 1963: Burchard Brentjes, *Wildtier und Haustier ım Alten Orient*. Berlin: Akademie-Verlag, 1963 (Lebendiges Altertum. Populäre Schriftenreihe für Altertumswissenschaft; 11).

Bressan 2003: Marianna Bressan, I ninfei, in: Patrizia Basso, Francesca Ghedini, ed., *Subterraneae domus. Ambienti residenziali e di servizio nell' edilizia privata romana.* Caselle di Sommacampagna (Verona): Cierre Edizioni 2003 (Sottosuolo nel mondo antico; 4), pp. 237–301.

Bretschneider 1996: Wolfgang Bretschneider, s. v. Marianische Antiphonen. II. Musikalisch, *Lexikon für Theologie und Kirche* 6, 1996, coll. 1357–1359.

Bretschneider 2022: Joachim Bretschneider, s. v. Altar/s, in: Berlejung 2022, coll. 18–29.

Brettler 2009: Marc Zvi Brettler, s. v. Scepter, *The New Interpreter's Dictionary of the Bible* 5, 2009, p. 124.

Breuer 1995: Dieter Breuer, *Religion und Religiosität im Zeitalter des Barock*. Vorträge und Referate gehalten anlässlich des 7. Jahrestreffens des „Wolfenbütteler Arbeitskreises für Barockforschung" in der Herzog August Bibliothek Wolfenbüttel vom 22. bis 25. August 1991. Hrsg. von Dieter Breuer; in Verbindung mit Barbara Becker-Cantarino, Heinz Schilling und Walter Sparn. 2 Bde. Wiesbaden: Harrasowitz, 1995 (Wolfenbütteler Arbeiten zur Barockforschung; 25).

Briant 1996: Pierre Briant, *Histoire de l'empire perse. De Cyrus à Alexandre.* Paris: Fayard, 1996.

Briant 2002: Pierre Briant, *From Cyrus to Alexander. A History of the Persian Empire*. Translated by Peter T. Daniels. Winona Lake, Indiana: Eisenbrauns, 2002.

Brigljević 1995: Ksenija Brigljević, The Cistercian Monastery and the Medieval Urban Development of Zagreb, *Annual of Medieval Studies at the CEU* 1 (1993–1994), 1995, pp. 100–107.

Bringmann 2005: Klaus Bringmann, *Geschichte der Juden im Altertum. Vom babylonischen Exil bis zur arabischen Eroberung*. Stuttgart: Klett-Cotta, 2005.

Brock 1992: Sebastian Brock, *The Luminous Eye. The Spiritual Vision of Saint Ephrem*. Kalamazoo, Michigan: Cistercian Publications, 1992 (Cistercian studies series; 124).

Brock 1999: Sebastian P. Brock, *From Ephrem to Romanos: Interactions between Syriac and Greek in Late Antiquity*. Aldershot: Ashgate, 1999 (Collected studies series; 664).

Brock 2004: Sebastian P. Brock, Ephrem and the Syriac tradition, in: Frances Young, Lewis Ayres, Andrew Louth, eds., *The Cambridge History of Early Christian Literature*. Cambridge: Cambridge University Press, 2004, pp. 362–372.

Brock 2020: Sebastian P. Brock, *Singer of the Word of God. Ephrem the Syrian and his Significance in Late Antiquity*. River Road, Piscataway: Gorgias Press, 2020 (Sebastianyotho; 1).

Brodersen 2006 (1996): Kai Brodersen, *Die sieben Weltwunder. Legendare Kunst- und Bauwerke der Antike*. 7. Auflage. München: Verlag C.H. Beck, 2006 (1996) (C. H. Beck Wissen; Beck'sche Reihe; 2029).

Broer 1978: Ingo Broer, s. v. ἐλαία, ας, ἡ *elaia* Ölbaum, Frucht des Ölbaumes: Olive, *Exegetisches Wörterbuch zum Neuen Testament* 1, 1980, coll. 1034–1035.

Brooke 1970: *The Writings of Leo, Rufino and Angelo, Companions of St Francis. Scripta Leonis, Rufini et Angeli Sociorum S. Francisci.* Edited and translated by Rosalind B. Brooke. Oxford: Clarendon Press, 1970.

Brosse 2001: Jacques Brosse, *Mythologie der Bäume*. Düsseldorf: Patmos, 2001.

Brouette 1982: Emile Brouette, s. v. Dionysius der Kartäuser (1402/03–1471), *Theologische Realenzyklopädie* 9, 1982, pp. 4–6.

Brown 1993: Raymond E. Brown, *The Birth of the Messiah: A Commentary on the Infancy Narratives in the Gospels of Matthew and Luke*. New York; London; Toronto; Sydney; Auckland: Dubleday, 1993 (The Anchor Yale Bible Reference Library).

Brown 1998: Patricia Brown, *The Role and Symbolism of the Dragon in Vernacular Saints' Legends.* Thesis. Birmingham: [School of English; Faculty of Arts; The University od Birmingham], 1998.

Browning 1995: Reed Browning, *The War of the Austrian Succession*. New York: St. Martin's Griffin, 1995.

Brubaker 1989: Leslie Brubaker, s. v. Fountain of Life, *Dictionary of the Middle Ages* 5, 1989, p. 149.

Brubaker–Cunningham 2016: Leslie Brubaker, Mary B. Cunningham, eds., *The Cult of the Mother of God in Byzantium. Texts and Images*. London; New York: Routledge, 2016 (Birmingham Byzantine and Ottoman Studies).

Bruchmann 1893 (1965): Karl Friedrich Heinrich Bruchmann, *Epitheta deorum quae apud poetas graecos leguntur*. Lipsiae: in aedibus B. G. Teubneri, 1893, in: Wilhelm Heinrich Roscher, *Ausführliches Lexikon der griechischen und römischen Mythologie. VII: Supplementbänd 1*. Reprografischer Nachdruck der Ausgabe Leipzig 1893. Hildesheim: Georg Olms Verlagsbuchhandlung, 1965 (Ausführliches Lexikon der griechischen und römischen Mythologie; 7.1).

Brueggemann 2000: Walter Brueggemann, *1 & 2 Kings. A Commentary*. Macon, Georgia: Smyth & Helwys Publishing, 2000 (Smyth & Helwys Bible Commentary).

Brueggemann–Bellinger 2014: Walter Brueggemann, William H. Bellinger, *Psalms*. Cambridge; New York: Cambridge University Press, 2014 (New Cambridge Bible Commentary).

Brumat 1924: Miroslav Brumat, *Na Sv. Goro!* Spisal Dr. Miroslav Brumat. Gorica: Katoliško Tiskovno Društvo, 1924.

Brunelli 2018: Giampiero Brunelli, s. v. Sforza, Alessandro, in: *Dizionario Biografico degli Italiani* 92 (2018)
http://www.treccani.it/enciclopedia/alessandro-sforza_res-9cf52b83-0462-11e9-9f01-00271042e8d9_(Dizionario-Biografico)) (12. 3. 2022)

Brünenberg-Busswolder 2006a: Esther Brünenberg-Bußwolder, s. v. Ester / Esterbuch, in: WiBiLex (andere Schreibweise: Esther; Estherbuch) (erstellt: Dezember 2006)
https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/ester-esterbuch
https://bibelwissenschaft.de/stichwort/17832/ (16. 9. 2023)

Brünenberg-Busswolder 2006b: Esther Brünenberg-Bußwolder, s. v. Waschti, in: WiBiLex (erstellt: Dezember 2006)
https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/waschti
https://bibelwissenschaft.de/stichwort/34563/ (15. 9. 2023)

Brunner 1980: Hellmut Brunner, s. v. König–Gott–Verhältnis, *Lexikon der Ägyptologie* 3, 1980, coll. 461–464.

Brunner 1988: Jean-Josef Brunner, *Der Schlüssel im Wandel der Zeit*. Bern; Stuttgart: Haupt, 1988.

Brunner 2005: Bernd Brunner, *Eine kurze Geschichte der Bären.* Berlin: Claassen, 2005.

Brunner 2010: Bernd Brunner, *Bär und Mensch. Die Geschichte einer Beziehung.* Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 2010.

Brunner-Traut 1975: Emma Brunner-Traut, s. v. Adler, *Lexikon der Ägyptologie* 1, 1975, coll. 64–65.

Brütsch 1970: Charles Brütsch, *Die Offenbarung Jesu Christi. Johannes-Apokalypse. 1. Band: Kapitel 1–10*. 2., vollständig überarbeitete Auflage. Zürich: Zwingli Verlag, 1970.

Bruun 1991: Christer Bruun, *The Water Supply of Ancient Rome: A Study of Roman Imperial Administration*. Helsinki: Societas scientiarum Fennica, 1991 (Commentationes humanarum litterarum; 93).

Bruun–Edmondson 2014: Christer Bruun, Jonathan Edmondson, *The Oxford Handbook of Roman Epigraphy*. Oxford; New York: Oxford University Press, 2014.

Buchholz 1988: Joachim Buchholz, *Die Ältesten Israels im Deuteronomium*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1988.

Buchwald 1904/1905: Max Buchwald, Die Leuchtthürme des Alterthums, *Prometheus. Illustrirte Wochenschrift über die Fortschritte der angewandten Naturwissenschaften* 16/815, 1904/1905, pp. 550–554; 16/816, pp. 566–571.

Budde 1901: Karl Budde, Die ursprüngliche Bedeutung der Lade Jahwe's, *Zeitschrift für die Alttestamentliche Wissenschaft* 21, 1901, pp. 193–197.

Buder 1751: Christian Gottlieb Buder, *Repertorivm Reale Pragmaticvm Ivris Pvblici Et Fevdalis Imperii Romano-Germanici, Oder des Heil. Röm. Reichs Staats- und Lehn-Recht:* zugleich ... eine ... Bibliotheca Iuris Publici Et Feudalis mit einer Vorrede Christian Gottlieb Buders. Jena: Cuno, 1751.

Bullarium 1745: Carolus Cocquelinus (Charles Cocquelin), *Bullarum, privilegiorum ac diplomatum Romanorum Pontificum amplissima collectio*, *Cui accessere Pontificum omnium Vitae, Notae, & Indices opportuni*. Opera et studi Caroli Cocquelines. Tomus quartus. Pars Prima. *Ab Hadriano VI. ad Paulum IV. scilicet ab Anno 1521. ad 1559.* Romae: Typis, et Sumptibus Hieronymi Mainardi, MDCCXLV (1745).

Bulst 1976: Wolfger A. Bulst, s. v. Samson, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 4, 1972, coll. 30–38.

Bungus 1599, 1983: Petrus Bungus, *Petri Bungi Bergomatis Numerorum mysteria. Opus maximarum rerum doctrina, et copia refertum …* Bergomi: Typis Comini Venturae, 1599. Ponatis: Bungus 1983: Petrus Bungus, *Numerorum mysteria.* Herasgegeben von Ulrich Ernst. Hildesheim; Zürich; New York: Georg Olms Verlag, 1983.

Buntak 1936: Franjo Buntak, Župna crkva sv. Marije u Zagrebu, *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu* 17/1, 1936, pp. 37–109.

Burchard 1993: Christoph Burchard, ed., *Armenia and the Bible*. Papers Presented to the International Symposium Held at Heidelberg, July 16–19, 1990. Atlanta, Georgia: Scholars Press, 1993 (University of Pennsylvania Armenian texts and studies; 12).

Burchi 1964: Pietro Burchi, s. v. Cordula, compagna di s. Orsola, santa, martire, *Bibliotheca Sanctorum* 4, 1964, coll. 176.

Burger 1937: Lili Burger, *Die Himmelskönigin der Apokalypse in der Kunst des Mittelalters*. Berlin, Junker & Dünnhaupt Verlag 1937 (Neue Deutsche Forschungen; 132; Abteilung Kunstwissenschaft und Kunstgeschichte; 2).

Burkert 1990: Walter Burkert, *Antike Mysterien. Funktionen und Gehalt.* München: C. H. Beck, 1990.

Burkert 2011: Walter Burkert, *Griechische Religion der archaischen und klassischen Epoche*. 2. Auflage. Stuttgart: W. Kohlhammer, 1977 (Die Religionen der Menschheit; 15).

Burn 1926: Andrew Ewbank Burn, D.D., *The Hymn Te Deum and Its Author*. London: Faith Press, 1926.

Burney–Lang 2001: Charles Allen Burney, David Marshall Lang, *The Peoples of the Hills: Ancient Ararat and Caucasus.* London: Phoenix Press, 2001 (History of civilization).

Burton 1996: Paul J. Burton, The Summoning of the Magna Mater to Rome (205 B.C.), *Historia: Zeitschrift für Alte Geschichte* 45/1, 1996, pp. 36–63.

Bury 1911 (1958): John Bagnell Bury, *The Imperial Administrative System in the Ninth Century.* With a revised text of Kletorologion of Philotheos. London: British Academy, Oxford University Press, 1911; ponatis: New York, Burt Franklin, 1958.

Bury–Cook–Adcock 1964: John Bagnell Bury, Stanley Arthur Cook, Frank E. Adcock, *The Cambridge Ancient History. Volume IV: The Persian Empire and the West.* Cambridge: Cambridge University Press, 1964.

Busch 1996: Peter Busch, *Der gefallene Drache. Mythenexegese am Beispiel von Apokalypse 12*. Tübingen; Basel: Francke Verlag, 1996 (Texte und Arbeiten zum Nneutestamentlichen Zeitalter; 19).

Busch 2011: Jörg W. Busch, *Die Herrschaften der Karolinger 714–911*. München: Oldenbourg, 2011.

Bush 1996: Frederic W. Bush, *Ruth-Esther*. Grand Rapis, Michigan: Zondervan 1996 (Word Biblical Commentary; 9).

Busink 1970–1980: Theodor A. Busink, *Der Tempel von Jerusalem von Salomo bis Herodes. Eine archäologisch-historische Studie unter Berücksichtigung des westsemitischen Tempelbaus.* Bd. 1: *Der Tempel Salomos*; Bd. 2: *Von Ezechiel bis Middot.* Leiden: E. J. Brill, 1970 (I), 1980 (II) (Nederlands Instituut voor het Nabije Oosten; Studia Francisci Scholten memoriae dicata; 3).

Butler 1902: Alfred Joshua Butler, *The Arab Conquest of Egypt and the Last Thirty Years of the Roman Dominion*. Oxford: Oxford University Press, 1902.

Butler 1956: Alban Butler, *Butler's lives of the saints*. 4 vols.: Vol. 1: *January, February, March*; Vol. 2: *April, May, June*; Vol. 3: *July, August, September*; Vol. 4: *October, November, December*. Complete ed. Edited, revised and supplemented by Herbert Thurston and Donald Attwater. New York: P. J. Kenedy & Sons, 1956.

Butler 2009 (2017): Trent C. Butler, *Judges*. ePub Edition November 2017. Grand Rapids, Michigan: Zondervan 2009 (2017) (Word Biblical Commentary; 8).

Butting 1998: Klara Butting, Das Buch Esther. Vom Widerstand gegen Antisemitismus und Sexismus, in: Luise Schottro, Marie-Theres Wacker, Hrsg., *Kompendium Feministische Bibelauslegung*. Gütersloh: Chr. Kaiser, Gütersloher Verlagshaus, 1998.

Büttner 2014: Nils Büttner, *Einführung in die frühneuzeitliche Ikonographie*. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 2014.

Büttner–Gottdang 2006: Frank Büttner, Andrea Gottdang, *Einführung in die Ikonographie. Wege zur Deutung von Bildinhalten*. München: C. H. Beck, 2006.

Butzer 1977: Karl W. Butzer, s. v. Hirsch, *Lexikon der Ägyptologie* 2, 1977, col. 1220.

Butzer–Jacob 2021: Günter Butzer, Joachim Jacob, Hrsg., *Metzler Lexikon literarischer Symbole*. 3. Auflage. Stuttgart: Verlag J. B. Metzler, 2012.

Caduff 1986: Gian Andrea Caduff, *Antike Sintflutsagen*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1986 (Hypomnemata. Untersuchungen zur Antike und zu ihrem Nachleben; 82).

Cagin 1906: Paul Cagin, *Te Deum ou illatio? Contribution à l'histoire de l'euchologie latine à propos des origines du Te Deum*. Solesmes (Abbaye de Solesme); Oxford; Berlin etc., 1906 (Scriptorium Solesmense, L'Euchologie latine étudiée dans la tradition de ses formules et de ses formulaires; 1,1).

Cagnat 1914: René Cagnat, *Cours d'épigraphie latine*. Troisième édition. Paris: Thorin et fils, 1898.

Cagnat 1927: René Cagnat, *Carthage, Timgad, Tébessa et Les Villes antiques de l'Afrique du Nord*. Par –. Troisième édition. Paris: Librairie Renouard, H. Laurens, éditeur, 1927.

Calabuig 1981: Ignacio M. Calabuig, Significato e valore del nuovo «Ordo coronandi imaginem beatae Mariae Virginis», *Notitiae* 17, 1981, pp. 268–324.

Calahan 1952: Harold Augustine Calahan, *The Sky and The Sailor: A History of Celestial Navigation*. New York: Harper, 1952.

Calender 1704: *Kayserlicher Und Königlicher Wie auch Ertz-Hertzoglicher Und Dero Residentz-Stadt Wien Staats- und Stands- Calender / Auff das Jahr M.DCCIV.* Mit einem noch wie dergleichen gesehenen Schematismo geziehrt. Cum Privilegio Caesareo speciali. Wien in Oesterreich: Johann Baptist Schönwetter, 1704.

Caliò–Cardinali 1968: Giuseppe Caliò, Antonietta Cardinali, s. v. Paolo di Tebe, eremita, santo, *Bibliotheca Sanctorum* 10, 1968, coll. 269–280.

Camassa–Hild 2015: Giorgio Camassa, Friedrich Hild, s. v. Buch, *Der Neue Pauly* 2, 2015, coll. 809–816.

Camelot 1962: Pierre-Thomas Camelot, *Éphèse et Chalcédoine*. Paris: Éditions de l'Orante, 1962 (Histoire des conciles oecuméniques; 2).

Camerarius 1587 (2009): Joachim Camerarius d. J., Symbola et emblemata tam moralia quam sacra. Die handschriftlichen Embleme von 1587. Herausgegeben von Wolfgang Harms und Gilbert Heß. Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 2009 (Neudrucke deutscher Literaturwerke. Neue Folge; 54).

Camerarius 1677: Joachim Camerarius, *Symbolorum et emblematum centuriae quatuor, quarum prima stirpium, secunda animalium quadrupedium, tertia volatilium et insectium, quarta aquatilium et reptilium rariores proprietates Historias ac sententias memorabiles non paucas breviter exponit*. Moguntiae: Sumptibus Ludovici Bourgeat, MDCLXXVII (1677).

Cameron–Ward-Perkins–Whitby 2007: Averil Cameron, Bryan Ward-Perkins, Michael Whitby, eds., *The Cambridge Ancient History. Volume XIV: Late Antiquity: Empire and Successors, A.D. 425–600*. Fourth printing. Cambridge etc.: Cambridge University Press, 2007 (The Cambridge Ancient History; 14).

Cammarosano–De Vitt–Degrassi 1988: Paolo Cammarosano, Flavia De Vitt, Donata Degrassi, ed., *Storia della società friulana. Il medioevo*, Tavagnacco: Casamassima, 1988 (Storia della società friulana; 1).

Campailla 2005: Ettore Campailla, *Il castello di Duino: mille anni di storia*. Trieste: Fenice, 2005.

Campailla–Crozzoli 1996: Ettore Campailla, Gabriele Crozzoli, *Il Castello di Duino: dei principi della Torre e Tasso*. Testo di Ettore Campailla; fotografie di Gabriele Crozzoli. [Trieste]: MGS Press, 1996.

Canciani–Pettinato 1965: Fulvio Canciani, Giovanni Pettinato, Salomos Thron: philologische und archäologische Erwägungen, *Zeitschrift des Deutschen Palästina-Vereins* 81/1, 1965, pp. 86–108.

Cancik-Kirschbaum–Kahl–Wiesehöfer–Eder 2015: Eva Cancik-Kirschbaum, Jochem Kahl, Josef Wiesehöfer, Walter Eder, s. v. Herrscher, *Der Neue Pauly* 5, 2015, coll. 493–499.

Cannata–Vicini 1991: Roberto Cannata, Maria Lucrezia Vicini, *La Galleria di Palazzo Spada: genesi e storia di una collezione.* Roma: Edizioni d'Europa, 1993 (Palazzi e collezioni d'Europa).

Cansdale 1970: George Cansdale, *All the Animals of Bible Lands*. Foreword by John R. W. Stott. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1970.

Cantalamessa 1998: Raniero Cantalamessa, *Il canto dello Spirito. Meditazioni sul* Veni creator. Milano: Ancora, 1998.

Cantalamessa 1999: Raniero Cantalamessa, *Komm, Schöpfer Geist. Betrachtungen zum Hymnus Veni Creator Spiritus*. Vorwort Joseph Ratzinger, übers. Ingrid Stampa. Freiburg: Herder, 1999.

Cantimpratensis 1973: Thomas Cantimpratensis, *Liber de natura rerum*. Editio princeps secundum codices manuscriptos. Walter de Gruyter; Berlin; New York, 1973.

Cantrell 2011: O'Daniel Cantrell, *The Horsemen of Israel: Horses and Chariotry in Monarchic Israel (Ninth–Eight Centuries B. C. E.)*. Winona Lake, Indiana: Eisenbrauns, 2011 (History, Archaeology, and Culture of the Levant; 1).

Capelli 1952: Adriano Cappelli, *Cronologia, Cronografia E Calendario Perpetuo. Dal principio dell'Era Cristiana ai gorni nostri*. Milano: Ulrico Hoepli, 1952 (ponatis izdaje 1930).

Cappelletti 1851: Giuseppe Cappelletti, *Le chiese d'Italia della loro origine sino ai nostri giorni*. Venezia: g. Antonelli, 1851, VIII, pp. 779–821.

Cappelli 1999: Adriano Cappelli, *Lexicon abbreviaturarum = Dizionario di abbreviature latine ed italiane.* Usate nelle carte e codici specialmente del medio-evo … per cura di Adriano Cappelli. Sesta ed. corredata con 9 tavole fuori testo. Ristampa. Milano: Ulrico Hoepli, 1999 (Manuali Hoepli).

Capponi 2007: Niccolò Capponi, *Victory of the West. The Great Christian-Muslim Clash at the Battle of Lepanto*. London: Da Capo Press (Perseus Books Group), 2008.

Caprin 1892: Giuseppe Caprin, *Pianure friulane.* Seguito ai libri Marine istriane – Lagune di Grado. Trieste: Stabilimento Artistico Tipografico G. Caprin, 1892.

Capuder 1909: Kar(o)l Capuder, O luteranstvu na Goriškem, *Neunundfünfzigster Jahresbericht des k. k. Staatsgymnasiums in Görz.* Veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1909. Görz: Selbstverlag des k. k. Staatsgymnasiums, 1909, pp. 3–29.

Capuder 1910: Kar(o)l Capuder, O luteranstvu na Goriškem, *Sechzigster Jahresbericht des k. k. Staatsgymnasiums in Görz.* Veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1910. Görz: Selbstverlag des k. k. Staatsgymnasiums, 1910, pp. 3–38. Izide tudi kot separat.

Capuder 1926: Karel Capuder, s. v. Gruden, Josip Valentin (1869–1922), *Slovenska biografija*, SAZU, ZRC SAZU, 2013.
http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi218603/#slovenski-biografski-leksikon (3. 11. 2024)

Caquot 1978: André Caquot, s. v. *dᵉbhash [dᵉb̲aš]* honey, *Theological Dictionary of the Old Testament* 3, 1978, pp. 128–131.

Caquot 1980: André Caquot, s. v. *chālābh [ḥālāb̲]* milk, *Theological Dictionary of the Old Testament* 4, 1980, pp. 386–391.

Carcopino 1967: Jérôme Carcopino, *Daily Life in Ancient Rome: The People and the City at the Height of the Empire*. By −. Edited with bibliography and notes by Henry T. Rowell. Translated from the French by E. O. Lorimer. London: Penguin Books, 1967.

Cardella 1792–1797: Lorenzo Cardella, *Memorie storiche de' cardinali della Santa Romana Chiesa.* 9 vol. Rome: Stamperia Pagliarini, 1793.

Cardinali 1968: Antonietta Cardinali, s. v. Cristoforo, santo, martire in Licia, *Bibliotheca Sanctorum* 4, 1964, coll. 349−364.

Carelos idr. 1999: Pantelis Carelos, Christoph Daxelmüller, Josef Engemann, Gernot Kocher, Hans H. Lauer, Thomas Lentes, Bernhold Schmid, Rudolf Suntrup, s. v. Zahlensymbolik, Zahlenmystik, *Lexikon des Mittelalters* 9, 1999, coll. 443–457.

Carlier−Tinnefeld 2015: Pierre Carlier, Franz Tinnefeld, s. v. Basileus, *Der Neue Pauly* 2, 2015, coll. 462−470.

Carlson 1964: Rolf August Carlson, *David, the chosen King: A Traditio-Historical Approach to the Second Book of Samuel*. Translated by Eric J. Sharpe and Stanley Rudman. Stockholm; Göteborg; Uppsala: Almqvist & Wiksell, 1964.

Carlson 2014: Stephen C. Carlson, "For Sinai is a Mountain in Arabia": A Note on the Text of Gal 4,25, *Zeitschrift für die Neutestamentliche Wissenschaft und die Kunde der älteren Kirche* 1, 2014, pp. 80–101.

Carlson–Ringgren 1978: Rolf August Carlson Helmer Ringgren, s. v. *dāvidh [dāwid]* David, *Theological Dictionary of the Old Testament* 3, 1978, pp. 157–169.

Carmona Muela 1998: Juan Carmona Muela, *Iconografía cristiana. Guía básica para estudiantes*. Madrid: Istmo, 1998.

Carmona Muela 2003: Juan Carmona Muela, *Iconografía de los santos*. Madrid: Ediciones Istmo, 2003 (Colléction Fundamentos; 214).

Carnì 2008: Matteo Carnì, Il «sindaco apostolico» chierico in ambito francescano osservante tra autorità religiosa e governo episcopale. Un caso singolare a Isola di Capo Rizzuto nel 1709, *Angelicum* 85/4, 2008, pp. 1199–1217.

Caroli 2004: Ernesto Caroli, ed., *Fonti francescane. Nuova edizione. Scritti e biografie di san Francesco d'Assisi. Cronache e altre testimonianze del primo secolo francescano. Scritti e biografie di santa Chiara d'Assisi. Testi normativi dell'Ordine Francescano Secolare*. A cura di –. Padova: Editrici Francescane, Edizioni Messaggero, 2004.

Carroll 1992: Michael P. Carroll, *The Cult of the Virgin Mary: Psychological Origins*. Princeton: Princeton University Press, 1992.

Carroll 2000: Michael P. Carroll, *Theotokos: A Theological Encyclopedia of the Blessed Virgin Mary*. Eugene, Oregon: Wipf and Stock Publishers, 2000.

Carruthers 2008: Jo Carruthers, *Esther Through the Centuries*. Malden; Oxford; Carlton: Blackwell Publishing, 2008 (Blackwell Bible Commentaries).

Carter 1902: Jesse Benedict Carter, *Epitheta deorum quae apud poetas latinos leguntur*. Lipsiae: in aedibus B. G. Teubneri, 1902 (Ausführliches Lexikon der griechischen und römischen Mythologie 7.2).

Cäsar 1773: Aquilinus Julius Cäsar, *Annales Ducatus Styriae cum adjecta finitimarum provinciarum … historia … Tomus II. Res Styriae ab anno MCXCII. ad annum MCCCXXX. …* Graecii: typis haeredum Widmanstadii, 1773.

Cäsar 1788: Julius Aquilinus Cäsar, *Staat- und Kirchengeschichte des Herzogthum Steyermarks. Siebenter Band. Von der Regierung des Oesterreich-Habspurgischen Landesfürsten bis and den Tod Karls VI. römischen Kaisers, vom Jahre 1519 bis 1740*. Graz: J. G. Wiegand und Franz Ferstl, 1788.

Cascante 1958: Juan Maria Cascante Dávila, *Doctrina mariana de S. Ildefonso de Toledo*. Barcelona: Editorial Casulleras 1958 (Colectánea San Paciano; 5).

Casey–Meek 2016: Casey Sharp, Rusell Meek, s. v. Incense Altar I. Archaeology; II. Biblical Texts, *Encyclopedia of the Bible and its Reception* 12, 2016, coll. 1073–1075.

Cassel 1872: Paulus Cassel, *Der Schwan in Sage und Leben.* Eine Abhandlung von –. Dritte, vermehrte Ausgabe. Berlin: Verlag der Hofbuchhandlung von Paul Gerh. Heinersdorff, 1872.

Cassels 1967: Lavender Cassels, *The Struggle for the Ottoman Empire, 1717–1740*. New York: Thomas Y. Crowell Company, 1967.

Cassin 1981: Elena Cassin, Le roi et le lion, *Revue de l'histoire des religions* 198/4, 1981, pp. 355–401.

Casson 1986 (1971): Lionel Casson, *Ships and Seamanship in the Ancient World*. First Princeton Paperback. Princeton, New Yersey: Princeton University Press, 1986 (Princeton Legacy Library; 792).

Casson 2020: Lionel Casson, *The Ancient Mariners. Seafarers and Sea Fighters of the Mediterranean in Ancient Times.* Second Edition. Princeton: Princeton University Press, 2020.

Castelliz 1922: Francesco Castelliz, *Il santuario e la sacra effigie del Monte Santo di Gorizia. Ricordi di pace e di guerra 1544-1922 (con diverse incisioni nel testo)*. Udine: [s. n.] Tip. Gustavo Percotto & Figlio, 1922.

Causse 1998: Maurice Causse, Des sources primitives de la Légende des Trois Compagnons, *Collectanea Franciscana* 68, 1998, pp. 469–491.

Causse 2007: Maurice Causse, Études Franciscaines. La Légende des Trois Compagnons à la lumière des synopses, *Revue d'histoire et de philosophie religieuses* 87/3, 2007, pp. 301–322.

Cavalli a Cuneo 1741: Sigismundus Cavalli a Cuneo, *Orbis Seraphicus. Historia de provinciis in specie Ordinis Minorum S. P. Francisci. Opus Geographicum, Topographicum, & Chronologicum … per Sigismundum Cavalli a Cuneo, Ordinis Minorum Strict. Observ. Provinicae D. Thomae Apostoli in Pedemontio Exdif. & Excustodem, necnon Ordinis Chronologum descriptum.* Pars secunda, tomus quintus, dicatus Reverendissimo Patri P. Gajetano a Laurino … Augustae Taurinorum: Apud Alexandrum Franciscum Vimercatum Typographum, MDCCXLI.

Cavazza 1999: Silvano Cavazza, Una società nobiliare; trasformazioni, resistenze, conflitti, in: Cavazza–De Grassi 1999, pp. 211–228.

Cavazza 2004: Silvano Cavazza, *Da Ottone III a Massimiliano I. Gorizia e i conti die Gorizia nel Medioevo*. A cura di Silvano Cavazzo. Mariano del Friuli: Laguna, 2004.

Cavazza 2018: Silvano Cavazza, I primi decenni della contea asburgica di Gorizia, in: Silvano Cavazza, Paolo Iancis, ed., *Gorizia. Studi i ricerche per il LXXXIX convegno della deputazione di storia patria per il Friuli*. A cura di Silvano Cavazza e Paolo Iancis. Udine: Deputazione di Storia Patria per il Friuli, 2018, pp. 99–161.

Cavazza–De Grassi 1999: Silvano Cavazza, Marino De Grassi, eds., *Gorizia Barocca. Una città italiana nell'impero degli Asburgo*. Monfalcone (Go): Castello di Gorizia; Biblioteca Statale Isontina; Museo della Arcidiocesi di Gorizia, Edizioni della Laguna, 1999.

Cavazza–Porcedda 1998: Silvano Cavazza, Donatella Porcedda, Le contee di Gorizia e Gradisca al tempo di Marco d'Aviano, in: Arzaretti–Qualizza 1998, pp. 79–110.

Cazelles–Fabry 1998: Henri Cazelles, Heinz-Josef Fabry, s. v. *mōšeh* Mojzes, *Theological Dictionary of the Old Testament* 9, 1998, pp. 32–40.

Cej 2017: Ciril Metod Cej, *Tebi, milostna Svetogorska Kraljica: zgodovina božje poti na Sveti gori. Svetogorski Kraljici ob 300-letnici kronanja milostne podobe*. Nova Gorica: Branko, 2017.

Celletti 1961: Maria Chiara Celletti, s. v. Adelaide, imperatrice, santa, *Bibliotheca Sanctorum* 1, 1961, coll. 233–235.

Celletti 1963: Maria Chiara Celletti, s. v. Bertino, abate di Sithiu, santo, *Bibliotheca Sanctorum* 3, 1963, coll. 101–103.

Celletti 1964: Maria Chiara Celletti, s. v. Fina si San Gimignano, vergine, santa, *Bibliotheca Sanctorum* 5, 1964, coll. 810–814.

Celletti 1968: Maria Chiara Celletti, s. v. Nicola (Niccolò), vescovo di Mira, santo, *Bibliotheca Sanctorum* 9, 1967, coll. 923–948.

Ceming–Werlitz 2004: Katharina Ceming, Jürgen Werlitz, *Die verbotenen Evangelien. Apokryphe Schriften*. Wiesbaden: Marix Verlag GmbH, 2004.

Cerchiai 2010: Luca Cerchiai, *Gli antichi popoli della Campania. Archeologia e storia*. Roma: Carocci editore, 2010.

Cerchiari 1919–1921: Emmanuele Cerchiari, *Capellani Papae et Apostolicae Sedis Auditores causarum sacri palatii apostolici seu Sacra Romana Rota ab origine ad diem usque 20 septembris 1870. Relatio historica-iuridica*. Vol. I: *Relatio*; Vol. II: *Syntaxis Capellanorum Auditorum*; Vol. III: *Documenta*; Vol. IV: *Formae et Indices*. Romae: Typis Polyglottis Vaticanis, 1919–1921.

Chacón 1630: Alfonso Chacón, *Vitæ, et res gestæ Pontificvm Romanorum et S. R. E. Cardinalivm ab initio nascentis Ecclesiæ vsque ad Vrbanvm VIII. Pontificem Maximum.* 2 vol. Romae: Typis Vaticanis, 1630.

Chahin 2001: Mack Chahin, *The Kingdom of Armenia. A History.* Second, revised edition. Richmon, Surrey: Curzon Press, 2001 (Caucasus World).

Chaline 2000: Olivier Chaline, *La bataille de la Montagne Blanche (8 novembre 1620). Un mystique chez les guerriers*. París: Noesis, 2000.

Chantraine 1968–1980: Pierre Chantraine, *Dictionnaire étymologique de la langue grecque: histoire des mots.* Tome I: Α–Δ, 1968; Tome II: Ε–Κ, 1970; Tome III: Λ–Π, 1974; Tome IV: Ρ–Υ, 1977; Tome IVa: Φ–Ω et index, 1980. Paris: Éditions Klinsieck, 1968 (I), 1970 (II), 1974 (III), 1977 (IV), 1980 (IVa).

Charland 1911–1913: Paul-Victor Charland, *Madame saincte Anne et son culte au moyen âge*. 2 tomes. Paris: Librairie Alphonse Picard et fils, 1911 (I), 1913 (II).

Charland 1921: Paul-Victor Charland, *Le culte de sainte Anne en Occident. Seconde période: De 1400 (environ) à nos jours*. Québec: Imprimerie franciscaine missionnaire, 1921.

Charland 1923: Paul-Victor Charland, *Le patronage de sainte Anne dans les beaux-arts*. Québec: Librairie A.-O. Pruneau, 1923.

Chassant 1866: Louis Alphonse Chassant, *Dictionnaire des abréviations latines et françaises usitées dans les inscriptions lapidaires et métalliques, les manuscrits et les chartes du Moyen Age*. Troisième édition. Paris: Auguste Aubry, 1866.

Chassant 1876: Alphonse Chassant, *Paléographie des chartes et des manuscrits du XIe au XVIIe siècle*. Septième édition. Paris: Auguste Aubry, 1876.

Chassant 1973: Louis Alphonse Chassant, *Dictionnaire des abréviations latines et françaises usitées dans les inscriptions lapidaires et métalliques, les manuscrits et les chartes du Moyen Age*. Cinquième édition. Reprint of the 1884 ed. published by J. Martin, Paris. New York: Burt Franklin, 1973.

Châtelet-Lange 1973: Liliane Châtelet-Lange, s. v. Bertin von Artois OSB, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 5, 1973, col. 397.

Chatellier 1989: Louis Chatellier, *The Europe of the Devout. The Catholic Reformation and the Formation of a New Society*. Cambridge: Cambridge University Press, 1989.

Châtillon 1946: Jean Châtillon, L'héritage littéraire de Richard de Saint-Laurent, *Revue du moyen âge latin* 2, 1946, pp. 146–166.

Chausson 1995: Chausson François, Vel Iovi vel Soli: quatre études autour de la Vigna Barberini (191-354), *Mélanges de l'école française de Rome* 107/2, 1995, pp. 661–765.

Chavel–Pregill 2016: Simeon Chavel, Michael Pregill, s. v. Solomon, in: Orlin 2016, pp. 894–895.

Chen 2013: Yi Samuel Chen, *The Primeval Flood Catastrophe: Origins and Early Development in Mesopotamian Traditions*. Oxford: Oxford University Press, 2013 (Oxford Oriental Monographs).

Cheney 2009: Emily R. Cheney, s. v. Spring, *The New Interpreter's Dictionary of the Bible* 5, 2009, p. 369.

Chevalier–Gheerbrant 2023: Jean Chevalier, Alain Gheerbrant, *Slovar simbolov. Miti – Sanje – Liki – Običaji – Barve – Števila.* 4. posodobljena izdaja. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2023.

Chiappori 1996: Maria Grazia Chiappori, s. v. Leone, *Enciclopedia dell'arte medievale* 7, 1996, pp. 634–639.

Childs 1974: Brevards S. Childs, *The Book of Exodus. A Critical, Theological Commentary*. Philadelphia: Westminster Press, 1974.

Childs 1979: Brevards S. Childs, *Introduction to the Old Testament as Scripture*. Philadelphia: Fortress Press, 1979.

Chiminelli 1957: Piero Chiminelli, *L'umile capestro. La corda francescana*. Padova: Il Messaggero di S. Antonio, 1957.

Chirassi 1964: Ileana Chirassi, *Miti e culti arcaici di Artemis nel Peloponneso e Grecia centrale*. Trieste: Istituto di Storia Antica, 1964 (Istituto di Storia Antica; 3).

Chrysogonus 1712: Laurentius Chrysogonus, *Mundus Marianus, sive Maria Speculum Mundi sublunaris.* Auctore R. P. Laurentio Chrysogono, Dalmata Spalatensi … Augustae Vindelicorum (Augsburg): impensis Philippi Jacobi Veith, MDCCXII (1712).

Chudoba 1945: Bohdan Chudoba, *Španělé na Bílé hoře: tři kapitoly z evropských politických dějin*. V Praze: Vyšehrad, 1945 (Podlahova knihovna naučných spisů; 5).

Chugg 2024: Andrew Michael Chugg, *The Pharos Lighthouse In Alexandria. Second Sun and Seventh Wonder of Antiquity*. London; New York: Routledge, 2024.

Chwalkowski 2016: Farrin Chwalkowski, *Symbols in Arts, Religion and Culture: The Soul of Nature*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2016.

Ciabatta 1869: Filippo Ciabatta, *De Reverenda Camera Apostolica et SS. Pontificum principatu civili monumenta etiam inedita libri duo*. Roma: Stamperia della RCA, [1869].

Cicuta 1926: Lucilla Cicuta, Giovanni Maria Marussig e il suo giornale della peste del 1682, *Studi goriziani* 4, 1926, pp. 63–135.

Cicuta 1926: Lucilla Cicuta, Un poeta goriziano del ’600. G. M. M. e le sue poesie friulane, *Rivista della Società filologica friulana*, 7, 1926, pp. 4–16, 49–57, 108–122.

Cignitti 1967: Benedetto Cignitti, s. v. Nonnoso, abate (?) sul Monte Soratte, santo, *Bibliotheca Sanctorum* IX, 1967, coll. 1047−1050.

Cimarolo 1729: Ignatio Brentano Cimarolo, *Historicus et Encomiastes Marianus referens miranda, ope Deiparae circa mortales patrata, una cum eiusdem elogiis, ex plurimis scriptoribus authenticis partim collectis, partim industria propria pro usu concionatorum maxime confraternitatum Marianarum adinventis a R. P. Ignatio Brentano Cimarolo, O. S. P. Benedicti in Monasterio Banthensi, professo.* Norimbergae: Sumptibus Sebastiani Trautneri MDCCXXIX (1729).

Ciperle 2001: Jože Ciperle, *Podoba velikega učilišča ljubljanskega. Licej v Ljubljani 1800–1848.* Ljubljana: Slovenska matica, 2001.

Clam Martinic 2007: Georg Clam Martinic, *Österreichisches Burgenlexikon. Schlösser, Burgen und Ruinen*. Salzburg: A&M, 2007.

Clark 1992: Willene B. Clark, ed., *The Medieval Book of Birds: Hugh of Fouilloy's Aviarium*. Edition, Translation and Commentary by –. Binghamton; New York: Center for Medieval and Early Renaissance Studies, State University of New York at Binghamton, 1992 (Medieval & Renaissance Texts & Studies; 80).

Clark–McMunn 1989: Willene B. Clark, Meradith T. McMumm, *Beasts and Birds of the Middle Ages. The Bestiary and Its Legacy*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1989.

Clasen–Grau 1972: Sophronius Clasen, Engelbert Grau, *Die Dreigefahrtenlegende des heiligen Franziskus. Die Brüder Leo, Rufin und Angelus erzählen vom Anfang seines Ordens.* Einführung von S. Clasen, Übersetzung und Anmerkungen von Engelbert Grau. Werl, Westfalen: Dietrich-Coelde-Verlag 1972 (Franziskanische Quellenschriften 8), pp. 23–168.

Classen 1988: Peter Classen, *Karl der Große, das Papsttum und Byzanz. Die Begründung des karolingischen Kaisertums*. 2. Auflage. Sigmaringen: Thorbecke, 1988 (Beiträge zur Geschichte und Quellenkunde des Mittelalters; Bd. 9).

Clavis 1855: Clavis Melitonis, in: Jean Baptiste Pitra, *Spicilegium solesmense complectens sanctorum patrum scriptorumque ecclesiasticorum anecdota hactenus opera. Tomus secundus, in quo veteres praecipui auctores de re symbolica proferuntur et illustrantur.* Paris: Firmin Didot Fratres, 1855.

Clayton 2013: Peter A. Clayton, The Pharos at Alexandria, in: Peter A. Clayton, Martin Price, eds., *The Seven Wonders of the Ancient World*, London; New York: Routledge, 1988.

Clemens Alexandrinus 1857: Clemens Alexandrinus, Clementis Alexandrini Paedagogus, in: Jacques-Paul Migne, *Patrologiae cursus completus … Series Graeca … Patrologiae Graecae tomus VIII. Clementis Alexandrini opera quae exstant omnia. Tomus prior*. Lutetiae Parisiorum: apud J.–P. Migne, 1857, coll. 247–684.

Clements 1990: Ronald Ernest Clements, s. v. *yārēaḥ* moon, *Theological Dictionary of the Old Testament* 6, 1990, pp. 355–361.

Clements 1995: Ronald Ernest Clements, s. v. *kôḵāḇ* star, *Theological Dictionary of the Old Testament* 7, 1995, pp. 75–85.

Cline 2016: Eric H. Cline, *Biblische Archäologie. Von Genezareth bis Qumran.* Aus dem Englischen übersetzt von Karin Schuler. Erweiterte und bebilderte Ausgabe. Stuttgart; Darmstadt: WBG; Philipp von Zabern, 2016.

Clines 1984: David J. A. Clines, *The Esther Scroll: The Story of the Story*. Sheffield: Journal for the Study of the Old Testament Press, 1984 (Journal for the Study of the Old Testament, Supplement Series; 30).

Cocagnac 1994: Maurice Cocagnac, *La parole et son miroir. Les symboles bibliques*. Paris: Cerf, 1994 (Lire la Bible; 102).

Codelli 1792: Pietro Antonio Codelli, *Gli scrittori friulano-austriaci degli ultimi due secoli*. Di monsignore barone de Codelli. Terzia edizione, corretta, et accresciuta dall' autore. Gorizia: Giacomo Tommasini, 1792.

Coenen–Beyreuther–Bietenhard 1967: Lothar Coenen, Erich Beyreuther, Hans Bietenhard, *Theologisches Begriffslexikon zum Neuen Testament.* Herausgegeben von –. Wuppertal: Theologischer Verlag Rolf Brockhaus, 1967.

Cogan 2001: Mordechai Cogan, *1 Kings: A New Translation with Introduction and Commentary.* New York; London etc.; Doubleday, 2001 (The Anchor Bible; 10).

Cohen 1965: Hirsch H. Cohen, David and Bathsheba, *Journal of Bible and Religion* 33, 1965, pp. 142–148.

Cohn 1996: Norman Cohn, *Noah's Flood: The Genesis Story in Western Thought*. New Haven; London: Yale University Press, 1996.

Collins–Scott 2013: Steven Collins, Latayne C. Scott, *Discovering the City of Sodom. The Fascinating, True Account of the Discovery of the Old Testament's Most Infamous City*. New York etc.: Howard Books, 2013.

Colpe–Maier idr. 1976: Carsten Colpe, Johann Maier, Johanna ter Vrugt-Lentz, Clemens Zintzen, Eduard Schweizer, Anastasios Kallis, Pieter G. van der Nat, Caspar Detlef Gustav Müller, s. v. Geister (Dämonen), A. Grundsätzliches. B. Nichtchristlich. I. Alter Orient. II. Vorhellenistisches Griechenland. III. Östliche Mittelmeerwelt seit dem 4./3. Jh.vor Chr. C. Christlich. I. Neues Testament. II. Griechische Väter. III. Apologeten und lateinische Väter. IV. Volksglaube, *Reallexikon für Antike und Christentum* 9, 1976, coll. 546–797.

Combes 1957: André Combes, *Die Heilige des Atomzeitalters: Therese von Lisieux.* Nachwort von Friedrich Heer. 2., erweiterte Auflage. Wien; München: Herold, 1957.

Combesis 1644: Franciscus Combesis, *SS. PP. Amphilochii Iconensis, Methodii Patarensis et Andreae Cretensis Opera omnia, quae reperiri potuerunt*, Parisiis: Simeon Poget, 1644.

Combi 1864: Carlo A. Combi, *Saggio di bibliografia istriana*. Pubblicato a spese di una società patria. Capodistria: Giuseppe Tondelli, 1864.

Compendio storico 1841: *Compendio storico della erezione, distruzione e riedificazione del Santuario di Maria santissima di Monte Santo sopra Solcano vicino Gorizia.* Udine: tip. Di Domenico Biasutti, 1841 = Pasconi 1841 (1993).

Conferenza episcopale 1982: Conferenza episcopale italiana, *Rito per l'incoronazione dell'immagine della Beata Vergine Maria*. Città del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 1982.

Congar 1960: Yves Marie-Joseph Congar, *Das Mysterium des Tempels. Die Geschichte der Gegenwart Gottes von der Genesis bis zur Apokalypse*. Übertr. Adolf Heine Geldern. Salzburg: O. Müller, 1960.

Congar 1963: Yves Marie-Joseph Congar, *Le Mystère du Temple ou l'Économie de la Présence de Dieu a sa créature de la Genèse a l'Apocalypse*. 2e éditions corrigée. Paris: Editions du Cerf, 1958 (Lectio divina; 22).

Connell 2019: R. Scott Connell, Latin Song in the Early Centuries, in: Mark A. Lamport, Benjamin K. Forrest, Vernon M. Whaley, eds., *Hymns and Hymnody. Historical and Theological Introductions*. *Volume 1: From Asian Minor to Western Europe.* Eugene, Oregon: Cascade Books, 2019, pp. 49–63.

Conti–De Meo 2002: Gernaldo Conti, Giovanni D'Onorio De Meo, eds., *Maria, Serva del Signore, incoronata di gloria*. Atti dell'11° colloquio internazionale di mariologia, Santuario Madre di Dio Incoronata, Foggia 9-11 novembre 2001. [Relazioni di] Ignazio M. Calabuig ... [et al.]; a cura di Gernaldo Conti, Giovanni D'Onorio De Meo. Roma: Edizioni Monfortane, 2002 (Biblioteca di Theotokos; 11).

Conti 2008: Marco Conti, Gianluca Pilara, eds., *1–2 Kings, 1–2 Chronicles, Ezra, Nehemiah, Esther*. Edited by Marco Conti in collaboration with Gianluca Pilara. Downers Grove, Illinois: IVP Academic, 2008 (Ancient Christian Commentary on Scripture. Old Testament; 5).

Coogan 1998: Michael D. Coogan, *The Oxford History of The Biblical World*. Oxford; New York: Oxford University Press, 1998.

Coogan–Chapman 2018: Michael D. Coogan, Cynthia R. Chapman, *The Old Testament: A Historical and Literary Introduction to the Hebrew Scriptures*. Fourth edition. New York; Oxford: Oxford University Press, 2018.

Coombs 2012: Richard John Coombs, *The Decline in the North African Church with reference to the state of the Church from 100 AD to 640 AD*. Thesis. Bryanston: [Richard John Coombs], 2012.

Corboz 2001: André Corboz, De l'iconographie du temple de Salomon (IIIe–XVIIIe siècles) à l'architecture des églises, *Revue de Théologie et de Philosophie* 133/3, 2001, pp. 389–399.

Coreth 1950: Anna Coreth, *Österreichische Geschichtsschreibung in der Barockzeit, 1620–1740.* Wien: Verlag Holzhausens Nfg, 1950.

Coreth 1965: Anna Coreth, Die ersten Sodalitäten der Jesuiten in Österreich. Geistigkeit und Entwicklung, *Jahrbuch für mystische Theologie* 11, 1965, pp. 7–66.

Cornelius 2018: Izak (Sakkie) Cornelius, s. v. Thron, in: WiBiLex (erstellt: Januar 2018) https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/thron-2 https://bibelwissenschaft.de/stichwort/33387/ (10. 8. 2023)

Cornwell–Cornwell 2009: Hilarie Cornwell, James Cornwell, *Saints, Signs, and Symbols*. Third edition. New York; Harrisburg; Denver: Morehouse Publishing, 2009.

Coronini 1759: Rodolfo Coronini, *Tentamen genealogico-chronologicum promovendae seriei comitum et rerum Goritiae conscriptum a Rudolfo Coronino Sac. Rom. Imp. comite de Cronberg …* Editio secunda. Viennae: apud Leopoldum Joannem Kaliwoda Aulae Imperialis typographum, 1759.

Corpus 1721: *Corpus omnium veterum poetarum Latinorum tam prophanorum quam ecclesiasticorum cum eorum, quotquot reperiuntur, fragmentis. Tomus II.* Haga Comitum (Haag): Isaac Vaillant, 1721.

Cosani 1821: Francesco Andrea Cosani, *Parafrasi poetica de' sette salmi penitenziali.* Operetta del prete Francesco Andrea Cosani di Turriaco di Monfalcone. Udine: Stampe di Liberale Vendrane, 1821.

Cosani 1823: Francesco Andrea Cosani, *Il monte santo appresso Gorizia poemetto del sacerdote Francesco Andrea Cosani cappellano curato di Turriaco di Monfalcone consecrato a sua altezza imperiale reale eminentissima Rodolfo arciduca d'Austria prete cardinale di s. r. Chiesa, arcivescovo d'Olmutz*. Milano: co' tipi di Giovanni Bernardoni, 1823.

Cossàr 1939: Ranieri Mario Cossàr, *L'Incoronazione dela B. V. di Monte Santo e il Patriziato Goriziano*, in: La Madonna di Monte Santo 1939, pp. 33–34.

Cossàr 1942: Ranieri Mario Cossàr, Vecchia Gioielleria votiva Giuliana, *Lares: rivista trimestrale di studi demoetnoantropologici* 13, 5 (5 ottobre) 1942, pp. 286–292.

Cossàr 1948 (2010): Ranieri Mario Cossàr, *Storia dell'arte e dell'artigianato in Gorizia*. Prefazione del Giovanni Stecchina; silografie di Tranquillo Marangoni. Pordenone: [s. n.], 1948 ([Colloredo Montalbano]: Del Bianco, [2010]).

Costa 1829: Alfonso Costa, Studenti foroiuliensi orientali, triestini ed istriani all'Universita di Padova, *Arhegrafo triestino. Raccolta di memorie, notizie e documenti particolarmente per servire alla storia di Trieste, del Friuli e dell'Istria* 21, 1896–1897, pp. 185–248.

Cotter 1968: Charles H. Cotter, *A History of Nautical Astronomy.* London: Hollis & Carter, 1968.

Coxon 1999: Peter W. Coxon, s. v. Noah, in: van der Toorn–Becking–van der Horst 1999, pp. 632–633.

Craigie–Tate 2004: Peter C. Craigie, Marvin Tate, *Psalms 1–50*. Second Edition. Grand Rapids, Michigan: Zondervan, 2004 (Word Biblical Commentary; 19).

Cramer 1995: Winfrid Cramer, s. v. Ephräm (Afrem) der Syrer, *Lexikon für Theologie und Kirche* 3, 1995, coll. 708–710.

Crawford 1999: Sidnie White Crawford, The Book of Esther. Introduction, Commentary, And Reflections, in: Leander E. Keck, ed., *The New Interpreter's Bible Commentary. Volume 3.* Nashville: Abingdon Press, 1999, pp. 853–942.

Crawford 2012: Sidnie White Crawford, Esther, in: Carol A. Newsom, Sharon H. Ringe, Jacqueline E. Lapsley, eds., *The Women's Bible Commentary. Revised and Updated.* Louisville, Kentucky: Westminster John Knox Press, 2012.

Crenshaw 1969: James L. Crenshaw, *YHWH ṣĕbā'ôt šĕmô.* A Form-Critical Analysis, *Zeitschrift für die Alttestamentliche Wissenschaft* 81, 1969, pp. 156–175.

Croce 1961: Elena Croce, s. v. Anna, madre di Maria Vergine, santa, *Bibliotheca Sanctorum* 1, 1961, coll. 1276–1295.

Croom 2002: Alexandra Croom, *Roman Clothing and Fashion*. Charleston: Tempus, 2002.

Cross–Livingstone 1997: Frank Leslie Cross, Elisabeth A. Livingstone, *The Oxford Dictionary of the Christian Church.* Edited by F. L. Cross. Third edition edited by E. A. Livingstone. Oxford: Oxford University Press, 1997.

Crouch 1993: Dora P. Crouch, *Water Management in Ancient Greek Cities*. New York; Oxford: Oxford University Press, 1993.

Crüsemann–Hungar idr. 2019: Frank Crüsemann, Kristian Hungar, Claudia Janssen, Rainer Kessler und Luise Schottroff, Hrsg., *Sozialgeschichtliches Wörterbuch zur Bibel*. 2. Auflage. Gütersloh: Gütersloher Verlagshaus, 2019.

Cumano 1868 (1983): Costantino Cumano, *Vecchi ricordi cormonesi*. Trieste: Tipografia del Lloyd austriaco, 1868 (anastatični ponatis Cormòns: [Comune di Cormòns], 1983).

Cummings 1973: Violet M. Cummings, *Noah's Ark: Fable or Fact?* San Diego, California: Creation-Science Research Center, 1973.

Cumont 1911: Franz Cumont, *The Oriental Religions in Roman Paganism*. With an Introductory Essay by Grant Showerman. Chicago: The Open Court Publishing Company, 1911.

Cumont 1913: Franz Cumont, s. v. Zodiacus, *Dictionnaire des antiquités grecques et romaines* 5, 1913, pp. 1046-1062.

Cunja Rossi 2005: Vesna Cunja Rossi, *I gesuiti, Trieste e gli Asburgo nel Seicento*. Trieste: Societa di Minerva, 2005 (Archeografo triestino. Extra serie; n. 3).

Curtis–Simpson 2010: John Curtis, St. John Simpson, *The World of Achaemenid Persia. History, Art and Society in Iran and the Ancient Near East.* London; New York: I. B. Tauris, 2010.

Cusato–McMichael 2020: Michael F. Cusato, Steven J. McMichael, *"Non enim fuerat Evangelii surdus auditor..." (1 Celano 22): Essays in Honor of Michael W. Blastic, O.F.M. on the Occasion of his 70th Birthday*. Leiden, Boston: Brill, 2020 (The Medieval Franciscans; 18).

Cushman 2006: Beverly W. Cushman, The Politics of the Royal Harem and the Case of Bat-Sheba, *Journal for the Study of the Old Testament* 30/3, 2006, pp. 327–343.

Cusin 1977: Fabio Cusin, *Il confine orientale d'Italia: nella politica europea del XIV e XV secolo*. 2a ed. Saggio introduttivo di G. Cervani. Trieste: Lint, 1977.

Cvekan 1985: Paškal Cvekan, *Trsatsko svetište Majke Milosti i franjevci njeni čuvari: povijesno-kulturni prikaz prigodom 530. godišnjice dolaska franjevaca na Trsat (1453-1983) i 270. obljetnice krunjenja slike Majke Milosti (1715-1985)*. Trsat; Rijeka: vlast. nakl., 1985.

Cyclopaedia of Biblical, Theological, and Ecclesiastical Literature: John McClintock, James Strong, eds., *Cyclopaedia of Biblical, Theological, and Ecclesiastical Literature*. 6 + 2 vols. New York: Harper and Brothers, 1867–1887.

Czibulka 1958: Alfons von Czibulka, *Prinz Eugen: Retter des Abendlandes.* Wien, Berlin, Stuttgart: P. Neff, 1958.

Czoernig 1873: Carl Freiherr von Czoernig, *Görz, Österreich's Nizza. Nebst einer Darstellung des Landes Görz und Gradisca. I. Band. Das Land Görz und Gradisca.* Geographisch-statistisch-historisch dargestellt von Carl Freiherrn von Czoernig … Wien: Wilhelm Braumüller, 1873.

Czoernig 1891: Karl Freiherr von Czoernig, *Die Gefürstete Grafschaft Görz und Gradisca*. Dargestellt von Karl Freiherrn von Czoernig … Görz: K. K. Ackerbaugesellschaft, 1891.

Czoernig 1987: Carl von Czörnig, *Gorizia: »La Nizza austriaca«. Il territorio di Gorizia e Gradisca.* Traduzione e premessa di Ervino Pocar. 2a ed. Gorizia: Cassa di Risparmio di Gorizia, 1987.

Červ 1883a: Anton Červ, *Sveta gora pri Gorici. Zgodovina te božje poti.* Spisal Anton Červ, mašnik na Sv. Gori. V Gorici: tiskarna Hilarijanska, 1883.

Červ 1883b gl. Červ 1883–1884.

Červ 1883c: Anton Červ, *Sveta gora pri Gorici. Nekaj zgodovinskih črtic o tej božji poti s podukom o romanji in razkazom svetogorskih odpustkov.* Sestavil A. Č. ... V Gorici: vodstvo svetogorsko (tiskarna Hilarijanska), 1883.

Červ 1883č: Anton Červ, *Devetdnevnica k časti milostne Matere Božje na Sveti Gori pri Gorici in druge molitve*. V Gorici: vodstvo svetogorsko (tiskarna Hilarijanska), 1883.

Červ 1883–1884: Anton Červ, De apparitione B. M. V. Montis Sancti prope Goritiam, *Folium periodicum archidioeceseos Goritiensis* 9, 1883, pp. 174–178, 205–209, 237–240, 307–312, 343–347; 10, 1884, pp. 26–28, 51–56.

Červ 1909: Anton Červ, *Sveta Gora pri Gorici. Zgodovina te božje poti*. Spisal Anton Červ. 2. izd. z nekimi premembami in dodatki. [S. l.: s. n.], 1909.

Červ 1916: Anton Červ, *Devetdnevnica k časti milostne Matere Božje na Sveti Gori pri Gorici*. Sestavil A. Č. 5., popravljeni natis. Priredil P. S. V Ljubljani: Tretji red, 1916.

Červ 1916-4: Anton Červ, *Devetdnevnica k časti milostne Matere Božje na Sveti Gori pri Gorici*. Sestavil A. Č. 4. natis. V Ljubljani: Tretji red, 1916.

Červ 1916-5: Anton Červ, *Devetdnevnica k časti milostne Matere Božje na Sveti Gori pri Gorici*. Sestavil A. Č. 5. popravljeni natis. Priredil P. S. V Ljubljani: Tretji red, 1916.

Ćošković 1998: Pejo Ćošković, s. v. Glavinić, Franjo, *Hrvatski biografski leksikon (1983–2024), mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2024. https://hbl.lzmk.hr/clanak/6928 (15. 10. 2024)

Čuk 1990: Silvester Čuk, *Sveta Gora 1539–1989 ob 450-letnici Marijinega prikazanja*, in: Jože Markuža, ed., *Koledar Goriške Mohorjeve družbe za leto 1990*. Uredil –. Gorica: Goriška Mohorjeva družba (Katoliško tiskovno društvo), 1990, pp. 73–79.

d'Ischia 1684: Gian Giacomo d' Ischia, *Historia della principale Contea di Gorizia nella Provincia Foro-Juliense, o'siasi Racconto Crono-Stemmatograffico di que' Prencipi Conti*. Schiratti: Udine, 1684.

d'Ischia 1899 (1684): Gian Giacomo d' Ischia, *Historia della principale Contea di Gorizia nella Prouincia Foro-Juliense, o'siasi Racconto Crono-Stemmatograffico di que'Prencipi Conti*. In Gorizia: G. Paternolli, 1899.

d'Ischia 1979 (1684): Giovanni Giacomo d'Ischia, *Historia della principale Contea di Goritia nella Provincia Foro-Iuliense: o' siasi racconto crono-stemmatograffico di que' prencipi conti*. Di monsignor D'Ischia. Bologna: Forni editore, 1967 (Historiae urbium et regionum Italiae rariores; 22).

da Alatri 1933: Ottavio da Alatri, L'incoronazione delle immagini mariane, *L'Italia Francescana: rivista bimestrale di cultura francescana* 8, 1933, pp. 159–166.

da Alatri–da Reno Centese 1933: Ottavio da Alatri, Anselmo da Reno Centese, L'incoronazione delle immagini mariane: istituzione, cerimoniale, catalogo, *L'Italia francescana* 8, 1933, pp. 159–180, 308–318, 415–431, 530–542, 651–665.

da Milano 1951: Ilarino da Milano, s. v. Incoronazione, *Enciclopedia cattolica* 6, 1951, coll. 1773–1786.

da Reno Centese 1933: Anselmo da Reno Centese, *Catalogo delle immagini mariane incoronate dal Capitolo Vaticano*. Con introduzione del p. Ottavio da Alatri e traduzione dell'*Ordo caeremoniarum*. Isola del Liri: Soc. tip. A. Macioce & Pisani, 1933 (seznam 1043 kronanj med 27. avgustom 1631 in 10. avgustom 1931).

da Sant'elia A Pianisi 1947: Antonio da Sant'Elia a Pianisi, *Manuale storico-giuridico-pratico sul Terz'Ordine Francescano. Appendici: Cordigeri- Amici di S. Francesco - Testi e documenti - Cerimoniale*, Roma: Segretariato generale del Terz'Ordine Francescano dei Frati minori cappuccini, 1947.

da Venezia 1846: Sigismondo da Venezia, *Biografia serafica degli uomini illustri che fiorirono nel Francescano Istituto per santita, dottrina e dignità fino à nostri giorni.* Del Padre Fr. Sigismondo da Venezia, Minore Riformato della Provincia Veneta. Volume unico. Venezia: tipografia di G. B. Merlo, MDCCCXLVI (1846).

Dach 1915: Hugolinus Dach, *Die Wunderrose von Cascia: ein kurzes Lebensbild der hl. Rita aus dem Augustinerorden, der „Helferin in aussichtslosen Anliegen"*. Gezeichnet von –. Würzburg: J. Schlaud, 1915.

Dahmen 1957: Heinrich Josef Dahmen, *Jungfrau, Mutter, Königin. Andachten zur Mutter Gottes nach der Lauretanischen Litanei*. München: Ars Sacra, 1957.

Daim 2000: Falko Daim, Hrsg., *Die Awaren am Rand der byzantinischen Welt. Studien zu Diplomatie, Handel und Technologietransfer im Frühmittelalter. / The Avars on the Border of the Byzantine World. Diplomacy, Trade and the Transfer of Technology in the Middle Ages.* Innsbruck: Wagner, 2000 (Monographien zur Frühgeschichte und Mittelalterarchäologie; 7).

Dainville-Barbiche 1982: Ségolène de Dainville-Barbiche, ed., *Correspondance du nonce en France: Fabrizio Spada (1674–1675).* Editée par –. Rome: École Française de Rome; Université Pontificale Grégorienne, 1982 (Acta Nuntiaturae Gallicae; 15).

Daley 2010: Brian E. Daley, S. J., Woman of Many Names: Mary in Orthodox and Catholic Theology, *Theological Studies* 71/4, 2010, pp. 846–869.

dall' Agata 1728: Antonio dall' Agata, *Gorizia in giubilo per l'aspettato arrivo dell'augustissimo imperator Carlo VI: con una breve notizia sì della Città, come della Provincia dedicata agli incliti stati dela medesima da Antonio dall' Agata*. Venezia, Per Gio: Battista Finazzi, a S. Gio: Crisostomo 1728.

Daly 1998: Peter Daly, *Literature in the Light of the Emblem: Structural Parallels between the Emblem and Literature in the Sixteenth and Seventeenth Centuries*. Second edition. Toronto; Buffalo; London: University of Toronto Press, 1998.

Daly 2005: Peter M. Daly, eds., *Emblem Scholarship. Directions and Developments. A Tribute to Gabriel Hornstein*. Turnhout: Brepols Publishers, 2005 (Imago Figurata Studies; 5).

Daly 2014: Peter M. Daly, *The Emblem in Early Modern Europe. Contribution to the Theory of the Emblem*. London; New York: Routledge, 2014.

Daly–Dimler 2016: Peter M. Daly, G. Richard Dimler, S. J., *The Jesuit Emblem in the European Context*. Philadelphia: Saint Joseph's University Press, 2016 (Early Modern Catholicism and the Visual Arts Series; 14).

Damascenus 1864: Joannes Damascenus, Homilia in dormitionem Beatae Virginis Mariae, in: Jacques-Paul Migne, Michel Lequien, *Patrologiae cursus completus … Series Graeca prior … Patrologiae Graecae Tomus XCVI. S. Joannes Damascenus, Joannes CP., Joanes Nicaenus, Joannes Euboeensis. Joannis Damasceni, monachi et presbyteri Hierosolymitani, opera omnia quae extant … Tomus tertius*. Lutetiae Parisiorum: apud J.-P. Migne editorem, 1864, coll. 700–761.

Dandamaev 1989: Muhammad Abdulkadyrovich Dandamaev, *A Political History of The Achaemenid Empire*. Translated into English by W. J. Vogelsang. Leiden; New York etc.: E. J. Brill, 1989.

Daniélou 1950: Jean Daniélou, *Sacramentum futuri. Études sur les origines de la typologie biblique.* Paris: Beauchesne et ses fil, MCML (1950) (Études de Théologie Historique).

Daniélou 1951: Jean Daniélou, *Bible et liturgie. La théologie biblique des Sacrements et des fêtes d'après les Pères de l' Église*. Paris: Les Édition du Cerf, 1951 (Lex orandi; 11).

Daniélou 1963: Jean Daniélou, *Les symboles chrétiens primitifs*. Paris: Éditions du Seuil, 1963.

Dante-Monti 1921: *Dantis Alagherii Epistolae. Le Lettere di Dante*. Testo, versione, commento e appendici per cura di Arnaldo Monti. Milano: Ulrico Hoepli, 1921.

Danthine 1937: Hélène Danthine, *Le palmier-dattier et les arbres sacrés dans l'iconographie de l'Asie Occidentale ancienne*. *Texte.* Paris: Librairie orientaliste Paul Geuthner, 1937.

Daub 2005: Susanne Daub, Johannes de Garlandia, in: Wolfram Ax, Hrsg., *Lateinische Lehrer Europas. Fünfzehn Portraits von Varro bis Erasmus von Rotterdam*. Köln; Weimar; Wien: Böhlau, 2005, pp. 331–352.

Daut–Red. 1972: Raimund Daut, Red., s. v. Noe (Noah), *Lexikon der christlichen Ikonographie* 4, 1972, coll. 611–620 (Nachträge).

Davey 1980: Christopher J. Davey, Temples of the Levant and the Buildings of Solomon, *Tyndale Bulletin* 31, 1980, pp. 107–146.

David–Fodor 2000: Geza David, Pal Fodor, eds., *Ottomans, Hungarians and Habsburgs in Central Europe: The Military Confines in the Era of Ottoman Conquest*. Leiden: Brill, 2000.

Davidovich 2013: Tal Davidovich, *Esther, Queen of the Jews: The Status and Position of Esther in the Old Testament*. Winona Lake, Indiana: Eisenbrauns, 2013 (Coniectanea Biblica. Old Testament; 59).

Davidson 1967: Gustav Davidson, *A Dictionary of Angels, including the Fallen Angels.* New York: Free Press, 1967.

Davies 1979a: Graham I. Davies, *The Way of the Wilderness. A Geographical Study of the Wilderness Itineraries in the Old Testament*. Cambridge: Cambridge University Press, 1979 (The Society for Old Testament Study. Monograph Series; 5).

Davies 1979b: Graham I. Davies, The Significance of Deuteronomy 1.2 for the Location of Mount Horeb, *Palestine Exploration Quarterly* 111, 1979, pp. 78–101.

Davies 1992: Graham I. Davies, s. v. Sinai, Mount, *The Anchor Bible Dictionary* 6, 1992, pp. 47–49.

Davies–Finkelstein 1984: William David Davies, Louis Finkelstein, eds., *The Cambridge History of Judaism*. Volume One: *Introduction; The Persian Period*. Cambridge: Cambridge University Press, 1984.

Davies–Finkelstein 1989: William David Davies, Louis Finkelstein (eds.), *The Cambridge History of Judaism.* Volume Two: *The Hellenistic Age*. Cambridge: Cambridge University Press, 1989.

Davis 2017: Jennifer R. Davis, *Charlemagne's Practice of Empire*. Cambridge: Cambridge Univeristy Press, 2017.

Daxelmüller–Lentes idr. 1999: Christoph Daxelmüller, Thomas Lentes, Hans H. Lauer, Josef Engemann, Gernot Kocher, Pantelis Carelos, s. v. Zahlensymbolik, Zahlenmystik, A. Westen, B. Byzanz, C. Judentum, *Lexikon des Mittelalters* 9, 1999, coll. 443–457.

Day 1985: John Day, *God's Conflict with the Dragon and the Sea. Echoes of a Canaanite Myth in the Old Testament*. Cambridge; New York etc.; Cambridge University Press, 1985 (University of Cambridge Oriental Publications; 35).

Day 1995: Linda Day, *Three Faces of a Queen: Characterization in the Books of Esther*. Sheffield: Sheffield Academic Press, 1955 (Journal for the Study of the Old Testament, Supplement Series; 186).

Day 2005: Linda M. Day, *Esther.* Nashville: Abingdon, 2005 (Abingdon Old Testament Commentaries).

Day 2007: Linda Day, s. v. Esther, Book of, *The New Interpreter's Dictionary of the Bible* 2, 2007, pp. 317–320.

Day 2013: John Day, *From Creation to Babel: Studies in Genesis 1–11.* London; New Delhi etc.; Bloomsbury, 2013 (Library of Hebrew Bible. Old Testament Studies; 592).

de Backer 1861: Jean-Baptiste Louis de Backer, *Bibliothèque des écrivains de la Compagnie de Jésus*. Sixième Série: Liége: L. Grandmont-Donders, 1861.

de Bruin–Brinkman–Jordan 2013: Renger de Bruin, Maarten Brinkman, Alexander Jordan, *Friedensstädte. Die Verträge von Utrecht, Rastatt und Baden 1713–1714*. Petersberg: Michael Imhof Verlag, 2013.

de Celano 1995: Thomas de Celano, Legenda ad usum chori, in: Enrico Menestò, Stefano Brufani et al., eds., *Fontes Franciscani.* Assisi: Edizioni Porziuncola, 1995 (Medioevo francescano. Testi; 2), pp. 427–439.

de Chapeaurouge 1984: Donat de Chapeaurouge, *Einführung in die Geschichte der christlichen Symbole*. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1984 (Die Kunstwissenschaft).

de Fiores–Gamber 2005: Stefano de Fiores, Luigi Gamber, eds., *Testi mariani del secondo milenio. 6. Autori moderni dell'Occidente (secc. XVIII–XIX).* Roma: Città Nuova Editrice, 2005.

de Fourna–Didron–Durand 1845: Dionysius de Fourna, Adolphe Napoléon Didron, Paul Durand, *Manuel d'iconographie chrétienne grecque et latine.* Avec une introduction et des notes par M. Didron ... ; traduit du manuscrit byzantin „Le Guide de la Peinture"... Paris: Imprimerie Royale, MDCCCXLV (1845).

de Gubernatis 2004: Angelo de Gubernatis, *Mythologie des Plantes ou Les légendes du règne végétal.* 2 tom. Genève: Arbre d'Or, 2004.

De Kleijn 2001: Gerda De Kleijn, *The Water Supply of Ancient Rome: City Area, Water, and Population.* Amsterdam: J. C. Gieben, 2001 (Dutch Monographs on Ancient History and Archaeology; 22).

de la Braña 1884: Ramon Álvarez de la Braña, *Siglas y abreviaturas latinas con su significado, por órden alfabético, seguidas del calendario romano y de un catálogo de las abreviaturas que se usan en los documentos pontificios*. Leon: Rafael Garzo é hijos, 1884.

de la Cerda 1640: José de la Cerva, *Maria effigies, revelatioque Trinitatis, et attributorum Dei. Tota Maria elucidatur, mysterium incarnationis in illa peractum, et Trinitatis in illa depictum perpetua elucubratione tractatur. Ubi & de S. Ioseph et de utroque Joanne. Qua ex omnigena Patrum eruditione, qua ex candidae theologiae disciplina, qua ex sapientiae subtilitatibus. Tomus primus*. Almeriae: ex Typographia Episcopali, 1640.

de la Servière 1908: Joseph de la Servière, s. v. Clément XI, *Dictionnaire de théologie catholique* 3, 1908, coll. 98–111.

de Lagarde 1959: Paulus de Lagarde, *S. Hieronymi Presbyteri Liber interpretationis Hebraicorum nominum*, in: Eusebius Hieronymus, *S. Hieronymi Presbyteri opera. Pars I. Opera exegetica. 1. Hebraicae Quaestiones in libro Geneseos. Liber interpretationis Hebraicorum nominum. Commentarioli in Psalmos. Commentarius in Ecclesiasten.* Turnholti: Typographi Brepols editores pontificii, MCMLIX (1959), (Corpus Christianorum, Series Latina; LXXII), pp. 57−161.

de Lombarès 1984: Michel de Lombarès, *Histoire de l'artillerie française.* Paris; Limoges: Carles-Lavauzelle, 1984.

de Luca 1790: Ignaz de Luca, *Geographisches Handbuch von dem östreichischen Staate. Erster Band*. Wien: Johann Paul Krauss, 1790; *Zweyter Band. Enthaltend die im östreichischen Kreise gelegenen Länder.* Wien: Johann Paul Krauss, 1790.

de Montault 1898: Xavier Barbier de Montault, *Traité d'iconographie chrétienne*. 2 tom. Paris: Société de librairie ecclésiastique et religieuse, 1898.

De Pury–Römer 2000: Albert De Pury, Thomas Römer, Hrsg., *Die sogenannte Thronfolgegeschichte Davids. Neue Einsichten und Anfragen.* Freiburg: Universitätsverlag Freiburg; Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2000 (Orbis Biblicus et Orientalis; 176).

de Renaldis 1888: Girolamo de Renaldis, *Memorie storiche dei ultimi tre secoli del Patriarcato di Aquileia (1411-1751)*. Opera postuma. Udine: tipografia del patronato, 1888.

De Rosa 1988: Gabriele De Rosa, ed., *Carlo Michele d'Attems primo arcivescovo di Gorizia (1752-1774) fra curia romana e Stato asburgico. 1, Studi introduttivi = Prvi goriški nadškof grof Karel Mihael Attems (1752-1774) med rimsko kurijo in habsburško državo. 1, Uvodna razizkovanja[!] = Carl Michael von Attems, erster Erzbischof von Görz (1752-1774),*

zwischen der römischen Kurie und dem Reich der Habsburger. 1, Einführende Studien. Istituto di Storia sociale e religiosa, Istituto per gli Incontri Culturali Mitteleuropei: Gorizia 1988.

de Rossi 1861: Giovanni Battista de Rossi, *Inscriptiones Christianae Urbis Romae septimo saeculo antiquiores. Volumen primum.* Edidit Joannes Bapt. de Rossi Romanus. Romae: Libraria pontificia, 1857–1861.

de Rubeis 1740: Bernardo Maria de Rubeis, *Monumenta Ecclesiae Aquileiensis commentario historico-chronologico-critico illustrata cum appendice, in qua vetusta Aquileiensium Patriarcharum rerumque Foroiuliensium Chronica, emendatiora quaedam, alia nunc primum, in lucem prodeunt, Auctore F. Jo. Fran. Bernardo Maria de Rubeis Ordinis Praedicatorum*. Argentinae: [s. n.], 1740.

de S. Victore 1854: Hugo de S. Victore, De bestiis et aliis rebus, in: Jacques-Paul Migne, *Patrologiae cursus completus … Series secunda … Patrologiae tomus CLXXVII. Hugonis de S. Victore canonici regularis S. Victoris Parisiensis ... opera omnia ... Tomus tertius.* Lutetiae Parisiorum: apud J.-P. Migne, 1854, coll. 9–164.

de Saint-Laurent 1625: Richard de Saint-Laurent, *Domini Richardi a Sancto Laurentio, qui ante quadringentos annos floruit, De laudibus B. Mariae Virginis libri XII …* Antverpiae: apud Martinum Nutium, 1625.

de Santi 1900: Angelo de Santi, *Les Litanies de la Sainte Vierge. Étude historique et critique.* Trad. De l'ital. Par A. Boudinhon. Paris: Lethielleux, 1900.

De Somer 1966: Mirreille De Somer, s. v. Guiliano l'Ospedaliere (lat. *Hospitator*), santo, *Bibliotheca Sanctorum* 6, 1965, coll. 1204–1208.

de Souza–Arnaud 2017: Philip de Souza, Pascal Arnaud, *The Sea in History: The Ancient World*. *La Mer dans l'Histoire: L'Antiquité*. Boydell Press, 2017 (The Sea in History).

de Troyer 2006: Kristin de Troyer, s. v. Crown, *The New Interpreter's Dictionary of the Bible* 1, 2006, pp. 805–806.

de Vaan 2008: Michiel de Vaan, *Etymological Dictionary of Latin and the other Italic Languages*. Leiden; Boston: Brill, 2008 (Leiden Indo-European Etymological Dictionary Series; 7).

de Vaux 1961: Roland de Vaux, *Ancient Israel. Its Life and Institutions.* Translated by John McHugh. New York; Toronto; London: McGraw-Hill Book Company, 1961.

de Vaux 1971–1973: Robert de Vaux, *Histoire ancienne d'Israël*. Vol. 1: *Des origines à l'installation en Canaan*. Vol. 2: *La période des Juges*. Paris: J. Gabalda & Cie, 1971 (1), 1973 (2) (Études bibliques).

de Vido 2015: Stefania de Vido, s. v. Lacus Avernus, *Der Neue Pauly* 6, 2015, coll. 1047–1048.

de Vidua 1721: Ludovico Maria de Vidua, *Centum, & Quinquaginta Paritatibus Moralibus Aliaeque Quinquaginta adduntur Cum suis impugnationibus et solutionibus.* Ab eodem admodum Reverendo Patre Ludovico Maria de Vidua Veneto. Venetiis: apud Andream Poleti, MDCCXXI (1721).

de Villa Probata 1512: Mauritius de Villa Probata (Maurice de Villepreux), *Corona nova Beatae Mariae*. Argentorati: Jean de Brie, Jean Hongont, Jean de Strasbourg, 1512.

de Vincentiis 1878: Domenci Ludovico de Vincentiis, *Storia di Taranto compilata dal P. Domenico Ludovico de Vincentiis* … Parte Ecclesiastica. Volume 3. Taranto: Tipografia Latronico, 1878.

De Vivo 2006: Benedetto De Vivo, ed., *Volcanism in the Campania Plain. Vesuvius, Campi Flegrei and Ignimbrites*. Amsterdam; Boston etc.: Elsevier, 2006 (Developments in Volcanology; 9).

de Voragine 1503: Jacobus de Voragine, *Mariale fratris Jacobi de Voragine* … Parisiis: Philippus Pigouchet, 1503.

De Vries 2015: Simon De Vries, *1 Kings. Second Edition.* Grand Rapids, Michigan: Zondervan, 2015 (Word Biblical Commentary; 12).

de Waal 1886: Anton Joseph Johann Maria de Waal, s. v. Pfau, *Real-Encyklopädie der christlichen Alterthümer* 2, 1886, pp. 615–617.

de Waele 1929: Ferdinand Jozef de Waele, s. v. Stab, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* III, A, 2, 1929, coll. 1894–1923.

de Wailly 1838: Natalis de Wailly, *Éléments de paléographie.* 2 tom. Paris: Imprimerie royale, 1838.

de Wilhelm 1731: Ignatius Franciscus Xaverius de Wilhelm, *Annus politicus per duodecim discursus tum criticopoliticos, tum politico-historicos evolutus, quibus explicantur principia principi regnum auspicaturo necessaria* … Monachii: Typis Mariae Magdalenae Riedlin Viduae, MDCCXXXI (1731).

deClaissé-Walford–Jacobson–LaNeel Tanner 2014: Nancy L. deClaissé-Walford, Rolf A. Jacobson, Beth LaNeel Tanner, *The Book of Psalms*. Grand Rapids; Cambridge: William B. Eerdmans Publishing Company, 2014 (New International Commentary on the Old Testament).

Degrassi 1954: Atilio Degrassi, *Il confine nord-orientale dell'Italia romana: richerche storico-topografiche.* Bern: A. Francke, 1954.

Degrassi 1996: Donata Degrassi, *Cormòns nel medioevo*. Monfalcone: Edizioni della Laguna, 1996.

Dehio–Woisetschläger–Krenn 1982: Kurt Woisetschläger, Peter Krenn, Hrsg., *Steiermark (ohne Graz)*. Bearbeitet von Kurt Woisetschläger und Peter Krenn; mit Beiträgen von Géza Hajós, Wolfram Helke, Horst R. Huber, Viktor H. Pöttler, Amélie Sztatecsny. Wien: Anton Schroll & Co, 1982 (Dehio-Handbuch. Die Kunstdenkmäler Österreichs).

Dejonghe 1957a: Maurice Dejonghe, *Orbis Marianus: les Madones couronnées à travers le monde. Notices historiques illustrées sur les madones, jugées dignes du couronnement canonique, et sur leurs sanctuaires dans l'ordre chronologique de leur couronnement*. I. *Les Madones couronnées de Rome*. Paris: Editions P. Téqui, 1957.

Dejonghe 1957b: Maurice Dejonghe, *Les Madonnes couronnées et les basiliques mariales. Catalogue chronologique d'après les documents.* Paris: Editions P. Téqui, 1957.

Del Re 1968: Niccolò Del Re, s. v. Raimondo, detto Nonnato, santo, *Bibliotheca Sanctorum* 11, 1968, coll. 12–16.

del Re 1998: Niccolò del Re, *La Curia romana: lineamenti storico giuridici.* Quarta edizione aggiornata ed accresciuta. Città del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 1998.

Del Re–Celletti 1968: Niccolò Del Re, Maria Chiara Celletti, s. v. Rita da Cascia, santa, *Bibliotheca Sanctorum* 11, 1968, coll. 212–221.

Delaney 1980: John J. Delaney, *Dictionary of Saints*. Second edition. New York; London etc.: Image Doubleday, 1980.

Delius 1963: Walter Delius, *Geschichte der Marienverehrung,* Basel: Reinardt, 1963.

della Bona 1853: Giuseppe Domenico Della Bona, *Sunto storico delle Principate Contee di Gorizia e Gradisca.* Gorizia: tipografia Paternolli, 1853.

della Bona 1991: Giuseppe Domenico Della Bona, *Sunto storico delle Principate Contee Gorizia e Gradisca.* Copia anastatica. Monfalcone: Laguna, 1991.

Dell'Oro 2001: Giorgio Dell'Oro, Un contributo allo studio della devozione mariana europea in età controriformista alla luce della *Breve relatione della vita e virtù eroiche del venerabile servo di Dio fra Girolamo da Forlì* predicator cappucino detto volgarmente l'apostolo della Madonna, *Annali di Storia moderna e contemporanea* 7, 2001, pp. 497–523.

Delplace 1884: Louis Delplace, Histoire des Congrégations de la Sainte Vierge. Souvenir du jubilé 1584-1884. Par le père L. Delplace, S. J.. Bruges: Desclée de Brouwer et Cie, 1884.

Demandt 2007: Alexander Demandt, *Die Spätantike. Römische Geschichte von Diocletian bis Justinian 284 bis 565 n. Chr.* München: Verlag C. H. Beck, 2007 (Handbuch der Altertumswissenschaft; 3.6).

Demetz 1958: Peter Demetz, The Elm and the Vine: Notes toward the History of a Marriage Topos, *Proceedings of the Modern Language Association of America* 73/5, 1, 1958, pp. 521–532.

Demmerle 2017: Eva Demmerle, *Habsburžani.* Prev. Igor Antič. Ljubljana: Cankarjeva založba 2017 (2. ponatis).

Demmin 1893: Auguste Demmin, *Die Kriegswaffen in ihren geschichtlichen Entwicklungen von den ältesten Zeiten bis auf die Gegenwart. Eine Encyklopädie der Waffenkunde.* Von August Demmin. Vierte Auflage. Leipzig: P. Friesenhahn, 1893.

Demmin 1911: Auguste Demmin, *An Illustrated History of Arms and Armour from the Earliest Period to the Present Time.* By –. Translated by C. C. Black, M.A., Assistant Keeper, South Kensington Museum. London: G. Bell & Sons, Ltd, 1911.

Dempster 1991: Stephen Dempster, The Lord is his Name. A Study of the Distribution of the Names and Titles of God in the Book of Amos, *Revue Biblique* 98/2, 1991, pp. 170–189.

Deppmeyer 2006: Korana Deppmeyer, Der Leuchtturm von Pharos – ein spätes Weltwunder, *Frankfurter elektronische Rundschau zur Altertumskunde* 3, 2006, pp. 1–13.

Der heilige Berg 1908: *Der heilige Berg bei Görz. Muttergottes-Wallfahrtsort im österreichischen Küstenlande. (Sveta gora. – Monte Santo.).* Mit Erlaubnis der kirchlichen und Ordens-Obern. Monte Santo: Verlag des Franziskanerklosters am Monte Santo in österr. Küstenlande (Druck des St.-Josef-Vereines in Klagenfurt), 1908.

Der Neue Pauly 2015: Hubert Cancik, Helmuth Schneider, Manfred Landfester, Hrsg., *Der Neue Pauly. Enzyklopädie der Antike*. Sonderausgabe. 18 Bände + Registerband. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 2015.

Derville 1992–1994: André Derville, s. v. Vedova (Vidua; Louis-Marie de Venise), frère mineur observant, 18e siècle, *Dictionnaire de spiritualité ascétique et mystique: doctrine et histoire* 16, 1992–1994, col. 338.

Desbonnets 1967: Théophile Desbonnets, Recherches sur la généalogie des biographies primitives de Saint François, *Archivum Franciscanum Historicum* 60, 1967, pp. 273–316.

Desbonnets 1972: Théophile Desbonnets, La légende des trois compagnons: Nouvelles recherches sur la généalogie des biographies primitives de saint François, *Archivum Franciscanum Historicum* 65, 1972, pp. 66–106.

Desbonnets 1974: Théophile Desbonnets, Legenda trium sociorum. Édition critique, *Archivum Franciscanum Historicum* 67, 1974, pp. 37–144.

Detzel 1894–1896: Heinrich Detzel, *Christliche Ikonographie. Ein Handbuch zum Verständniß der christlichen Kunst.* 2 Bände. Erster Band: *Die bildlichen Darstelungen Gottes, der allerseligsten Jungfrau und Gottemutter Maria, der guten und bösen Geister und der göttlichen Geheimnisse. Anhang: Die Weltschöpfung. Die Sibyllen. Die apokalyptischen Gestalten. Judas Iskariot.* Zweiter (Schluß-) Band: *Die bildlichen Darstellungen der Heiligen*. Freiburg im Breisgau: Herder'sche Verlagshandlung, 1894 (I), 1896 (II).

Deubner 1933: Ludwig Deubner, Die Bedeutung des Kranzes im klassischen Altertum, *Archiv für Religionswissenschaft* 30, 1933, pp. 70−104.

Deutsch 1898: Samuel Martin Deutsch, s. v. Dionysius der Karthäuser (Rickel), *Realencyklopädie für protestantische Theologie und Kirche* 4, 1898, pp. 698–701.

Deutsche Encyclopädie oder Allgemeines Real-Wörterbuch: *Deutsche Encyclopädie oder Allgemeines Real-Wörterbuch aller Künste und Wissenschaften von einer Gesellschaft Gelehrten.* 24 Bände. Frankfurt am Mayn: bey Varrentrapp Sohn und Wenner, 1778–1807.

Devetak 1988: Emil Devetak, s. v. Stanič (Stanig) Valentin, *Primorski biografski leksikon* 14, 1988, pp. 445–450.

deVore 1947: Nicholas deVore, *Encyclopedia of Astrology*. By −. New York: Philosophical Library, 1947.

Devries–Smith 2012: Kelly DeVries, Robert Douglas Smith, *Medieval Military Technology.* Second Edition. North York: University of Toronto Press, 2012.

Deželak Trojar 2015: Monika Deželak Trojar, Janez Ludvik Schönleben (1618-1681) v luči arhivskih virov, njegovega zgodovinskega in retoričnega opusa. Disertacija. Maribor: [Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta; M. Deželak Trojar], 2015.

Deželak Trojar 2017: Monika Deželak Trojar, *Janez Ludvik Schönleben (1618–1681): oris življenja in dela*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2017.

D'Haenens 1965: Albert D'Haenens, s. v. Gertrude, patrona di Nivelles, santa, *Bibliotheca Sanctorum* 6, 1965, col. 288.

Dhorme 1923: Édouard Dhorme, *L' emploi métaphorique des noms de parties du corps en hébreu et en akkadien*. Paris: Librairie Victor Lecoffre (J. Gabalda, Éditeur), 1923.

di Berardino 2000: Angelo di Berardino, *Patrologia. Vol. V. Dal Concilio di Calcedonia (451) a Giovanni Damasceno (750). I Padri orientali*. Genova: Casa Editrice: Marietti, 2000.

di Berardino–Quasten–Solari 1986: Angelo di Berardino, Johannes Quasten, *Patrology*. *Volume IV. The Golden Age of Latin Patristic Literature, From the Council of Nicea to the Council of Chalcedon.* Translated into English by Rev. Placid Solari, O. S. B.. Westminster, Maryland: Christian Classics, Inc., 1986.

di Crollalanza 1888: Giovanni Battista di Crollalanza, *Dizionario storico-blasonico delle famiglie nobili e notabili italiane estinte e fiorenti*. Compilato dal commendatore G. B. di Crollalanza. Volume secondo. Pisa: Direzione del giornale araldico, 1888.

di Girlandia–Ghisalberti 1933: Giovanni di Girlandia, *Integumenta Ovidii*. *Poemetto inedito del secolo XIII.* A cura di Fausto Ghisalberti. Messina; Milano: Casa editrice Giuseppe Principato, 1933 (Testi e documenti inediti o rari; II).

di Manzano 1879: Francesco di Manzano, *Aggiunta all'epoca VI degli Annali del Friuli, compilata dal Conte Francesco di Manzano, dall'anno 1421 all'anno 1799 dell' E. v.* Volume unico di Aggiunta e VII degli Annali. Udine: Tipografia di G. B. Doretti e soci, 1879.

di Manzano 1885: Francesco di Manzano, *Cenni biografici dei letterati ed artisti friulani dal secolo IV al XIX*. Raccolti dal conte Francesco di Manzano. Udine: tipografia G. R. Doretti e soci, 1885.

Dibelius 1906: Martin Dibelius, *Die Lade Jahves. Eine religionsgeschichtliche Untersuchung.* Von –. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht 1906 (Forschungen zur Religion und Literatur des Alten und Neuen Testaments; 7).

Dictionary of the Middle Ages: Joseph R. Strayer, ed., *Dictionary of the Middle Ages*. 13 vols. New York: Charles Scribner's Sons, 1982–1989.

Dictionnaire d'archéologie chrétienne et de liturgie: Fernand Cabrol, Henri Leclercq (eds.), *Dictionnaire d'archéologie chrétienne et de liturgie.* 15 tom. Paris: Letouzey et Ané, 1905–1953.

Dictionnaire de spiritualité ascétique et mystique, doctrine et histoire: M. Viller, F. Cavallera, J. de Guibert A. Rayez et al., *Dictionnaire de spiritualité, ascétique et mystique, doctrine et histoire.* 17 tom. Paris: Beauchesne, 1937–1995.

Dictionnaire de théologie catholique: Alfred Vacant, Eugene Mangenot, Émile Amann, eds., *Dictionnaire de théologie catholique*. 24 tom. Paris: Letouzey et Ané, 1899–1950.

Dictionnaire des antiquités grecques et romaines: Charles Daremberg, Edmond Saglio, Edmond Pottier, Georges Lafaye, eds., *Dictionnaire des antiquités grecques et romaines d'après les textes et les monuments.* 5 tom. Paris: Hachette et Cie, 1877–1919.

Dictionnaire d'histoire et de géographie ecclésiastiques: Alfred Baudrillart, Albert Vogt, M. Urbain Rouziès, eds., *Dictionnaire d'histoire et de géographie ecclésiastiques*. 23 tom. Paris: Letouzey et Ané, editeurs, 1912–<2024>.

Dictionnaire du Droit Canonique: R. Naz, ed., *Dictionnaire de Droit canonique contenant tous les termes du droit canonique: avec un sommaire de l'histoire et des institutions et de l'état actuel de la discipline*. Paris: Letouzey et Ané, 1935–1965.

Didron 1843: M. Didron (= Adolphe Napoléon Didron), *Iconographie chrétienne. Histoire de Dieu*. Paris: Imprimerie Royale, MDCCCXLIII (1843).

Didron–Stokes 1886–1891: *Christian Iconography or The History of Christian Art in the Middle Ages.* Transl. … and completed with additions and appedices by Margaret Stokes. 2 vols.: Vol. 1: *The History of the Nimbus, the Aureole, and the Glory; Representations of the Persons of the Trinity*; Vol. 2: *The Trinity: Angels: Devils: The Soul: The Christian Scheme: Appendices.* London: George Bell and Sons, 1886 (I), 1891 (II).

Die Attribute 1843: N. N., *Die Attribute der Heiligen alphabetisch geordnet. Ein Schlüssel zur Erkennung der Heiligen nach deren Attributen, in Rücksicht auf Kunst, Geschichte, und Cultus. Nebst einem Anhange über die Kleidung der katholischen Weft- und Ordensgeistlichen und einem Namen Register der vorkommenden Heiligen.* Hannover: Im Verlage der Hahn'schen Hofbuchhandlung, 1843.

Die deutsche Literatur des Mittelalters. Verfasserlexikon[1]: Wolfgang Stammler, ed., *Die deutsche Literatur des Mittelalters. Verfasserlexikon.* Berlin; Leipzig: Walter de Gruyter & Co., 1933–1955.

Die deutsche Literatur des Mittelalters. Verfasserlexikon[2]: Wolfgang Stammler, Karl Langosch, Kurt Ruh, Gundolf Keil et al., Hrsg., *Die deutsche Literatur des Mittelalters. Verfasserlexikon.* Redaktion Kurt Illing, Christine Stöllinger. 2., völlig neu bearbeitete Auflage. 12 Bände. Berlin; New York: Walter de Gruyter, 1978–2008.

Die Musik in Geschichte und Gegenwart[1]: Friedrich Blume, Hrsg., *Die Musik in Geschichte und Gegenwart. Allgemeine Enzyklopädie der Musik.* Kassel etc.: Bärenreiter, 1949–1986[1].

Die Musik in Geschichte und Gegenwart[2]: Friedrich Blume, Ludwig Finscher, *Die Musik in Geschichte und Gegenwart. Allgemeine Enzyklopädie der Musik*. Begründet von Friedrich Blume. 2., neubearbeitete Auflage. Herausgegeben von Ludwig Finscher. Kassel [etc.]: Bärenreiter; Stuttgart; Weimar: Metzler, 1994–2008.

Diedrich 1998: Friedrich Diedrich, s. v. Noach, *Lexikon für Theologie und Kirche* 7, 1998, coll. 886–887.

Diem 1995: Peter Diem, *Die Symbole Österreichs. Zeit und Geschichte in Zeichen.* Wien: Verlag Kermayr & Scheriau, 1995.

Dierauer 1977: Urs Dierauer, *Tier und Mensch im Denken der Antike. Studien zur Tierpsychologie, Antropologie und Ethik*. Amsterdam: Verlag B. R. Grüner, 1977.

Dietrich 1997: Walter Dietrich, *Die frühe Königszeit in Israel. 10. Jahrhundert v. Chr.* Stuttgart; Berlin; Köln: Verlag W. Kohlhammer, 1997 (Biblische Enzyklopädie; 3).

Dietrich 2004: Walter Dietrich, Hrsg., *David und Saul im Widerstreit - Diachronie und Synchronie im Wettstreit: Beiträge zur Auslegung des ersten Samuelbuches*. Fribourg; Göttingen: Academic Press; Vandenhoeck Ruprecht, 2004.

Dietrich 2007: Walter Dietrich, *The Early Monarchy in Israel: The Tenth Century B.C.E.* Translated by Joachum Vette. Leiden; Boston: Brill, 2007 (Society of Biblical Literature Biblical Encyclopedia Series; 3).

Dietrich 2016: Walter Dietrich, *David. Der Herrscher mit der Harfe*. 2., durchgesehene und aktualisierte Auflage. Leipzig: Evangelische Verlagsanstalt, 2016 (Biblische Gestalten; 14).

Dietrich–Herkommer 2003: Walter Dietrich, Hubert Herkommer, Hrsg., *König David – Biblische Schlüsselfigur und europäische Leitgestalt*. Freiburg: Universitätsverlag, 2003 (Kolloquium der Schweizerischen Akademie der Geistes- und Sozialwissenschaften; 19).

Dilg 1999: Peter Dilg, s. v. Pflanzenkunde, *Lexikon des Mittelalters* 6, 1999, coll. 2038−2046.

Dilg–Ott 1999: Peter Dilg, Norbert H. Ott, s. v. Rosen, *Lexikon des Mittelalters* 7, 1999, coll. 1031−1032.

Dimitz 1875: August Dimitz, *Geschichte Krains von der ältesten Zeit bis auf das Jahr 1813*. Mit besonderer Rücksicht auf Kulturentwicklung. Von August Dimitz. Zweiter Theil: *Vom Regierungsantritte Maximilians I. (1493) bis zum Tod Kaiser Ferdinands I. (1564)*. Laibach: Ig. v. Kleinmayr & Fed. Bamberg, 1875. Dritter Theil: *Vom Regierungsantritte Erzherzog Karls in Inneröesterreich bis auf Leopold I. (1564–1657)*. Laibach: Ig. v. Kleinmayr & Fed. Bamberg, 1875.

Dimitz 1876: August Dimitz, *Geschichte Krains von der ältesten Zeit bis auf das Jahr 1813: mit besonderer Rücksicht auf Kulturentwicklung*. von August Dimitz. T. 4: *Vom Regierungsantritt Leopold I. (1657) bis auf das Ende der französischen Herrschaft in Illyrien* (1813). Laibach: I. v. Kleinmayr & F. Bamberg, 1876.

Dimler 2007: G. Richard Dimler, S. J, *Studies in the Jesuit Emblem*. New York: AMS Press, Inc., 2007 (AMS Studies in the Emblem; 18).

Dionizij Areopagit−Kocijančič 2008: Dionizij Areopagit, *Zbrani spisi*. Uvod, prevod in opombe Gorazd Kocijančič. Ljubljana: Slovenska matica, 2008.

Dionysius Carthusianus 1898: Dionysius Carthusianus, Ennaratio in Canticum Canticorum Salomonis, quod hebraice Sir Hasirim dicitur de Christo et Ecclesia, de anima cujuslibet justi, deque beata Maria, in: Dionysius Carthusianus, *Doctoris ecstatici D. Dionysii Cartusiani opera omnia in unum corpus digesta ad fidem editionum Coloniensium cura et labore monachorum Sacri Ordinis Cartusiensis favente Pont. Max. Leone XIII.* Tomus VII: *In Proverbia, Ecclesiasten, Canticum Canticorum, Sapientiam*. Monstrolii: Typis Cartusiae Sanctae Mariae de Pratis, MDCCCXCVIII (1898).

Dionysius Carthusianus 1908: Dionysius Carthusianus, *Doctoris ecstatici D. Dionysii Cartusiani Opera omnia in unum corpus digesta …* Tomus XXXV. *Opera minora III.* Tornaci: typis Cartusiae Sanctae Mariae de Pratis, MDCCCCVIII (1908).

Dizionario biografico degli Italiani: *Dizionario biografico degli Italiani*. 100 vols. Roma: Istituto della Enciclopedia italiana, 1960–2020.

Dizionario degli istituti di perfezione: Guerrino Pelliccia, Giancarlo Rocca, ed., *Dizionario degli istituti di perfezione*. 10 vols. Roma: Paoline, 1974–2003.

Döbler−Baumeister 1992: Werner Döbler, Franz Baumeister, s. v. Meerstern, *Marienlexikon* 4, 1992, pp. 384−385.

Dobschütz 1971: Renate v. Dobschütz, s. v. Opfer, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 3, 1971, coll. 349–352.

Dochhorn−Rudnig-Zelt−Wold 2016: Jan Dochhorn, Susanne Rudnig-Zelt, Benjamin Wold Hrsg., *Das Böse, der Teufel und Dämonen − Evil, the Devil, and Demons*. Tübingen: Mohr Siebeck, 2016 (Wissenschaftliche Untersuchungen zum Neuen Testament, 2. Reihe; 412).

Dohet 1946: Pierre Dohet, S. J., *Un Commentaire du Veni Creator Spiritus*. Bruxelles: Editions Universelle S. A., 1946.

Dohmen 1997: Christoph Dohmen, s. v. *mizbēaḥ* altar, *Theological Dictionary of the Old Testament* 8, 1997, pp. 209–225.

Doktorič 1925: David Doktorič, Ko so zidali cerkev na Travniku, *Goriška straža* 8, 1925, št. 45 (v soboto, 6. junija), p. 3.

Dolenc 1935: Metod Dolenc, *Pravna zgodovina za slovensko ozemlje. Sostavni očrt*. Spisal Metod Dolenc. Ljubljana: Akademska založba, 1935.

Dolfin 1912: Giovanni Bortolo Dolfin, *I Dolfin (Delfino) patrizi veneziani nella storia di Venezia dall'anno 452 al 1910*. Belluno: Tipografia commerciale, 1923.

Dölger 1925: Franz Josef Dölger, *Sol salutis. Gebet und Gesang im christlichen Altertum. Mit besonderer Rücksicht auf die Ostung in Gebet und Liturgie*. Münster in Westfalen: Aschendorff, 1925 (Liturgiegeschichtliche Forschungen; 4/5).

Dölger 1972: Franz Josef Dölger, *Sol salutis. Gebet und Gesang im christlichen Altertum, mit besonderer Rücksicht auf die Ostung in Gebet und Liturgie*. Zweite, umgearbeitete und vermehrte Auflage. Münster, Westfalen: Aschendorffsche Verlagbuchhandlung, 1972 (Liturgiewissenschaftliche Quellen und Forschungen; 16/17; Veröffentlichungen des Abt-Herwegen-Instituts Maria Laach).

Dolinar 1976: France Martin Dolinar, *Das Jesuitenkolleg in Laibach und die Residenz Pleterje: 1597-1704.* Dissertatio ad Doctoratum in Facultate Historiae Ecclesiasticae Pontificiae Universitatis Gregorianae. Auctore France-Martin Dolinar. Ljubljana: Theologische Fakultät, 1976.

Dolinar 1987: France M. Dolinar, s. v. Bratovščina, *Enciklopedija Slovenije* 1, 1987, p. 358.

Dolinar 1989: France Martin Dolinar, Pomen jezuitskega reda v verskem in kulturnem življenju na Slovenskem, in: Aleksander Skaza, Ada Vidovič-Muha, Jože Sever, eds., *Obdobje baroka v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi.* Mednarodni simpozij v Ljubljani od 1. do 3. julija 1987. Ljubljana: Filozofska fakulteta, 1989, pp. 379–384.

Dolinar 1991: France Dolinar, Jožefinizem in janzenizem, in: Metod Benedik, ed., *Cerkev na Slovenskem*. Celje: Mohorjeva družba, 1991, pp. 153–171.

Dolinar 1992: France Martin Dolinar, Cerkveni in politični okvir delovanja jezuitov na Slovenskem v 17. in 18. stoletju, in: *Jezuiti na Slovenskem. Zbornik simpozija*. Ljubljana: Teološka fakulteta, Inštitut za zgodovino Cerkve: Provincialat slovenske province Družbe Jezusove, 1992 (Redovništvo na Slovenskem; 3), pp. 36–42.

Dolinar 1993: France M. Dolinar, *Prošti novomeškega kapitlja 1493–1993.* Novo mesto: Dolenjska založba, 1993.

Dolinar 1994: France M. Dolinar, ed., *Katholische Reform und Gegenreformation in Innerösterreich 1564–1628 = Katoliška prenova in protireformacija v notranjeavstrijskih deželah 1564–1628 = Riforma cattolica e controriforma nell'Austria interna 1564–1628*. Klagenfurt; Ljubljana; Wien: Hermagoras = Mohorjeva; Graz; Wien; Köln: Styria, 1994.

Dolinar 1995: France Martin Dolinar, Quadro ecclesiastico e politico dell'attività dei gesuiti in Slovenia nei secoli XVII e XVIII, in: Galimberti–Malý 1995, pp. 23–30.

Dolinar 2002: France M. Dolinar, Družbenopolitične in cerkvene razmere v cesarstvu na prelomu iz 17. v 18. stoletje, in: Kogoj 2002, pp. 11–20.

Dolinar 2007a: France M. Dolinar, *Ljubljanski škofje*. Ljubljana: Družina, 2007.

Dolinar 2007b: France M. Dolinar, Ljubljanski škofje, in: Ana Lavrič, ed., *Upodobitve ljubljanskih škofov*. Ljubljana: Narodna galerija, 2007.

Domagalski 1990: Bernhard Domagalski, *Der Hirsch in spätantiker Literatur und Kunst. Unter besonderer Berücksichtigung der frühchristlichen Zeugnisse*. Von −. Münster, Westfalen: Aschendorfsche Verlagsbuchhandlung, 1990 (Jahrbuch für Antike und Christentum, Ergänzungsband; 15).

Domagalski 1991: Bernhard Domagalski, s. v Hirsch, *Reallexikon für Antike und Christentum* 15, 1991, coll. 551−577.

Domagalski 1996: Bernhard Domagalski, s. v. Hirsch, *Lexikon für Theologie und Kirche*, 5, 1996, col. 152.

Donald 1996: Isabelle Anne Donald, *Athena and Poseidon: The Contest for Athens*. Thesis. Edmonton, Alberta, University of Alberta: [Isabelle Anne Donald], 1996.

Donato 1956: Donato da S. Giovanni in Persiceto, La personalità e l'apostolato del p. Girolamo Paulucci di Calboli da Forli' alla luce di documenti inediti (1552–1620), *Studi romagnoli* 24, 1956, pp. 29–43.

Donnelly 1953: Malachi J. Donnelly, The Queenship of Mary During the Patristic Period, *Marian Studies* 4, 1953, pp. 82−108.

Donner 1959: Herbert Donner, Art und Herkunft des Amtes der Königinmutter im Alten Testament, in: Richard von Kienle, Anton Moortgat, Heinrich Otten, Einer von Schuler, Walter Zaumseil, Hrsg., *Festschrift Johannes Friedrich zum 65. Geburtstag am 27. August 1958 gewidmet*. Heidelberg: Carl Winter Universitätsverlag, 1959, pp. 105–145.

Donner 1970: Herbert Donner, *Herrschergestalten in Israel*. Berlin; Heidelberg; New York: Springer-Verlag, 1970 (Verständliche Wissenschaft; 103).

Donner 1984−1986: Herbert Donner, *Geschichte des Volkes Israels und seiner Nachbarn in Grundzügen*. Teil I: *Von den Anfängen bis zur Staatenbildungzeit*. Teil 2: *Von der Königzeit bis zu Alexander dem Großen. Mit einem Ausblick auf die Geschichte des Judentums bis Bar Kochba*. Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 1984 (I), 1986 (II) (Grundrisse zum Alten Testament 4/1−2).

Dopsch 1999: Heinz Dopsch, Görz, *Lexikon des Mittelalters* 4, 1999, col. 1564.

Dörfler-Dierken 1992: Angelika Dörfler-Dierken, *Die Verehrung der heiligen Anna in Spätmittelalter und früher Neuzeit.* Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1992.

Dorothy 1997: Charles V. Dorothy, *The Books of Esther. Structure, Genre and Textual Integrity*. Sheffield: Sheffield Academic Press, 1997 (Journal for the Study of the Old Testament, Supplement Series; 187).

Dorsi 2019–2023: Pierpaolo Dorsi, *Della Torre e Tasso, presso Archivio di Stato di Trieste*. A cura di Pierpaolo Dorsi.
http://www.sa-fvg.archivi.beniculturali.it/fileadmin/inventari/altri_archivi_pubblici/ (4. 4. 2024)

Dorsi 2021: Pierpaolo Dorsi, *Archivio di Stato di Trieste. Archivio della Torre E Tasso. Archivio antico (1281 – II metà sec. XIX)*. Il presente elaborato aggiorna e sostituisce l'inventario del 1907 per la parte compresa da busta 127.1 a busta 127.2 e da busta 149 a busta 163 ("Torriani signori di Duino: Giuseppe e Giovanni Battista, figli di Raimondo Bonifacio; Raimondo di Gio. Battista; Francesco Annibale, Gio. Filippo, Turrismondo Ignazio e Federico Luigi, tutti figli di Luigi Antonio" Stato del lavoro di revisione al 15.7.2021 a cura di Pierpaolo Dorsi. [Trieste:] [Archivio di Stato di Trieste], 2021.

Dowden 2006: Ken Dowden, *Zeus*. London; New York, Routledge, 2006 (Gods and Heroes of the Ancient World).

Dozeman–Evans–Lohr 2014: Thomas B. Dozeman, Craig A. Evans, Joel N. Lohr, eds., *The Book of Exodus: Composition, Reception, and Interpretation.* Leiden; Boston: Brill, 2014 (Supplements to Vetus Testamentum; 164).

Dräger 2015: Paul Dräger, s. v. Symplegades, *Der Neue Pauly* 11, 2015, col. 1137.

Dragogna 2019: Valentino e Matteo Dragogna, *Notabilia quaedam. I diari dei notai Valentino e Matteo Dragogna.* A cura di Lucia Pillon, Cristiano Meneghel. Gorizia: Istituti di storia sociale e religiosa, 2019 (Fonti e studi di storia sociale e religiosa; 17).

Draper 1988: Richard D. Draper, *The Role of the Pontifex Maximus and its Influence in Roman Religion and Politics*. Dissertation. Provo: Brigham Young University, 1988.

Dreves 1893: Guido Maria Dreves, S. J., *Aurelius Ambrosius, „der Vater des Kirchengesanges". Eine hymnologische Studie*. Freiburg im Breisgau: Herder'sche Buchhandlung, 1893 (Ergänzungshefte zu den „Stimmen aus Maria-Laach"; 58).

Dreves 1907: Guido Maria Dreves, *Hymnographi Latini. Series altera. Lateinische Hymnendichter des Mittelalters*. *Zweite Folge.* Leipzig: O. R. Reisland, 1907 (Analecta hymnica medii aevi; 50).

Dreves 1908: Guido Maria Dreves, *Hymnologische Studien zu Venantius Fortunatus und Rabanus Maurus.* München: J. J. Lentner, 1908 (Veröffentlichungen aus dem Kirchenhistorischen Seminar München, III. Reihe; 3).

Dreves–Blume 1909: Guido Maria Dreves, Clemens Blume, *Ein Jahrtausend Lateinischer Hymnendichtung*. Erster Teil: *Hymnen bekannter Verfasser*. Leipzig: O. R. Reisland, 1909. Zweiter Teil: *Hymnen unbekannter Verfasser*. Leipzig: O. R. Reisland, 1909.

Drews 1923: Drews Arthur, *Der Sternhimmel in der Dichtung und Religion der alten Völker und des Christentums*. *Eine Einführung in die Astralmythologie.* Jena: Verlag Eugen Diederich, 1923.

Drexel 1995: Margarete Drexel, Die obersten landesfürstlichen Amtsträger in der Steiermark unter Maximilian I. (1493–1519), *Zeitschrift des Historischen Vereines für Steiermark Jahrgang* 86, 1995, pp. 111–155.

Drexler 1909: Carlo Drexler, *Sopra il quadro donato nel 1544 dal Patriarca Grimani al Santuario di Monte Santo e la copia della stesso presso l'antiquario »Gyra« in Gorizia. Relazione des Prelato Carlo Drexler* … Gorizia: [S. n.], 1909.

Drobesch–Tropper 2006: Werner Drobesch, Peter G. Tropper, Hrsg., *Die Jesuiten in Innerösterreich. Die kulturelle und geistige Prägung einer Region im 17. und 18. Jahrhundert*. Klagenfurt; Laibach; Wien: Hermagoras; Celovec; Ljubljana; Dunaj: Mohorjeva založba, 2006.

Drobner 2011: Hubertus R. Drobner, *Lehrbuch der Patrologie*. 3., korriegierte und ergänzte Auflage. Frankfurt am Main …: Peter Lang Internationaler Verlag der Wissenschaften, 2011.

Du Cange 1688 (1958): Charles Du Fresne Du Cange, *Glossarium ad scriptores mediae et infimae graecitatis*. Ludguni: Anissoniorum, Joannis Posuel, et Claudii Rigaud, 1668 (ponatis: Graz: Akademische Druck- u. Verlagsanstalt, 1958).

Du Cange 1883–1887: Charles du Fresne dominus Du Cange, *Glossarium mediae et infimae Latinitatis.* 10 tom. Niort: L. Favre, 1883–1887.

du Manoir 1959: Hubert du Manoir, *Maria. Tom. 1: Études sur la Sainte Vierge.* Paris: Beauchesne et ses fils, 1959.

Dubois 1999: Jacques Dubois, s. v. Kapitel. II. Monastische und Ordenskapitel, *Lexikon des Mittelalters* 5, 1999, coll. 939–941.

Dubosson-Sbriglione 2018: Lara Dubosson-Sbriglione, *Le culte de la Mère des dieux dans l'Empire romain*. Wiesbaden: Franz Steiner Verlag, 2018 (Potsdamer Altertumswissenschaftliche Beiträge; 62).

Dubouclez 2015: Olivier Dubouclez, *Histoire du basilic*. Paris: Actes Sud Littérature, 2015 (Un endroit où aller; 263).

Dubovský 2015: Peter Dubovský, *The Building of the First Temple. A Study in Redactional, Text-Critical and Historical Perspective.* Tübingen: Mohr Siebeck, 2015 (Forschungen zum Alten Testament; 103).

Duchet-Suchaux–Pastoureau 1994: Gaston Duchet-Suchaux, Michel Pastoureau, *The Bible and the Saints*. Paris: Flammarion, 1994 (Flammarion Iconographic Guides).

Duchhardt 1997: Heinz Duchhardt, *Balance of Power und Pentarchie 1700–1785.* Paderborn-München-Wien-Zürich: Ferdinand Schöningh, 1997.

Duchhardt–Espenhorst 2013: Heinz Duchhardt, Martin Espenhorst, Hrsg., *Utrecht – Rastatt – Baden 1712–1714. Ein europäisches Friedenswerk am Ende des Zeitalters Ludwigs XIV*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2013 (Veröffentlichungen des Instituts für Europäische Geschichte, Beiheft; 98).

Duda 1998: Bonaventura Duda, *Gospa Trsatska − Kraljica Jadrana: stoljeća vjere u Marijin Trsat*. Rijeka: Franjevački samostan Trsat; Gorin, 1998 (2. izd.).

Duda–Hoško–Koren 2020: Bonaventura Duda, Franjo Emanuel Hoško, Matija Koren, *Svetište Majke Božje na Trsatu*. Rijeka: Franjevački samostan Trsat, 2020.

Dudden 1935: F. Homes Dudden, *The Life and Times of Saint Ambrose*, 2 vols. Oxford: Clarendon Press 1935.

Duft 1974: Johannes Duft, s. v. Gallus, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 6, 1974, coll. 345–348.

Duhm 1904: Hans Duhm, *Die bösen Geister im Alten Testament*. Tübingen; Leipzig: Verlag von J. B. C. Mohr (Paul Siebeck), 1904.

Duhr 1913: Bernhard Duhr, *Geschichte der Jesuiten in den Ländern deutscher Zunge in der ersten Hälfte des XVII. Jahrhunderts.* 2 Bände. Freiburg im Breisgau: Herdersche Verlagshandlung, 1913 (Geschichte der Jesuiten in den Ländern deutscher Zunge; 2).

Duhr 1921: Bernhard Duhr, *Geschichte der Jesuiten in den Ländern deutscher Zunge in der zweiter Hälfte des XVII. Jahrhunderts*. München; Regensburg: G. J. Manz, 1921 (Geschichte der Jesuiten in den Ländern deutscher Zunge; 3).

Duhr 1928: Bernhard Duhr, S. J., *Geschichte der Jesuiten in den Ländern deutscher Zunge. Vierter Band: Geschichte der Jesuiten in den Ländern deutscher Zunge im 18. Jahrhundert. Erster Teil.* München-Regensburg: G. J. Manz, 1928. *Zweiter Teil.* München--Regensburg: G. J. Manz, 1928 (Geschichte der Jesuiten in den Ländern deutscher Zunge; 4).

Dujmović 2016: Rajko Dujmovič, Otok svetog Jakova: prilog poznavanju srednjovjekovnog kulturnog krajolika Zagreba, *Croatica Christiana Periodica* 78, 2016, pp. 39–48.

Duke–Duke–duCellier 2008: James A. Duke, Peggy-Ann K. Duke, Judith L. duCellier, *Duke's Handbook of Medicinal Plants of the Bible*. Boca Raton; London; New York: CRC Press, Taylor & Francis Group, 2008.

Dumke 1993: Dietmar Dumke, *Vom Gerichtsschreiber zum Rechtspfleger*. Köln; München: Heymann, 1993.

Dunbabin 1991: Katherine M. D. Dunbabin, Triclinium and Stibadium, in: William Slater, ed., *Dining in a Classical Context*. Ann Arbor: The University of Michigan Press, 1991.

Duncker 2010: Christina Duncker, *Der andere Salomo. Eine synchrone Untersuchung zur Ironie in der Salomo-Komposition 1 Könige 1-11*. Frankfurt am Main; Berlin etc.: Peter Lang, 2010.

Dunkle 2016: Brian P. Dunkle SJ, *Enchantment and Creed in the Hymns of Ambrose of Milan*. Oxford: Oxford University Press, 2016 (Oxford early Christian studies).

Dünninger 1988: Hans Dünninger, s. v. Brunnen, *Marienlexikon* 1, 1988, pp. 599–602.

Duprat 1576: Pardoux Duprat, *Lexicon iuris civilis et canonici: sive potius Commentarius de verborum quae ad utrumque Ius pertinent significatione, Antiquitatum Romanarum elementis, & legum Pop. Rom. copiosissimo Indice, adauctus: abhic plus septem annis, Pardulphi Prateii diligentia delineatus* … Franc. ad Moenum (Frankfurt am Main): per Martinum Lechler, impensis Sigismundi Feyerabend, 1576.

Dupuy–Dupuy 1993: R. Ernest Dupuy, Trevor N. Dupuy, *The Harper Encyclopedia of Military History. From 3500 B.C. to the Present*. Fourth Edition. New York: Harper Collins Publishers, 1993.

Durandus–Neale–Webb 1906: William Durandus, *The Symbolism of Churches and Church Ornaments. A Translation of the First Book of the Rationale divinorum officiorum*. Written by William Durandus … With an Introductory Essay and Notes by The Rev. John Mason Neale, B. A., and The Rev. Benjamin Webb, B. A. … Third Edition. London: Gibbins & Company, 1906.

Dürig 1990: Walter Dürig, *Die Lauretanische Litanei. Entstehung, Verfasser, Aufbau und mariologischer Inhalt.* St. Ottilien: EOS-Verlag, 1990.

Dürig 1992a: Walter Dürig, s. v. Morgenstern, *Marienlexikon* 4, 1992, p. 517.

Dürig 1992b: Walter Dürig, s. v. Oliva speciosa, *Marienlexikon* 4, 1992, pp. 689–690.

Dürig 1994: Walter Dürig, s. v. Sitz der Weisheit, *Marienlexikon* 6, 1994, p. 182.

Dürig–Nitz 1992: Walter Dürig, Genoveva Nitz, s. v. Lauretanische Litanei I. Geschichte, II. Theologie, III. Ikonographie, *Marienlexikon* 4, 1992, pp. 33–44.

Dürr 1924: Lorenz Dürr, Ursprung und Bedeutung der Bundeslade, *Bonner Zeitschrift für Theologie und Seelsorge* 1, 1924, pp. 17–32.

Duwe 1990: Georg Duwe, *Erzkämmerer, Kammerherren und ihre Schlüssel: historische Entwicklung eines der ältesten Hofämter vom Mittelalter bis 1918.* Osnabrück: Biblio-Verl., 1990.

Dylon 2018: Ewelina Dylon, Analisi linguistico-morfologica dell'espressione (YHWH ṣb'wt) יהוה צבאות e lo studio delle sue ricorrenze [Linguistic-Morphological analysis of the expressions (YHWH ṣb'wt) יהוה צבאות and the study of its occurrences], *Angelicum* 95/3, 2018, pp. 271–292.

Dziatzko 1897: Karl Dziatzko, s. v. Buch, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* III, 1, 1897, coll. 939–971.

Ebach 2019: Jürgen Ebach, s. v. Astrologie / Astronomie, in: Frank Crüsemann, Kristian Hungar, Claudia Janssen, Rainer Kessler und Luise Schottroff, Hrsg., *Sozialgeschichtliches Wörterbuch zur Bibel*. 2. Auflage. Gütersloh: Gütersloher Verlagshaus 2019, pp. 26–28.

Ebeling 1928: Erich Ebeling, s. v. Ahasverus, *Reallexikon der Assyriologie* 1, 1928, p. 53.

Ebeling 2024: Philip Ebeling, s. v. Schiff / Schiffbau, in: WiBiLex (erstellt: Mai 2024) https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/schiff-schiffbau https://bibelwissenschaft.de/stichwort/22584/ (22. 3. 2024)

Ebertin 1984: Reinhold Ebertin, *Einführung in die Kosmobiologie*. 5. Auflage. Freiburg im Breisgau: Ebertin Verlag, 1984.

Eckstein–Stemplinger–Waszink 1950: Franz Eckstein, Eduard Stemplinger, Jan Hendrik Waszink, s. v. Basilisk, *Reallexikon für Antike und Christentum* 1, 1950, coll. 1260–1261.

Edelman 2005: Diana Edelman, *The Origins of the ‚Second' Temple: Persian Imperial Policy and the Rebuilding of Jerusalem*. London; Oakville: Equinox Publishing Ltd., 2005 (Bible World).

Eder–Cancik-Kirschbaum–Kahl–Wiesehöfer 2015: Walter Eder, Eva Cancik-Kirschbaum, Jochem Kahl, Josef Wiesehöfer, s. v. Herrschaft, *Der Neue Pauly* 5, 2015, coll. 487–493.

Edzard 1980–1983: Dietz Otto Edzard, s. v. Königtum. A. III. Jahrtausend, *Reallexikon der Assyriologie und vorderasiatischen Archäologie* 6, 1980–1983, p. 140.

Edzard 2009: Dietz Otto Edzard, *Geschichte Mesopotamiens. Von den Sumerern bis zu Alexander dem Großen*. 2., verbesserte Auflage. München: Verlag C. H. Beck, 2009.

Egbers 1994a: Silke Egbers, s. v. Skapulier, *Marienlexikon* 6, 1994, pp. 184–185.

Egbert 1896: James C. Egbert Jr., *Introduction to the Study of Latin Inscriptions*. New York; Cincinnati; Chicago: American Book Company, 1896.

Egli 1982: Hans Egli, *Das Schlangensymbol. Geschichte–Märchen–Mythos.* Olten und Freiburg im Breisgau: Walter-Verlag, 1982.

Ego 2007: Beate Ego s. v. Henoch / Henochliteratur, in: WiBiLex (erstellt: April 2007) https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/henoch-henochliteratur https://bibelwissenschaft.de/stichwort/20989/ (20. 10. 2023)

Ego 2017: Beate Ego, *Ester*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2017 (Biblischer Kommentar. Altes Testament; 21 (Neubearbeitung)).

Ego–Lange–Pilhofer–Ehlers 1999: Beate Ego, Armin Lange, Peter Pilhofer, Kathrin Ehlers, Hrsg., *Gemeinde ohne Tempel / Community without Temple. Zur Substituierung und Transformation des Jerusalemer Tempels und seines Kults im Alten Testament, antiken Judentum und frühen Christentum*. Tübingen: Mohr Siebeck, 1999 (Wissenschaftliche Untersuchungen zum Neuen Testament; 118).

Ehalt 1980: Huber Chr. Ehalt, *Ausdruckformen absolutistischer Herrschaft. Her Wiener Hof im 17. und 18. Jahrhundert*. München: R. Oldenbourg Verlag, 1980 (Sozial- und wirtschaftshistorische Studien; 14).

Ehmer 1994: Manfred Kurt Ehmer, *Göttin Erde, Kult und Mythos der Mutter Erde*. Berlin: Zerling, 1994.

Ehrenpreis 2001: Stefan Ehrenpreis, Österreichischer Adel, habsburgische Höfe und kaiserliche Zentralverwaltung (1580–1620), in: Ronald G. Asch, Hrsg., *Der europäische Adel im Ancien Regime. Von der Krise der ständischen Monarchien bis zur Revolution (ca. 1600–1789)*. Köln; Weimar; Wien, Böhlau Verlag, 2001, pp. 235–262.

Ehrlich 1959: Ernst Ludwig Ehrlich, *Die Kultsymbolik im Alten Testament und im nachbiblischen Judentum*. Stuttgart: Anton Hiersemann, 1959 (Symbolik der Religionen; 3).

Eichler 2021: Ranaan Eichler, Solomon's Throne in Its Ancient Near Eastern Context, *Vetus Testamentum* 71/4–5, 2021, pp. 551–565.

Eidevall 2007: Göran Eidevall, s. v. Eagle, *The New Interpreter's Dictionary of the Bible* 2, 2007, p. 171.

Eisler 1910: Robert Eisler, *Weltenmantel und Himmelszelt. Religionsgeschichtliche Untersuchungen zur Urgeschichte des antiken Weltbildes*. Von −. 2 Bände. München: Oskar Beck (C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung), 1910.

Eissfeldt 1950: Otto Eissfeldt, Jahwe Zebaoth, in: Otto Eissfeldt, *Miscellanea Academica Berolinensia* II/2. Berlin: Akademie Verlag, 1950, pp. 128–150.

Eissfeldt 1964: Otto Eissfeldt, *Einleitung in das Alte Testament unter Einschluß der Apokryphen und Pseudepigraphen sowie der apokryphen- und pseudepigraphenartigen Qumrān-Schriften. Entstehungsgeschichte des Alten Testaments*. 3. neubearbeitete Auflage. Tübingen: J. C. B. Mohr (Paul Siebeck), 1964.

Eitam–Heltzer 1996: David Eitam, Michael Heltzer, eds., *Olive Oil in Antiquity: Israel and neighbouring countries from the Neolithic to the Early Arab Period.* Padova: Sargon srl, 1996 (History of the Ancient Near East Studies; 7).

Ekar–Volčjak–Žumer 2018: Miloš Ekar, Jure Volčjak, Vladimir Žumer, eds., *Preddvor – podobe minulih časov in ljudi. Zbornik občine Preddvor*. Uredniški odbor Miloš Ekar, Jure Volčjak, Vladimir Žumer; slikovno gradivo Slavko Prezelj, Francka Planinc, Miran Zadnikar; prevodi v angleščino Ago. Preddvor: Občina, 2018.

Ekonomou 2007: Andrew J. Ekonomou, *Byzantine Rome and the Greek Popes: Eastern Influences on Rome and the Papacy from Gregory the Great to Zacharias, A.D. 590-752*. Lanham, MD: Lexington Books, 2007.

Ekroth 2016: Gunnel Ekroth, s. v. Daimon, in: Orlin 2016, pp. 229–230.

el-Abbadi 2004: Mostafa el-Abbadi, *The Island of Pharos in Myth and History*, in: William Vernon Harris, Giovanni Ruffini, eds., *Ancient Alexandria between Egypt and Greece*. Leiden; Boston: Brill, 2004 (Columbia Studies in the Classical Tradition; 26).

Elbern 1999a: Victor H. Elbern, s. v. Krone, *Lexikon des Mittelalters* 5, 1999, coll. 1544–1547.

Elbern 1999b: Victor H. Elbern, s. v. Gold, *Lexikon des Mittelalters* 4, 1999, coll. 1535–1538.

Eliade 1998: Mircea Eliade, *Ewige Bilder und Sinnbilder. Über die magisch-religiöse Symbolik*. Aus dem Französichen übertragen von Eva Moldenhauer. Frankfurt am Main: Insel, 1998.

Elliot–Bernardini–di Berardino 2011: Mark W. Elliot, Paolo Bernardini, Angelo di Berardino, *La Bibbia commentata dai Padri. Antico Testamento: Isaia 40–66*. Roma: Città Nuova, 2011 (La Bibbia commentata dai Padri; 10/2).

Elliott–Rumsey 2022: James Keith Elliott, Patricia M. Rumsey, *The Protevangelium of James*. Introduced, edited & translated by J. K. Elliott. With a commentary by Patricia M. Rumsey. Turnhout: Brepols, 2022 (Brepols Library of Christian Sources, Patristic and Medieval Texts with English Translations; 3).

Elsie 2010: Robert Elsie, *Historical Dictionary of Albania.* Second Edition. Lanham; Toronto; Plymouth: The Scarecrow Press, Inc., 2010 (Historical Dictionaries of Europe; 75).

Eltz-Rübenach 2023: Max Georg Freiherr v. Eltz-Rübenach, *Die Herren vom Goldenen Schlüssel. Kammerherren – ihre Würde, ihre Symbole, ihre prächtige Bekleidung*. Neulingen: J. S. Klotz Verlagshaus, 2023.

Elvers 2015a: Karl-Ludwig Elvers, Pompeius I 8, *Der Neue Pauly* 10, 2001, coll. 1168–1169.

Elvers 2015b: Karl–Ludwig Elvers, s. v. Rex, *Der Neue Pauly* 10, 2015, coll. 935–937.

Emery 1982: Kent Emery, Jr., Dionysii Cartusiensis Bibliotheca et Manuscripta: Prologue and Queries in: James Lester Hogg, ed., *Kartäusermystik und -Mystiker. Dritter internationaler Kongreß über die Kartäusergeschichte und -spiritualität.* Band 4. Salzburg: Institut für Anglistik und Amerikanistik, 1982 (Analecta Cartusiana; 55), pp. 119–155.

Emery 1996: Kent Emery Jr., *Monastic, Scholastic and Mystical Theologies from the Later Middle Ages*. Aldershot: Ashgate Publishing, 1996 (Collected Studies Series; 561).

Emery 2003: Kent Emery, Jr., Denys the Carthusian, in: Jorge J. E. Gracia, Timothy B. Noone, eds., *A Companion to Philosophy in the Middle Ages*. Malden; Oxford: Wiley-Blackwell, 2003 (Blackwell Companions to Philosophy; 24), pp. 243–244.

Emmerich 2007: Karin Emmerich, *Machtverhältnisse in einer Dreiecksbeziehung. Die Erzählung von Abigajil, Nabal und David in 1 Sam 25*. St. Ottilien: EOS Verlag, 2007 (Arbeiten zu Text und Sprache im Alten Testament; 84).

Emminghaus 1972: Johannes Emminghaus, s. v. Vesperbild, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 4, 1972, coll. 450–456.

Emminghaus 1999: Johannes H. Emminghaus, s. v. Altar I. Begriff, Name, Bedeutung, Symbolik; II. Arten; III. Form; IV. Ort, *Lexikon des Mittelalters* 1, 1999, coll. 461–462.

Enciclopedia cattolica: *Enciclopedia cattolica*. 12 vol. Città del Vaticano: Ente per l'Enciclopedia cattolica e per il libro cattolico, 1948–1954.

Enciclopedia dell'arte medievale: *Enciclopedia dell'arte medievale.* 12 vol. Roma: Istituto della Enciclopedia italiana, 1991–2002.

Enciclopedia storico-nobiliare italiana: Vittorio Spreti, ed., *Enciclopedia storico-nobiliare italiana*. 8 vol. Milano: Enciclopedia storico-nobiliare italiana, 1928–1935.

Enciklopedija Slovenije: Marjan Javornik, ed., *Enciklopedija Slovenije*. 16 zv. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1987–2002.

Encyclopaedia Iranica: Ehsan Yarshater, ed., *Encyclopaedia Iranica*. 16 vols. London; Boston; Henley: Routledge & Kegan Paul, 1985–<2024>.

Encyclopaedia Judaica 2007: Fred Skolnik, Michael Berenbaum, eds., *Encyclopaedia Judaica. Second Edition.* 22 vols. Detroit etc.: Thomson & Gale; Keter Publishing House Ltd., 2007.

Encyclopaedia of Islam: Peri J. Bearman, Thierry Bianquis, Clifford Edmund Bosworth, Emeri Johannes van Donzel, Wolfhart P. Heinrichs et al., *Encyclopaedia of Islam*. 2nd edition. 12 vols. with indexes. Leiden: E. J. Brill, 1954–2006.

Encyclopedia of Ancient Christianity 2014: Angelo di Berardino, Thomas C. Oden, Joel C. Elowsky, James Hoover, eds., *Encyclopedia of Ancient Christianity*. 3 vols. Downers Grove, Illinois: IVP Academic, 2014.

Encyclopedia of Religion 2005: Lindsay Jones, *Encyclopedia of Religion. Second Edition*. 14 vols. Detroit; New York etc.: Macmillan Reference USA (Thomson Gale), 2005.

Encyclopedia of the Bible and Its Reception: Constance M. Furey, Peter Gemeinhardt, Joel Marcus LeMon, Thomas Römer, Jens Schröter, Barry Dov Walfish, Eric Ziolkowski, eds., *Encyclopedia of the Bible and Its Reception*. 23 vols. Berlin: Walter de Gruyter, 2009–<2024>.

Encyclopedia of the Dead Sea Scrolls 2000: Lawrence H. Schiffman, James VanderKam, eds., *Encyclopedia of the Dead Sea Scrolls.* 2 vols. Oxford: Oxford University Press, 2000.

Endrich 1974: Erich Endrich, s. v. Elisabeth von Reute TOR, sel., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 5, 1973, col. 131.

Endrizzi 1939: Guglielmo P. Endrizzi, *Breve storia del Santuario di Monte Santo*, in: La Madonna di Monte Santo 1939, pp. 44–55.

Enenkel 2019: Karl A. E. Enenkel, *The Invention of the Emblem Book and the Transmission of Knowledge, ca. 1510–1610*. Leiden; Boston: Brill, 2019 (Brill's Studies in Intellectual History; 295; Brill's Studies on Art, Art History, and Intellectual History; 36).

Enenkel–Smith 2017: Karl A. E. Enenkel, Paul J. Smith, eds., *Emblems and the Natural World*. Leiden; Boston: Brill, 2017.

Enenkel–Visser 2003: Karl A. E. Enenkel, Arnoud S. Q. Visser, eds., *Mundus Emblematicus Studies in Neo-Latin Emblem Books*. Turnhout: Brepols Publishers, 2003 (Imago Figurata Studies; 4).

Engelbrecht 2008: Wilken Engelbrecht, Fulco, Arnulf, and William: Twelfth-century Views on Ovid in Orléans, *The Journal of Medieval Latin* 18, 2008 (Proceedings of the Fifth International Congress for Medieval Latin Studies, Toronto 2006, Fascicle Two), pp. 52–73.

Engelken 1990: Karen Engelken, *Frauen im Alten Israel. Eine begriffsgeschichtliche und sozialrechtliche Studie zur Stellung der Frau im Alten Testament*. Stuttgart: Kohlhammer, 1990 (Beiträge zur Wissenschaft vom Alten und Neuen Testament Folge 7; 10).

Engelmann 1894: Richard Engelmann, s. v. Kyknos 4, *Ausführliches Lexikon der griechischen und römischen Mythologie* 2, 1, 1894, coll. 1698 −1699.

Engemann 2006: Josef Engemann, s. v. Kranz (Krone), A. Vorbemerkungen, B. Nichtchristlich: I. Griechenland, II. Rom, III. Jüdisch, C. Christlich, *Reallexikon für Antike und Christentum* 21, 2006, coll. 1006−1034.

Engemann–Binding–Hünemörder–Brückner–Onasch 1999: Josef Engemann, Gunther Binding, Christian Hünemörder, Wilhelm Störmer, Konrad, Onasch, s. v. Drache, *Lexikon des Mittelalters* 3, 1999, coll. 1339–1347.

Engemann–Stolz–Wessel 1999: Josef Engemann, Susanne Stolz, Klaus Wessel, s. v. Evangelistensymbole I. Frühchristentum; II. Okzident; III. Byzanz, *Lexikon des Mittelalters* 4, 1999, coll. 138–139.

Englund−Gutsfeld 2015: Robert K. Englund, Andreas Gutsfeld, s. v. Honig (μέλι, *mel*), *Der Neue Pauly* 5, 2015, col. 710.

Engnell 1967: Ivan Engnell, *Studies in Divine Kingship in the Ancient Near East*. Second edition. Oxford: Basil Blackwell, 1967.

Enzyklopädie des Märchens: Kurt Ranke, Hermann Bausinger et al., Hrsg., *Enzyklopädie des Märchens. Handwörterbuch zur historischen und vergleichenden Erzählforschung*. 15 Bände. Berlin; New York: Walter de Gruyter, 1977–2015.

Enzyklopädie jüdischer Geschichte und Kultur 2011–2016: Dan Diner, Hrsg., *Enzyklopädie jüdischer Geschichte und Kultur.* Band 1: *A−Cl* (2011); Band 2: *Co− Ha* (2012); Band 3: *He−Lu* (2012); Band 4: *Ly−Po* (2013); Band 5: *Pr−Sy* (2014); Band 6: *Ta−Z* (2015). Stuttgart; Weimar: Verlag J. B. Metzler, 2011−2016.

Ephraem Syrus 1598: Ephraem Syrus, *Operum omnium Sancti Ephraem Syri patris et scriptoris Ecclesiae antiquissimi et dignissimi, quotquot in insignioribus Italiae Bibliothecis, praecipue autem Romanis, graece inveniri potuerunt, tomus tertius et ultimus, nunc recens latinitate donatus, & scholiis illustratus.* Interprete & Scholiaste R. D. Doct. Gerardo Vossio Borchlonio Germ. Romae: Ex Typographia Vaticana, MDXCVIII (1598).

Erasmus−Margolin 1971: Desiderius Erasmus, De ratione studii, in: Desiderius Erasmus, Jean-Claude Margolin, ed., *Opera omnia Desiderii Erasmi Roterdami recognita et adnotatione critica instructa notisque illustrata*. Ordinis primi tomus secundus. Amsterdam: North-Holland Publishing Company, MCMLXXI (1971), pp. 79−151.

Erasmus–Thompson 1978: Desiderius Erasmus, Craig R. Thompson, ed., *Collected Works of Erasmus. Literary and Educational Writings 1. Antibarbari. Parabolae.* Edited by −. Toronto; Buffalo; London: University of Toronto Press, 1978.

Erbt 1900: Wilhelm Erbt, *Die Purimsage in der Bibel. Untersuchungen über das Buch Ester und der Estersage verwandte Sagen des späteren Judentums. Ein Beitrag zur vergleichenden Religionsgeschichte*. Berlin: Verlag von Georg Reimer, 1900.

Erdmann–Schmidtke idr. 1954: Kurt Erdmann, Friedrich Schmidtke, Theodor Klauser, Hertha Elisabeth Killy (Maximiliana Hoepfner), Oda Hagemeyer, s. v. Baum, *Reallexikon für Antike und Christentum* 2, 1954, coll. 1–34.

Erkens 2005: Franz-Reiner Erkens, Hrsg., *Das frühmittelalterliche Königtum. Ideelle und religiöse Grundlagen*. Berlin: Walter de Gruyter, 2005.

Erkens 2006: Franz-Reiner Erkens, *Die Herrschersakralität im Mittelalter. Von den Anfängen bis zum Investiturstreit*. Stuttgart: Verlag W. Kohlhammer, 2006.

Erler–Kaufmann 1971–1998: Adalbert Erler, Ekkehard Kaufmann, Hrsg., *Handwörterbuch zur deutschen Rechtsgeschichte*. 5 Bde. Berlin: E. Schmidt, 1971–1998.

Ernout–Meillet–André 2001: Alfred Ernout, Alfred Meillet, Jacques André, *Dictionnaire étymologique de la langue latine. Histoire des mots.* Retirage de la 4ᵉ édition augmentée d'additions et de corrections par Jacques André, Paris: Klincksieck, 2001.

Escher-Bürkli 1899: Jakob Escher-Bürkli, s. v. Charites, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* III, 2, 1899, coll. 2150−2167.

Escher-Bürkli 1905: Jakob Escher-Bürkli, s. v. Eos, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* V, 2, 1905, coll. 2657–2669.

Espinosa 2008: Aurelio Espinosa, *The Empire of the Cities: Emperor Charles V, the Comunero Revolt, and the Transformation of the Spanish System*. Leiden: Brill, 2008.

Esser 1884: Fr. Thomas Esser, Geschichte des englischen Grußes, *Historisches Jahrbuch* 5, 1884, pp. 88−116.

Estes 2020: Douglas Estes, *The Tree of Life*. Leiden; Boston: Brill, 2020 (Themes in Biblical Narratives; Jewish and Christian Traditions; 27).

Ettlinger 1954: Leopold Ettlinger, s. v. Daphne, *Reallexikon zur deutschen Kunstgeschichte*, 3, 1954, coll. 1052–1057.

Eubel 1914: Conrad Eubel, *Hierarchia Catholica Medii et Recentioris Aevi. Volumen secundum: Ab anno 1431 usque ad annum 1503*. Monasterii: Sumptibus et Typis Librariae Regensbergianae, 1913 (Padua: Il Messagero di S. Antonio, 1960).

Evangelista 1758: Joannes Evangelista, *Trinum Perfectum Abbatis Optimi Honoribus Onomasticis Reverendissimi ... Domini Joannis Evangelistae Ad Quercum Superiorum Abbatis Vigilantissimi*. Straubingae: Betz, 1758.

Evans 1896: Edward Payson Evans, *Animal Symbolism in Ecclesiastical Architecture.* New York: Henry Holt / Company, 1896.

Evans 1972: Michael Evans, s. v. Tugenden und Laster, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 4, 1972, coll. 380–390.

Evans 1989: Robert John Weston Evans, *Das Werden der Habsburgermonarchie 1550–1700. Gesellschaft, Kultur, Institutionen*. Wien …: Böhlau, 1989 (Forschungen zur Geschichte des Donauraumes; 6).

Evans 1998: James Evans, *The History & Practice of Ancient Astronomy*. New York; Oxford: Oxford University Press, 1998.

Evans 2001: James Allan Stewart Evans, *The Age of Justinian: The Circumstances of Imperial Power*. London; New York: Routledge, 2001 (Roman Imperial Biographies).

Evans 2002: Robert John Weston Evans, *The Making of the Habsburg Monarchy, 1550–1700: An Interpretation.* Oxford: Clarendon Press; New York: Oxford University Press, 2002.

Evans 2007: Annette Henrietta Margaretha Evans, *The Development of Jewish Ideas of Angels: Egyptian and Hellenistic Connections ca. 600 BCE to ca. 200 CE.* Dissertation. Stellenbosch: University of Stellenbosch, 2007.

Ewald 1732: Wilhelm Ernest Ewald, *Wilh. Ern. Ewaldi V. D. M. Altonav. Emblemata sacra miscellanea, in II. libros digesta, in quibus praeter XXIV emblemata selecta, plurima Veteris ac Novi Testamenti loca, ex antiquitatibus sacris et profanis, vario doctrinae, linguarum et numismatum apparatu, illustrantur atque explicantur.* Lipsiae et Altonaviae: apud Jonam Korte, MDCCXXXII (1732).

Exegetisches Wörterbuch zum Neuen Testament: Horst Robert Balz, Gerhard Schneider, Hrsg., *Exegetisches Wörterbuch zum Neuen Testament*. 3 Bände: Band I: Ἀαρών–Ἐνώχ, 1980; Band II: ἐξ–ὀψώνιον, 1981; Band III: παγιδεύω–ὠφέλιμος, 1983. Stuttgart; Berlin; Köln; Mainz: Verlag W. Kohlhammer GmbH, 1980−1983.

Exum 1993: J. Cheryl Exum, Raped by the Pen, in: Cheryl Exum, ed., *Fragmented Women. Feminist (Sub)versions of Biblical Narratives*. Walley Forge, Pennsylvania: Trinity Press, 1993.

F. P. A. G. 1876–1877: F. P. A. G., De Beatissima Virgine Maria ejusque cultu, *Folium periodicum Archidioeceseos Goritiensis* 1876, pp. 65–68, 81–86, 97–99, 113–115, 145–148, 162–166, 177–183; 1877, pp. 1–5, 17–19, 33–36, 51–55, 68–72.

Fabi 1991: Lucio Fabi, *Storia di Gorizia*. Padova: Il Poligrafo, 1991.

Fabre 1920: Abel Fabre, *Pages d'art chrétien: études d'architecture, de peinture, de sculpture et d'iconographie*. Nouvelle édition. Paris: Bonne Presse, 1920.

Fabre 1930: Abel Fabre, *Manuel d'art chrétien: histoire générale de l'art chrétien depuis les origines jusqu'a nos jours*. Paris: Bloud et Gay, 1930.

Fabri 1672: Hieronymus (Girolamo) Fabri, *Tractatus de protonotariis apostolicis eorumque dignitate, ac munere in quo Omnia quae ad S. Sedis Apostolicae Notarios Protonotarios nuncupatos Tum Participantes, sive Ordinarios, Tum praecipuè non participantes, Extraordinarios, sive Honorarios eorumque Originem, Dignitatem, Praecedentias, Privilaegia, Exemptiones, ac munera spectant …* Authore Hieronymo Fabro Ravennate … Bononiae: ex typographia Haeredis Dominici Barberii, MDCLXXII (1672).

Fabry 1984: Heinz Josef Fabry, s. v. מַטֶּה *maṭṭæh*, *Theologisches Wörterbuch zum Alten Testament* 4, 1984, coll. 818, 822−826.

Fabry 1995: Heinz-Josef Fabry, s. v. *kissē'* throne, *Theological Dictionary of the Old Testament* 7, 1995, pp. 232–259.

Fabry 1998: Heinz-Josef Fabry, s. v. *nāḥāš; nḥš; 'ep'eh; zāḥal; 'akšûḇ; peṯen; ṣepa'; ṣip'ônî; qippōz; šepîpōn* serpent, *Theological Dictionary of the Old Testament* 9, 1998, pp. 356–369.

Fabry 1999: Heinz-Josef Fabry, s. v. *sā'ar: sa'ar; sᵉ'ārâ; śā'ar; śa'ar; śe'ārâ* storm wind, whirlwind, *Theological Dictionary of the Old Testament* 10, 1999, pp. 291–296.

Fain–Pillon 2005: Daniela Lorena Fain, Lucia Pillon, *L'insolita storia. Cormòns: la memoria della città attraverso il suo archivio storico. Documenti, dipinti, oggetti*. *[Cormòns, Museo civico del territorio-Palazzo Locatelli, 10 agosto - 9 ottobre 2005]*. A cura di –. Mariano del Friuli: Edizioni della Laguna, 2005.

Falcão Dodd 2012: Gloria Falcão Dodd, *The Virgin Mary, Mediatrix of All Graces: History and Theology of the Movement for a Dogmatic Definition from 1896–1964.* New Bedford: Academy of the Immaculate, 2012.

Falkner 2022: James Falkner, *Prince Eugene of Savoy: A Genius for War Against Louis XIV and the Ottoman Empire.* Yorkshire; Philadelphia: Pen & Sword Books Limited, 2022.

Fallani 1968: Giovanni Fallani, s. v. Pietro, apostolo, santo, *Bibliotheca Sanctorum* 10, 1968, coll. 588–650.

Fallon 1978: Francis T. Fallon, *The Enthronement of Sabaoth. Jewish Elements in Gnostic Creation Myths*. Leiden: Brill, 1978 (Nag Hammadi Studies; 10).

Falzari 1959: Giovanni Battista Falzari, Giustizia, violenze e bravi nel secolo XVII. Il fisco di Cormòns, *Studi goriziani* 26, 1959, pp. 69–81.

Falzari 1960a: Giovanni Battista Falzari, Vescovi e famiglie patrizie cormonesi, *Studi goriziani* 27, 1960, pp. 35–52.

Falzari 1960b: Giovanni Battista Falzari, Il castello di Cormòns, *Studi goriziani* 28, 1960, pp. 17–26.

Farmer 1974: David Hugh Farmer, s. v. Hugo von Lincoln Bisch, OCart, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 6, 1974, coll. 553−554.

Farmer 1992: David Hugh Farmer, *The Oxford Dictionary of Saints*. 3rd edition. Oxford; New York: Oxford University Press, 1992.

Farnell 1896: Lewis Richard Farnell, *The Cults of the Greek States. Vol. II.* Oxford: Clarendon Press, 1896.

Farnell 1925: Lewis Richard Farnell, *The Attributes of God*. Oxford: Clarendon Press, 1925.

Fasching–Wertner 2000: Gerhard Fasching, Ingrid Wertner, *Sterne, Gotter, Mensch und Mythen. Griechische Sternsagen im Jahreskreis*. Wien; NewYork: Springer Verlag, 2000.

Fasiolo 1948: Onorio Fasiolo, Una storia goriziana scritta nell'anno 1709. (Un altro manoscritto di don Giovanni Maria Marusig), *Studi goriziani* 11, 1948, pp. 93–112.

Fassler 2010: Margot E. Fassler, *The Virgin of Chartres: Making History through Liturgy and the Arts*. New Haven; London: Yale University Press, 2010.

Fassler 2014: Margot Fassler, *Music in the Medieval West*. New York; London: W. W. Norton and Company, 2014 (Western Music in Context. A Norton History).

Fastenrath 1991: Elmar Fastenrath, s. v. Königtum Mariens, *Marienlexikon* 3, 1991, pp. 589–593.

Fastenrath− Tschochner 1991: Elmar Fastenrath, Friederike Tschochner, s. v. Königtum Mariens, (I. Dogmatik ← Krönung Mariens), II. Kunstgeschichte, *Marienlexikon* 3, 1991, pp. 589−596.

Fauth 1991: Wolfgang Fauth, s. v. Himmelskönigin, *Reallexikon für Antike und Christentum* 15, 1991, coll. 226–233.

Fauth 1995: Wolfgang Fauth, *Helios Megistos. Zur synkretistischen Theologie der Spatantike*. Leiden; New York; Köln: E. J. Brill, 1995 (Religions in the Graeco-Roman World; 125).

Favier 1999: Jean Favier, *Charlemagne.* Paris: Fayard, 1999.

Favino 2014: Federica Favino, s. v. Pallavicino, Francesco Maria Sforza, *Dizionario Biografico degli Italiani* 80 (2014) http://www.treccani.it/enciclopedia/francesco-maria-sforza-pallavicino_%28Dizionario-Biografico%29/ (15. 3. 2022)

Fechner 2007: Jörg-Ulrich Fechner, s. v. Ahasuerus, in: Betz–Browning–Janowski–Jüngel 1, 2007, pp. 111–112.

Feckes 1988: Carl Feckes, s. v. Altar, Maria als, *Marienlexikon* 1, 1988, pp. 112.

Fedeles– Koszta 2011: Tamás Fedeles, László Koszta, *Pécs (Fünfkirchen). Das Bistum und die Bischofsstadt im Mittelalter*. Wien: Institut für Ungarische Geschichtforschung in Wien, Collegium Hungaricum, Wien, Ungarische Archivdelegation beim Haus-, Hof- und Staatsarchiv, Wien, 2011 (Publikationen der ungarischen Geschichtsforschung in Wien; 2).

Fedri 1965: Ettore Fedri, *Strassoldo. Cenni storici*. Doretti: Udine, 1965.

Fejér 1989: Josephus Fejér, *Defuncti Secundi Saeculi Societatis Jesu. Volumen IV: N–R.* Romae: Institutum Historicum S. J., 1989.

Fekno 1709: Péter Pál Fekno, *Rhythmicum Trinum Imperfectum, Durch welches, Matrimonale Trinum Perfectum, Bey Dem Wohl-ansehnlichen Gebhardt- und Meiselischen Hochzeit-Feste, Dem Hoch-Edlen Herrn Bräutigam, Und Der Hoch-Edlen Jungfer Braut, schuldigst anwünschen wolte: Anno 1709. den 29. Octobr. / Ein verbundener Freud [!] und Diener, Peter Paul Fekno, Con-Rect. S. T.* Torgau: Johann Zacharias Hempe, 1709.

Feldbusch 1942: Hans Feldbusch, s. v. Blitz, *Reallexikon zur deutschen Kunstgeschichte* 2, 1942, coll. 913–916.

Feldkamp 2010: Michael F. Feldkamp, *Geheim und effektiv. Über 1000 Jahre Diplomatie der Päpste*. Augsburg: Sankt Ulrich, 2010.

Felici 1940: Guglielmo Felici, *La Reverenda Camera Apostolica: studio storico-giuridico*. Città del Vaticano: Tipografia Poliglotta Vaticana, 1940.

Felici 1949: Guglielmo Felici, s. v. Camera apostolica, *Enciclopedia cattolica* 3, 1949, coll. 429–432.

Feliks 1962: Jehuda Feliks, *The Animal World of the Bible. The identification of all animals mentioned in the Bible and their descriptions, based on the Bible, the Mishna, the Midrash and the Talmud and placed in an Israeli setting*. Tel-Aviv: Sinai, 1962.

Feliks 1966: Jehuda Feliks, s. v. Pfau, *Biblisch-historisches Handwörterbuch* 3, 1966, col. 1436.

Feliks 2007: Jehuda Feliks, s. v. Peacock, *Encyclopaedia Judaica* 15, 2007, p. 704.

Feliks–Ouellette 2007: Jehuda Feliks, Jean Oullette, s. v. Incense and perfumes, *Encyclopaedia Judaica* 9, 2007, pp. 753–755.

Fellner–Kretschmayr 1907: Thomas Fellner, Heinrich Kretschmayr, *Die österreichische Zentralverwaltung.* I. Abteilung. *Von Maximilian I. bis zur Vereinigung der österreichischen und böhmischen Hofkanzlei (1749)*. 1. Band. *Geschichtliche Übersicht.* Von Thomas Fellner. Nach dessen Tode bearbeitet und vollendet von Heinrich Kretschmayr. Wien: Adolf Holzhausen, 1907.

Fendt 1910: Leonhard Fendt, *Die Christologie Nestorius.* Inauguraldissertation bei der kath.--theol. Fakultät der Kaiser Wilhelms-Universität zu Strassburg, eingereicht im Juni 1909. Kempten: Buchdruckerei der Jos. Kösel'schen Buchhandlung, 1910.

Fendt 1922: Leonhard Fendt, *Gnostische Mysterien. Ein Beitrag zur Geschichte des christlichen Gottesdienstes*. Von –. München: Chr. Kaiser Verlag, 1922.

Ferber 1976: Stanley Ferber, *The Temple of Solomon in Early Christian and Byzantine Art,* in: Gutmann 1976, pp. 21–48.

Ferenczi 2006: László Ferenczi, Estate Structure and Development of the Topusko (Toplica) Abbey. A Case Study of a Medieval Cistercian Monastery, *Annual of Medieval Studies at Central European University* 12, 2006, pp. 83–99.

Ferenczi 2018: Laszlo Ferenczi, *Management of Monastic Landscapes. A Spatial Analysis of the Economy of Cistercian Monasteries in Medieval Hungary.* PhD Thesis. Budapest: Medieval Studies Department, Central European University, 2018.

Feresin 2012: Vanni Feresin, Il Monte Santo. Una ricostruzione documentaria, *Borc San Roc* 24, novembre, 2012, pp. 21–32.

Feresin 2015, gl. Feresin 2015a.

Feresin 2015a: Feresin Vanni, *Petali di Gorizia: storia – arte – tradizioni – persone.* Vol. 1. Gorizia: Centro per la conservazione e la valorizzazione delle tradizioni popolari di Borgo San Rocco, 2015.

Feresin 2015b: Vanni Feresin, Le Orsoline a Gorizia, in: Vanni Feresin, ed., *Petali di Gorizia: storia, arte, tradizioni, persone*. Volume 1. Gorizia: Centro per la conservazione e la valorizzazione delle tradizioni popolari di Borgo San Rocco, 2015, pp. 64–73.

Feresin 2017: Vanni Feresin, ed., *Il Monte Santo. A 300 anni dall'incoronazione.* A cura di Vanni Feresin. Centro per la Conservazione e la Valorizzazione delle Tradizioni Popolari di Borgo San Rocco ~ Gorizia ~ ONLUS. Borgo San Rocco (Gorizia): Grafica Goriziana Sas ~ Gorizia, 2017 (il nostri Borc, 2; supplemento a Borc San Roc, 29).

Ferguson 1961: George Ferguson, *Signs & Symbols in Christian Art.* London; Oxford; New York: Oxford University Press, 1961.

Ferguson 1972: Walter F. Ferguson, *Living Animals of the Bible*. New York: Charles Scribner's Sons, 1972.

Ferguson 1973: George Ferguson, *Signs and Symbols in Christian Art*. London; Oxford; New York: Oxford Press, 1973.

Ferlan 2006a: Ferlan, Claudio, *Un collegio gesuita. Un baluardo contro la diffusione della riforma nell'Austria interna tra XVI e XVII secolo? Il caso di Gorizia*. Thesis. Trieste: [Claudio Ferlan; Università degli studi di Trieste], 2006.

Ferlan 2006b: Ferlan, Claudio, La fondazione del collegio dei Gesuiti di Gorizia. Progetti e realizzazione, *Quaderni giuliani di storia* 27/2, 2006, pp. 435–464.

Ferlan 2009: Claudio Ferlan, L'istruzione a Gorizia in età moderna (secoli XVI-XVIII). Una storia di relazione con il mondo austriaco, in: Liliana Ferrari, ed., *Cultura tedesca nel Goriziano*. Udine: Forum, 2009, pp. 145–164.

Ferlan 2012: Claudio Ferlan, *Dentro e fuori le aule. La Compagnia di Gesù a Gorizia e nell'Austria interna, secoli XVI–XVII*. Bologna: Il Mulino, 2012 (Fondazione Bruno Kessler: Annali dell'Istituto storico italo-germanico in Trento. Monografie; 61).

Ferlan 2013: Claudio Ferlan, Tramandare una memoria scelta: le cronache dei Collegi gesuitici. Il caso goriziano nel contesto austriaco (secoli XVII-XVIII), *Rivista di Storia e Letteratura Religiosa* 49/2, 2013, pp. 315–349.

Ferlan 2020: Claudio Ferlan, La cronaca del collegio dei gesuiti di Gorizia, in: Ferlan–Plesnicar 2020, pp. 11–15.

Ferlan–Plesnicar 2020: Claudio Ferlan, Marco Plesnicar, *Historia Collegii Goritiensis. Gli Annali del collegio dei gesuiti di Gorizia (1615-1772)*. A cura di Claudio Ferlan e Marco Plesnicar. Trento: FBK Press, 2020. (Annali dell'Istituto storico italo-germanico in Trento. Fonti; 14). = Historia Collegii Goritiensis 2020.

Fernández Sotelo 1991: Emilio Fernández Sotelo, *La basilica tardoromana de Ceuta*. Ceuta: Dirección Provincial del Ministerio de Cultura, 1991 (Cuadernos del Rebellín; 3).

Ferrari 2008 (2004): Liliana Ferrari, Santuari e pellegrinaggi nella legislazione austriaca (XVI-XVIII secolo), in: Tilatti 2008 (2004), pp. 51–64.

Ferrari 2018: Anna Ferrari, *Dizionario di mitologia greca e latina*. UTET: Milano, 2018.

Ferrari–Pillon 2024: Liliana Ferrari, Lucia Pillon, Gorizia Settecento, in: Osvald–Klemenčič 2024, pp. 89–103.

Ferraris 1857: Lucius Ferraris (Lucio Ferraris), *F. Lucii Ferraris … Prompta Bibliotheca canonica, juridica, moralis, theologica, nec non ascetica, polemica, rubristica, historica, editio novissima, mendis expurgata … opera et studio monachorum Ordinis Sancti Benedicti abbatis Montis Casini …* Tomus septimus. Lutetiae Parisiorum: apud J.–P. Migne, 1857.

Ferrer 1695: Vincentius Ferrer, *Santi Vincentii Ferrarii Hispani, patria Valentini … Opera omnia. Tomus Tertius complectens Sermones Solemnitatum Sanctorum totius anni …* Valentiae: Typis Iacobi de Bordazar, & Artazù, MDCXCV (1695).

Feuillet 2009: Michel Feuillet, *Lexique des symboles chrétiens*. 4e éd. Paris: PUF (Presses universitaires de France), 2009 (Que sais-je?; 3697).

Fiala–Maas-Ewerd 1988: Virgil Fiala, Theodor Maas-Ewerd, s. v. Anna, II. Liturgie, *Marienlexikon* 1, 1988, p. 154–155.

Fichtenau 1949: Heinrich Fichtenau, *Das karolingische Imperium: soziale und geistige Problematik eines Großreiches.* Zürich: Fretz & Wasmuth, 1949.

Fiebiger 1901: Otto Fiebiger, s. v. Corona. 1, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* IV, 2, 1901, coll. 1636−1643.

Fieger 2013: Michael Fieger, s. v. Wasser, in: Michael Fieger, Jutta Krispenz, Jörg Lanckau, Hrsg., *Wörterbuch alttestamentlicher Motive*- Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 2013, pp. 434−438.

Filić 1973: Krešimir Filić, Franjo Glavinić, hrvatski kulturni pregalac XVII. stoljeća, *Bogoslovska smotra* 43, 4, 1973, pp. 432–447.

Filoramo 1990: Giovanni Filoramo, *A History of Gnosticism*. Translated by Anthony Alcock. Oxford; Cambridge, Massachusetts: Basil Blackwell, 1990.

Fine 2011: Steven Fine, ed., *The Temple of Jerusalem: From Moses to the Messiah. In Honor of Professor Louis H. Feldman*. Leiden; Boston: Brill, 2011 (The Brill Reference Library of Judaism; 29).

Fink 1955: Josef Fink, *Noe der Gerechte in der frühchristlichen Kunst.* Münster; Köln: Böhlau, 1955 (Beihefte zum Archiv für Kulturgeschichte; 4).

Finkelstein–Silberman 2002: Israel Finkelstein, Neil Asher Silberman, *The Bible Unearthed: Archaeology's New Vision of Ancient Israel and the Origin of Its Sacred Texts*. New York; London; Toronto; Sydney: Simon and Schuster, 2002.

Finkelstein–Silberman 2006: Israel Finkelstein, Neil Asher Silberman, *David and Salomon. In Search of the Bible's Sacred Kings and the Rotis of the Western Tradition*. New York; London etc.: Free Press, 2006.

Finney 2017: Paul Corby Finney, ed., *The Eerdmans Encyclopedia of Early Christian Art and Archaeology*. 3 vols.: Vol. 1: *A–J*; Vol. 2: *K–Z*; Vol. 3: *Plates and color maps*. Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Company, 2017.

Firmage 1992: Edwin Firmage, s. v. Zoology (Fauna), *The Anchor Bible Dictionary* 6, 1992, pp. 1109–1167.

Fischbane 2007: Michael Fischbane, s. v. Ark of Moses, *Encyclopaedia Judaica* 2, 2007, p. 469.

Fischer 1881: Theobald Fischer, *Die Dattelpalme, ihre geographische Verbreitung und culturhistorische Bedeutung. Eine verspätete Gabe zu Karl Ritter's hundertjähriger Geburtstagsfeier.* Gotha: Justus Perthes, 1881 (Ergänzungsheft zu „Petermanns Mittheilungen"; 64).

Fischer 1904: Theobald Fischer, *Der Ölbaum. Seine geographische Verbreitung, seine wirtschaftliche und kulturhistorische Bedeutung: eine Studie*. Gotha: J. Perthes, 1904 (Dr. A. Petermanns Mitteilungen aus Justus Perthes' Geographischer Anstalt: Ergänzungheft; 147).

Fischer 1976: Balthasar Fischer, s. v. Litanies, *Dictionnaire de spiritualite, ascétique et mystique, doctrine et histoire* 9, 1976, coll. 865–872.

Fischer 1989: Alexander Fischer, David und Batseba. Ein literarkritischer und motivgeschichtlicher Beitrag zu II Sam 11, *Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft* 101, 1989, pp. 50–59.

Fischer 2003: Irmtraud Fischer, Abigajil: Weisheit und Prophetie in einer Person vereint, in: Irmtraud Fischer, Ursula Rapp, Johannes Schiller, Hrsg., *Auf den Spuren der schriftgelehrten Weisen. Festschrift für Johannes Marböck anlässlich seiner Emeritierung*. Berlin; New York: Walter de Gruyter, 2003 (Beihefte zur Zeitschrift fur die Alttestamentliche Wissenschaft; 331).

Fischer 2009: Alexander Achilles Fischer, s. v. David (AT), in: WiBiLex (erstellt: Januar 2009)
https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/david-at
https://bibelwissenschaft.de/stichwort/16233/ (20. 7. 2023)

Fischer 2014: Stefan Fischer, s. v. Buch des Lebens, in: WiBiLex (erstellt: Februar 2014)
https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/buch-des-lebens
https://bibelwissenschaft.de/stichwort/15741/ (22. 3. 2024)

Fischer–Fabry 2004: Georg Fischer, Heinz-Josef Fabry, s. v. *rā'am; ra'am* thunder, roar, *Theological Dictionary of the Old Testament* 13, 2004, pp. 553–557.

Fischer–Prassl 1997: Balthasar Fischer, Franz Karl Prassl, s. v. Litanei, *Lexikon für Theologie und Kirche* 6, 1997, coll. 954–956.

Flaiani 2013: Enrico Flaiani, The Tribunal of the Roman Rota and its archives, *Mitteilungen des Instituts für österreichische Geschichtsforschung* 121/2, 2013, pp. 379–399.

Flander 1954: Peter Flander, *Svetogorska kronika in Devetdnevnica v čast milostni materi božji na Sv. Gori pri Gorici*. 5. natis. Po A. Čadežu na novo priredil in spopolnil Peter Flander. V Trstu: [s. n.], 1954.

Flander 1967a: Pietro Flander, *Monte Santo di Gorizia. Cronistoria del santuario e triduo di preghiere in onore della Madonna*. A cura di Pietro Flander. Trieste: [s. n.], 1967.

Flander 1967b: Flander Peter, Kronanje čudodelne podobe svetogorske Matere-Kraljice na Travniku v Gorici 6. junija 1717, *Svetogorska Kraljica: marijanska revija* 1, 2, 1957, pp. 8–13.

Fleischer 1989 (2010): Wolfgang Fleischer, s. v. ‚Palmbaumtraktate', *Die deutsche Literatur des Mittelalters*. *Verfasserlexikon* 7, 1989 (2010), coll. 277–288.

Fleischmann 1950: Hildebrand Fleischmann, *Officium Divinum Parvum Beatae Mariae Virginis.* Bearbeitet und herausgegeben im Auftr. des Liturgischen Referates der Fuldaer Bischofskonferenz von −. Freiburg im Breisgau: Herder; Regensburg: F. Pustet, 1950.

Fleischmann 1963: Hildebrand Fleischmann, *Officium Divinum Parvum Beatae Mariae Virginis.* Freiburg im Breisgau: Herder; Regensburg: F. Pustet, 1950.

Flemming 1968: Johanna Flemming, s. v. Baum, Bäume, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 1, 1968, coll. 258–268.

Flemming 1971a: Johanna Flemming, s. v. Ölbaum, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 3, 1971, coll. 341–342.

Flemming 1971b: Johanna Flemming, s. v. Palme, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 3, 1971, coll. 364–365.

Flemming–Red. 1972: Johanna Flemming, Red., s. v. Zypresse, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 4, 1972, coll. 591–594.

Florio 1816: Francesco Florio, *Dissertazioni accademiche ed altri opuscoli inediti di monsignor conte Francesco Florio patrizio udinese […] con la vita del medesimo scritta in latino da mons. Angelo Fabroni trasportata in italiano ed arricchita di note dal p. d. Carlo Maria Narducci barnabita* … Roma: Bourlié, 1816.

Fohrer 1969: Georg Fohrer, *Geschichte der israelitischen Religion*. Berlin: Walter de Gruyter, 1969 (de Gruyter Lehrbuch).

Fohrer 1973: Georg Fohrer et al., *Hebrew and Aramaic Dictionary of the Old Testament*. Edited by Georg Fohrer in cooperation with Hans Werner Hoffmann, Friedrich Huber, Jochen Vollmer, Gunther Wanke. English version by W. Johnstone. Berlin; New York: Walter de Gruyter, 1973.

Fohrer–Diehl–Witte 2021: Johannes Friedrich Diehl, Markus Witte, *Hebräisches und Aramäisches Wörterbuch zum Alten Testament*. Begründet von Georg Fohrer. Berlin, Boston: De Gruyter, 2021.

Foidl 2011: Sabina Foidl, Dionysius der Kartäuser, in: Wolfgang Achnitz, Hrsg., *Deutsches Literatur-Lexikon. Das Mittelalter. Band. 2. Das geistliche Schrifttum des Spätmittelalters.* Berlin; Boston: Walter de Gruyter, 2011, coll. 1187–1189.

Fois 1975: Mario Fois, Compagnia di Gesù, *Dizionario degli istituti di perfezione* 2, 1975, coll. 1262–1343.

Fokkelman 1986: Jan P. Fokkelman, *Narrative Art and Poetry in the Books of Samuel: A Full Interpretation Based on Stylistic and Structural Analyses.* Volume II: *The Crossing Fates (1 Sam 13–31 & II Sam 1)*. Assen, Maastricht; Dover, New Hampshire: Van Gorcum & Comp, 1986 (Studia Semitica Neederlandica; 23).

Fonrobert 1968: Jutta Fonrobert, s. v. Apokalytisches Weib, *Lexikon der christlichen Ikonografie* 1, 1968, coll. 145–150.

Fontaine 1985: Jacques Fontaine, Les origines de l'hymnodie chrétienne latine d'Hilaire de Poitiers à Ambroise de Milan, *La Maison-Dieu* 161, 1985, pp. 33–74.

Forcellini 1965: Egidio Forcellini, *Lexicon totius latinitatis.* Ab Aegidio Forcellini deinde a Josepho Furlanetto, emendatum et auctum nunc vero curantibus Francisco Corradini et Iosepho Perin. Tom. II. curante Francisco Corradini, cum appendice Iosephi Perin. Secunda impressio anastatice confecta quartae editionis aa. 1864–1926 Patavii typis mandatae cum appendicibus quibus aucta est prima anastatica impressio a. 1940 edita. 6 tom. Bononia: Arnaldus Forni excudebat Bononiae Gregoriana edente, 1965.

Formentini 1984: Giuseppe Floreano Formentini, *La Contea di Gorizia illustrata dai suoi figli*. Gorizia: Provincia di Gorizia, 1984.

Förster 1884: Theodor Förster, *Ambrosius, Bischof von Mailand. Eine Darstellung seines Lebens und Wirkens.* Von D. Th. Förster. Halle a. S.: Verlag von Eugen Strien, 1884.

Forstner 1967: Dorothea Forstner OSB, *Die Welt der Symbole*. Zweite, verbesserte Auflage. Innsbruck; Wien; München: Tyrolia-Verlag, 1967.

Forstner 1986: Dorothea Forstner, *Die Welt der Christlichen Symbole*. Mit 32 Kunstdruckbildern. 5. Auflage. Innsbruck; Wien: Tyrolia-Verlag, 1986.

Forsyth 1972: Ilene H. Forsyth, *The Throne of Wisdom: Wood Sculptures of the Madonna in Romanesque France*. Princeton: Princeton University Press, 1972.

Forsyth 1987: Neil Forsyth, *The Old Enemy. Satan and the Combat Myth*. Princeton, New Yersey; Princeton University Press, 1987.

Fowler 1992: Mervyn D. Fowler, s. v. Incense Altars, *The Anchor Bible Dictionary* 3, 1992, pp. 409–410.

Fox 1991: Michael V. Fox, *Character and Ideology in the Book of Esther*. Columbia, South Carolina: University of Southa Carolina Press, 1991 (Studies on Personalities of the Old Testament).

Fox 2001: Michael V. Fox, *Character and Ideology in the Book of Esther.* Second edition with a new Postscript on A Decade of Esther Scholarship. Grand Rapids: Eerdmans, 2001.

France 1986: Peter France, *An Encyclopedia of Bible Animals*. Photographs by Eric and David Hosking. London; Sydney: Croom Helm, 1986.

Francetich 1718: Petrus a Flumine Francetich, *Tersactum coronata Deipara Virgine insigne sive Triumphus gloriosissimus B. Mariae Virginis Matris gratiarum …* Venetiis: apud Antonium Bortoli, 1718.

Francetić 1718, gl. Francetich 1718.

Frank 1967–1974: Karl Friedrich von Frank, *Standeserhebungen und Gnadenakte für das Deutsche Reich und die Österreichischen Erblande bis 1806 sowie kaiserlich österreichische bis 1823 mit einigen Nachträgen zum „Alt-Österreichischen Adels-Lexikon" 1823-1918*. Von Karl Friedrich von Frank. 5 Bände: 1: A–E (1967); 2: F–J (1970); 3: K–N (1972); 4: O-Sh (1973); 5: Si-Z; Addenda et Corrigenda (1974). Senftenegg: Selbstverlag Schloss Senftenegg, 1967–1974.

Frank 1974: Isnard Frank, s. v. Dominikus von Caleruega (Domingo de Guzmán) OP, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 6, 1974, coll. 72−79.

Franke 2001: Detlef Franke, s. v. Kingship, in: Donald B. Redford, ed., *The Oxford Encyclopedia of Ancient Egypt* 2, 2001, pp. 238−248.

Frankel 2022: Rafael Frankel, s. v. Oil and Olive/s (R. Frankel), in: Berlejung 2022, coll. 700–709.

Frankemölle 2006: Hubert Frankemölle, s. v. Schreiben / Schrift, in: Berlejung–Frevel 2006, pp. 362–364.

Frank−Lechner 1974: Isnard Frank, Gregor Martin Lechner, s. v. Vinzenz Ferrer OP, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 8, 1976, coll. 561−565.

Frantz-Szabó 2003–2005: G. Frantz-Szabó, s. v. Öl, Ölbaum. B. In Anatolien, *Reallexikon der Assyriologie und Vorderasiatischen Archäologie* 10, 2003–2005, pp. 33–38.

Frasier 1972: Peter Marshall Fraser, *Ptolemaic Alexandria*. 3 vols.: Vol. 1: Text; Vol. 2: Notes; Vol. 3: Indexes, Oxford: Clarendon Press, 1972.

Frazer 1918–1919: James George Frazer, *Folk-lore in the Old Testament: Studies in Comparative Religion, Legend, and Law*. 3 vols. London: MacMillan and Co., 1918 (I, II), 1919 (III).

Frazer 2010: James George Frazer, *Folklore in the Old Testament: Studies in Comparative Religion, Legend, and Law*. Piscataway: Gorgias Press, 2010.

Frederiksen 1984: Martin Frederiksen, *Campania*. Edited by Nicholas Purcell. Rome: British School at Rome, 1984.

Freedman–O'Connor 1995: David Noel Freedman, Michael Patrick O'Connor, s. v. *kᵉrûb* cherub, *Theological Dictionary of the Old Testament* 7, 1995, pp. 307–319.

Freedman–Ringgren idr. 1997: David Noel Freedman, Helmer Ringgren, Bruce E. Willoughby, Heinz-Josef Fabry, s. v. מַלְאָךְ mal'āk, *Theological Dictionary of the Old Testament* 8, 1997, pp. 308−325.

Freedman–Willoughby–Fabry 2001: David Noel Freedman, B. E. Willoughby, Heinz-Josef Fabry, s. v. *'ammûd* pillar, *Theological Dictionary of the Old Testament* 11, 2001, pp. 187–192.

Freedman–Willoughby–Fabry 2001: David Noel Freedman, B. E. Willoughby, Heinz-Josef Fabry, s. v. *'ānān* cloud, *Theological Dictionary of the Old Testament* 11, 1990, pp. 253–257.

Frénaud 1959: Georges Frénaud, La Royauté de Marie dans la Liturgie, in: *Maria et Ecclesia: Acta congressus Mariologici-Mariani in Civitate Lourdes anno 1958 celebrati*. Vol. V: *Mariae Potestas Regalis in Ecclesiam*. Romae: Academia Mariana Internationalis, 1959, pp. 57–92.

Frend 1976: William Hugh Clifford Frend, The Early Christian Church in Carthage, in: John Halstead Humphrey, ed., *Excavation at Carthage 1976 Conducted by the Univ. of Michigan*. Vol. 3. Tunis; Ann Arbor; New Delhi: Ceres Productions; Institut National d'archaeologie et d'art; American Schools of Oriental Research; University of Michigan; Kelsey Museum; Thomson Press, 1976.

Frend 1984: William Hugh Clifford Frend, *The Rise of Christianity*. Philadelphia: Fortress Press, 1984.

Frenschkowski 1995–1997: Marco Frenschkowski, *Offenbarung und Epiphanie*. Band 1: *Grundlagen des spätantikes und frühchristlichen Offenbarungsglaubens*; Band 2: *Die verborgene Epiphanie in Spätantike und frühem Christentum*. Tübingen: J. C. B. Mohr (Paul Siebeck) 1995 (1), 1997 (2) (Wissenschaftliche Untersuchungen zum Neuen Testament, 2. Reihe; 79, 80).

Frenschowski 2008: Marco Frenschowski, s. v. Lamm Gottes (Agnus Dei), *Reallexikon für Antike und Christentum* 22, 2008, pp. 853−882.

Fretz 2006: Mark J. H. Fretz, s. v. Chariot, *The New Interpreter's Dictionary of the Bible* 1, 2006, p. 583.

Freundorfer 1929: Joseph Freundorfer, *Die Apokalypse des Apostels Johannes und die hellenistische Kosmologie und Astrologie*. Eine Auseinandersetzung mit den Hauptergebnissen der Untersuchung Franz Bolls: „Aus der Offenbarung Johannis". Freiburg i. B: Herder & Co., 1929 (Biblische Studien; 23, 1).

Frevel 1996: Christian Frevel, s. v. Horeb, *Lexikon für Theologie und Kirche* 5, 1996, col. 273.

Frevel 2023: Christian Frevel, *History of Ancient Israel*. Atlanta: SBL Press, 2023 (Archaeology and Biblical Studies; 32).

Frevel–Stork 1998: Christian Frevel, Hans-Walter Stork, s. v. Palme I. Biblisch, II. Ikonographisch, *Lexikon für Theologie und Kirche* 7, 1998, coll. 1301–1303.

Frey-Anthes 2006: Henrike Frey-Anthes, s. v. Dämonen / Dämonenbeschwörung (AT), in: WiBLex (erstellt: Januar 2006; letzte Änderung: September 2008)
https://www.bibelwissenschaft.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/daemonen-daemonenbeschwoerung-at
https://bibelwissenschaft.de/stichwort/16101/ (15. 5. 2022)

Frey-Anthes 2007a: Henrike Frey-Anthes, *Unheilsmächte und Schutzgenien, Antiwesen und Grenzgänger. Vorstellungen von «Dämonen» im alten Israel*. Fribourg; Göttingen: Academic Press Fribourg; Vandenhoeck & Ruprecht, 2007 (Orbis Biblicus et Orientalis; 227).

Frey-Anthes 2007b: Henrike Frey-Anthes, s. v. Satan (AT), in: WiBiLex (erstellt: Mai 2007; letzte Änderung: November 2009)
https://www.bibelwissenschaft.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/satan-at
https://bibelwissenschaft.de/stichwort/26113/ (17. 5. 2022)

Frey-Anthes 2008a: Henrike Frey-Anthes, Concepts of „Demons“ in Ancient Israel, *Die Welt des Orients* 38, 2008, pp. 38–52.

Frey-Anthes 2008b: Henrike Frey-Anthes, s. v. Schlange, in: WiBiLex (erstellt: Juni 2008) https://www.bibelwissenschaft.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/schlange-2 https://bibelwissenschaft.de/stichwort/27148/ (27. 2. 2023)

Frey–Beer–Wirth 1957: Gerhard Frey, Ellen J. Beer, Karl-August Wirth, s. v. Elemente, *Reallexikon zur deutschen Kunstgeschichte* 4, 1957, coll. 1256–1288.

Freyer 2009: Johannes-Baptist Freyer, Thomas von Celano, Erste Lebensbeschreibung oder Vita des hl. Franziskus [1C], in: Dieter Berg, ed., *Franziskus-Quellen: die Schriften des heiligen Franziskus, Lebensbeschreibungen, Chroniken und Zeugnisse über ihn und seinen Orden*. Kevelaer: Butzon & Bercker, 2009 (Zeugnisse des 13. und 14. Jahrhunderts zur Franziskanischen Bewegung; 1), pp. 195–288.

Frey–Frey 1983: Linda Frey, Marsha Frey, *A Question of Empire: Leopold I. and the War of Spanish Succession 1701–1705*. Boulder, New York: Columbia University Press, 1983 (East European Monographs; 146; Atlantic Studies; 36).

Fried 2013: Johannes Fried, *Karl der Grosse. Gewalt und Glaube. Eine Biographie*. München: C. H. Beck, 2013.

Friesenhahn 1935: Peter Friesenhahn, *Hellenistische Wortzahlenmystik im Neuen Testament*. Berlin; Leipzig, B. G. Teubner, 1935.

Frischauer 1934: Paul Frischauer, *Il principe Eugenio.* Milano: V. Bompiani, 1935.

Frisk 1960–1972: Hjalmar Frisk, *Griechisches etymologisches Wörterbuch*. Band I: A–Ko, 1960; Band II: Kρ–Ω, 1970; Band III: Nachträge, Wortregister, Corrigenda, Nachwort, 1972. Von –. Heidelberg: Carl Winter Universitätsverlag, 1960 (I), 1970 (II), 1972 (III).

Frkin–Hercigonja–Moguš 1989: Vatroslav Frkin, Eduard Hercigonja, Milan Moguš, eds., *Zbornik radova o Franji Glaviniću*. (Znanstveni skup Franjo Glavinić i njegovo doba: (s izložbom Glavinićevih djela i rukopisa), Zagreb – Rijeka, 25.–28. rujna 1986. Uredнички odbor Vatroslav Frkin, Eduard Hercigonja, Milan Moguš. Zagreb: Razred za filološke znanosti Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti; Rijeka: Franjevački samostan Trsat; Pazin: Istarsko književno društvo „Juraj Dobrila“, 1989.

Frost 1962: Maurice Frost, *“Sun of my soul, Thou Saviour dear”: Historical Companion to Hymns Ancient & Modern*. London: William Clowes & Sons, 1962.

Früchtel 1994: Ursula Früchtel, *Mit der Bibel Symbole entdecken*. In Verbindung mit Hans-Werner Büscher. 2., durchgesehene Auflage. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1994.

Frugoni 1993: Chiara Frugoni, *Francesco e l'invenzione delle stimmate: una storia per parole e immagini fino a Bonaventura e Giotto.* Torino: Einaudi, 1993.

Fuentes-Utrilla–López-Rodríguez–Sanchez 2004: Pablo Fuentes-Utrilla, Rosa Ana López-Rodríguez, Luis Gil Sanchez, The Historical Relationship of Elms and Vines, *Investigació Agraria: Sistemas y Recursos Forestales* 13/1, 2004, pp. 7–15.

Füglister 1964: Robert L. Füglister, *Das lebende Kreuz. Ikonographisch-ikonologische Untersuchung der Herkunft und Entwicklung einer spätmittelalterlichen Bildidee und ihrer Verwurzelung im Wort*. Einsiedeln; Zürich; Köln: Benziger Verlag, 1964.

Fuller 1954: John Frederick Charles Fuller, *The Decisive Battles of the Western World and their Influence upon History*. Volume I: *From the Earliest Times to the Battle of Lepanto*. London: Eyre & Spottiswoode, 1954.

Fuller 1978: Reginald H. Fuller, New Testament roots to the Theotokos, *Marian Studies* 29, 1978, pp. 46–64.

Furlan 1926: Alfonz Furlan, Pisatelji frančiškanske hrvatsko-kranjske pokrajine sv. Križa. *Časopis za zgodovino in narodopisje* 21, 1926, pp. 29–56.

Fürlinger 1963: Herbert St. Fürlinger, *Unser Heer: 300 Jahre österreichisches Soldatentum in Krieg und Frieden.* Wien: Fürlinger, 1963.

Furtwängler 1897: Adolf Furtwängler, s. v. Charis, Chariten, *Ausführliches Lexikon der griechischen und römischen Mythologie* I, 1884, coll. 873–884.

Fuxhoffer 1803: Damianus Fuxhoffer, *Damiani Fuxhoffer Benedictini Pannonii, in Alma Dioecesi Veszprimiensi Parochi Aszóföensis, et Ven. Districtus Füredіensis Vice--Archi-Diaconi Monasteriologia Regni Hungariae … Liber II*. Weszprimii: Michael Sammer, 1803.

Fuxhoffer 1860: Damianus Fuxhoffer, *Damiani Fuxhoffer Benedictini Pannonii Monasteriologiae Regni Hungariae libri duo totidem tomus comprehensi.* Recognovit, ad fidem fontium revocavit et auxit Maurus Czinár, … Tomus II.: *Sacrae domus*. Pestini: typis Gustavi Emich, Hung. Acad. Typographi (curis et impensis Societatis S: Stephani), 1860.

Gaberščck 2017: Silvester Gaberščck, Ciril Cej, Tebi, milostna svetogorska Kraljica: založba Branko, *Novi svet: mesečnik Gibanja fokolarov* 53, 6, 2017, p. 22.

Gadebusch 1779: Friedrich Konrad Gadebusch, *Versuche in der livländischen Gechichtskunde und Rechtsgelehrsamkeit.* 1. Band, 2. Stück: *Von dem Grafen Heinrich Matthias v. Thurn und seinen Nachkommen*. Riga, 1779.

Gaffiot 2016: Félix Gaffiot, *Le Grand Gaffiot. Dictionnaire latin-français*. Nouvelle édition revue et augmentée sous la direction de Pierre Flobert Gérard. Paris: Hacquette, 2000.

Galil 2012: Galil Gershon, Solomon's Temple: Fiction or Reality?, in: Gershon Galil, Ayelet Gilboa, Aren M. Maeir, Dan'el Kahn, eds., *The Ancient Near East in the 12th-10th Centuries BCE. Culture and History.* Proceedings of the International Conference held at the University of Haifa, 2–5 May, 2010. Münster: Ugarit Verlag, 2012 (Alter Orient und Altes Testament. Veröffentlichungen zur Kultur und Geschichte des Alten Orients und des Alten Testaments; 392), pp. 137–148.

Galimberti–Malý 1995: Sergio Galimberti, Mariano Malý, eds., *I gesuiti e gli Asburgo. Presenza della Compagnia di Gesù nell'area meridionale dell'Impero asburgico nei secoli XVII--XVIII*. Trieste: LINT, 1995.

Galit 2011: Galit Hasan-Rokem, s. v. Ahasver, *Enzyklopädie jüdischer Geschichte und Kultur* 1, 2011, pp. 9−13.

Gall 1968–1970: Gall Franz, Zur Entwicklung des Doppeladlers auf den kaiserlichen Siegeln, *Adler. Zeitschrift für Genealogie und Heraldik* 8, 1968–1970, pp. 281–285.

Gallarotti 1993: Antonella Gallarotti, *Donne per Gorizia*. Monfalcone: Edizioni della Laguna, 1993.

Galling 1925: Kurt Galling, *Der Altar in den Kulturen des Alten Orients*. Mit zwei Abschnitten von Paul Lohmann und einem Vorwort vom Hugo Greßmann. Eine archäologische Studie. Berlin: Karl Curtius, 1925.

Galling 1929: Kurt Galling, *Die israelitische Staatsverfassung in ihrer vorderorientalischen Umwelt*. Leipzig: J. C. Hinrichs, 1929 (Der Alte orient; 28.3–4).

Galling 1950: Kurt Galling, s. v. Altar II (orientalisch), *Reallexikon für Antike und Christentum* 1, 1950, coll. 329–334.

Galling 1977: Kurt Galling, *Biblisches Reallexikon (BRL²)*. Herausgegeben von –. 2. neugestaltete Auflage mit 93 ein- und mehrteiligen Abbildungen und 2 Faltkarten. Tübingen: J. C. B. Mohr (Paul Siebeck), 1977 (Handbuch zum Alten Testament. Erste Reihe; 1).

Galsterer 1976: Hartmut Galsterer, *Herrschaft und Verwaltung im republikanischen Italien. Die Beziehungen Roms zu den Gemeinden vom Latinerfrieden 338 v. Chr. bis zum Bundesgenossenkrieg 91 v. Chr.* München: Beck 1976 (Münchener Beiträge zur Papyrusforschung und antiken Rechtsgeschichte; 68).

Gambero 1999: Luigi Gambero, *Mary and the Fathers of the Church: The Blessed Virgin Mary in Patristic Thought*. Translated by Thomas Buffer. San Francisco: Ignatius Press, 1999.

Gambero 2005: Luigi Gambero, *Mary In The Middle Ages: The Blessed Virgin Mary In The Thought Of Medieval Latin Theologians*. Translated by Thomas Buffer. San Francisco: Ignatius Press, 2005.

Gamer-Wallert 1962: Ingrid Gamer-Wallert, *Die Palmen im Alten Ägypten. Eine Untersuchung ihrer praktischen, symbolischen und religiösen Bedeutung*. Berlin: B. Hessling, 1962 (Münchner ägyptologische Studien; 1,1).

Gamer-Wallert 1982: Ingrid Gamer-Wallert, s. v. Palme, Palmblätter, Palmrispe, Palmfiber, *Lexikon der Ägyptologie* 4, 1982, coll. 658–659.

Gams 1957: Pius Bonifacius Gams, *Series episcoporum Ecclesiae Catholicae*. Unveränderter Abdruck der 1873 bis 1886 im Verlag Josef Manz in Regensburg erschienenen Ausgabe. Photomechanischer Nachdruck. Graz: Akademische Druck- und Verlagsanstalt, 1957.

Ganszynietz 1922: Richard Ganszynietz, s. v. Kranz, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* XI, 2, 1922, coll. 1588–1607.

Garber 1951: Paul Leslie Garber, Reconstructing Solomon's Temple, *The Biblical Archaeologist* 14/1, 1951, pp. 1–24.

Garber 2016: Zev Garber, s. v. Ark of the Covenant, in: Orlin 2016, pp. 92–93.

García Moreno 1996: Luis A. García Moreno, The Creation of Byzantium's Spanish Province. Causes and Propaganda, *Byzantion* 66/1, 1996, pp. 101–119.

Gardner 2005: Anne E. Gardner, The Identity of Bath-Sheba, *Revue Biblique* 112/4, 2005, pp. 521–535.

Garfinkel–Mumcuoglu 2019: Yosef Garfinkel, Madeleine Mumcuoglu, The Temple of Solomon in Iron Age Context, *Religions* 10/3, 2019, p. 198.

Garms-Cornides 1990: Elisabeth Garms-Cornides, Per una biografia culturale di C. M. d'Attems, in: Tavano–Dolinar 1990, pp. 113–144.

Garofalo–de Ambroggi idr. 1952: Salvatore Garofalo, Pietro de Ambroggi, Gabriele Roschini, Ferdinando Antonelli, Giuseppe Löw, Alfonso Raes, Enrico Josi, Emilio Lavagnino, Paolo Toschi, s. v. Maria, santisima – Madre di Gesù Cristo, I. M. nella S. Scrittura, II. Mariologia, III. Il culto mariano, IV. Liturgia mariana, V. Iconografia mariana, VI. Folklore mariano, *Enciclopedia cattolica* 8, 1952, coll. 76−118.

Garsiel 1993: Moshe Garsiel, The Story of David and Bathsheba: A Different Approach, *The Catholic Biblical Quarterly* 55/2, 1993, pp. 244–262.

Gasparro–Fritz–Häussling–Plank–Volp 2007: Giulia Sfameni Gasparro, Volkmar Fritz, Angelus A. Häußling, Peter Plank, Rainer Volp, s. v. Altar, in: Betz–Browning–Janowski–Jüngel 1, 2007, pp. 161–169.

Gatz–Janker 1990: Ervin Gatz, Stephan Janker, *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches: 1648 bis 1803. Ein biographisches Lexikon*. Berlin: Duncker & Humblot, 1990.

Gauchat 1923: Patritius Gauchat, O. M. Conv., *Hierarchia Catholica Medii et Recentoris Aevi. Volumen Quartum. A pontificatu Clementis PP. VIII (1592) usque ad pontificatum Alexandri PP. (1667)*. Monasterii (München): Sumptibus et Typis Librariae Hegensbergianae, 1935.

Gavigan 1975–1977: John Joseph Gavigan, O.E.S.A, *The Austro-Hungarian Province of the Augustinian Friars, 1646–1820*. 3 vols.: Volume I.: *Founding, External Development, and Superiors 1646–1683* (1975); Volume II.: *Development, Studies, Baroque Brilliance 1646–1725* (1976); Volume III.: *State Absolutism and Disappearance of the Province 1725–1820* (1977). Roma: Analecta Augustiniana, 1975–1977 (Studia Augustiniana Historica; 1, 3, 4).

Geary 1990: Patrick J. Geary, *Furta Sacra. Thefts of Relics in the Central Middle Ages.* Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 1990, pp. 88–94.

Gebhart 1854: Johann Gebhart, *Die heilige Sage in Oesterreich*. Herausgegeben von J. Gebhart. Wien: Verlag von J. F. Greß, 1854.

Gegaj 1937: Athanase Gegaj, *L'Albanie et l'invasion turque au XV siècle*. Louvain, Bilbiothèque de Université; Paris: Paul Geuthner, 1937.

Geissler–Corbin 1999: Rex Geissler, B. J. Corbin, *The Explorers of Ararat and the Search for Noah's Ark.* Delmar, MD: Great Commission Illustrated Books, 1999.

Gelzer 1928: Matthias Gelzer, Die lex Vatinia de Imperio Caesaris, *Hermes* 63/3, pp. 113–137.

Gelzer 1968: Matthias Gelzer, *Caesar: Politician and Statesman*. Harvard: Harvard University Press, 1968.

Genealogisches Handbuch des Adels 2005: *Adelslexikon. Bd. XVI (Weg-Z), Bd. 137*. Hauptarbeiter Walter v. Hueck. Görlitz: C. A. Starke Verlag, 2005 (Genealogisches Handbuch des Adels; 137).

George 2003: Andrew R. George, *The Babylonian Gilgamesh Epic. Introduction, Critical Edition and Cuneiform Texts.* 2 vols. Oxford: Oxford University Press, 2003.

Georges 2013: Karl-Ernst Georges, *Der neue Georges. Ausführliches lateinisch-deutsches Handwörterbuch*. 2 Bde. Herausgegeben von Thomas Baier, bearbeitet von Tobias Dänzer. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 2013.

George–Stemberger–Rowland 2009: Mark K. George, Günter Stemberger, Christopher Rowland et al., Ark of the Covenant, in: Hans-Josef Klauck et al., eds., *Encyclopedia of the Bible and Its Reception. Vol. 1.* Berlin: de Gruyter, 2009, coll. 744–767.

Gerhards 1990: Albert Gerhards, Te deum laudamus - Die Marseillaise der Kirche? Ein christlicher Hymnus im Spannungsfeld von Liturgie und Politik, *Liturgisches Jahrbuch* 40/2, 1990, pp. 65–79.

Gerhards–Lurz 2000: Albert Gerhards, Friedrich Lurz, Te Deum laudamus od. Tedeum (T.), *Lexikon für Theologie und Kirche* 9, 2000, coll. 1306–1308.

Gerke 1934: Friedrich Gerke, Der Ursprung der Lämmerallegorien in der altchristlichen Plastik, *Zeitschrift für die neutestamentliche Wissenschaft* 33/2, 1934, pp. 160−196.

Gerlach 1970: Peter Gerlach, s. v. Hirsch, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 2, 1970, coll. 286−289.

Gerlach 1971: Peter Gerlach, s. v. Physiologus, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 3, 1971, coll. 432−436.

Gerlach 1972: Peter Gerlach, s. v. Tier, Tiere, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 4, 1972, coll. 315–317.

Gerlach 1973: Gerlach Pater, OFMCap, s. v. Franz (Franziskus) von Assisi Ordensgründer, OFM, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 6, 1974, coll. 260−315.

Gerlach 2001: Gudrun Gerlach, *Zu Tisch bei den alten Römern: eine Kulturgeschichte des Essens und Trinkens*. Stuttgart: Theiss, 2001.

Gerlach–Schmucki 1973: Pater Gerlach OFMCap, Oktavian Schmucki, s. v. Augustinus von Hippo Bisch., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 5, 1973, coll. 420–425.

Gerlach–Schmucki 1973: Pater Gerlach OFMCap, Oktavian Schmucki, s. v. Bonaventura von Bagnoreggio Bisch., OMin., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 5, 1973, coll. 420–425.

Gerlit−Haag 1994: Peter Gerlit, Ernst Haag, s. v. Baum, I. Religionswissenschaftlich, II. Biblisch, III. Frömmigkeitsgeschichtlich, *Lexikon für Theologie und Kirche* 2, 1994, coll. 90–92.

Germann 2006: Nadja Germann, *De temporum ratione*. Leiden, Boston: Brill, 2006 (Studien und Texte zur Geistesgeschichte des Mittelalters; 89).

Germer 1986: Renate Germer, s. v. Weihrauch, *Lexikon der Ägyptologie* 6, 1986, coll. 1168−1169.

Geromet 2010: Giorgio Geromet, *Gorizia, borghi e frazioni: via per via e piazza per piazza nel passato*. Mariano del Friuli: Edizioni della Laguna, 2010.

Geromet–Alberti 1999: Giorgio Geromet, Renata Alberti, *Gorizia 1001 – 2001. Nobiltà della contea: palazzi, castelli e ville a Gorizia, in Friuli e in Slovenia. 80 famiglie di sangue blu*. 2 vol. Monfalcone: Edizioni della Laguna, 1999.

Geroni 2001: Luca Geroni, ed., *Il monastero di Sant'Orsola a Gorizia. Trecento anni di storia e arte*. Cinisello Balsamo; Silvana Editoriale: Gorizia: Fondazione Cassa di risparmio, 2001.

Gershewitch 1985: Ilya Gershewitch, *The Cambridge History of Iran. Volume 2: The Median and Achaemenian Periods.* Cambridge: Cambridge University Press, 1985.

Gerstenberger 1988: Erhard S. Gerstenberger, *Psalms. Part 1 with an Introduction to Cultic Poetry*. Grand Rapids, Michigan: William B. Eerdmans Publishing Company, 1988 (The Forms of the Old Testament Literature; 14).

Gerstenberger 2005: Erhard Gerstenberger, *Israel in der Perserzeit: 5. und 4. Jahrhundert v. Chr.* Stuttgart: W. Kohlhammer, 2005 (Biblische Enzyklopädie; 8).

Gerstenberger 2011: Erhard S. Gerstenberger, *Israel in the Persian Period: The Fifth and Fourth Centuries B.C.E.* Translated by Siegfried S. Schatzmann. Atlanta: Society of Biblical Literature, 2011 (Biblical Encyclopedia; 8).

Gertz 2007: Jan Christian Gertz, Noah und die Propheten. Rezeption und Reformulierung eines altorientalischen Mythos, *Deutsche Vierteljahrsschrift für Literaturwissenschaft und Geistesgeschichte* 81/4, 2007, pp. 503–522.

Gertz 2018: Jan Christian Gertz, *Das erste Buch Mose (Genesis). Die Urgeschichte Gen 1–11*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2018 (Das Alte Testament Deutsch; 1).

Gertz 2021: Jan Christian Gertz, *Das erste Buch Mose (Genesis). Die Urgeschichte Gen 1–11*. 2. veränderte Auflage. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2021 (Das Alte Testament Deutsch; 1).

Gesenius 1962: Wilhem Gesenius, *Wilhelm Gesenius' hebräisches und aramäisches Handwörterbuch über das Alte Testament*. In Verbindung mit Prof. Dr. H. Zimmern, Prof. Dr. W. Max Müller und Prof. Dr. O. Weber bearbeitet von Dr. Frants Buhl. Unverändeter Neudruck der 1915 erschienenen 17. Auflage. Berlin; Göttingen; Heidelberg: Springer-Verlag, 1962.

Gettings 1985: Fred Gettings, *Dictionary of Astrology*. London; Boston; Henley: Routledge & Kegan Paul, 1985.

Giamberardini 1969: Gabriele Giamberardini, Il »Sub tuum praesidium« e il titolo »Theotókos« nella tradizione egiziana, *Marianum* 31, 1969, pp. 324–362.

Giannini 2005: Massimo Carlo Giannini, Note sui tesorieri generali della Camera apostolica e sulle loro carriere tra XVI e XVII secolo, in: Armand Jamme, Olivier Poncet, *Offices et papauté (XIVe-XVIIe siècle): charges, hommes, destins.* Sous la direction d'Armand Jamme et Olivier Poncet. Rome: École française de Rome, 2005 (Collection de l'École française de Rome; 334), pp. 859–883.

Gibson–Mearns–Julian 1957 (1907): Edgar C. S. Gibson, James Mearns, John Julian, Veni creator spiritus, in: Julian 1957 (1907)a, pp. 1206–1211.

Gies 2012: Kathrin Gies, s. v. Noah, Noach, in: WiBiLex (erstellt: August 2012) https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/noah-2 https://bibelwissenschaft.de/stichwort/29356/ (27. 3. 2024)

Giese 2010: Martina Giese, Der Adler als kaiserliches Symbol in staufischer Zeit, in: Stefan Burkhardt, Thomas Metz, Bernd Schneidmüller, Stefan Weinfurter, Hrsg., *Staufisches Kaisertum im 12. Jahrhundert. Konzepte – Netzwerke – politische Praxis*. Regensburg: Schell-Steiner, 2010, pp. 323–360.

Gillen 1951: Otto Gillen, s. v. Busch (brennender Busch), *Reallexikon zur deutschen Kunstgeschichte* 3, 195, coll. 240–253.

Gilley 2002: Sheridan W. Gilley, s. v. Thérèse de Lisieux (1873–1897), *Theologische Realenzyklopädie* 33, 2002, pp. 409–412.

Gillingham 2018: Susan Gillingham, *Psalms Through the Centuries. Volume Two: A Reception History. Commentary on Psalms 1–72*. Chichester: Wiley-Blackwell, 2018 (Wiley Blackwell Bible Commentaries).

Gillner 2018: Jens Gillner, s. v. Epiphanie (NT), in: WiBiLex (erstellt: Dezember 2018) https://www.bibelwissenschaft.de/ressourcen/wibilex/neues-testament/epiphanie-nt https://bibelwissenschaft.de/stichwort/47894/ (5. 5. 2023)

Gindely 1877: Anton Gindely, *Die Berichte über die Schlacht auf dem Weissen Berge bei Prag*. Wien: Karl Gerold's Sohn, 1877.

Ginther 1726: Anton Ginther, *Mater amoris et doloris, quam Christus in cruce moriens omnibus ac singulis suis fidelibus in matrem legavit: Ecce Mater tua. Nunc Explicata per Sacra Emblemata, Figuras Scripturae quam plurimas, Conceptus varios Praedicabiles, SS. Patrum Sententias, raras Historias …* Auctore A. R. D. Antonio Ginther. Augustae Vindelicorum: Sumptibus Heorgii Schlüter & Martini Happach, 1726.

Ginzberg 2003: Louis Ginzberg, *Legends of the Jews*. By –. Translated from the German Manuscript by Henrietta Szold and Paul Radin. Volume one: *Bible Times and Characters from the Creation to Moses in the Wilderness*. Volume two: *Bible Times and Characters from the Moses in the Wilderness to Esther*. Philadelphia: The Jewish Publication Society 2003.

Ginzel 1914: Friedrich Karl Ginzel, *Handbuch der mathematischen und technischen Chronologie. Das Zeitrechnungswesen der Völker. III. Band: Zeitrechnung der Makedonier, Kleinasier und Syrer, der Germanen und Kelten, des Mittelalters, der Byzantiner (und Russen), Armenier, Kopten, Abessinier, Zeitrechnung der neueren Zeit, sowie Nachträge zu den drei Bänden*. Leipzig: J. C. Hinrichs'sche Buchhandlung, 1914.

Giordano 1843: Pietro Giordano, *Vita di Alessandro VII, sommo pontefice libri cinque del cardinale Sforza Pallavicino … con discorso di Pietro Giordani si la vita e su le opere dell'autore.* Volume primo. Milano: Giovanni Silvestri, 1843.

Giorgi 2003: Rosa Giorgi, *Saints in Art*. Edited by Stefano Zuffi; translated by Thomas Michael Hartmann. 3rd printing. Los Angeles: J. P. Getty Museum, 2003.

Giorgi 2004a: Rosa Giorgi, *Angeli e demoni. Prima parte, L'esercito del cielo*. Roma: Gruppo Editoriale L'Espresso; Milano: Electa, 2004 (Losapevi dell'arte; 13).

Giorgi 2004b: Rosa Giorgi, *Angeli e demoni. Seconda parte, Le schiere infernali*. Roma: Gruppo Editoriale L'Espresso; Milano: Electa, 2004 (Losapevi dell'arte; 14).

Giorgi 2004c: Rosa Giorgi, *Engel, Dämonen und phantastische Wesen*. Aus dem Italienischen übers. von Susanne Fischer und Caroline Gutberlet. Berlin: Parthas, 2004 (Bildlexikon der Kunst; 6)

Giorgi 2008: Rosa Giorgi, *The History of the Church in Art*. Translated by Brian Phillips. Los Angeles: The J. Paul Getty Museum, 2008.

Giovè Marchioli 1994: Nicoletta Giovè Marchioli, *Alle origini delle abbreviature latine. Una prima ricognizione (I secolo a.C. - IV secolo d.C.).* Messina: Editrice Sicania, 1994 (Ricerca Papirologica; 2).

Giovino 2007: Mariana Giovino, *The Assyrian Sacred Tree. A History of Interpretations*, Göttingen; Fribourg: Vandenhoeck & Ruprecht; Academic Press, 2007 (Orbis Biblicus et Orientalis; 230).

Gizewski 2015a: Christian Gizewski, s. v. Actarius. (Actuarius), *Der Neue Pauly* 1, 2015, col. 93.

Gizewski 2015b: Christian Gizewski, s. v. Cubicularius, *Der Neue Pauly* 3, 2015, col. 327.

Gladigow 1979: Burkhard Gladigow, s. v. Gottesnamen (Gottesepitheta) I (allgemein), *Reallexikon für Antike und Christentum* 11, 1979, coll. 1202–1238

Glaser 1898: dr. Karol Glaser, *Zgodovina slovenskega slovstva.* IV. zvezek: *Stritarjeva doba od 1870 do 1895. leta*. V Ljubljani: Katoliška Tiskarna, 1898.

Glaser 1983: Franz Glaser, *Antike Brunnenbauten (krenai) in Griechenland.* Wien: Österreichische Akademie der Wissenschaften, 1983 (Denkschriften; Österreichische Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-historische Klasse; 161).

Glaser 2015: Franz Glaser, s. v. Brunnen, *Der Neue Pauly* 2, 2015, coll. 797−803.

Glasschröder 1897: Franz Xaver Glasschröder, Zur Geschichte des Archidiakonats, in: Stephan Ehses, ed., *Festschrift zum elfhundertjährigen Jubiläum des deutschen Campo Santo in Rom*. Freiburg im Breisgau: Herder'sche Verlagshandlung, 1897, pp. 139–149.

Glavinić 1648: Franjo Glavinić, *Origine della provincia Bosna Croatia, e come fu divisa dalla provincia di Bosna Argentina, col numero de' monasterij si antichi, come moderni, et in qual tempo fossero celebrati i capitoli, eletti i provinciali, in qual luogo dopo la loro divisione fin' a i presenti tempi*. In Udine: Appresso Nicolò Schiratti, MDCXLVIII (1648).

Glavinić 1648a, gl. Glavinić 1648.

Glavinić 1648b: Franc Glavinich: *Historia tersattana, cue si contiene la vera relatione della translatione della santa casa hereditaria della Vergine Gloriosa da Nazareth a Tersatto e da Tersatto a Loreto* (*Historia Tersactana, veram relationem de translatione Domus Lauretanae usque Tersactum, et inde Lauretum complexa*), *quando come perche e da chi fosse transportata, con alcune cose piti particolari pertinenti alla chiesa e monasteri tersattano. Raccolta dalle antiche e moderne historié annali e traditioni ...* Udine, 1648 (reprint Zagreb 1989).

Glavinić 1648 (2014): Franjo Glavinić, *Povijest Trsata; Postanak provincije Bosne Hrvatske*. Prevoditelji Danilo Klen (*Historia Tersattana*), Melita Sciucca (*Origine della Provincia di Bosna Croatia*). Rijeka: Svetište Majke Božje Trsatske; Novi Vinodolski: Naklada Kvarner, [2014].

Glavinić 2002, gl. Glavinić 2002 (1648).

Glavinić 2002 (1648): O. Franjo Glavinić, frančiškan, *Opis frančiškanskih postojank v Hrvaški, Bosni in v Kranjski*. Iz italijanskega izvirnika tiskanega v Vidmu 1648 prevedel p. Bruno Korošak, frančiškan. Nova Gorica: Založba Branko, 2002 (Doprinosi k zgodovini Primorske; 1).

Glavinić 2014, gl. Glavinić 1648 (2014)

Gleadow 2001: Rupert Gleadow, *The Origin of the Zodiac.* Mineola, New York: Dover Publications, Inc., 2001.

Glonar 2013 (1925): Joža Glonar, s. v. Bavčer, Martin (1595–1668), *Slovenska biografija*, SAZU, ZRC SAZU, 2013.
http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi136331/#slovenski-biografski-leksikon (12. 9. 2024)

Glonar 2013 (1926): Joža Glonar, s. v. Felix a S. Anna (?–1764), *Slovenska biografija,* SAZU, ZRC SAZU, 2013.
http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi185108/#slovenski-biografski-leksikon (5. 5. 2024)

Gloy–Holtz idr. 2004: Karen Gloy, Traugott Holtz, Rudolf Suntrup, Klaus Herrmann, s. v. Zahl/Zahlenspekulation/Zahlensymbolik, I. Philosophisch und religionsgeschichtlich, II. Neues Testament, III. Kirchengeschichtlich, IV. Judentum, *Theologische Realenzyklopädie* 36, 2004, pp. 447–478, tu 460–462.

Gnavi 1994: Alessandro Gnavi, Carriere e Curia romana: l'Uditorato di Rota (1472-1870), *Mélanges de l'École française de Rome. Italie et Méditerranée* 106/1, 1994, pp. 161–202.

Godsey 2018: William D. Godsey, *The Sinews of Habsburg Power: Lower Austria in a Fiscal-Military State 1650–1820*. Oxford: Oxford University Press, 2018.

Goldammer 1950: Kurt Goldammer, Das Schiff der Kirche. Ein antiker Symbolbegriff aus der politischen Metaphorik in eschatologischer und ekklesiologischer Umdeutung, *Zeitschrift der Universität Basel* 6, 1950, pp. 232–237.

Goldhill 2005: Simon Goldhill, *The Temple of Jerusalem*. Cambridge: Harvard University Press, 2005.

Goldingay 2006: John E. Goldingay, *Psalms. Volume 2: Psalms 42–89.* Grand Rapids, Michigan: Baker Academic 2007 (Baker Commentary on the Old Testament Wisdom and Psalms).

Goldoni 1768: Carlo Goldoni, *Memorie di Carlo Goldoni per l'istoria della sua vita e del suo teatro*. Tomo I. Prato: F. Giachetti, MDCCCXXIX (1829).

Gollinger 1989: Hildegard Gollinger, s. v. Drache I. Exegese, *Marienlexikon* 2, 1989, p. 229.

Gollinger–Ziegenaus–Steinmann 1988: Hildegard Gollinger, Anton Ziegenaus, Othmar Steinmann, s. v. Apokalytische Frau. I. Exegese, II. Dogmatik, III. Kunstgeschichte, *Marienlexikon* 1, 1988, coll. 190–193.

Golob 2002: Nataša Golob, Kadelne iniciale v dveh volumnih frančiškanskega graduala, *Zbornik za umetnostno zgodovino. Nova vrsta* 38, 2002, pp. 152–183.

Golzio–Fritz–Bachmann–Maier 2002: Karl-Heinz Golzio, Volkmar Fritz, Michael Bachmann, Johann Maier, s. v. Tempel I. Religionsgesschichtlich, II. Alter Orient und Altes Testament, III. Neues Testament, IV. Judentum, *Theologische Realenzyklopädie* 33, 2002, pp. 42–72.

Gonzaga 1587: Franciscus Gonzaga, *De origine Seraphicae Religionis Franciscanae ejusque progressibus, de Regularis Observanciae institutione, forma administrationis ac legibus, admirabilisque eius propagatione F. Francisci Gonzagae eiusdem Religionis Ministri Generalis. Ad S. D. N. Sixtum V. opus in quatuor partes divisum. Earum quid unaquaeque contineat, sequens pagina indicabit*. Romae: ex typographia Dominici Basæ, 1587.

Gordon 2015a: Richard L. Gordon, s. v. Luna 1, *Der Neue Pauly* 7, 2015, Metzler, Stuttgart, coll. 505–508.

Gordon 2015b: Richard L. Gordon, s. v. Pontifex, Pontifices, *Der Neue Pauly* 10, 2015, coll. 135−138.

Gordon 2015c: Richard L. Gordon, s. v. Selene, *Der Neue Pauly* 11, 2015, coll. 353–354.

Gordon–Wallraff 2015: Richard L. Gordon, Martin Wallraff, s. v. Sol, I. Griechisch-römisch, II. Christentum, *Der Neue Pauly* 11, 2015, coll. 692–695.

Gorian 1999: Rudj Gorian, Gorizia e i domini asburgici nel «Corriere ordinario» di Vienna, *Gorizia barocca. Una città italiana nell'impero degli Asburgo*. Catalogo della mostra, Gorizia 18 dicembre 1999 - 30 aprile 2000, a cura di Silvano Cavazza, Monfalcone, Edizioni della Laguna, 1999, pp. 254–259.

Gorian 2006: Rudj Gorian, L'informazione militare e politica nelle raccolte poetiche di Giovanni Maria Marusig (1641–1712), in: Šerbelj 2006, pp. 49–58.

Gorizia 1956: *Gorizia nel medioevo*. *Miscellanea di studi storici in occasione del quinto centenario della concessione dei diritti civici a Gorizia.* Gorizia: Biblioteca Governativa, 1956 (Supplemento agli Studi Goriziani; 2).

Gortani 1930: Michele Gortani, *Guida del Friuli. V. Gorizia con le Vallate dell'Isonzo e del Vipacco*. Udine: Società Alpina Friulana, Sezione di Udine del Club Alpino Italiano (Del Bianco editore), 1930.

Gortani 1990: Michele Gortani, *Gorizia con le Vallate dell'Isonzo e del Vipacco*. Ristampa. Udine: Del Bianco, 1990.

Gossen–Steier 1921a: Hans Gossen, August Steier, s. v. Schlange (zoologisch), *Paulys Real--Encyclopädie der classischen Alterthumswissenschaft* II A, 1, 1921, coll. 494–508.

Gossen–Steier 1921b: Hans Gossen, August Steier, s. v. Schlange. Die Schlange in der Kunst, *Paulys Real-Encyclopädie der classischen Alterthumswissenschaft* II A, 1, 1921, coll. 520–557.

Göttlicher 1997: Arvid Göttlicher, *Die Schiffe im Alten Testament*. Berlin: Gebr. Mann, 1997.

Gottlieb 2016: Günther Gottlieb, s. v. Pontifex maximus, A. Römische Königszeit und Republik, B. Kaiserzeit, C. Konstantin der Große, *Reallexikon für Antike und Christentum* 27, 2016, coll. 1204–1213.

Götzinger 1885: Ernst Götzinger, *Reallexicon der Deutschen Altertümer. Ein Hand- und Nachschlagebuch der Kulturgeschichte des deutschen Volkes.* Leipzig: Woldemar Urban, 1885.

Gowan 1988: Donald E. Gowan, *From Eden to Babel. A Commentary on the Book of Genesis 1–11*. Grand Rapids; Edinburgh: WM. B. Eerdmans Publishing Co.; The Handsel Press LTD, 1988 (International Theological Commentary).

Gowers 1993: Emily Gowers, *The Loaded Table: Representations of Food in Roman Literature*. Oxford: Clarendon Press, 1993.

Grabar 1966: André Grabar, *Le premier art chrétien: (200-395)*. [Paris]: Gallimard, 1966 (Le premier millénaire occidental; L'univers des formes; 9).

Grabar 1967: André Grabar, *The Golden Age of Justinian. From the Death of Theodosius to the Rise of Islam*. Translated by Stuart Gilbert and James Emmons. New York: Odyssey Press, 1967 (The Arts of Mankind; 10).

Grabar 2023 (1968): André Grabar, *Christian Iconography. A Study of Its Origins.* The A. W. Mellon lectures in the Fine Arts. New Jersey: Princeton University Press, 1968 (The A. W. Mellon Lectures in the Fine Arts; 35; Bollingen Series XXXV, 10).

Grabbe 1988: Lester L. Grabbe, *Etymology in Early Jewish Interpretation: The Hebrew Names in Philo*. By −. Atlanta, Georgia: Scholars Press, 1988 (Brown Judaic Studies; 115).

Grabbe 2004−2021: Lester L. Grabbe, *A History of the Jews and Judaism in the Second Temple Period*. Volume 1: *Yehud: A History of the Persian Province of Judah*; Volume 2: *The Coming of the Greeks: The Early Hellenistic Period (335−175 BCE)*; Volume 3: *The Maccabaean Revolt, Hasmonaean Rule, and Herod the Great (175−4 BCE)*; Volume 4: *The Jews Under the Roman Shadow (4 BCE–150 CE)*. London; New York …: T & T Clark International, 2004 (1), 2008 (2), 2020 (3), 2021 (4) (Library of Second Temple Studies; 47, 68, 95, 99).

Grabner-Haider–Krašovec 1984: Anton Grabner-Haider, Jože Krašovec, *Biblični leksikon. Ob štiristoletnici Dalmatinove Biblije.* Celje: Mohorjeva družba, 1984.

Gracia–Noone 2002: Jorge J. E. Gracia, Timothy B. Noone, *A Companion to Philosophy in the Middle Ages*. Malden, MA; Oxford: Blackwell Publishing, 2002 (Blackwell companions to philosophy; 24).

Graef 1889: Paul Graef, s. v. Triumph- und Ehrenbögen, in: August Baumeister, Hrsg., *Denkmäler des klassischen Altertums.* Zur Erläuterung des Lebens der Griechen und Römer in Religion, Kunst und Sitte. Lexikalisch bearbeitet von … III. Band: *Rechenbrett−Zwölfgötter*. München; Leipzig: R. Oldenbourg, 1889, pp. 1864−1899.

Graef 1964: Hilda Graef, *Maria. Eine Geschichte der Lehre und Verehrung*. Freiburg; Basel; Wien: Herder, 1964.

Graesse-Plechl 1972: Johann Georg Theodor Grässe, *Orbis Latinus. Lexikon lateinischer geographischer Namen des Mittelalters und der Neuzeit. Band III: N–Z.* Grossausgabe, bearbeitet und herausgegeben von Helmut Plechl unter Mitarbeit von Sophie-Charlotte Plechl. Braunschweig: Klinkhardt & Biermann, 1972.

Graetz 1878: Graetz Heinrich, Die Lage des Sinai oder Horeb, *Monatsschrift für Geschichte und Wissenschaft des Judenthums* 27, 1878, pp. 337–360.

Graf 2015: Fritz Graf, s. v. Epiphanie, *Der Neue Pauly* 3, 2015, coll. 1150–1152.

Grafenauer 1956: Ivan Grafenauer, Zmaj iz petelinjega jajca, *Razprave. Razred 2. Razred za filološke in literarne vede = Dissertationes. Classis 2, Philologia et litterae* 2, 1956, pp. 311–333.

Grahornik 2021: Matjaž Grahornik, *Genealogija rodbine Herberstein s posebnim poudarkom na spodnještajerskih vejah*. Doktorska disertacija. [Maribor: M. Grahornik], 2021.

Graillot 1912: Henri Graillot, *Le culte de Cybèle, mère des dieux, à Rome et dans l'empire romain*. Paris: Fontemoing et Cie, editeurs, 1912 (Bibliothèque des Écoles françaises d'Athènes et de Rome; fasc. 107).

Grams-Thieme 1999: Marion Grams-Thieme, s. v. Pflanzendarstellung, A. Westen, I. Allgemein, II. Pflanzensymbolik, *Lexikon des Mittelalters* 6, 1999, coll. 2033−2036.

Grätz 2007: Sebastian Grätz, s. v. Unwetter (AT), in: WiBiLex (erstellt: Oktober 2007) https://www.bibelwissenschaft.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/unwetter-at https://bibelwissenschaft.de/stichwort/33842/ (5. 5. 2023)

Grätz 2011: Sebastian Grätz, s. v. Wetterphänomene, theol. Bedeutung, in: WiBiLex (erstellt: November 2011)
https://www.bibelwissenschaft.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/wetterphaenomene-theol-bedeutung
https://www.bibelwissenschaft.de/stichwort/34828/ (20. 4. 2023)

Grauss 1885–1886: Johann Grauss, Die Wallfahrtskirche am „heiligen Berge" bei Görz, *Blätter des christlichen Kunstvereines der Dioecese Seckau* 16, 1885, pp. 140–142; 17, 1886, pp. 12–15.

Graves 2016: David E. Graves, *The Location of Sodom: Key Facts for Navigating the Maze of Arguments for the Location of the Cities of the Plain*. Toronto: Electronic Christian Media, 2016.

Greatrex–Lieu 2002: Geoffrey Greatrex, Samuel N. C. Lieu, *The Roman Eastern Frontier and the Persian Wars. Part II: AD 363–628. A Narrative Sourcebook*. London; New York: Routledge, 2002.

Green 1993−1997: Anthony Green, s. v. Mischwesen. B. Archäologie. Mesopotamien, *Reallexikon der Assyriologie und vorderasiatischen Archäologie* 8, 1993−1997, pp. 246–264.

Greenspoon–Crawford 2003: Leonard J. Greenspoon, Sidnie White Crawford, eds., *The Book of Esther in Modern Research*. London; New York: T&T Clark International, 2003 (Journal for the Study of the Old Testament, Supplement Series; 380).

Gregorius Nyssenus 1863: Gregorius Nyssenus, De vita Moysis, in: Jacques-Paul Migne, *Patrologiae cursus completus … Series Graeca prior. … Patrologiae Graecae tomus XLIV. S. P. N. Gregorii, Episcopi Nysseni, opera omnia quae exstant … Tomus primus, complecten scripta exegetica*. Lutetiae Parisiorum: apud J.–P. Migne editorem, 1863.

Gregory 1920: Stephen Mesrope Gregory, *The Land of Ararat: Twelve Discourses on Armenia, her History and her Church*. London: Chiswick Press, 1920.

Greiderer 1777: Greiderer, Vigilius, *P. F. Vigilii Greiderer Ordinis Minorum Reformatorum Provinciae Tyrolensis D. Leopoldi Custodis actualis Germania Franciscana seu Chronicon geographico-historicum Ordinis S. P. Francisci in Germania …* Tomus I. *Germania Franciscana orientali-australis seu Chronicon geographo-historicum Ordinis S. P. Francisci in Germania orientali-australi, in quo praemissis incunabulis Ordin. S. P. Francisci in Germania Provinciae et domicilia in tractu Orientali Australi Germaniae delineantur.* Oeniponte: typis Joannus Thomae nobilis de Trattnern, MDCCLXXVII (1777).

Greiderer 1777, 1781: Vigilius Greiderer, *P. F. Vigilii Greiderer Ordinis Minorum Reformatorum Provinciae Tyrolensis D. Leopoldi custodis actualis Germania Franciscana seu Chronicon geographo-historicum Ordinis S. Francisci in Germania.* 2 tom. Oeniponte: Typis Joannius Thomae Nobilis de Trattnern, 1777 (Tomus I.), 1781 (Tomus II.).

Greisenegger 1968: Wolfgang Greisenegger, s. v. Ecclesia, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 1, 1968, coll. 562–569.

Grelot 1956: Pierre Grelot, Isaïe XIV, 12-15 et son arrière-plan mythologique, *Revue de l'histoire des religions*, 149/1, 1956, pp. 18−48.

Gresle-Bouignol 1974: Maurice Gresle-Bouignol, s. v. Marciana (Martiane) von Albi Jgfr., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 7, 1974, coll. 289−297.

Grether 1934: Oskar Grether, *Name und Wort Gottes im Alten Testament*. Berlin: De Gruyter, 1934 (Beihefte zur Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft; 64).

Grillmeier 1975: Aloys Grillmeier, *Christ in Christian Tradition. Volume one: From the Apostolic Age to Chalcedon (451).* Second, Revised Edition by Aloys Grillmeier, S.J., translated by John Bowden: Atlanta: John Knox Press, 1975.

Grillmeier 1979: Alois Grillmeier, *Jesus der Christus im Glauben der Kirche. Band 2/1: Das Konzil von Chalcedon (451). Rezeption und Widerspruch (451–518)*. Freiburg; Basel; Wien: Herder, 1979.

Grintz 2007: Yehoshua M. Grintz, s. v. Bath-Sheba, *Encyclopaedia Judaica* 3, 2007, p. 211–212.

Grintz–Freedman 2007: Yehoshua M. Grintz, Harry Freedman, s. v. Ark of the Covenant, *Encyclopaedia Judaica* 2, 2007, pp. 466–468.

Grintz–Yadin idr. 2007: Yehoshua M. Grintz, Yigael Yadin, Bezalei Porten, Michael Avi-Yonah, Shmuel Safrai, Bezalel Narkiss, s. v. Temple, *Encyclopaedia Judaica* 19, 2007, pp. 601–627.

Gritzner 1902: Erich Gritzner, *Symbole und Wappen des alten deutschen Reiches*. Leipzig: B. G. Teubner, 1902 (Leipziger Studien aus dem Gebiet der Geschichte; VIII, 3).

Grogan–Redaktion 2009: Geoffrey W. Grogan, Redaktion, s. v. Lot, in: Maier 2009, II, pp. 898–899.

Grohmann 2013: Marianne Grohmann, s. v. Feuer, in: WiBiLex (erstellt: März 2013) https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/feuer https://bibelwissenschaft.de/stichwort/18353/

Gross 1933: Lothar Gross, *Die Geschichte der deutschen Reichshofkanzlei von 1559 bis 1806*. Wien: Selbstverlag des Haus-, Hof- und Staatsarchivs, 1933 (Inventare österreichischer staatlicher Archive; 5, 1).

Gross 1993: Markus Gross, s. v. Baldachin, *Lexikon für Theologie und Kirche* 1, 1993, col. 1365.

Grossi 2024: Arianna Grossi, s. v. Lantieri Francesco Antonio (1662–1729), amministratore pubblico, in: *Dizionario Biografico degli Friulani* https://www.dizionariobiograficodeifriulani.it/lantieri-francesco-antonio/ (6. 4. 2024)

Grossman 2011: Jonathan Grossman, *Esther: The Outer Narrative and the Hidden Reading*. Winona Lake, Indiana: Eisenbrauns 2011 (Siphrut. Literature and Theology of the Hebrew Scriptures; 6).

Gross–Speyer 1985: Karl Gross, Wolfgang Speyer, *Menschenhand und Gotteshand in Antike und Christentum*. Von Karl Groß, Altabt von Ettal OSB†. Aus em Nachlaß herausgegeben von Wolfgang Speyer. Stuttgart: Anton Hiersemann Verlag, 1985.

Grotefend 1982: Grotefend, Hermann: *Taschenbuch der Zeitrechnung des deutschen Mittelalters und der Neuzeit*. Zwölfte Auflage. Durchgesehen von Jürgen Asch. Hannover: Hahnsche Buchhandlung, 1982[12].

Grotefend 2007: Hermann Grotefend, *Taschenbuch der Zeitrechnung des deutschen Mittelalters und der Neuzeit.* Hannover: Hahn, 2007[14].

Groten 1993: Groten, Manfred, s. v. Archidiakon, *Lexikon für Theologie und Kirche* 1, 1993, coll. 947–948.

Gruber 1989: Hans-Günter Gruber, *Christliches Eheverständnis im 15. Jahrhundert. Eine moralgeschichtliche Untersuchung zur Ehelehre Dionysius' des Kartäusers.* Regensburg: Verlag Friedrich Pustel, 1989 (Studien zur Geschichte der kath. Moraltheologie; 29).

Gruden 1908: Josip Gruden, *Cerkvene razmere med Slovenci v petnajstem stoletju in ustanovitev ljubljanske škofije.* V Ljubljani: Leonova družba, 1908.

Gruden 1914: Josip Gruden, *Zgodovina slovenskega naroda*. *Tretji del. Novi vek. II. Luteranstvo in cerkvena reforma med Slovenci*. Celovec: Družba sv. Mohorja, 1914.

Gruden 1916: Josip Gruden, *Zgodovina slovenskega naroda*. *Tretji del. Novi vek. II. Doba državnega absolutizma in centralizacije*. *Od Ferdinanda II. do Leopolda II. (1619.–1792).* V Celovcu: Družba sv. Mohorja, 1916.

Gruenthaner 1944: Michael J. Gruenthaner, The Demonology of the Old Testament, *The Catholic Biblical Quarterly* 6/1, 1944, pp. 6–27.

Grundmann–von Rad–Kittel 1964: Walter Grundmann, Gerhard von Rad, Gerhard Kittel, s. v. ἄγγελος, ἀρχάγγελος, ἰσάγγελος, *Theological Dictionary of the New Testament* 1, 1964, pp. 74–88.

Gsell 1928–1929: Stéphane Gsell, *Histoire ancienne de l'Afrique du Nord*. Tome VII: *La République romaine et les rois indigènes*. Paris: Hachette, 1928; Tome VIII., *Jules César et l'Afrique. Fin des royaumes indigènes*. Paris: Hachette, 1929.

Gsodam 1972: Gertrude Gsodam, s. v. Welt, Fürst, Frau Welt, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 4, 1972, coll. 496–498.

Guarnacci 1751: Mario Guarnacci, *Vitae et res gestae pontificum Romanorum et S.R.E. cardinalium a Clemente X. usque ad Clementem XII. …. Tomus Primus.* Romae: sumptibus Venantii Monaldini, 1751.

Guelmi 1783: Girolami Guelmi, *Storia genealogico-cronologica degli Attems Austriaci dell' abate Girolami Guelmi, patrizio trentino, maestro delle belle arti e di filosofia, e licenziato in teologia*. Gorizia: presso Giacomo Tommasini stampatore, 1783.

Guénon 1995: René Guénon, *Símbolos fundamentales de la ciencia sagrada*. Barcelona: Barcelona; Buenos Aires; Paidós, 1995 (Paidós Orientalia; 47).

Guhl–Koner 1994: Ernst Guhl, Wilhelm Koner, *The Romans: Their Life and Customs*. London: Senate, 1994.

Guiley 2004: Rosemary Ellen Guiley, *The Encyclopedia of Angels.* Second Edition. New York: Visionary Living, 2004.

Guilhermy 1893: Élesban de Guilhermy, *Ménologe de la Compagnie de Jésus. Assistance d'Italie.* Premiére partie. Paris: typographie M. Schneider, 1893.

Gulik-Eubel-Schmitz-Kallenberg 1923: Guilelmus van Gulik, Conradus Eubel, Ludovicus Schmitz-Kallenberg: *Hierarchia Catholica Medii et Recentoris Aevi. Volumen Tertium, saeculum XVI ab anno 1503 complectens*. Monasterii: Sumptibus et Typis Librariae Hegensbergianae, 1923^{2}.

Gumppenberger 1655: Wilhelm Gumppenberger, *Idea Atlantis Mariani de Imaginibus miraculosis B. V. Mariae*. Tridentini: Carlo Zanetti, 1655.

Gumppenberg–Zanella 1839–1847: Agostino Zanella, *Atlante Mariano, ossia origine delle immagini miracolose della B. V. Maria venerate in tutte le parti del mondo, redatto dal padre gesuita Guglielmo Gumppenberg, recato in italiano ed aggiuntevi le ultime immagini prodigiose fino al secolo XIX da Agostino Zanella, sacerdote veronese*. Verona: tipografia Sanvido, tipografia De Giorgi, 1839–1847.

Gundel 1922: Wilhelm Gundel, *Sterne und Sternbilder im Glauben des Altertums und der Neuzeit*. Bonn; Leipzig: Kurt Schroeder, Verlag, 1922.

Gundel 1924: Wilhelm Gundel, s. v. Kynosura 6, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* XII, 1, 1924, coll. 37–41.

Gundel 1950a: Wilhelm Gundel, s. v. Astralreligion, *Reallexikon für Antike und Christentum* 1, 1950, coll. 810–817.

Gundel 1950b: Wilhelm Gundel, s. v. Astrologie, *Reallexikon für Antike und Christentum* 1, 1950, coll. 818–831.

Gundel 1950c: Wilhelm Gundel, s. v. Astronomie, *Reallexikon für Antike und Christentum* 1, 1950, coll. 831–836.

Gundel–Gundel 1959: Wilhelm Gundel, Hans Georg Gundel, *Sternglaube, Sternreligion und Sternorakel*. Zweite Auflage, neu bearbeitet von Dr. Hans Georg Gundel. Heidelberg: Quelle & Meyer, 1959 (Studien der Bibliothek Warburg; 19).

Gundel 1969: Wilhelm Gundel, *Dekane und Dekansternbilder. Ein Beitrag zur Geschichte der Sternbilder der Kulturvölker.* Mit einer Untersuchung über die ägyptischen Sternbilder und Gottheiten der Dekane von S. Schott. Zweite, durchgesehene Auflage. Mit einem Bibliographischen Anhang von Hans Georg Gundel. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1969.

Gundel 1972: Hans Georg Gundel, s. v. Zodiakos, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* X, A, 1972, coll. 462–709.

Gundel 1992: Hans Georg Gundel, *Zodiakos. Tierkreisbilder im Altertum. Kosmische Bezüge und Jenseitsvorstellungen im antiken Alltagsleben.* Mainz am Rhein: Verlag Philipp von Zabern, 1992 (Kulturgeschichte der antiken Welt; 54).

Gundel–Böker 1972: Hans Georg Gundel, Robert Böker, *Zodiakos. Der Tierkreis in der antiken Literatur und Kunst. Mit einem Beitrag über den Tierkreis im Alten Orient.* München: Alfred Druckenmüller, 1972 (Sonderdruck aus Pauly›s Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft Band X A.).

Gundel–Gundel 1966: Wilhelm Gundel, Hans Georg Gundel, *Astrologumena. Die astrologische Literatur der Antike und ihre Geschichte*. Wiesbaden: Franz Steiner Verlag, 1966 (Sudhoffs Archiv, Vierteljahresschrift für Geschichte der Medizin und der Naturwissenschaften, der Pharmazie und der Mathematik, Beiheft; 6).

Gunkel 1986: Hermann Gunkel, *Die Psalmen*. Übersetzt und erklärt von Hermann Gunkel. Sechste Auflage. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1986.

Gunkel 1997: Hermann Gunkel, *Genesis*. Translated by Mark E. Biddle, foreword by Ernest W. Nicholson. Macon, Georgia: Mercer University Press, 1997 (Mercer Library of Biblical Studies).

Gunn 1989: David M. Gunn, *Fate of King Saul. An Interpretation of a Biblical Story*. Sheffield: Sheffield Academic Press, 1989 (Journal for the Study of the Old Testament Supplement Series; 14).

Gunning 1927: Jan Gunning, s. v. Lorbeer, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* XIII, 2, 1927, coll. 1431–1442.

Güntert 1927: Hermann Güntert, s. v. Basilisk, *Handwörterbuch zur deutschen Volkskunde* 1, 1927, coll. 935–937.

Gura 2010: David Turco Gura, *A Critical Edition and Study of Arnulf of Orléans' Philological Commentary to Ovid's "Metamorphoses"*. Dissertation. Ohio: Ohio State University, 2010.

Gury 1994: Françoise Gury, s. v. Selene / Luna, *Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae* 7, 1994, pp. 706–715.

Gussone 1970: Nicolaus Gussone, s. v. Krönung, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 2, 1970, coll. 661–671.

Gussone 1987: Nikolaus Gussone, Zur Kronung von Bildern. Heutige Praxis und neuzeitlicher Ritus, *Jahrbuch für Volkskunde* 10, 1987, pp. 151–164.

Gussone 1990: Nikolaus Gussone, Die Krönung von Bildern im Mittelalter, *Jahrbuch für Volkskunde* 13, 1990, pp. 150–176.

Gussone 1991: Nicolaus Gussone, s. v. Krönung von Marienbildern, *Marienlexikon* 3, 1991, pp. 683–684.

Gussone 1999: Nikolaus Gussone, Die Krönung von Marienbildern, in: Franz Niehoff, ed., *Maria allerorten. Die Muttergottes mit dem geneigten Haupt 1699–1999 Das Gnadenbild der Ursulinen zu Landshut Altbayerische Marienfrömmigkeit im 18. Jahrhundert.* Eine Ausstellung der Museen der Stadt Landshut in der Spitalkirche Heiliggeist 20. November 1999 bis 5. März 2000. Landshut: Museen der Stadt Landshut und die Autoren, 1999 (Schriften aus den Museen der Stadt Landshut; 5), pp. 185–196.

Gutknecht 1611: Georg Gutknecht, *OMNE TRINUM PERFECTUM. Geistliche Erklärung des gemeinen Sprichworts, aller guten Ding drey, aus heiliger Göttlicher Schrift, Alten und Neuen Testament, mit sonderem Fleiß zusammen getragen, in dreyfache Reimen gestellt zu Ehren denen Durchleuchtigen Fürsten und Herrn Julio Friedrich, Herrn Ludwig Friedrich, Herrn Friedrich Achilles Hertzogen zu Würtemberg, Gebrüdern durch Georg Gutknecht, Liebhabern Göttlichen Worts.* 1611.

Gutknecht 1635: Sebastian Gutknecht, *OMNE TRINUM PERFECTUM. Geistliche Erklärung des gemeinen Sprichworts: Aller Guten Ding Drey, Auß heiliger Göttlicher Schrift, Alten und Neuen Testament, mit sondern Fleiß zusammen gezogen, in dreifache Reimen gestellt, und in Druck geben.* Durch Sebastian Gutknecht. 1635.

Gutmann 1976: Joseph Gutmann, *The Temple of Solomon. Archaeological Fact and Medieval Tradition in Christian, Islamic and Jewish Art*. Missoula, Montana: Scholars Press (University of Montana); American Academy of Religion; Society of Biblical Literature, 1976 (Religion and the Arts; 3).

Gutsfeld 2015: Andreas Gutsfeld, s. v. Milch (γάλα/*gála*, lat. *lac*), *Der Neue Pauly* 5, 2015, col. 164.

Guyot 1980: Peter Guyot, *Eunuchen als Sklaven und Freigelassene in der griechisch-römischen Antike*. Stuttgart: Klett-Cotta, 1980 (Stuttgarter Beiträge zur Geschichte und Politik; 14).

Haag 2003: Ernst Haag, *Das hellenistische Zeitalter: Israel und die Bibel im 4. bis 1. Jahrhundert v. Chr.* Stuttgart: W. Kohlhammer, 2003 (Biblische Enzyklopädie; 9).

Haak 1992: Robert D. Haak, s. v. Altar, *The Anchor Bible Dictionary* 1, 1992, pp. 162–167.

Haas 1852: Michael Haas, *Gedenkebuch der k. freien Stadt Fünfkirchen. Zur Erinnerung an die feierliche Einführung der Kanonissinen von U. L. Frau in das zu Fünfkirchen errichtete Kloster.* Fünfkirchen: Lyceum-Buchdruckerei, 1852.

Haas 1994: Volkert Haas, *Geschichte der hetitischen Religion*. Leiden: Brill, 1994.

Haas–Ruh 1992: Alois M. Haas, Kurt Ruh, s. v. Heinrich Seuse, *Die deutsche Literatur des Mittelalters. Verfasserlexikon* 8, 1992, coll. 1109–1129.

Habjanič 2014: Oskar Habjanič, Avguštinski samostan v Sv. Trojici v Slovenskih goricah v dobi baroka, *Kronika: časopis za krajevno zgodovino* 62, 2014, pp. 67–90.

Haeberlein 1937: Fritz Haeberlein, s. v. Bathseba, *Reallexikon zur deutschen Kunstgeschichte* 1, 1937, coll. 1512–1520.

Haering–Rees–Schmitz 2015: Stephan Haering, Wilhelm Rees, Heribert Schmitz, *Handbuch des katholischen Kirchenrechts*. Dritte, vollständig neu bearbeitete Auflage. Regensburg: Verlag Friedrich Pustet, 2015.

Haering–Schmitz 2004: Stephan Haering, Heribert Schmitz, *Lexikon des Kirchenrechts*. Freiburg, Basel, Wien: Herder, 2004.

Hage 1994: Wolfgang Hage s. v. Nestorianische Kirche, *Theologische Realenzyklopädie* 24, 1994, pp. 264–276.

Hagemeyer 1954: Oda Hagemeyer, s. v. Baum, *Reallexikon für Antike und Christentum* 2, 1954, coll. 1–34.

Hägermann 2000: Dieter Hägermann, *Karl der Grosse: Herrscher des Abendlandes. Biographie*. Berlin: Propyläen, 2000.

Hahn–Kaute 1968: Karin Hahn, Lore Kaute, s. v. Edelsteine, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 1, 1968, coll. 578–580.

Hahn–Werner 1974: Karin Hahn, Friederike Werner, s. v. Elisabeth von Thüringen Landgräfin, TOR, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 6, 1974, coll. 133–140.

Haig 1913: Elisabeth Haig, *The Floral Symbolism of The Great Masters*. London: Kegan Paul, Trench, Trübner & Co. LTD, 2013.

Hajnšek 1971: Odilo Hajnšek OFM, *Marijine božje poti*. Celovec: Družba svetega Mohorja, 1971.

Haldon 1997: John F. Haldon, *Byzantium in the Seventh Century. The Transformation of a Culture*. Revised edition. Cambridge: Cambridge University Press, 1997.

Halevy 2007: Elimelech Epstein Halevy, s. v. Esther, *Encyclopaedia Judaica* 6, 2007, pp. 515–518.

Halkin 1986: François Halkin, *Saints de Byzance et du Proche-Orient. Seize textes grecs inédits (dix Vies ou Passions sans nom d'auteur et six discours de Nicétas de Paphlagonie)*. Genève: Patric Cramer, 1986 (Cahiers d'Orientalisme; 13).

Halm 1904: Philipp Maria Halm, Zur marianischen Symbolik des späteren Mittelalters, *Zeitschrift für christliche Kunst* 17/4, 1904, coll. 119–126; 17/6, pp. 179–188; 17/7, pp. 207–218.

Halpern 2001: Baruch Halpern, *David's Secret Demons. Messiah, Murderer, Traitor, King*. Grand Rapids: Michigan; Cambridge: William B. Eerdmans Publishing Company, 2001.

Halsberghe 1972: Gaston H. Halsberghe, *The Cult of Sol Invictus*. Leiden: E. J. Brill, 1972 (Études préliminaires aux religions orientales dans l'empire romain; 23).

Hamann 2000: Matthias Hamann, s. v. Schiff, *Lexikon für Theologie und Kirche* 9, 2000, coll. 141–142.

Hamilton 2001: Victor P. Hamilton, *Handbook on the Historical Books: Joshua, Judges, Ruth, Samuel, Kings, Chronicles, Ezra-Nehemiah, Esther*. Grand Rapids: Baker Academic, 2008.

Hamilton 2002 (1996): Victor P. Hamilton, s. v. גְּבִירָה (gebîrâ), in: Neusner–Green 2002 (1996), pp. 800–802.

Hamilton 2013 (2001): Victor P. Hamilton, *Handbook on the Historical Books: Joshua, Judges, Ruth, Samuel, Kings, Chronicles, Ezra-Nehemiah, Esther*. Ebook. Grand Rapids: Baker Academic, 2013 (2001).

Hamme 2016: Joel Hamme, s. v. Tree of Life, in: Orlin 2016, pp. 964.

Hamp–Bergman–Krecher 1974: Vinzenz Hamp, Gerhard Bergman, Joachim Krecher, s. v. *'ēsh ['ēš]* fire, *Theological Dictionary of the Old Testament* 1, 1974, pp. 418–428.

Hančič 2000: Damjan Hančič, *Sedemsto let klaris na Slovenskem*. Nazarje: Samostan Brezmadežnih sester klaris, 2000.

Hančič 2001: Damjan Hančič, *Konstitucije klaris v Mekinjah in Škofji Loki*. Ljubljana: Inštitut za zgodovino Cerkve pri Teološki fakulteti Univerze, 2001 (Acta ecclesiastica Sloveniae; 23).

Hančič 2004: Damjan Hančič, *Klarise na Kranjskem v 17. in 18. stoletju*. Doktorska disertacija. Ljubljana: [D. Hančič], 2004.

Hančič 2005: Damjan Hančič, *Klarise na Kranjskem.* Ljubljana: Zgodovinski arhiv, 2005.

Händel 1954: Paul Jakob Händel, *Beobachtungen zur epischen Technik des Apollonios Rhodios*. München: C. H. Beck, 1954 (Zetemata; 7).

Handwörterbuch des deutschen Aberglaubens: Hanns Bächtold-Stäubli, Eduard Hoffmann-Krayer, Hrsg., *Handwörterbuch des deutschen Aberglaubens*. 10 Bände. Berlin; Leipzig: Walter de Gruyter, 1927–1942.

Handwörterbuch zur deutschen Volkskunde: Verband Deutscher Vereine für Volkskunde, Hrsg., *Handwörterbuch zur deutschen Volkskunde*. 10 Bände. Berlin: Walter de Gruyter & Co., 1927–1942.

Handy 1997: Lowell K. Handy, ed., *The Age of Solomon. Scholarship at the Turn of the Millennium*. Leiden; New York; Köln: Brill, 1997 (Studies in History and Culture of Ancient Near East; 11).

Hannick 1986: Christian Hannick, s. v. Hymnen II. Orthodoxe Kirche, *Theologische Realenzyklopädie* 15, 1986, pp. 762–770.

Hansen 1664: Leonard Hansen, *Vita mirabilis & mors pretiosa venerabilis sororis Rosae de S. Maria Limensis, Ex Tertio Ordine S. P. Dominici, Excerpta & collecta Per P. M. F. Leonardum Hansen Provincialem Angliae, & Socium Reverendissimi P. Magist. Gener. Ord. Praed.* Romae: Typis Nicolai Angeli Tinassii, 1664.

Hanss 2017a: Stefan Hanß, *Die materielle Kultur der Seeschlacht von Lepanto (1571). Materialität, Medialität und die historische Produktion eines Ereignisses.* Teilband 1. Würzburg: Ergon Verlag, 2017 (Istanbuler Texte und Studien; 38,1).

Hanss 2017b: Stefan Hanß, *Lepanto als Ereignis: Dezentrierende Geschichte(n) der Seeschlacht von Lepanto (1571)*. Göttingen: V&R unipress, 2017 (Berliner Mittelalter- und Frühneuzeitforschung; 18).

Haran 1960: Menahem Haran, The Use of Incenses in the Ancient Israel Ritual, *Vetus Testamentum* 10/2, 1960, pp. 113–129.

Haran 1985: Menahem Haran, *Temples and Temple Service in Ancient Israel: An Inquiry Into Biblical Cult Phenomena and the Historical Setting of the Priestly School*. Winona Lake, Indiana: Eisenbrauns, 1985.

Hard 2004: Robin Hard, *The Routledge Handbook of Greek Mythology.* Based on H. J. Rose's Handbook of Greek Mythology. London; New York: Routledge, 2004.

Harej 2013 (1983): Zorko Harej, s. v. Laharnar, Ivan (1866–1944), *Slovenska biografija*, SAZU, ZRC SAZU, 2013.
http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi315459/#primorski-slovenski-biografski-leksikon (24. 10. 2024)

Harlow 2014: Mary Harlow, Marie-Louise Nosch, *Greek and Roman Textiles and Dress: An Interdisciplinary Anthology*. Oxford; Philadelphia: Oxbow Books Limited, 2014 (Ancient Textiles Series; 19).

Harlow 2018: Mary Harlow, ed., *A Cultural History of Dress and Fashion in Antiquity*. London; Oxford etc.: Bloomsbury Academic, 2018 (The Cultural Histories Series. A Cultural History of Dress and Fashion; 1).

Harms 1982: Wolfgang Harms, s. v. Emblematik, *Theologische Realenzyklopädie* 9, 1982, pp. 552–558.

Harris 2015: Harris Graham, *The Destruction of Sodom. A Scientifc Commentary*. Cambridge: The Lutterworth Press, 2015.

Harris–Archer–Waltke 1980: R. Laird Harris, Gleason L. Archer, Bruce K. Waltke, eds., *Theological Wordbook of the Old Testament*. 2 vols. Chicago: Moody Press, 1980.

Harrison 1966: Roland Kenneth Harrison, *Healing Herbs of the Bible*. Leiden: E. J. Brill, 1966.

Härtel 2002: Reinhard Härtel, Görz und die Görzer im Hochmittelalter, *Mitteilungen des Instituts für Österreichische Geschichtsforschung* 110, 2002, pp. 1–66.

Hartley 1980: John E. Hartley, 1865 צָבָא (*ṣābā'*), 1865b צְבָאוֹת (*ṣeḇā'ôṯ*), in: Harris–Archer–Waltke 1980, pp. II, 749–751.

Hartmann 1909: Richard Hartmann, *Der Felsendom in Jerusalem und seine Geschichte*. Strassburg: Heitz, 1909.

Hartmann 1921: Ludo Moritz Hartmann, s. v. Schlange. Mythologie und Kult. Literatur, *Paulys Real-Encyclopädie der classischen Alterthumswissenschaft* II, A, 1, 1921, coll. 508–520.

Hartwagner 1976: Georg Hartwagner, s. v. Narzissus und Felix von Gerona, Bisch., Diak., Mart., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 8, 1976, coll. 30–31.

Harvey 2003: Charles D. Harvey, *Finding Morality in the Diaspora? Moral Ambiguity and Transformed Morality in the Books of Esther*. Berlin; New York: Walter de Gruyter, 2003 (Beihefte zur Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft; 328).

Hasenfuss 1972: Josef Hassenfuß, s. v. Wallfahrt, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 4, 1972, coll. 478–481.

Haskins 1955 (1927): Charles H. Haskins, *The Renaissance of the Twelfth Century*. Cambridge, Massachusetts; London: Harvard University Press, 1955 (1927).

Hassinger 1964: Herbert Hassinger, Die Landstände der österreichischen Länder – Zusammensetzung, Organisation und Leistung im 16.–18. Jahrhundert, *Jahrbuch für Landeskunde von Niederösterreich, Neue Folge* 36, 1964, pp. 989–1035.

Hassler 2013: Éric Hassler, *La Cour de Vienne 1680–1740: Service de l'empereur et stratégies spatiales des élites nobiliaires dans la monarchie des Habsbourg*. Strasbourg: Presses universitaires de Strasbourg, 2013.

Hauber 1916: Anton Hauber, *Planetenkinderbilder und Sternbilder. Zur Geschichte des menschlichen Glaubens und Irrens*. Strassburg: J. H. Ed. Heitz (Heitz & Mündel), 1916 (Studien zur deutschen Kunstgeschichte; 194).

Haug–von Wilckens 1968: Ingrid Haug, Leonie von Wilckens, s. v. Esther, *Reallexikon zur deutschen Kunstgeschichte*, 6, 1968, coll. 48–88.

Hauke 2021: Manfred Hauke, *Introduction to Mariology*. Translated by Richard Novak. Washington: The Catholic University of America Press, 2021.

Hauptmann 1999: Ljudmil Hauptmann, *Nastanek in razvoj Kranjske.* Prevedla Doris Debenjak, spremna beseda Peter Štih. V Ljubljani: Slovenska matica, 1999.

Hausenblasová 2002: Jaroslava Hausenblasová, *Der Hof Kaiser Rudolfs II.: Eine Edition der Hofstaatsverzeichnisse 1576–1612*. Praha: Artefactum, 2002 (Fontes historiae artium; 9).

Häusl 1993: Maria Häusl, *Abischag und Batscheba: Frauen am Königshof und die Thronfolge Davids im Zeugnis der Texte 1 Kön 1 und 2.* St. Ottilien: EOS Verlag, 1992 (Müchener Universitätsschriften. Arbeiten zu Text und Sprache im Alten Testament; 41).

Hausmann 1950: Friedrich Hausmann, *Repertorium der diplomatischen Vertreter aller Länder seit dem Westfälischen Frieden (1648)*. Bd. 2: *1716–1763*. Zürich: Fretz & Wasmuth, 1950.

Haussherr 1968: Reiner Haussherr, Templum Salomonis und Ecclesia Christi: Zu einem Bildvergleich der Bible moralisée, *Zeitschrift für Kunstgeschichte* 31/2, 1968, pp. 101–121.

Häussling 1999: Angelus Hausling, s. v. »Te Deum«, *Lexikon des Mittelalters* 8, 1999, col. 516.

Hawel 1988: Peter Hawel, s. v. Baldachin, *Marienlexikon* 1, 1988, pp. 336–338.

Heather 2018a: Peter Heather, *Rome Resurgent: War and Empire in the Age of Justinian*. Oxford; New York: Oxford University Press, 2018 (Ancient warfare and civilization).

Heather 2018b: Peter Heather, *Die letzte Blüte Roms. Das Zeitalter Justinians*. Übers. Cornelius Hartz. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Theiss, 2018.

Heck 1989: Erich Heck, *Ave Maria. Heilige Schrift – Liturgie – Frommigkeitsgeschichte.* Stuttgart: Verlag Katholisches Bibelwerk GmbH, 1989 (Grundgebete der Christen).

Heckscher–Wirth 1959: William S. Heckscher, Karl-August Wirth, s. v. Emblem, Emblembuch, *Reallexikon zur Deutschen Kunstgeschichte* 5, 1959, coll. 85–228.

Hedwig 1999: Klaus Hedwig, s. v. Licht, Lichtmetapher, *Lexikon des Mittelalters* 5, 1999, coll. 1959–1962.

Hegedus 2007: Tim Hegedus, *Early Christianity and Ancient Astrology.* New York; Washington; Bern …; Peter Lang, 2007 (Patristic Studies; 6).

Hegemann 1943: Hans W. Hegemann, *Der Engel in der deutschen Kunst.* Brünn; München; Wien: Rudolf M. Rohrer Verlag, MCMXXXXIII (1943).

Hehn 1911: Victor Hehn, *Kulturpflanzen und Haustiere in ihrem Übergang aus Asien nach Griechenland und Italien sowie in das übrige Europa*. Historisch-linguistische Skizzen von Victor Hehn. Achte Auflage, neu herausgegeben von O. Schrader, mit botanischen Beiträgen von A. Engler und F. Pax. Berlin: Verlag von Gebrüder Borntraeger, 1911.

Heid 2003: Stefan Heid, Der Sinai – Berg der Gottesschau in frühkirchlicher Tradition, *Rivista di archeologia cristiana* 79, 2003, pp. 313–358.

Heidel 1949: Alexander Heidel, *The Gilgamesh Epic and Old Testament Parallels*. Second edition. Chicago: University of Chicago, 1949.

Heidel 1963: Alexander Heidel, *The Gilgamesh Epic and Old Testament Parallels. A translation and interpretation of the Gilgamesh Epic and related Babylonian and Assyrian documents.* Chicago; London: University of Chicago Press, 1963.

Heim 1992: Manfred Heim, Der Archidiakonat in der Geschichte, *Münchener theologische Zeitschrift. Vierteljahresschrift für das Gesamtgebiet der katholischen Theologie* 43/1, 1992, pp. 107–111.

Heimann 2001: Heinz-Dieter Heimann, *Die Habsburger: Dynastie und Kaiserreiche.* München: C. H. Beck, 2001 (C. H. Beck Wissen in der Beck'schen Reihe; 2154).

Heimpel 1972–1975: Wolfgang Heimpel, s. v. Hirsch, *Reallexikon der Assyriologie und vorderasiatischen Archäologie* 4, 1972–1975, pp. 418–421.

Heimpel 2003–2005: Wolfgang Heimpel, s. v. Pfau, *Reallexikon der Assyriologie und vorderasiatischen Archäologie* 10, 2003–2005, p. 455.

Heimpel–Ünal–Braun-Holzinger 1987–1990: Wolfgang Heimpel, Ahmet Ünal, Eva Andrea Braun-Holzinger, s. v. Löwe, A. I. Mesopotamien, II. Bei den Hethitern, B. Archäologisch, *Reallexikon der Assyriologie und vorderasiatischen Archäologie* 7, 1987–1990, pp. 80–94.

Heinig 1997: Paul-Joachim Heinig, *Kaiser Friedrich III. (1440-1493): Hof, Regierung und Politik.* 3 Bde. Köln; Weimar; Wien: Böhlau, 1997 (Forschungen zur Kaiser- und Papstgeschichte des Mittelalters; 17).

Heinig 1999: Paul Joachim Heinig, s. v. Rat, *Lexikon des Mittelalters* 7, 1999, coll. 449–453.

Heintz 1974: Jean-Georges Heintz, s. v. בְּאֵר , *bᵉ'ēr* well, *Theological Dictionary of the Old Testament* 1, 1997, pp. 418–428.

Heinz 1993: Andreas Heint, s. v. Ave Maria, *Lexikon für Theologie und Kirche* 1, 1993, coll. 1306–1307.

Heinz 1997: Andreas Heinz, s. v. Marianische Antiphonen, I. Liturgisch, II. Musikalisch, *Lexikon für Theologie und Kirche* 6, 1997, coll. 1357–1359.

Heinz–Bretschneider 1997: Andreas Heinz, Wolfgang Bretschneider, s. v. Marianische Antiphonen, *Lexikon für Theologie und Kirche* 6, 1997, coll. 1357–1359.

Heinz-Mohr 1998: Gerd Heinz-Mohr, *Lexikon der Symbole Bilder und Zeichen der christlichen Kunst*. Neuausgabe. München: Eugen Diederichs Verlag, 1998 (Diederichs Gelbe Reihe; 150: Christentum).

Heiser 1988: Lothar Heiser, s. v. Anna, III. Orth. Theologie, *Marienlexikon* 1, 1988, pp. 155–157.

Heisterbacensis–Strange 1851: Caesarius Heisterbacensis, Josephus Strange, *Caesarii Heisterbacensis monachi Ordinis Cisterciensis Dialogus miraculorum*. Textum ad quatuor codicum manuscriptorum editionisque principis fidem accurate recognovit Josephus Strange. 2 vols. Coloniae, Bonnae et Bruxellis: Sumptibus J. M. Heberle (H. Lempertz & Comp.), MDCCCLI (1851).

Heisterbachensis–Schneider–Nösges 2009: Caesarius Heisterbachensis, *Dialogus miraculorum. Dialog über die Wunder*. Eingeleitet von Horst Schneider, übersetzt und kommentiert von Nikolaus Nösges und Horst Schneider. Turnhout: Brepols, 2009 (Fontes Christiani; 86).

Helck 1971: Wolfgang Helck, *Betrachtungen zur Großen Göttin und den ihr verbundenen Gottheiten*. München; Wien: R. Oldenbourg, 1971 (Religion und Kultur der alten Mittelmeerwelt in Parallelforschungen; 2).

Helck 1975: Wolfgang Helck, s. v. Bär, *Lexikon der Ägyptologie* 1, 1975, coll. 600–601.

Helck–Otto 1975–1992: Wolfgang Helck, Eberhard Otto, *Lexikon der Ägyptologie*. 7 Bde. I: *A–Ernte* (1975), II: *Erntefest–Hofjedef* (1977), III: *Horhekenu–Megeb* (1980), IV: *Megiddo–Pyramiden* (1982), V: *Pyramidenbau–Steingefäße* (1984), VI: *Stele–Zypresse* (1986), VII: *Nachträge, Korrekturen und Indices* (1992). Wiesbaden: Otto Harrassowitz, 1975–1992.

Helfferich 2009: Tryntje Helfferich, *The Thirty Years War: A Documentary History.* Indianapolis; Cambridge: Hackett Publishing Company, Inc., 2009.

Helfmeyer 1980: Franz-Josef Helfmeyer, s. v. *zerôa'* arm, *Theological Dictionary of the Old Testament* 4, 1980, pp. 131–140.

Heller 1962: Adolf Heller, *200 biblische Symbole. Anhand von etwa 3000 Bibelgestalten erläutert*. 2. Auflage. Stuttgart: Paulus-Verlag Karl Geyer, 1962.

Heller 1997: Adolf Heller, *Biblische Zahlensymbolik*. Heilbronn: Paulus Verlag, 1997.

Heller 2018: Sarah-Grace Heller, ed., *A Cultural History of Dress and Fashion in The Middle Ages*. London; Oxford etc.: Bloomsbury Academic, 2018 (The Cultural Histories Series. A Cultural History of Dress and Fashion; 2).

Hendel 1999: Ronald S. Hendel, s. v. Serpent, in: van der Toorn–Becking–van der Horst 1999, pp. 744–747.

Hengerer 2012: Mark Hengerer, *Kaiser Ferdinand III (1608–1657). Eine Biographie*. Wien; Köln; Weimar: Böhlau Verlag, 2012 (Veröffentlichungen der Kommission für neuere Geschichte Österreichs; 107).

Henkel–Schöne 2013: Arthur Henkel, Albrecht Schöne, Hrsg., *Emblemata. Handbuch zur Sinnbildkunst des XVI. und XVII. Jahrhunderts.* Sonderausgabe. 2. unveränderte Auflage. Stuttgart: J. B. Metzler, 2013.

Hennig 1914/1915: Richard Hennig, Beiträge zur älteren Geschichte der Leuchttürme, *Beiträge zur Geschichte der Technik und Industrie* 6, 1915, pp. 35–54.

Henoh–Jelinčič Boeta 2016: Klemen Jelinčič Boeta, *Henohova knjiga*. Iz hebrejščine prevedel in spremno besedo napisal –. Uvodna beseda Janez Zupet. Celje; Ljubljana: Celjska Mohorjeva družba, 2016.

Henry 1966a: Marie-Louise Henry, s. v. Rohr, Schilf, *Biblisch-historisches Handwörterbuch* 3, 1966, coll. 1606.

Henry 1966b: Marie-Louise Henry, s. v. Schlange, *Biblisch-historisches Handwörterbuch* 3, 1966, coll. 1699–1701.

Hensel 1976: F. Hensel, s. v. Vitus (Veit, Gui), Mart., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 8, 1976, coll. 579–583.

Hepper 2008a: Frank Nigel Hepper, s. v. Olive, Olive Tree, *The New Interpreter's Dictionary of the Bible* 4, 2008, pp. 325–326.

Hepper 2008b: Frank Nigel Hepper, s. v. Plants of the Bible, *The New Interpreter's Dictionary of the Bible* 4, 2008, pp. 536–546.

Hermann 1957: Alfred Hermann, s. v. Daphne, *Reallexikon für Antike und Christentum* 3, 1957, coll. 585–593.

Hermann–Cagiano di Azevedo 1969: Alfred Hermann†, Michelangelo Cagiano di Azevedo, s. v. Farbe, *Reallexikon für Antike und Christentum* 7, 1969, coll. 358–447.

Hertel 1990: Peter Hertel, *Das Geheimnis der alten Seefahrer. Aus der Geschichte der Navigation.* Gotha: Hermann Haack Verlagsgesellschaft mbH 1990 (Geographische Bausteine, Neue Reihe; 38).

Hertzberg 1964: Hans Wilhelm Hertzberg, *I & II Samuel.* A Commentary by Hans Wilhelm Hertzberg. Translated by J. S. Bowden. Philadelphia: Westminster Press, 1964 (Old Testament Library).

Hervay 1984: Ferenc Levente Hervay, Repertorium historicum Ordinis Cisterciensis in Hungaria. Roma: Editiones Cistercienses, 1984 (Bibliotheca Cisterciensis; 7).

Hervay 1996: Ferenc Levente Hervay, Die Geschichte der Zisterzienser in Ungarn, in: Jakob Pferschy, ed., *800 Jahre Zisterzienser im pannonischen Raum. Klostermarienberg 1996. Katalog der Burgenländischen Landes-Sonderausstellung*. Eisenstadt: Amt der Burgenländischen Landesregierung, 1996 (Burgenländische Forschungen. Sonderband; 18), pp. 27–42.

Herwig 1976: Ebner Herwig, *Burgen und Schlösser im Ennstal und Murboden.* 2., erweiterte Auflage. Wien: Birken Verlag, 1976.

Herwig 1979: Ebner Herwig, *Burgen und Schlösser in der Steiermark. 2. Mürztal und Leoben*. 2., erweiterte Auflage. Wien: Birken Verlag, 1979.

Herwig 1981: Ebner Herwig, *Burgen und Schlösser in der Steiermark. 3. Graz, Leibnitz, Weststeiermark*. 2., erweiterte Auflage. Wien: Birken Verlag, 1981.

Herzog 1740: Placidus Herzog, *Cosmographia Austriaco-Franciscana, seu exacta descriptio provinciae Austriae ordinis minoris S. Francisci strictioris observantiae …* Coloniae Agrippinae: Typis haeredum Francisci Metternich, 1740.

Herzogenberg 1974: Johanna von Herzogenberg, s. v. Johannes von Nepomuk, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 7, 1974, coll. 153–157.

Herzog-Hauser 1932: Gertrud Herzog-Hauser, s. v. Milch, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* XV, 2, 1932, coll. 1569–1580.

Herzog-Hauser 1937: Gertrud Herzog-Hauser, s. v. Tintinnabulum, *Paulys Real-Encyclopädie der classischen Alterumswissenschaft* VI A,2, 1937, coll. 1406–1410.

Heubeck–Hoekstra 1990: Alfred Heubeck, Arie Hoekstra, *A Commentary on Homer's Odyssey.* Volume II: *Books IX–XVI*. Oxford: Clarendon Press, 1990 (Clarendon Paperbacks).

Heuser 1886: Emil Heuser, s. v. Schlangenbild, *Real-Encyklopädie der christlichen Alterthümer* 2, 1886, pp. 733–735.

Hickmann–Mahrenholz 1956: Hans Hickmann, Christhard Mahrenholz, s. v. Glocken, *Die Musik in Geschichte und Gegenwart*[1] 5, 1956, coll. 267–291.

Hiebert 1992: Theodore Hiebert, s. v. Theophany in the OT, *The Anchor Bible Dictionary* 6, 1992, pp. 505–511.

Hieke 2015: Thomas Hieke, s. v. Apokalyptik (A.) / Apokalypse, in: Berlejung–Frevel 2015, pp. 97–99.

Hieke–Ernst 2015: Thomas Hieke, s. v. Epiphanie (AT), in: WiBiLex (erstellt: April 2015, mit einem Beitrag von Stephanie Ernst)
https://www.bibelwissenschaft.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/epiphanie-at
https://www.bibelwissenschaft.de/stichwort/19940/ (22. 4. 2023)

Hieronymus 1846: Hieronymus, *Epistola IX. Ad Paulam et Eustochium De assumptione beatae Mariae Virginis*, in: Jacques-Paul Migne, *Patrologiae cursus completus … Series prima … Patrologiae tomus XXX. S. Hieronymi tomus undecimus*. Parisiis: J.-P. Migne, 1846, coll. 122–143.

Higgins 2023: Michael Denis Higgins, *The Seven Wonders of the Ancient World: Science, Engineering and Technology*. Oxford: Oxford University Press, 2023.

Higiro Kamusiime 2004: Beatrice Higiro Kamusiime, Queen Mothers in the Old Testament: The Public Role of Women, *Journal of the European Society of Women in Theological Research* 12, 2004, pp. 155–167.

Hijmans 2009: Steven Ernst Hijmans, *Sol. The Sun in the Art and Religions of Rome*. Disertacija. Fröningen: Rijksuniversität, 2009.

Hildephonsus 1576: Hildephonsus, *Beati Hildephonsi archiepiscopi Toletani, De virginitate S. Marie Liber, manuscripti cuiusdarum veterum codicum collatione auctus et emendatus …* Parisiis: Sebastian Novellius, 1576.

Hillers–Rabinowitz–Scholem 2007: Delbert Roy Hillers, Louis Isaac Rabinowitz, Gershom Scholem, s. v. Demons, Demonology, *Encyclopaedia Judaica* 5, 2007, pp. 572–578.

Hilling 1906: Nikolaus Hilling, *Die römische Kurie. Ein kurzes Handbuch für die Kenntnis der gegenwärtigen Verfassung und ein kanonistischer Führer für den praktischen Verkehr mit den obersten päpstlichen Behörden in Rom.* Paderborn: Ferdinand Schöningh, 1906 (Seelsorger-Praxis. Sammlung praktischer Taschenbücher für den katolischen Klerus; 16).

Hilzheimer 1928: Otto Jacob Max Hilzheimer, s. v. Bär, *Reallexikon der Assyriologie* 1, 1928, pp. 398–399.

Hinckley 2015: Robert M. Hinckley, *The Altar of Incense and the Institution of the Divine Service in the First Tabernacle Speech (Ex 25:1-30:10)*. Thesis. Ft. Wayne, Indiana: Concordia Theological Seminary, 2015.

Hinkmar–Gross–Schieffer 1980: Hinkmar von Reims, *De ordine palatii*. Herausgegeben und übersetzt von Thomas Gross und Rudolf Schieffer. Hannover: Hahnsche Buchhandlung, 1980.

Hinschius 1869: Paul Hinschius, *System des katholischen Kirchenrechts mit besonderer Rücksicht auf Deutschland*. Erster Band. Berlin: Verlag von I. Guttentag, 1869.

Hinschius 1878: Paul Hinschius, *Das Kirchenrecht der Katholiker und Protestanten in Deutschland*. Zweyter Band: *System des katholischen Kirchenrechts mit besonderer Rücksicht auf Deutschland (Fortsetzung)*. Berlin: Verlag von I. Guttentag, 1878.

Hintze 1887: Otto Hintze, Der österreichische Staatsrat im 16. und 17. Jahrhundert, *Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte, Germanistische Abteilung* 8/21, 1887, pp. 137–164.

Hinz 1983a: Walther Hinz, s. v. Kyaxares, *Reallexikon der Assyriologie und Vorderasiatischen Archäologie* 6, 1980–1983, pp. 399–400.

Hinz 1983b: Walther Hinz, Kyros, *Reallexikon der Assyriologie und Vorderasiatischen Archäologie* 6, 1980–1983, pp. 400–403.

Hinz–Reinle–Kocks idr. 1999: Hermann Hinz, Adolf Reinle, Dirk Kocks, Hensgerd Hellenkemper, Klaus Wessel, Barbara Finster, Klaus Kreiser, s. v. Brunnen, *Lexikon des Mittelalters* 2, 1999, coll. 764–784.

Historia annua 2002: *Historia annua Collegii Societatis Jesu Labacensis (1596-1691)*. Textus originalis editionem curavit [et textum Slovenicum latine reddidit] France Baraga; [in transcriptione praeparanda cooperaverunt Marija Kiauta, Anamarija Beniger, Angel Kralj]. Ljubljana: Družina: Provincia Sloveniae Societatis Iesu = Provincialat Družbe Jezusove, 2002.

Historia Augusta–Hohl 1965: Ernst Hohl, ed., *Scriptores historiae Augustae*. 2 vols. Stuttgardiae (Stuttgart); Lipsiae (Leipzig): In aedibus B. G. Teubneri, MCMXCVII 1965 (Bibliotheca scriptorum Graecorum et Romanorum Teubneriana).

Historia Augusta–Agnes 1960: Leopoldo Agnes, (a cura di), *Scrittori della Storia Augusta*. A cura di Leopoldo Agnes. Torino: Unione Tipografico-Editrice Torinese (UTET), 1960 (Classici latini; 15).

Historia Augusta–Hohl 1965: Scriptores Historiae Augustae, Ernestus Hohl, *Scriptores Historiae Augustae*. 2 vols. Editio stereotypa correctior. Addenda et corrigenda adiecerunt Ch. Samberger et W. Seyfarth. Lipsiae (Leipzig): In Aedibus B. G. Teubneri, 1965 (Bibliotheca scriptorum Graecorum et Romanorum Teubner).

Historia Collegii Goritiensis 2020: *Historia collegii Goritiensis: gli Annali del collegio dei gesuiti di Gorizia: (1615–1772)*. A cura di Claudio Ferlan e Marco Plesnicar. Trento: FBK Press, 2020 (Fondazione Bruno Kessler; Annali dell'Istituto storico italo-germanico in Trento; Fonti; 14).

Hoad 2002: Terence F. Hoad, *The Concise Oxford Dictionary of English Etymology*. Oxford: Oxford University Press, 2002.

Hochedlinger 2003: Michael Hochedlinger, *Austria's Wars of Emergence: War, State and Society in the Habsburg Monarchy, 1683–1797*. London; New York: Longman, 2003.

Hochedlinger 2013: Michael Hochedlinger, *Austria's Wars of Emergence 1683−1797*. London; New York, Routledge, 2013.

Hochedlinger–Mat'a–Winkelbauer 2019: Michael Hochedlinger, Petr Mat'a, Thomas Winkelbauer, eds., *Verwaltungsgeschichte der Habsburgermonarchie in der Frühen Neuzeit*. Bd. 1: *Hof und Dynastie, Kaiser und Reich, Zentralverwaltungen, Kriegswesen und landesfürstliches Finanzwesen*. Wien: Böhlau, 2019 (Quelleneditionen des Instituts für Österreichische Geschichtsforschung; Erganzungsband; 62).

Hochenegg 1974: Hans Hochenegg, s. v. Lucanus von Säben-Brixen, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 7, 1974, coll. 414–415.

Höcker 2015: Christoph Höcker, s. v. Leuchtturm, *Der Neue Pauly* 7, 2015, col. 98.

Hock–Ernst–Kranemann–Intorp 2001: Klaus Hock, Jose Ernst, Benedikt Kranemann, Leonhard Intorp, s. v. Wasser, I. Religionsgeschichtlich, II. Biblisch-theologisch, III. Liturgisch, IV. Frömmigkeitsgeschichtliche, *Lexikon für Theologie und Kirche* 10, 2001, coll. 984−989.

Höckmann 1985: Olaf Höckmann, *Antike Seefahrt*. München: Verlag C. H. Beck, 1985 (Beck's Archäologische Bibliothek).

Hof- und Staats-Handbuch 1882: *Hof- und Staats-Handbuch der österreichisch-ungarischen Monarhie für 1882.* Wien: Hof- und Staatsdrückerei, 1882.

Höfer–Ritter 1994: Rudolf Karl Höfer, Emmeram H. Ritter, s. v. Schnee, *Marienlexikon* 6, 1994, pp. 40–42.

Hoffmeier 2005: James K. Hoffmeier, *Ancient Israel in Sinai: The Evidence for the Authenticity of the Wilderness Tradition*. Oxford; New York itd.: Oxford University Press, 2005.

Höfler 2016a: Janez Höfler, *O prvih cerkvah in župnijah na Slovenskem. K razvoju cerkvene teritorialne organizacije slovenskih dežel v srednjem veku*. Ljubljana 2016[2] (elektronska knjiga).
https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-XT3D6JUK
https://www.sistory.si/cdn/publikacije/36001-37000/36127/Oprvihcerkvah_2izdaja.pdf

Höfler 2016b: Janez Höfler, *Gradivo za historično topografijo predjožefinskih župnij na Slovenskem. Primorska (Oglejski patriarhat, Tržaška škofija).* Elektronski vir. 2., predelana izdaja. Ljubljana: Viharnik, 2016.
http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-EVXNB8UR
http://www.viharnik.com/downloads/HistTop_Primorska.pdf (9. 4. 2024)

Hofmann 1949: J. B. Hofmann, *Etymologisches Wörterbuch des Griechischen*. München: Verlag von R. Oldenbourg, 1949.

Hoglund 1992: Kenneth G. Hoglund, *Achaemenid Imperial Administration in Syria-Palestine and the Missions of Ezra and Nehemiah*. Atlanta, Georgia: Scholars Press, 1992 (Society of Biblical Literature; Dissertation Series; 125).

Hohenlohe-Waldenburg 1871: Friedrich-Karl zu Hohenlohe-Waldenburg, *Zur Geschichte des heraldischen Doppel-Adlers.* Neu bearbeitet vom Fürsten zu Hohenlohe-Waldenburg. Stuttgart: Verlag der K. Hofbuchhandlung von Julius Weise, 1871.

Hohl 1968: Hanna Hohl, s. v. Arche Noe, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 1, 1968, coll. 178–180.

Hohl 1972: Hanna Hohl, s. v. Sintflut, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 4, 1972, coll. 161–163.

Höhler 1988: Gertrud Höhler, *Die Bäume des Lebens. Baumsymbole in den Kulturen der Menschheit*. München: Goldmann, 1988.

Hohnjec 1980: Nikola Hohnjec, *Das Lamm – τὸ ἀρνίον in der Offenbarung des Johannes. Eine exegetisch-theologische Untersuchung*. Roma: Herder, 1980.

Hoke 1996: Rudolf Hoke, *Österreichische und deutsche Rechtsgeschichte.* Wien: Bohlau, 1996.

Holl 1971a: Oskar Holl, s. v. Meer, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 3, 1971, coll. 238–240.

Holl 1971b: Oskar Holl, s. v. Philosophie, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 3, 1971, coll. 428–430.

Holl 1972a: Oskar Holl, s. v. Stern, Sterne, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 4, 1972, coll. 214–216.

Holl 1972b: Oskar Holl, s. v. Wind, Winde, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 4, 1972, coll. 532–533.

Holl 1972c: Oskar Holl, s. v. Zahlen, Zahlensymbolik, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 4, 1972, coll. 560–561.

Holl 1972č: Oskar Holl, s. v. Zodiakus, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 4, 1972, coll. 574–579.

Holländer 1972: Hans Holländer, s. v. Weltall, Weltbild, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 4, 1972, coll. 498–509.

Holmberg 1999: Bengt Holmberg, s. v. *'āḇ* cloud, *Theological Dictionary of the Old Testament* 10, 1999, pp. 372–375.

Hölscher 1923: Gustav Hölscher, *Geschichte der israelitischen und jüdischen Religion*. Gießen: Verlag von Alfred Töpelmann, 1922 (Sammlung Töpelmann: 1 Gruppe: Die Theologie im Abriß; 7).

Holt 2021: Else K. Holt, *Narrative and Other Readings in the Book of Esther*. London; New York etc.: T&T Clark, Bloomsbury Publishing, 2021 (Library of Hebrew Bible, Old Testament Studies; 712).

Holzinger von Weidich 1902: Emerike Holzinger von Weidich, *Skalnica*. [S. l.]; [S. n.], 1902.

Hönig 1889: Adolf Hönig, *Die Ophiten. Ein Beitrag zur Geschichte des jüdischen Gnosticismus*. Dissertation. Berlin: Inkowski Br., 1889.

Hönn 1946: Karl Hönn, *Artemis. Gestaltwandel einer Göttin*. Zürich: Artemis Verlag, 1946.

Hoops 1944: Johannes Hoops, *Geschichte des Ölbaums*. Vorgelegt am 20. Juni 1943. Heidelberg: Carl Winter, Universitätsverlag, 1944 (Sitzungsberichte der Heidelberger Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-historische Klasse, Jahrgang 1942/43, 3. Abhandlung).

Hoppe 1913: Alfred Hoppe, *Des Österreichers Wallfahrtsorte.* Von Alfred Hoppe, Pfarrer i. R. Wien: St. Flobertus-Verlag, 1913.

Hörandner 1993: Wolfram Hörandner, s. v. Andreas v. Kreta, *Lexikon für Theologie und Kirche* 3, 1993, coll. 630–631.

Hörandner 1996: Wolfram Hörandner, s. v. Joseph der Hymnograph, *Lexikon für Theologie und Kirche* 5, 1996, coll. 1007–1008.

Hörandner–Rhoby–Zagklas 2019: Wolfram Horandner, Andreas Rhoby, Nikos Zagklas, eds., *A Companion to Byzantine Poetry*. Leiden; Boston: Brill, 2019 (Brill's Companions to the Byzantine World; 4).

Horapolon 2001: Horapollon, Bärbel Kramer, Wolfgang Luppe, Herwig Maehler, Günter Poethke, Hrsg., *Des Niloten Horapollon Hieroglyphenbuch. Band I: Text und Übersetzung.* München; Leipzig: K. G. Saur, 2001 (Archiv für Papyrusforschung und verwandte Gebiete; Beiheft 6).

Horbury–Davies–Sturdy 1999: William Horbury, William David Davies, John Sturdy, *The Cambridge History of Judaism*. Volume Three: *The Early Roman Period*. Cambridge: Cambridge University Press, 1999.

Hörisch 2021: Jochen Hörisch, *Hände. Eine Kulturgeschichte*. München: Carl Hanser Verlag, 2021.

Horn 1979: Hans Jürgen Horn, s. v. Gold. A. Nichtchristlich, B. Christlich, *Reallexikon für Antike und Christentum* 11, 1979, coll. 895–930.

Hornblower–Spawforth 2012: Simon Hornblower, Antony Spawforth, *The Oxford Classical Dictionary.* Oxford: Oxford University Press, 2012.

Horsfall 2006: Nicholas Horsfall, *Virgil, Aeneid 3. A Commentary.* Leiden; Boston: Brill, 2006.

Horsfall 2013: Nicholas Horsfall, *Virgil, Aeneid 6. A Commentary. Volume 1: Introduction, Text and Translation.* Berlin; Boston: Walter de Gruyter, 2013.

Hoschander 1923: Jakob Hoschander, *The Book of Esther in the Light of History.* Philadelphia: The Dropsie College for Hebrew and Cognate Learning, 1923.

Hossfeld–Reuter–Dohmen 1999: Frank-Lothar Hossfeld, Eleonore Reuter, Christoph Dohmen, s. v. *sēper* book, *Theological Dictionary of the Old Testament* 10, 1999, pp. 326–341.

Hossfeld–Zenger 1993: Frank-Lothar Hossfeld, Erich Zenger, *Die Psalmen I. Psalm 1-50*. Würzburg: Echter Verlag, 1993 (Die Neue Echter Bibel: Kommentar zum Alten Testament mit der Einheitsübersetzung; 29).

Hoško 1991: Franjo Emanuel Hoško, *Franjevačke visoke škole u kontinentalnoj Hrvatskoj.* Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 2002.

Hoško 2003: Franjo Emanuel Hoško, *Svetište Majke Božje na Trsatu*. Rijeka: Franjevački samostan Trsat, 2003.

Hoško 2004: Franjo Emanuel Hoško, *Trsatski franjevci: pet i pol stoljeća služenja Trsatskom svetištu*. Rijeka: Adamić; Franjevački samostan Trsat, 2004.

Hoško 2004a: Franjo Emanuel Hoško, *Tri franjevca iz roda Pasconi*, in: Hoško 2004, pp. 195–202.

Hoško 2007: Franjo Emanuel Hoško, *Na vrhu trsatskih stuba.* 2., prošireno i dopunjeno izdanje. Rijeka: Adamić, 2007.

Hoško 2009: Franjo Emanuel Hoško, *Zapadnohrvatske povijesne teme*. Rijeka: Povijesno društvo Rijeka, 2009.

Hoško 2010: Franjo Emanuel Hoško, s. v. Glavinić, Franjo, književnik, latinist i povjesničar (Kanfanar, 23. VI. 1585–Trsat, 6. XII. 1652), in: Franjo Emanuel Hoško, Pejo Ćosković, Visko Kapitanović, eds. *Hrvatski franjevački biografski leksikon*. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža: Vijeće franjevačkih zajednica Hrvatske i Bosne i Hercegovine, 2010, pp. 195–196.

Hoško–Bradanović 2002: Emanuel Hoško, Marijan Bradanović, *Marijin Trsat: svetište Blažene Djevice Marije, Gospe Trsatske i Franjevački samostan na Trsatu*. Rijeka: Adamić; Franjevački samostan Trsat, 2002.

Hoško–Bradanović 2009: Emanuel Hoško, Marijan Bradanović, *Marijin Trsat*. Zagreb: Turistička naklada; Franjevački samostan na Trsatu, 2009.

Hoško-Kovačić 2003: Franjo Hoško, Emanuel Kovačić, *Crkva u vrijeme katoličke obnove.* in: Ivan Golub, ed., *Hrvatska i Europa: kultura, znanost i umjetnost. Sv. 3: Barok i prosvjetiteljstvo (XVII-XVIII. stoljeće).* Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti: Školska knjiga, 2003.

Houston 1959: Mary G. Houston, *Ancient Greek, Roman and Byzantine Costume & Decoration*. 2nd edition. Reprint. London: Adam & Charles Black, 1959.

Houtman 1993: Cornelis Houtman, *Der Himmel im Alten Testament*. Leiden; New York; Köln: E. J. Brill, 1993 (Oudtesamentische Studiën; 30).

Hovannisian 1997: Richard G. Hovannisian, ed., *The Armenian People from Ancient to Modern Times*. Volume I: *The Dynastic Periods: From Antiquity to the Fourteenth Century*. New York: St. Martin's Press, 1997.

Hoyos 2021: Dexter Hoyos, *Carthage: A Biography*. London; New York: Routledge, 2021 (Cities of the Ancient World).

Hriberšek 2005: Hriberšek Matej, *Klasični jeziki v slovenskem šolstvu: 1848-1945*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU (Zbirka Agora), 2005.

Hriberšek 2013: Matej Hriberšek, *Po Plinijevem nebu in zemlji. Komentar h knjigam 1–6 Plinijevega Naravoslovja.* Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2013 (Zbirka Historia scientiae).

Hriberšek 2018: Matej Hriberšek, Rokopis frančiškanske kronike Mavra Fajdige (1777), in: Urška Perenič, Aleksander Bjelčevič, eds., *Starejši mediji slovenske književnosti: rokopisi in tiski.* Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2018 (Simpozij – Symposium Obdobja; 37), pp. 95–103.

Hriberšek 2023: Matej Hriberšek, Nekaj primerov latinskih hagiografskih besedil na Slovenskem, in: Blanka Bošnjak, ed., *Hagiografija v luči sodobnih raziskav*. E-knjiga. Maribor: Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba, 2023, pp. 105–156. https://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/808 (8. 2. 2024)

Huber 2016: Konrad Huber. s. v. Drache, in: WiBiLex (erstellt: März 2016) https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/neues-testament/drache-2 https://bibelwissenschaft.de/stichwort/47864/ (10. 9. 2023)

Hübner 1975: Wolfgang Hübner, Das Horoskop der Christen: (Zeno 1,38 L.), *Vigiliae Christianae* 29/2, 1975, pp. 120–137.

Hübner 1982: Wolfgang Huebner, *Die Eigenschaften der Tierkreiszeichen in der Antike. Ihre Darstellung und Verwendung unter besonderer Berücksichtigung des Manilius*. Wiesbaden: Steiner, 1982 (Sudhoffs Archiv, Supplement; 22).

Hübner 1983: Wolfgang Hübner, *Zodiacus Christianus. Jüdisch-christliche Adaptationen des Tierkreises von der Antike bis zur Gegenwart*. Königstein/Taunus: Verlag Anton Hain, 1983 (Beiträge zur klassischen Philologie; 144).

Hübner 2015a: Wolfgang Hübner, s. v. Sternbilder, *Der Neue Pauly* 11, 2015, coll. 966–971.

Hübner 2015b: Wolfgang Hübner, s. v. Tierkreis, *Der Neue Pauly* 12, 2015, coll. 553–563.

Hug 1921: August Hug, s. v. Sceptrum, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* II, A, 1, 1921, coll. 368–372.

Hug 1936: August Hug, s. v. Thronos 1, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* VI, A, 1, 1936, coll. 613–618.

Huglo 2003: Michel Huglo, s. v. Te Deum, *New Catholic Encyclopedia* 13, 2003, pp. 771–773.

Hugon 1902–1903: Édouard Hugon, Mater divinae gratiae, *Revue thomiste* 10, 1902, pp. 425–442, 521–541; 11, 1903, pp. 186–196, 303–322, 403–427, 573–592, 668–688.

Hulme 1976: Edward Hulme, *Symbolism in Christian Art*. Revised and illustrated edition. Poole: Blandford Press, 1976.

Humar 1980: Jožko Humar, *Primož Trubar rodoljub ilirski*. Koper: Lipa; [Trst]: Založništvo tržaškega tiska, 1980.

Humar 2013 (1976): Kazimir Humar, s. v. Brumat, Mirko (1897–1950), *Slovenska biografija*, SAZU, ZRC SAZU, 2013. http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi151136/#primorski-slovenski-biografski-leksikon (27. 10. 2024)

Humar 2016: Radivoj Humar, ed., *Pojdimo na Sveto goro!* Nova Gorica: Studio Ro - Humar, 2016.

Hünemörder 1999: Christian Hünermörder, s. v. Rotwild, *Lexikon des Mittelalters* 7, 1999, col. 1058.

Hünemörder 2015a: Christian Hünemörder, s. v. Adler (ἀετός, *aquila*), *Der Neue Pauly* 1, 2015, coll. 115–116.

Hünemörder 2015b: Christian Hünemorder, s. v. Bär, *Der Neue Pauly* 12/2, 2015, col. 912.
Hünemörder 2015c: Christian Hünemörder, s. v. Lorbeer, *Der Neue Pauly* 7, 2015, coll. 440–442.
Hünemörder 2015č: Christian Hünemörder, s. v. Löwe, *Der Neue Pauly* 7, 2015, coll. 390–393.
Hünemörder 2015d: Christian Hünemörder, s. v. Pfau, *Der Neue Pauly* 9, 2015, coll. 689–690.
Hünemörder 2015e: Christian Hünemörder, s. v. Phoinix [6], *Der Neue Pauly* 9, 2015, coll. 938–393.
Hünemörder 2015f: Christian Hünemörder, s. v. Taube, *Der Neue Pauly* 12/I, 2015, coll. 45–47.
Hünemörder 2015g: Christian Hünemörder, s. v. Ulme, *Der Neue Pauly* 12, 2015, coll. 978–979.
Hünemörder–Brückner 1999: Christian Hünemörder. Annemarie Brückner, s. v. Basilisk, *Lexikon des Mittelalters* 9, 1999, coll. 1529–1530.
Hünemörder–Engemann 1999: Christian Hünemörder, Josef Engemann, s. v. Pfau. I. Gelehrte Tradition; II. Ikonographie, *Lexikon des Mittelalters* 6, 1999, coll. 2026–2027.
Hünemörder–Grams-Thieme 1999: Christian Hünemörder, Marion Grams-Thieme, s. v. Taube, *Lexikon des Mittelalters* 8, 1999, coll. 491–492.
Hünemörder–Jászai 1999: Christian Hünemörder, Géza Jászai, s. v. Schlange, *Lexikon des Mittelalters* 7, 1999, coll. 1475–1477.
Hunger 1999: Herbert Hunger, s. v. Josephos Hymnographos, *Lexikon des Mittelalters* 5, 1999, coll. 633–634.
Hunger–Hübner 2015: Hermann Hunger, Wolfgang Hübner, s. v. Sternbilder, I. Alter Orient, II. Klassische Antike, *Der Neue Pauly* 11, 2015, coll. 965–971.
Hurbanič 2019: Martin Hurbanič, *The Avar Siege of Constantinople in 626. History and Legend.* Cham: Springer International Publishing, Palgrave McMillan 2019 (New Approaches to Byzantine History and Culture).
Hurowitz 1992: Victor (Avigdor) Hurowitz, *I Have Built You an Exalted House: Temple Building in the Bible in the Light of Mesopotamian and Northwest Semitic Writings*. Sheffield: Sheffield Academic Press, 1992 (Journal for the Study of the Old Testament. Supplement Series 115; JSOT/ASOR Monograph Series; 5).
Hurschmann 2015a: Rolf Hurschmann, s. v. Feder, *Der Neue Pauly* 4, 2015, coll. 455–456.
Hurschmann 2015b: Rolf Hurschmann, s. v. Griffel, *Der Neue Pauly* 4, 2015, coll. 1241–1242.
Hurschmann 2015c: Rolf Hurschmann, s. v. Schreibtafel, *Der Neue Pauly* 11, 2015, coll. 230–231.
Hurschmann–Röllig 2015: Rolf Hurschmann, Wolfgang Röllig, s. v. Schreibmaterial. I. Beschreibstoffe, II. Schreibgerät, *Der Neue Pauly* 11, 2015, coll. 226–230.
Hurter 1850: Friedrich Hurter, *Geschichte Kaiser Ferdinands II. und seiner Eltern, bis zu dessen Krönung in Frankfurt*. 11 Bde. Schaffhausen: Hurtersche Buchhandlung, 1850.

Huss 2015: Werner Huß, s. v. Mauretania, *Der Neue Pauly* 7, 2015, coll. 1048–1051.

Hutter 1997: Manfred Hutter, s. v. Magna Mater, *Lexikon für Theologie und Kirche* 6, 1997, col. 1190.

Hutter 1999: Manfred Hutter, s. v. Pfau, *Lexikon für Theologie und Kirche* 8, 1999, col. 181.

Hutter–Brandscheidt–Stork 2000: Manfred Hutter, Renate Brandscheidt, Hans-Walter Stork, s. v. Schlange, I. Religionsgeschichtlich, II. Biblisch, III. Ikonographisch, *Lexikon für Theologie und Kirche* 9, 2000, coll. 152–155.

Hutter–Niehr–Woelk–Becht 1995: Manfred Hutter, Herbert Niehr, Moritz Woelk, Michael Becht, s. v. Drache, *Lexikon für Theologie und Kirche* 3, 1995, coll. 357–360.

Hutter–Reiser–Reifenberg–Hartinger 1995: Manfred Hutter, Marius Reiser, Hermann Reifenberg, Walter Hartinger, s. v. Feuer, *Lexikon für Theologie und Kirche* 3, 1995, coll. 1261–1264.

Hutter–Schenker 1995: Manfred Hutter, Adrian Schenker, s. v. Hand, Hand Gottes I. Religionsgeschichtlich, II. Biblisch-theologisch, *Lexikon für Theologie und Kirche* 4, 1995, coll. 1168–1169.

Hutter–Söding–Nikolasch 1995: Manfred Hutter, Thomas Söding, Franz Nikolasch, s. v. Epiphanie, I. Religionsgeschichtlich, II. AT und NT, III. Liturgisch, *Lexikon für Theologie und Kirche* 3, 1995, coll. 719–722.

Hye 1973: Franz-Heinz Hye, Der Doppeladler als Symbol für Kaiser und Reich, *Mitteilungen des Instituts für österreichische Geschichtsforschung* 81, 1973, pp. 63–100.

Hymnographus Josephus 1661: S. Iosephus Hymnographus, *S. Iosephi Hymnographi, Siculi, Syracusani, Ord. D. Basilij Monachi MARIALE, quo eiusdem S. Iosephi de Augustissima Coeli Terraeque Regina Deipara Virgine Maria. …* Studio ac Labore P. Hippolyti Marraccii Lucensis e Congregat. Cleric. Regul. Matris Dei. Romae: Typis Ignatii de Lazaris, MDCLXI (1661).

Hymnographus Josephus 1862: Josephus Hymnographus, *Sancti Josephi Hymnographi Siculi, Syracusani, Ordinis D. Basilii Monachi Mariale …* in: Jacques-Paul Migne, *Patrologiae cursus completus … Series Graeca posterior … Patrologiae Graecae Tomus CV: Nicetas David Paphlago. Nicetas Byzantinus. Theognostus Monachus. S. Josephus Hymnographus. Anonymus.* Lutetiae Parisiorum: apud J.-P. Migne editorem, 1862.

Iafrate 2016: Allegra Iafrate, *The Wandering Throne of Solomon. Objects and Tales of Kingship in the Medieval Mediterranean*. Leiden; Boston: Brill, 2016 (Mediterranean Art Histories; 2).

Ifland 1998: Peter Ifland, *Taking the Stars: Celestial Navigation from Argonauts to Astronauts*. Newport News: The Mariner's Museum; Malabar: Kreiger Publishing Company, 1998.

Il quadro 1914: *Il quadro della Madonna di Monte Santo e l'antiquario Gyra: (dallo «Slovenec» di Lubiana 22, 26, 29 maggio e 3, 4, 5 giugno 1914)*. [S.l.: s.n.], 1914 (Gorizia: Tipografia Ilariana).

Imhof–Lorenz 1981: Paul Imhof, Bernd Lorenz, *Maria Theotokos bei Cyrill von Alexandrien.* Zur Theotokos-Tradition und ihrer Relevanz: eine dogmengeschichtliche Untersuchung zur Verwendung des Wortes Theotokos bei Cyrill von Alexandrien vor dem Konzil von Ephesus unter Berücksichtigung von Handschriften der direkten Überlieferung. München: Gerhard Kaffke, 1981.

Imkamp 1994: Wilhelm Imkamp, s. v. Vesperbild, *Marienlexikon* 6, 1994, pp. 623–624.

Immendörfer 2017: Michael Immendörfer, *Ephesians and Artemis. The Cult of the Great Goddess of Ephesus as the Epistle's Context.* Tübingen: Mohr Siebeck, 2017 (Wissenschaftliche Untersuchungen zum Neuen Testament, 2. Reihe; 436).

Immisch 1902: Otto Immisch, s. v. Palinurus, *Ausführliches Lexikon der griechischen und römischen Mythologie* 3/1, 1902, coll. 1295–1300.

Ingrao 2012: Charles W. Ingrao, *The Habsburg Monarchy.* Cambridge: Cambridge University Press, 2012[2].

Ingrao–Samardžić–Pešalj 2011: Charles Ingrao, Nikola Samardžić, Jovan Pešalj, eds., *The Peace of Passarowitz, 1718*. West Lafayette: Purdue University Press, 2011.

Iongelinus 1640: Gaspar Iongelinus, *Notitia abbatiarum ordinis Cistertiensis per universum orbem. Liber IV. continens fundationes monasteriorum Austriae, Stiriae, Carinthiae, Carnioliae, Tyrolis, Hungariae, itemque Poloniae, Prussiae, Livoniae, & c.* Coloniae Agrippinae: Ioannes Henningius, 1640.

Ishida 1977: Tomoo Ishida, *The Royal Dynasties in Ancient Israel. A Study on the Formation and Development of Royal-Dynastic Ideology*. Berlin; New York: Walter de Gruyter, 1977 (Beihefte zur Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft; 142).

Ishida 1992: Tomoo Ishida, s. v. Solomon, *The Anchor Bible Dictionary* 6, 1992, pp. 105–113.

Isidore 2006: Stephen A. Barney, W. J. Lewis, J. A. Beach, Oliver Berghof, transl., *The* Etymologies *of Isidore of Seville*. Cambridge: Cambridge University Press, 2006.

Isidorus 1911: Isidorus Hispalensis episcopus, *Isidori Hispalensis episcopi Etymologiarum sive originum libri XX.* Recognovit brevique adnotatione critica instruxit W. M. Lindsay … Tomus I libros I–X continens. Tomus II libros XI–XX continens. Oxonii; Londini et Novi Eboraci: e typographeo Clarendoniano, 1911 (Scriptorum classicorum Bibliotheca Oxoniensis).

Isser 2003: Stanley Isser, *The Sword of Goliath. David in Heroic Literature*. Leiden; Boston: Brill, 2003 (Studies in Biblical Literature; 6).

Ivan 1858: Ivan, Sveta gora pri Gorici, in: Anton Janežič, ed., *Slovenska koleda za leto 1858, slovenskemu ljudstvu v poduk in razveselovanje*. Vredil Anton Janežič, c. k. učitelj višjih realnih šol v Celovcu. V Celovcu: Družtvo sv. Mohora (Janez Leon), 1857, pp. 150–164.

Iwersen 2005: Julia Iwersen, s. v. Virgin Goddess, *Encyclopedia of Religion. Second Edition* 14, 2005, pp. 9601–9606.

Iz svetogorske zgodovine 1938–1939: Iz svetogorske zgodovine, *Svetogorska kraljica. Mesečnik Svetogorskega Svetišča* 1, 1938, št. 1, pp. 3–4 (O najstarejši svetogorski cerkvi in njeni dobi.); št. 2, p. 4 (O najstarejši svetogorski cerkvi in njeni dobi.); št. 3, p. 1 (Predgovor. Takrat in danes. Pomoči Marijine potrebni. I. Doba Od začetka božje poti do slovesnega kronanja čudežne podobe Matere božje na Sv. gori (1539–1717). I. poglavje. Marija Devica se prikaže pastirici Uršuli Ferligojki iz Grgarja vrh Skalnice (1539). Protestantovski val. Leta 1539. Skalnica. Urška Ferligoj. Marija se ji prikaže.); št. 4, p. 4 (Opazke: Urška Ferligoj v ustnem izročilu. Kako se je Marija prikazala.); št. 5, p. 2 (Meseca in dneva prikazanja); št. 6, p. 3 (Urško zaprejo v ječo. Mati božja jo trikrat čudežno reši iz nje. Vrh

Skalnice sezidajo krasno cerkev in jo posvetijo v čast Materi božji (540–1545).); št. 7, p. 3 (Zidanje cerkve. Najdba plošče z angelskim pozdravom.); št. 8, p. 2 (Posvečenje cerkve.); št. 9, p. 3 (Nova podoba.); 2, 1939, št. 1, p. 3 (Oo. frančiškani na Sveti gori imajo svoje nasprotnike in dobrotnike.); št. 2, p. 1 (Razvoj svetišča pod vodstvom oo. frančiškanov dom kronanja čudodelne podobe Matere božje. Zvonovi. Zvonik. Prav znamenita popravila. Za prenos milostne podobe.); št. 3, p. 2 (Posvetitev glavnega oltarja. Izredne milosti. Plamen na Skalnici. Sveta gora.); št. 4, p. 2 (II. Doba O kronanju čudodelnih podob Marije Device sploh. Priprave na kronanje milostne podobe Matere božje na Sv. gori (1715–1717). Slovesno kronanje 6. junija 1717.); št. 5, p. 2 (Vesel razvoj svetišča od l. 1717 do 1786); št. 6, p. 2 (Svetogorska Marija - čudodelnica); št. 7, p. 3 (III. Doba. Božja pot na Sv. gori zatrta.); št. 8, pp. 1–2 (IV. Doba. Obnovitev svetišča.); št. 9, p. 2 (Obnavljanje svetišča. Slovesna otvoritev božje poti.); št. 10, p. (Razvoj svetišča do 1906); št. 11–12 (V. Doba. Frančiškani se vrnejo na Sveto goro l. 1901. Svetovna vojna. Po vojni. Milostna podoba se je vrnila. Povratek na Sveto goro. Marija v začasni kapelici. Patri tridentinske province).

Jacobi 1800: Christian Friedrich Jacobi, *Europäisches Genealogisches Handbuch auf das Jahr 1800*. Ausgefertiget von M. Christian Friedrich Jacobi, Garnisonprediger zu Dresden. Leipzig: Johann Friedrich Gleditschens Handlung, 1800, Des Genealogischen Hand--Buchs Zweyter Theil. 1800.

Jacob–Jacob 1992: Irene Jacob, Walter Jacob, s. v. Flora, *The Anchor Bible Dictionary* 2, 1992, pp. 803–817.

Jacobsthal 1906: Paul Jacobsthal, *Der Blitz in der orientalischen und griechischen Kunst*. Berlin: Weidmann, 1906.

Jahan 2020: Naghmeh Jahan, *Das Konzept des ewigen transzendenten Buches. Erscheinungsformen und Modifikationen im Alten Orient, Judentum, Christentum und Islam*. Baden--Baden: Tectum, 2020 (Religionen aktuell, 28).

Jähnig–Sonnabend 2010: Jens Jähnig, Holger Sonnabend, *Die Sieben Weltwunder*. Darmstadt: Primus Verlag, 2010.

Jähns 1889: Max Jähns, *Geschichte der Kriegswissenschaften, vornehmlich in Deutschland*. Von Max Jähns. Erste Abteilung: *Altertum, Mittelalter, XV., und XV. Jahrhundert.* München; Leipzig: R. Oldenbourg, 1889 (Geschichte der Wissenschaften in Deutschland; 21).

Jakič 1997: Ivan Jakič, *Vsi slovenski gradovi: leksikon slovenske grajske zapuščine*. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1997.

Jakop 2019: Pavle Jakop, *Svetogorski križev pot*. Fotografije Benjamin Černe, Sabina Volk Simčič. [Solkan]: Frančiškanski samostan Sveta gora, 2019.

James 1966: Edwin Oliver James, *The Tree of Life*. Leiden: E. J. Brill, 1966 (Studies in the History of Religions; Supplements to *Numen*; 11).

Jameson 1896–1897: Anna Jameson, *Sacred and Legendary Art.* Edited, with additional notes by Estelle M. Hurll and abundantly illustrated with designs from ancient and modern art. In two volumes. Boston; New York: Houghton Mifflin and Company, 1896 (I), 1897 (II).

Jameson 1896–1897: Anna Jameson, *Sacred and Legendary Art.* Edited, with additional notes by Estelle M. Hurll and abundantly illustrated with designs from ancient and modern art. In two volumes. Boston; New York: Houghton Mifflin and Company, 1896 (I), 1897 (II).

Jampel 1907: Sigmund Jampel, *Das Buch Esther auf seine Geschichtlichkeit kritisch untersucht*. Von Dr. Sigmund Jampel nebst einem Anhange: *Die Topographische Beschreibung des Achašveroš-Palastes im Buche Esther und die Burg zu Susa.* Von Marcel Dieulafoy. Frankfurt am Main: Verlag von J. Kaufmann, 1907.

Janauschek 1877: Leopoldus Janauschek, *Originum Cisterciensium Tomus I.* Vindobonae: apud Alfredum Hoelder, 1877.

Janeš 2018: Janeš Andrej, Nova istraživanja opatije Blažene Djevice Marije u Topuskom i njezini posjedi, *Portal* 9, 2018, pp. 15−30.

Janin 1965: Raymond Janin, s. v. Giuseppe l'Innografo, *Bibliotheca Sanctorum* 6, 1965, coll. 1304–1305.

Janisch 1878, 1885: Josef Andr. Janisch, *Topographisch-statistisches Lexikon von Steiermark mit historischen Notizen und Anmerkungen.* 3 Bände: I, Band: A–K; II. Band: L–R; III. Band. *S–Z. Anhang.* Hrsg. von Josef Andr. Janisch. Graz: Leykam, 1878 (I),1885 (II, III).

Jankuhn 1986: Dieter Jankuhn, s. v. Kranz der Rechtfertigung, *Lexikon der Ägyptologie* 3, 1980, col. 764.

Janowski–Ego 2001: Bernd Janowski, Beate Ego, Hrsg., *Das biblische Weltbild und seine altorientalischen Kontexte*. Tübingen: J. C. B. Mohr (Paul Siebeck), 2001 (Forschungen zum Alten Testament; 32).

Janowski−Neumann-Gorsolke−Glessmer 1993: Bernd Janowski, Ute Neumann-Gorsolke, Uwe Gleßmer, Hrsg., *Gefährten und Feinde des Menschen. Das Tier in der Lebenswelt des alten Israel*. Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag des Erziehungsvereins GmbH, 1993.

Janowski–Scholtissek 2006: Bernd Janowski, Klaus Scholtissek, s. v. Gestirne (G.), in: Berlejung–Frevel 2006, pp. 233–235.

Jansenius 1688: Johannes Jansenius, *Trifolium seu omne trinum perfectum ad ideam Sacrae paginae ternario numero in honorem Sacrosanctissimae Triadis diversis Sanctorum Patrum et Politicis eruditionibus adumbratum.* Typis Monasterii Olivensis S.O.C. Joannes Jacobus Textor, 1688.

Janssen 1956: Enno Janssen, *Juda in der Exilszeit. Ein Beitrag zur Frage der Entstehung des Judentums*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1956.

Jászai 1968: Géza Jaszai, s. v. Kreuzallegorie, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 4, 1968, coll. 595–600.

Jászai 1970: Géza Jászai, s. v. Fels, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 2, 1970, coll. 24–25.

Jászai 1999: Géza Jászai, s. v. Noah, *Lexikon des Mittelalters* 6, 1999, coll. 1205–1206.

Jedin 1948: Hubert Jedin, *Das Konzil von Trient. Ein Überblick über die Erforschung seiner Geschichte*. Roma, Edizioni di „Storia e Letteratura, 1948 (Storia e Letteratura; 1.9).

Jelavich 1983: Barbara Jelavich, *History of the Balkans. Volume 1: Eighteenth and Nineteenth Centuries*. Cambridge: Cambridge University Press, 1983.

Jelinčič 1954: Zdravko Jelinčič, Črna smrt v Gorici leta 1682, *Kronika: časopis za krajevno zgodovino* 2/2, 1954, pp. 115–121.

Jemolo 1919: Arturo Carlo Jemolo, *Saggio su l'ordinamento patrimoniale dei Minori Osservanti nei secoli XVI-XVIII.* Roma: Tipografia del Senato, 1919.

Jemolo 1965: Arturo Carlo Jemolo, *Scritti vari di storia religiosa e civile*. Scelti e ordinati da Francesco Margiotta Broglio. Milano: Casa editrice Dott. A. Giuffrè, 1956.

Jeremias 1909–1915: Alfred Jeremias, s. v. Sterne, *Ausführliches Lexikon der griechischen und römischen Mythologie* 4, 1909–1915, coll. 1427–1500.

Jeremias 1964: Joachim Jeremias, s. v. ἀμνός, ἀρήν, ἀρνίον, *Theological Dictionary of the New Testament* 1, 1964, pp. 338−342.

Jeremias 1977: Jörg Jeremias, *Theophanie. Die Geschichte einer alttestamentlichen Gattung.* Neukirschen: Neukirchener Verlag, 1977 (Wissenschaftliche Monographien zum Alten und Neuen Testament; 10).

Jericke 2010: Detlef Jericke, s. v. Zoar, in: WiBiLex (erstellt: März 2010) https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/zoar https://bibelwissenschaft.de/stichwort/35454/ (8. 8. 2023)

Jerković 2011: Marko Jerković, *Djelovanje Zagrebačkog Kaptola i njegovi kanonici u 14. stoljeću.* Doktorska disertacija. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, 2011.

Jerše 2016: Sašo Jerše, *Im Schutz und Schirm des Reiches. Spielräume der Reichspolitik der innerösterreichischen Landstände im 16. Jahrhundert.* Wien; Köln; Weimar: Böhlau Verlag, 2016.

Jessen 1912: Otto Jessen, s. v. Helios 1, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* VIII, 1, 1912, coll. 58–93.

Jevnikar 2013 (1981): Martin Jevnikar, s. v. Humar, Jožko (1914–2008), *Slovenska biografija*, SAZU, ZRC SAZU, 2013. http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi1012020/#primorski-slovenski-biografski-leksikon (3. 11. 2024)

Jevnikar 2013 (1987): Martin Jevnikar, s. v. Rob, Ivan (1908–1943), *Slovenska biografija*, SAZU, ZRC SAZU, 2013. http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi509908/#primorski-slovenski-biografski-leksikon (28. 10. 2024)

Jezuiti 1992: *Jezuiti na Slovenskem. Zbornik simpozija*. Ljubljana: Teološka fakulteta, Inštitut za zgodovino Cerkve: Provincialat slovenske province Družbe Jezusove, 1992 (Redovništvo na Slovenskem; 3).

Jirku 1912: Anton Jirku, *Die Dämonen und ihre Abwehr im Alten Testament*. Leipzig: Deichert, 1912.

Joannes Diaconus 1862: Joannes Diaconus, Vita S. Josephi auctore Joanne diacono CP., ex Actis sanctorum Bollandianis, in: Jacques-Paul Migne, *Patrologiae cursus completus … Series Graeca posterior … Patrologiae Graecae tomus CV.: Nicetas David Paphlago. Nicetas Byzantinus. Theognostus Monachus. S. Josephus Hymnographus. Anonymus.* Lutetiae Parisiorum: apud J.–P. Migne, 1862, coll. 931–976.

Jöckle 2003: Clemens Jöckle, *Encyclopedia of Saints*. London: Alpine Fine Arts Collection, 1995.

Johns 2003: Loren L. Johns, *The Lamb Christology of the Apocalpse of John. An Investigation into Its Origins and Rhetorical Force*. Tübingen: Mohr Siebeck, 2003 (Wissenschaftliche Untersuchungen zum Neuen Testament, 2. Reihe; 167).

Johnstone 2006: William Johnstone, s. v. Cloud, Clouds, *The New Interpreter's Dictionary of the Bible* 1, 2006, p. 696.

Johnstone 2008: William Johnstone, s. v. Pillar of Cloud and Fire, *The New Interpreter's Dictionary of the Bible* 4, 2008, p. 530.

Johrendt 2010: Jochen Johrendt, *Urkundenregesten zum Kapitel von St. Peter im Vatikan (1198–1304)*. Città del Vaticano: Biblioteca Apostolica Vaticana, 2010.

Johrendt 2011: Jochen Johrendt, *Die Diener des Apostelfürsten. Das Kapitel von St. Peter im Vatikan (11.–13. Jahrhundert)*. Berlin: New York; Walter de Gruyter 2011.

Johrendt 2012: Jochen Johrendt, *Il Capitolo di San Pietro, i papi e Roma nei secoli XI-XIII*. Testi di J. Johrendt. Città del Vaticano: Edizioni Capitolo Vaticano, 2012 (Quaderno d'archivio; 4).

Jones 1928: Thomas John Jones, *Quelle, Brunnen und Cisternen im Alten Testament*. Leipzig: J. B. Hirschfeld (Arno Pries), 1928.

Jones 1964: Arnold Hugh Martin Jones, *The Later Roman Empire, 284-602. A Social Economic and Administrative Survey*. 3 vols. Oxford: Basil Blackwell, 1964.

Jordan 2002: Paul Jordan, *The Seven Wonders of the Ancient World.* London; New York: Routledge, 2002.

Joret 1892: Charles Joret, *La rose dans l'antiquité et au moyen âge. Histoire, légendes et symbolisme.* Paris: Émile Bouillon, 1892.

Joslin 1990: Paul Joslin, s. v. Bear, *Encyclopaedia Iranica* 4, 1990, pp. 69–70.

Jost 2006: Renate Jost, s. v. Matriarchat / Mutterrecht, in: WiBiLex (erstellt: August 2006) https://www.bibelwissenschaft.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/matriarchat-mutterrecht https://bibelwissenschaft.de/stichwort/25599/ (25. 6. 2022)

Jost 2008: Renate Jost, s. v. Königinmutter, in: WiBiLex (erstellt: Mai 2008) https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/koeniginmutter https://bibelwissenschaft.de/stichwort/23748/ (23. 6. 2023)

Jost 2012: Renate Jost, s. v. Königin (AT), in: WiBiLex (erstellt: Juli 2012) https://www.bibelwissenschaft.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/koenigin-at https://bibelwissenschaft.de/stichwort/23736/ (19. 6. 2022)

Jugie 1912: Martin Jugie, *Nestorius et la controverse nestorienne*. Paris: Gabriel Beauchesne, 1912 (Bilbiothèque de Théologie historique).

Jugie 1923: Jugie Martin, La première fête mariale en Orient et en Occident, l'Avent primitif, *Échos d'Orient* 22, 1923, pp. 129–152.

Julian 1892: John Julian M. A., *A Dictionary of Hymnology: Setting Forth the Origin and History of Christian Hymnas of All Ages and Nations*. New York: Charles Scribner's Sons, 1892.

Julian 1957 (1907)a: John Julian, ed., *A Dictionary of Hymnology. Setting forth the Origin and History of Christian Hymnas of all Ages and Nations*. Volume I: *A to O*. Volume II: *P to Z*. (Unabridged and unaltered republication of the Second and last Revised Edition from 1907). New York: Dover Publications, 1957.

Julian 1957 (1907)b: John Julian, Veni Creator Spiritus, Mentes tuorum visita, in: Julian 1957 (1907)a, pp. 1206–1211.

Jülicher 1894: Adolf Jülicher, s. v. Andreas 9 (Andreas Cretensis), *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* I, 2, 1894, coll. 2135–2136.

Jungmann 1986: Joseph A. Jungmann, S.J., *The Mass of the Roman Rite: Its Origins and Development (Missarum Sollemnia)*. Translated by Francis A. Brunner. Volume one. Allen, Texas: Christian Classics, Thomas More Publishing, 1986.

Justi 1895: Ferdinand Justi, *Iranisches Namenbuch*. Marburg: N. G. Elwert'sche Verlagsbuchhandlung, 1895.

Jüttner 1987: Guido Jüttner, s. v. Heilmittel, A. Ursprünge und Umfeld, B. Griechenland, C. Rom, D. Spätere griechisch-römische, helenistische Entwicklung, E. Judentum, F. Christentum, *Reallexikon für Antike und Christentum* 14, 1987, coll. 249–274.

Jüttner–Schneider idr. 1999: Guido Jüttner, Herbert Schneider, Peter Plank, Christoph Daxelmüller, Salvatore Ciriacono, Ewald Kislinger, s. v. Wasser, A. Symbolik, »Element«, Liturgie und Volkskunde, B. Wirtsftliche und rechtliche Bedeutung, C. Byzanc, *Lexikon des Mittelalters* 8, 1999, coll. 2060–2074.

Južnič 2002: Stanislav Južnič, Jezuitski profesorji matematike na višjih študijih v Ljubljani, Celovcu, Gorici, Trstu in na Reki, njihova matematična ter fizikalna dela, *Zgodovinski časopis* 56, 3–4, 2002, pp. 343–398.

Južnič 2015: Stanislav Južnič, Učitelji teologije med ljubljanskimi jezuiti 18. stoletja: ob 310-letnici ustanovitve katedre za kanonsko pravo, *Bogoslovni vestnik* 75, 4, 2015, pp. 627–648.

Kaegi 2003: Walter Emil Kaegi, *Heraclius: Emperor of Byzantium*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003.

Kaftal 1952–1985: George Kaftal, *Saints in Italian Art: Iconography of the Saints*. 4 vols.: 1. *Iconography of the Saints in Tuscan Painting*, 1952; 2. *Iconography of the Saints in Central and South Italian Schools of Painting*, 1965; 3. *Iconography of the Saints in the Painting of North East Italy*, 1978; 4. *Iconography of the Saints in the Paintings of North West Italy*, 1985. Firenze: Sansoni, 1952–1985.

Kähler 1958: Ernst Kähler, *Studien zum Te Deum and zur Geschichte des 24. Psalms in der Alten Kirche*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1958 (Veröffentlichungen der Evangelischen Gesellschaft für Liturgieforschung; 10); Berlin: Evangelische Verlagsanstalt, 1958.

Kähler 1939: Heinz Kähler, s. v. Triumphbogen, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* VII, A, 1, 1939, coll. 373–493.

Kaiser 1959: Otto Kaiser, *Die mythische Bedeutung des Meeres in Ägypten, Ugarit und Israel.* Berlin: Verlag Alfred Töpelmann, 1959 (Beihefte zur Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft; 78).

Kaiser 1962: Otto Kaiser, *Die mythische Bedeutung des Meeres in Ägypten, Ugarit und Israel*. Zweite, überarbeitete und um einen Nachtrag vermehrte Auflage. Berlin: Verlag Alfred Töpelmann, 1962 (Beihefte zur Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft; 78).

Kaiser 1988: Otto Kaiser, Beobachtungen zur sogenannten Thronnachfolgeerzählung Davids, *Ephemerides Theologicae Lovanienses* 64/1, 1988, pp. 5–20.

Kaiser 2020: Ursula Ulrike Kaiser, s. v. Protevangelium des Jakobus, in: WiBiLex (erstellt: Oktober 2020)
https://www.bibelwissenschaft.de/ressourcen/wibilex/neues-testament/protevangelium des-jakobus
https://bibelwissenschaft.de/stichwort/200185/ (12. 8. 2023)

Kalb 1991: Friedrich Kalb, s. v. Liturgie, I. Christliche Liturgie, *Theologische Realenzyklopädie* 21, 1991, pp. 358−377.

Kalimi 2019: Isaac Kalimi, *Writing and Rewriting the Story of Solomon in Ancient Israel*. Cambridge; New York: Cambridge University Press, 2019.

Kalimi 2020: Isaac Kalimi, *König Salomo: Mensch und Mythos. Biblische Geschichtsschreibung im Wandel*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 2020.

Kalimi 2023: Isaac Kalimi, *The Book of Esther between Judaism and Christianity. The Biblical Story, Self-Identification, and Antisemitic Interpretation.* Cambridge: Cambridge University Press, 2023.

Kallenbach 1933: Hans Kallenbach, s. v. Adler, *Reallexikon zur deutschen Kunstgeschichte* 1, 1933, coll. 172–179.

Kalleres 2016: Dayna Kalleres, s. v. Demon, in: Orlin 2016, pp. 245–246.

Kallis 1996: Anastasios Kallis, *Die Gottesgebärerin in der orthodoxen Theologie und Frömmigkeit*, in: Beinert–Petri 1996–1997, I, pp. 364–381.

Kaltenbäck 1845: Johann Paul Kaltenbaeck, *Die Mariensagen in Oesterreich*. Gesammelt und herausgegeben von J. P. Kaltenbaeck. Wien: Verlag von Ignaz Klang, 1845.

Kamesar 2009: Adam Kamesar, ed., *The Cambridge Companion to Philo*, Cambridge …: Cambridge University Press, 2009 (Cambridge Companions to Philosophy, The Cambridge Companions to Philosophy and Religion).

Kamin Kajfež 2011: Vesna Kamin Kajfež, Piranske bratovščine v 18. stoletju in njihova umetnostna naročila. Bratovščini sv. Rešnjega telesa in sv. Jurija – njune devocionalne prakse in vloga v socialni strukturi Pirana v 18. stoletju, in: Miha Preinfalk, ed., *Neznano in pozabljeno iz 18. stoletja na Slovenskem*. Elektronski vir. Ljubljana, 2011, pp. 183–194. http://ezb.ijs.si/fedora/get/ezmono:sd18z11/VIEW/#head1:Piranske_bratov%C5%A1%C4%8Dine_v_18_stoletju_in_njihova_umetnostna_naro%C4%8Dil. (7. 5. 2024)

Kaminski 2008: Nicola Kaminski, s. v. Chariten, in: Moog-Grünewald 2008, pp. 184–190.

Kamlah 2008: Jens Kamlah, Der salomonische Tempel. Paradigma der Verknüpfung von biblischer Exegese und Archäologie für eine Rekonstruktion der Religionsgeschichte Israels, *Verkündigung und Forschung* 53, 1, 2008, pp. 40–51.

Kamlah 2022: Jans Kamlah, s. v. Sanctuary/Sanctuaries, in: Berlejung 2022, coll. 785–806.

Kamlah–Michelau 2012: Jens Kamlah, Henrike Michelau, eds., *Temple Building and Temple Cult. Architecture and Cultic Paraphernalia of Temples in the Levant (2.–1. Mill. B.C.E.).* Proceedings of a Conference on the Occasion of the 50th Anniversary of the Institute of Biblical Archaeology at the University of Tübingen (28 – 30 May 2010). Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 2012 (Abhandlungen des Deutschen Palästina-Vereins; 41).

Kang 2003: Jung Ju Kang, *The Persuasive Portrayal of Solomon in 1 Kings 1-11*. Bern; Berlin etc.: Peter Lang, 2003 (Europäische Hochschulschriften, European University Studies, Publications Universitaires Européennes, Series/Reihe/Série 23; 760).

Kania 2010: Katrin Kania, *Kleidung im Mittelalter: Materialien – Konstruktion – Nähtechnik. Ein Handbuch.* Köln; Weimar; Wien: Böhlau, 2010.

Kapitanović 1989: Vicko Kapitanović, s. v. Glavinić, Franjo (Ivan), *Marienlexikon* 2, 1989, p. 650.

Kaplony 1986: Peter Kaplony s. v. Zepter, *Lexikon der Ägyptologie* 6, 1986, coll. 1373−1389.

Karácsonyi 1900: Janos Karácsonyi, *A Magyar nemzetségek a XIV. század közepéig.* Elsö kötet. Budapest: Magyar Tudományos akadémia, 1900.

Kardaras 2019: Georgios Kardaras, *Byzantium and the Avars, 6th–9th Century AD. Political, Diplomatic and Cultural Relations*. Leiden; Boston: Brill, 2019 (East Central and Eastern Europe in the Middle Ages, 450–1450; 51).

Karttunen 1912: Liisi Karttunen, *Les nonciatures apostoliques permanentes de 1650 à 1800*. Genève; Helsinki: E. Chaulmontet; Suomalainen Tiedeakatemia, 1912 (Suomalaisen Tiedeakatemian toimituksia; sarja B, nide 5; 3 / Annales Academiae scientiarum Fennicae. Series B; 3).

Karusu 1999: Semni Karusu, s. v. Hesperus Stellae, C. Phosphoros (Heosphoros) und Hesperos, *Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae* 2, 1, pp. 917−918.

Kashnitz 1970: Rainer Kashnitz, s. v. Iustitia, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 2, 1970, coll. 466–472.

Kasper 1995: Walter Kasper, s. v. Faldistorium, *Lexikon für Theologie und Kirche* 3, 1995, col. 1163.

Kaster 1974a: Gabriela Kaster, s. v. Josef de Hymnenschreiber (von Konstantinopel), *Lexikon der christlichen Ikonographie* 7, 1974, coll. 208–209.

Kaster 1974b: Gabriela Kaster, s. v. Joseph von Nazareth, Nährvater Jesu, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 7, 1974, coll. 210–221.

Kaster 1976a: Gabriela Kaster, s. v. Onuphrius (Eunuphrius, Honuphrius) de Große Asket, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 8, 1976, coll. 84−88.

Kaster 1976b: Karl Georg Kaster, Vierzig Martyrer von Sebaste, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 8, 1976, coll. 550−553.

Kaster 1976c: Gabriela Kaster, s. v. Modestus von Lukanien Mart., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 8, 1976, coll. 20–21.

Kaster 1986: Heinrich L. Kaster, *Die Weihrauchstraße. Handelswege im alten Orient*. Frankfurt am Main: Umschau-Verlag, 1986.

Katterbach 1931: Bruno Katterbach, *Referendarii utriusque Signaturae a Martino V ad Clementem IX et Praelati Signaturae Supplicationum a Martino V ad Leonem XIII.* Sussidi per la consultazione dell' Archivio Vaticano 2. Città del Vaticano: Bibliotheca Apostolica Vaticana, 1931 (Studi e Testi; 55).

Kauffmann 1971: Claus Michael Kauffmann, s. v. Lot, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 3, 1971, coll. 107–112.

Kaufmann 1862: Alexander Kaufmann, *Caesarius von Heisterbach. Ein Beitrag zur Culturgeschichte des zwölften und dreizehnten Jahrhunderts*. 2. Auflage. Köln: J. M. Heberle (Heinrich Lempertz), 1862.

Kaupel 1930: Heinrich Kaupel, *Die Dämonen im Alten Testament*. Augsburg: Dr. Benno Filser Verlag G.m.b.H., 1930.

Kaute 1968: Lore Kaute, s. v. Emblem, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 1, 1968, coll. 618–622.

Kavka 2003: František Kavka, *Bílá hora a české dějiny*. Praha: Garamond, 2003 (Edice Historica: prameny k moderní české historiografii; 2).

Kazhdan 1991a: Alexander P. Kazhdan, Alice-Mary Talbot, *The Oxford Dictionary of Byzantium*. 3 vols.: Vol. 1: *Aaro-Eski*; Vol. 2: *Esot-Nika*; Vol. 3: *Nike-Zygo*. New York; Oxford: Oxford University Press, 1991.

Kazhdan 1991b: Alexander Kazhdan, s. v. Niketas David Paphlagon, *The Oxford Dictionary of Byzantium* 3, 1991, p. 1480.

Kazhdan 1991c: Alexander Kazhdan, s. v. Scepter, *The Oxford Dictionary of Byzantium* 3, 1991, p. 1849.

Kazhdan 1991č: Alexander Kazhdan, s. v. Silentiarios, *The Oxford Dictionary of Byzantium* 3, 1991, p. 1896.

Kazhdan 2006: Alexander Kazhdan, *A History of Byzantine Literature (850 - 1000)*. Edited by Cristine Angelidi. Athens: The National Hellenic Research Foundation, Institute For Byzantine Research, 2006 (Research Series; 4).

Kazhdan–Conomos–Ševčenko 1991: Alexander Kazhdan, Dimitri Conomos, Nancy P. Ševčenko, s. v. Joseph the Hymnographer, *The Oxford Dictionary of Byzantium* 2, 1991, pp. 1074.

Kazhdan–Patterson Ševčenko 1991: Alexander Kazhdan, Nancy Patterson Ševčenko, s. v. Andrew The Fool, *The Oxford Dictionary of Byzantium* 1, 1991, p. 93.

Kearns 2016: Emily Kearns, s. v. Snakes, in: Orlin 2016, pp. 891–892.

Kedar-Kopfstein 1980: Benjamin Kedar-Kopfstein, s. v. *zāhābh [zāhāb̲]* gold, *Theological Dictionary of the Old Testament* 4, 1980, pp. 32–40.

Kedar-Kopfstein 1999: Benjamin Kedar-Kopfstein, s. v. *nešep* twilight, *Theological Dictionary of the Old Testament* 10, 1999, pp. 70–72.

Keel 1972: Othmar Keel, *Die Welt der altorientalischen Bildsymbolik und das Alte Testament. Am Beispiel der Psalmen.* Zürich; Einsiedeln; Köln; Neukirchen: Benziger Verlag; Neukirchener Verlag, 1972.

Keel 1974: Othmar Keel, *Wirkmächtige Siegeszeichen im Alten Testament: Ikonographische Studien zu Jos 8, 18-26; Ex 17, 8-13; 2 Kön 13, 14-19 und 1 Kön 22, 11*. Freiburg; Göttingen: Universitätsverlag Freiburg; Vandenhoeck & Ruprecht, 1974 (Orbis Biblicus et Orientalis; 5).

Keel 1986: Othmar Keel, *Das Hohelied*. Zürich: Theologischer Verlag, 1986 (Zürcher Bibelkommentare, AT; 18).

Keel 1997: Othmar Keel, *The Symbolism of the Biblical World. Ancient Near Eastern Iconography in the Book of Psalms.* Translated by Timothy J. Hallett. Winona Lake, Indiana: Eisenbrauns, 1997.

Keel 1998: Othmar Keel, *Goddesses and trees, new moon and Yahweh. Ancient Near Eastern Art and the Hebrew Bible*. Sheffield: Sheffiels Academic Press, 1998 (Journal for the Study of the Old Testament. Supplement Series; 261).

Keel–Knauf–Staubli 2004: Othmar Keel, Ernst Axel Knauf, Thomas Staubli, *Salomons Tempel*. Freiburg: Projekt Bibel+Orient Museum, Academic Press Fribourg (Schweiz), 2004.

Keel–Küchler–Uehlinger 1982–1984: Othmar Keel, Max Küchler, Christoph Uehlinger, *Orte und Landschaften der Bibel. Ein Handbuch und Studien-Reiseführer zum Heiligen Land.* Band 1: *Geographisch-geschichtliche Landeskunde*; Band 2: *Der Süden*. Einsiedeln; Zürich; Köln; Göttingen: Benziger; Vandenhoeck & Ruprecht, 1982 (I), 1984 (II).

Keel–Uehlinger 2010: Othmar Keel, Christoph Uehlinger, *Göttinnen, Götter und Gottessymbole. Neue Erkenntnisse zur Religionsgeschichte Kanaans und Israels aufgrund bislang unerschlossener ikonographischer Quellen*. Fribourg: Bibel+Orient Museum: Academic Press, 2010.

Keel–Uehlinger–Lippke 2015: Othmar Keel, Christoph Uehlinger, Florian Lippke, *Göttinnen, Götter und Gottessymbole. Neue Erkenntnisse zur Religionsgeschichte Kanaans und Israels aufgrund bislang unerschlossener ikonographischer Quellen*. Herausgegeben / bereitgestellt von Florian Lippke. Seitenidentisch mit 2010[6]. Jerusalem; Tübingen: SLM Press; Tobiaslib 2015 (V.IRAT, Veröffentlichungen der Ideagora für Religionsgeschichte, Altertumswissenschaften & Theologie).

Keimer 1954–1956: Louis Keimer, Altägyptische, griechisch-römische und byzantinisch--koptische Darstellungen des syrischen Bären. Ein Beitrag zur Zoologie der alten Ägypter, *Archiv für Orientforschung* 17, 1954–1956, pp. 336–346.

Keiser 1904: Heinrich Al. Keiser, *Dionys des Kartaüsers Leben und pädagogische Schriften,* in: Franz Xaver Kunz, Heinrich Al. Keiser, Karl Alois Kopp, eds., *Ägidius Romanus de Colonna, Johannes Gersons, Dionys des Kartäusers und Jakob Sadolets Pädagogische Schriften.* Freiburg im Breisgau: Herdersche Verlagshandlung, 1904 (Bibliothek der katholischen Pädagogik; 15).

Keiter 2021: Sheila Tuller Keiter, *Perils of Wisdom: The Scriptural Solomon in Jewish Tradition*. Piscataway: Gorgias Press, 2021 (Judaims in Context; 28).

Kekez 2021a: Hrvoje Kekez, An Abbey as a Stronghold: A Strategic Role of Cistercian Abbey of Blessed Virgin Mary in Topusko (Toplica) in Anti-Ottoman Defense Efforts During 16th Century, *Review of Croatian History* 17/1, 2021, pp. 229–271.

Kekez 2021b: Hrvoje Kekez, Cistercians and Nobility in Medieval Croatia: The Babonici Family and The Monasteries of Topusko (Toplica) and Kostanjevica (Landstrass) in The Thirteenth and Early Fourteenth Centuries, *Commentarii cistercienses*, 61/2-4, 2010, pp. 257–278.

Keller 1887: Otto Keller, *Thiere des classischen Alterthums in culturgeschichtlicher Beziehung*. Innsbruck: Verlag der Wagner'schen Universitäts-Buchhandlung, 1887.

Keller 1909, 1913: Otto Keller, *Die antike Tierwelt.* Erster Band: *Säugetiere.* Zweiter Band: *Vögel, Reptilien, Fische, Insekten, Spinnentiere, Tausendfüssler, Krebstiere, Würmer, Weichtiere, Stachelhäuter, Schlauchtiere*. Leipzig: Verlag von Wilhelm Engelmann, 1909 (I), 1913 (II).

Keller 1987: Hiltgart L. Keller, *Reclams Lexikon der Heiligen und der biblischen Gestalten. Legende und Darstellung in der bildenden Kunst*. 6., durchgesehene Auflage. Stuttgart: Philipp Reclam jun., 1987.

Keller–Küchler 2009: Bettina Keller, Andreas Küchler, *Barocke Sakristeien in Süddeutschland und ihre Ikonologie*. Petersberg: Imhof Verlag, 2009.

Kellermann 1977: Diether Kellermann, s. v. Öl und Ölbereitung, in: Galling 1977, pp. 238–240.

Kellermann 1995: Diether Kellermann, s. v. *ḵ<u>b</u>ōnâ* frankincense, *Theological Dictionary of the Old Testament* 7, 1995, pp. 441–447.

Kellermann 1999a: Diether Kellermann (†), s. v. *ʾagālâ* wagon, *Theological Dictionary of the Old Testament* 10, 1999, pp. 451–455.

Kellermann 1999b: Dietrich Kellermann (†), s. v. *nēr; nîr* light, lamp, *Theological Dictionary of the Old Testament* 10, 1999, pp. 14–24.

Kellermann 2001: Diether Kellermann (†), s. v. *ʾāṭar; ʾaṭārâ* crown, *Theological Dictionary of the Old Testament* 11, 2001, pp. 18–28.

Kemp 1971a: Wolfgang Kemp, s. v. Name Gottes, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 3, 1971, coll. 310–311.

Kemp 1971b: Wolfgang Kemp, s. v. Name Mariens, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 3, 1971, coll. 313–314.

Kemp 1972: Wolfgang Kemp, s. v. Schlange, Schlangen, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 4, 1972, coll. 75–81.

Kemp 1981: Cornelia Kemp, *Angewandte Emblematik in süddeutschen Barockkirchen.* Berlin: Deutscher Kunstverlag, 1981 (Kunstwissenschaftliche Studien; 53).

Kemp 1989: Cornelia Kemp, s. v. Emblem, *Marienlexikon* 2, 1989, pp. 331–334.

Kemp–Lauer 1972: Wolfgang Kemp, Rolf Lauer, s. v. Sturm auf dem Meer, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 4, 1972, coll. 219–222.

Kenda 1940, gl. Kenda 1940a.

Kenda 1940a: Ivan Kenda, *Podoba Matere božje na Sv. gori pri Gorici. Ob 400-letnici božje poti.* Ivan Kenda, kurat v pokoju. [Gorica]: samozaložba I. Kenda (Trieste: Tipografia Consorziale), 1940.

Kenda 1940b: Giovanni Kenda, *La Sacra Effigie della Vergine del Monte Santo presso Gorizia. Nel IV centenario del santuario*. Giovanni Kenda, sacerdote curato a riposto. Traduzione di Aurelio Pucchio. [Gorizia]: a cura dell' autore (Trieste: Tipografia Consorziale), 1940.

Kenda 1956: Ivan Kenda, *Podoba Matere božje na Sv. gori pri Gorici. Ob 400-letnici božje poti*. Ivan Kenda, kurat v pokoju. II. izdaja. [Gorica]: Goriška Mohorjeva družba v Gorici, 1940.

Kerber 1972: Bernhard Kerber, s. v. Salomo, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 4, 1972, coll. 15–24.

Kerényi 2013: Karl Kerényi, *Mythologie der Griechen. Götter, Menschen und Heroen*. Teil I: *Die Götter- und Menschheitgeschichten*; Teil II: *Die Heroengeschichten*. Stuttgart: Klett-Cotta, 2013.

Kern 1897: Otto Kern, s. v. Baumkultus, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* III, 1, 1897, coll. 155–167.

Kerrn-Lillesø 1986: Ebba Kerrn-Lillesø, s. v. Stirnband und Diademe, Headbands or fillets, *Lexikon der Ägyptologie* 6, 1986, coll. 45–49.

Kersken 2012: Sabine Kersken, s. v. Kleidung / Textilherstellung (AT), in: WiBiLex (erstellt: Februar 2012)
https://www.bibelwissenschaft.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/kleidung-textilherstellung-at
https://bibelwissenschaft.de/stichwort/23664/ (25. 12. 2023)

Kessler 2006: Rainer Kessler, *Sozialgeschichte des alten Israel. Eine Einführung*. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 2006.

Kettenbach 1994: Günter Kettenbach, *Einführung in die Schiffahrtsmetaphorik der Bibel.* Frankfurt am Main; Berlin; Bern; New York; Paris; Wien: Peter Lang, 1994 (Europäische Hochschulschriften / European University Studies / Publications Universitaires; Serie: 23 Theology; 512).

Keupp 2014: Jan Keupp, *Die Wahl des Gewandes. Mode, Macht und Möglichkeitssinn in Gesellschaft und Politik des Mittelalters*. Ostfildern: Jan Thorbecke Verlag, 2014 (Mittelalter-Forschungen; 33).

Keyssler 1751: Johann Georg Keyssler, *Neueste Reisen durch Deutschland, Boehmen, Ungarn, die Schweiz, Italien und Lothringen, worinnen der Zustand und das Merkwürdigste dieser Länder beschrieben … wird*. Hannover: Nikolai Förster und Sohns Erben, 1751.

Keyssler 1760: Johann Georg Keyssler, *Travels Through Germany, Bohemia, Hungary, Switzerland, Italy and Lorrain. Giving a True and Just Description of the Present State of those Countries …* Vol. IV. London: Keith …, 1760.

Kiesel 1974: Georges Kiesel, s. v. Ludwig IX. der Heilige (Saint Louis roi; hist. Var.: Loïs, Loys), König von Frankreich, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 7, 1974, coll. 426–442.

Kiesow 1998: Anna Christine Kiesow, *Löwinnen von Juda. Frauen als Subjekte politischer Macht in der jüdäischen Königszeit*. Dissertation. Berlin: [Anna Christine Kiesow], 1997.

Kikawada 1992: Isaac M. Kikawada, s. v. Noah and the Ark, *The Anchor Bible Dictionary* 4, 1992, pp. 1123–1131.

Kilian 1970: Rudolf Kilian, Zur Uberlieferungsgeschichte Lots, *Biblische Zeitschrift (Neue Folge)* 14, 1, 1970, pp. 23–37.

Killermann 2009: Stefan Killermann, *Die Rota Romana: Wesen und Wirken des päpstlichen Gerichtshofes im Wandel der Zeit*. Frankfurt am Main etc.; Peter Lang, 2009 (Adnotationes in ius canonicum; 46).

Kimpel 1973: Sabine Kimpel, s. v. Barlaam und Josaphat (Joasaph), *Lexikon der christlichen Ikonographie* 5, 1973, coll. 313–316.

Kimpel 1974a: Sabine Kimpel, s. v. Isidor von Madrid Bauer, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 7, 1974, coll. 11–13.

Kimpel 1974b: Sabine Kimpel, s. v. Margareta (Marina) von Antiochien Jgfr., Mart., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 7, 1974, coll. 494–500.

Kimpel 1974c: Sabine Kimpel, s. v. Martin von Tours Bisch., Bek., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 7, 1974, coll. 572–579.

Kimpel 1974č: Sabine Kimpel, s. v. Martina von Rom, Jgfr., Mart., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 7, 1974, coll. 580–581.

Kimpel 1974d: Sabine Kimpel, s. v. Matrona (Madrona) von Barcelona Jgfr., Mart., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 7, 1974, col. 587.

Kinard 2007: Jeff Kinard, *Weapons and Warfare. An Illustrated History of Their Impact*. Santa Barbara: ABC–CLIO, 2007.

Kindschi Garský–Hirsch-Luipold 2019: Zbynek Kindschi Garský, Rainer Hirsch-Luipold (Hrsg.), *Christus in natura. Quellen, Hermeneutik und Rezeption des griechischen Physiologus*. Berlin; Boston: Walter de Gruyter, 2019 (Studies of the Bible and Its Reception; 11).

King–Stager 2001: Philip J. King, Lawrence E. Stager, *Life in Biblical Israel*. Louisville; London: Westminster John Knox, 2001 (Library of Ancient Israel).

Kirchschläger–Scheffczyk–Daxelmüller–Harmening 1995: Walter Kirchschläger, Leo Scheffczyk, Christoph Daxelmüller, Dieter Harmening, s. v. Dämon, *Lexikon für Theologie und Kirche* 3, 1995, coll. 1–6.

Kirkegaard 2016: Brad Kirkegaard, s. v. Temple, in: Orlin 2016, pp. 933–940.

Kirsch 1914: Johann Peter Kirsch, s. v. Colombe, *Dictionnaire d'archéologie chrétienne et de liturgie* 3/2, 1914, pp. 2198–2231.

Kirwin 2007: George Francis Kirwin, Queenship of Mary – Queen-Mother, *Marian Library Studies* 28, 2007, pp. 37–320.

Kitchell 2014: Kenneth F. Kitchell, Jr., *Animals in the Ancient World from A to Z*. London; New York: Routledge, 2014.

Kittel 1925: Rudolf Kittel, *Geschichte des Volkes Israel*. Zweiter Band: *Das Volk in Kanaan. Geschichte der Zeit bis zum babylonischen Exil*. Sechste, vielfach umgearbeitete Auflage. Gotha: Leopold Klotz Verlag, 1925 (Handbücher der alten Geschichte. I. Serie, Dritte Abteilung; 1, 2).

Klaiber 2017, 2018: Walter Klaiber, *Das Johannesevangelium*. Teilband 1: *Joh 1,1–10,42*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2017; Teilband 2: *Joh 11,1–21,25*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2018 (Die Botschaft des Neuen Testaments).

Klaiber 2023: Walter Klaiber, *Die Offenbarung des Johannes*. 2. durchgesehene Auflage. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2023 (Die Botschaft des Neuen Testaments).

Klauser 1927: Theodor Klauser, *Die Cathedra im Totenkult der heidnischen und christlichen Antike.* Münster in Westf.: Verlag der Aschendorffschen Verlagsbuchhandlung, 1927 (Liturgiegeschichtliche Quellen und Forschungen; 21).

Klauser 1950: Theodor Klauser, Johann Peter Kirsch†, s. v. Altar III (christlich), *Reallexikon für Antike und Christentum* 1, 1950, coll. 334–354.

Klauser 1954: Theodor Klauser, s. v. Blume (Blüte) A. Nichtchristlich, B. Christlich, *Reallexikon für Antike und Christentum* 2, 1954, coll. 446–459.

Klauser 1972: Theodor Klauser, Rom und der Kult der Gottesmutter Maria, *Jahrbuch für Antike und Christentum* 15, 1972, pp. 120–135.

Klauser 1981: Theodor Klauser, s. v. Gottesgebärerin, *Reallexikon für Antike und Christentum* 11, 1981, coll. 1071–1103.

Klauser–Alföldi–Schneider 1957: Theodor Klauser, Andreas Alföldi, Alfons Maria Schneider†, s. v. Ciborium, *Reallexikon für Antike und Christentum* 3, 1957, coll. 68–86.

Klauser–Gossen 1954: Theodor Klauser, Hans Gossen†, s. v. Buch IV (himmlisch), A. Nichtchristlich, B. Christlich, *Reallexikon für Antike und Christentum* 2, 1954, coll. 725–731.

Klebel 1935: Ernst Klebel, Die Grafen von Görz als Landesherren in Oberkärnten, *Carinthia* 125, 1935, pp. 59–82, 218–246.

Klein 2000: Lillian R. Klein, Bathsheba Revealed, in: Athalya Brenner, ed., *Samuel and Kings. A Feminist Companion to the Bible (Second Series)*. Sheffield: Sheffield Academic Press, 2000, pp. 47–64.

Klein–von Gemünden–Schmidtke 1996: Wassilios Klein, Petra von Gemünden Dietrich Schmidtke, s. v. Pflanzensymbolik I. Religionsgeschichtlich, II. Altes Testament, III. Antikes Judentum, IV. Neues Testament, V. In der Geschichte des Christentums, *Theologische Realenzyklopädie* 26, 1996, pp. 410–429.

Kleinschmidt 1930: Beda Kleinschmidt, *Die heilige Anna: ihre Verehrung in Geschichte, Kunst und Volkstum.* Düsseldorf: L. Schwann, 1930 (Forschungen zur Volkskunde; 1–3).

Klewitz 1968: Martin Klewitz, s. v. Diadem, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 1968, 1, coll. 504–505.

Klinar 2000: Stanko Klinar et al., *Valentin Stanič: prvi alpinist v Vzhodnih Alpah: ob dvestoletnici njegovih vzponov na Veliki Klek in Watzmann leta 1800.* Prispevke izbral in s sodelavci uredil Stanko Klinar. Ljubljana: Planinska zveza Slovenije, 2000.

Klinec 1955: Rudolf Klinec, *Marija v zgodovini Goriške*. V Gorici: Goriška Mohorjeva družba, 1955.

Klinec 1965: Rudolf Klinec, *Na božjo pot*. Spisal Dr. Rudolf Klinec. Trst: Knjižice (Tiskarna Graphis), 1965 (Knjižice; 50).

Klinec 1967: Rudolf Klinec, Kronanje svetogorske Matere božje. (Svetogorska božja pot), *Katoliški glas* 19, 1967, št. 17 (27. aprila), p. 2; Nadaljevanje. Sveti kraj, svetišče in milostna podoba. Sveti kraj na Skalnici 19, 1967, št. 18 (4. maja), p. 2; Nadaljevanje. Marijino svetišče na Sv. gori 19, 1967, št. 19 (11. maja), p. 2; Nadaljevanje. Marijina milostna podoba 19, 1967, št. 20 (18. maja), p. 2; Nadaljevanje. Vatikanski kapitelj in kronanje

Marijinih podob 19, 1967, št. 21 (1. junija), p. 2; Nadaljevanje. Svetogorski gvardijan prosi za kronanje 19, 1967, št. 22 (1. junija), p. 3; Nadaljevanje 19, 1967, št. 23 (8. junija), p. 23; Nadaljevanje. Oglejski patriarh zaukaže kanonični postopek 19, 1967, št. 24 (15. junija), p. 2; Nadaljevanje. Kanonična preiskava na Sv. gori 19, 1967, št. 25 (22. junija), p. 2; Nadaljevanje 19, 1967, št. 26 (29. junija), p. 2; Zapisnik z izpovedmi zaprisežených prič 19, 1967, št. 27 (6. julija), p. 2; Nadaljevanje 19, 1967, št. 28 (13. julija), p. 2; Nadaljevanje 19, 1967, št. 29 (20. julija), p. 2; Nadaljevanje 19, 1967, št. 30 (27. julija), p. 2; Nadaljevanje 19, 1967, št. 31 (3. avgusta), p. 2; Lesorez svetogorske Matere božje iz leta 1717. Arhidiakonovo poročilo patriarhu 19, 1967, št. 32 (10. avgusta), p. 3; Nadaljevanje. Vatikanski kapitelj odredi kronanje 19, 1967, št. 33 (24. avgusta), p. 2; Nadaljevanje 19, 1967, št. 34 (30. avgusta), p. 2; Nadaljevanje 19, 1967, št. 37 (21. septembra), p. 2; Nadaljevanje 19, 1967, št. 39 (5. oktobra), p. 2; Nadaljevanje 19, 1967, št. 40 (12. oktobra), p. 2; Velike priprave za Marijino kronanje 19, 1967, št. 41 (19. oktobra), p. 2; Nadaljevanje 19, 1967, št. 42 (26. oktobra), p. 2; Deželni stanovi in Marijino kronanje 19, 1967, št. 43 (2. novembra), p. 2.

Klinec 1971: Rudolf Klinec, *Na božjo pot*. Spisal Rudolf Klinec s sodelavci. Ljubljana-Rakovnik: Knjižice, 1971 (Knjižice; 33).

Klinec 1977: Rudolf Klinec, s. v. Ferligoj, Urška, *Primorski slovenski biografski leksikon* 4, 1977, pp. 360–362.

Klinec 1997: Rudolf Klinec, *Kronanje svetogorske Matere božje: 1717-1997*. [Krona stvarstva Pavel Krajnik, beseda o avtorju Branko Lušina]. Nova Gorica: Branko; Sveta gora pri Gorici: Frančiškanski samostan, 1997.

Klinec 2010: Rudolf Klinec, *Dnevniški zapisi: 1943–1945*. Uredila, spremno besedo in opombe napisala, kronologijo in bibliografijo sestavila Peter Černic in Renato Podbersič ml. Gorica: Goriška Mohorjeva družba, 2010 (Naše korenine; 21).

Klinec 2013 (1976): Rudolf Klinec, s. v. Červ, Anton (1846–1891), *Slovenska biografija*, SAZU, ZRC SAZU, 2013.
http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi166295/#primorski-slovenski-biografski-leksikon (21. 10. 2024)

Klinec 2013: Rudolf Klinec, s. v. Ferligoj, Urška, *Slovenska biografija*, SAZU, ZRC SAZU, 2013.
http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi1008710/#primorski-slovenski-biografski-leksikon (26. 4. 2021)

Klinec–Humar 2013 (1985): Rudolf Klinec, Kazimir Humar, s. v. Pavlica, Andrej (1866–1951), *Slovenska biografija*, SAZU, ZRC SAZU, 2013.
http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi407074/#primorski-slovenski-biografski-leksikon (22. 10. 2024)

Knapp 1935: Justina Knapp, *Christian Symbols and How To Use Them*. Milwaukee: Bruce Publishing Co., 1935.

Knappich 1988: Wilhelm Knappich, *Geschichte der Astrologie*. 2., ergänzte Auflage. Frankfurt am Main: Vittorio Klostermann, 1988.

Knapp–Tüskés 2000: Éva Knapp, Gábor Tüskés, German-Hungarian Relations in Literary Emblematics, in: Anthony J. Harper, Ingrid Höpel, eds., *The German-Language Emblem in its European Context: Exchange and Transmission*. Glasgow: Glasgow Emblem Studies, 2000, pp. 41–60.

Knapp–Tüskés 2003: Éva Knapp, Gábor Tüskés, *Emblematics in Hungary: A Study of the History of Symbolic Representation in Renaissance and Baroque Literature*. Translated by András Török. Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 2003 (Frühe Neuzeit. Studien und Dokumente zur deutschen Literatur und Kultur im europäischen Kontext; 86).

Knapp–Tüskés 2008: Éva Knapp, Gábor Tüskés, The Emblem in Hungary, in: Peter M. Daly, ed., *Companion to Emblem Studies*. New York: AMS Press, Inc., 2008 (AMS Studies in the Emblem; 20), pp. 223–250.

Knauf 1988: Ernst Axel Knauf, *Midian. Untersuchungen zur Geschichte Palästinas und Nordarabiens am Ende des 2. Jahrtausends v. Chr.* Wiesbaden: Otto Harrassowitz, 1988 (Abhandlungen des deutschen Palästinavereins).

Knauf 2007: Ernst Axel Knauf, s. v. Sodom und Gomorra, in: WiBiLex (erstellt: Januar 2007)
https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/sodom-und-gomorra-2
https://bibelwissenschaft.de/stichwort/29019/ (2. 8. 2023)

Knauf–Niemann 2021: Ernst Axel Knauf, Hermann Michael Niemann, *Geschichte Israels und Judas im Altertum*. Berlin; Boston: Walter de Gruyter, 2021.

Kneschke 1870 (1996): Ernst Heinrich Kneschke, *Neues allgemeines deutsches Adels-Lexikon. IX: Steinhaus – Zwierlein.* Hildseheim, Zürich, New York: Georg Olms Verlag, 1996.

Kneschke 1870 (2020): Ernst Heinrich Kneschke, *Neues allgemeines Deutsches Adels Lexicon im Vereine mit mehreren Historikern herausgegeben*. Leipzig: Voigt, 1859–1870, ponatis: Frankfurt: Salzwasser Verlag GmbH, 2020.

Knific 2003: dr. Fr. Knific, prir., Kronanje čudodelne podobe Matere božje na Sveti Gori, *Svetogorska Kraljica: glasilo prijateljev Svete Gore* 9, 2, 2003, pp. 4–5.

Knight 1995: Virginia H. Knight, *The Renewal of Epic: Responses to Homer in the Argonautica of Apollonius*. Leiden; New York; Köln: E. J. Brill, 1995 (Mnemosyne. Bibliotheca Classica Batava. Supplementa; 152).

Knoll 1885: Simon Knoll, *Das Ave Maria dem christlichen Volk erklärt.* München: Verlag des katholischen Büchervereins, 1885.

Knoppers 1993: Gary N. Knoppers, *Two Nations Under God: The Deuteronomistic History of Solomon and the Dual Monarchies.* Volume 1: *The Reign of Solomon and the Rise of Jeroboam.* Atlanta, Georgia: Scholars Press, 1993 (Harvard Semitic Monographs; 52).

Knoppers 1994: Gary N. Knoppers, *Two Nations Under God: The Deuteronomistic History of Solomon and the Dual Monarchies.* Volume 2: *The Reign of Jeroboam, the Fall of Israel, and the Reign of Josiah*. Atlanta, Georgia: Scholars Press, 1994 (Harvard Semitic Monographs; 53).

Knut 1966: Walf Knut, *Die Entwicklung des päpstlichen Gesandtschaftswesens in dem Zeitabschnitt zwischen Dekretalenrecht und Wiener Kongress (1159–1815)*. München: Hueber, 1966.

Koblar 1891–1893: Anton Koblar, Drobtinice iz furlanskih arhivov, *Izvestja muzejskega društva za Kranjsko* 1/1, 1891, pp. 1–38; 2/1, 1892, pp. 30–92; 3/1, 1893, pp. 16–27; 3/2, 1893, pp. 60–66; 3/3, 1893, pp. 101–109; 3/5, 1893, pp. 184–201; 3/6, 1893, pp. 244–252; 4/1, 1894, pp. 13–30; 4/2, 1894, pp. 73–78.

Koblar–Gspan 2013 (1967): France Koblar, Alfonz Gspan, s. v. Stanič, Valentin (1774–1847), *Slovenska biografija*, SAZU, ZRC SAZU, 2013. http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi602064/#slovenski-biografski-leksikon (23. 9. 2024).

Koch 1933: Carl Koch, *Gestirnverehrung im alten Italien*. Frankfurt am Main: V. Klostermann, 1933 (Frankfurter Studien zur Religion und Kultur der Antike; 3).

Koch 1934: Ludwig Koch, S. J., *Jesuiten-Lexikon*. Paderborn: Verlag Bonifacius-Druckerei GmbH, 1934.

Koch 1949: Carl Koch, s. v. Palinurus, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* XVIII 3, 1949, coll. 149–151.

Koch 2005: Bettina Koch, s. v. Räte, in: Werner Paravicini, Hrsg., Jan Hirschbiegel, Jörg Wettlaufer, Bearb., *Höfe und Residenzen im spätmittelalterlichen Reich. Bilder und Begriffe.* Teilband 1: *Begriffe*. Ostfildern: Jan Thorbecke Verlag, 2005, pp. 299–301.

Köchling 1914: Josef Köchling, *De coronarum apud antiquos vi atque usu*. Gießen: Verlag von Alfred Töpelmann (vormals J. Ricker), 1914.

Koch-Mertens 2000: Wiebke Koch-Mertens, *Der Mensch und seine Kleider. Teil 1: Die Kulturgeschichte der Mode bis 1900*. Düsseldorf; Zürich: Artemis & Winkler, 2000.

Kociančič 1853: Štefan Kociančič, *Kratka povestnica Goriške nadškofije*. Spisal Franc Blažič, bogoslovec v Goriškem Seminišču. Celovec: Družtvo sv. Mohora: na prodaj ima J. Leon, knjigar, 1853.

Kociančič 1853a: Štefan Kociančič, Odgovori na vprašanja družtva na jugoslav. povestnico, *Slovenska bčela* 4, 18, 1853 (četrtek, 5. maja), pp. 142–143.

Kociančič 1854a: Štefan Kociančič, Zgodovinske drobtince po Goriškem nabrane v letu 1853, *Arkiv za povjestnicu jugoslavensku* 3, 1854, pp. 173–222.

Kociančič 1854b: Štefan Kociančič (Stepan Kociančić), Odgovori na vprašanja družtva na jugoslavensko povestnico, *Arkiv za povjestnicu jugoslavensku* 3, 1854, pp. 259–309.

Kociančič 1875–1876: Štefan Kociančič, Brevis prospectus historiae Archidioeceseos Goritiensis, *Folium periodicum Archidioeceseos Goritiensis* 1875, pp. 24–29, 44–46, 66–72, 81–84, 97–98, 98–102, 113–117, 129–133, 145–148, 162–166, 177–182; 1876, 1–4.

Kocijančič 1864: Štefan Kocijančič, Zgodovina goriške grofije, *Goriški letnik za čitatelje vsacega stanu* 1, 1864, pp. 161–193.

Kociančič 1984: *Stefano Kociančič (1818–1883), un ecclesiastico al servizio della cultura fra Sloveni e Friulani.* Atti del Convegno internazionale su Stefano Kociančič … Gorizia, 20 gennaio 1984. Gorizia: Instituto di Storia Sociale e Religiosa, 1984 (Fonti e studi di storia sociale e religiosa; 1).

Köckert–Blum 2001: Matthias Köckert, Erhard Blum, *Gottes Volk am Sinai. Untersuchungen zu Ex 32-34 und Dtn 9-10*. Gütersloh: Kaiser, Gütersloher Verl.-Haus, 2001 (Veröffentlichungen der Wissenschaftlichen Gesellschaft für Theologie; 18).

Kocks 1999: Dirk Kocks, s. v. Bathseba, *Lexikon des Mittelalters* 1, 1999, col. 1550.

Koenen 2005: Klaus Koenen, s. v. Wasserverbrauch, in: WiBiLex, (erstellt: August 2005) https://www.bibelwissenschaft.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/wasserverbrauch https://bibelwissenschaft.de/stichwort/14602/ (25. 1. 2023)

Koenen 2007: Klaus Koenen, s. v. Wasserversorgung, in: WiBiLex, (erstellt: Mai 2007; letzte Änderung: November 2010) https://www.bibelwissenschaft.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/wasserversorgung https://bibelwissenschaft.de/stichwort/14617/ (25. 1. 2023)

Koenen 2009 (2021): Klaus Koenen, s. v. Nehuschtan, Nechuschtan; Nehushtan, in: WiBiLex, (erstellt: März 2009; letzte Änderung: Mai 2021) https://www.bibelwissenschaft.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/nehuschtan https://bibelwissenschaft.de/stichwort/16908/ (25. 2. 2023)

Koep 1952: Leo Koep, *Das himmlische Buch in Antike und Christentum. Eine religionsgeschichtliche Untersuchung zur altchristlichen Bildersprache.* Bonn: Peter Hanstein Verlag G.m.b.H., 1952 (Theophaneia. Beiträge zur Religions- und Kirchengeschichte des Altertums; 8).

Koep 1954: Leo Koep, s. v. Buch I (technisch), A. Nichtchristlich, B. Christlich, *Reallexikon für Antike und Christentum* 2, 1954, coll. 664–688.

Koep–Hermann 1954: Leo Koep, Alfred Hermann, s. v. Buch III (metaphorisch und symbolisch), A. Nichtchristlich, B. Christlich, *Reallexikon für Antike und Christentum* 2, 1954, coll. 717–724.

Koepplin 1968: Dieter Koepplin, s. v. Interzession, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 1, 1968, coll. 346–352.

Koester 2014: Craig R. Koester, *Revelation. A New Translation with Introduction and Commentary*. New Haven; London: The Anchor Yale Bible; Yale University Press, 2014.

Koester 2020: Craig Koester, *The Oxford Handbook of the Book of Revelation*. Oxford; New York: Oxford University Press, 2020.

Kogoj 1980: Marija Jasna Kogoj, *Zgodovina uršulinskega reda v Sloveniji*. Magistrsko delo. Ljubljana: [M. Kogoj], 1980.

Kogoj 1982: Marija Jasna Kogoj, *Uršulinke na Slovenskem: ob 200-letnici prihoda uršulink v Škofjo Loko.* Izola [i. e.], Ljubljana: Uršulinski provincialat, 1982.

Kogoj 2002: Marija Jasna Kogoj, ed., *Tristo let ljubljanskih uršulink. Zgodovina samostana, njegovih šol in kulturnih dejavnosti*. Ljubljana: Družina, 2002.

Kogoj 2017: Marija Jasna Kogoj, Ljubljanski uršulinski samostan v 18. stoletju, *Arhivi* 40/2, 2017, pp. 339–357.

Köhler 1875–1893: August Köhler, *Lehrbuch der Biblischen Geschichte Alten Testamentes*. Erste Hälfte: *Einleitung, I. Periode–IV. Periode*. Erlangen: Verlag von Andreas Deichert, 1875; II. Hälfte, 1. Theil.: *V. Periode–VI. Periode*. Erlangen: Verlag von Andreas Deichert, 1884; II. Hälfte, 1. Theil.: *VII. Periode–IX. Periode*. Erlangen: Verlag von Andreas Deichert, 1893.

Kohler 2001: Alfred Kohler, *Karl V. 1500–1558. Eine Biographie.* München; C. H. Beck, 2001.

Köhn 1937: Heinz Köhn, s. v. Basilisk, *Reallexikon zur deutschen Kunstgeschichte* 1, 1937, coll. 1488–1492.

Kolar 2018: Bogdan Kolar, *Dr. Franc Knific – malo znan teološki pisec*, in: Ekar–Volčjak–Žumer 2018, pp. 316–333.

Kolb 1991: Karl Kolb, s. v. Gnadenbild, *Marienlexikon* 2, 1989, pp. 658–662.

Kolb 1996–1997: Karl Kolb, Typologie der Gnadenbilder, in: Beinert–Petri 1996−1997, 2, pp. 449–482.

Kolher 1901: Kaufmann Kolher, s. v. Angelology, *The Jewish Encyclopedia* 1, 1901, pp. 583−597.

Koller 1812: Joseph Koller, *Josephi Koller, cathedralis Ecclesiae Quinque ecclesiensis praepositi majoris et canonici Historia episcopatus quinqueecclesiensis tomus VII. complectitur res gestas ab anno MDCXXVIII. ad MDCCLXXXI. et appendices duas.* Pesthini: typis et sumptibus Matthiae Trattner, 1812.

Köllmann 1972: Erich Köllmann, s. v. Tempelausstattung, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 4, 1972, coll. 260–261.

Kolping–Delius 1961: Adolf Kolping, Walter Delius, *Texte zur Mariologie und Marienverehrung der mittelalterlichen Kirche.* Berlin: Walter de Gruyter, 1961.

Komac 2006: Andrej Komac, *Od mejne grofije do dežele: Ulrik III. Spanheim in Kranjska v 13. stoletju*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU: Zgodovinski inštitut Milka Kosa ZRC SAZU, 2006 (Thesaurus memoriae. Dissertationes; 5).

Königsfeld 1847: Gustav Adolph Königsfeld, *Lateinische Hymnen und Gesänge aus dem Mittelalter, deutsch, unter Beibehaltung der Versmaße. Mit beigedrucktem lateinischem Urtexte.* Nebst Einleitung und Anmerkungen; unter Beifügung brieflicher Bemerkungen und Uebersetzungen von A. W. von Schlegel. Bonn: Eduard Weber, 1847.

Kopp-Schmidt 2004: Gabriele Kopp-Schmidt, *Ikonographie und Ikonologie. Eine Einführung*. Köln: Deubner, 2004.

Korn 1999: Hans-Enno Korn, s. v. Adler, II. Als Herrschaftszeichen, *Lexikon des Mittelalters*, 1, 1999, coll. 153–154.

Kornemann 1940a: Ernst Kornemann, Zur Geschichte des Doppeladlers, *Byzantinische Zeitschrift* 40, 1940, pp. 446–448.

Kornemann 1940b: Ernst Kornemann, Adler und Doppeladler im Wappen des Deutschen Reiches. Zur Vorgeschichte des Doppeladlers, in: Heinrich Dannenbauer, Fritz Ernst, Hrsg.: *Das Reich – Idee und Gestalt. Festschrift für Johannes Haller zu seinem 75. Geburtstag*. Stuttgart: Cotta, 1940, pp. 45–68.

Kornemann 1943: Ernst Kornemann, Adler und Doppeladler im Wappen des Deutschen Reiches. Zur Vorgeschichte des Doppeladlers, in: Ernst Kornemann, *Gestalten und Reiche. Essays zur Alten Geschichte*. Leipzig: Dieterich'sche Verlagsbuchhandlung, 1943, pp. 402–415.

Koršič 2013 (1981): Verena Koršič, s. v. Ischia, Gian Giacomo d' (1626–1688), *Slovenska biografija*, SAZU, ZRC SAZU, 2013.
http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi1012330/#primorski-slovenski-biografski-leksikon (22. 10. 2024)

Koršič Zorn 1981: Verena Koršič Zorn, *Travnik in cerkev sv. Ignacija v Gorici*. Maribor: Obzorja, 1981 (Kulturni in naravni spomeniki Slovenije: zbirka vodnikov; 111).

Koršič Zorn 2009: Verena Koršič Zorn, Travnik, in: Lojzka Bratuž, ed., *Goriška knjiga: pesmi, zgodbe in pričevanja*. Izbrala in uredila Lojzka Bratuž; slikovno gradivo odbral Ivan Žerjal. V Ljubljani: Slovenska matica; Gorica: Goriška Mohorjeva družba, 2009, 305–308.

Körtner 2002: Ulrich H. J. Körtner, s. v. Tier 1. Dogmatisch, 2. Ethisch, 3. Praktisch-theologisch, *Theologische Realenzyklopädie* 33, 2002, pp. 527–534.

Kos 1892: France Kos, Zgodovinski pobirki iz loškega okraja, *Izvestja muzejskega društva za Kranjsko* 2/1, 1892, pp. 1–29.

Kos 1920: France Kos, Zgodovinske drobtinice z Goriške, *Čas* 14, 1–3, 1920, pp. 107–114.

Kos 1923: Franc Kos, Iz zgodovine devinskih gospodov. *Razprave Znanstvenega društva za humanistične vede* 1, 1923, pp. 91–134.

Kos 1924: Milko Kos, Solkan v srednjem veku, in: Janko Kralj, ed., *Jadranski almanah 2, 1924*. Uredil Janko Kralj. V Trstu: Naša založba, 1924, pp. 135–142.

Kos 1948–1954: Milko Kos, *Srednjeveški urbarji za Slovenijo. Zv. 2[–3]: Urbarji Slovenskega Primorja*. V Ljubljani: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 1948–1954 (Viri za zgodovino Slovencev = Fontes rerum Slovenicarum; 2 in 3).

Koschwitz 1976: Gisela Koschwitz, s. v. Odilia (Ottilia) von Hohenburg Äbtissin, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 8, 1976, coll. 76–79.

Kosi 1997: Miha Kosi, Potujoči srednji vek, *Kronika: časopis za slovensko krajevno zgodovino* 45/1–2, 1997, pp. 8–26.

Kosiński 2007: Rafał Kosiński, The Life of Nestorius as seen in Greek and Oriental sources, *Electrum* 13, 2007, pp. 155–170.

Kosmač 2013 (1977): Angel Kosmač, s. v. Flander, Peter (1917–1977), *Slovenska biografija*, SAZU, ZRC SAZU, 2013.
http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi1008880/#primorski-slovenski-biografski-leksikon (30. 10. 2024)

Köster 1923, 1969: August Köster, *Das antike Seewesen*. Erste Auflage. Berlin; Schoetz & Parrhysius Verlagsbuchhandlung, 1923. Photomechanischer Nachdruck: Berlin: Walter de Gruyter & Co., 1969.

Köster 1993: Heinrich M. Köster, s. v. Regina, *Marienlexikon* 5, 1993, pp. 435.

Kotar 2016: Jernej Kotar, *Deželnoknežja oblast in uprava na Kranjskem v času Friderika III. Habsburškega.* Doktorska disertacija. Ljubljana: [Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Jernej Kotar], 2016.

Kotar 2021: Jernej Kotar, Deželni glavarji na Kranjskem v srednjem veku, *Zgodovinski časopis*, 75/1–2 (163), 2021, pp. 94–150.

Kötzsche 1984: Lieselotte Kötzsche, s. v. Hand II (ikonographisch), A. Die göttliche Hand, I. Heidnisch, II. Jüdisch, III. Christlich; B. Die menschliche Hand, I. Hand als Sinnbild einer geistigen Absicht, II. Hand als Sinnbild tätigen Handelns, *Reallexikon für Antike und Christentum* 13, 1986, coll. 402–482.

Kovacs 1989: Maureen Gallery Kovacs, *The Epic of Gilgamesh*. Translated, with an Introduction, by –. Stanford: Stanford University Press, 1989.

Kovačič 1991: Lojze Kovačič, *Jezuiti in Slovenci*. Ljubljana: Predstojništvo Slovenske province Družbe Jezusove, 1991.

Kovačič 2006: Lojze Kovačič, Goriški jezuiti v zrcalu svojih rektorjev od leta 1615 do 1773, in: Šerbelj 2006, pp. 81–89.

Kovačič–Baraga–Žužek 1990: Kovačič Lojze, France Baraga, Miha Žužek, eds., *Ignacijeva karizma na Slovenskem*. Razstava pri Sv. Jakobu, Ljubljana 1990: ob petstoletnici Ignacijevega rojstva (1491–1991) in štiristopetdesetletnici ustanovitve Družbe Jezusove (1540). Ljubljana: Slovenska provinca D. J. [etc.], 1990.

Köves 1963: Thomas Köves, Zum Empfang der Magna Mater in Rom, *Historia* 12, 1963, pp. 321−347.

Kragelj 2013 (1993): Jožko Kragelj, s. v. Krajnik, Pavel (1924–2018), *Slovenska biografija*, SAZU, ZRC SAZU, 2013.
http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi920880/#primorski-slovenski-biografski-leksikon (2. 11. 2024)

Krajnc 2000: Silvin Krajnc, ed., *Frančiškani v Ljubljani: samostan, cerkev in župnija Marijinega oznanjenja*. Ljubljana: Samostan in župnija Marijinega oznanjenja, 2000.

Krajnik 1978a: Pavel Krajnik, *Svetogorski križev pot: ob petdesetletnici nove bazilike na Sveti gori 1928–1978*. Nova Gorica: Frančiškanski samostan Sveta gora, 1978.

Krajnik 1978b: Pavel Krajnik, *La Via crucis di Monte Santo: nel cinquantenario della nuova basilica di Monte Santo: 1928-1978.* Ed. italiana. Nova Gorica: Convento dei Francescani di Sveta gora, 1978.

Krajnik 1987: Pavel Krajnik, *Molitev jetnice*. Spisal Pavel Krajnik. Nova Gorica: Frančiškanski samostan Sveta gora, 1987.

Krajnik 1989: P. Pavel Krajnik, *Marijina hiša. Ob 450-letnici Marijinega prikazanja na Skalnici – Sveti gori pri Gorici*. Ljubljana: Frančiškanski provincialat; Sveta gora: Frančiškanski samostan, 1989.

Krajnik 1990: P. Pavel Krajnik, *Pogled v svetogorsko zgodovino*, in: Sveta Gora 1539–1989, pp. 11–17.

Krajnik 2004: Pavel Krajnik, *Zgovorna podoba. Podoba božje Matere Marije na Sveti Gori pri Gorici. Blažena Marija, sveta Marija, svetogorska Kraljica, Mati božje milosti*. Nova Gorica: Goriški muzej, 2004.

Kralj 2009: Franc Kralj, *Nosilci verske prenove na Goriškem*, in: Lojzka Bratuž, *Goriška knjiga: pesmi, zgodbe in pričevanja.* Izbrala in uredila Lojzka Bratuž. V Ljubljani: Slovenska matica; Gorica: Goriška Mohorjeva družba, 2009, pp. 36–38.

Kralj–Tavano 1994: Franc Kralj, Luigi Tavano, eds., *Carlo M. d'Attems: Atti delle visite pastorali negli arcidiaconati di Gorizia, Tolmino e Duino dell'arcidiocesi di Gorizia – Vizitacijski zapisniki goriškega, tolminskega in devinskega arhidiakonata goriške nadškofije – Die Berichte der Pastoralvisitationen in den Archidiakonaten Görz, Tolmin und Duino der Erzdiözese Görz 1750–1759*. Atti delle visite pastorali – Vizitacijski zapisniki – Die Berichte der Pastoralvisitationen 1752–1774, vol. 1. Gorizia: Istituto di Storia Sociale e Religiosa, 1994.

Kralj–Tavano 2000: Franc Kralj, Luigi Tavano eds., *Carlo M. d'Attems: Atti delle visite pastorali negli arcidiaconati di Gorizia, Tolmino e Duino dell'arcidiocesi di Gorizia – Vizitacijski zapisniki goriškega, tolminskega in devinskega arhidiakonata goriške nadškofije – Die Berichte der Pastoralvisitationen in den Archidiakonaten Görz, Tolmin und Duino der Erzdiözese Görz 1762–1773*. Atti delle visite pastorali – Vizitacijski zapisniki – Die Berichte der Pastoralvisitationen, vol. 4. Gorizia: Istituto di Storia Sociale e Religiosa, 2000.

Kramer 1971: Joachim Kramer, s. v. Pfau, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 3, 1971, coll. 409–411.

Kramer 1986: Kurt Kramer, Hrsg., *Glocken in Geschichte und Gegenwart: Beiträge zur Glockenkunde*. Beratungsausschuß für das Deutsche Glockenwesen. Karlsruhe: Badenia, 1986.

Kramer 2015: Kurt Kramer, *Klänge der Unendlichkeit: eine Reise durch die Kulturgeschichte der Glocke*. Kevelaer: Butzon & Bercker, 2007.

Kranjec 2013: Silvo Kranjec, s. v. Thurn, von, *Slovenska biografija*, SAZU, ZRC SAZU, 2013.
http://www.slovenska-biografija.si/rodbina/sbi698945/#slovenski-biografski-leksikon (2. 5. 2021)

Krass–Ostermann 2019: Andreas Kraß, Christina Ostermann, Hrsg., *Hymnus, Sequenz, Antiphon: Fallstudien zur volkssprachlichen Aneignung liturgischer Lieder im deutschen Mittelalter*. Berlin; Boston: De Gruyter, 2019 (Liturgie und Volkssprache: Studien zur Rezeption und Produktion geistlicher Lieder in Mittelalter und Früher Neuzeit; 3).

Kratka povest 1843: *Kratka povést od boshie poti na Sveti gori nad Solkanam blisu Gorize od issidanja, posnejshiga podrenja in supet ponovlenja zerkve Is lashkiga prestavlena.* V' Vidmi: natisnil Dominik Biasutti, 1843.

Kratki şapopadik 1827: *Kratki şapopadik lepih zhudeshou velkiga patriarha in rednika Krištuşoviga svetiga Joshefa k' şo jih popişali goşpod fajmaşhter s' Dolline de şo şe godile v' zirkvi s. Jurja v' Rizmanih per altarju s. Joshefa v' leto 1749*. [S. l.: s. n., 1827].

Kratki şapopadik 1992 (1827): *Kratki şapopadik lepih zhudeshou velkiga patriarha in rednika Krištuşoviga svetiga Joshefa k' şo jih popişali goşpod fajmaşhter s' Dolline de şo şe godile v' zirkvi s. Jurja v' Rizmanih per altarju s. Joshefa v' leto 1749 – Čudeži sv. Jožefa v Ricmanjih pri Trstu v starem opisu iz leta 1827*. Uredili in spremna besedila napisali Filip Fischer, Marko Kravos, Boris Kuret. Trst: Založništvo tržaškega tiska, 1992.

Kratki şapopadik 2011 (1827, 1992): *Kratki şapopadik lepih zhudeshou velkiga patriarha in rednika Krištuşoviga svetiga Joshefa k' şo jih popişali goşpod fajmaşhter s' Dolline de şo şe godile v' zirkvi s. Jurja v' Rizmanih per altarju s. Joshefa v' leto 1749* – Čudeži sv. Jožefa v Ricmanjih pri Trstu v starem opisu iz leta 1827. 2., dopolnjena izd. faksimila. Spremna besedila napisali Filip Fischer, Marko Kravos, Boris Kuret; uredila Silvana Dobrilla in Marijan Kravos. Ricmanje: župnija sv. Jožefa, 2011.

Kratz 1917: Wilhelm Kratz, S. J., *Aus alten Zeiten. Die Marianischen Kongregationen in den Ländern deutscher Zunge. Ihr Werden und Wirken von 1575 bis 1650*. Innsbruck; Wien; München: Verlag-Anstalt Tyrolia, 1917 (Sodalenbücher; 3).

Kratz 2006: Reinhard G. Kratz, s. v. Tempel / Heiligtum, in: Berlejung–Frevel 2006, pp. 385–389.

Kratz 2017: Reinhard Gregor Kratz, *Historisches und biblisches Israel. Drei Überblicke zum Alten Testament*. Zweite, durchgesehene und erweiterte Auflage. Tübingen: Mohr Siebeck, 2017.

Kraus 1882, 1886, gl. Real-Encyklopädie der christlichen Alterthümer.

Kraus 1882, 1886: Franz Xaver Kraus, Hrsg., *Real-Encyklopädie der christlichen Alterthümer*. Unter Mitwirkung mehrerer Fachgenossen bearbeitet und herausgegeben von –. 2 Bände: I: *A–H.* II: *I–Z*. Freiburg im Breisgau: Herder'sche Verlagshandlung, 1882 (I), 1886 (II).

Kraus 1886a: Franz Xaver Kraus, s. v. Oelbaum und Oelzweig, *Real-Encyklopädie der christlichen Alterthümer* 2, 1886, pp. 525–526.

Kraus 1886b: Franz Xaver Kraus, s. v. Tempel, *Real-Encyklopädie der christlichen Alterthümer* 2, 1886, p. 851.

Kraus 1886c: Franz Xaver Kraus, s. v. Thiersymbolik und Thierbilder, *Real-Encyklopädie der christlichen Alterthümer* 2, 1886, pp. 861–862.

Kraus 1886č: Franz Xaver Kraus, s. v. Zodiacus, *Real-Encyklopädie der christlichen Alterthümer* 2, 1886, pp. 1010–1011.

Kraus 1896: Franz Xaver Kraus, *Geschichte der christlichen Kunst.* Erster Band: *Die hellenistisch-römische Kunst der alten Christen. Die byzantinische Kunst. Anfänge der Kunst bei den Völkern Nordens.* Freiburg im Breisgau: Herder'sche Verlagshandlung, 1896.

Kraus 1897: Franz Xaver Kraus, *Geschichte der christlichen Kunst.* Zweiter Band: *Die Kunst des Mittelalters, der Renaissance und der Neuzeit. Erster Abtheilung. Mittelalter.* Freiburg im Breisgau: Herder'sche Verlagshandlung, 1897.

Kraus 1988: Hans-Joachim Kraus, *Psalms 1–59. A Commentary*. Translated by Hilton C. Oswald. Minneapolis: Augsburg Publishing House, 1988.

Krause–Stupperich idr. 1981: Gerhard Krause, Robert Stupperich, Gerhard Hage, Joachum Graf Finckenstein s. v. Bruderschaften/Schwesternschaften/Kommunitäten, *Theologische Realenzyklopädie* 7, 1981, pp. 195–212.

Krausen 1966: Edgar Krausen, s. v. Gumppenberg, Wilhelm Freiherr von, *Neue Deutsche Biographie* 7, 1966, p. 311.

Krebs 1879: Julius Krebs, *Die Schlacht am weissen Berge bei Prag (8. November 1620) im Zusammenhange der kriegerischen Ereignisse*. Mit einem Plane der Schlacht. Breslau: Verlag von Wilhelm Koebner, 1879.

Krebs 1931: Engelbert Krebs, *Gottesgebärerin. Ein Erinnerungsblatt zum 1500. Jahrestag der Feierlichen Kirchlichen Approbation diese Ehrentitels 11. Juli 431*. Görres-Gesellschaft zur Pflege der Wissenschaft im Katolischen Deutschland. Köln: J. P. Bachem Verlag, 1931.

Krecher 1976–1980: Joachim Krecher, s. v. Insignien, *Reallexikon der Assyriologie* 5, 1976–1980, pp. 109–114.

Kreiker 1999: Sebastian Kreiker, s. v. Mundschenk, *Lexikon des Mittelalters* 6, 1999, coll. 67–68, 908.

Kretschmer 2008: Hildegard Kretschmer, *Lexikon der Symbole und Attribute in der Kunst*. Stuttgart: Philipp Reclam jun., 2008.

Kreuser 1868: Johann Peter Balthasar Kreuser, *Christliche Symbolik*. Brixen: A. Weger's Buchhandlung, 1868.

Kreutel–Teply 1982: Richard F. Kreutel, Karl Teply, Hrsg., *Kara Mustafa vor Wien: 1683 aus der Sicht türkischer Quellen*. Übersetzt und erläutert von Richard F. Kreutel. Stark vermehrte Ausgabe, besorgt von Karl Teply. Graz; Wien; Koln: Styria, 1982 (Osmanische Geschichtsschreiber, Neue Folge; 1).

Kreuzer 2006: Siegfried Kreuzer, Zebaoth: Der Thronende, *Vetus Testamentum* 56/3, 2006, pp. 347–362.

Kreuzer 2007: Siegfried Kreuzer, s. v. Lade JHWHs / Bundeslade, in: WiBiLex (erstellt: Juli 2007)
https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/lade-jhwhs-bundeslade
https://bibelwissenschaft.de/stichwort/24545/ (12. 8. 2023)

Kreuzer 2013: Siegfried Kreuzer, s. v. Zebaoth, in: WiBiLex (erstellt: März 2013)
https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/zebaoth
http://www.bibelwissenschaft.de/stichwort/35190/ (10. 5. 2021)

Krieger 1886: Ernst Krieger, s. v. Te Deum, *Real-Encyklopädie der christlichen Alterthümer* 2, 1886, pp. 844–848.

Kroll 1921: Wilhelm Kroll, s. v. Schiffahrt, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* II A 1, 1921, coll. 408–419.

Kronholm 1999: Tryggve Kronholm, s. v. *nešer* vulture, eagle, *Theological Dictionary of the Old Testament* 10, 1999, pp. 77–85.

Krüger 1877: Paulus Krueger, *Codex Iustinianus*. Recensuit –. Berolini: apud Weidmannos, 1877.

Krüger 1999: Jürgen Krüger, s. v. Rose, *Lexikon für Theologie und Kirche* 8, 1999, coll. 1300–1301.

Krumbacher 1897: Karl Krumbacher, *Geschichte der byzantinischen Literatur von Justinian bis zum Ende des Oströmischen Reiches (527–1453)*. Zweite Auflage. München: C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1897.

Krünitz 1773–1858: Johann Georg Krünitz, *Oeconomische Encyclopädie oder allgemeines System der Land-, Haus- und Staats-Wirthschaft: in alphabetischer Ordnung*. 242 Bände. Berlin 1773–1858.
https://www.kruenitz1.uni-trier.de/ (20. 5. 2021)

Kubiska 2009: Irene Kubiska, *Der kaiserliche Hof- und Ehrenkalender zu Wien als Quelle für die Hofforschung. Eine Analyse des Hofpersonals in der Epoche Kaiser Karls VI. (1711-1740)*. Wien: Universität Wien, 2009.

Kubiska–Pölzl 2012: Irene Kubiska, Michael Pölzl, Aus allerhöchster Gnade – Das Wiener Hofpersonal in den Hofkalendern und den Hofparteienprotokollen des 18. Jahrhunderts. Skizze eines Forschungsprojekts. Von Irene Kubiska und Michael Pölzl, *Mitteilungen des Instituts für österreichische Geschichtsforschung* 120/2, 2012, pp. 405–418.

Kubiska-Scharl–Pölzl 2013: Irene Kubiska-Scharl, Michael Pölzl, *Die Karrieren des Wiener Hofpersonals 1711–1765: Eine Darstellung anhand der Hofkalender und Hofparteienprotokolle*. Innsbruck; Wien; Bozen: StudienVerlag, 2013 (Forschungen und Beiträge zur Wiener Stadtgeschichte; 58).

Kubitschek–Seeck 1894: Joseph Wilhelm Kubitschek, Otto Seeck, s. v. Actarius. (Actuarius), *Paulys Real-Encyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* I, 1894, coll. 301–302.

Küchelbecker 1730: Johann Basilius Küchelbecker, *Allerneueste Nachrichten vom Römisch-Kayserlichen Hofe, nebst einer ausführlichen Beschreibung der kayserlichen Residenzstadt Wien und der umliegenden Örter. Theils aus den Geschichten, theils aus eigener Erfahrung zusammen getragen und mit saubern Kupffern ans Licht gegeben*. Hannover: Nicolaus Förster und Sohn, 1730.

Küchler 2007: Max Küchler, *Jerusalem. Ein Handbuch und Studienreiseführer zur Heiligen Stadt*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2007.

Kugel 1998: James L. Kugel, *Traditions of the Bible. A Guide to the Bible As It Was at the Start of the Common Era*. Cambridge (Massachusetts); London: Harvard University Press, 1999.

Kugler 2016: Robert Kugler, s. v. Second Temple, in: Orlin 2016, pp. 860–861.

Kuhlmann 1986: Klaus P. Kuhlmann, s. v. Thron, *Lexikon der Ägyptologie* 6, 1986, coll. 523–529.

Kuhlmann 2011: Klaus P. Kuhlmann, s. v. Throne, in: Willemina Zwanida Willeke Wendrich, ed., *UCLA Encyclopedia of Egyptology*, Los Angeles.
https://escholarship.org/uc/item/8xc7k559 (14. 8. 2023)

Kunoth-Leifels 1968: Elisabeth Kunoth-Leifels, s. v. Batsheba, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 1, 1968, coll. 253–257.

Kunst 1972: Hans Joachim Kunst, s. v. Tor – Tür, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 4, 1972, coll. 339–340.

Künstle 1886: [?] Künstle, s. v. Taube, *Real-Encyklopädie der christlichen Alterthümer* 2, 1886, pp. 819–821.

Künstle 1926: Karl Künstle, *Ikonographie der Heiligen*. Freiburg im Breisgau: Herder & Co. G.m.b.H. Verlagsbuchhandlung, 1926.

Künstle 1928: Karl Künstle, *Ikonographie der christlichen Kunst.* In zwei Bänden. Erster Band: *Prinzipienlehre, Hilfsmotive, Offenbarungstatsachen*. Freiburg am Breisgau: Herder & Co., 1928.

Kunstmann 1989: Josef Kunstmann, s. v. Engel/Erzengel, *Marienlexikon* 2, 1989, pp. 339−341.

Kunz-Lübcke 2004: Andreas Kunz-Lübcke, *Der König Salomo. Von der Weisheit eines Frauenliebhabers*. Leipzig: Evangelische Verlagsanstalt, 2004 (Biblische Gestalten; 9).

Kuschke 1977: Arnulf Kuschke, s. v. Tempel, in: Galling 1977, pp. 333–342.

Küster 1913: Erich Küster, *Die Schlange in der griechischen Kunst und Religion*. Gießen: Verlag von Alfred Töpelmann (vormals J. Ricker), 1913.

Kutsch 1963: Ernst Kutsch, *Salbung als Rechtsakt im Alten Testament und im Alten Orient*. Berlin: Verlag Alfred Töpelmann, 1963 (Beihefte zur Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft; 87).

Kutsch 1974: Ernst Kutsch, Das Jahr der Katastrophe: 587 v. Chr. Kritische Erwägungen zu neueren chronologischen Versuchen, *Biblica* 55/4, 1974, pp. 520–545.

Kyrieleis 1969: Helmut Kyrieleis, *Throne und Klinen*. Berlin: de Gruyter, 1969.

Kyselka–Lanterman 1976: Will Kyselka, Ray Lanterman, *North Star to Southern Cross.* Honolulu: University of Hawai Press, 1976.

La Madonna di Monte Santo 1939: *La Madonna di Monte Santo: nel IV° centenario della apparizione. 1539–1939.* Gorizia: Santuario di Monte Santo, Frati minori della Provincia di Trento, [1939].

Laag 1970: Heinrich Laag, s. v. Kranz, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 2, 1970, coll. 558–560.

Laag 1972a: Heinrich Laag, s. v. Sonne, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 4, 1972, coll. 175–178.

Laag 1972b: Heinrich Laag, s. v. Sonne und Mond, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 4, 1972, coll. 178–133.

Laag 1972c: Heinrich Laag, s. v. Thron (ohne Hetoimasia), *Lexikon der christlichen Ikonographie* 4, 1972, coll. 304–305.

Labat 1939: René Labat, *Le caractere religieux de la royaute assyro-babylonienne*. Paris: Adrien Maisonneuve, 1939 (Etudes d'Assyriologie; 2).

Labbatt 2019: Annie Montgomery Labbatt, *Emerging Iconographies of Medieval Rome: A Laboratory of Images in the Eighth and Ninth Centuries*. Lanham; Boulder; New York; London: Lexington Books, 2019 (Byzantium: A European Empire and Its Legacy).

Labbe 1674: Pierre Labbe, *Petri l'Abbe' Societatis Iesu Elogia sacra. Theologica, et philosophica. Regia. Eminentia. Illustria. Historica. Poetica. Miscellanea …* Venetiis: Apud Paulum Balleonium, MDCLXXIV (1674).

Lackner 2002: Christian Lackner, *Hof und Herrschaft: Rat, Kanzlei und Regierung der österreichischen Herzöge (1365-1406)*. Wien: Oldenbourg Wissenschaftsverlag, 2002 (Mitteilungen des Instituts für Österreichische Geschichtsforschung; 41).

Lagerlund 2020: Henrik Lagerlund, ed., *Encyclopedia of Medieval Philosophy. Philosophy between 500 and 1500. Second Edition*. Dordrecht: Springer, 2020.

Laiou 2005: Angeliki Laiou, ed., *Urbs Capta: The fourth Crusade and its Consequences. La IVe Croisade et ses conséquences.* Sous la direction d'Angeliki Laiou. Ouvrage publié avec le concours de la Fondation J. F. Costopoulos. Paris: Lethielleux, 2005 (Réalités byzantines).

Lambert 1991: Willi Lambert, Kongregationen, *Marienlexikon* 3, 1991, pp. 605–606.

Lambert 1997: Willi Lambert, Marianische Kongregationen, *Lexikon für Theologie und Kirche* 6, 1997, coll. 1359–1360.

Lambert–Millard 1969: Wilfred G. Lambert, Alan R. Millard, *Atra-Ḫasīs: The Babylonian Story of the Flood*. With The Sumerian Flood Story. Oxford: Clarendon Press, 1969.

Lambert–Rzepkowski 1991: Willi Lambert, Horst Rzepkowski, s. v. Kongregationen (Ordensgeschichte), *Marienlexikon* 3, 1991, pp. 605–609.

Lämmermann 1720(?): Christoph August Lämmermann, *Trinvm Perfectvm In Carolo Elisabetha Christina Leopoldo Vna Cvm Literarvm Et Nvmerorvm Significatione Mystica Detectvm* / à C. A. Læmmermann, D. & Adv. Ord. Noribergæ. [S.l.], [cca. 1720].

Lampe 1961: Geoffrey William Hugo Lampe, *A Patristic Greek Lexicon.* Oxford: at The Clarendon Press, 1961.

Lamport–Forrest–Whaley 2019: Mark A. Lamport, Benjamin K. Forrest, Vernon M. Whaley eds., *Hymns and Hymnody. Historical and Theological Introductions*. *Volume 1: From Asian Minor to Western Europe.* Eugene, Oregon: Cascade Books, 2019.

Lanczkowski–Schmidt–Staubach 1990: Günther Lanczkowski, Ludwig Schmidt, Nicolaus Staubach, s. v. Königtum, I. Religionsgeschichtlich, II. Altes Testament, III. Mittelalter und Neuzeit, *Theologische Realenzyklopädie* 19, 1990, pp. 323–345.

Lanczkowski–Welten–Fouquet-Plümacher 1981: Günther Lanczkowski, Peter Welten, Doris Fouquet-Plümacher, s. v. Buch/Buchwesen, I. Religionsgeschichtlich, II. Altes Testament, III. Die Entwicklung von der Antike bis zur Neuzeit, *Theologische Realenzyklopädie* 7, 1981, pp. 270–290.

Lange–Lichtenberger–Diethard Römheld 2003: Armin Lange, Hermann Lichtenberger, K. F. Diethard Römheld, Hrsg., *Die Dämonen. Demons. Die Dämonologie der israelitisch-jüdischen und frühchristlichen Literatur im Kontext ihrer Umwelt. The Demonology of Israelite-Jewish and Early Christian Literature in Context of their Environment*. Tübingen: Mohr Siebeck, 2003.

Langenbahn 2001: Stefan L. Langenbahn, Veni, Creator Spiritus, *Lexikon für Theologie und Kirche* 10, 2001, coll. 591–592.

Langosch 1931: Karl Langosch, s. v. Caesarius von Heisterbach, *Die deutsche Literatur des Mittelalters. Verfasserlexikon* 1, 1931, coll. 344–370.

Langosch 1978 (2010): Karl Langosch, s. v. Caesarius von Heisterbach, *Die deutsche Literatur des Mittelalters. Verfasserlexikon* 1, 1978 (2010), coll. 1152–1168.

Lankheit 1969: Klaus Lankheit, s. v. Eucharistie, *Reallexikon zur deutschen Kunstgeschichte* 6, 1969, coll. 154–254.

Lanthieri 1728: Francesco Antonio Lanthieri, *Memorie della famiglia dei Conti Lanthieri storiche e genealogiche. Del an[n]o 928–1728.* Zasebni arhiv rodbine Lanthieri, Gorica.

Lanzi–Lanzi 2021: Fernando Lanzi, Gioia Lanzi, *Svetniki in zavetniki v likovni in ljudski umetnosti*. Prevedla Mateja Gomboc. Celje: Celjska Mohorjeva družba, Društvo Mohorjeva družba, 2021.

Lanzoni 1927: Francesco Lanzoni, *Le diocesi d'Italia dalle origini al principio del secolo VII (an. 604).* Vol. II. Faenza: F. Lega, 1927.

Lapajne 1884: Ivan Lapajne, *Politična in kulturna zgodovina štajerskih Slovencev*. Spisal in založil Ivan Lapajne, meščanske šole ravnatelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik v Krškem (Gurkfeld). V Ljubljani: J. Rudolf Milic, 1884.

Laroche-Becker 2002: Denise Laroche-Becker, *L'iconographie de sainte Anne (XIVe-XVIe siècles): contribution à l'exploration du féminin maternel*. Thesis. Paris: [EHESS, Denise Laroche-Becker], 2002.

Laske 1972: Katja Laske, s. v. Schilfrohr, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 4, 1972, coll. 70–71.

Latowsky 2013: Anne A. Latowsky, *Emperor of the World. Charlemagne and the Construction of Imperial Authority, 800–1229.* Ithaca, London: Cornell University Press, 2013.

Latte 1960: Kurt Latte, *Römische Religionsgeschichte*. München: C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1960.

Lausberg 1976: Heinrich Lausberg, *Der Hymnus ›Ave maris stella‹*. Opladen: Westdeutscher Verlag Gmbh, 1976 (Abhandlungen der Rheinisch-Westfälischen Akademie der Wissenschaften; 61).

Lausberg 1979: Heinrich Lausberg, *Der Hymnus „Veni Creator Spiritus"*. Opladen: Westdeutscher Verlag, 1979 (Abhandlungen der Rheinisch-Westfälischen Akademie der Wissenschaften; 64).

Lavrič 2010: Ana Lavrič, Ljubljanske baročne bratovščine in njihovo umetnostno naročništvo. Jezuitske kongregacije, *Arhivi. Glasilo Arhivskega društva in arhivov Slovenije* 33/2, 2010, pp. 251–286.

Lavrič 2011a: Ana Lavrič, Ljubljanske baročne bratovščine in njihovo umetnostno naročništvo. Bratovščine pri redovnih cerkvah, *Arhivi. Glasilo Arhivskega društva in arhivov Slovenije* 34/1, 2011, pp. 41–64.

Lavrič 2011b: Ana Lavrič, Ljubljanske baročne bratovščine in njihovo umetnostno naročništvo. Bratovščine v župnijskih cerkvah in podružnicah, *Arhivi. Glasilo Arhivskega društva in arhivov Slovenije* 34/2, 2011, pp. 295–317.

Lavrič 2013: Ana Lavrič, Bratovščine v ljubljanskih škofijskih protokolih 17. in 18. stoletja, *Arhivi. Glasilo Arhivskega društva in arhivov Slovenije* 36/1, 2013, pp. 25–44.

Lavrič 2014a: Ana Lavrič, Bratovščine na Kranjskem leta 1773, *Arhivi. Glasilo Arhivskega društva in arhivov Slovenije* 37/1, 2014, pp. 109–142.

Lavrič 2014b: Ana Lavrič, Zgodovinska in umetnostna dediščina frančiškanskih bratovščin, *Acta historiae artis Slovenica* 19/2, 2014, pp. 95–122, 231.

Lavrič 2015: Ana Lavrič, Bratovščine na Slovenskem pod zavetniškim plaščem Marije in svetnikov, in: Ana Lavrič, Franci Lazarini, Barbara Murovec, eds., *Patriae et orbi. Študije o srednjeevropski umetnosti. Jubilejni zbornik za Damjana Prelovška*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2015, pp. 475–527, 774–775.

Lavrič 2019: Ana Lavrič, Nekdanji samostani klaris na Slovenskem in njihova umetnostna dediščina, in: Lavrič–Hančič 2019, pp. 291–374.

Lavrič 2020: Ana Lavrič, Bratovščine v klariških samostanih na Kranjskem. Njihova umetnostna in duhovna dediščina, *Acta historiae Artis Slovenica* 25/1, 2020, pp. 27–62.

Lavrič–Hančič 2019: Ana Lavrič, Damjan Hančič, *Odsev Luči. 40. Štiridesetletnica oživitve Klarine karizme v Sloveniji*. Uredili sestre klarise, Ana Lavrič in Damjan Hančič. Nazarje: Samostan brezmadežnih sester klaris, 2019.

Lavtižar 1933: Josip Lavtižar, *Šmarnice: Marijina božja pota v Evropi*. Spisal Josip Lavtižar. V Ljubljani: založil pisatelj, 1933.

Lawler 2004: Traugott Lawler, s. v. Garland, John of, *Oxford Dictionary of National Biography* 21, 2004, pp. 476−478.

Lazar 2015: Tomaž Lazar, *Poznosrednjeveško topništvo na Slovenskem: raziskave dveh zgodnjih topov iz Pokrajinskega muzeja Ptuj – Ormož.* Ljubljana: Narodni muzej Slovenije, 2015 (Gradivo za materialno kulturo Slovencev; 13).

LBE: *Liber Beneficiorum Ecclesiasticorum. Az esztergomi érsekségben 1699-től vezetett javadalom-jegyzék*. Kézirat a Prímási Levéltárban.

Le Beouffle 1977: André Le Beouffle, *Les noms latins d'astres et de constellations.* Paris: Les Belles Lettres, 1977.

le Frois 1954: Bernard J. Le Frois, *The Woman Clothed with the Sun.* Rome: Orbis Catholicus, 1954.

le Grand 1702: Antoine Le Grand, *Historia naturae, variis experimentis et ratiociniis elucidata*. Norimbergae: impensis Johannis Ziegeri, 1702.

Lease 1919: Emory B. Lease, The Number Three, Mysterious, Mystic, Magic, *Classical Philology* 14/1, 1919, pp. 56–73.

Lechi 1936: Fausto Lechi, Lantieri di Paratico, *Enciclopedia storico-nobiliare italiana* 4, 1936, pp. 47–48.

Lechi 1973: Fausto Lechi, *Le dimore bresciane in cinque secoli di storia. Volume primo: I castelli*. Brescia: Edizioni di Storia Bresciana, 1973.

Lechler 1937: George Lechler, The Tree of Life in Indo-European and Islamic Cultures, *Ars Islamica* 4, 1937, pp. 369–419.

Lechner 1855: Petrus Lechner, *Ausführliches Martyrologium des Benediktiner-Ordens und seiner Verzweigungen*. Augsburg: Verlag von Schmid'schen Buchhandlung, 1855.

Lechner 1971: Gregor Martin Lechner, s. v. Maria, Marienbild, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 3, 1971, coll. 154–210, zlasti 199–210 (V. Das Marienbild des Barock VI. Das Marienbild des 19. u. 20. Jh.).

Lechner 1973a: Gregor Martin Lechner, s. v. Anna Mutter Mariens, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 5, 1973, coll. 168–184.

Lechner 1973b: Gregor Martin Lechner, s. v. Bartholomäus Ap. u. Mart., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 5, 1973, coll. 320−334.

Lechner 1974: Gregor Martin Lechner, s. v. Johannes der Evangelist (der Theologe), *Lexikon der christlichen Ikonographie* 7, 1974, coll. 108–130.

Lechner 1976a: Gregor Martin Lechner, s. v. Nonnosus, OSB, Abt, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 8, 1976, coll. 67−68.

Lechner 1976b: Gregor Martin Lechner, s. v. Paulus, Ap., Heidenmissionar, Mart., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 8, 1976, coll. 128–147.

Lechner 1976c: Gregor Martin Lechner, s. v. Petrus Gonzales (Gundisalvus, San Elmo, San Telmo) OP, sel., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 8, 1976, col. 184.

Lechner 1976č: Gregor Martin Lechner, s. v. Thomas von Aquino OP, KL, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 8, 1976, coll. 476−484.

Lechner 1991: Georg Martin Lechner, s. v. Sedes sapientiae (Thron Salomos), *Marienlexikon* 6, 1994, pp. 113–118.

Lechner 1994a: Georg Martin Lechner, s. v. Tempel (templum), *Marienlexikon* 6, 1994, pp. 367–369.

Lechner 1994b: Georg Martin Lechner, s. v. Thron Davids, *Marienlexikon* 6, 1994, p. 418.

Lechner 1994c: Gregor Martin Lechner, s. v. Sedes sapientiae (Thron Salomos), *Marienlexikon* 6, 1994, pp. 113–118.

Lechner 1994č: Gregor Martin Lechner, s. v. Sonne, *Marienlexikon* 6, 1994, pp. 201–204.
Lechner 1996–1997: Gregor Martin Lechner, Marienverehrung und Bildende Kunst, in: Beinert–Petri 1996–1997, 2, pp. 109–172.
Lechner 1999: Gregor M. Lechner. s. v. Schutzmantel, *Lexikon des Mittelalters* 7, 1999, coll. 1597–1598.
Leclercq 1910: Henri Leclercq, s. v. Cerf, *Dictionnaire d'archéologie chrétienne et de liturgie* 2, 2, 1910, coll. 3301–3307.
Leclercq 1914: Henri Leclercq, s. v. Cloche, clochette, *Dictionnaire d'archéologie chrétienne et de liturgie* 3/2, 1914, coll. 1960–1962.
Leclercq 1936: Henri Leclercq, s. v. Paon, *Dictionnaire d'archéologie chrétienne et de liturgie* 13, 1, 1936, coll. 1075–1097.
Leclercq–Bernt idr. 1999: Jean Leclercq, Günther Bernt, Ursula Schulze, Karl Reichl, Harald Ehrhardt, s. v. Geistliche Dichtung, *Lexikon des Mittelalters* 4, 1999, coll. 1180–1192.
Lee 2015: Mireille M. Lee, *Body, Dress, and Identity in Ancient Greece*. Cambridge: Cambridge University Press, 2015.
Lefebvre 1965: Charles Lefebvre, Rote Romaine, *Dictionnaire du Droit Canonique* 7, 1965, coll. 742–771.
Leges sodalitatis 1739: *Leges Sodalitatis Beatissimae Virginis Mariae in Collegiis Societatis Jesu.* Auctoritate Sedis Apostolicae institutae variisque indulgentiis & gratiis ornatae. Antverpiae: typis J. B. Carstiaenssens, 1739.
Legiša 1969: Lino Legiša, *Zgodovina slovenskega slovstva. 6: V ekspresionizem in novi realizem*. Napisal Lino Legiša. Ljubljana: Slovenska matica, 1969.
Lehmann 1929: Paul Lehmann, *Sammlungen und Erörterungen lateinischer Abkürzungen in Altertum und Mittelalter*. Vorgetragen am 4. Mai 1929. München: Verlag der Bayerischen Akademie der Wissenschaften, 1929 (Abhandlungen der Bayerischen Akademie der Wissenschaften Philosophisch-historische Abteilung. Neue Folge; 3).
Lehmann–Berg 2009: Leonhard Lehmann, Die Dreifährtenlegende, in: Berg 2009, pp. 602–653.
Lehmann-Haupt 1910–1931: Carl Friedrich Lehmann-Haupt, *Armenien einst und jetzt: Reisen und Forschungen.* Bd. 1: *Vom Kaukasus zum Tigris und nach Tigranokerta.* Berlin: Behr's Verlag, 1910; Bd. 2: *Auf chaldischer und griechischer Spur im türkischen Ostarmenien, in Nordassyrien und vom großen Zab zum Schwarzen Meer.* Erste Hälfte: *Das türkische Ost-Armenien – In Nord Assyrien.* Berlin; Leipzig: Behr Verlag; Friedrich Feddersen, 1926. Zweite Hälfte: *Kultur, Herkunft und Verbleib der Chalder – Der Rückzug der Zehntausend Griechen von der Eebene von Alaschgert zum Schwarzen Meer.* Berlin; Leipzig: Behr Verlag; Friedrich Feddersen, 1931.
Lehr–Gimm–Hickmann–Kubik 1995: André Lehr, Martin Gimm, Ellen Hickmann, Gerhard Kubik, s. v. Glocken und Glockenspiele, *Die Musik in Geschichte und Gegenwart*[2] Sachteil 3, 1995, coll. 1420–1481.
Leibbrand–Lechner 1976: Jürgen Leibbrand, Gregor Martin Lechner, s. v. Seusse Heinrich (Suso, gen. Amandus), Mystiker, OP, sel., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 8, 1976, coll. 333–335.

Leicht 1977: Pier Silverio Leicht, *Breve storia del Friuli*. Tolmezzo: edizioni Aquileia, 1977[5].

Leisegang 1939: Hans Leisegang, Das Mysterium der Schlange. Ein Beitrag zur Erforschung des griechischen Mysterienkultes und seines Fortlebens in der christlichen Welt, *Eranos-Jahrbuch*, 7, 1939, pp. 151–250.

Lemaire 2011: André Lemaire, The Evolution of the 8th-Century B.C.E. Jerusalem Temple, in: Israel Finkelstein, Nadav Na'aman, eds., *The Fire Signals of Lachish. Studies in the Archaeology and History of Israel in the Late Bronze Age, Iron Age, and Persian Period in Honor of David Ussishkin*. Winona Lake, Indiana: Eisenbrauns, 2011.

Leneman 2000: Helen Leneman, *Portrayals of Power in the Stories of Delilah and Bathsheba: Seduction in Song*, in: George Aichele, ed., *Culture, Entertainment and the Bible*. Sheffield: Sheffield Academic Press, 2000 (Journal for the Study of the Old Testament Supplement Series; 309), pp. 139–155.

Lenz 1859: Harald Othmar Lenz, *Botanik der alten Griechen und Römer*. Gotha: E. F. Thienemann, 1859.

León Sanz 1993: Virginia León Sanz, *Entre Austrias y Borbones. El Archiduque Carlos y la Monarquía de España (1700–1714)*. Madrid: Sigilo, 1993.

Leonardi–Riccardi–Zarri 2000: Claudio Leonardi, Andrea Riccardi, Gabriella Zarri, *Diccionario de los santos.* Volumen I: *A–I*; Volumen II: *J–Z*. Madrid: Editorial San Pablo, 2000.

Lepelley 1981: Claude Lepelley, *Les Cités de l'Afrique romaine au Bas-Empire*. Vol. 2: *Notices d'histoire municipale*. Paris: Études augustiniennes, 1981.

Lepre 2008: Annarita Lepre, *Del Mestri. Inventario.* Gorizia: Biblioteca pubblica del Seminario teologico centrale di Gorizia, 2008.

Lesètre 1912: Henri Lesètre, s. v. Arche d'alliance, in: Vigouroux 1912, 1, 1, coll. 912–923.

Lesky 1962: Grete Lesky, *Barocke Embleme in Vorau und anderen Stiften Österreichs: ein Vademecum für den Kunstwanderer*. Graz: Buchhandlung Styria, 1962.

Leśniewski 2022: Krzysztof Leśniewski, *Man in Metanoiacal Dialogue with God: The Biblical and Hesychastic Message of the Great Canon of St. Andrew of Crete*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2022 (Lublin Theological Studies; 1).

Letellier 1995: Robert Ignatius Letellier, *Day in Mamre Night in Sodom: Abraham and Lot in Genesis 18 and 19*. Leiden; New York; Köln: Brill Academic Publishers, 1995 (Biblical Interpretation Series; 10).

Leto svetnikov 1999–2001: Marijan Smolik, ed., *Leto svetnikov*. 2., prenovljena in razširjena izdaja. 5 zv.:1: *Januar–marec*, 1999; 2: *April–junij*, 2000; 3: *Julij–september*, 2000; 4: *Oktober–december*, 2000; 5: *Dopolnila in kazala*, 2001. Celje: Mohorjeva družba, 1999–2001.

Letopis 2003: *Letopis Ljubljanskega kolegija Družbe Jezusove (1596-1691).* Prevedla Marija Kiauta; [uredil France Baraga]. Ljubljana: Družina: Provincialat Družbe Jezusove, 2003.

Letta 1988: Cesare Letta, s. v. Helios/Sol, *Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae* 4/2, 1988, pp. 366–384.

Leudemann 1991: Norbert Leudemann, s. v. Mittlerin der Gnade (mediatrix), I. Kath. Theol., *Marienlexikon* 4, 1992, pp. 491–493.

Leuenberger 2011: Martin Leuenberger, *Gott in Bewegung. Religions- und theologiegeschichtliche Beiträge zu Gottesvorstellungen im alten Israel*. Tübingen: Mohr Siebeck, 2011 (Forschungen zum Alten Testament; 76).

Leuker 2008: Tobias Leuker, Eos, in: Moog-Grünewald 2008, pp. 258–261.

Levenson 1978: Jon D. Levenson, I Samuel 25 as Literature and History, *The Catholic Biblical Quarterly* 40/1, 1978, pp. 11–28.

Levenson 1997: Jon D. Levenson, *Esther. A Commentary.* Louisville; London: Westminster John Knox Press, 1997 (Old Testament Library).

Levenson–Halpern 1980: Jon D. Levenson, Baruch Halpern, The Political Import of David's Marriages, *Journal of Biblical Literature* 99/4, 1980, pp. 507–518.

Levetzow Lantieri 1952: Carlo di Levetzow Lantieri, I Lantieri nel Goriziano, *Studi Goriziani* 13, 1952, pp. 77–102.

Levetzow Lantieri 1994: Carlo di Levetzow Lantieri, *Il palazzo Lantieri. Gorizia*. A cura di Stefano COSMA. Mariano del Friuli, Gorizia: Edizioni della Laguna, 1994.

Levin 2016a: Yigal Levin, s. v. First Temple, in: Orlin 2016, pp. 348–349.

Levin 2016b: Yigal Levin, s. v. Sinai, in: Orlin 2016, p. 888.

Levit-Tawil 1983: Dalia Levit-Tawil, The Enthroned King Ahasuerus at Dura in Light of the Iconography of Kinship in Iran, *Bulletin of the American Schools of Oriental Research* 250, 1983, pp. 57–78.

Lewis 1978: Jack P. Lewis. *A Study of the Interpretation of Noah and the Flood in Jewish and Christian Literature*. Leiden: E. J. Brill, 1978.

Lewis 1992: Jack P. Lewis, s. v. Flood, *The Anchor Bible Dictionary* 2, 1992, pp. 798–803.

Lewis–Short 1958: Charlton T. Lewis, Charles Short, *Latin Dictionary*. Founded on Andrew's Edition of Freund's Latin Dictionary. Oxford: Clarendon Press, 1958.

Lexicon Capuccinum 1951: *Lexicon Capuccinum. Promptuarium historico-bibliographicum Ordinis Fratrum Minorum Capuccinorum (1525–1950)*. Romae: Bibliotheca Collegii International. Laurentii Brundisini, 1951.

Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae: *Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae (LIMC)*. 11 vols.: Vol. I: *Aara–Aphlad*, 1981; Vol. II: *Aphrodisias–Athena*, 1984; Vol. III: *Atherion–Eros / Amor, Cupido*, 1986; Vol. IV: *Eros (in Etruria)–Herakles*, 1988; Vol. V: *Herakles–Kenchrias*, 1990; Vol. VI: *Kentauroi et Kentaurides–Oiax*, 1992; Vol. VII: *Oidipous–Theseus*, 1994; Vol. VIII: *Thespiades–Zodiacus et Supplementum*, 1997; *Indices 1. Museums, Collections, Sites*, 1999; *Indices 2. Literary and Epigraphical Sources mentioning lost Works. Mythological Names*, 1999; Zürich; München; Düsseldorf: Artemis & Winkler Verlag, 1981–1999. Suplement: Pierre Müller, Martin Dennert et al., eds., *Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae. Supplementum*. Rédaction Pierre Müller, Martin Dennert, Pascale Linant de Bellefonds; illustration Bruno Magri et Othmar Jaeggi. 2 vol. Düsseldorf: Artemis, 2009.

Lexikon der Ägyptologie: Wolfgang Helck, Eberhard Otto, Hrsg., *Lexikon der Ägyptologie*. 7 Bände: Bd. 1: *A–Ernte*, 1975; Bd. 2: *Erntefest–Hordjedef*, 1977; Bd. 3: *Horhekenu–Megeb*, 1980; Bd. 4: *Megiddo–Pyramiden*, 1982; Bd. 5: *Pyramidenbau–Steingefäße*, 1984; Bd. 6: *Stele–Zypresse*, 1986; Bd. 7: *Nachträge, Korrekturen und Indices*, 1992. Wiesbaden: Harrassowitz, 1975–1992.

Lexikon der christlichen Ikonographie: Engelbert Kirschbaum et al., Hrsg., *Lexikon der christlichen Ikonographie.* Herausgegeben von Engelbert Kirschbaum; in Zusammenarbeit mit Günter Bandmann, Wolfgang Braunfels, Johannes Kollwitz†, Wilhelm Mrazek, Alfred A. Schmid, Hugo Schnell. 8 Bände: Bd. 1: *Allgemeine Ikonographie. A–Ezechiel*, 1968; Bd. 2: *Allgemeine Ikonographie. Fabelwesen–Kynokephalen*, 1970; Bd. 3: *Allgemeine Ikonographie. Laban–Ruth*, 1971; Bd. 4: *Allgemeine Ikonographie. Saba, Königin von–Zypresse; Nachträge; Stichworterzeichnisse (English und Französisch)*, 1972; Bd. 5: *Ikonographie der Heiligen. Aaron bis Crescentianus von Rom*, 1973; Bd. 6: *Ikonographie der Heiligen. Crescentianus von Tunis bis Innocentia*, 1974; Bd. 7: *Ikonographie der Heiligen. Innozenz bis Melchisedech*, 1974; Bd. 8: *Ikonographie der Heiligen. Meletius bis zweiundvierzig Martyrer; Register*, 1976. Rom; Freiburg; Basel; Wien: Herder, 1968–1976.

Lexikon des Mittelalters: *Lexikon des Mittelalters*. Studienausgabe. 9 (10) Bände: Bd. 1: *Aachen bis Bettelordenskirchen*; Bd. 2: *Bettlerwesen bis Codex von Valencia*; Bd. 3: *Codex Wintoniensis bis Erziehungs und Bildungswesen*; Bd. 4: *Erzkanzler bis Hiddensee*; Bd. 5: *Hiera-Mittel bis Lukanien*; Bd. 6: *Lukasbilder bis Plantagenêt*; Bd. 7: *Planudes bis Stadt (Rus')*; Bd. 8: *Stadt (Byzantinisches Reich) bis Werl*; Bd. 9: *Werla bis Zypresse*; Anhang; Register; *Registerband*. Stuttgart; Weimar: J. B. Metzler, 1999.

Lexikon für Theologie und Kirche: Michael Buchberger, Walter Kasper et al., Hrsg., *Lexikon für Theologie und Kirche*. 11 Bände. 3., völlig neu bearbeitete Auflage. Freiburg im Breisgau etc.: Herder, 1993–2001.

Lezzi 1994: Maria-Teresa Lezzi, L'arche de Noé en forme de bateau: naissance d'une tradition iconographique, *Cahiers de Civilisation Médiévale* 37/148, 1994, pp. 301–324.

L'Hermite 1637: Daniel L'Hermite, *Status particularis regiminis S. C. Majestatis Ferdinandi II.* [Leiden]: [Bonaventure & Abraham Elzevier], 1637, pp. 64–66, 96–102.

Lhotsky 1962: Alphons Lhotsky, *Österreichische Historiographie.* München: Verlag R. Oldenbourg, 1962.

Liddell–Scott 1996: Henry George Liddell, Robert Scott, *A Greek–English Lexikon.* Compiled by Henry George Liddell and Robert Scott. Revised and Augmented throughout by Sir Henry Stuart Jones with the assistance of Roderick McKenzie and with the cooperation od many scholars. With a revised supplement. Oxford: Clarendon Press, 1996.

Liébaert 1951: Jacques Liébaert, *La Doctrine Christologique de St. Cyrille d'Alexandrie avant la querelle nestorienne*. Lille: Facultés catholique, 1951.

Liebl 1991: Ulrike Liebl, s. v. Krönung Mariens, I. Dogmatik → Königtum; II. Kunstgeschichte, *Marienlexikon* 3, 1991, pp. 680−683.

Liebowitz–Alpert Nakhai idr. 1997: Harold A. Liebowitz, Beth Alpert Nakhai, Ephraim Stern, Ann Killebrew, Stefano Carboni, s. v. Furniture and Furnishing, *The Oxford Encyclopedia of Archaeology in the Near East* 2, 1997, pp. 352–365.

Liess 2009: Kathrin Liess, s. v. Basilisk, in: WiBiLex (erstellt: April 2009)
https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/basilisk
https://bibelwissenschaft.de/stichwort/14590/ (12. 5. 2023)

Lietzmann–Aland 1984: Hans Lietzmann, Kurt D. Aland, *Zeitrechnung der römischen Kaiserzeit, des Mittelalters und der Neuzeit für die Jahre 1–2000 nach Christus*. 4. Auflage. Berlin: Walter de Gruyter, 1984[4] (Sammlung Göschen; 1085).

Lill 1944: Georg Lill, s. v. Brunnen, *Reallexikon zur deutschen Kunstgeschichte* 2, 1944, coll. 1278–1310.

Lilla 1986: Salvatore Lilla, Note sulla Gerarchia Celeste dello Ps. Dionigi l'Areopagita, *Augustinianum* 26, 1986, pp. 519–573.

Lilla 2022: Salvatore Lilla, *Dionigi l'Areopagita e il platonismo cristiano*. 2. edizione. Brescia: Morcelliana, 2022 (Letteratura Cristiana Antica).

Linton 2007: Gregor L. Linton, s. v. Diadem, Diadems, *The New Interpreter's Dictionary of the Bible* 2, 2007, p. 119.

Lipiński 2018: Edward Lipiński, *A History of the Kingdom of Israel*. Leuven; Paris; Bristol: Peeters, 2018 (Orientalia Lovaniensia Analecta; 275).

Lipinsky 1971: Angelo Lipinsky, s. v. Quadrat, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 3, 1971, coll. 485.

Lipinsky–Red. 1971: Angelo Lipinsky–Red., s. v. Perle, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 3, 1971, coll. 393–394.

Lipphardt 1978a: Walther Lipphardt, s. v. ‚Ave maris stella' (deutsch), *Die deutsche Literatur des Mittelalters. Verfasserlexikon* 1, 1978, coll. 565–568.

Lipphardt 1978b: Walther Lipphardt, s. v. ‚Ave praeclara maris stella' (deutsch), *Die deutsche Literatur des Mittelalters. Verfasserlexikon* 1, 1978, coll. 568–570.

Lipschits 2005: Oded Lipschits, *The Fall and Rise of Jerusalem. Judah under Babylonian Rule.* Winona Lake, Indiana: Eisenbrauns, 2005.

Lipschitz–Sperling–Gibson–Freedman 2007: Ora Lipschitz, S. David Sperling, Shimon Gibson, Harry Freedman, s. v. Sinai, Mount, *Encyclopaedia Judaica. Second Edition* 18, 2007, pp. 627–629.

Liruti 1830: Gian-Giuseppe Liruti. *Notizie delle vite ed opere scritte da' letterati del Friuli raccolte da Gian-Giuseppe Liruti …* Tomo quarto. Venezia: tipografia Alvisopoli, 1830.

Lisac 2013 (1978): Ljubomir Andrej Lisac, s. v. Glavinić, Franjo (1582–1652), *Slovenska biografija*, SAZU, ZRC SAZU, 2013. http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi1010020/#primorski-slovenski-biografski--leksikon (15. 10. 2024)

Littauer–Crouwel 1992: Mary Aiken Littauer, J. H. Crouwel, s. v. Chariots, *The Anchor Bible Dictionary* 1, 1992, pp. 888–892.

Liverani 1967a: Mariella Liverani, Orsola (lat. Ursula; ted, Ursel, Urschel, Ulla) e compagne, vergini, sante, martiri, *Bibliotheca Sanctorum* 9, 1967, coll. 1252–1271.

Liverani 1967b: Mario Liverani, La preistoria dell'epiteto 'Yahweh seba'ot, *Annali dell'Istituto Universitario Orientale di Napoli* 17, 1967, pp. 331–334.

Liverani 2003: Mario Liverani, *Oltre la Bibbia. Storia antica di Israele*. Roma; Bari: GLF editori Laterza, 2003.

Llewellyn-Jones 2013: Lloyd Llewellyn-Jones, *King and Court in Ancient Persia 559 to 331 BCE.* Edinburgh: Edinburgh University Press, 2013.

Llewellyn-Jones 2021: Lloyd Llewellyn-Jones, *Persians. The Age of the Great Kings*. New York: Basic Books, 2021.

Llewellyn-Jones 2023: Lloyd Llewellyn-Jones, *Ancient Persia and the Book of Esther: Achaemenid Court Culture in the Hebrew Bible*. London; New York etc.: I. B. Tauris, 2023.

Loader 1990: James Alfred Loader, *A Tale of Two Cities. Sodom and Gomorrah in the Old Testament*. Kampen: J. H. Kok Publishing, 1990 (Early Jewish and Early Christian Traditions. Contributions to Biblical Exegesis and Theology; 1).

Lochbrunner 1989: Manfred Lochbrunner, s. v. Ephräm der Syrer, *Marienlexikon* 2, 1989, pp. 370–373.

Locher 1773: Johann Joseph Locher, *Speculum academicum Viennense seu Magistratus antiquissimae et celeberrimae Universitatis Viennensis, a primo ejusdem auspicio ad nostra tempora chronologice, historice, et lemmatice exhibitus a D. Joanne Josepho Locher, J.U.D., aulae et judiciorum advocato, nec non inclytae nationis Saxonicae procuratore bis emerito*. Viennae Austriae: sumptibus Leopoldi Joannis Kaliwoda, 1773.

Loehr 1996: Johanna Loehr, *Ovids Mehrfacherklärungen in der Tradition aitiologischen Dichtens*. Stuttgart; Leipzig; B. G. Teubner, 1996 (Beitrage zur Altertumskunde; 74).

Loehr 2015: Johanna Loehr, s. v. Verstirnungssage, *Der Neue Pauly* 12/2, 2015, coll. 95–96.

Loewe–Goetz 1984: Gustav Loewe, Georg Goetz, *Corpus glossariorum Latinorum*. Vol. V.: *Placidus Liber glossarum. Glossaria reliqua*. Lipsiae et Berolini: in aedibus B. G. Teubneri, 1894.

Löffler–Harrasser 1924: Philippus Löffler, S. J., Georg Harrasser, *Die marianischen Kongregationen in ihrem Wesen und ihrer Geschichte*. 4. und 5. Auflage, besorgt von Georg Harrasser. Freiburg im Breisgau: Herder & Co., 1924 (Marianische Kongregations--Bücherei, 4).

Löhr 1927: Max Löhr, *Das Räucheropfer im Alten Testament. Eine archäeologische Untersuchung*. Halle: Max Niemeyer Verlag, 1927 (Schriften der Königsberger Gelehrten Gesellschaft; 4.4).

Loic 2019: Erica Loic, Dominus Tonans: the voice and light of Christianity's tempestuous god in Late Antiquity and the Middle Ages, *Word & Image* 35/4, 2019, pp. 403–425.

Longman–Enns 2008: Tremper Longman III, Peter Enns, eds., *Dictionary of the Old Testament. Wisdom, Poetry & Writings.* Downers Grove, Illinois: InterVarsity Press, 2008.

Loofs 1914: Friedrich Loofs, *Nestorius and his place in the history of Christian doctrine.* Cambridge: Cambridge University Press, 1914.

López Calderón 2020: Carme López Calderón, Symbols and (Un)concealed Marian Mysteries in the First Litany of Loreto Illustrated with Emblems: Peter Stoergler's Asma Poeticum (Linz, 1636), in: Ralph Dekoninck, Agnès Guiderdoni, Walter Melion, eds., *Quid est Secretum: Visual Representation of Secrets in Early Modern Europe, 1500–1700*. Leiden; Boston: Brill, 2020 (Intersections. Interdisciplinary Studies in Early Modern Culture; 65/2), pp. 145–190.

Lorentz 1886: Bernard Lorentz, *Die Taube im Altertume*. Von Oberlehrer Dr. B. Lorentz. Wissenschaftliche Beilage zum Oster-Programm des königlichen Gymnasiums zu Wurzen in Sachsen. Wurzen: Gustav Jacob, 1886.

Lorenz 2013: Günther Lorenz, *Tiere im Leben der alten Kulturen. Schriftlose Kulturen, Alter Orient, Ägypten, Griechenland und Rom*. Innsbruck: Innsbruck University Press, 2013.

Loserth 1896: Joseph Loserth, *Die steirische Religionspacification 1572–1578.* Graz: Selbstverlag der Historischen Landes-Commission, 1896 (Veröffentlichungen der Historischen Landes-Commission für Steiermark; 1).

Loserth 1898: Johann Loserth, *Die Reformation und Gegenreformation in den innerösterreichischen Ländern im XVI. Jahrhundert*. Stuttgart: Verlag der I. S. Cotta'schen Buchhandlung, 1898.

Loserth 1934: Johann Loserth, *Innerösterreich und die militärischen Maßnahmen gegen die Türken im 16. Jahrhundert. Studien zur Geschichte der Landesdefension und der Reichshilfe*. Graz: Verlag Styria, 1934.

Lother 1929: Helmut Lother, *Der Pfau in der altchristlichen Kunst. Eine Studie über das Verhältnis von Ornament und Symbol*. Leipzig: Dieterich'sche Verlagsbuchhandlung, 1929 (Studien über christliche Denkmäler; Neue Folge der Archäologischen Studien zum christlichen Altertum und Mittelalter; 28).

Lotz 1901: Wilhelm Lotz, *Die Bundeslade*. Sonderabdruck aus der Festschrift der Universität Erlangen zur Feier den achtzigsten Geburtstages Sr. Königlichen Hoheit des Prinzregenten Luitpold von Bayern. Erlangen; Leipzig: A. Deichert'sche Verlagsbuchh. Nachf., 1901.

Louth 2002: Andrew Louth, *Denys the Areopagite*. London; New York: Continuum, 2001 (Outstanding Christian Thinkers).

Louth–Conti 2001: Andrew Louth, Marco Conti, *Genesis 1–11*. Downers Grove, Illinois: InterVarsity Press, 2001 (Ancient Christian Commentary on Scripture. Old Testament; 1).

Lovato 1959: Italo Lovato, I Gesuiti a Gorizia (1615-1773), *Studi goriziani* 25, 1959, pp. 85–141; 26, 1959, pp. 83–130.

Lovrenčič 1921: Joža Lovrenčič, Goriški memento. Kulturnozgodovinski pregled, *Čas* 15/1–2, 1921, pp. 59–87.

Lovrenčič 1938: Joža Lovrenčič, *Legenda o Mariji in pastirici Uršiki*. Ljubljana: [s. n.] (Misijonska tiskarna), 1938.

Lovrenčič 1944: Joža Lovrenčič, *Tri božje poti*. Ljubljana: Družba sv. Mohorja v Ljubljani, 1944.

Lovrenčič 1995: Joža Lovrenčič, *Legenda o Mariji in pastirici Urški*. Sveta Gora pri Gorici: Frančiškanski samostan, 1995. Vsebuje tudi: Jurij Rosa, Dr. Joža Lovrenčič (1890-1952) (pp. 25−36); Pavel Krajnik, Sveto upanje trpečim in zatiranim, Sveta Gora pri Gorici (pp. 37−45; ilustracije Ivan Rob; za tisk pripravil Branko, Nova Gorica.

Lovšin 1956: Evgen Lovšin, ed., *Valentin Stanič, prvi alpinist v Vzhodnih Alpah.* Uredil Evgen Lovšin. Ljubljana: Planinska založba Slovenije, 1956 (Naši veliki planinci; 4).

Löw 1924−1934: Immanuel Löw, *Die Flora der Juden. I. Erste Hälfte. Kryptogamae. Acanthaceae−Composaceae*. Wien; Leipzig: R. Löwit Verlag, 1926 (Veröffentlichungen der Alexander Kohut Memorial Foundation; 4); *I. Zweite Hälfte. Kryptogamae.*

Convulcaceae–Graminaceae. Wien; Leipzig: R. Löwit Verlag, 1928 (Veröffentlichungen der Alexander Kohut Memorial Foundation; 4); *II. Iridaceae–Papilionaceae*. Wien; Leipzig: R. Löwit Verlag, 1924 (Veröffentlichungen der Alexander Kohut Memorial Foundation; 2); *III. Pedaliaceae–Zygophyllaceae*. Wien; Leipzig: R. Löwit Verlag, 1924 (Veröffentlichungen der Alexander Kohut Memorial Foundation; 3); *IV. Zusammenfassung. Nachträge. Berichtigungen. Indizes. Abkürzungen.* Wien: Verlag der Kohut-Foundation, 1934 (Veröffentlichungen der Alexander Kohut Memorial Foundation; 6).

Lox 2002: Harlinda Lox, s. v. Noah, *Enzyklopädie de Märchens* 10, 2002, coll. 48–54.

Lucanus–Bailey 2013: Marcus Annaeus Lucanus, David R. Shackleton Bailey, ed., *De bello civili.* Berolini et Novi Eboraci: Walter de Gruyter, 2013 (Bibliotheca scriptorum Graecorum et Romanorum Teubneriana; 1502).

Lucas–Harris 1959: Alfred Lucas, John Richard Harris, *Ancient Egyptian Materials and Industries*. Third edition. London: Edward Arnold, 1959.

Lucchesi Palli 1968: Elisabeth Lucchesi Palli, s. v. Akathistos-Hymnus, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 1, 1968, coll. 86–89.

Lucchesi Palli–Hoffscholte 1968a: Elisabeth Lucchesi Palli, L. Hoffscholte, s. v. Drache, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 1, 1968, coll. 516–524.

Lucchesi Palli–Hoffscholte 1968b: Elisabeth Lucchesi Palli (bis 1200), Lidwina Maria Margreta Hoffscholte (ab 1200), s. v. Elias, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 1, 1968, coll. 607–618.

Lucchesi–Colafranceschi 1961: Giovanni Lucchesi, Caterina Colafranceschi, s. v. Vittore e Corona, santi, martiri, *Bibliotheca Sanctorum* 12, 1969, coll. 1290–1293.

Lucchesi–Mocchegiani Carpano 1969: Giovanni Lucchesi, Claudio Mocchegiani Carpano, s. v. Vitale, Valeria ed Ursicino, santi, martiri, *Bibliotheca Sanctorum* 12, 1969, coll. 1229–1232.

Lucchesi-Palli 1999: Elisabeth Lucchesi-Palli, s. v. Adler, I. Kunst, *Lexikon des Mittelalters*, 1, 1999, col. 153.

Lucchesi-Palli–Panvini Rosati 1991: Elisabeth Lucchesi-Palli, Franco Panvini Rosati, s. v. Aquila, *Enciclopedia dell'arte medievale* 2, 1991, pp. 191–196.

Lucius–Anrich 1904: Ernst Lucius, Gustav Anrich, *Die Anfänge des Heiligenkults in der christlichen Kirche*. Von † Ernst Lucius, herausgegeben von Gustav Anrich. Tübingen: J. C. B. Mohr (Paul Siebeck), 1904.

Lück 2015: Heiner Lück, s. v. Krone, *Der Neue Pauly* 14, 2015, coll. 1123–1126.

Lüdicke-Kaute 1971: Lore Lüdicke-Kaute, s. v. Lauretanische Litanei, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 3, 1971, coll. 27–31.

Lüdicke-Kaute–Holl 1971: Lore Lüdicke-Kaute, Oskar Holl, s. v. Personifikationen, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 3, 1971, coll. 394–407.

Lukács 1987–1988: Lukács, Ladislaus: *Catalogus generalis, seu, Nomenclator biographicus personarum Provinciae Austriae Societatis Iesu (1551-1773)*. 3 vols. Romae: Institutum Historicum S. I., 1987–1988.

Lukman 2013 (1925): Franc Ksaver Lukman, s. v. Červ, Anton (1846–1891), *Slovenska biografija*, SAZU, ZRC SAZU, 2013.
http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi166295/#slovenski-biografski-leksikon (21. 10. 2024)

Lukman 2013 (1960): Franc Ksaver Lukman, s. v. Rihar, Franc (1858–1919), *Slovenska biografija*, SAZU, ZRC SAZU, 2013.
http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi507549/#slovenski-biografski-leksikon (25. 10. 2024)

Lukman 2013 (1971): Franc Ksaver Lukman, s. v. Stergler, Peter (okoli 1595–1642), *Slovenska biografija*, SAZU, ZRC SAZU, 2013.
http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi610654/#slovenski-biografski-leksikon (1. 4. 2024)

Lundgreen 1908: Friedrich Lundgreen, *Die Benützung der Pflanzenwelt in der alttestamentlichen Religion*. Eine Studie von –. Gießen: Alfred Töpelmann, 1908 (Beihefte zur Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft; 14).

Lurker 1971: Manfred Lurker, Der Baum im alten Orient: Ein Beitrag zur Symbolgeschichte, in: Manfred Lurker, Hrsg., *In memoriam Eckhard Unger. Beiträge zu Geschichte, Kultur und Religion des Alten Orients*. Baden-Baden: Valentin Koerner, 1971, pp. 147–175.

Lurker 1978: Manfred Lurker, *Wörterbuch biblischer Bilder und Symbole.* Zweiter Auflage. Kösel-Verlag Müchen, 1978.

Lurker 1983: Manfred Lurker, *Adler und Schlange. Tiersymbolik im Glauben und Weltbild der Völker*. Tübingen: R. Wunderlich, 1983.

Lurker 1991: Manfred Lurker, *Wörterbuch der Symbolik*. Unter Mitarbeit zahlreicher Fachwissenschaftler herausgegeben von –. Fünfte, durchgesehene und erweiterte Auflage. Stuttgart: Alfred Kröner Verlag, 1991 (Kröners Taschenausgabe; 464).

Lurker 2004: Manfred Lurker, *The Routledge Dictionary of Gods, Goddesses, Devils and Demons*. London; New York: Routledge, 2004.

Luschin 1898: Arnold Luschin von Ebengreuth, *Materialien zur Geschichte des Behördewesens und der Verwaltung in Steiermark*. Graz: Selbstverlag der Historischen Landes-Commission, 1898 (Veröffentlichungen der Historischen Landeskommission für Steiermark; 8).

Lust–Eynikel–Hauspie 1996: Johan Lust, Erik Eynikel, Karin Hauspie, *A Greek-English Lexicon of the Septuagint. Part II: K–Ω.* Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1996.

Lustkandl 1895: Wenzel Lustkandl, Centralstellen in Österreich-Ungarn (in geschichtlicher Entwicklung). in: Ernst Mischler, Josef Ulbrich, Hrsg., *Oesterreichisches Staatswörterbuch: Handbuch des gesammten österreichischen öffentlichen Rechtes. Erster Band: A–G.* Wien: Alfred Hölder, 1895, pp. 227–261.

Lušina 1997: Branko Lušina, *Beseda o avtorju*, in: Klinec 1997, pp. 62–63.

Lušina–Baraga 2017: Branko Lušina, ed., France Baraga, prev., *Povabilo h kronanju device na Sveti Gori. Svetogorski Kraljici ob 300-letnici kronanja Milostne podobe: dokumenti iz leta 1717 (Invitatio pro coronanda Virgine Montis Sancti in comitatu Goritiensi supra Salcanum situati, & à fratribus minoribus Sancti Francisci Reformatæ Provinciæ Sanctæ Crucis Croatiæ, & Carnioliæ officiati*). Zbral in uredil Branko Lušina; prevedel France Baraga. Sveta Gora pri Gorici: Frančiškanski samostan, 2017.

Lutz 1922: Henry Frederick Lutz, *Viticulture and Brewing in The Ancient Orient*. Leipzig: J. C. Hinrichs'sche Buchhandlung; New York, Stechert, 1922.

Lynch 1901: Harry Finnis Blosse Lynch, *Armenia. Travels and Studies*. 2 vols.: Vol. I: *The Russian Provinces*; Vol. II. *The Turkish Provinces*. London; New York; Bombay: Longmans, Green and Co., 1901.

Lyons 2002: William John Lyons, *Canon and Exegesis: Canonical Praxis and the Sodom Narrative*. London; New York: Sheffield Academic Press, 2002 (Journal for the Study of the Old Testament. Supplement Series; 352).

Maag 1950: Victor Maag, Jahwas Heerscharen, *Schweizerische Theologische Umschau* 20, 1950, pp. 27–52.

Maas 2005: Michael Maas, ed., *The Cambridge Companion to the Age of Justinian*. Cambridge etc.: Cambridge University Press, 2005 (Cambridge Companions to the Ancient World).

Maas-Ewerd–Madey 1994: Theodor Maas-Ewerd, Johannes Madey, s. v. Sub tuum praesidium. I. Liturgie-West, II. Liturgie-Ost, *Marienlexikon* 6, 1994, coll. 327–328.

Maas-Ewerd–Ziegenaus–Kunstmann 1989: Theodor Maas-Ewerd, Anton Ziegenaus, Joachim Kunstmann, s. v. Engel/Erzengel, I. Liturgie, II. Dogmatik, III. Ikonographie, *Marienlexikon* 2, 1989, pp. 339–341.

Macchi 2013: Jean-Daniel Macchi, Ester, in: Römer 2013, pp. 627–633.

Macchi 2018: Jean-Daniel Macchi, *Esther*. Translated from French by Carmen Palmer. Stuttgart: Verlag W. Kohlhammer, 2018 (International Exegetical Commentary on the Old Testament).

Macchi 2021: Jean-Daniel Macchi, *Esther*. Deutsche Übersetzung Norbert Beck. Stuttgart: Verlag W. Kohlhammer, 2021 (Internationaler Exegetischer Kommentar zum Alten Testament).

MacDonald 2010: William MacDonald, *Kommentar zum Alten Testament*. 2. Auflage. Bielefeld: Christliche Literatur-Verbreitung, 2010.

Macholz 1972: Christian G. Macholz, Die Stellung des Königs in der israelitischen Gerichtsverfassung, *Zeitschrift für alttestamentliche Wissenschaft* 84, 1984, pp. 157–182.

Mackensen 1929–1930: Lutz Mackensen, s. v. Drache, *Handwörterbuch des deutschen Aberglaubens* 2, 1929–1930, coll. 364–404.

Mackenzie 1965: Allan D. Mackenzie, *The Virgin Mary as the Throne of Solomon in Medieval Art*. Thesis. New York: [New York University, Allan D. Mackenzie], 1965.

Madey 1994: Johannes Madey, s. v. Synaxis, *Marienlexikon* 6, 1994, p. 343.

Maffei 1722: Scipione Maffei, *Giornale de letterati d'Italia. Tomo trentesimoterzo. Parte seconda.* Anni MDCCXIX. MDCCXX. Sotto la protezione del serenissimo Gio. Gastone, principe di Toscana. In Venezia, Gio. Gabbriello Hertz, MDCCXXII (1722).

Maggioni 2004: Corrado Maggioni, Storia e significato del rito di incoronazione delle immagini della Beata Vergine Maria, in: *La Madonna delle Grazie. Espressione teologica e storico-artistica per un culto mariano*. Atti del Convegno mariologico San Giovanni Valdarno, 11 settembre 2004, nel 3° Centenario dell'Incoronazione dell'immagine miracolosa di Maria Santissima delle Grazie, 1704–2004. Fiesole: Servizio Editoriale Fiesolano, 2004, pp. 7–24.

Magne 1986: Jean Magne, ‚Carmina Christo': 2. Le ‚Te Deum', *Ephemerides liturgicae* 100/2, 1986, pp. 113–137.

Magness 2012: Jodi Magness, *The Archaeology of the Holy Land: From the Destruction of Solomon's Temple to the Muslim Conquest*. Cambridge; New York: Cambridge University Press, 2012.

Magnus 1733: Albertus Magnus, *Trinum perfectissimum. Seu tria spiritualia opuscula, aurea, & incomparabilia, utilissima, lectuque dignissima B. Alberti Doctoris Magni ex Ordine Praedicatorum, Episcopi Ratisbonensis. Primum de Conditione creaturae rationalis … Secundum. Enchiridion de veris, perfectisque virtutibus … Tertium. De adhaerendo Deo …* Augustae Vindelicorum: Franz Joseph Eisenbarth, 1733.

Maiberger 1984: Paul Maiberger, *Topographische und historische Untersuchungen zum Sinaiproblem: Worauf beruht die Identifizierung des Ǧabal Mūsā mit dem Sinai?* Freiburg; Göttingen: Universitätsverlag Freiburg; Vandenhoeck & Ruprecht, 1984 (Orbis Biblicus et Orientalis; 54).

Maiberger 1999: Paul Maiberger, s. v. סִינַי , sînay, *Theological Dictionary of the Old Testament* 10, 1999, pp. 216–235.

Maiberger–Dohmen 1999: Paul Maiberger, Christoph Dohmen, s. v. *sînay* Sinai, *Theological Dictionary of the Old Testament* 10, 1999, pp. 216–235.

Maier 1965: Johann Maier, *Das altisraelitische Ladeheiligtum*. Berlin: Verlag Alfred Töpelman, 1965 (Beihefte zur Zeitschrift für die altteramentliche Wissenschaft; 93).

Maier 2006: Harry O. Maier, s. v. Kleidung II (Bedeutung), A. Einführung; B. Nichtchristlich; C. Christlich, *Reallexikon für Antike und Christentum* 21, 2006, coll. 1–60.

Maier 2009a: Gerhard Maier, Esther, in: Helmut Burkhardt, Fritz Grünzweig †, Fritz Laubach, Gerhard Maier, Hrsg., *Das grosse Bibellexikon.* Band I: *A–K.* 2., Sonderausgabe. Witten: SCM R. Brockhaus, 2009.

Maier 2009b: Gerhard Maier, *Die Offenbarung des Johannes. Kapitel 1–11*. Witten; Giessen: SCM R. Brockhaus; Brunnen Verlag, 2009 (Historisch-Theologische Auslegung).

Maier 2010: Christl M. Maier, s. v. Himmelskönigin, in: WiBilex (erstellt: Dezember 2010) https://www.bibelwissenschaft.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/himmelskoenigin-2
https://bibelwissenschaft.de/stichwort/21218/ (20. 6. 2022)

Maier 2012: Gerhard Maier, *Die Offenbarung des Johannes. Kapitel 12–22*. Witten; Giessen: SCM E. Brockhaus; Brunnen Verlag, 2012 (Historisch-Theologische Auslegung).

Mainati 1818: Guiseppe Mainati, *Croniche ossia memorie storiche sacro-profane di Trieste, cominciando dall'XI. secolo sino a'nostri giorni … Tomo quarto.* Venezia: tipografia Picotti, 1818.

Makuc 2007: Neva Makuc, Gian Giacomo D'Ischia: identitete in etnične koncepcije v luči njegovih zgodovinopisnih spisov, *Kronika* 55, 2, 2007, pp. 231–246.

Makuc 2011: Neva Makuc, *Historiografija in mentaliteta v novoveški Furlaniji in Goriški*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2011 (Thesaurus memoriae. Dissertationes; 8).

Makuc 2015: Neva Makuc, Noble violence and banditry along the border between the Venetian Republic and the Austrian Habsburgs, *Mediterranea. Ricerche storiche* 12/33 2015, pp. 211–226.

Mal 2013 (1925): Josip Mal, s. v. Dimitz, Avgust (1827–1886), *Slovenska biografija*, SAZU, ZRC SAZU, 2013.
http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi173176/#slovenski-biografski-leksikon (10. 10. 2024)

Malamat 1968: Abraham Malamat, The Last Kings of Judah and the Fall of Jerusalem: An Historical–Chronological Study, *Israel Exploration Journal* 18/3, 1968, pp. 137–156.

Malissard 1994: Allain Malissard, *Les Romains et l'eau. Fontaines, salles de bains, thermes, égouts, aqueducs* … Paris: Les Belles Lettres, 2002.

Malortie 1843: A. v. Malortie, *Die Attribute der Heiligen alphabetisch geordnet.* Ein Schlüssel zur Erkennung der Heiligen nach deren Attributen, in Rücksicht auf Kunst, Geschichte, und Cultus. Nebst einem Anhange über die Kleidung der katholischen Welt- und Ordensgeistlichen und einem Namen Register der vorkommenden Heiligen. Hannover: Im Verlage der Hahn'schen Hofbuchhandlung, 1843.

Malý 2019: Tomáš Malý, *Obrazy a rituál. Římské korunovace divotvorných Madon a koncept barokní kultury*. Habilitační práce. Brno: [Tomáš Malý; MUNI, Filozofická fakulta,] 2019.

Mangenot 1912: Eugène Mangenot, s. v. Arche de Noé, in: Vigouroux 1912, 1, 1, coll. 923–926.

Manigk 1930: Alfred Manigk, s. v. manus, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* XIV, 2, 1930, coll. 1682–1399.

Manitius 1964–1965: Max Manitius, *Geschichte der lateinischen Literatur des Mittelalters.* Erster Band: *Von Justinian bis zur Mitte des zehnten Jahrhunderts.* München: C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1965; Zweiter Band: *Von der Mitte des Zehnten Jahrhunderts bis zum Ausbruch des Kampfes zwischen Kirche und Staat.* München: C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1965; Dritter Band: *Vom Ausbruch des Kirchenstreites bis zum Ende des zwölften Jahrhunderts*. München: C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1964.

Manning 1963a: Eugène Manning, La nuée dans l'Ecriture, *Bible et Vie Chrétienne* 54, 1963, pp. 51–64.

Manning 1963b: Eugène Manning, Le symbolisme de la ‚Nubes' (Nephéle) chez Origène et les Pères latins, *Recherches de Science religieuse* 51, 1963, pp. 96–111.

Manning–van Vaeck 1999: Samuel Manning, Marc van Vaeck, eds., *The Jesuits and the Emblem Tradition.* Selected Papers of the Leuven International Emblem Conference 18–23 August, 1996. Turnhout: Brepols Publishers, 1999 (Imago Figurata Studies; 1a).

Mann–Seebass idr. 1982: Ulrich Mann, Horst Seebaß, Karl Erich Grözinger, Otto Böcher, Georges Tavard, Horst Schwebel, s. v. Engel, I. Religionsgeschichtlich, II. Altes Testament, III. Judentum, IV. Neues Testament, V. Kirchengeschichtlich, VI. Dogmatisch, VII. Praktisch-theologisch, *Theologische Realenzyklopädie* 9, 1982, pp. 580–615.

Manser–Pickering 2003: Martin H. Manser, David H. Pickering, *The Facts on File of Classical and Biblical Allusions*. New York: Infobase Publishing, 2003.

Mantuani–Rus 2013 (1932): Josip Mantuani, Jože Rus, s. v. Lavtižar, Josip (1851–1943), *Slovenska biografija*, SAZU, ZRC SAZU, 2013.
http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi320063/#slovenski-biografski-leksikon (28. 10. 2024)

Marbach 1927: Ernst Marbach, s. v. Sol, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* III A, 1, 1927, coll. 901–913.

Marböck–Bauer 1993: Johannes Marböck, Johannes B. Bauer, s. v. Apokalypsen, apokryphe, I. Apokr. A. des AT; II. Apokr. A. des NT, *Lexikon für Theologie und Kirche* I, 1993, coll. 807–814.

Marchesi Buonaccorsi 1751: Giorgio Viviano Marchesi Buonaccorsi, *Antichità ed eccellenza del Protonotariato Appostolico Partecipante, Colle più scelte Notizie de' Santi, Sommi Pontefici, Cardinali, e Prelati Che ne sono stati insigniti sino al presente*. Opera di Monsignore Giorgio Viviano Marchesi Buonaccorsi Forlivese. Faenza: Benedetti Impress. Vescovile, MDCCLI (1751).

Marek–Neffe 2004: Herfried Marek, Ewald Neffe, *Burgen und Schlösser in der Steiermark.* Wörschach: Verlag Mareck u. Neffe Ges. n. b. R., 2004.

Marienlexikon: Remigius Bäumer, Leo Scheffczyk, Hrsg., *Marienlexikon*. 6 Bände: Bd. 1: *AA–Chagall,* 1988; Bd. 2: *Chaldäer–Gréban*, 1989; Bd. 3: *Greco–Laib*, 1991; Bd. 4: *Lajtha–Orangenbaum*, 1992; Bd. 5: *Orante–Scherer*, 1993; Bd. 6: *Scherer–Zypresse; Nachträge*, 1994. St.Ottilien: EOS Verlag, 1988–1994.

Marien-Kapelle 1850: *Marien-Kapelle. Die allerseligste Gottesmutter in ihrem Leben, in den Festen der Kirche und in unserer täglichen Verehrung. Ein vollständiges marianisches Fest-, Lehr- und Gebetbuch für Kirche und Haus*. 3., mit Approbation der hochwürdigsten Bischöfe von Chur, Basel, Lausanne und Genf, und von St. Gallen versehene Auflage. Einsiedeln: Karl u. Nikolaus Benziger, 1850.

Maritz 1999: Heinz Maritz, s. v. Prälat, *Lexikon für Theologie und Kirche* 8, 1999, coll. 504–505.

Markl 2010a: Dominik Markl, s. v. Gold, in: WibiLex (erstellt: Januar 2010)
https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/gold
https://bibelwissenschaft.de/stichwort/19808/ (14. 8. 2023)

Markl 2010b: Dominik Markl, s. v. Silber, in: WiBiLex (erstellt: Januar 2010)
https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/silber
https://bibelwissenschaft.de/stichwort/28695/ (22. 9. 2023)

Markus 1979: Robert Austin Markus, Carthage – Prima Justiniana – Ravenna: An Aspect of Justinian's „Kirchenpolitik", *Byzantion* 49, 1979, pp. 277–306.

Marotti 1710: Giorgio Francesco Saverio Marotti, *Georgii Francisci Xaverii canonici de Marotti Lyburni Fluminensis Dissertatio historica pro deipara Tersactana, qua ostenditur, eam, quæ hodiè Laurethi in Piceno colitur almam domum Nazarethanam Tersacti in Lyburnia olim substitisse*. Romae: ex Typographia Pauli Komarek, 1710.

Marquardt–Mau 1886: Joachim Marquardt, August Mau, *Das Privatleben der Römer*. Erster Theil. Zweiter Auflage. Besorgt von A. Mau. Leipzig: Verlag von S. Hirzel, 1886.

Marques 2000: Luiz Carlos Luz Marques, s. v. Rosa de Lima, in: Leonardi–Riccardi–Zarri 2000, I, pp. 2003–2006.

Marracci 1710: Ippolito Marracci, *Polyanthea Mariana in qua libris octodecim Deiparae Mariae Virginis Sanctissima nomina, celeberrima & innumera … Lectorum oculis exhibentur.* Coloniae Agrippinae: apud Franciscum Metternich, 1710.

Martimort 1991: Aimé Georges Martimort, *Mirabile laudis canticum: mélanges liturgiques, études historiques, la réforme conciliaire, portraits de liturgistes*. Roma: CLV – Ed. liturgiche, 1991 (Bibliotheca ephemerides liturgicae. Subsidia; 60).

Martin 1999a: Dennis D. Martin, s. v. Dionysius der Kartäuser (van Rijkel, van Leeuwen), *Lexikon des Mittelalters* 3, 1999, coll. 1092–1094.

Martin 1999b: Jochen Martin, s. v. Pontifex Maximus, *Lexikon für Theologie und Kirche* 8, 1999, col. 416.

Martina 2024: Alessandra Martina, s. v. Pasconi Gaspare, in: https://www.dizionariobiografico deifriulani.it/pasconi-gaspare/ (4. 11. 2024)

Martinetz–Lohs–Janzen 1989: Dieter Martinetz, Karlheinz Lohs, Jörg Janzen, *Weihrauch und Myrrhe — Kulturgeschichte und wirtschaftliche Bedeutung: Botanik, Chemie, Medizin*. Lizenzausgabe des Akademie Verlags, Berlin. Stuttgart: Wissenschaftliche Verlagsgesellschaft, 1989.

Martínez–Luttikhuizen 1999: Florentino García Martínez, Gerard P. Luttikhuizen, eds., *Interpretations of the Flood*. Leiden; Boston; Köln: Brill, 1999 (Themes in Biblical Narrative. Jewish and Christian Traditions; 1).

Marušič 1964: Branko Marušič, Ivan Marija Marušič (1641–1712), *Kronika: časopis za slovensko krajevno zgodovino* 12/2 (1964), pp. 120–127.

Marušič 2005: Branko Marušič, Gli sloveni nel Goriziano dalla fine del medioevo ai giorni nostri, in: *Cultura slovena nel Goriziano*. A cura dell'Istituto di storia sociale e religiosa di Gorizia. Udine: Forum, 2005 (Fonti di cultura; 2), pp. 39–76.

Marušič 2006: Branko Marušič, Die Vereinstätigkeit im Österreichischen Küstenland (Triest, Görz-Gradisca, Istrien), in: Helmut Rumpler, Peter Urbanitsch, Hrsg., *Die Habsburgermonarchie: 1848-1918.* Bd. 8: *Politische Öffentlichkeit und Zivilgesellschaft*. Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 2006, pp. 541–585.

Marušič 2013 (1984): Branko Marušič, s. v. Marusig, Giovanni Maria (1641–1712), *Slovenska biografija*, SAZU, ZRC SAZU, 2013. http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi923390/#primorski-slovenski-biografski-leksikon (21. 9. 2022)

Marušič 2013 (1985): Branko Marušič, s. v. Pasconi, Gaspare (1688–1754), *Slovenska biografija*, SAZU, ZRC SAZU, 2013. http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi940410/#primorski-slovenski-biografski-leksikon (4. 11. 2024)

Marušič–Brecelj 1991: Branko Marušič, Marijan Brecelj, eds., *Lovrenčičev zbornik: za stoletnico pesnikovega rojstva (1890-1990)*. Gradivo simpozija zbral Branko Marušič; ostale tekste in slikovno gradivo zbral Marijan Brecelj. Nova Gorica: Goriški muzej, 1991 (Goriški letnik; 18).

Marušič–Štih 1995: Branko Marušič, Peter Štih, eds., *Pater Martin Bavčer: ob štiristoletnici rojstva*. Prevod iz latinščine Milko Rener. Nova Gorica: Goriški muzej; Ljubljana: Zgodovinski inštitut Milka Kosa Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU, 1995.

Marušič–Tavano 2007: Branko Marušič, Sergio Tavano, *Il vicino come amico realtà o utopia? La convivenza lungo il confine italo-sloveno*. Prefazione di Sergio Tavano. Gorizia: Goriška Mohorjeva družba, 2007.

Mary of the Cross 2021: Fr. Simon Mary of the Cross, M. Carm. Maroney, STL, JCL, *Mary, Summa Contemplatrix in Denis The Carthusian*. Dissertation. Dayton; Rome: [International Marian Research Institute University Of Dayton, Ohio in affiliation with the Pontifical Theological Faculty Marianum Rome, Simon Mary of the Cross], 2021.

Mason 2016: Steve Mason, *A History of the Jewish War, A.D. 66–74*. Cambridge: Cambridge University Press, 2016.

Master 2013: Daniel M. Master, ed., *The Oxford Encyclopedia of The Bible and Archaeology*. Volume 2: *JER–WRI. Chronology of the Southern Levant; Topical Outline of Entries; Directory of Contributors, Index*. Oxford; New York: Oxford University Press, 2013.

Matern 2002: Petra Matern, *Helios und Sol: Kulte und Ikonographie des griechischen und römischen Sonnengottes*. Dissertation. Istanbul: Ege Yayınları, 2002.

Matijašić–Orbanić 2012: Robert Matijašić, Elvis Orbanić, eds., *Pičanska biskupija i Pićanština.* Zbornik radova međunarodnog znanstvenog skupa održanog 23. i 24. listopada 2008. godine. Pazin: Državni arhiv u Pazinu, 2012 (Posebna izdanja; 23).

Matsch 1980: Erwin Matsch, *Geschichte des Auswärtigen Dienstes von Österreich(-Ungarn). 1720–1920.* Wien; Köln; Graz: Böhlau Verlag, 1980.

Matsche 1981: Franz Matsche, *Die Kunst im Dienste der Staatsidee Karls VI.* 2 Bände. Berlin: de Gruyter 1981.

Mattei 1954: Silverio Mattei, s. v. ‚Veni Creator Spiritus', *Enciclopedia cattolica* 12, 1954, col. 1230.

Mattern 2000: Torsten Mattern, Der Magna-Mater-Tempel und die augusteische Architektur in Rom, *Mitteilungen des Deutschen Archäologischen Instituts. Römische Abteilung* 107, 2000, pp. 141–153.

Matthews 1963: Kenneth D. Matthews, Jr., *Cities in the Sand: Leptis Magna and Sabratha in Roman Africa*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2017.

Matthews 2007: Victor H. Matthews, s. v. Frankincense, *The New Interpreter's Dictionary of the Bible* 2, 2007, p. 490.

Matuschka 1891a: Ludwig Matuschka, *Der Türkenkrieg 1716–18. Feldzug 1716.* Nach den Feld-Acten und anderen Quellen bearbeitet in der Kriegsgeschichtlichen Abtheilung von –. in: *Feldzüge des Prinzen Eugen von Savoyen. (Geschichte der Kämpfe Österreichs).* XVI. Band. II. Serie – VII. Band. Wien: Verlag des K. und k. Generalstabes, 1891.

Matuschka 1891b: Ludwig Matuschka, *Der Türkenkrieg 1716–18. Feldzug 1717/1718.* Nach den Feld-Acten und anderen Quellen bearbeitet in der Kriegsgeschichtlichen Abtheilung von –. in: *Feldzüge des Prinzen Eugen von Savoyen. (Geschichte der Kämpfe Österreichs).* XVII. Band. II. Serie – VIII. Band. Wien: Verlag des K. und k. Generalstabes, 1891.

Maunder 1922: Walter E. Maunder, *The Astronomy of the Bible. An Elementary Commentary on the Astronomical References of Holy Scripture*. London: The Epworth Press, 1922.

Maurice 1972a: Klaus Maurice, s. v. Sonnenuhr, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 4, 1972, coll. 180–181.

Maurice 1972b: Klaus Maurice, s. v. Uhr, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 4, 1972, coll. 406–407.

Maurus 1864: B. Rabanus Maurus, De universo libri viginti duo, in: Jacques-Paul Migne, *Patrologiae cursus completus … Patrologiae Latinae tomus CXI. B. Rabani Mauri Fuldensis abbatis et Moguntini Archiepiscopi opera omnia. … Tomus quintus.* Lutetiae Parisiorum: apud J.-P. Migne, 1864, coll. 9–614.

May 1996: Georg May, s. v. Kapitel (I), *Lexikon für Theologie und Kirche* 5, 1996, coll. 1214–1215.

Mayer 1995: Günther Mayer, s. v. *kesep* dove, *Theological Dictionary of the Old Testament* 7, 1995, pp. 270–282.

Mayer 1998: Günther Mayer, s. v. *nzr, nēzer, nāzîr* consecrate; nazirite; diadem, *Theological Dictionary of the Old Testament* 9, 1998, pp. 306–311.

Mayr 1973a: Vincent Mayr, s. v. Birgitta von Schweden, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 5, 1973, coll. 400–403.

Mayr 1973b: Vincent Mayr, s. v. Brendan (Brandanus) von Clonfert (Clüana Ferta, von Irland) Abt, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 5, 1973, coll. 442–443.

Mayr 2015: Vincent Mayr, s. v. Glöckchen, *Reallexikon zur deutchen Kunstgeschichte* (2015); https://www.rdklabor.de/w/?oldid=96196 (12. 5. 2024).

Mazar 1975: Benjamin Mazar, *The Mountain of The Lord.* Assisted by Gaakyah Cornfeld, consultant D. N. Freedman. New York: Doubleday & Company, 1975.

McBrien 1997: Richard P. McBrien, *Lives of the Popes: The Pontiffs from St. Peter to Benedict XVI.* San Francisco: Harper, 1997.

McCarter 1984: P. Kyle McCarter, Jr., *II Samuel.* A New Translation with Introduction, Notes and Commentary by P. Kyle Mccarter, Jr. Garden City, New York: Doubleday & Company, Inc., 1984 (The Anchor Bible; 9).

McCartney 1932: Eugene S. McCartney, Classical Weather Lore of Thunder and Lightning, *The Classical Weekly* 25/23, 1932, pp. 183−192; 25/24, pp. 200−208, 212−216.

McCormick 1991: Michael McCormick, s. v. Crown, *The Oxford Dictionary of Byzantium* 1, 1991, p. 554.

McCormick 2002: Clifford Mark McCormick, *Palace and Temple: A Study of Architectural and Verbal Icons*. Berlin; New York: Walter de Gruyter, 2002 (Beihefte zur Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft; 313).

McCullough 1985: William Stuart McCullough, s. v. Ahasureus, *Encyclopaedia Iranica* 1, 1985, pp. 634−635.

McEntire–Pregill 2016: Mark McEntire, Michael Pregill, s. v. David, King, in: Orlin 2016, pp. 234–235.

McGuckin 1994: John Anthony McGuckin, *St. Cyril of Alexandria: The Christological Controversy. Its History, Theology, and Texts*. Leiden; New York; Köln: E. J. Brill, 1994 (Supplements to Vigiliae Christianae; 23).

McKay 1970: John W. McKay, Helel and the Dawn-Goddess: A Re-Examination of the Myth in Isaiah XIV 12–15, *Vetus Testamentum* 20/4, 1970, pp. 451−464.

McKenzie 2000: Steven L. McKenzie, *King David. A Biography*. Oxford: Oxford University Press, 2000.

McKenzie 2007: Judith McKenzie, *The Architecture of Alexandria and Egypt, C. 300 B.C. to A.D. 700*. New Haven; London: Yale University Press, 2007.

McKinion–Bernardini–di Berardino 2010: Steven A. McKinion, Paolo Bernardini, Angelo di Berardino, *La Bibbia commentata dai Padri. Antico Testamento: Isaia 1–39*. Roma: Città Nuova, 2010 (La Bibbia commentata dai Padri; 10/1).

McKinnon 1987: James McKinnon, *Music in Early Christian Literature*. Cambridge: Cambridge University Press, 1987 (Cambridge Readings in the Literature of Music).

Mckitterick 2006: Rosamond McKitterick, ed., *The New Cambridge Medieval History. Volume II. c. 700–c. 900.* Cambridge: Cambridge University Press, 2006 (5. natis).

Mckitterick 2008: Rosamond McKitterick, *Charlmagne. The Formation of a European Identity.* Cambridge etc.: Cambridge University Press, 2008.

M'Clintock–Strong 1882: John M'Clintock, James Strong, s. v. Gold, *Cyclopaedia of Biblical, Theological, and Ecclesiastical Literature* 3, 1882, pp. 915–917.

McMichael–Wrisley Shelby 2019: Steven McMichael, Katie Wrisley Shelby, *Medieval Franciscan Approaches to the Virgin Mary: Mater Misericordiae Sanctissima et Dolorosa*. Leiden; Boston: Brill 2019 (The Medieval Franciscans; 16).

McVey 2000: Kathleen E. McVey, Ephrem the Syrian, in: Philip Francis Esler, ed., *The Early Christian World*. 2 vols. London: Routledge, 2000, pp. 1228–1250.

Mearns 1957 (1907): James Mearns, Te Deum laudamus, in: JULIAN 1957 (1907)a, pp. 1119–1134.

Mecenseffy 1956: Grete Mecenseffy, *Geschichte des Protestantismus in Österreich.* Graz, Köln: Hermann Böhlaus Nachfolger, 1956.

Medeot 1972: Camillo Medeot, *Le Orsoline a Gorizia 1672-1972*. Gorizia: Monastero di Santa Orsola, 1972.

Medeot 1983: Camilo Medeot, Un famoso pellegrinaggio a Monte Santo, *Quaderni giuliani di storia* 4, 1, 1983, pp.123–134.

Medini 1980: Julijan Medini, Provincija Liburnija, *Diadora* 9, 1980, pp. 363–441.

Meersseman 1958: Gilles Gérard Meersseman, *Der Hymnos Akathistos im Abendland.* I. *Akathistos-Akolouthie und Grusshymnen*. Freiburg, Schweiz: Universitätsverlag, 1958 (Spicilegium Friburgense; 2).

Meersseman 1960: Gilles Gérard Meersseman, *Der Hymnos Akathistos im Abendland*. II. *Gruss-Psalter, Gruss-Orationen, Gaude-Andachten und Litaneien*. Freiburg, Schweiz: Universitätsverlag, 1960 (Spicilegium Friburgense; 3).

Mehrlein 1959: Rolf Mehrlein, s. v. Drei, *Reallexikon für Antike und Christentum* 4, 1959, coll. 269–310.

Meier 1999: Johannes Meier, s. v. Rosa von Lima, *Lexikon für Theologie und Kirche* 8, 1999, col. 1297.

Meijer 1992: Diederik J.W. Meijer, ed., *Natural Phenomena. Their Meaning, Depiction and Description in the Ancient Near East*. Proceedings of the Colloquium, Amsterdam, 6–8 July 1989. Oxford; New York; Tokyo: Royal Netherlands Academy of Arts and Sciences, 1992.

Meijer 2014: Fik Meijer, *A History of Seafaring in the Classical World*. Abingdon; New York: Routledge, 2014 (Routledge revivals).

Meineke–Betz–Daxelmüller–Düwel 1998: Eckhard Meineke, Marianne Betz, Christoph Daxelmüller, Klaus Düwel, s. v. Glocke, *Reallexikon der Germanischen Altertumskunde* 12, 1998, pp. 206–218.

Meissner 2015: Burkhard Meißner, Bocchus, *Der Neue Pauly* 2, 2015, col. 712.

Meister 1964: Claus Meister, s. v. Kranz, Krone, *Biblisch-historisches Handwörterbuch* 2, 1964, coll. 999−1000.

Meister 1991: Abraham Meister, *Biblisches Namen-Lexikon.* 3. überarbeitete Auflage. Pfäffikon, Zürich: Verlag Mitternachtsruf, 1991.

Meke 2024: Katra Meke, Ana Katarina Schell pl. Schellenburg – darovalka zlatih kron, in: Osvald–Klemenčič 2024, pp. 59–66.

Melanchthon 1518: Philipp Melanchthon, *Philippi Melanchthonis Sermo habitus apud iuventutem Academiae Wittemberg de corrigendis adolescentiae studiis*. Wittenburgii, 1518.

Mellinato 1990: Guiseppe Mellinato, C. M. d'Attems ed i Gesuiti di Gorizia, in: Tavano–Dolinar 1990, pp. 329–336.

Menaše 1994: Lev Menaše, *Marija v slovenski umetnosti. Ikonologija slovenske marijanske umetnosti od začetkov do prve svetovne vojne*. Celje: Mohorjeva družba, 1994.

Menato 2001: Marco Menato, La biblioteca della Orsoline. Catalogo breve delle cinquecentine, in: Luca Geroni, ed., *Il monastero di Sant'Orsola a Gorizia. Trecento anni di storia e arte*. Cinisello Balsamo; Silvana Editoriale: Gorizia: Fondazione Cassa di risparmio, 2001, pp. 79–87.

Menčík 1899: Ferdinand Menčík, Beiträge zur Geschichte der kaiserlichen Hofämter, *Archiv für österreichische Geschichte* 87, 1899, pp. 447–564.

Mendelsohn 1907: Henriette Mendelsohn, *Die Engel in der bildenden Kunst. Ein Beitrag zur Kunstgeschichte der Gotik und der Renaissance.* Berlin: B. Behrs Verlag, 1907.

Menestrier 1663: Claude François Menestrier, *Nova et Veteris Eloquentiae Placita.* Ex antiquis recentioribusque Rhetoribus deprompta. Et novo methodo unum in corpus digesta. Lugduni: Collegium Lugdunensis Sanctissimae Trinitatis PP. Societatis Iesu, 1663.

Menestrier 1695: Claude François Menestrier, *C. F. Menestrerii S. J. Philosophia Imaginum id est Sylloge symbolorum amplissima …* Amstelodami & Gedani: apud Janssonio Waesbergios, MDCLXXXXV (1695).

Menis 1996: Gian Carlo Menis, *Storia del Friuli. Dalle origini alla caduta dello stato patriarcale (1420)*. 9a edizione. Udine: Società Filologica Friulana, 1996.

Menis–Begotti 2002: Gian Carlo Menis, Pier Carlo Begotti, *Storia del Friuli: dalle origini alla caduta dello stato patriarcale (1420) con cenni fino al XX secolo.* 10a ed. Udine: Società Filologica Friulana, 2002.

Menthon–Kirsch 1907: Bernardin Menthon, Johann Peter Kirsch, s. v. Aigle, *Dictionnaire d'archéologie chrétienne et de liturgie* 1, 1907, pp. 1035–1038.

Menzel 1854–1856: Wolfgang Menzel, *Christliche Symbolik*. 2 Theile. Regensburg: Verlag von G. Joseph Manz, 1854 (I), 1856 (II).

Meo 1961: Salvatore Meo, *La „Theotokos" nel Concilio Ecumenico di Efeso (a. 431).* Roma: Edizioni »Marianum« (Facoltà teologica »Marianum«, Istituto di mariologia), 1961.

Merkelbach 1959: Reinhold Merkelbach, s. v. Drache, *Reallexikon für Antike und Christentum* 4, 1959, coll. 226–250.

Merrill 2008: Eugene H. Merrill, *Kingdom of Priests. A History of Old Testament Israel*. Second Edition. Grand Rapids: Baker Academic, 2008.

Mertens 1994: Veronika Mertens, *Die drei Grazien. Studien zu einem Bildmotiv in der Kunst der Neuzeit*. Wiesbaden: Harrassowitz, 1994 (Gratia: Bamberger Schriften zur Renaissanceforschung; 24).

Mertens 2008: Benedikt H. Mertens, *Solitudo seraphica: Studien zur Geschichte der Exerzitien des Franziskanerordens der Frühneuzeit (ca. 1600-1750)*. Kevelaer: Butzon & Bercker 2008 (Franziskanische Forschungen; 49).

Mertens 2009: Benedikt H. Mertens, Les Exercices spirituels dans l'Ordre franciscain à l'époque moderne (ca. 1600–1750), *Études Franciscaines* n. s. 2, 2009, pp. 99–121.

Mertens Fleury 2010: Katharina Mertens Fleury, Maria mediatrix – mittellos mittel aller súnder, *Das Mittelalter. Perspektiven mediävistischer Forschung* 15/2, 2010, pp. 33−47.

Merzbacher 1971: Friedrich Merzbacher, s. v. Reich, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 3, 1971, coll. 522–531.

Messerer 1972: Wilhelm Messerer, s. v. Säule, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 4, 1972, coll. 54–56.

Mettinger 1982a: Tryggve N. D. Mettinger, *The Dethronement of Sabaoth Studies in the Shem and Kabod Theologies*. Translated by F. H. Cryer. Lund: CWK Gleerup, 1982 (Coniectanea Biblica. Old Testament Series; 18).

Mettinger 1982b: Tryggve N. D. Mettinger, YHWH SABAOTH – The Heavenly King on the Cherubim Throne, in: Tomoo Ishida, ed., *Studies in the Period of David and Solomon and Other Essays*. Papers read at the International Symposium for Biblical Studies, Tokyo, 5-7 December, 1979. Tokyo; Winona Lake: Eisenbrauns, 1982, pp. 109–138.

Mettinger 1988: Tryggve N. D. Mettinger, *In Search of God. The Meaning and Message of the Everlasting Names*. Tr. Frederick H. Cryer. Philadelphia: Fortress Press, 1988.

Mettinger 1999a: Tryggve N. D. Mettinger, s. v. Seraphim, in: van der Toorn–Becking–van der Horst 1999, pp. 742−744.

Mettinger 1999b: Tryggve N. D. Mettinger, s. v. YAHWEH ZEBAOTH יהוה צבאות , in: van der Toorn–Becking–van der Horst 1999, pp. 920–924.

Metzger 1985: Martin Metzger, *Königsthron und Gottesthron: Thronformen und Throndarstellungen in Ägypten und im Vorderen Orient im dritten und zweiten Jahrtausend vor Christus und deren Bedeutung für das Verständnis von Aussagen über den Thron im Alten Testament*. 2 Bände: I: *Text*; II: *Katalog und Bildtafeln*. Kevelaer; Neukirchen-Vluyn; Verlag Butzon & Bercker; Neukirchener Verlag des Erziehungsvereins, 1985 (Alter Orient und Altes Testament. Veröffentlichungen zur Kultur und Geschichte des Alten Orients und des Alten Testaments; 15.1–2).

Metzger–Ego 2001: Martin Metzger, Beate Ego, s. v. Thron, *Lexikon für Theologie und Kirche* 10, 2001, coll. 12–14.

Meuss 2015: Alexander Meuss, The Career of Sostratos of Knidos: Politics, Diplomacy and the Alexandrian Building Programme in the Early Hellenistic Period, in: Timothy Howe, E. Edward Garvin, Graham Wrightson, eds., *Greece, Macedon and Persia. Studies in Social, Political and Military History in Honour of Waldemar Heckel*. Oxford: Oxbow Books, 2015, pp. 143–171.

Meyer 1724: Johann David Meyer, *Omne Trinum Perfectum, Id est, Trias Thesium, Symbolico--Chronologico-Votiva, Nominibus Triplicis Classis Summe Illustribus, Ipsa Calendarium Ianuarii Festivitate Anni Principis Ad Cunas Quodsi Cantabitur Eia, Hoc Ibi Caesareo pariter Cantore Canente. Humillime consecrata.* Curiae: Litteris Minzelinis, [1724].

Meyer-Lübke 1935: Wilhelm Meyer-Lübke, *Romanisches etymologisches Wörterbuch*. Heidelberg: Carl Winter's Universitätsbuchhandlung, 1911 (Sammlung romanischer Elementar- und Handbücher; III, 3).

Meyers 1992: Carol Meyers, s. v. Temple, Jerusalem, *The Anchor Bible Dictionary* 6, 1992, pp. 350–369.

Meyers 1997: Eric M. Meyers, ed., *The Oxford Encyclopedia of Archaeology in the Near East*. 5 vols. New York; Oxford: Oxford University Press, 1997.

Meyers 2005: Carol Meyers, *Exodus*. Cambridge: Cambridge University Press, 2005 (The New Cambridge Bible Commentary).

Meyers Lexikon 1905–1909: *Meyers großes Konversations-Lexikon: ein Nachschlagewerk des allgemeinen Wissens*. 24 Bde. 6., gänzlich neubearbeitete und vermehrte Auflage, neuer Abdruck. Leipzig; Wien: Bibliographisches Institut, 1905–1909.

Meyer–Suntrup 1987: Heinz Meyer, Rudolf Suntrup, *Lexikon der mittelalterlichen Zahlenbedeutungen*. Munchen: Wilhelm Fink Verlag, 1987 (Münstersche Mittelalter-Schriften; 56).

Michel 2015: Andreas Michel, s. v. Baum der Erkenntnis / Baum des Lebens, in: WiBiLex (erstellt: März 2015)
https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/baum-der-erkenntnis-baum des-lebens
https://bibelwissenschaft.de/stichwort/14696/ (25. 2. 2024)

Michels 1957: Agnes K. Michels, s. v. Diana, *Reallexikon für Antike und Christentum* 3, 1957, coll. 963–972.

Michl–Stöger–Hauke 1989: Johann Michl, Alois Stöger, Manfred Hauke, s. v. Frau, *Marienlexikon* 2, 1989, pp. 520–524.

Michna 1950: Christine Michna, *Maria als Thron Salomonis. Vorformen, Blüte und Nachwirkung des mittelalterlichen Bildtypus*. Dissertation. Wien; Universität Wien, Kunsthistorisches Institut, 1950.

Miehe 1973: Renate Miehe, s. v. Hieronymus, KL, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 6, 1974, coll. 519−529.

Mielke 1972: Ursula Mielke, s. v. Sapientia, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 4, 1972, coll. 39–43.

Mihelič 1998–1999 [2001]: Darja Mihelič, Vloga Martina Bavčerja v našem zgodovinopisju, *Goriški letnik: Zbornik Goriškega muzeja* 25–26, 1998–1999 [2001], pp. 235–242.

Mihelič 2017: Darja Mihelič, s. v. Bavčer, Martin, *Novi Slovenski biografski leksikon. Zv. 2: B–Bla*. Ljubljana: Založba ZRC, 2017, pp. 205–206.

Mikhailovich Diakonov 1984: Igor Mikhailovich Diakonov, *The Pre-History of the Armenian People*. Translated from the Russian by Lori Jennings. With revision by the Author. Delmar, New York: Caravan Books, 1984.

Miklavčič 1960–1971: Maks Miklavčič, s. v. Schell pl. Schellenburg, Jakob, *Slovenski biografski leksikon* 3, 1960–1971, pp. 215–216.
http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi541007/#slovenski-biografski-leksikon (25. 2. 2021)

Miklavčič 2013 (1967): Maks Miklavčič, Sigonius, Sigismundus (okoli 1644–1711), *Slovenska biografija*, SAZU, ZRC SAZU, 2013.
http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi567634/#slovenski-biografski-leksikon (3. 11. 2024)

Milgrom–Lerner 2007: Jacob Milgrom, Bialik Myron Lerner, s. v. Altar (Typology, The Tabernacle, Ezekiel's Altar, Sanctity and Theology, Incense altar, In *Halakhah*, In the *Aggadah*), *Encyclopaedia Judaica* 2, 2007, pp. 11–16.

Milham 1923: Willis Isbister Milham, *Time & Timekeepers, including the History, Construction, Care, and Accuracy of Clocks and Watches*. New York: The Macmillan Company, 1923.

Miller 1934: Josef Miller, Die Marianischen Kongregationen im 16. und 17. Jahrhundert: ihr Wesen und ihr marianischer Charakter, *Zeitschrift für katholische Theologie* 58/1, 1934, pp. 83–109.

Miller 2019: Virginia Miller, *A King and a Fool? The Succession Narrative as a Satire.* Leiden; Boston: Brill, 2019 (Biblical Interpretation Series; 179).

Miotti 1977: Tito Miotti, *Castelli del Friuli. Castaldie e Giurisdizioni del Friuli Centrale*. Udine: Del Bianco, 1977 (Castelli del Friuli; 2).

Miotti 1981: Tito Miotti, *La vita nei castelli friulani*. A cura di –. [Udine:] Del Bianco, 1981.

Mirjam 1931: Mirjam, *Sveta Terezija Deteta Jezusa, čudodelka naših dni*. Ljubljana: A. Stroj, 1931.

Mitev–Parvev–Baramova–Racheva 2010: Plamen Mitev, Ivan Parvev, Maria Baramova,Vania Racheva, eds., *Empires and Peninsulas: Southeastern Europe between Karlowitz and the Peace of Adrianople 1699–1829*. Berlin: LIT Verlag, 2010.

Myslivec 1973: Josef Myslivec, s. v. Athanasius der Große von Alexandrien, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 5, 1973, coll. 268–272.

Mlakar 2012: Liliana Mlakar, *Monte Santo = Sveta gora*. Testo Liliana Mlakar; foto Sonia Medvedk. [Gorizia]: Istituto di storia sociale e religiosa, 2012 (Le chiese nel Goriziano: guide storiche e artistiche; 16).

Mlakar 2017: Liliana Mlakar, L'incoronazione della Madonna di Monte Santo, *Borc San Roc* 29, 2017, pp. 52–57.

Möbius 1916: Hans Möbius, Über Form und Bedeutung der sitzenden Gestalt in der Kunst des Orients und der Griechen, *Mitteilungen des Deutschen Archäologischen Instituts, Athenische Abteilung* 41, 1916, pp. 119–219.

Möbius 1989: Friedrich Möbius, Navis Ecclesiae. Sinnschichten des zeitgenössischen Sprachgebrauchs, *Marburger Jahrbuch für Kunstwissenschaft* 22, 1989, pp. 15–22.

Möde 1992: Ervin Mode, s. v. Mater magna, *Marienlexikon* 4, 1992, pp. 353–354.

Mojsisch–Tavard idr. 1999: Burkhard Mojsisch, Georges Tavard, Edith Pásztor, Lothar Heiser, Josef Engemann, Konrad Onasch, s. v. Engel, -lehre, -sturz, *Lexikon des Mittelalters* 3, 1999, coll. 1905–1914.

Moldenke–Moldenke 2002: Harold N. Moldenke, Alma L. Moldenke, *Plants of the Bible*. London; New York; Bahrain: Kegan Paul, 2002.

Molin 1954: Georg Molin, Die Stellung der Gebira im Staate Juda, *Theologische Zeitschrift* 10/3, 1954, pp. 161–175.

Moll 1929: Friedrich Moll, *Das Schiff in der bildenden Kunst von Altertum bis zum Ausgang des Mittelalters*. 102 Lichtdrucktafeln mit rund 400 Einzeldarstellungen des Schiffes und des Seewesens auf Skulpturen, Bildern, Münzen, Siegeln, Kirchenfenstern, Handschriften u.s.w. mit ausführlichem Text und Sachregister. Von –. Bonn: K. Schröder, 1929.

Møller-Christensen–Jørgensen 1969: Vilhelm Møller-Christensen, Kay Eduard Jordt Jørgensen, *Biblisches Tierlexikon*. Konstanz: Christliche Verlagsanstalt Konstanz, 1969 (Bibel – Kirche – Gemeinde; 4).

Molnár 2013: Mónika F. Molnár: Der Friede von Karlowitz und das Osmanische Reich, in: Arno Strohmeyer, Norbert Spannenberger, Robert Pech, Hrsg., *Frieden und Konfliktmanagement in interkulturellen Räumen: das Osmanische Reich und die Habsburgermonarchie in der Frühen Neuzeit*. Stuttgart: Franz Steiner Verlag, 2013, pp. 197–220.

Mols 1953: Roger Mols, s. v. Clément XI, *Dictionnaire d'histoire et de géographie ecclésiastiques* 12, 1953, coll. 1326–1361.

Molsdorf 1926 (1984): Wilhelm Molsdorf, *Christliche Symbolik der mittelalterlichen Kunst.* Zweiter, wesentlich veränderte und erweiterte Auflage des *Führers durch den symbolischen und typologischen Bilderkreis der christlichen Kunst des Mittelalters*. Lizenzausgabe des Verlages Anton Hiersemann, Stuttgart. Graz: Akademische Druck- u. Verlaganstalt, 1984.

Mone 1854: Franz Joseph Mone, *Lateinische Hymnen des Mittelalters, aus Handschriften herausgegeben und erklärt von F. J. Mone*. Zweiter Band: *Marienlieder*. Freiburg im Breisgau: Herder'sche Verlagshandlung, 1854.

Montagna 1962: Davide M. Montagna, La lode alla Theotokos nei testi greci dei secoli IV/VII, *Marianum* 24, 1962, pp. 453–543.

Montanari 2015: Franco Montanari, *The Brill Dictionary of Ancient Greek.* By Franco Montanari; editors of the english edition Madeleine Goh & Chad Schroeder. Under the auspices of the Center for Hellenic Studies, Harvard University. Leiden; Boston: Brill, 2015.

Monte Santo 1939: *Monte Santo – Gorizia. Breve storia del santuario: 1539–1939*. [Gorizia]: Frati minori Trentini, 1939. Naslov na ovitku: *Santuario di Monte Santo*.

Montenegro–del Castillo 1997: Julia Montenegro, Arcadio del Castillo, Precisiones sobre Ceuta antes de la conquista musulmana (siglos VI–VIII), *Byzantion* 67, 1997, pp. 70–88.

Montgomery 1974: John Warwick Montgomery, *The Quest For Noahs Ark.* Minneapolis, Minnesota: Bethany Fellowship, 1974.

Monti 1939: Gennaro Maria Monti, La spedizione in Puglia di Giorgio Castriota Scanderbeg, *Iapigia* 17/3, 1939, pp. 121–184.

Moog-Grünewald 2008: Maria Moog-Grünewald, Hrsg., *Mythenrezeption. Die antike Mythologie in Literatur, Musik und Kunst von den Anfängen bis zur Gegenwart.* Stuttgart; Weimar: Metzler, 2008 (Der Neue Pauly. Supplemente; 5).

Moore 1992: Carey A. Moore, s. v. Esther, Book of, *The Anchor Bible Dictionary* 2, 1992, pp. 633–643.

Moorey 1999: Peter Roger Stuart Moorey, *Ancient Mesopotamian Materials and Industries. The Archaeological Evidence*. Oxford: Clarendon Press, 1999.

Morabito 1961: Giuseppe Morabito, s. v. Angelo di Gerusalemme o da Licata, santo, martire, *Bibliotheca Sanctorum* 1, 1961, coll. 1240−1243.

Moral 1969: Tomás Moral, s. v. Vincenzo, diacono di Saragozza, santo, martire, *Bibliotheca Sanctorum* 12, 1969, coll. 1149–1155.

Moreal–Witte–Zanella 2016: Ruth Moreal, Hanna Witte, Francesco Zanella, s. v. Pfau, *Reallexikon für Antike und Christentum* 27, 2016, coll. 492–511.

Morelli 1855–1856: Carlo Morelli di Schönfeld, *Istoria della Contea di Gorizia.* I. *Volume primo, che abbraccià l'epoca dall'anno 1500 all'anno 1600.* Gorizia: Paternoli, 1855; II. *Volume secondo che abbraccia l'epoca dall'anno 1600 all'anno 1700.* Gorizia: Paternoli, 1855; III. *Volume terzo, che abbraccia e'epoca dall'anno 1700 all anno 1790.* Gorizia, tipografia Paternoli, 1855; IV. *Volume quarto, che abbraccia un Appendice di note illustrative.* Gorizia: tipografia Paternoli, 1856.

Morelli 2003: Carlo Morelli, *Istoria della Contea di Gorizia di Carlo Morelli. Volume quinto. Studi e documenti. Studi e documenti su Carlo Morelli e l'Istoria della Contea di Gorizi*. A cura di Silvano Cavazza, Paolo Iancis, Donatella Porcedda. Mariano del Friuli: Edizioni della Laguna, 2003.

Morenz–Leipoldt 1954: Sigfried Morenz, Johannes Leipoldt, s. v. Buch II (heilig, kultisch), A. Nichtchristlich, B. Christlich, *Reallexikon für Antike und Christentum* 2, 1954, coll. 688–717.

Morenz−Schorch 1997: Ludwig D. Morenz, Stefan Schorch, Der Seraph in der Hebräischen Bibel und in Altägypten, *Orientalia* 66/4, 1997, pp. 365−386.

Morgenstern 1956–1960: Julian Morgenstern, Jerusalem – 485 B. C., *Hebrew Union College Annual* 27, 1956, pp. 101–179; 28, 1957, pp. 15–47; 31, 1960, pp. 1–29.

Morin 1894: Germain Morin, Nouvelles recherches sur l'auteur du „Te Deum", *Revue bénédictine* 11, 1894, pp. 49–77.

Morin 1907: Germain Morin, Le Te Deum, type anonyme d'anaphore latine préhistorique?, *Revue bénédictine* 24, 1907, pp. 180–223.

Moroni 1840–1861: Moroni Gaetano Romano, *Dizionario di erudizione storico-ecclesiastica da San Pietro ai nostri giorni* … ec. ec. ec., compilato da Gaetano Moroni Romano primo aiutante di camera di Sua Santità. 103 voll. Venezia: Dalla Tipografia Emiliana, 1840-1861.

Morvillez 2005: Eric Morvillez, 'Klinai' ou 'triclinium'? Sur la permanence de l'utilisation du mobilier grec de banquet à l'époque romaine, *Mètis* 3, 2005, pp. 57–76.

Moselle 2015: Bryan R. Moselle, *The Symbolic and Theological Significance of the Olive Tree in the Ancient Near East and in the Hebrew Scriptures*. Thesis. Pretoria; University of Pretoria: [Bryan R. Moselle], 2015.

Moser 2005: Dietz-Rüdiger Moser, Triumphbögen und Ehrenpforten. Eine Skizze. J. A. Schmoll gen. Eisenwerth zum 90. Geburtstag in alter Freundschaft dargebracht, in: Winfried Nerdinger, Norbert Knopp, Hrsg., *Festschrift für J. A. Schmoll genannt Eisenwerth zum 90. Geburtstag*. München: Architekturmuseum, 2005, pp. 1–15.

Moser 2016: Claudia Moser, s. v. Altar, in: Orlin 2016, pp. 38–42.

Mossi Pallavicino 1933: Lodovico Mossi Pallavicino, *Sforza Pallavicino (1607–1667)*. (Grandi cardinali italiani nella vita e nella storia, 13). Bolonia. Capelli, 1933.

Motté 2003: Magda Motté, *„Esthers Tränen, Judiths Tapferkeit". Biblische Frauen in der Literatur des 20. Jahrhunderts*. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 2003.

Mougel 1896: D. A. Mougel, *Denys le Chartreux, 1402-1471. Sa vie, son rôle, une nouvelle édition de ses ouvrages*. Montreuil-sur-Mer: Imprimerie de la Chartreuse de N.-D- de Prés, 1896.

Mowinckel 2014 (1922): Sigmund Mowinckel, *Psalmen Studies.* Translated by Mark E. Biddle. Volume 2. Atlanta: SBL PRess, 2014 (History of Biblical Studies; 3).

Mrkonjić 2008: Tomislav Mrkonjić, *Archivio della nunziatura apostolica in Vienna. I. «Cancelleria e Segreteria» nn. 1-904 aa. 1607-1939 (1940). Inventario.* Città del Vaticano: Archivio Segreto Vaticano, 2008 (Collectanea Archivi Vaticani; 64).

MS 2022: MS, s. v. Martin Perc. Duhovnik, frančiškan, pisatelj, redovnik, *Kamniško-komendski biografski leksikon*.
https://www.leksikon.si/Oseba/OsebaId/1008# (2. 11. 2024)

Muellner 2007: Ilse Muellner, s. v. Batseba (Bathseba; Batscheba; Bathsheba), in: WiBiLex (erstellt: Juni 2007)
https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/batseba
https://bibelwissenschaft.de/stichwort/14684/ (22. 7. 2024)

Mulder 1992: Martin Jan Mulder, s. v. Sodom and Gomorrah (Place), *The Anchor Bible Dictionary* 6, 1992, pp. 99–103.

Mulder 1999: Martin J. Mulder (†), s. v. *sᵉḏōm, ʿᵃmōrâ* Sodom; Gomorrah, *Theological Dictionary of the Old Testament* 10, 1999, pp. 152–165.

Mulic 2011: Elena Mulic, *Zgodovina in razvoj arhitekture in okolja Vipave ter Vipavske doline*. Vipava: Občina Vipava, 2011.

Mullan 1913a: Elder Mullan, S. J., *Die Marianische Kongregation dargestellt nach Dokumenten.* Vierte Ausgabe (in deutscher Sprache die erste). Wien: Selbstverlag (R. Brzezowsky & Sohne), 1913.

Mullan 1913b: *The Sodality of Our Lady Studied in the Documents*. By Father Elder Mullan S. J. New York: P. J. Kenedy and Sons, 1913.

Müller 1849: Philipp Müller, *Die römischen Päpste oder: Geschichte der Oberhäupter, welche vom heiligen Petrus an, bis auf den jetzt glorreich regierenden zweihundert neun und fünfzigsten Nachfolger desselben der katholischen Kirche vorgestanden haben, nach den ältesten wie neuesten Werken und Dokumenten über diesen Gegenstand, welche die Jahrhunderte liefern*. Dritter Band. Wien: Mecharisten-Congregations-Buchhandlung, 1849.

Müller 1978a: Walter Wilhelm Müller, s. v. Weihrauch, *Paulys Real-Encyclopädie der classischen Alterthumswissenschaft* S XV, 1978, coll. 700–777.

Müller 1978b: Walter W. Müller, *Weihrauch: ein arabisches Produkt und seine Bedeutung in der Antike.* Müchen: Alfred Druckenmüller Verlag, 1978 (Pauly-Wissowas Realencyclopädie der klassischen Altertumswissenschaft. Supplement-Band; 15).

Müller 1979: C. Detlef G. Müller, s. v. Gottesnamen (Gottesepitheta) IV (christlich-volkstümlich), *Reallexikon für Antike und Christentum* 11, 1979, coll. 1238–1278.

Müller 1989: Gerhard Ludwig Müller, s. v. Gottesmutter, *Marienlexikon* 2, 1989, pp. 684–692.

Müller 1991a: Gerhard Ludwig Müller, s. v. Mittlerin der Gnade (mediatrix), I. Kath. Theol., *Marienlexikon* 4, 1992, pp. 487–491.

Müller 1991b: Hans-Peter Müller, *Mythos – Kerygma – Wahrheit. Gesammelte Aufsätze zum Alten Testament in seiner Umwelt und zur Biblischen Theologie*. Berlin; New York: Walter de Gruyter, 1991 (Beihefte zur Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft; 200).

Müller 2003a: Hans-Peter Müller, s. v. *ṣî; ṣîyîm* ship; demon, *Theological Dictionary of the Old Testament* 12, 2003, pp. 325–329.

Müller 2003b: Mechthild Müller, *Die Kleidung nach Quellen des frühen Mittelalters. Textilien und Mode von Karl dem Großen bis Heinrich III.* Berlin; New York: Walter de Gruyter, 2003.

Müller 2008: Reinhard Müller, *Jahwe als Wettergott. Studien zur althebräischen Kultlyrik anhand ausgewählter Psalmen*. Berlin; New York: Walter de Gruyter, 2008 (Beihefte zur Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenaschaft; 387).

Müller 2020: Reinhard Müller, *Königtum und Gottesherrschaft. Untersuchungen zur alttestamentlichen Monarchiekritik*. Tübingen: Mohr Siebeck, 2020 (Forschungen zum Alten Testament, 2. Reihe; 3).

Müller–Heid–Kehl–Haug 1993: Karlheinz Müller, Stefan Heid, Medard Kehl, Walter Haug, s. v. Apokalyptik, I. Geschichtliche Entwicklung des frühjüd. A.; II. A. im NT; III. In der Kirchen- und Theologiegeschichte; IV. Apokalypt. Strömungen der Gegenwart; V. Systematisch-theologisch; VI: In der Literatur; VII. In der Kunst, *Lexikon für Theologie und Kirche* 1, 1993, coll. 814–821.

Müller–Kaiser–Loader 1992: Hans-Peter Müller, Otto Kaiser, James Alfred Loader, *Das Hohe Lied, Klagelieder, Das Buch Esther*. 4., völlig neubearbeitete Auflage. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1992 (Das Alte Testament Deutsch; 16/2).

Müllner–Jochum-Bortfeld 2019: Ilse Müllner, Carsten Jochum-Bortfeld, s. v. Königtum, in: Crüsemann–Hungar idr. 2019, pp. 301–306.

Münchberg 2008: Katharina Münchberg, s. v. Daphne, in: Moog-Grünewald 2008, pp. 203–211.

Münkler 2017: Herfried Münkler, *Der Dreißigjährige Krieg: Europäische Katastrophe, Deutsches Trauma*. Berlin: Rowohlt, 2017.

Münz 1886a: Bernhard Münz, s. v. Sonne und Mond, *Real-Encyklopädie der christlichen Alterthümer* 2, 1886, pp. 766–767.

Münz 1886b: Bernhard Münz, s. v. Sterne, *Real-Encyklopädie der christlichen Alterthümer* 2, 1886, pp. 792–793.

Münz 1886c: Bernhard Münz, s. v. Vögel, *Real-Encyklopädie der christlichen Alterthümer* 2, 1886, pp. 960–961.

Murad 1901: Friedrich Murad, *Ararat und Masis. Studien zur armenischen Altertumskunde und Litteratur*. Heidelberg: Carl Winter's Universitätsbuchhandlung, 1901.

Muraoka 2009: Takamitsu Muraoka, *A Greek-English Lexicon of the Septuagint*. Louvain; Paris; Walpole: Peeters, 2009.

Muratori 1741: Lodovico Antonio Muratori, *Antiquitates Italicae Medii Aevi*. Tomus quintus. Mediolani: ex typographia Societatis Palatinae, 1741.

Murphy 1981: Roland E. Murphy, O. Carm., *Wisdom Literature: Job, Proverbs, Ruth, Canticles, Ecclesiastes, and Esther*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing, 1981 (The Forms of the Old Testament Literature; 13).

Murphy 2003: Richard James Murphy, s. v. Prelate, *New Catholic Encyclopedia* 11, 2003, p. 663.

Murr 1890: Josef Murr, *Die Pflanzenwelt in der griechischen Mythologie*. Innsbruck: Verlag der Wagner'schen Universitäts-Buchhandlung, 1890.

Murray–Murray 1996: Peter Murray, Linda Murray, *The Oxford Companion to Christian Art and Architecture. The Key to Western Art's Most Potent Symbolism.* Oxford; New York; Oxford University Press, 1996.

Murray–Murray–Jones 2013: Peter Murray, Linda Murray, Tom Devonshire Jones, *The Oxford Dictionary of Christian Art & Architecture*. Second Edition. Second edition edited by Tom Devonshire Jones. Oxford: Oxford University Press, 2013.

Musselman 2012: Lytton John Musselman, *A Dictionary of Bible Plants*. Cambridge; New York etc.: Cambridge University Press, 2012.

Muthmann 1975: Friedrich Muthmann, *Mutter und Quelle. Studien zur Quellenverehrung im Altertum und im Mittelalter.* Basel: Archäologischer Verlag, 1975.

Mynott 2018: Jeremy Mynott, *Birds in the Ancient World: Winged Words*. Oxford: Oxford University Press, 2018.

Myslivec 1973: Josef Myslivec, s. v. Bruno der Kartäuser Bekenner, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 5, 1973, coll. 447–450.

N. N. 1783: N. N. s. v. Erbämter, *Deutsche Encyclopädie oder Allgemeines Real-Wörterbuch aller Künste und Wissenschaften* 8, 1783, pp. 585–592.

N. N. 1893: N. N., Sv. Gora. V spomin stoletnice obnovljenja božje poti, dne 29. septembra 1893, *Primorski list. Poučljiv list za slovensko ljudstvo na Primorskem* 1, 18, 1893 (20. septembra), pp. 138–140.

N. N. 1907: N. N., Dve novi baziliki, *Cvetje z vrtov sv. Frančiška* 24, 4, 1907, pp. 122–126.

N. N. 1957: 240. obletnica slovesnega kronanja milostne svetogorske Matere božje 1717–1957, *Svetogorska Kraljica: marijanska revija* 1, 2, 1957, pp. 6–8.

N. N. 1976: N. N., s. v. Polyeuktos von Melitene, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 8, 1976, coll. 218−219.

Na'aman 2005–2006: Nadav Na'aman, *Ancient Israel and Its Neighbors Interaction and Counteraction. Collected Essays Volume 1*. Winona Lake, Indiana: Eisenbrauns, 2005; *Canaan in the Second Millennium B.C.E. Collected Essays Volume 2*. Winona Lake, Indiana: Eisenbrauns, 2005; *Ancient Israel's History and Historiography. The First Temple Period, Collected Essays Volume 3.* Winona Lake, Indiana: Eisenbrauns, 2006.

Na'aman 2008: Nadav Na'aman, Queen Mothers and Ancestors Cult in Judah in the First Temple Period, in: Ingo Kottsieper, Rüdiger Schmitt, Jakob Wöhrle, Hrsg., *Berührungspunkte. Studien zur Sozial- und Religionsgeschichte Israels und seiner Umwelt.* Festschrift für Rainer Albertz zu seinem 65. Geburtstag. Münster: Ugarit-Verlag, 2008 (Alter Orient und Altes Testament; 350), pp. 479–490.

Nadler 1989: Stefan Nadler, s. v. Gnadenstuhl, *Marienlexikon* 2, 1989, pp. 664–665.

Nagler 2010: Markus Nagler, *Das päpstliche Gesandtschaftsrecht unter besonderer Berücksichtigung der Apostolischen Nuntiatur in Deutschland*. Dissertation. Universität Freiburg, 2000.

Nainfa 1926: John Abel Nainfa, *Costume of Prelates of the Catholic Church, According to Roman Etiquette*. By John Abel Nainfa, S. S. D. C. L. … New and revised edition. Baltimore: John Murphy Company, 1926.

Nainfa 2007: John Abel Nainfa, S. S., *Gli abiti dei prelati della chiesa cattolica. Secondo il cerimoniale romano*. Traduzione dall'inglese di Daniele Di Sorco. Livorno: S. A. C. R. E, 2007.

Nared 2009: Andrej Nared, *Dežela – knez – stanovi. Oblikovanje kranjskih deželnih stanov in zborov do leta 1518*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2009 (Thesaurus memoriae, Dissertationes; 7).

Naredi-Rainer 1994: Paul von Naredi-Rainer, *Salomos Tempel und das Abendland: Monumentale Folgen historischer Irrtümer*. Mit einem Beitrag von Cornelia Limpricht. Köln: Dumont, 1994.

Naschenweng 2011: Hannes Naschenweng, *Die Landeshaupleute der Steiermark. Von den Anfängen bis zur Gegenwart*. Graz: Strahalm, 2011.

Naschenweng 2020: Hannes P. Naschenweng, *Der landständische Adel im Herzogtum Steiermark. Ein genealogisches Kompendium*. Band I: *Abele bis Juritsch*; Band II: *Lachawitz bis Zwickl*. Gernot Peter Obersteiner, ed.. Graz: Steiermärkisches Landesarchiv, Graz 2020 (Veröffentlichungen des Steiermärkischen Landesarchivs; 43/1, 43/2).

Nass 1999 (2010): Klaus Nass, s. v. Widukind von Corvey OSB, *Die deutsche Literatur des Mittelalters. Verfasserlexikon* 10, 1999 (2010), coll. 1000–1006.

Naumann 1983: Friederike Naumann, *Die Ikonographie der Kybele in der phrygischen und der griechischen Kunst*. Tübingen: Verlag Ernst Wasmuth, 1983.

Nazzi 1933: Giorgio Nazzi, *Storia di Cormòns*. Cormòns: Editrice tipografia Moretti, 1933.

Neev–Emery 1995: David Neev, Kenneth Orris Emery, *The Destruction of Sodom, Gomorrah, and Jericho: Geological, Climatological, and Archaeological Background*. New York; Oxford: Oxford University Press, 1995.

Nehring 1710: Johann Christoph Nehring, *Joh. Christoph Nehrings Historisch-Politisch-Juristisches Lexicon* … Gotha: Jacob Mevius, 1710.

Nehring 1736: Johann Christoph Nehring, *Joh. Christoph Nehrings Historisch-Politisch-Juristisches Lexicon* … Gotha: Jacob Mevius, 1736.

Nekrologij 1995: *Nekrologij Slovenske frančiškanske province sv. Križa*, Ljubljana 1995. https://www.franciskani.si/?page_id=2262

Nelis 2001: Damien Nelis, *Vergil's Aeneid and The Argonautica of Apollonius Rhodius*. Leeds: Francis Cairns, 2001 (ARCA, Classical and Medieval Texts, Papers and Monographs; 39).

Nelson 1968: Byron Christopher Nelson, *The Deluge Story in Stone. A History of the Flood Theory of Geology.* Grand Rapids, Mischigan: Baker Book House, 1968.

Nelson 2019: Janet L. Nelson, *King and Emperor. A New Life of Charlemagne*. Oakland, California: University of California Press, 2019.

Neubacher–Stipp–Irrgang idr. 2001: Edda Neubacher, Hermann-Josef Stipp, Bernhard Irrgang, Guido Knörzer, Konrad Baumgartner, Helga Sciurie, s. v. Tier, I. Religionwissenschaftlich, II. Biblisch-theologisch, III. Theologisch-etisch, IV. Praktisch-theologisch, V. Ikonographisch, *Lexikon für Theologie und Kirche* 10, 2001, coll. 30–36.

Neudeck 2017: Otto Neudeck, Der Adler, in: Judith Klingner, Andreas Kraß, Hrsg., *Tiere: Begleiter des Menschen in der Literatur des Mittelalters*. Köln; Weimar; Wien: Böhlau Verlag, 2017, pp. 201–214.

Neue deutsche Biographie: Historische Kommission bei der Bayerischen Akademie der Wissenschaften, *Neue Deutsche Biographie.* 27 Bände. Berlin: Duncker & Humblot, 1953–<2020>.

Neuerburg 1965: Norman Neuerburg, *L'architettura delle fontane e dei ninfei nell'Italia antica*. Napoli: Gaetano Macchiaroli, 1965.

Neuer Nekrolog 1842: *Neuer Nekrolog der Deutschen. Achtzehnter Jahrgang, 1840. Erster Theil*. Weimar: Bernhard Friedrich Voigt, 1842.

Neugebauer 1994: Wolfgang Neugebauer, Monarchisches Kabinett und Geheimer Rat: Vergleichende Betrachtungen zur frühneuzeitlichen Verfassungsgeschichte in Österreich, Kursachsen und Preußen, *Der Staat* 33/4, 1994, pp. 511–535.

Neuhold 2006: Manfred Neuhold, *Lebensbäume. Vom Leben und Wesen der Bäume, ihrer Mythologie und Beziehung zum Menschen*. Graz: Ingenium, 2006.

Neuhold–Hlatky 2013: Helmut Neuhold, Michael Hlatky, *Die Jagd in Österreich*. Berndorf: Kral-Verlag, 2013.

Neumann 1974: Hans Neumann, s. v. Kordula (Cordula) von Köln Jgfr., Mart., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 7, 1974, coll. 339–340.

Neumann-Gorsolke 2006: Ute Neumann-Gorsolke, s. v. Blumen (AT), in: WiBiLex (erstellt: Januar 2006)
https://bibelwissenschaft.de/stichwort/10178/
https://www.bibelwissenschaft.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/blumen-at (13. 9. 2023)

Neusner–Green 2002 (1996): Jacob Neusner, William Scott Green, *Dictionary of Judaism in the Biblical Period. 450 B.C.E. to 600 C.E.* Second Printing. New York: Maxmillan Library Reference, 2002 (1996).

Neuss 1935: Wilhelm Neuß, s. v. Apokalypse (Geheime Offenbarung des hl. Johannes), *Reallexikon zur deutschen Kunstgeschichte* 1, 1935, coll. 751–781.

Neuss 1950: Wilhelm Neuß, s. v. Bundeslade, *Reallexikon zur deutschen Kunstgeschichte* 3, 1950, coll. 112–118.

New Catholic Encyclopedia 2003: Berard L. Marthaler, ed., *New Catholic Encyclopedia. Second Edition.* 15 vols. Detroit etc.: Thomson Gale; Washington: The Catholic University of America, 2003.

Newsom–Watson 1992: Carol A. Newsom, Duane F. Watson, s. v. Angels, *The Anchor Bible Dictionary* 1, 1992, pp. 248–255.

Newsom–Watson 2006: Carol A. Newsom, Duane F. Watson, s. v. Angels, *The New Interpreter's Dictionary of the Bible* 1, 2006 pp. 248–253 (Old Testament), 253–255 (New Testament).

Newton 1974: Peter A. Newton, s. v. Fridesvide (Frévise) von Oxford Jgfr., Äbtissin, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 6, 1974, col. 331.

Nicetas 1862: Nicetas David, Orationes laudatoriae aliaeque nonnullae festivae. Oratio I. In diem natalem sanctissimae Dei Genitricis, in: J.-P. Migne, *Patrologiae cursus completus … Series Graeca posterior … Patrologiae Graecae tomus CV. Nicetas David Paphlago. Nicetas Byzantinus. Theognostus Monachus. S. Josephus Hymnographus. Anonymus. … Nicetae Paphlagonis, qui et David, Nicetae Byzantini opera quae reperiri potuerunt omnia. … Tomus unicus*. Lutetiae Parisiorum: apud J.-P. Migne editorem, 1862, coll. 15–27.

Nickelsburg 2000: George W. E. Nickelsburg, s. v. Enoch, Books of, *Encyclopedia of the Dead Sea Scrolls* 1, 2000, pp. 249–253.

Nicol 1997: George G. Nicol, The Alleged Rape of Bathsheba: Some Observations on Ambiguity in Biblical Narrative, *Journal for the Study of the Old Testament* 73, 1997, pp. 43–54.

Nicol 1998: George G. Nicol, David, Abigail and Bathsheba, Nabal and Uriah. Transformations Within a Triangle, *Scandinavian Journal of the Old Testament* 12, 1998, pp. 130–145.

Nicolausig 2015: Andrea Nicolausig, Madonna incoronata da 300 anni a Monte Santo, *Borc San Roc* 27, novembre, 2015, pp. 54–57.

Nicolausig 2017: Andrea Nicolausig, Monte Santo e il Goriziano, in: Feresin 2017, pp. 50–52.

Niehaus 1995: Jeffrey J. Niehaus, *God at Sinai. Covenant and Theophany in the Bible and Ancient Near* East, Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1995.

Niehoff 1994: Franz Niehoff, s. v. Basilisk, *Lexikon für Theologie und Kirche* 2, 1994, p. 65.

Niehr 2004: Herbert Niehr, s. v. *śar; śārar; miśrâ* king, *Theological Dictionary of the Old Testament* 14, 2004, pp. 190–215.

Niehr 2006: Herbert Niehr, s. v. *tannîn* dragon, serpent, *Theological Dictionary of the Old Testament* 15, 2006, pp. 726–728.

Nielsen 1992: Kjeld Nielsen, s. v. Incense, *The Anchor Bible Dictionary* 3, 1992, pp. 404–409.

Nielsen 1997: Kjeld Nielsen, *Incense in Ancient Israel*. Leiden: E. J. Brill, 1986 (Supplements to Vetus Testamentum; 38).

Nielsen 2011: Jesper Tang Nielsen, s. v. Lamm / Lamm Gottes, in: WiBiLex (erstellt: Juni 2011)
https://www.bibelwissenschaft.de/ressourcen/wibilex/neues-testament/lamm-lamm-gottes
https://bibelwissenschaft.de/stichwort/51943/ (8. 3. 2023)

Nielsen–Ringgren–Fabry 2001: Kirsten Nielsen, Helmer Ringgren, Heinz-Josef Fabry, s. v. *'ēṣ* tree, *Theological Dictionary of the Old Testament* 11, 2001, pp. 265–277.

Niemann 1984: Hartwig A. W. Niemann, s. v. Glocken, *Theologische Realenzyklopädie* 13, 1984, pp. 446–452.

Niemann 1993: Hermann Michael Niemann, *Herrschaft, Königtum und Staat. Skizzen zur soziokulturellen Entwicklung im monarhischen Israel.* Tübingen: J. C. B. Mohr (Paul Siebeck), 1993 (Forschungen zum Alten Testament; 6).

Niemeyer–Hurschmann 2015: Hans Georg Niemeyer, Rolf Hurschmann, s. v. Thron, *Der Neue Pauly* 12/I, 2015, coll. 501–503.

Niermeyer 1976: Jan Frederik Niermeyer, *Mediae Latinitatis Lexicon minus.* Leiden: Brill, 1976.

Nikander–Overduin 2015: Nicander of Colophon, *Theriaca*. By Floris Overduin. Leiden; Boston: Brill, 2015 (Mnemosyne Supplements. Monographs on Greek and Latin Language and Literature; 374).

Nikolaou 1988: Theodor Nikolaou, s. v. Akathistos Hymnos. I. Orth. Theologie, *Marienlexikon* 1, 1988, pp. 66–67.

Nikolasch 1963: Franz Nikolasch, *Das Lamm als Christussymbol in den Schriften der Väter*. Wien: Herder, 1963 (Wiener Beiträge zur Theologie; 3).

Nilgen 1981: Ursula Nilgen, Maria Regina – Ein politischer Kultbildtypus?, *Römisches Jahrbuch für Kunstgeschichte* 19, 1981, pp. 1–33.

Nilsson 1950: Martin P. Nilsson, *Geschichte der griechischen Religion.* Zweiter Band: *Die hellenistische und römische Zeit.* München: Beck'sche Verlagsbuchhandlung, MCMLV (1950) (Handbuch der Altertumswissenschaft; 5,2,2).

Nilsson 1955: Martin P. Nilsson, *Geschichte der griechischen Religion.* Erster Band: *Die Religion Griechenlands bis auf die griechische Weltherrschaft.* Zweite, durchgesehene und ergänzte Auflage. München: Beck'sche Verlagsbuchhandlung, MCMLV (1955) (Handbuch der Altertumswissenschaft; 5,2,1).

Nissen–Briese–Konen 2015: Hans Jörg Nissen, Christoph Briese, Heinrich Konen, s. v. Schiffbau, *Der Neue Pauly* 11, 2015, coll. 165–171.

Nissen–Niemeyer–Alonso-Núñez 2015: Hans Jörg Nissen, Hans Georg Niemeyer, José Miguel Alonso-Núñez, s. v. Schiffahrt, *Der Neue Pauly* 11, 2015, coll. 160–165.

Nitsche 2017: Martin Nitsche, s. v. Salomo (Salomon; Solomon), in: WiBiLex (erstellt: Dezember 2017)
https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/salomo-2
https://bibelwissenschaft.de/stichwort/25919/ (3. 2. 2024)

Nitz 1971: Michael Nitz, s. v. Marienleben, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 3, 1971, coll. 212–233.

Nitz 1976: Gaynor Nitz, s. v. Ursula Jgfr., Mart., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 8, 1976, coll. 521–527.

Nitz 1988: Genoveva Nitz, s. v. Anna, IV. Ikonographie (1., 2., 3.), *Marienlexikon* 1, 1988, pp. 157–162.

Nitz 1989: Genoveva Nitz, s. v. Davidsturm, *Marienlexikon* 2, 1989, pp. 153−154.

Nitz 1992a: Genoveva Nitz, s. v. Lebensbaum, *Marienlexikon* 4, 1992, pp. 53–54.

Nitz 1992b: Genoveva Nitz, s. v. Löwe, *Marienlexikon* 4, 1992, pp. 141−144.

Nitz 1992c: Genoveva Nitz, s. v. Ölbaum, *Marienlexikon* 4, 1992, pp. 673−675.

Nitz 1993a: Genoveva Nitz, s. v. Adler, *Lexikon für Theologie und Kirche* 1, 1993, col. 159.

Nitz 1993b: Genoveva Nitz, s. v. Quell, Quelle, *Marienlexikon* 5, 1993, pp. 383−385.

Nitz 1994: Genoveva Nitz, s. v. Schwan, *Marienlexikon* 6, 1994, pp. 87–88.

N. N. 1757: NN, Article II. Troisième Extrait des Voïages de Mr. Keyssler, *Journal brittanique par Mr. de Mauve* 23, 1757 (*Pour les Mois de Mai & de Juin* 1757), pp. 252–253.

Nobis 1970: Heribert M. Nobis, s. v. Gestirne, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 2, 1970, coll. 142–149.

Noflatscher 1990: Heinz Noflatscher, *Rate und Herrscher: Politische Eliten an den Habsburgerhofen der osterreichischen Lander 1480–1530*. Mainz: Philipp von Zabern, 1990.

Nolland 1989: John Nolland, *Luke 1−9:20*. Dallas, Texas: Word Books, 1989 (Word Biblical Commentary; 35a).

Noort 2006: Ed Noort, s. v. Ark of Noah, *The New Interpreter's Dictionary of the Bible* 1, 2006, pp. 263–269.

Noort–Tigchelaar 2004: Ed van Noort, Eibert Tigchelaar, eds., *Sodom's Sin. Genesis 18–19 and Its Interpretations*. Leiden: Brill, 2004 (Themes in Biblical Narrative. Jewish and Christian Traditions; 7).

Norwich 1990: John Julius Norwich, *Byzantium*. Volume 1: *The Early Centuries*. London: Penguin Books, 1990.

Norwich 2011: John Julius Norwich, *The Popes. A History*. London: Chatto & Windus, 2011.

Noth 1930: Martin Noth, *Das System der zwölf Stämme Israels*. Stuttgart: W. Kohlhammer, 1930 (Beiträge zur Wissenschaft vom Alten und Neuen Testament; 52).

Noth 1948: Martin Noth, *Überlieferungsgeschichte des Pentateuch*. 2. Auflage. Stuttgart: W. Kohlhammer Verlag, 1948.

Noth 1984: Martin Noth, *Das zweite Buch Mose. Exodus.* 7., unveränderte Auflage. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1984.

Notizie 1838: *Notizie del santuario della B. V. Maria del Monte Santo, sopra il villaggio di Solcano vicino alla citta di Gorizia*. Gorizia: dalla tip. Paternolli, 1838.

Notizie 1890: *Notizie del Santuario della B. V. Maria del Monte Santo*. Gorizia: Tip. Paternolli, 1890.

Notizie 1893: *Notizie del Santuario della B. Vergine Maria del Monte Santo: nell'occasione Centenaria della ristorazione della Chiesa 1793–1893*. Gorizia: Tipografia Ilariana, 1893.

Novak 2008: Ana Novak, Topusko od dolaska cistercita do kraja srednjega vijeka. Magistarsko delo. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

Novak 2011: Ana Novak, *Gorski arhiđakonat Zagrebačke biskupije u razdoblju od 1334. do 1501. godine (Povijesni razvoj crkvenoadministrativnoga područja)*. Doktorska disertacija. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu [Hrvatski studiji, Ana Novak], 2011.

Novotny–Sutter 1967: Alexander Novotny, Berthold Sutter, *Innerösterreich 1564-1619*. Graz: Universitätsbuchdruckerei Styria, [1967] (Joannea: Publikationen des Steiermärkischen Landesmuseums un der SteierMärkischen Landesbibliothek; 3).

Nowak 1960: Herbert Nowak, *Zur Entwicklungsgeschichte des Begriffes Daimon: eine Untersuchung epigraphischer Zeugnisse vom 5. Jh. v. Chr. bis zum 5 Jh. n. Chr.* Bonn: Evangelische Verlagsanstalt, Diss. Bonn, 1960.

Nyàry 1909: Contessa Ortensia Nyàry, *Della genuina effigie della Madonna di Monte Santo (presso Gorizia)*. Gorizia, 1909.

Nygren 1974: Olga Alice Nygren, s. v. Fina (Seraphina) von San Gimignano, Jungfrau, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 6, 1974, coll. 240−241.

O'Daly 1981: Gerard O'Daly, s. v. Dionysius Areopagita, *Theologische Realenzyklopädie* 8, 1981, pp. 772–780.

Obermaier 2009: Sabine Obermaier, Hrsg., *Tiere und Fabelwesen im Mittelalter*. Berlin; New York: Walter de Gruyter, 2009.

ÖBL 1957: ÖBL s. v. Graus, Johann (1836-1921), Kunsthistoriker, *Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950* 6, 1957, pp. 50–51.

O'Carroll 2000: Michael O'Carroll, *Theotokos. A Theological Encyclopedia of the Blessed Virgin Mary.* Eugene (Oregon): Wipf and Stock Publishers, 2000.

Ochsenfurth 1709: Isaac von Ochsenfurth (Isaac Oxoviensis), *Elogia Mariana Ex Lytaniis Lauretanis Deprompta, Ac Sacro Poëmate Rythmico, Biblicis Sententiis, ac Figuris, solidis sanctorum Patrum effatis, ac variis probatorum Auctorum Discursibus …* Auctore P. F. Isaaco Oxoviensi, Capucino Concionatore … Augustae Vindelicorum: apud Joann. Philippum Strudnerum, Typis Antonii Nepperschidii, 1709.

Oden–di Berardino idr. 2013: Thomas C. Oden, Angelo di Berardini, Marco Conti, Gianluca Pilara, *1–2 Re. 1–2 Cronache. Esdra. Neemia. Ester*. Roma: Città Nuova Editrice, 2013 (La Bibbia commentata dai Padri. Antico Testamento; 4).

Oder 1893: Eugen Oder, s. v. Adler, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* I, 1, 1893, coll. 371–375.

Oettinger 1852: Eduard Maria Oettinger, *Iconographia Mariana oder Versuch einer Literatur der wunderthätigen Marienbilder, geordnet nach alphabetischer Reihenfolge der Orte, in welchen sie verehrt werden.* Mit geschichtlichen Anmerkungen von Eduard Maria Oettinger, Leipzig: Gustav Remmelmann, 1852.

Oeconomische Encyclopädie, gl. Krünitz 1785.

Ogden 2013a: Daniel Ogden, *Dragons, Serpents, and Slayers in the Classical and Early Christian Worlds: A Sourcebook*. Oxford: Oxford University Press, 2013.

Ogden 2013b: Daniel Ogden, *Drakōn. Dragon Myth and Serpent Cult in the Greek and Roman Worlds*. Oxford: Oxford University Press, 2013.

Ogle 1910: Marbury Bladen Ogle, Laurel in Ancient Religion and Folk-Lore, *The American Journal of Philology* 31/3, 1910, pp. 287−311.

Ogrin 2011: Matija Ogrin, Slovenska frančiškanska pridiga baročne dobe. Pisatelji Anton Brešan, Evgen Lauer in Adavkt Nikel ter njihove rokopisne pridige, in: Miha Preinfalk, ed., *Neznano in pozabljeno iz 18. stoletja na Slovenskem*. Ljubljana: Zgodovinski inštitut Milka Kosa ZRC SAZU: Slovensko društvo za preučevanje 18. stoletja, 2011, pp. 227–247.

Ogrin 2018: Matija Ogrin, Confraternities in the Slovenian Lands and their Significance for Baroque Slovenian Literature (Bratovščine na Slovenskem in njihov pomen za baročno slovensko književnost), *Acta historiae artis Slovenica* 23/2, 2018, pp. 233–244.

Ogrin 2020: Matija Ogrin, Poznobaročni slovenski rokopisi – Literarna tradicija v spoprijemu z razsvetljensko cenzuro, in: Vidmar 2020, pp. 119–150.

Okoliš 1995: Stane Okoliš, Izseki iz zgodovine Loža in okolice, *Zgodovinski časopis* 49/3, 1995, pp. 353–378; 49/4, pp. 557–581.

Olcott 1936: William Tyler Olcott, *Star Lore of All Ages. A Collection of Myths, Legends, and Facts Concerning the Constellations of the Northern Hemisphere*. New York; London: G. P. Putnam's Sons, 1936.

Olmstead 1931: Albert T. Olmstead, *History of Palestine and Syria*. New York; London: Charles Scribner's Sons, 1931.

Olmstead 1948: Albert T. Olmstead, *History of the Persian Empire.* Chicago; London: The University od Chicago Press, Phoenix Books, 1948.

Olmstead 1959: Albert T. Olmstead, *History of the Persian Empire*. Chicago: University of Chicago Press, 1959.

Olson 2002: Carl Olson, *The Book of the Goddess. Past and Present. An Introduction to Her Religion.* Prospect Heights, Ill.: Waveland Press, 2002.

Omodeo –Red. 1968: Adolfo Omodeo, Red., s. v. Blitz, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 1, 1968, coll. 308–309.

Onasch 1981: Konrad Onasch, *Liturgie und Kunst der Ostkirche in Stichworten unter Berücksichtigung der Alten Kirche*. Wien; Köln; Graz: H. Böhlaus Nachf., 1981.

Opitz 1894: Richard Opitz, *Das häusliche Leben der Griechen und Römer.* Leipzig: Verlag von Artur Seeman, 1894 (Kulturbilder aus dem klassischen Altertume; 6).

Opitz–Röckelein–Signori–Marchal 1993: Claudia Opitz, Hedwig Röckelein, Gabriela Signori, Guy P. Marchal, Hrsg., *Maria in der Welt: Marienverehrung im Kontext der Sozialgeschichte 10.–18. Jahrhundert*. Zürich: Chronos Verlag, 1993.

Orbanić 2002: Elvis Orbanić, *Katedra sv. Nicefora. Povijesna skica Pićanske biskupije*. Pazin: Josip Tučinović, 2002.

Ordo 2010 (1981): *Ordo coronandi imaginem Beatae Mariae Virginis.* Editio typica. Vaticanus: typis Vaticanis, 2010 (ponatis iz l. 1981).

Orlin 2016: Eric Orlin, ed., *The Routledge Encyclopedia of Ancient Mediterranean Religions*. New York; London: Routledge, 2016.

Orth 1910: Ferdinand Orth, s. v. Geflügelzucht, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* VII, 1, 1910, coll. 903–927 (A. Hühner, B. Pfauen, C. Gans, D. Ente, E. Taube, F. Fasan).

Orth 1913: Ferdinand Orth, s. v. Hirsch, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* VIII, 2, 1913, coll. 1936−1950.

Ortroy 1900: François Van Ortroy, La Légende de S. François d'Assise dite ‚*Legenda trium sociorum*, *Analecta Bollandiana* 19, 1900, pp. 119–197.

Osborne 2008: John Osborne, The Cult of Maria Regina in Early Medieval Rome, *Acta ad archaeologiam et artium historiam pertinentia* 21, 2008, pp. 95–106.

Ostmeyer 2011: Karl-Heinrich Ostmeyer, s. v. Satan (NT), in: WiBiLex (erstellt: Februar 2011)
https://bibelwissenschaft.de/stichwort/53942/
https://www.bibelwissenschaft.de/ressourcen/wibilex/neues-testament/satan-nt (17. 5. 2022)

Ostojić 1966: Ivan Ostojić, Benediktinci u Hrvatskoj i ostalim našim krajevima. Sv. 3: Benediktinci u Panonskoj Hrvatskoj i Istri; Cisterciti u našim krajevima; Katalozi opata i opatica; Pašmanska regula sv. Benedikta. Split, Tkon: Benediktinski priorat, 1966.

Ostrogorsky 1963: Georg Ostrogorsky, *Geschichte des Byzantinischen Staates*. München: C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, MCMLXIII (Handbuch der Altertumswissenschaft XII, 1, 2; Byzantinisches Handbuch; 1, 2).

Osvald–Klemenčič 2024: Monika Osvald, Matej Klemenčič, eds., *Tristoletnica kronanja milostne podobe Svetogorske Matere Božje*. Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani; ICCHS - Mednarodno središče za primerjalne zgodovinske raziskave / International Center for Comparative Historical Studies. Ljubljana: Založba Univerze v Ljubljani; Založba Brat Frančišek; Slovensko umetnostnozgodovinsko društvo, 2024.

Oswald 1998: Wolfgang Oswald, *Israel am Gottesberg. Eine Untersuchung zur Literargeschichte der vorderen Sinaiperikope Ex 19-24 und deren historischem Hintergrund*. Universitätsverlag Freiburg; Göttingen; Vandenhoeck & Ruprecht, 1998 (Orbis Biblicus et Orientalis; 159).

Oswald 2011: Wolfgang Oswald, s. v. Lot, in: WiBiLex (erstellt: März 2011)
https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/lot-3
https://bibelwissenschaft.de/stichwort/25140/ (4. 8. 2023)

Oswald 2018: Wolfgang Oswald, s. v. Sinai, in: WiBiLex (erstellt: September 2018) https://bibelwissenschaft.de/stichwort/28875/ https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/sinai-2

Ott–Brandscheidt–Woelk 2009: Martin Ott, Renate Brandscheidt, Moritz Woelk, s. v. Lebensbaum. I. Religionsgeschichtlich; II. Biblisch-theologisch; III. Ikonographie, *Lexikon für Theologie und Kirche* 6, 2009, coll. 723–725.

Otte 1884: Heinrich Otte, *Glockenkunde*. Zweite, verbesserte und vermehrte Auflage. Leipzig: T. O. Weigel, 1884.

Otto 1890: August Otto, *Die Sprichwörter und Sprichwörtlichen Redensarte der Römer*. Leipzig: B. G. Teubner, 1890.

Otto 1993: Walter Friedrich Otto, *Theophania. Der Geist der altgriechischen Religion*. 3. Auflage. Frankfurt am Main: Klostermann, 1993.

Ottosson 1978: Magnus Ottosson, s. v. *hêkhāl [hêḵāl]* temple, *Theological Dictionary of the Old Testament* 3, 1978, pp. 382–388.

Oxford Dictionary of National Biography: H. C. G. Matthew, Brian Harrison, eds., *Oxford Dictionary of National Biography: From the Earliest Times to the Year 2000*. In association with the British Academy. 61 vols. Oxford etc.: Oxford University Press, 2004.

Pabst 1999: Angela Pabst, s. v. Pontifex maximus, *Lexikon des Mittelalters* 7, 1999, col. 95.

Paljk 2001: Vinko Paljk, Iz cerkvene zgodovine Solkana, in: Branko Marušič, ed., *Jako stara vas na Goriškem je Solkan. Zbornik ob tisočletnici prve omembe kraja*. Solkan: Krajevna skupnost Solkan, 2001, pp. 98–135.

Palladio degli Olivi 1660: Giovanni Francesco Palladio degli Olivi, *Historie della provincia del Friuli.* Dell'abbate Gio. Francesco Palladio de gli Olivi ... Divise in due parti. In Udine: appresso Nicolò Schiratti, 1660.

Palmer 2015: Andrew Palmer, Ephrem of Nisibis, in: Ken Parry, ed., *The Wiley Blackwell Companion to Patristics*. Chichester, West Sussex; Malden, MA: Wiley-Blackwell, 2015, pp. 126–140 (Wiley-Blackwell companions to religion).

Panger 2011: Irmgard Panger, Der Wiener Hof – die Hofstaaten der kaiserlichen Familie und die obersten Hofämter, in: Seitschek–Hutterer–Theimer 2011, pp. 80–93.

Pangerl–Scheutz–Winkelbauer 2007: Irmgard Pangerl, Martin Scheutz, Thomas Winkelbauer, Hrsg., *Der Wiener Hof im Spiegel der Zeremonialprotokolle, (1652-1800): eine Annäherung*. Innsbruck; Wien; Bozen: Studienverlag, 2007 (Forschungen und Beiträge zur Wiener Stadtgeschichte; 47; Forschungen zur Landeskunde von Niederösterreich; 31).

Panjek 1999: Aleksander Panjek, Una società nobiliare; trasformazioni, resistenze, conflitti, in: Cavazza–De Grassi 1999, pp. 204–210.

Panjek 2015: Aleksander Panjek, Staro jedro Devina v zgodnjem novem veku, *Kronika: časopis za krajevno zgodovino* 63/3, 2015, pp. 475–494.

Panzera 1985: Giovanni Battista Panzera, *Cormons: immagini e cronache dal vecchio confine.* Cormons: Comune, 1985.

Panzram 1999: Bernhard Panzram, s. v. Archidiakon, *Lexikon des Mittelalters* 1, 1999, coll. 896–897.

Paoli 1891: Cesare Paoli, *Le abbreviature nella paleografia latina del medio evo. Saggio metodico-pratico.* Firenze: Successori Le Monnier, 1891 (Pubblicazioni del r. Istituto di studi superiori pratici e di perfezionamento in Firenze. Sezione di filosofia e filologia).

Papadopulos-Kerameus 1899, 1901: Athanasios Papadopulos-Kerameus, *Monumenta Graeca et Latina ad historiam Photii pertinentia*. 2 vol. Petropoli: Kirschbaum, 1899 (I), 1902 (II).

Papenbroeck 1847: Daniel van Papenbroeck, *Annales Antverpienses, ab urbe condita ad annum M.DCC collecti ex ipsius civitatis monumentis …* Tomus quartus. Antverpiae: J.-E. Buschmann, 1847.

Pappi–Beckman–Seidl 2011–2013: Cinzia Pappi, Gary Beckman, Ursula Seidl, s. v. Thron (throne), *Reallexikon der Assyriologie und vorderasiatischen Archäologie* 13, 2011–2013, pp. 633–639.

Parello 1994: Daniel Parello, s. v. Schutzmantelmadonna, *Marienlexikon* 6, 1994, pp. 82–87.

Parke 1988: Herbert William Parke, *Sibyls and Sibylline Prophecy in Classical Antiquity*. Edited by B. C. McGing. London; New York: Routledge, 1988.

Parker 2019: Geoffrey Parker, *Emperor. A New Life of Charles V.* New Haven; London: Yale University Press, 2019.

Parmelee 1959: Alice Parmelee, *All the Birds of the Bible. Their Stories, Identification and Meaning*. New York: Harper Brothers Publishers, 1959.

Parpola 1993: Simo Parpola, The Assyrian Tree of Life: Tracing the Origins of Jewish Monotheism and Greek Philosophy, *Journal of Near Eastern Studies* 52/3, 1993, pp. 161–208.

Parrochia di Sant' Adalberto 2006a: *Parrocchia di Sant'Adalberto di Cormòns – Archivio storico – Inventario* (settembre 2006)
http://www.sa-fvg.archivi.beniculturali.it/fileadmin/inventari/archivi_ecclesiastici/ (20. 9. 2023)

Parrochia di Sant' Adalberto 2006b: Parrocchia di Sant'Adalberto di Cormòns - Archivio storico elenco topografico delle unita' riordinate (settembre 2006)
http://www.sa-fvg.archivi.beniculturali.it/fileadmin/inventari/archivi_ecclesiastici/ (22. 9. 2023)

Parrot 1957: André Parrot, *The Temple of Jerusalem.* Translated by B. E. Hooke. London: SCM Press LTD, 1957 (Studies in Biblical Archaeology; 5).

Paschalidis 1999: ΣΥΜΕΟΝ Α. ΠΑΣΧΑΛΙΔΕΣ, *ΝΙΚΗΤΑΣ ΔΑΒΙΔ ΠΑΦΛΑΓΟΝ. ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ. ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗ ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ ΤΗΣ ΠΡΟΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ*. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: ΚΕΝΤΡΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΕΡΕΝΩΝ, 1999 (ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ; 28).

Paschini 1934–1936: Pio Paschini, *Storia del Friuli.* Vol. 1: *Dalle origini al formarsi dello stato patriarcale*; Vol. 2: *Dalla lotta per le investiture alla pace di Torino (1381)*; Vol. 3: *Dalla pace di Torino (1381) all'invasione francese (1797)*, Udine: Istituto delle edizioni accademiche, 1934–1936 (Collezione Forum Julii).

Paschini 1943: Pio Paschini, *Domenico Grimani, cardinale di S. Marco (1523)*. Roma: Edizioni di Storia e letteratura, 1943 (Storia e letteratura; 4).

Paschini 1956: Pio Paschini, La pieve di Salcano – Gorizia nei secoli XIV–XV. Note e appunti, in: *Gorizia nel Medioevo*. Secondo supplemento agli Studi Goriziani. Gorizia, 1956, pp. 73–76.

Paschini 1957: Pio Paschini, *Tre illustri prelati del Rinascimento: Ermolao Barbaro, Adriano Castellesi, Giovanni Grimani*. Romae: Facultas Theologica Pontificii Athenaei Lateranensis, 1957 (Lateranum; nova ser., an. 23; 1–4).

Pascoletti 1992: Maddalena Malni Pascoletti, *Ex universa philosophia: stampe barocche con le Tesi dei Gesuiti di Gorizia. Catalogo della mostra*. A cura di –. Monfalcone: Laguna, 1992.

Pascoletti 1994: Maddalena Malni Pascoletti, L'ex monastero di S. Chiara di Gorizia. „Una fabrica ampla e nobile", in: *L'ex monastero di S. Chiara di Gorizia*. Katalog. [Gorizia]: Italia Nostra, Sezione di Gorizia, 1994, pp. 3–23.

Pascoli 1967: Eno Pascoli, *La contea di Gorizia e Gradisca nel Settecento*. Seconda edizione. Udine: Edizioni Doretti, 1967.

Pasconi 1731: Claro Pasconi, *Triumphus coronatae Reginae Tersactensis, signis, prodigiisque ubique nitentis …* Venetiis: Apud Jo. Baptistam Recurti, 1731.

Pasconi 1744: Clarus Pasconi, *Historicus progressus Mariani triumphi et Frangepanae Aniciae prosapiae …* Venetiis: apud Joannem Baptistam Recurti, 1744.

Pasconi 1746: Casparus Pasconi, *Historia Ecclesiae, et Conventus Montis Sancti Divae Virginis Gratiarum in quindecim capita distributa* … opera A. R. Patris Caspari Pasconi … Venetiis: apud Dominicum Occhi, MDCCXLVI (1746).

Pasconi 1841 (1993): Gaspar Pasconi, *Compendio storico della erezione distruzione e riedificazione del Santuario di Maria SS. Di Monte Santo sopra Salcano vicino Gorizia*. Udine: Domenico Biasutti, 1841. Slovenski prevod: Gaspar Pasconi, *Kratka zgodovina božje poti na Sveti gori nad Solkanom blizu Gorice: v starem zapisu iz leta 1843 (Kratka povést od boshie poti na Sveti Gori nad Solkanam blisu Gorize od issidanja, posnejshiga podrenja in supet ponovlenja zerkve)*. Sveta gora: Frančiškanski samostan, 1993.

Pasconi 1843 (1993): Gaspar Pasconi, *Kratka zgodovina božje poti na Sveti gori nad Solkanom blizu Gorice: v starem zapisu iz leta 1843*. Predgovor Branko Marušič; posodobljen tekst Pavel Krajnik. Sveta gora: Frančiškanski samostan, 1993.

Pasqualini–Rodet-Belarbi–Blanc-Dijon 2017: Michel Pasqualini, Isabelle Rodet-Belarbi, Véronique Blanc-Bijon, *Évolution d'un quartier de Forum Iulii: Des Julio-Claudiens à Dioclétien*. Toulouse: Éditions Mergoil, 2017 (Archéologie Histoire Romaine; 37).

Pasquini 1990: Emilio Pasquini, s. v. del Virgilio, Giovanni, *Dizionario biografico degli Italiani* 38, 1990, pp. 404–409.

Passow 1993 (1847): Franz Passow, *Handwörterbuch der griechischen Sprache*. Neu bearbeitet und zeitgemäß umgestaltet von Val. Chr. Fr. Rost u. Friedrich Palm und Otto Kreussler. Unveränd. reprograpfischer Nachdr. der 5. Aufl., Leipzig 1847. 4 Bde. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesselschaft, 1993.

Pastar 2020: Andrej Pastar, Cenzura na Kranjskem pod Jožefom II., in: Vidmar 2020, pp. 151–180.

Pastor 1888–1933: Ludwig von Pastor, *Geschichte der Päpste seit dem Ausgang des Mittelalters.* VI: *Sechster Band. Geschichte der Päpste im Zeitalter der katholischen Reformation und Restauration: Julius III., Marcellus II. und Paul IV. (1550–1559).* Freiburg im Breisgau: Herdersche Verlagshandlung, 1913. VII: *Siebter Band. Geschichte der Päpste im Zeitalter der katholischen Reformation und Restauration: Pius IV. (1559–1565).* Freiburg im Breisgau: Herder & Co. G. m. b. H., 1920. VIII: *Achter Band. Geschichte der Päpste im Zeitalter der katholischen Reformation und Restauration: Pius V. (1566–1572).* Freiburg im Breisgau: Herder & Co. G. m. b. H., 1920. IX: *Neunter Band. Geschichte der Päpste im Zeitalter der katholischen Reformation und Restauration: Gregor XIII. (1572–1585).* Freiburg im Breisgau: Herder & Co. G. m. b. H., 1923.

Pastor 1940: Ludwig von Pastor, *The History of the Popes from the Close of the Middle Ages.* Transl. by Dom Ernest Graf, O.S.B. Volume XXI: *Alexander VII. (1655–1667). Clement IX. (1667–1669). Clement X. (1670–1676).* London: Kegan Paul, Trench, Trubner / Co., Ltd., 1940.

Pastoreau 2007: Michel Pastoreau, *L'ours. Histoire d'un roi déchu*. Paris: Éditions du Seuil, 2007.

Pastura Ruggiero 1987: Maria Grazia Pastura Ruggiero, *La Reverenda Camera Apostolica e i suoi archivi. Secoli XV-XVIII.* Con contributi di Paolo Cherubini et al. Roma: Archivio di Stato, Scuola di archivistica paleografia e diplomatica, 1987.

Pataky 1898: Pataky Sophie, *Lexikon deutscher Frauen der Feder. Eine Zusammenstellung der seit dem Jahre 1840 erschienenen Werke weiblicher Autoren, nebst Biographieen der lebenden und einem Verzeichnis der Pseudonyme. 1. Band: A–L.* Berlin: Carl Pataky, 1898.

Paton 1908: Lewis Bayles Paton, *A Critical and Exegetical Commentary on the Book of Esther*. Edinburgh: T&T Clark, 1908.

Paton 1964 (1908): Lewis Bayles Paton, *A Critical and Exegetical Commentary on the Book of Esther*. Edinburg; New York: T.&T. Clark; Scribner, 1964 (1908) (The International Critical Commentary).

Patrich 2011: Joseph Patrich, The Pre-Herodian Temple II: The Building Project of Simeon the Just on the Temple Mount, *Revue Biblique* 118/4, 2011, pp. 558–574.

Patrich 2024: Joseph Patrich, *The Jerusalem Temple and the Temple Mount. Collected Essays*. Tubingen: Mohr Siebeck, 2024 (Wissenschaftliche Untersuchungen zum Neuen Testament; 514).

Patrich–Edelcopp 2013: Joseph Patrich, Marcos Edelcopp, Four Stages in the Evolution of the Temple Mount, *Revue Biblique* 210/3, 2013, pp. 321–361.

Paulinus–de Hartel 2006: Paulinus Nolanus, Wilhelm von Hartel, *Sancti Pontii Meropii Paulini Nolani Carmina. Indices voluminum XXVIIII et XXX.* Recensuit et commentario critico instruxit Guilelmus de Hartel. Pragae (Prag); Vindobonae (Wien); Lipsiae (Leipzig): F. Tempsky; G. Freytag, MDCCCLXXXXIIII (1894).

Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft: Georg Wissowa, Wilhelm Kroll, Karl Mittelhaus, Konrat Ziegler, Hans Gärtner, Hrsg., *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft.* 83 Bde. Stuttgart: Metzler, 1893–1980.

Paus–Domagalski–Gerstl 2000: Ansgar Paus, Bernhard Domagalski, Doris Gerstl, s. v. Sonne, I. Religionsgeschichtlich, II. Historisch-theologisch, III. Ikonographisch, *Lexikon für Theologie und Kirche* 9, 2000, coll. 721–725.

Paus−Haag idr. 1995: Ansgar Paus, Ernst Haag, Leo Scheffczyk, Michael Kunzler, Laurentius Koch, Walter Schmitz, Karl Suso Frank, s. v. Engel, *Lexikon für Theologie und Kirche* 3, 1995, coll. 646−655.

Paviolo 2017: Maria Gemma Paviolo, ed., *Testamenti dei Cardinali: Pietro Francesco Bussi (1684-1765).* [S. l.]: Maria Gemma Paviolo; Lulu.com, 2017.

Pavlica 1900: Andrej Pavlica, Sv. Gora pri Gorici. (Spisal dr. Andrej Pavlica.), in: *Koledar Družbe sv. Mohorja za navadno leto 1900*. Gorica: Družba sv. Mohorja, pp. 45–51.

Pavlica 1904: Andrej Pavlica, *Skalnica. Psalmi v čast Mariji Devici svetogorski in Kratek zgodovinski pregled svetogorske božje poti za 50-letnico razglašenja brezmadežnega Spočetja.* Zložil Andrej Pavlica. V Gorici: Katoliško društvo detoljubov, [1904].

Pavlin 2006: Vojko Pavlin, *Goriško gospostvo ob prehodu pod Habsburžane na osnovi urbarja iz leta 1507.* Nova Gorica: Goriški muzej, Grad Kromberk, 2006.

Pavlin 2011: Vojko Pavlin, *Goriška - od vladavine zadnjih goriških grofov do habsburške dedne dežele.* Doktorska disertacija. Nova Gorica: [V. Pavlin], 2011.

Pavlin 2013: Vojko Pavlin, Župnija sv. Štefana v Solkanu in njen katapan iz leta 1757, *Arhivi: Glasilo Arhivskega društva in arhivov Slovenije* 36/2, 2013, pp. 329–346.

Pavlin 2014a: Vojko Pavlin, Župnija sv. Štefana v Solkanu in njen katapan iz leta 1757, *Arhivi: Glasilo Arhivskega društva in arhivov Slovenije* 37/2, 2014, pp. 121–153.

Pavlin 2014b: Vojko Pavlin, Župnija sv. Štefana v Solkanu in njen katapan iz leta 1757 (drugi del), *Arhivi: Glasilo Arhivskega društva in arhivov Slovenije* 37/2, 2014, pp. 329–346.

Pavlin 2017: Vojko Pavlin, *Goriška – od zadnjih goriških grofov do habsburške dežele*. Nova Gorica: Pokrajinski arhiv, 2017.

Pavlović 1901: Dragan M. Pavlović, Požarevački mir (1718 g.). Istorijska studija dra Drag. M. Pavlovića, *Letopis Matice srpske* 207/3, 1901, pp. 26−47.

Pax 1962: Elpidius Pax, s. v. Epiphanie, A. Begriff und Terminologie, B. Nichtchristlich, C. Christlich, *Reallexikon für Antike und Christentum* 5, 1962, coll. 832–909.

P. C. 1846: P. C., Biografia del pad. Francesco Glavinich istriano, *L' Istria* 1, 24–25, 1846, pp. 94–98.

Péano 1988: Pierre Péano, s. v. Sindaco Apostolico. I. In ambito francescano, *Dizionario degli istituti di perfezione* 8, 1988, col. 1531.

Pease 1937: Arthur Stanley Pease, s. v. Ölbaum, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* XVII, 2, 1937, coll. 1998–2022.

Pečar 2003: Andreas Pečar, *Die Ökonomie der Ehre: Der höfische Adel am Kaiserhof Karls VI. (1711–1740)*. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 2003.

Pedersen 1963: Johannes Pedersen, *Israel. Its Life and Culture.* Vol.1: *I–II*; Vol. 2: *III-IV*. By –. Reprint of the 1926 ed. (I) and 1940 ed. (II). London; Oxford; Copenhagen; Cumberlege: Oxford University Press; Povl Branner, 1963.

Pedersen–Reche 1924: Holger Pedersen, Otto Reche, s. v. Armenier, *Reallexikon der Vorgeschichte* 1, 1924, pp. 219–226.

Peetz 2008: Melanie Peetz, *Abigajil, die Prophetin: Mit Klugheit und Schönheit für Gewaltverzicht. Eine exegetische Untersuchung zu 1 Sam 25*. Würzburg: Echter Verlag, 2008 (Forschung zur Bibel; 116).

Peil 1986: Dietmar Peil, Emblematische Fürstenspiegel im 17. und 18. Jahrhundert: Saavedra – Le Moyne – Wilhelm, Karl Hauck, Hrsg., *Frühmittelalterliche Studien. Jahrbuch des Instituts für Frühmittelalterforschung der Universität Münster.* 20. Band. Berlin; New York: Walter de Gruyter, 1986, pp. 54–92.

Peil 1995: Dietmar Peil, s. v. Emblematik, *Lexikon für Theologie und Kirche* 3, 1995, coll. 621−622.

Pellegrini 1988: Rienzo Pellegrini, Letteratura friulana nel Goriziano fino al Settecento, in: Feruccio Tassin, ed., *Cultura friulana nel Goriziano.* Atti del Seminario „La cultura friulana nel Goriziano", Gorizia, novembre-dicembre 1987. Gorizia: Istituto di Storia Sociale e Religiosa, 1988 (Fonti e studi di storia sociale e religiosa; 3), pp. 99–157.

Peltomaa 2001: Leena Mari Peltomaa, *The Image of the Virgin Mary in the Akathistos Hymn*. Leiden; Boston; Köln: Brill, 2001 (The Medieval Mediteranean; 35).

Peltomaa 2009: Leena Mari Peltomaa, Role of the Virgin Mary at the Siege of Constantinople in 626, *Scrinium* 5/1, 2009, pp. 284–299.

Peltomaa 2013: Leena Mari Peltomaa, s. v. Theotokos (Virgin Mary), in: Roger S. Bagnall, Kai Brodersen, Craige B. Champion, Andrew Erskine, Sabine R. Huebner, eds., *The Encyclopedia of Ancient History*. 13 vols. Malden, MA: Wiley-Blackwell, 2013, 12, s. v. Theotokos.

Peltomaa 2016: Leena Mari Peltomaa, Epithets of the Theotokos in the *Akathistos Hymn*, in: Brubaker–Cunningham 2016, pp. 109–116.

Peltomaa–Külzer–Allen 2015: Leena Mari Peltomaa, Andreas Külzer, Pauline Allen, eds., *Presbeia Theotokou. The Intercessory Role of Mary across Times and Places in Byzantium (4th––9th Century)*. Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 2015.

Pelzer 1964: Auguste Pelzer(†), *Abbréviations latines médiévales*. Supplément au Dizionario di abbreviature latine ed italiane de Adriano Cappelli. Louvain; Paris: Publications Universitaires; Béatrice-Nauwelaerts, 1964.

Perat 2013 (1979): Mariza Perat, s. v. Gyra, Giovanni (1861–1926), *Slovenska biografija*, SAZU, ZRC SAZU, 2013.
http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi1010930/#primorski-slovenski-biografski-leksikon (27. 10. 2024)

Perc 1967a: Martin Perc, *Svetogorske šmarnice za dvestopetdesetletnico kronanja svetogorske Gospe 1717-1967 nabral Martin Perc*. Ljubljana: Nadškofijski ordinariat, 1967.

Perc 1967b: Martin Perc, *Svetogorske šmarnice za dvestopetdesetletnico kronanja svetogorske Gospe 1717-1967 nabral Martin Perc*. Ljubljana: Nadškofijski ordinariat; Frančiškanski provincialat, 1967.

Perc 1967c: p. Martin Perc OFM, Pred 250 leti 6. junija je bila kronana svetogorska milostna podoba, *Katoliški glas* 19, 21, 1967 (1. junija), p. 3.

Perdrizet 1908: Paul Perdrizet, *La Vierge de Miséricorde. Étude d'un thème iconographique*. Paris: Albert Fontemoing, 1908.

Perkins–Goodchild 1953: John Bryan Ward Perkins, Richard G. Goodchild, The Christian Antiquities of Tripolitania, in: *Archaeologia or Miscelaneous Tracts Relating to Antiquity.* Published by the Society of Antiquaries of London. XCV (Second Series, Volume XLV). Oxford: The Society od Antiquaries, MCMLIII (1953).

Perlitt 1977: Lothar Perlitt, Sinai und Horeb, in: Herbert Donner, Robert Hanhart, Rudolf Smend, Hrsg., *Beiträge zur alttestamentlichen Theologie, Festschrift für Walther Zimmerli zum 70. Geburtstag*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1977, pp. 302–322.

Perlitt 1994: Lothar Perlitt, Sinai und Horeb, in: Lothar Perlitt, Deuteronomium-Studien, Tübingen: J. C. B. Mohr (Paul Siebeck), 1994 (Forschungen zum Alten Testament; 8), pp. 32–49. Ponatis iz Perlitt 1977: Lothar Perlitt, Sinai und Horeb, in: Herbert Donner, Robert Hanhart und Rudolf Smend, *Beiträge zur Alttestamentlichen Theologie. Festschrift für Walther Zimmerli zum 70. Geburtstag.* Göttingen: Verlag Vandenhoeck & Ruprecht, 1977, pp. 302–322.

Pernes–Fučík–Havel idr. 2003: Jiří Pernes, Josef Fučík, Petr Havel, Josef Dolejší, Leonid Křížek, Ivan Koláčný, Pavel Sedláček, *Pod císařským praporem. Historie habsburské armády 1526-1918*. Praha: Elka Press, 2003 (Militaria; 18).

Perrone 1929: Francesco M. Perrone, *Per i Cordigeri francescani*. Roma: Sansaini, 1929.

Perry 1941: Ben E. Perry, s. v. Physiologus, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* XX, 1, 1941, coll. 1074–1129.

Perry 2015: David M. Perry, *Sacred Plunder. Venice and the Aftermath of the Fourth Crusade*. University Prask, PA: Pennsylvania State University Press, 2015.

Perry–Sternberg 1986: Menahem Perry, Meir Sternberg, The King through Ironic Eyes: Biblical Narrative and the Literary Reading Process, *Poetics Today* 7/2, 1986, pp. 275–322.

Perusini 1962: Gaetano Perusini, Un poeta popolareggiante del Seicento, *Ce fastu? Bollettino della Società filologica friulana* 38, 1962, pp. 156–183.

Pešalj 2019: Jovan Pešalj, *Monitoring Migrations: The Habsburg-Ottoman Border in the Eighteenth Century.* Thesis. Leiden: Leiden University [Jovan Pešalj], 2019.

Péterffy 1742: Carolus Péterffy, *Sacra concilia Ecclesiae Romano Catholicae in Regno Hungariae celebrata … Pars Secunda in qua Concilia & Constitutiones Ab Anno Christi MDCLVII. usque ad Annum MDCCXXXIV. prodeunt*. Posonii/Pozsony: [S. n.], 1742.

Peterlin Neumaier 2018: Tatjana Peterlin Neumaier, Valentin Stanič (1774–1847). Preroditelj, vzgojitelj in dobrotnik, in: Željko Oset, ed., *Goriški izobraženci skozi zgodovino*. V Novi Gorici: Založba Univerze, 2018, pp. 26–49.

Peters 2008: Dorothy M. Peters, *Noah Traditions in the Dead Sea Scrolls: Conversations and Controversies of Antiquity*. Atlanta: Society of Biblical Literature, 2008 (Early Judaism and Its Literature; 26).

Peterson 1919: Roy Merle Peterson, *The Cults of Campania*. Rome: American Academy in Rome: Editori Alfieri & Lacroix, 1919 (Papers and Monographs of the American Academy in Rome; 1).

Petrarca–Bettarini 2005: Francesco Petrarca, Rosanna Bettarini, eds., *Canzoniere, Rerum vulgarium fragmenta*. 2 vol. Torino: Giulio Einaudi, 2005 (Nuova raccolta di classici italiani annotati; 20).

Petrucci 2008: Armando Petrucci, s. v. Marescotti, Galeazzo, *Dizionario biografico degli italiani* 70 (2008)
https://www.treccani.it/enciclopedia/galeazzo-marescotti_(Dizionario-Biografico) (25. 9. 2023)

Petzoldt 1973: Leander Petzoldt, s. v. Barbara Jungfrau, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 5, 1973, coll. 304–311.

Petzoldt 1974: Leander Petzoldt, s. v. Laurentius (von Rom), Diak., Mart., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 7, 1974, coll. 374–380.

Petzoldt 1976: Leander Petzoldt, s. v. Nicolaus von Myra (von Bari) Bisch., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 8, 1976, coll. 45–58.

Peuckert 1927: Will-Erich Peuckert, s. v. Bär, *Handwörterbuch des deutschen Aberglaubens* 1, 1927, coll. 881–905.

Peuckert 1931: Will-Erich Peuckert, s. v. Hirsch (Cervus elaphus, Rothirsch and Dama, Damhirsch), *Handwörterbuch des deutschen Aberglauben* 4, 1931, coll. 86–110.

Pfäfflin 1984: Ursula Pfäfflin, Maria und Artemis Diana – Geschichte und Symbole der Mariologie und Marienverehrung, *Wege zum Menschen* 36, 1984, pp. 158–166.

Pfeifer 1997: Michael Pfeifer, *Der Weihrauch: Geschichte, Bedeutung, Verwendung*. Regensburg: F. Pustet, 1997.

Pfeiffer 2000: Henrik Pfeiffer, Der Baum in der Mitte des Gartens. Zum überlieferungsgeschichtlichen Ursprung der Paradieserzählung (Gen 2,4b-3,24). Teil I: »Analyse«, *Zeitschrift für die Alttestamentliche Wissenschaft* 112, 2000, pp. 487–500.

Pfeiffer 2001: Henrik Pfeiffer, Der Baum in der Mitte des Gartens. Zum überlieferungsgeschichtlichen Ursprung der Paradieserzählung (Gen 2,4b-3,24). Teil II: »Prägende Traditionen und theologische Akzente«, *Zeitschrift für die Alttestamentliche Wissenschaft* 113, 2001, pp. 2–16.

Pferschy-Maleczek 1996: Bettina Pferschy-Maleczek, Der Nimbus des Doppeladlers. Mystik und Allegorie im Siegelbild Kaiser Sigmunds, *Zeitschrift für Historische Forschung* 23/4, 1996, pp. 433–471.

Pfister 1924: Friedrich Pfister, s. v. Epiphanie, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* S IV, 1924, coll. 277–323.

Pfister 1934: Friedrich Pfister, s. v. Theophania (Θεοφανία), *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* V A, 2, 1934, col. 2133.

Pfister-Burkhalter 1971: Margarete Pfister-Burkhalter, s. v. Pforte, verschlossene, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 3, 1971, coll. 424.

Pfleiderer 1898: Rudolf Pfleiderer, *Die Attribute der Heiligen. Ein alphabetisches Nachschlagebuch zum Verständnis kirchlicher Kunstwerke*. Ulm: Heinrich Kerler, 1898.

Pfnür 1999: Vinzenz Pfnür, Das Kreuz: Lebensbaum in der Mitte des Paradiesgartens. Zur Bedeutung der christlichen Kreuzessymbolik, in: Maria-Barbara von Stritzky, Christian Uhrig, eds., *Garten des Lebens. Festschrift für Winfrid Cramer*. Altenberge: Oros Verlag, 1999 (Münsteraner Theologische Abhandlungen; 60), pp. 203–222.

Physiologus–Carmody 1941: Physiologus, Francis J. Carmody, ed., Physiologus Latinus. Versio Y, *University of California Publications in Classical Philology* 12/7, 1941, pp. 95–134. https://digiliblt.uniupo.it/xtf/view?docId=dlt000533/dlt000533.xml;query=physiologus;brand=default (Correzione linguistica: Beatrice Strona; Codifica XML: Nadia Rosso; 2020 digilibLT, Vercelli) (14. 6. 2023)

Physiologus 1999: Werner Seibt, Nikolaus Henkel, Francesco Zambon, Gernot Wieland, Rudolf Simek, Christian Hannick, s. v. Physiologus, *Lexikon des Mittelalters* 6, 1999, coll. 2117–2122.

Physiologus–Carmody 1941: Francis Carmody, ed., *Physiologus Latinus. Versio Y.* Edited by Francis J. Carmody. Berkeley; Los Angeles: University of California Press, 1941.

Piana 1982: Celestino Piana, L'istituto dei sindaci apostolici nella storia francescana. Una forma singolare a Ferrara nel 1452, *Studi francescani* 7, 1982, pp. 317–338.

Piccolomini 1551: Aeneas Sylvius Piccolomini, *Aeneae Sylvii Piccolominei Senensis, qui post adeptum Pontificatum Pius eius nominis Secundus appelatus est, opera quae extant omnia …* Basileae: per Henrichum Petri, 1551.

Pichler 1882: Rodolfo Pichler, *Il Castello di Duino. Memorie di Rodolfo Pichler. Cameriere d' onore di S. S. ….* Trento: Stabilimento Tipografico di Giovanni Seiser, 1882.

Pichler 2018: Rodolfo Pichler, *Il castello di Duino*. S. l.: D. De Bastiani, 2018.

Picinelli–Erath 1694: Filippo Picinelli, *Symbola virginea ad honorem Mariae Matris Dei, Italicè explicata quinquaginta discursibus à Reverendissimo Domino D. Philippo Picinello, Abbate Canonicorum Regularium Lateranensium, nunc in Latinum traducta Addito Aeneorum Emblematum gratia & decore à D. Augustino Erath …* Augustae Vindelicorum: Sumptibus Laur. Kronigeri & Haered. Theophili Gobelii, 1694.

Picinelli–Erath 1729: Philippo Picinelli, Augustinus Erath, *Mundus Symbolicus in emblematum universitate formatus, explicatus, et tam Sacris, quam profanis Eruditionibus ac Sententiis illustratus …a reverendissimo Domino, D. Philippo Picinello … nunc verò … in Latinum traductus A. R. D. Augustino Erath …* 2 tom. Coloniae Agripinae: apud Haeredos Thomae von Cöllen, & Josephum Huisch, 1729.

Pickard 1987: William F. Pickard, The Symplegades, *Greece & Rome* 34/1, 1987, pp. 1–6.

Picoche 1992: Jacqueline Picoche, *Dictionnaire étymologique du français*. Paris: Le Robert 1992 (Les usuels du Robert).

Pieper 1894: Anton Pieper, *Zur Entstehungsgeschichte der ständigen Nuntiaturen*. Von Dr. Theol. Anton Pieper. Freiburg im Breisgau: Herder'sche Verlagshandlung, 1894.

Pietri–Pietri 1996: Charles Pietri (†), Luce Pietri, *Die Geschichte des Christentums. Religion – Politik – Kultur. 2. Das Entstehen der einen Christenheit (250-430)*. Herausgegeben von Charles (†) und Luce Pietri. … Freiburg; Basel; Wien: Herder, 1996.

Pietri–Pietri 2000: Luce Pietri, Charles Pietri, *Prosopographie chrétienne du Bas-Empire*. Tome 2: *Prosopographie de l'Italie chrétienne (313–604)*. Volume 2: *L–Z.* Rome: École française de Rome, 2000.

Pietsch 2014: Michael Pietsch, s. v. König / Königtum (AT), in: WiBiLex (erstellt: Mai 2014)
https://www.bibelwissenschaft.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/koenig-koenigtum-at
https://bibelwissenschaft.de/stichwort/23844/ (20. 4. 2022)

Pillon 1995a: Lucia Pillon, *L'archivio storico del monastero di Sant'Orsola di Gorizia. Inventario.* A cura di Lucia Pillon. Gorizia, 1995.
http://www.sa-fvg.archivi.beniculturali.it/fileadmin/inventari/archivi_ecclesiastici/Gorizia._Monastero_di_Sant_Orsola._Inventario__Lucia_Pillon__1995_.pdf (12. 12. 2022)

Pillon 1995b: Lucia Pillon, L'archivio storico del monastero delle Orsoline di Gorizia (1672-1964). Una scheda archivistica, *Metodi e ricerche* 14/1, 1995, pp. 55–64.

Pillon 1996: Lucia Pillon, Le scuole delle Orsoline a Gorizia tra Settecento e Novecento: le fonti, in: Grazia Tatò, ed., *La lavagna nera. Le fonti per la storia dell'istruzione nel Friuli-Venezia Giulia.* Atti del convegno Trieste – Udine, 24/25 novembre 1995. Trieste; Udine: Associazione nazionale archivistica italiana, Sezione Friuli-Venezia Giulia, 1996, pp. 149–158.

Pillon 1998: Lucia Pillon, La Grande Guerra nella Cronaca del monastero delle orsoline di Gorizia, *Qualestoria. Rivista di storia contemporanea* 26/1–2, 1998, pp. 397–470.

Pillon 1999: Lucia Pillon, Giovanni Maria Marusig. Un profilo biografico, in: Cavazza–De Grassi 1999, pp. 326–335.

Pillon 2000: Lucia Pillon, *Gorizia e dintorni*. Note storico-artistiche Emanuela Uccello; dintorni Sergio Zilli; fotografie Roberto Kunsterle. Gorizia: LEG, 2000 (Le guide; 4).

Pillon 2001: Lucia Pillon, Dalle carte alla storia. L'archivio storico del monastero, in: Luca Geroni, ed., *Il monastero di Sant'Orsola a Gorizia. Trecento anni di storia e arte*. Cinisello Balsamo; Silvana Editoriale: Gorizia: Fondazione Cassa di risparmio, 2001, pp. 21–45.

Pillon 2005a: Lucia Pillon, *Archivio storico del Comune di Cormòns 1518-1847 - Inventario a cura di Lucia Pillon* (2005)
http://www.sa-fvg.archivi.beniculturali.it/fileadmin/inventari/archivi_comunali/ (11. 2. 2024)

Pillon 2005b: Lucia Pillon, *L'archivio storico del comune di Cormons. 1518-1847. Inventario*. A cura di Lucia Pillon. Coordinamento Daniela Lorena Fain. Mariano del Friuli: Edizioni della Laguna, 2005.
http://www.sa-fvg.archivi.beniculturali.it/fileadmin/inventari/archivi_comunali/ (27. 9. 2023)

Pillon 2006: Lucia Pillon, Il monastero di Sant'Orsola a Gorizia dalle origini al priorato di madre Maria Giovanna Lantieri (1672–1730), in: Šerbelj 2006, pp. 91–100.

Pillon 2009: Lucia Pillon, Voce Pauli-Stravius, Caterina Lambertina, fondatrice delle orsoline di Gorizia, in: Cesare Scalon, Claudio Griggio, Ugo Rozzo, *Nuovo Liruti. Dizionario biografico dei Friulani, 2. L'Età veneta*. Udine: Collana Libri e biblioteche: ISLA, Instituto per la storia del libro antico 2009, pp. 1958–1959.

Pillon 2012a: Lucia Pillon, *Archivio storico Levetzow Lantieri. Relazione.* Elektronski vir. http://www.sa-fvg.archivi.beniculturali.it/ (28. 9. 2023)

Pillon 2012b: Lucia Pillon, L'archivio storico dei Levetzow Lantieri, *Borc San Roc* 24, 2012, pp. 41–48.

Piltz 1991: Georg Piltz, *Prinz Eugen von Savoyen. Weg und Werk des edlen Ritters. Biografie.* Berlin: Verlag Neues Leben, 1991.

Pilz–Reinle–von Witzleben–Nitz 1988: Kurt Pilz, Adolf Reinle, Elisabeth (Schürer-) von Witzleben, Genoveva Nitz, s. v. Anna, IV. Ikonographie, *Marienlexikon* 1, 1988, p. 157–160.

Pinney 1964: Roy Pinney, *The Animals in the Bible: The Identity and Natural History of All the Animals Mentioned in the Bible*. Philadelphia; New York: Chilton Books, 1964.

Pintar 1856: Lovro Pintar, *Marija Devica nebes in zemlje kraljica, naša preljuba mati in pomočnica*. Spisal večidel po nemških bukvah „Marien-Kapelle" Lovrenc Pintar, predvorski kaplan. V Ljubljani: v založbi pri Matiju Gerberju, 1856.

Piper 1873: Ferdinand Piper, Maria als Thron Salomos und ihre Tugenden bei der Verkündigung, in einem mittelalterlichen Bilderkreise, insbesondere in einem Gemälde des christlichen Museums der Universität zu Berlin, *Zahn'sche Jahrbücher für Kunstwissenschaft* 5, 1873, pp. 97–137.

Piper 2002: Otto Piper, *Osterreichische Burgen I-VIII*. Wien: Alfred Hölder, 1902–1909, ponatis 2002.

Piponnier-Mane 2000: Françoise Piponnier, Perrine Mane, *Dress in the Middle Ages*. 2nd printing; translated by Caroline Beamish. New Haven; London: Yale University Press, 2000.

Pirchegger 1962: Pirchegger Hans, *Die Untersteiermark in der Geschichte ihrer Herrschaften und Gülten, Städte und Märkte*. München: R. Oldenbourg, 1962 (Buchreihe der Südostdeutschen Historischen Kommission; 10).

Piščanc 1979: Zora Piščanc, *Pastirica Urška: ob 440-letnici prikazanja Matere božje na Sveti gori*. Gorica: Goriška Mohorjeva družba, 1979.

Pitkänen 2004: Pekka Pitkänen, *Central Sanctuary and Centralization of Worship in Ancient Israel: From the Settlement to the Building of Solomon's Temple*. Second Edition. Piscataway, New York: Gorgias Press, 2004 (Gorgias Dissertations; 6; Near Eastern Studies; 4).

Pitra 1855: Jean Baptiste Pitra, *Spicilegium Solesmense complectens Sanctorum Patrum Scriptorumque Ecclesiasticorum anecdota hactenus opera, selecta e Graecis Orientalibusque et Latinis codicibus* … curante Domno J. B. Pitra … Tomus secundus. Parisiis: apud Firmin Didot Fratres, MDCCCLV (1855).

Pitter 1930: Rupert Pitter, Wildbach, Geschichte eines weststeirischen Edelhofes, *Blätter für Heimatkunde* 8, 1930, pp. 13–27.

Pius XII. 1954: Pius PP. XII., Litterae encyclicae ad venerabiles fratres patriarchas, archiepiscopos, episcopos aliosque locorum ordinarios pacem et communionem cum Apostolica Sede habentes: de regali Beatae Mariae Virginis dignitate eiusque festo instituendo. Pius pp. XII. venerabiles fratres salutem et apostolicam benedictionem. Ad caeli Reginam, *Acta Apostolicae Sedis* XXXXVI, ser. II, vol. XXI, 1954 (18. Novembris 1954), pp. 625−640. https://www.vatican.va/archive/aas/documents/AAS-46-1954-ocr.pdf (12. 1. 2024)

Pivec-Stelè 1940: Melita Pivec-Stelè, Starejši ženski samostani v Sloveniji, *Kronika slovenskih mest* 7/3, 1940, pp. 151–157.

Pizzinini 1968: Meinrad Pizzinini, *Die Grafen von Görz in ihren Beziehungen zu den Mächten im nördlichen Italien 1264-1358*. Disertacija (tipkopis). Innsbruck: [Universität Innsbruck; Mainrad Pizzinini], 1968.

Planck-Planckburg 1929: Karl Planck-Planckburg, *Die Landeserbämter und die Erbhuldigungen in Österreich ob der Enns.* Linz an der Donau: F. J. Ebenhöchsche Buchhandlung, Heinrich Korb, 1929.

Plank–Daxelmüller–Ciriacono–Kislinger 1999: Peter Plank, Christoph Daxelmüller, Salvatore Ciriacono, Ewald Kislinger, s. v. Wasser, *Lexikon des Mittelalters* 8, 1999, coll. 2060–2074.

Pleins 2007: J. David Pleins, s. v. Flood, *The New Interpreter's Dictionary of the Bible* 2, 2007, pp. 464–468.

Pletz 1839: Joseph Pletz, *Stand der kroatisch-krainerischen Franciskaner-Ordensprovinz des heil. Kreuzes.* Aus der Theologischen Zeitschrift des Dr. Joseph Pletz … XI. Jahrg. 2. Bd. S. 401 ss. Laibach: Joseph Blasnik, 1839.

Plinij Starejši–Hriberšek 2012: Plinij Starejši, Matej Hriberšek, prev., *Naravoslovje. 1: Kozmologija in geografija: knjige 1–6.* Prevod Matej Hriberšek. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2012 (Zbirka Historia scientiae).

Plinij Starejši–Hriberšek 2015: Plinij Starejši, Matej Hriberšek, prev., *Naravoslovje. 2: Antropologija in zoologija: knjigi 7 in 8.* 1. izd. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2015 (Zbirka Historia scientiae).

Plinij Starejši–Hriberšek 2016: Plinij Starejši, Matej Hriberšek, prev., *Naravoslovje 3. Knjige 9–11: Zoologija in primerjalna anatomija*. Prevod in komentar Matej Hriberšek. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2016 (Zbirka Historia scientiae).

Poche−Backmund 1976: Emanuel Poche, Norbert Backmund, s. v. Norbert von Magdeburg Opraem, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 8, 1976, coll. 68−71.

Podbersič 2012a: Renato Podbersič ml., Klarise in Goriška, *Koledar goriške Mohorjeve družbe za leto 2012*. Gorica 2011, pp. 72–75.

Podbersič 2012b: Renato Podbersič ml., Klarise na Slovenskem, *Časnik. Spletni magazin z mero* (30. 3. 2012)
https://www.casnik.si/klarise-na-slovenskem/ (21. 9. 2022)

Podbersič 2017: Renato Podbersič ml., P. Romuald Sitar − goriški rojak, *Svetogorska Kraljica: glasilo prijateljev Svete Gore* 22/1, 2017, pp. 46−49.

Podbersič 2024: Renato Podbersič, Kronanje Svetogorske Matere Božje in gvardijan p. Romuald Sitar, in: Osvald–Klemenčič 2024, pp. 49–57.

Podlech 2002: Stefan Podlech, *Discretio. Zur Hermeneutik der religiösen Erfahrung bei Dionysius dem Kartäuser*. Salzburg: Universität Salzburg, Institut für Anglistik und Amerikanistik, 2002 (Analecta Cartusiana; 194).

Poeschke 1971: Joachim Poeschke, s. v. Leuchtturm, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 3, 1971, coll. 92–93.

Poeschke 1972: Joachim Poeschke, s. v. Taube, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 4, 1972, coll. 214–216.

Pohl 2002: Walter Pohl, *Die Awaren. Ein Steppenvolk in Mitteleuropa 567–822 n. Chr.* 2. Auflage. München: C. H. Beck, 2002.

Pohlin–Dimitz 1862: Marko Pohlin, August Dimitz, *Marci a S. Paduano Er. Aug. disc. ord. prof. Bibliotheca Carnioliae, in qua reperiuntur scriptores, qui vel ipsi, vel eorum opera in Carniolia primam lucem aspexerunt; vel alias in, vel de Carniolia scripserunt, ordine alphabetica; seu ad formam bibliothecae pro alphabeti scrinia dispositi, pro varia ex iis et historica et critica, et chronologica* ... Laibach: Ign. von Kleinmayr und Fedor Bamberg, 1862.

Pokusa 1979: Joseph William Pokusa, *A Canonical-Historical Study of the Diaconate in the Western Church*. Dissertation. Washington D. C.: The Catholic University of America: J. Co., 1979 (UMI Dissertation Services Ann Arbor, Michigan, 1999).

Polidoro 1727: Petrus Polidoro, *De vita et rebus gestis Clementis Undecimi Pontificis Maximi libri sex.* Urbini: Antonio Fantauzzi, 1727.

Polišenský 1971: Josef V. Polišenský, *The Thirty Years' War*. Berkeley; Los Angeles: University of California Press, 1971.

Polk 1867: Johann Polk, *Der Wallfahrtsort von heiligen Berge bei Görz im Küstenlande. Ein Culturbild aus dem 16. Jahrhunderte*. Dargestellt von dem Weltpriester Johann Polk. Triest: Verlag von L. Herrmanstorfer, 1867.

Polk 2021 (1867): Johann Polk, *Der Wallfahrtsort vom heiligen Berge bei Görz im Küstenlande. Ein Kulturbild aus dem 16. Jahrhunderte*. Frankfurt am Main: Salzwasser Verlag GmbH, 2021.

Pollard-Reid 2007: Justin Pollard, Howard Reid, *The Rise and Fall of Alexandria. Birthplace of the Modern World.* New York: Penguin Books, 2007.

Polo–De Candido–Pedico 1980: Giuseppe Maria Polo, Luigi M. De Candido, Marcellina M. Pedico, *La Vergine incoronata. Storia, dottrina, devozione*. Rovigo: Centro mariano SMR, 1980.

Pongratz-Leisten 2015: Beate Pongratz-Leisten, s. v. Gottkönigtum, *Der Neue Pauly* 4, 2015, col. 1167.

Pongratz-Leisten 2007: Beate Pongratz-Leisten, s. v. Gilgamesh, Epic of, *The New Interpreter's Dictionary of the Bible* 2, 2007, pp. 573–574.

Poniatowski 1931: Stanisław Poniatowski, *Über den Ursprung des Triumphbogens*. Wien: Im Selbstverlage der Anthropologischen Gesellschaft, 1931 (Sonderdruck aus den Mitteilungen der Anthropologischen Gesellschaft in Wien; 61).

Pontificale Romanum 1739: *Pontificale Romanum, in tres partes distributum Clementis VIII. ac Urbani VIII. auctoritate recognitum nunc primum Prolegomenis, & Commentariis illustratum.* Tomus II. *Partem alteram comprehendens, in quo varii mss. Ritus Pontificales non modo sparsim in ipsis Commentariis, sed & integri in Appendicibus Titulorum referuntur, ac Notis illustrantur.* Auctore Josepho Catalano Presbytero, Congregationis oratorii S. Hieronymi charitatis. Romae: typis Antonii de Rubeis 1739.

Pörnbacher 1988: Mechthild Pörnbacher, s. v. Beata Dei genetrix, Nitor humani generis, *Marienlexikon* 1, 1988, p. 394.

Pörnbacher 1992: Mechthild Pörnbacher, s. v. O Maria stella maris, Pietate singularis, *Marienlexikon* 4, 1992, p. 658.

Porzig 2009: Peter Christian Porzig, *Die Lade Jahwes im Alten Testament und in den Texten vom Toten Meer*. Berlin; New York: Walter de Gruyter, 2009 (Beihefte Zur Zeitschrift Für die Alttestamentliche Wissensch; 397).

Posse 1909–1913: Otto Posse, *Die Siegel der deutschen Kaiser und Könige von 771-1806*. I. Band: *751–1347*. Dresden: Verlag von Wilhelm Baensch, 1909; II. Band: *1347–1493.* Dresden: Verlag von Wilhelm Baensch, 1910; III. Band: *1493–1711.* Dresden: Verlag der Wilhelm und Bertha v. Baensch Stiftung, 1912; IV. Band: *1711–1806, 1871–1913*. Dresden: Verlag der Wilhelm und Bertha v. Baensch Stiftung, 1913; V. Band: Dresden: Verlag der Wilhelm und Bertha v. Baensch Stiftung, 1913.

Pötzl 1996–1997: Walter Pötzl, Marianisches Brauchtum, in: Beinert–Petri 1996–1997, 2, pp. 483–526.

Povabilo 2017, gl. Lušina–Baraga 2017.

Požar 2013 (1982): Tone Požar, s. v. Kralj, Franc (1929–), *Slovenska biografija*, SAZU, ZRC SAZU, 2013.
http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi1015830/#primorski-slovenski-biografski-leksikon (2. 11. 2024)

Pragensis (a Pardubitz) 1651: Ernestus Pragensis (a Pardubitz, de Pardubitz), *Mariale sive liber de praecellentibus et eximiis SS. Dei Genitricis Mariae supra reliquas creaturas praerogativis, ex arcanis S. Scripturae, SS. Patrum, Theologiae et Philosophiae naturalis mysteriis concinnatus ab Ernesto primo archiepiscopo Pragensi* … Pragae: Typis Caesareo-Academicis, MDCLI (1651).

Predsokratiki 2012: Hermann Diels, Walther Kranz, *Fragmenti predsokratikov*. Izdala − ; uredil in uvodno besedo napisal Gorazd Kocijančič. … 3. zv. Ljubljana: Študentska založba, 2012.

Preinfalk 2005: Miha Preinfalk, *Auerspergi. Po sledeh mogočnega tura*. Ljubljana: Zgodovinski inštitut Milka Kosa ZRC SAZU, 2005.

Preinfalk 2014: Miha Preinfalk, *Plemiške rodbine na Slovenskem. 17. stoletje. 1. del. Od Billichgrätzov do Zanettijev*. Ljubljana: Viharnik, 2014.

Preinfalk 2022: Miha Preinfalk, Rodbina Kobencl v Ljubljani in na Kranjskem, in: Federico Vidic, Alessio Stasi, eds., *I Cobenzl. Una famiglia europea tra politica, arte e diplomazia (1508-1823)*. Roma; Gorizia: Lithos-Archivio di Stato di Gorizia, 2022, pp. 441–456.

Preller 1872, 1875: Ludwig Preller, *Griechische Mythologie*. Erster Band: *Theogonie und Goetter*. Dritte Auflage von E. Plew. Berlin: Weidmannsche Buchhandlung, 1872; Zweiter Band: *Die Heroen.* Dritte Auflage von E. Plew. Berlin: Weidmannsche Buchhandlung, 1875.

Premrl 2013 (1932): Stanko Premrl, s. v. Laharnar, Ivan (1866–1944), *Slovenska biografija*, SAZU, ZRC SAZU, 2013.
http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi315459/#slovenski-biografski-leksikon (22. 10. 2024)

Premrou 1926: Miroslav Premrou, *Serie documentata dei vescovi triestini dei secoli XV–XVI-II [parte III]*, *Archeografo Triestino*, 13 (= 41), 1926, III serie, pp. 1–116.

Preston–Bogutovac–Brodersen 1997: Percy Preston, *Metzler Lexikon antiker Bildmotive.* Übersetzt und überarbeitet von Stela Bogutovac und Kai Brodersen. Stuttgart; Weimar: Verlag J. B. Metzler, 1997.

Presutti 1931–1932: Giuseppe Presutti, Il cardinale Galeazzo Marescotti, vescovo di Tivoli, *Atti e Memorie della Società Tiburtina di Storia e d'Arte* 11–12 (1931–32), pp. 400–410.

Prevc 2021: Matej Prevc, *De ratione studii: izobraževalna vizija Erazma Rotterdamskega.* Magistrsko delo. Ljubljana: [M. Prevc], 2021.

Price 1983: Percival Price, *Bells and Man.* Oxford: Oxford University Press, 1983.

Price 1992: Jonathan J. Price, *Jerusalem under Siege: The Collapse of the Jewish State, 66–70 C.E.* Leiden; New York; Köln: E. J. Brill, 1992 (Brill's Series in Jewish studies; 3).

Primorski slovenski biografski leksikon: Martin Jevnikar, Uredniški odbor, *Primorski slovenski biografski leksikon*. 4 zv.: Knj. 1: *Abram–Juvančič*, 1974–1981; Knj. 2: *Kacin–Pirjevec*, 1982–1985; Knj. 3: *Pirjevec–Theuerschuh*, 1986–1989; Knj. 4: *Tič–Žvanut*, *Dodatek A–Ž*, 1990–1994. Gorica: Goriška Mohorjeva družba, 1974–1994.

Procopius 2001: Procopius Caesariensis, *Opera omnia*. Recognovit Jakob Haury. Vol. IV: *ΠΕΡΙ ΚΤΙΣΜΑΤΩΝ LIBRI VI SIVE DE AEDIFICIIS CUM DUOBUS INDICIBUS PRAEFATIONE EXCERPTISQUE PHOTII ADIECTIS*. Editio stereotypa correctior. Addenda et corrigenda adiecit Gerhard Wirth. Monachii et Lipsiae (München; Leipzig): in aedibus K. G. Saur, MMI (2001) (Bibliotheca scriptorum Graecorum et Romanorum Teubneriana).

Prokop 1977: Prokop, *Bauten. Paulos Silentiarios: Beschreibung der Hagia Sophia.* Griechisch-deutsch ed. Otto Weh. Archäologischer Kommentar von W. Pülhorn. München: Heimeran Verlag, 1955 (Tusculum-Bücherei).

Prosperi–Lavenia–Tedeschi 2010: Adriano Prosperi, Vincenzo Lavenia, John Tedeschi, eds., *Dizionario storico dell'Inquisizione.* 5 vol. Pisa: Scuola Normale Superiore, 2010.

Prou 1902: Maurice Prou, *Manuel de paléographie latine et française*. 3ᵉ édition, entièrement refondue. Paris: Alphonse Picard et fils, 1910.

Provan–Long–Longman 2003: Iain Provan, V. Philips Long, Tremper Longman III, *A Biblical History of Israel*. Louisville; London: Westminster John Knox Press, 2003.

Prümm 1935: Karl Prümm, *Der christliche Glaube und die altheidnische Welt*. 2 Bände. Leipzig: J. Hegner, 1935.

Pseudo-Dionysius 1986: Pseudo-Dionysius Areopagita, *Über die himmlische Hierarchie. Uber die Kirchliche Hierarchie*. Trans. G. Heil, Stuttgart: Hiersemann, 1986.

Pseudo-Dionysius 1991: Günter Heil(†), Adolf M. Ritter, Hrsg., *Corpus Dionysiacum II. Pseudo-Dionysius Areopagita: De coelesti hierarchia. De ecclesiastica hierarchia. De mystica theologia. Epistulae*. Berlin; New York: Walter de Gruyter, 1991 (Patristische Texte und Studien; 36).

Qualls 1981: Corethia Qualls, *Boats of Mesopotamia before 2000 BC*. Unpublished doctoral dissertation. New York: [Columbia University; Corethia Qualls], 1981.

Quantin 1846: Maximilien Quantin, *Dictionnaire raisonné de diplomatique chrétienne … ou recherches des différentes causes de l'altération des textes latin*. Paris: Migne, 1846 (Encyclopédie théologique; 47).

Quasten 1930: Johannes Quasten, *Musik und Gesang in den Kulten der heidnischen Antike und christlichen Frühzeit*. Münster in Westf.: Verlag der Aschendorffschen Verlagsbuchhandlung, 1930.

Queen-Sutherland 2016: Kandy Queen-Sutherland, *Ruth & Esther*. Macon, Georgia: Smyth & Helwys Publishing Incorporated 2016 (Smyth & Helwys Bible Commentary series).

Queirazza 1990: Guiliano Gasca Queirazza et al., *Dizionario di toponomastica: storia e significato dei nomi geografici italiani.* Torino: UTET, 1990.

Quet 1984: Marie-Henriette Quet, Pharus, *Mélanges de l'école française de Rome* 96/2, 1984, pp. 789–845.

Quinzi 2005: Alessandro Quinzi, Giulio Quaglio tra il Friuli veneto, la Contea di Gorizia e la Carniola, in: Maria Paola Frattolin, ed., *Artisti in viaggio 1600-1750: presenze foreste in Friuli Venezia Giulia*. [Atti del III Convegno, Università di Udine, Villa Manin di Passariano, 21-23 ottobre 2004.] Udine: Itineraria; [Venezia]: Cafoscarina, 2005.

Raby 1953: Frederick James Edward Raby, *A History of Christian-Latin Poetry From Beginnings to the Close of the Middle Ages*. Oxford: Clarendon Press, 1953.

Raby 1966: Frederic James Edward Raby, *A History of Christian-Latin Poetry from the Beginnings to the Close of the Middle Ages*. Second edition 1953, reprint 1966. Oxford: Clarendon Press, 1966.

Rachet 1970: Marguerite Rachet, *Rome et les Berbères. Un probléme militaire d'Auguste à Dioclétien.* Bruxelles: Latomus, 1970 (Collection Latomus; 110).

Radatz 1987: Alfred Radatz, s. v. Insignien, kirchliche, *Theologische Realenzyklopädie* 16, 1987, pp. 196−202.

Radnoti-Alföldi 1979: Maria Radnoti Alföldi, Die Geschichte des numidischen Königreiches und seiner Nachfolger, in: Heinz Günter Horn, Christoph B. Rüger, eds., *Die Numider. Reiter und Könige nördlich der Sahara.* Bonn: R. Habelt; Köln: Rheinland Verlag, 1979, pp. 43–74.

Ragg 1935: Lonsdale Ragg, *Tree Lore in the Bible*. London: Society for Promoting Christian Knowledge, 1935.

Rahner 1935: Hugo Rahner, Hippolyt von Rom als Zeuge für den Ausdruck θεοτόκος, *Zeitschrift für katholische Theologie* 59/1, 1935, pp. 73–81.

Rahner 1941–1964: Hugo Rahner, Antenna Crucis: I. Odysseus am Mastbaum, *Zeitschrift für katholische Theologie* 65/3, 1941, pp. 123–152; Antenna Crucis: II. Das Meer der Welt, *Zeitschrift für katholische Theologie* 66, 2/3, 1942, pp. 89–118; Antenna Crucis: III. Das Schiff aus Holz, *Zeitschrift für katholische Theologie* 67, 1/2, 1943, pp. 1–21; Antenna Crucis: IV. Das Kreuz als Mastbaum und Antenne, *Zeitschrift für katholische Theologie* 75/2, 1953, pp. 129–173; Antenna Crucis: V. Das mystische Tau, *Zeitschrift für katholische Theologie* 75/4, 1953, pp. 385–410; Antenna Crucis: VI. Der Schiffbruch und die Planke des Heils, *Zeitschrift für katholische Theologie* 79/2, 1957, pp. 129–169; Antenna Crucis: VII. Die Arche Noe als Schiff des Heils, *Zeitschrift für katholische Theologie* 86/2, 1964, pp. 137–179.

Rahner 1947: Hugo Rahner, Navicula Petri: Zur Symbolgeschichte des römischen Primats, *Zeitschrift für katholische Theologie* 69/1, 1947, pp. 1–35.

Rahner 1964: Hugo Rahner, *Symbole der Kirche. Die Ekklesiologie der Väter*. Salzburg: Otto Müller Verlag, 1964.

Rahner 1971: Hugo Rahner, *Greek Myths and Christian Mystery.* New York: Biblo and Tannen, 1971.

Räisänen–Grote idr. 1992: Heikki Räisänen, Heiner Grote, Reinhard Frieling, Franz Courth, Claudia Nauerth, s. v. Maria/Marienfrömmigkeit, *Theologische Realenzyklopädie* 22, 1992, pp. 115–161.

Rajšp 1998: Vincenc Rajšp, ed., *Jezuitski kolegij v Ljubljani (1597-1773): zbornik razprav*. Ljubljana: Zgodovinski inštitut Milka Kosa Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU: Provincialat slovenske province Družbe Jezusove: Inštitut za zgodovino Cerkve Teološke fakultete, 1998.

Rajšp 2002: Vincenc Rajšp, Jakob Schell pl. Schellenberg in Ana Katarina pl. Hofstätter Schellenburg in uršulinski samostan v Ljubljani, in: Kogoj 2002, pp. 33–40.

Ramisch 1974: Hans Ramisch, s. v. Korbinian von Freising, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 7, 1974, coll. 337–339.

Ramseger 1974a: Ingeborg Ramseger, s. v. Kolumba von Sens, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 7, 1974, coll. 331.

Ramseger 1974b: Ingeborg Ramseger, s. v. Korona (Corona, griech.: Stephana), Jgfr., Mart., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 7, 1974, coll. 342–343.

Rapp 1886–1890a: Adolf Rapp, s. v. Furiae, *Ausführliches Lexikon der griechischen und römischen Mythologie* 1, 1886–1890, coll. 1559–1564.

Rapp 1886–1890b: Adolf Rapp, s. v. Eos, *Ausführliches Lexikon der griechischen und römischen Mythologie* 1, 1886, coll. 1252–1278.

Rapp 1886–1890c: Adolf Rapp, s. v. Helios, *Ausführliches Lexikon der griechischen und römischen Mythologie* 2, 1886–1890, coll. 1993–2026.

Rapp 1890–1897: Adolf Rapp, s. v. Kybele, *Ausführliches Lexikon der griechischen und römischen Mythologie* 2, 1890–1897, coll. 1632–1672.

Rapp 2007 (2017, 2018): Ursula Rapp, s. v. Mirjam, in: WiBiLex (erstellt: Januar 2007; Versionen 2017, 2018)
https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/mirjam
https://bibelwissenschaft.de/stichwort/27817/ (10. 1. 2024)

Raub–Wipfler 2022: Esther P. Raub, Christoph J. Wipfler, s. v. Gold (Werkstoff), in: *Reallexikon zur deutschen Kunstgeschichte* (RDK Labor (2014))
https://www.rdklabor.de/w/?oldid=95473> [04.04.2022]
https://www.rdklabor.de/wiki/Gold_(Werkstoff) (12. 2. 2023)

Ravasi 1986: Gianfranco Ravasi, *Il libro dei Salmi. Commento e attualizzazione. Volume I (1–50)*. Terza edizione. Bologna: EDB Edizioi Dehoniane, 1986.

Ravegnani 2006: Giorgio Ravegnani, *Bisanzio e Venezia*. Bologna: Il Mulino, 2006 (Universale Paperbacks Il Mulino; 495).

Real-Encyklopädie der christlichen Alterthümer: Franz Xaver Kraus, Hrsg., *Real-Encyklopädie der christlichen Alterthümer*. 2 Bände: I: *A–H.* II: *I–Z*. Freiburg im Breisgau: Herder'sche Verlagshandlung, 1882 (I), 1886 (II).

Realencyklopädie für protestantische Theologie und Kirche: Albert Hauck, Hrsg., *Realencyklopädie für protestantische Theologie und Kirche*. 24 Bände. 3. Auflage. Leipzig: J. C. Hinrichs 1896–1913.

Reallexikon der Assyriologie und Vorderasiatischen Archäologie: Erich Ebeling, Bruno Meissner, Ernst Weidner, Wolfram von Soden, Dietz Otto Edzard, Michael P. Streck, Hrsg., *Reallexikon der Assyriologie und Vorderasiatischen Archäologie.* 15 Bände: Bd. 1: *A–Bepašte*, 1928; Bd. 2: *Ber–Ezur und Nachträge*, 1938; Bd. 3: *Fabel–Gyges und Nachtrag*, 1957–1971; Bd. 4: *Ha-a-a–Hystaspes*, 1972–1975; Bd. 5: *Ia-–-Kizzuwatna*, 1976–1980; Bd. 6: *Klagegesang–Libanon*, 1980–1983; Bd. 7: *Libanukšabaš–Medizin*, 1987–1990; Bd. 8: *Meek–Mythologie*, 1993–1997; Bd. 9: *Nab–Nuzi*, 1998–2001; Bd. 10: *Oannes–Priesterverkleidung*, 2003–2005; Bd. 11: *Prinz, Prinzessin–Samug*, 2006–2008; Bd. 12: *Šamuha–Spinne*, 2009–2011; Bd. 13: *Spinnen. A–Tiergarten*, 2011–2013; Bd. 14: *Tiergefäß–Tukulti-Waša/ezzil(i)*, 2014–2016; Bd. 15: *Waschung. A–Zypresse, Ausgewählte Nachträge, Index,* 2016–2018. Berlin; Leipzig; New York: Walter de Gruyter, 1928–2018.

Reallexikon der Assyriologie, gl. Reallexikon der Assyriologie und Vorderasiatischen Archäologie.

Reallexikon der Germanischen Altertumskunde: Herbert Jankuhn, Heinrich Beck, Hans Kuhn, Kurt Ranke, Reinhard Wenskus, Hrsg., *Reallexikon der Germanischen Altertumskunde*. 2. Auflage. 35 Bände. Berlin; New York: Walter de Gruyter, 1973–2007.

Reallexikon der Vorgeschichte: Max Ebert, Hrsg., *Reallexikon der Vorgeschichte*. 15 Bände. Berlin: Walter de Gruyter & Co., 1924–1932.

Reallexikon für Antike und Christentum: Theodor Klauser, Hrsg., *Reallexikon für Antike und Christentum: Sachwörterbuch zur Auseinandersetzung des Christentums mit der antiken Welt*. 31 Bde. Stuttgart: A. Hiersemann, 1950–<2023>.

Reallexikon zur byzantinischen Kunst: Klaus Wessel, Marcell Restle, Hrsg., *Reallexikon zur byzantinischen Kunst.* 7 Bände. Stuttgart: A. Hiersemann, 1966-<2021>.

Reallexikon zur deutschen Kunstgeschichte: Otto Schmitt et. al., Hrsg., *Reallexikon zur deutschen Kunstgeschichte.* 10 Bände: Bd. 1: *A–Baubetrieb*, 1937; Bd. 2: *Bauer–Buchmalerei*, 1948; Bd. 3: *Buchpult–Dill*, 1954; Bd. 4: *Dinanderie–Elle*, 1958; Bd. 5: *Email–Eselsritt*, 1967; Bd. 6: *Eselsrücken–Farbe, Farbmittel*, 1973; Bd. 7: *Farbe,*

Farbmittel–Fensterladen, 1981; Bd. 8: *Fensterrose–Firnis*, 1987; Bd. 9: *Firstbekrönung–Flügelretabel*, 2003; Bd. 10: *Flussgott–Futurismus*, 2021. Stuttgart: A. Druckenmüller (do snop. 76); München: C. H. Beck'schen Verlagsbuchhandlung (od sn. 77); München: C. H. Beck (od 10 zv.), 1937−<2021>.

Réau 1955–1959: Louis Réau, *Iconographie de l'art chrétien. T. 1: Introduction générale.* Paris: Presses Universitaires de France, 1955; *T. 2: Iconographie de la Bible.* 2 tom. (1. *Ancien testament*; 2. *Nouveau testament*). Paris: Presses Universitaires de France, 1956−1957; *T. 3: Iconographie des saints*. 3 tom. (1. *A–F* (1958); 2. *G–O* (1958); 3. *P–Z* (1959)). Paris: Presses Universitaires de France, 1958−1959.

Rebenich 2012: Stefan Rebenich, s. v. Monarchie A. Einleitung. I. Grundlagen, II. Begriffe; B. Nichtchristlich. I. Alter Orient, Ägypten u. Iran; II. Griechenland; III. Rom; IV. Judentum; C. Christlich. I. Frühes Christentum, II. Spätantike; III. Ausblick (Germanen, Byzanz, Forschungsgeschichte. Christliche Monarchie u. politische Theologie), *Reallexikon für Antike und Christentum* 24, 2012, coll. 1112–1196.

Rebenich−Wienand 2017: Stefan Rebenich, Johannes Wienand, Hrsg., *Monarchische Herrschaft im Altertum*. Berlin; Boston: Walter de Gruyter Oldenbourg, 2017 (Schriften des Historischen Kollegs; 94).

Rechbach 1719: Ferdinand von Rechbach, *Observationes ad stylum curiae Graecensis et Subordinatorum tribunalium Styriae, Carinthiae, Carniolae, Goritiae, Tergesti, fluminis et Anpletij.* Pro informatione Aller der Jenigen / die bey disen Stöllen zu negotieren haben. Grätz: bey den Widmanst. Erben, 1719.

Rechenmacher 2012: Hans Rechenmacher, *Althebräische Personennamen*. Münster:Ugarit-Verlag, 2012 (Lehrbücher orientalischer Sprachen – Textbooks of Near Eastern Languages; II/1).

Red. 1968a: Red., s. v. Altar, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 1, 1968, coll. 105–107.

Red. 1968b: Red., s. v. Buch, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 1, 1968, coll. 337–228.

Red. 1968c: Red., s. v. Engel, *Lexikon der christlichen Ikonographie*, 1, 1968, coll. 626–642.

Red. 1970a: Red., s. v. Flügel, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 2, 1970, coll. 51.

Red. 1970b: Red., s. v. Glocke, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 2, 1970, coll. 162.

Red. 1970c: Red., s. v. König, Königsbild, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 2, 1970, coll. 542–544.

Red. 1971a: Red., s. v. Lamm, Lamm Gottes, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 3, 1971, coll. 7−14.

Red. 1971b: Red., s. v. Licht, Lichterscheinungen, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 3, 1971, coll. 95–99.

Red. 1971c: Red., s. v. Lorbeer, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 3, 1971, coll. 106–107.

Red. 1971č: Red., s. v. Michael Erzengel, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 3, 1971, coll. 255–265.

Red. 1971d: Red., s. v. Mond, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 3, 1971, coll. 279–280.

Red. 1971e: Red., s. v. Muschel (Perlmuschel), *Lexikon der christlichen Ikonographie* 3, 1971, coll. 300.

Red. 1971f: Red., s. v. Quelle, Quellbrunnen, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 3, 1971, coll. 486–487.

Red. 1972a: Red., s. v. Pflanzen, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 4, 1972, coll. 620–622.

Red. 1972b: Red., s. v. Schwann, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 4, 1972, coll. 133−134.

Red. 1972c: Red., s. v. Turm, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 4, 1972, coll. 393–394.

Red. 1972č: Red., s. v. Wagen, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 4, 1972, coll. 476–478.

Red. 1972d: Red., s. v. Zwölf, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 4, 1972, coll. 582–583.

Red.–Holländer 1970: Red., Hans Holländer, s. v. Himmel, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 2, 1970, coll. 255–267.

Red.–Jursch 1970: Red., Hanna Jursch, s. v. Hand Gottes, *Lexikon der christliche Ikonographie* 2, 1970, coll. 211–214.

Red.–Klewitz–Fillitz 1970: Red., Martin Klewitz, Hermann Fillitz, s. v. Krone, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 2, 1970, coll. 659–661.

Red.−Schaible 1971: Red., Marlene Schaible, s. v. Luzifer, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 3, 1971, coll. 124−126.

Red.–Schnell 1970: Red., Hugo Schnell, s. v. Farbensymbolik, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 2, 1970, coll. 7–14.

Red.–Schnell 1972: Red., Hugo Schnell, s. v. Schwan, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 4, 1972, coll. 128–133.

Red.–Zajadacz-Hastenrath 1970: Red., Salome Zajadacz-Hastenrath, s. v. Fabelwesen, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 2, 1970, coll. 1–4.

Reddé 1979: Michel Reddé, La représentation des phares à l'époque romaine, *Mélanges de l'école française de Rome* 91/2 (1979), pp. 845–872.

Redford 2001: Donald B. Redford, ed., *The Oxford Encyclopedia of Ancient Egypt*. 3 vols.: 1: *A–F*; 2: *G–O*; 3: *P–Z*. New York etc.: Oxford University Press, 2001.

Redlich 1942: Oswald Redlich, *Das Werden einer Großmacht: Österreich von 1700−1740*. 2. und 3. durchgesehene Auflage. Brünn; München; Wien: R. M. Rohrer, 1942.

Reed 2005: Annette Yoshiko Reed, *Fallen Angels and the History of Judaism and Christianity. The Reception of Enochic Literature*. Cambridge: Cambridge University Press, 2005.

Rees 2004: Wilhelm Rees, s. v. Nuntiatur, in: Axel Frhr. von Campenhausen, Ilona Riedel-Spangenberger, P. Reinhold Sebott SJ et al., *Lexikon für Kirchen- und Staatskirchenrecht.* Band 3: *N–Z*. Paderborn, München, Wien, Zürich: Ferdinand Schöningh, 2004, pp. 48–49.

Reeves 2000: John C. Reeves, s. v. Noah, *Encyclopedia of the Dead Sea Scrolls* 2000, pp. II, 612–613.

Rehm−Scharbert−Nitz 1989: Martin Rehm, Josef Scharbert, Genoveva Nitz, s. v. Daniel (Prophet), Daniel in der Löwengrube, *Marienlexikon* 2, 1989, 132−134.

Rehr 2023: Jonathan Rehr, *Der Gnadenstuhl als interkonfessionelles Zentralthema: Zum „propitiatorium" in den Konfessionen und Medien der Frühen Neuzeit*. Berlin; Boston: De Gruyter, 2023 (Historia Hermeneutica. Series Studia; 22).

Rehwinkel 1951: Alfred M. Rehwinkel, *The Flood in the Light of the Bible, Geology and Archaeology.* Saint Louis, Missouri: Concordia Publishing House, 1951.

Reicke 1964: Bo Reicke, s. v. Noah, in: Reicke–Rost 1962–1979, 2, 1964, coll. 1317–1318.

Reicke–Rost 1962–1979: Bo Reicke, Leonhard Rost, Hrsg., *Biblisch-historisches Handwörterbuch. Landeskunde – Geschichte – Religion – Kultur – Literatur*. Erster Band: *A–G*, 1962; Zweiter Band: *H–O*, 1964; Dritter Band: *P–Z*, 1966; Vierter Band: *Register und Historisch-archäologische Karte Palästinas.* Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht 1962–1972.

Reid 1993: Jane Davidson Reid, *The Oxford Guide to Classical Mythology in the Arts*, 1300–1990s. With the assistance of Chris Rohmann. 2 vols. I. *A–Leander*, II. *Leda–Zeus.* Oxford; New York: Oxford University Press, 1993.

Reimbold 1983: Ernst Thomas Reimbold, *Der Pfau. Mythologie und Symbolik*. München: Callwey Verlag, 1983.

Reimpell 1916: Walter Reimpell, Der Ursprung der Lade Jahwes, *Orientalistische Literaturzeitung* 19, 1916, pp. 326–331.

Reinhardt 2017: Volker Reinhardt, *Pontifex. Die Geschichte der Päpste. Von Petrus bis Franziskus.* München: Verlag C. H. Beck, 2017.

Reinhartz 2001; Adele Reinhartz, Esther (Greek), in: John Barton, John Muddiman, eds., *The Oxford Bible Commentary*. Oxford; New York etc.: Oxford University Press, 2001.

Reiter 1997: Karin Reiter, *Die Metalle im Alten Orient unter besonderer Berücksichtigung altbabylonischer Quellen*. Münster: Ugarit-Verlag, 1997 (Alter Orient und Altes Testament; 249).

Religion Past and Present. Encyclopedia of Theology and Religion: Hans Dieter Betz, Don S. Browning, Bernd Janowski, Eberhard Jüngel, eds., *Religion Past and Present. Encyclopedia of Theology and Religion.* 13 vols. Leiden; Boston: Brill, 2007–2013.

Renger 2003–2011: Johannes Renger, s. v. Speiseöle, *Der Neue Pauly* 11, 2003–2011, coll. 803–804.

Rennings–Klöckener 1997: Heinrich Rennings, Martin Klöckener, Hrsg., *Dokumente zur Erneuerung der Liturgie.* Bd. 2: *Dokumente des Apostolischen Stuhls: 4.12.1973–3.12.1983.* Kevelaer: Butzon und Bercker, 1997, pp. 578–584.

Resman 2002: Blaž Resman, Uršulinski samostan in cerkev v Ljubljani, in: Kogoj 2002, pp. 41–54.

Restle 1987: Marcel Restle s. v. Herrschaftszeichen, A. Einleitung; B. Insignien als Zeichen für ein Amt; C. Aufnahme christlicher Elemente, *Reallexikon für Antike und Christentum* 14, 1987, coll. 937–966.

Restle 1999: Marcel Restle, s. v. Pflanzendarstellung, B. Osten, *Lexikon des Mittelalters* 6, 1999, coll. 2036–2037.

Reusch 1888: Franz Heinrich Reusch, s. v. Pletz, Joseph, *Algemeine Deutsche Biographie* 26, 1888, p. 288.

Reusens 1899: Chanoine Reusens, *Éléments de paléographie*. Louvain: chez l'auteur, 1899.

Reuther 1996: Timothy Reuter, s. v. Hugo v. Lincoln, *Lexikon für Theologie und Kirche* 5, 1996, coll. 309–310.

Reymond 1958: Philippe Reymond, *L'eau, sa vie et sa signification dans l'Ancien Testament*. Leiden: E. J. Brill, 1958 (Supplements to Vetus Testamentum; 6).

Rezza–Stocchi–Gauvain 2008–2011: Dario Rezza, Mirko Stocchi, *Il capitolo di San Pietro in Vaticano: dalle origini al XX secolo*. 3 vols.: V. 1. *La storia e le persone*, 2008; V. 2. *Il Patrimonio*, 2011; V. 3: *Selezione di piante e mappe dal XVI al XIX secolo*; a cura di Alexis Gauvain, 2011. Città del Vaticano: Edizioni Capitolo Vaticano 2008–2011 (Archivum Sancti Petri; 1,1–3).

Riccardi 1840: Antonio Riccardi, *Storia dei Santuari piú celebri di Maria Santissima sparsi nel mondo Cristiano*. Tomo Terzo del proposto Antonio Riccardi. Milano: Giacomo Agnelli, Librajo e Stampatore Arcivescovile, 1840.

Riccardi 1844: Antonio Riccardi, *Continuazione e fine della storia dei santuari più di Maria santissima sparsi nel mondo cristiano.* Del proposto Antonio Riccardi. Tomo quarto ed ultimo. Milano: Giacomo Agnelli, Librajo e Stampatore Arcivescovile, 1844.

Ricciotti 1925: Giuseppe Ricciotti, *Sant' Efrem Siro. Biografia – Scritti – Teologia*. Torino; Roma: Marietti, 1925.

Riccius 1720: Petrus Andreas Riccius (Pietro Andrea Ricci), *Synopsis decreta, et resolutiones Sacrae Congregationis Immunitatis super Controversiis Jurisdictionalibus complectens*, *Studio D. Petri Andreae Ricii Pedemontani Ab. Gen. Cong. Ref. S. Bernardi Ordinis Cisterciensis, collecta, & digesta*. … Editio secunda correctior. Taurini: Typis Ioannis Radix, & Ioannis Francisci Mairesse, 1720.

Richard–Fraikin–de Sérent 1912: P. Richard, J. Fraikin, Antoine de Sérent, s. v. Albani, *Dictionnaire d'histoire et de géographie ecclésiastiques* 1, 1912, coll. 1369–1373.

Richardus de Sancto Laurentio 1493 (?): Richardus de Sancto Laurentio, *Opus indigne de laudibus beatae Mariae Virginis, alias Mariale appellatum*. 1493 (?). Katalog Inkunabeln UB Wien: 380; ISTC ia00248000; HCR HC 10767 = H 10768*; GW 616/10 (GW-DB 0061610) https://phaidra.univie.ac.at/o:151602 (22. 1. 2023)

Riché 1983: Pierre Riché, *Les Carolingiens, une familie qui fit l'Europe.* Paris: Hacquette, 1983.

Riché 1991: Pierre Riché, *Die Karolinger. Eine Familie formt Europa.* München: DTV, Deutscher Taschenbuch Verlag, 1992.

Richter 1909–1915: Franz Richter, s. v. Sol, *Ausführlisches Lexikon der griechischen und römischen Mythologie* 4, 1909–1915, coll. 1137–1152.

Richter 1966: Gisela Marie Augusta Richter, *The Furniture of the Greeks, Etruscans and Romans.* London: The Phaidon Press, 1966.

Rickert–Bratschkova–Sievert 2013: Franz Rickert, Maria Bratschkova, Horst Sievert, s. v. Muschel, A. Allgemeines, B. Nichtchristlich, C. Christlich, *Reallexikon fur Antike und Christentum* 25, 2013, pp. 171–184.

Riede 2002: Peter Riede, *Im Spiegel der Tiere. Studien zum Verhältnis von Menschen und Tier im alten Israel*. Freiburg; Göttingen: Universitätsverlag Freiburg; Vandenhoeck & Ruprecht, 2002 (Orbis Biblicus et Orientalis; 187).

Riede 2007a: Peter Riede, s. v. Pfau, in: WiBiLex (erstellt: September 2007) https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/pfau https://bibelwissenschaft.de/stichwort/30844/ (20. 1. 2024)

Riede 2007b: Peter Riede, s. v. Schwan, in: WiBiLex (erstellt: September 2007)
https://www.bibelwissenschaft.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/schwan
https://bibelwissenschaft.de/stichwort/27437/ (25. 4. 2023)
Riede 2009a: Peter Riede, s. v. Bär, in: WiBiLex (erstellt: August 2009)
https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/baer-2
https://bibelwissenschaft.de/stichwort/14441/ (7. 7. 2023)
Riede 2009b: Peter Riede, s. v. Perlen → Korallen, in: WiBiLex (erstellt: August 2009)
https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/korallen
https://bibelwissenschaft.de/stichwort/23940/ (13. 7. 2013)
Riede 2010a: Peter Riede, s. v. Adler, in: WiBiLex (erstellt: März 2010)
https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/adler-3
https://bibelwissenschaft.de/stichwort/12504/ (9. 6. 2023)
Riede 2010b: Peter Riede, s. v. Hirsch, in: WiBiLex (erstellt: März 2010)
https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/hirsch-2
https://bibelwissenschaft.de/stichwort/21310/ (16. 1. 2023)
Riede 2010c: Peter Riede, s. v. Löwe, in: WiBiLex (erstellt: September 2010)
https://www.bibelwissenschaft.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/loewe-2
https://bibelwissenschaft.de/stichwort/25081/ (2. 3. 2023)
Riede 2010d: Peter Riede, s. v. Taube (AT), in: WiBiLex (erstellt: September 2010)
https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/taube-at
https://bibelwissenschaft.de/stichwort/32559/
Riede 2011: Peter Riede, s. v. Serafim, in: WiBiLex (erstellt: März 2011)
https://www.bibelwissenschaft.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/serafim
https://bibelwissenschaft.de/stichwort/28429/ (12. 4. 2023)
Riede 2012: Peter Riede, s. v. Meer, in: WiBiLex (erstellt: Juni 2012)
https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/meer-2
https://bibelwissenschaft.de/stichwort/25720/ (20. 9. 2023)
Riede 2014: Peter Riede, s. v. Wasser, in: WiBiLex, (erstellt: Juli 2014)
https://bibelwissenschaft.de/stichwort/34551/
https://www.bibelwissenschaft.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/wasser (27. 1. 2023)
Riede 2015a: Peter Riede, s. v. Lorbeerbaum, in: WiBiLex (erstellt: September 2015)
https://www.bibelwissenschaft.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/lorbeerbaum
https://bibelwissenschaft.de/stichwort/200073/ (28. 4. 2023)
Riede 2015b: Peter Riede, s. v. Rose, in: WiBiLex (erstellt: September 2015)
https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/rose
https://bibelwissenschaft.de/stichwort/200074/ (3. 9. 2023)
Riede 2018a: Peter Riede, s. v. Ölbaum, in: WiBiLex (erstellt: Januar 2018)
https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/oelbaum
https://bibelwissenschaft.de/stichwort/29524/ (13. 7. 2023)
Riede 2018b: Peter Riede, s. v. Palme, in: WiBiLex (erstellt: März 2018)
https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/palme
https://bibelwissenschaft.de/stichwort/29887/ (2. 6. 2023)

Riede 2019: Peter Riede, s. v. Weihrauch, in: WibiLex (erstellt: Dezember 2019) https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/weihrauch-3 https://bibelwissenschaft.de/stichwort/200801/ (15. 8. 2023)

Riede 2022a: Peter Riede, s. v. Wagen, in: WiBiLex (erstellt: August 2022) https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/wagen https://bibelwissenschaft.de/stichwort/34479/ (13. 9. 2023)

Riede 2022b: Peter Riede, s. v. Zepter, in: WiBiLex (erstellt: August 2022) https://www.bibelwissenschaft.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/zepter https://bibelwissenschaft.de/stichwort/35322/ (21. 4. 2022)

Riedinger 1956: Utto Riedinger OSB, *Die heilige Schrift im Kampf der griechischen Kirche gegen die Astrologie, von Origenes bis Johannes von Damaskos. Studien zur Dogmengeschichte und zur Geschichte der Astrologie*. Innsbruck: Universitätsverlag Wagner, 1956.

Rieth 1953: Adolf Rieth, *Der Blitz in der Bildenden Kunst*. München: Ernst Heimeran Verlag, 1953.

Rihar 1909: Franc Rihar, *Marija v zarji slave. Pregled zgodovine Marijinega čaščenja*. Spisal Franc Rihar, duhovnik ljubljanske škofije. Celovec: Družba svetega Mohorja v Celovcu, 1909.

Rihtarič 1997: Ivan Rihtarič, Zemljiško gospostvo Šahenturn v listinah 17.–19. stoletja. *Glasilo* 4/1, 1997, pp. 26–29.

Rijavec 2013 (1982)a: Mirko Rijavec, s. v. Klinec, Rudolf (1912–1977), *Slovenska biografija*, SAZU, ZRC SAZU, 2013. http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi1014410/#primorski-slovenski-biografski--leksikon (30. 10. 2024)

Rijavec 2013 (1982)b: Mirko Rijavec, s. v. Kociančič, Štefan (1818–1883), *Slovenska biografija*, SAZU, ZRC SAZU, 2013. http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi282240/#primorski-slovenski-biografski-leksikon (10. 11. 2024).

Rijavec 2013 (1985): Mirko Rijavec, s. v. Perc, Martin (1913–1977), *Slovenska biografija*, SAZU, ZRC SAZU, 2013. http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi940920/#primorski-slovenski-biografski-leksikon (2. 11. 2024)

Rill 1992: Bernd Rill, *Karl VI.: Habsburg als barocke Großmacht*. Graz: Verlag Styria, 1992.

Rilliet 2006: Frédéric Rilliet, s. v. Efrem Siro, in: Angelo di Berardino, ed., *Nuovo dizionario patristico e di antichità cristiane. A–E.* Genova; Milano: Casa editrice Marietti (Institutum patristicum Augustinianum Roma), 2006, coll. 1586–1590.

Ringgren 1974: Helmer Ringgren, s. v. *'ĕlōhîm* god; God, *Theological Dictionary of the Old Testament* 1, 1974, pp. 267–284.

Ringgren 1980: Helmer Ringgren, s. v. *zārach [zāraḥ]* shine, *Theological Dictionary of the Old Testament* 4, 1980, pp. 141–143.

Ringgren 1990: Helmer Ringgren, s. v. *yām* sea, *Theological Dictionary of the Old Testament* 6, 1990, pp. 87–98.

Ringgren 1990: Helmer Ringgren, s. v. *yiṣhār* oil, *Theological Dictionary of the Old Testament* 6, 1990, pp. 253–240.

Rink 1712: Eucharius Gottlieb Rink, *Josephs des Sieghafften Röm. Kaysers wunderwürdiges Leben und Thaten*. 2 Bde. Cölln: [n. n.], 1712.

Ripa 1645: Cesare Ripa, *Iconologia di Cesare Ripa Perugino cavalier di ss. Mauritio et Lazaro divisa in tre libri* … In Venetia: Presso Cristoforo Tomasini, MDCXLV (1645).

Ripa 2012: Cesare Ripa, *Iconologia*. A cura di Sonia Maffei. Testo stabilito da Paolo Procaccioli. Torino: Giulio Einaudi editore 2012.

Ripa–Maffei–Procaccioli 2012: Cesare Ripa, *Iconologia*. A cura di Sonia Maffei. Testo stabilito da Paolo Procaccioli. Torino: Giulio Einaudi editore, 2012.

Ristow 2004: Sebastian Ristow, s. v. Kleidung I (Mode u. Tracht), A. Allgemein; B. Nichtchristlich; C. Christlich, *Reallexikon für Antike und Christentum* 20, 2004, coll. 1263–1274.

Ristow 2008: Günter Ristow, s. v. Kybele, *Reallexikon für Antike und Christentum* 22, 2008, coll. 576–602.

Ritter 1574: Laurentius Ritter, *OMNE TRINUM PERFECTUM. Zwölfferley Bedrittes aus der Historien des unschuldigen Leidens und Sterbens IESV CHRISTI* …Erfurth: [s. n.], 1574.

Ritter 1997: Johannes O. Ritter, Kongregationen, römische, *Lexikon für Theologie und Kirche* 6, 1997, pp. 249–252.

Ritterling 1925: Emil Ritterling, s. v. Legio (XII fulminata), *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* XII, 2, 1925, coll. 1705–1710.

Ritzler–Sefrin 1952: Remigius Ritzler, Pirminus Sefrin, *Hierarchia Catholica Medii et Recentioris Aevi.* Volumen V: *A pontificatu Clementis PP. IX. (1667) usque ad pontificatum Benedicti PP. XIII (1730)*. Patavii: Typis Librariae »Il Messaggero di S. Antonio« apud Basilicam S. Antonii, 1952 (1913).

Ritzler–Sefrin 1968: Remigius Ritzler, Pirminus Sefrin, *Hierarchia Catholica Medii et Recentioris Aevi.* Volumen VI: *(1730–1799)*. Patavii: Typis et Sumptibus Domus Editorialis „Il Messaggero di S. Antonio“ apud Basilicam S. Antonii, 1968.

Ritzler–Sefrin 1979: Remigius Ritzler, Pirminus Sefrin, *Hierarchia Catholica Medii et Recentioris Aevi.* Volumen VIII: *(1730–1799)*. Patavii: Typis et Sumptibus Domus Editorialis „Il Messaggero di S. Antonio“ apud Basilicam S. Antonii, 1979.

Rivera 1985: Juan Francisco Rivera Recio, *San Ildefonso de Toledo. Biografía, época y posteridad*. Madrid: Editorial Católica; Toledo Estudio Teológico de San Ildefonso, 1985 (Biblioteca de autores cristianos; 466).

Rivera 1985: Juan Francisco Rivera, *San Ildefonso de Toledo. Biografía, época y posteridad*. Toledo: La Editorial Católica, 1985 (Biblioteca autores cristianos).

Roberts 2009: Jimmy Jack McBee Roberts, s. v. Temple, Jerusalem, *The New Interpreter's Dictionary of the Bible* 5, 2009, pp. 494–509.

Rodenwaldt 1921: Gerhart Rodenwaldt, s. v. kline (κλίνη, *lectus*), *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* XI, 1, 1921, coll. 846–861.

Roest 2000: Bert Roest, *A History of Franciscan Education (c. 1210-1517).* Leiden; Boston; Köln: Brill, 2000 (Education and society in the Middle Ages and Renaissance; 11).

Rogerij Ljubljanski 2001 (1731, 1743): *Palmarium empyreum, seu Conciones CXXVI. de sanctis totius anni … a p. Rogerio Labacensi …* 2 zv. Pars I. *A prima die Januarij usque ad mensem Julium exclusivè*. Clagenfurti: typis, & sumptibus Joan. Friderici Kleinmayr, 1731. Pars II. *A mense Junio exclusivè usque ad finem anni*. Labaci: typis, & sumptibus Adami Friderici Reichhardt, 1743. Faksimile: Jože Pogačnik, Kajetan Gantar, Jože Faganel. eds., Ljubljana: Fundacija dr. Bruno Breschi, 2001 (Dela. Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Razred za filološke in literarne vede = Opera. Academia scientiarum et artium slovenica, Classis II: Philologia et litterae; 55/1; 55/2; 55/3).

Rogers 2013: Guy MacLean Rogers, *The Mysteries of Artemis of Ephesos: Cult, Polis, and Change in the Graeco-Roman World*. New Haven; London: Yale University Press, 2013 (Synkrisis. Comparative Approaches to Early Christianity in Greco-Roman Culture).

Rogier–Bertier de Sauvigny–Hajjar–Dolinar 1999: Louis J. Rogier, Guillaume de Bertier de Sauvigny, Joseph Hajjar, France M. Dolinar, eds., *Zgodovina Cerkve 4: Cerkev v času razsvetljenstva, revolucije in restavracije (1715-1848)*. Prevedel Marko Urbanija. Ljubljana: Družina, 1999.

Röhrich 1981: Lutz Röhrich, s. v. Drache, Drachenkampf, Drachentöter, *Enzyklopädie des Märchens* 3, 1981, pp. 788–820.

Rohde 2010: Michael Rohde, s. v. Schaf / Schafzucht, in: WiBiLex (erstellt: Januar 2010) https://www.bibelwissenschaft.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/schaf-schafzucht https://bibelwissenschaft.de/stichwort/26209/ (8. 3. 2023)

Rollason–Dobson 2004: David Rollason, Richard Barrie Dobson, s. v. Cuthbert [St Cuthbert] (c. 635–687), *Oxford Dictionary of National Biography* 14, 2004, pp. 829–834.

Roller 1991: Lynn E. Roller, The Great Mother at Gordion: The Hellenization of an Anatolian Cult, *Journal of Hellenic Studies* 111, 1991, pp. 128–143.

Roller 1999: Lynn E. Roller, *In Search of God the Mother: The Cult of Anatolian Cybele.* Berkeley; Los Angeles; London: University of California Press, 1999.

Röllig 2007: Wolfgang Röllig, s. v. Sintflut, *Enzyklopädie de Märchens* 12, 2007, coll. 724–730.

Rollston 2016: Christopher Rollston, s. v. Sinai, Mt., in: ORLIN 2016, pp. 888–889.

Romanelli 1959: Pietro Romanelli, *Storia delle province romane dell'Africa.* Roma: L'Erma di Bretschneider, 1959.

Roman–Roman 2010: Luke Roman, Monica Roman, *Encyclopedia of Greek and Roman Mythology*. New York: Facts on File, 2010 (Facts on File Library of Religion and Mythology).

Römer 2013: Thomas Römer, Jean-Daniel Macchi, Christophe Nihan, Hrsg., *Einleitung in das Alte Testament. Die Bücher der Hebräischen Bibel und die alttestamentlichen Schriften der katholischen, protestantischen und orthodoxen Kirchen*. Aus dem Französischen übertragen von Christine Henschel, Julia Hillebrand und Wolfgang Hüllstrung. Zürich: Theologischer Verlag Zürich, 2013.

Römer–Zingsem–Caryad 2015: Thomas Römer, Vera Zingsem, Caryad, *Wanderer am Himmel. Die Welt der Planeten in Astronomie und Mythologie*. Berlin, Heidelberg: Springer-Verlag, 2015.

Römer-Büchner 1858: Benedict Jacob Römer-Büchner, *Der deutsche Adler nach Siegeln geschichtlich erläutert*. Frankfurt am Main: Heinrich Keller, 1858.

Romhanyi 1993–1994: Beatrix F. Romhanyi, The Role of the Cistercians in Medieval Hungary: Political Activity or Internal Colonization?, *Annual of Medieval Studies at Central European University* 1, 1993–1994, pp. 180–204.

Rommel 1930: Hans Rommel, s. v. μαργαρῖται (*margaritai*), *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* XIV, II, 1930, coll. 1682–1702.

Ronconi–Papaioannou 2021: Filippo Ronconi, Stratis Papaioannou, eds., *The Oxford Handbook of Byzantine Literature.* Oxford; New York: Oxford University Press, 2021 (Oxford Handbooks Series).

Rorem 1993: Paul Rorem, *Pseudo-Dionysius: A Commentary on the Texts and an Introduction to Their Influence.* New York; Oxford: Oxford University Press, 1993.

Roschini 1966: Gabriele M. Roschini, s. v. Maria, santissima, *Bibliotheca Sanctorum* 7, 1966, coll. 814–962 (VI. Il culto in Occidente, coll. 889–930).

Rösel 2013: Christoph Rösel, s. v. Rohr (AT), in: WiBiLex (erstellt: Oktober 2013) https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/rohr-at https://bibelwissenschaft.de/stichwort/33554/ (25. 7. 2023)

Rosenberg 1874: Adolf Rosenberg, *Die Erinyen. Ein Beitrag zur Religion und Kunst der Griechen.* Berlin: Gebrüder Borntraeger, 1874.

Rosenberg 1914: Arthur Rosenberg, s. v. Rex, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* I, A, 1, 1914, coll. 703–721.

Rosenberg 1992: Alfons Rosenberg, *Engel und Dämonen. Gestaltwandel eines Urbildes.* Mit einem Urwort von Otto Betz. 3. Auflage. München: Kösel Verlag, 1992.

Rosendorfer 2009: Herbert Rosendorfer, *Das Jahrhundert des Prinzen Eugen*. München: Dtv, 2009.

Rösener 1999: Werner Rösener, s. v. Hofämter, *Lexikon des Mittelalters* 5, 1999, coll. 67–68.

Rosenqvist 2007: Jan Olof Rosenqvist, *Die byzantinische Literatur. Vom 6. Jahrhundert bis zum Fall Konstantinopels 1453*. Übersetzt von Jan Olof Rosenqvist und Diether R. Reinsch. Berlin; New York: Walter de Gruyter, 2007.

Rosenthal 1795: Gottfried Erich Rosenthal, ed., *Encyklopädie der Kriegswissenschaften: Das ist: Kriegskunst, Kriegsbaukunst, Artillerie, Minierkunst, Pontonier-Feuerwerkerkunst, und Taktik ihrer Geschichte und Literatur, in alphabetischer Ordnung*. … Herausgegeben von G. E. Rosenthal … Dritter Band: *Bi–Ci*. Gotha: bey Carl Wilhelm Ettinger, 1795 (Enzyklopädie aller mathematischen Wissenschaften; 5, 1).

Rosier-Catach 1996: Irène Rosier-Catach, s. v. John of Garland, in: Harro Stammerjohann, ed., *Lexicon Grammaticorum. A Bio-Bibliographical Companion to the History of Linguistics*. Second Edition, Revised and Enlarged. Tubingen: Niemeyer, 1996, pp. 755–756.

Ross 1996: Leslie Ross, *Medieval Art: A Topical Dictionary*. Westport, Connecticut; London: Greenwood Press, 1996.

Ross 2013: Allen Ross, *A Commentary on the Psalms. Volume 2 (42–89).* Grand Rapids: Kregel Publications, 2013 (Kregel Exegetical Library).

Rossignoli 2004: Benedetta Rossignoli, *L'Adriatico greco: culti e miti minori*. Roma: L'Erma di Bretschneider, 2004.

Rössler-Köhler 1980: Ursula Rössler-Köhler, s. v. Löwe, L.-Köpfe, L.-Statuen, *Lexikon der Ägyptologie* 3, 1980, coll. 1080−1090.

Roth 1985: Franz Otto Roth, Aus den familiären Aufzeichnungen Saras von Wildenstein auf Wildbach. Zum Rollenverständnis einer adeligen Frau des späten 16. Jahrhunderts, *Zeitschrift des Historischen Vereines für Steiermark Jahrgang* 76, 1985, pp. 153–171.

Rothenberger 2019: Eva Rothenberger, *Ave praeclara maris stella. Poetische und liturgische Transformationen der Mariensequenz im deutschen Mittelalter*. Berlin; Boston: De Gruyter, 2019.

Rothes 1909: Walter Rothes, *Die Madonna in ihrer Verherrlichung durch die bildende Kunst aller Jahrhunderte*. Zweite, wesentlich umgearbeitete und vermehrte Auflage. Köln a. Rh.: J. P. Bachem, [1909].

Roth–Markus–Grams-Thieme 1999: Gunhild Roth, Manfred Markus, Marion Grams-Thieme, s. v. Speculum humanae salvationis, *Lexikon des Mittelalters* 7, 1999, coll. 2088–2089.

Rousseau 2002: Mary Isaac Jogues Rousseau, Veni Creator Spiritus, *New Catholic Encyclopedia* 13, 2002, pp. 449–440.

Rudež 1894: Anton Rudež, *Gluhonemi. Zgodovina in sedanja metoda njih vzgojevanja*. Spisal Anton Rudež, učitelj v goriški gluhonemici. V Gorici: „Goriška tiskarna" A. Gabršček, 1894.

Rudnig 2006: Thilo Alexander Rudnig, *Davids Thron. Redaktionskritische Studien zur Geschichte von der Thronnachfolge Davids*. Berlin; New York: Walter de Gruyter, 2006 (Beihefte zur Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft; 358).

Rudniki 1891: Heinz von Rudniki, *Die berühmtesten Wallfahrtsorte der Erde*. Von Heinz von Rudniki. Paderborn: Druck und Verlag von Ferdinand Schöningh, 1891.

Rudolph 1987: Kurt Rudolph, *Gnosis: The Nature and History of Gnosticism*. Translation edited by Robert McLachlan Wilson. San Francisco: HarperOne, 1987.

Rüger 1966: Hans Peter Rüger, s. v. Tempel, *Biblisch-historisches Handwörterbuch* 3, 1966, coll. 1940–1947.

Ruiz-Ortiz 2017: Francisco-Javier, *The Dynamics of Violence and Revenge in the Hebrew Book of Esther*. Leiden; Boston; Brill, 2017 (Supplements to Vetus Testamentum; 175).

Rupel 1924: Mirko Rupel, *Slovenski protestantski pisci*. Izbral in uredil Mirko Rupel. V Ljubljani: Tiskovna zadruga, 1934.

Rüpke 2007: Jörg Rüpke, ed., *A Companion to Roman Religion*. Malden; Oxford; Carlton: Wiley-Blackwell, 2007 (Blackwell Companions to the Ancient World).

Rüpke 2008: Jörg Rüpke, *Fasti Sacerdotum. A Prosopography of Pagan, Jewish, and Christian Religious Officials in the City of Rome, 300 BC to AD 499*. Biographies of Christian Officials by Anne Glock. Translated by David M. B. Richardson. Oxford: Oxford University Press, 2008.

Rüpke 2018: Jörg Rüpke, *Pantheon. A New History of Roman Religion*. Princeton; Oxford: Princeton University Press, 2018.

Rüpke–Woolf 2021: Jörg Rüpke, Greg Woolf, eds., *Religion in the Roman Empire*. Stuttgart: Verlag W. Kohlhammmer, 2021 (MR Die Religionen Der Menschheit; 16,2).

Ruppert 1992–2008: Lothar Ruppert, *Genesis. Ein kritischer und theologischer Kommentar*. 1. Teilband: *Gen 1,1–11,26.* Würzburg: Echter Verlag, 1992, 2003² (Forschung zur Bibel; 70); 2. Teilband: *Gen 11,27–25,18*. Würzburg: Echter Verlag, 2002 (Forschung zur Bibel; 98); 3. Teilband: *Gen 25,19–36,43*. Würzburg: Echter Verlag, 2005 (Forschung zur Bibel; 102); 4. Teilband: *Gen 37,1–50,26*. Würzburg: Echter Verlag, 2008 (Forschung zur Bibel; 118).

Ruppert 1997: Lothar Ruppert, s. v. Lot, *Lexikon für Theologie und Kirche* 6, 1997, coll. 1062–1063.

Ruppert 2000: Lothar Ruppert, s. v. Sodom u. Gomorra, *Lexikon für Theologie und Kirche* 9, 2000, coll. 684–685.

Ruppert 2004: Lothar Ruppert, s. v. *šaḥar; mišḥār* daybreak, *Theological Dictionary of the Old Testament* 14, 2004, pp. 575–582.

Rupprecht 1977: Konrad Rupprecht, *Der Tempel von Jerusalem: Gründung Salomos oder jebusitisches Erbe?* Berlin; New York: De Gruyter, 1977 (Beihefte zur Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft; 144).

Russell 2017: Stephen C. Russell, *The King and the Land: A Geography of Royal Power in the Biblical World*. Oxford; New York: Oxford University Press, 2017.

Rustja 2016: Božo Rustja, Naši preizkušani bratje. P. PAVEL KRAJNIK (1924–2018), *Ognjišče* 52, 6, 2016, pp. 30–32.

Rutar 1882: Simon Rutar, *Zgodovina Tolminskega, to je: zgodovinski dogodki sodnijskih okrajev Tolmin, Bolec in Cerkno ž njih prirodoznanskim in statističnim opisom*. Spisal S. Rutar, profesor na c. k. gimnaziji v Špljetu. Na svitlo dal Josip Devetak, deželni poslanec in župan tolminski. U Gorici: Hilarijanska tiskarna, 1882).

Rutar 1892–1893, gl. Rutar 1892 in Rutar 1893.

Rutar 1892: Simon Rutar, *Slovenska zemlja. Opis slovenskih pokrajin v prirodoznanskem, statističnem, kulturnem in zgodovinskem obziru. I. del: Poknežena grofija Goriška in Gradiščanska. Prirodoznanski, statistični in kulturni opis*. Ljubljana; Matica Slovenska (R. Miličeva tiskarna), 1892.

Rutar 1893: Simon Rutar, *Slovenska zemlja. Opis slovenskih pokrajin v prirodoznanskem, statističnem, kulturnem in zgodovinskem obziru. I. del: Poknežena grofija Goriška in Gradiščanska. Zgodovinski opis.* V Ljubljani; Matica Slovenska (Katoliška tiskarna), 1893.

Rutar 1895a: Simon Rutar, *Zgodovinske črtice iz poknežene grofije goriške in gradiške. I. del.* Spisal Simon Rutar, c. kr. profesor. V Gorici: »Goriška tiskarna« A. Gabršček, 1895.

Rutar 1895b: Simon Rutar, Gorica, *Koledar Družbe sv. Mohorja* 1895, pp. 33–42, 34.

Rutar 1997: Simon Rutar, *Poknežena grofija Goriška in Gradiščanska.* Izdaja v dveh delih, Prirodoznanski, statistični in kulturni opis, 1892 [in] Zgodovinski opis, 1893. Faksimile s spremno besedo, [predgovor Cvetko Vidmar; spremna beseda Branko Marušič]. Nova Gorica: Branko; Ljubljana: Jutro, 1997.

Rüterswörden 1996: Udo Rüterswörden, s. v. Kerubim u. Seraphim, *Lexikon für Theologie und Kirche* 5, 1996, coll. 1405–1406.

Rüterswörden 2004: Udo Rüterswörden, s. v. *śārap; śārāp; śrēpâ; miśrāpôṯ* burn, *Theological Dictionary of the Old Testament* 14, 2004, pp. 218–228.

Rydén 1995: Lennart Rydén, *The Life of St Andrew The Fool. I. Introduction, Testimonies and* Nachleben. *Indices. II. Text, Translation and Notes. Appendices.* Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis, 1995 (Studia Byzantina Upsaliensia; 4:1, 4:2).

Ryken–Wilhoit–Longman III 1998: Leland Ryken, James C. Wilhoit, Tremper Longman III, eds., *Dictionary of Biblical Imagery. An Encyclopedic Exploration of the Images, Symbols, Motifs, Metaphors, Figures of Speech and Literary Patterns of the Bible*. Downers Grove, Il.: InterVarsity Press, 1998.

Sacchetti 1717: Joannes Baptista Sacchettus (Giovani Battista Saccheti), *Privilegia Protonotariorum Apostolicorum, Tam de numero Participantium nuncupatorum, Romae existentium; quam extraordinariorum, seu Honorariorum, ubique terrarum degentium. Cum primaeva eorumdem Institutione. …* A Joanne Baptista Sacchetto, Presbytero Florentino, & J. U. D. collecta. Roma: Typis Rev. Camerae Apostolicae, 1651. Reimpressum: Pragae: Typis Wolfffanfi Wickhart, 1717.

Sacchi 1986: Paolo Sacchi, s. v. Henochgestalt/Henochliteratur, *Theologische Realenzyklopädie* 15, 1986, pp. 42–54.

Sacchi 2004: Paolo Sacchi, *The History of the Second Temple Period.* London; New York: T&T Clark International, 2004.

Sacer Zodiacus [1709]: *Sacer Marianae Styriae Zodiacus, seu Celebriores, gratiis et prodigiis clarae Beatissimae Virginis, Deique Matris Mariae In Styria Imagines … ab Illustrissimo Parnasso Graecensi in applausum dedicatus*. [Graecii:] typis haredum Widmanstadii, [1709].

Sachs–Badstübner–Neumann 1980: Hannelore Sachs, Ernst Badstübner, Helga Neumann, *Christliche Ikonographie in Stichworten*. 2., verbesserte Auflage. Leipzig: Koehler & Amelang, 1980.

Sachs–Badstübner–Neumann 2005: Hannelore Sachs, Ernst Badstübner, Helga Neumann, *Wörterbuch der christlichen Ikonographie*. 9. Auflage, unveränderter Nachdrück der 8. Auflage. Regensburg: Schnell & Steiner, 2005.

Sagmüller 1900: Johannes Baptist Sägmüller, *Lehrbuch des katholischen Kirchenrechts.* Von Dr. J. B. Sägmüller, Professor der Theologie au der Universität Tübingen. Erster Teil. *Einleitung. Kirche und Kirchenpolitik. Die Quellen des Kirchenrechts.* Freiburg im Breisgau: Herdersche Verlagshandlung, 1900.

Sagmüller 1914: Johannes Baptist Sägmüller, *Lehrbuch des katholischen Kirchenrechts*. I. Band: *Einleitung – Kirche und Kirchenpolitik. Quellen des Kirchenrechts. Verfassung der Kirche.* Freiburg im Breisgau: Herdersche Verlagshandlung, 1914.

Sallaberger–Beaulieu idr. 2011–2013: Walther Sallaberger, Paul-Alain Beaulieu, Theo Van den Hour, Peter A. Miglus, Peter Werner, s. v. Tempel (temple), A. I. a. Philologisch. In Mesopotamien. 3. Jt. bis 612. v. Chr.; B. I. b. Philologisch. In Mesopotamien. Neubabylonisch; A. II. Philologisch. In Anatolien; B. I. Archäologisch. In Mesopotamien, Levante, Anatolien und Iran; B. II. Archäologisch. In Syrien, *Reallexikon der Assyriologie und Vorderasiatischen Archäologie* 13, 2011–2013, pp. 519–580.

Salomoni 2021: David Salomoni, *Educating the Catholic People: Religious Orders and Their Schools in Early Modern Italy*. Leiden; Boston: Brill, 2021.

Salonen 2016: Kirski Salonen, *Papal Justice in the Late Middle Ages. The Sacra Romana Rota*. London, New York: Routledge, 2016.

Sals 2006: Ulrike Sals, s. v. Frau (AT), in: WiBiLex (erstellt: Mai 2006) https://www.bibelwissenschaft.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/frau-at https://bibelwissenschaft.de/stichwort/18521/ (23. 6. 2022)

Sals 2018: Ulrike Sals, s. v. Milch und Honig, in: WiBiLex (erstellt: Juni 2018) https://www.bibelwissenschaft.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/milch-und-honig https://bibelwissenschaft.de/stichwort/27745/ (10. 3. 2023)

Salvini 1940: d. Alfonso Salvini, O. S. B., *Santuari Mariani d'Italia*. 4a ed. Alba; Roma; Catania: Pia Società San Paolo, [1940].

Salvini 1995: Mirjo Salvini, *Geschichte und Kultur der Urartäer*. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1995.

Salzberger 1912: Georg Salzberger, *Salomos Tempelbau und Thron in der semitischen Sagenliteratur.* Berlin: Mayer & Müller, 1912 (Schriften der Lehranstalt für die Wissenschaft des Judentums; II,1).

Salzer 1893: Anselm Salzer, *Die Sinnbilder und Beiworte Mariens in der deutschen Literatur und lateinischen Hymnenpoesie des Mittelalters. Mit Berücksichtigung der patristischen Literatur.* Linz: K. u. k. Hofbuckdruckerei Jos. Fichtingers Erben, 1893.

Sammer 1998a: Marianne Sammer, Zur Bedeutungsgeschichte des Basilisken im Abendland, *Euphorion: Zeitschrift für Literaturgeschichte* 92/2, 1998, pp. 143–221.

Sammer 1998b: Marianne Sammer, *Der Basilisk. Zur Natur- und Bedeutungsgeschichte eines Fabeltieres im Abendland.* München: [Institut für Bayerische Literaturgeschichte, Herbert Utz Verlag], 1998.

Sammer 1999: Marianne Sammer, Basilisk – regulus. Eine bedeutungsgeschichtliche Skizze, in: Ulrich Müller, Werner Wunderlich, eds., *Dämonen, Monster, Fabelwesen*. St. Gallen: Universitäts-Verlag Konstanz 1999 (Mittelalter Mythen; 2), pp. 135–160.

Sánchez Medina 2023: Esther Sánchez Medina, 'And He Transformed Their Temple into a Church': The Redefinition of Sacred Spaces in Libya in Late Antiquity, *Religions* 14, 2023, p. 845.

Sand–Daxelmüller idr. 1999: Alexander Sand, Christian Daxelmüller, Ludwig Hödl, Raoul Manselli, Johann Maier, Fritz Meier, Klaus Wesel, Konrad Onasch, s. v. Dämonen, Dämonologie, A. Altes und Neues Testament, B. Lateinische Mittelalter, C. Ostkirche, D. Heresien, E. Mittelalterliches Judentum, F. Islam, G. Ikonographie, *Lexikon des Mittelalters* 3, 1999, coll. 476–487.

Sander 2001: Kai Gallus Sander, s. v. Turm, *Lexikon für Theologie und Kirche* 10, 2001, coll. 314–315.

Sanford 1975: Gerlinde Sanford, *Wörterbuch von Berufsbezeichnungen aus dem siebzehnten Jahrhundert*. Gesammelt aus den Wiener Totenprotokollen der Jahre 1648-1668 und einigen weiteren Quellen. Bern; Frankfurt am Main: Lang 1975 (Europäische Hochschulschriften. Reihe 1: Deutsche Sprache und Literatur; 136).

Santesaunio 1997–1998: Italo Santesaunio, Chiesa e lotte nazionali nel caso di mons. Francesco Castelliz, *Studi goriziani* 86, 1997, pp. 143–163; 87/88, 1998, pp. 257–309.

Sapač 2006: Igor Sapač, Baročna grajska arhitektura na Goriškem, in: Šerbelj 2006, pp. 187–210.

Sapač 2010: Igor Sapač, *Grajske stavbe v zahodni Sloveniji*. 3. knjiga: *Območje Nove Gorice in Gorice*. Ljubljana: Viharnik, 2010.

Saria 1967: Balduin Saria, Erzherzog Karl und die slowenische Reformation, *Joannea* 3, 1967, pp. 119–151.

Särkiö–Stemberger–Drijvers 1998: Pekka Särkiö, Günter Stemberger, Hendrik J. W. Drijvers s. v. Salomo/Salomoschriften, *Theologische Realenzyklopädie* 29, 1998, pp. 724–732.

Sarna 1970: Nahum M. Sarna, *Understanding Genesis*. New York: Schocken Books, 1970 (The Heritage of Biblical Israel; 1).

Sartori 1932: Paul Sartori, *Das Buch von deutschen Glocken.* Im Auftrage des Verbandes deutscher Vereine für Volkskunde geschrieben von Paul Sartori. Berlin; Leipzig; Walter de Gruyter, 1932.

Sasse 2009: Markus Sasse, *Geschichte Israels in der Zeit des Zweiten Tempels. Historische Ereignisse, Archäologie, Sozialgeschichte, Religions- und Geistesgeschichte*. 2. Auflage Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag, 2009.

Sasson 1992: Jack M. Sasson, s. v. Gilgamesh Epic, *The Anchor Bible Dictionary* 2, 1992, pp. 1024–1027.

Satake 2008: Akira Satake, *Die Offenbarung des Johannes*. Übersetzt und erklärt von −. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2008 (Kritisch-exegetischer Kommentar über das Neue Testament; 16).

Sauer 1924: Joseph Sauer, *Symbolik des Kirchengebäudes und seiner Ausstattung in der Auffassung des Mittelalters.* Mit Berücksichtigung von Honorius Augustodunensis Sicardus und Durandus. Zweite, vermehrte Auflage. Freiburrg im Breisgau: Herder & Co. GmbH Verlagsbuchhandlung, 1924.

Sauer 2015: Eberhard Sauer, s. v. Quelle, *Der Neue Pauly* 10, 2015, coll. 695−696.

Sauget−Celletti 1967: Joseph-Marie Sauget, Maria Chiara Celletti, s. v. Onofrio, eremita, santo, *Bibliotheca Sanctorum* 9, 1967, coll. 1187−1200.

Sauren 1895: Josef Sauren, *Die Lauretanische Litanei nach Ursprung, Geschichte und Inhalt dargestellt*. Kempten: Verlag der Jos. Kösel'schen Buchhandlung, 1895.

Sauser 1973a: Ekkart Sauser, s. v. Ambrosius von Mailand, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 5, 1973, coll. 115–120.

Sauser 1973b: Ekkart Sauser, s. v. Augustinus von Hippo Bisch., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 5, 1973, coll. 277–290.

Sauser 1976: Ekkart Sauser, s. v. Sixtus II. Pp., Mart., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 8, 1976, coll. 378–379.

Sauser 1997: Ekkart Sauser, s. v. Vierzig Märtyrer von Sebaste, *Biographisch-Bibliographisches Kirchenlexikon* 12, 1997, coll. 1379–1380.

Sauser 1998: Ekkart Sauser, s. v. Polyeuktos von Melitene, *Biographisch-Bibliographisches Kirchenlexikon* 14, 1998, coll. 1372.

Schachter 2015: Albert Schachter, s. v. Charites (Χάριτες), *Der Neue Pauly* 2, 2015, coll. 1102–1103.

Schacht–Ettinghausen 1971: Joseph Schacht, Richard Ettinghausen, s. v. Hilāl, the new moon, the crescent, I. In Religious Law; II. In Islamic Art, *The Encyclopaedia of Islam* 3, 1971, pp. 379–385.

Schade 1968: Herbert Schade, s. v. Dämonen, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 1, 1968, coll. 465–468.

Schadewaldt 1956: Wolfgang Schadewaldt, *Griechische Sternsagen*. Frankfurt: Fischer Verlag, 1956.

Schäfer-Lichtenberger 1997: Christa Schäfer-Lichtenberger, *Josua & Salomo. Eine Studie zu Autorität und Legitimität des Nachfolgers im Alten Testament*. Leiden; New York; Köln: E. J. Brill, 1997 (Supplements to Vetus Testamentum; 58).

Schanz 1914: Martin Schanz, *Geschichte der römischen Litteratur bis zum Gesetzgebung des Kaisers Justinian.* Vierter Teil: *Die römische Litteratur von Constantin bis zum Gesetzgebung Justinians.* Erste Hälfte: *Die Litteratur des vierten Jahrhunderts.* Von Martin Schanz … München: C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1914 (Handbuch der klassischen Altertums-Wissenschaft; 8).

Scharbert 1991: Josef Scharbert, s. v. Königin, *Marienlexikon* 3, 1991, pp. 585–586.

Scharbert 1993a: Josef Scharbert, s. v. Propheten, *Marienlexikon* 5, 1993, pp. 323–324.

Scharbert 1993b: Josef Scharbert, s. v. Salomo, *Marienlexikon* 5, 1993, pp. 644.

Scharbert 1994: Josef Scharbert, s. v. Schlange im Paradies, *Marienlexikon* 6, 1994, pp. 16–17.

Scharbert–Dassmann 1989: Josef Scharbert, Ernst Dassmann, s. v. Ezechiel, *Marienlexikon* 2, 1989, pp. 433–434.

Schaub 1993: Thomas R. Schaub, s. v. BAB EDH-DHRA', *The New Encyclopedia of Arhaeological Excavations in the Holy Land* 1, 1993, pp. 130–136.

Schaub 1997: Thomas R. Schaub, s. v. BAB EDH-DHRA', *The Oxford Encyclopedia of Archaeology in the Near East* 1, 1997, pp. 248–251.

Schauerte–Gebhard 1989: Heinrich Schauerte, Torsten Gebhard, s. v. Corona (Blumenkranz etc.), *Lexikon der christlichen Ikonographie* 2, 1989, pp. 96–97.

Schaumkell 1893: Ernst Schaumkell, *Der Kultus der heiligen Anna im Ausgang des Mittelalters. Ein Beitrag zur Geschichte des religiösen Lebens am Vorabend der Reformation*. Freiburg im Breisgau; Leipzig: Akademische Verlagsbuchhandlung von J. C. B. Mohr, 1893.

Schearing 1992: Linda S. Schearing, s. v. Abigail, *The Anchor Bible Dictionary* 1, 1992, pp.15–16.

Scheeben 1946–1948: Matthias Joseph Scheeben, *Mariology*. By Rev. M. J. Scheeben. Translated by rev. T. L. M. J. Geukers. 2 vols. I: St. Louis; London: Herder Book, 1946; II. St. Louis; London: B. Herder Book Co., 1948.

Scheffczyk 1992: Leo Scheffczyk, s. v. Mutterrechte Mariens, *Marienlexikon* 4, 1992, pp. 559–560.

Scheid 2003: John Scheid, *An Introduction to Roman Religion.* Translated by Janet Lloyd. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2003.

Schematismus 1911: *Schematismus venerabilis cleri archidioecesis Strigoniensis pro anno reparatae salutis communi* 1911. Strigonii: Gustav Buzárovits, 1911.

Schenda 1998: Rudolf Schenda, *Who's who der Tiere. Märchen, Mythen und Geschichten*. München: C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1998.

Scherer 1953: Aton Scherer, *Gestirnnamen bei den indogermanischen Völkern*. Heidelberg: Winter Verlag, 1953 (Forschungen zum Wortschatz der indogermanischen Sprachen; 1).

Scherling 1939: Karl Scherling, s. v. Triclinium, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* XI, 7 A, 1, 1939, coll. 92−101.

Schiaparelli 1904: Giovanni Schiaparelli, *Die Astronomie im Alten Testament*. Von Giovanni Schiaparelli, Direktor a. D. des Brera-Observatoriums in Mailand. Giszen: J. Ricker'sche Verlagsbuchhandlung (Alfred Töpelmann), 1904.

Schick 1896: Conrad Schick, *Die Stiftshütte, der Tempel in Jerusalem und der Tempelplatz der Jetztzeit*. Berlin: Weidmannsche Buchhandlung, 1896.

Schieder 1974: Wolfgang Schieder, s. v. Brüderlichkeit, Bruderschaft, Brüderschaft, Verbrüderung, Bruderliebe, in: Otto Brunner, Werner Conze, Reinhart Koselleck, eds., *Geschichtliche Grundbegriffe. Historisches Lexikon zur politisch-sozialen Sprache in Deutschland.* Band 1: *A–D.* Stuttgart: Ernst Klett Verlag, 1974, pp. 552–581.

Schieferdecker–Niesius 1717: *Trinum perfectum: quod est, Concors Christianorum Constantia, ceu unum, verum, bonum, Ecclesiae Lutheranae Deo trinum annuente, sub auspiciis Serenissimi Principi ac Domini DN. Christiani, Ducis Sax. Jul. Cliv. Mont. Ang. / Westph., &ce. &ce. Patriae Patris vere Christiani, durante adhuc Altera Ecclesiae nostrae solennitate seculari* ... Praeside Joh. David Schieferdeckero, ... Respondente M. Joh. Georgio Niesio ... Leucopetrae: Typis Gothofr. Andr. Legii, MDCCXVII (1717).

Schieffer 1999: R. Schieffer, s. v. Hinkmar, Ebf. v. Reims, *Lexikon des Mittelalters* 5, 1999, coll. 29–30.

Schieffer 2005: Rudolf Schieffer, *Die Zeit des karolingischen Großreichs (714–887)*. 10. Auflage. Stuttgart: Klett-Cotta, 2005 (Gebhardt Handbuch der deutschen Geschichte; 2. Spätantike bis zum Ende des Mittelalters).

Schier 1776: Xystus Schier, *De Monasteriis Provinciæ Austriæ Et Hungariæ Ordinis Fratrum Eremitarum Sancti Patris Augustini Succincta Notitia In Usum Duntaxat Juniorum Ejusdem Provinciæ Alumnorum Obiter Conscripta*. Viennae: Litteris Schulzianis, 1776.

Schildenberger–Scharbert–Hawel 1988: Johannes Schildenberger, Josef Scharbert, Peter Hawel, s. v. Bundeslade, *Marienlexikon* 1, 1988, pp. 615–617.

Schiller 1971–1972: Gertrud Schiller, *Iconography of Christian Art*. Volume 1: *Christ's Incarnation – Childhood – Baptism – Temptation – Transfiguration – Works and Miracles.* Translated by Janet Seligman. Volume 2: *The Passion of Jesus Christ.* Greenwich, Connecticut: New York Graphic Society Ltd., 1971–1972.

Schiller 1983: Gertrud Schiller, *Ikonographie der christlichen Kunst.* Band 2: *Die Passion Jesu Christi.* Gütersloh: Gütersloher Verlagshaus Gerd Mohn, 1983.

Schilling 2020: Heinz Schilling, *Karl V. Der Kaiser, dem die Welt zerbrach.* München; C. H. Beck Verlag, 2020.

Schillinger 1979: Karl Schillinger, *Untersuchungen zur Entwicklung des Magna Mater-Kultes im Westen des römischen Kaiserreiches*. Dissertation. Konstanz: [Universität Konstanz; Karl Schillinger], 1979.

Schimmel 1993: Annemarie Schimmel, *The Mystery of Numbers*. New York; Oxford etc.: Oxford University Press, 1993.

Schindling–Ziegler 1990: Anton Schindling, Walter Ziegler, Hrsg., *Die Kaiser der Neuzeit 1519–1918. Heiliges Römisches Reich, Österreich, Deutschland.* München: Verlag C. H. Beck, 1990.

Schipflinger 1998: Thomas Schipflinger, *Sophia–Maria. A Holistic Vision of Creation*. Translated by James Morgante. York Beack (Maine): Samuel Weiser, Inc. 1998.

Schipper 1999: Bernd Ulrich Schipper, *Israel und Ägypten in der Königszeit. Die kulturellen Kontakte von Salomo bis zum Fall Jerusalems*. Freiburg; Göttingen: Universitätsverlag Freiburg; Vandenhoeck & Ruprecht, 1999 (Orbis Biblicus et Orientalis; 170).

Schirmer 2005: Uwe Schirmer, s. v. Hofbeamte, in: Werner Paravicini, Hrsg., Jan Hirschbiegel, Jörg Wettlaufer, Bearb., *Höfe und Residenzen im spätmittelalterlichen Reich. Bilder und Begriffe.* Teilband 1: *Begriffe*. Ostfildern: Jan Thorbecke Verlag 2005, pp. 301–303.

Schivizhoffen 1904: Ludwig Schiviz von Schivizhoffen, *Der Adel in den Matriken der Grafschaft Görz und Gradisca.* Herausgegeben von Ludwig Schiviz von Schivizhoffen in Görz. Görz: Verlag Joh. Logar (Karl Gerolds Sohn in Wien), 1904.

Schivizhoffen 1905: Ludwig Schiviz von Schivizhoffen, *Der Adel in den Matriken des Herzogtums Krain.* Herausgegeben von Ludwig Schiviz von Schivizhoffen in Görz. Görz: »Goriška tiskarna« A. Gabršček in Görz, Selbstverlag des Verfassers, 1905.

Schleiden 1873: Matthias Jacob Schleiden, *Die Rose. Geschichte und Symbolik in ethnographischer und kulturhistorischer Beziehung*. Leipzig: Verlag von Wilhelm Engelmann, 1873.

Schlosser 1968: Hanspeter Schlosser, s. v. Daniel, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 1, 1968, coll. 469–473.

Schlosser 1971: Hanspeter Schlosser, s. v. Moses, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 3, 1971, coll. 282–297.

Schmauchler 1721: Hermannus Schmauchler, *Omne trinum perfectum, tempore quidem jam praeteritum, felicitate tamen sua etiamnum praesens. Triplex nimirum gloria augustissimi Caroli, Hispanorum, Pannonumque tertii Romanorum vero bis tertii, sive sexti monarchae … I. … in solenni ejusdem … coronatione, II … in Petrovaradiensi de foedifragis Turcis victoria … III. … in profligatione Turcici exercitus ad Belgradum*. Viennae Austriae: W. Schwendimann, 1721.

Schmid 1953: Alfred A. Schmid, s. v. *Concordantiae caritatis*, *Reallexikon zur deutschen Kunstgeschichte* 3, 1953, coll. 833–853.

Schmid 1973: Alfred A. Schmid, s. v. Faldistorium, *Reallexikon zur deutschen Kunstgeschichte*, 6, 1973, coll. 1219–1237.

Schmid 1975: Emil Schmid, *Symbol der Taube. Das Ewig-Weibliche.* Visp: Mengis, 1975.

Schmid 1988: Josef Schmid, s. v. Anna, I. Exegese, *Marienlexikon* 1, 1988, p. 154.

Schmidinger 1954: Heinrich Schmidinger, *Patriarch und Landesherr: die weltliche Herrschaft der Patriarchen von Aquileja bis zum Ende der Staufer*. Von Heinrich Schmidinger. Graz; Köln: Hermann Böhlaus Nachfolger, 1954 (Publikationen des Österreichischen Kulturinstituts in Rom. Abt. 1, Abhandlungen; 1).

Schmidt 1957: Firmin M. Schmidt, OFMCap., S.T.D., The Universal Queenship of Mary, in: Juniper B. Carol, *Mariology. Volume 2.* Milwaukee: The Bruce Publishing Company, 1957, pp. 493−549.

Schmidt 1966: Werner H. Schmidt, *Königtum Gottes in Ugarit und Israel. Zur Herkunft der Königsprädikation Jahwes*. Zweite, neu nearbeitete Auflage. Berlin: Verlag Alfred Töpelmann, 1966 (Beihefte zur Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft; 80).

Schmidt 1985: Hans Schmidt, s. v. Lobkowitz, Wenzel Eusebius Fürst, *Neue deutsche Biographie* 14, 1985, pp. 732–733.

Schmidt 1990: Hans Schmidt, Karl VI. 1711–1740, in: Anton Schindling, Walter Ziegler, eds., *Die Kaiser der Neuzeit 1519–1918. Heiliges römisches Reich, Österreich, Deutschland.* München: Beck, 1990, pp. 200–214.

Schmidt 1995a: Werner Hugo Schmidt, *Einführung in das Alte Testament*. 5. erweiterte Auflage. Berlin; New York: Walter de Gruyter, 1995 (de Gruyter Lehrbuch).

Schmidt 1995b: Werner Hugo Schmidt, *Exodus, Sinai und Mose. Erwägungen zu Ex 1-19 und 24*, 3. Auflage, Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1995 (Erträge der Forschung; 191).

Schmidt 1999a: Brian B. Schmidt, s. v. Moon, in: van der Toorn–Becking–van der Horst 1999, pp. 585–593.

Schmidt 1999b: Margot Schmidt, s. v. Ephraem Syrus, *Lexikon des Mittelalters* 3, 1999, coll. 2052–2054.

Schmidt 2008: Uta Schmidt, Abigajil, in: WiBiLex (erstellt: März 2008) https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/abigajil https://bibelwissenschaft.de/stichwort/12204/ (15. 11. 2023)

Schmidt 2016: Sarah-Christin Schmidt: *Kubus, Kult und Konfrontationen. Der Symbolkomplex des Tempels in Jerusalem und seine Verwirklichung in Judentum, Christentum und Islam.* Marburg: Tectum Wissenschaftsverlag, 2016 (Religionen aktuell; 19).

Schmidt-Brentano 2022: Antonio Schmidt-Brentano, s. v. Karl Bonaventura de Longueval, Graf von Bu(c)quoy und Gratzen (Nové Hrady), Baron de Vaux, in: Antonio Schmidt-Brentano, *Die kaiserlichen Generale 1618–1655. Ein biographisches Lexikon.* Wien: Österreichisches Staatsarchiv, 2022.

Schmidt–Egbers 1993: M. A. Andrea B. Schmidt, Silke Egbers, s. v. Rose, I. Deutsche Literatur, II. Ikonographie, *Marienlexikon* 5, 1993, pp. 548–552.

Schmidt–Herzog–Berger–Fontaine 2020: Peter Lebrecht Schmidt, Reinhart Herzog, Jean-Denis Berger, Jacques Fontaine, Hrsg., *Handbuch der lateinischen Literatur der Antike.* Band 6: *Die Literatur im Zeitalter des Theodosius (374-430 n.Chr.).* 2. Teil: *Christliche Prosa*. München: Verlag C. H. Beck, 2020.

Schmidtke 1968: Dietrich Schmidtke, *Geistliche Tierinterpretation in der deutschsprachigen Literatur des Mittelalters (1100–1500).* Dissertation. 2 Bde. Teil I: *Text*. Teil II: *Anmerkungen*. Berlin: [FU Berlin; Dietrich Schmidtke], 1968.

Schmidtke 2013: Friedrich Schmidtke, s. v. Arche, *Reallexikon für Antike und Christentum* 1, 2013, coll. 597–602.

Schmidt–Schmidt 1995: Heinrich Schmidt, Margarethe Schmidt, *Die vergessene Bildersprache christlicher Kunst. Ein Führer zum Verständnis der Tier-, Engel- und Mariensymbolik*. 5. Auflage. München: Verlag C. H. Beck, 1995.

Schmidt-Sommer 1994: Irmgard Schmidt-Sommer, s. v. Zwölf-Sterne-Andachten, *Marienlexikon* 6, 1994, pp. 810–811.

Schmitt 1937: Otto Schmitt, s. v. Baldachin-Grabmal, *Reallexikon zur deutschen Kunstgeschichte* 1, 1937, coll. 1402–1409.

Schmitt 1972: Rainer Schmitt, *Zelt und Lade als Thema alttestamentlicher Wissenschaft. Eine kritische forschungsgeschichtliche Darstellung*. Gütersloh: Gütersloher Verlagshaus Gerd Mohn, 1972.

Schmitt-Pantel 2015: Pauline Schmitt-Pantel, s. v. Triclinium (τρικλίν[ι]ον), *Der Neue Pauly* 12, 1, 2015, coll. 807–808.

Schmitt-Pantel–Gross 2015: Pauline Schmitt-Pantel, Walter Hatto Groß, s. v. Kline (κλίνη, bett), *Der Neue Pauly* 6, 2015, coll. 604–605.

Schmitt–Pezo 2021: Oliver Jenns Schmitt, Edwin Pezo, Hrsg., *Handbuch zur Geschichte Südosteuropas.* Band 2: *Herrschaft und Politik in Südost-Europa vom 1300 bis 1800*. De Gruyter: Oldenbourg, Berlin; Boston, 2021.

Schmitz 1938: Otto Schmitz, s. v. θρόνος, *Theologisches Wörterbuch zum neuen Testament* 3, 1938, pp. 160–167.

Schmitz 2022: Barbara Schmitz, *Geschichte Israels*. 3., aktualisierte Auflage. Paderborn: Brill Schöningh, 2022 (UTB 3547).

Schmutz 1822–1823: Carl Schmutz, *Historisch-topographisches Lexicon von Steyermark*. 4 Bde. Gratz: auf Kosten der Verfasser: gedruckt bey And. Kienreich, 1822 (I–III)–1823 (IV).

Schneeweis 1934–1935: Edmund Schneeweis, s. v. Pfau, *Handwörterbuch des deutschen Aberglaubens* 6, 1934–1935, coll. 1568–1570.

Schneider 1885: Philipp Schneider, *Die Bischöflichen Domkapitel, ihre Entwicklung und rechtliche Stellung im Organismus der Kirche*. Mainz: Franz Kirchheim, 1885.

Schneider 1914: Franz Egon Schneider, *Die Römische Rota.* Erster Band: *Die Verfassung der Rota.* Paderborn: Ferdinand Schöningh, 1914 (Görres-Gesellschaft; Veröffentlichungen der Sektion für Rechts- und Sozialfragen; 22).

Schneider 1959: Carl Schneider, s. v. ῥάβδος, ῥαβδίζω, ῥαβδοῦχος, *Theologisches Worterbuch Zum Neuen Testament* 6, 1959, coll. 966–972.

Schneider 2006: Helmuth Schneider, s. v. Speiseöle, *Der Neue Pauly Online* (01 Oct 2006) https://doi-org.nukweb.nuk.uni-lj.si/10.1163/1574-9347_dnp_e12225100 (12. 7. 2023)

Schneider–Peda 2000: Bernhard Stefan Schneider, Gregor Peda, *Heilige Rita von Cascia (1381–1457): 100 Jahre Heiligsprechung.* Passau: Kunstverlag Peda, 2000.

Schneiders 2017: Sybille Schneiders, *Baculus pastoralis. Bischofs- und Abtsstäbe des 5. bis 12. Jahrhunderts in Irland und auf dem Kontinent. Typologie und Chronologie – Herkunft und Verbreitung – Besitzer und Gebrauch*. Dissertation. Freiburg im Breisgau: [Sybille Schneiders], 2017.

Schneider–Stemplinger 1950: Theophora Schneider, Eduard Stemplinger, s. v. Adler A. Nichtchristlich, B. Christliches, *Reallexikon für Antike und Christentum* 1, 1950, coll. 87–94.

Schnettger 2014: Matthias Schnettger, *Der Spanische Erbfolgekrieg: 1701–1713*. München: C. H. Beck, 2014.

Schnizer 1993: Helmut Schnizer, s. v. Apostolische Kammer, *Lexikon für Theologie und Kirche* 1, 1993, col. 870.

Schöll–Kroll 1895: Rudolf Schöll, Wilhelm Kroll, *Corpus iuris civilis*. Editio stereotypa. Volumen tertium. *Novellae*. Recognovit Rudolfus Schoell. Opus Schoellii morte interceptum absolvit Guilelmus Kroll. Berolini: Weidmann, 1895.

Schöll–Kroll 1912: Rudolf Schoell, Wilhelm Kroll, *Corpus iuris civilis. Vol. 3: Novellae*. Recognovit Rudolphus Schoell, opus Schoellii morte interceptum absolvit Guilelmus Kroll. Berolini: apud Weidmannos, 1912.

Scholten 1995: Helga Scholten, *Der Eunuch in Kaisernähe: Zur politischen und sozialen Bedeutung des praepositus sacri cubiculi im 4. und 5. Jahrhundert n. Chr.* Frankfurt am Main: Peter Lang, 1995.

Schönberger 1952: Arno Schönberger, s. v. Cherub, *Reallexikon zur deutschen Kunstgeschichte* 3, 1952, coll. 428–433.

Schönleben 1671: Janez Ludvik Schönleben, *Joannis Ludovici Schönleben ... Palma Virginea sive Deiparae Virginis Mariae de Adversariis suae Immaculatae Conceptionis victoriae omnium seculorum aerae Christianae succincta narratione repraesentatae …* Salisburgi: typis Melchioris Haan ..., 1671.

Schoors 1998: Antoon Schoors, *Die Königreiche Israel und Juda im 8. und 7. Jahrhundert v. Chr.: Die assyrische Krise*. Stuttgart; Berlin; Köln: W. Kohlhammer, 1998 (Biblische Enzyklopädie; 5).

Schöpflin 2007: Karin Schöpflin, s. v. Fire, *The New Interpreter's Dictionary of the Bible* 2, 2007, pp. 454b–455b.

Schorn-Schütte 2006: Luise Schorn-Schütte, *Karl V. Kaiser zwischen Mittelalter und Neuzeit.* München: C. H. Beck, 2006[3].

Schottenloher 1921: Karl Schottenloher, *Das alte Buch*. Zweite, vermehrte Auflage. Berlin: Richard Carl Schmid & Co., 1921 (Bibliothek für Kunst- und Antiquitätensammler; 14).

Schramm 1954–1956: Percy Ernst Schramm, *Herrschaftszeichen und Staatssymbolik. Beiträge zu ihrer Geschichte vom dritten bis zum sechzehnten Jahrhundert.* 3 Bände. Bd. 1 1954; Bd. 2 1955; Bd. 3 1956. Stuttgart: Hiersemann, 1954–1956 (Schriften der Monumenta Germaniae historica; 13).

Schreiner 1864: Franz Gustav Schreiner, Gradisca (Gefürstete Grafschaft), *Allgemeine Encyklopädie der Wissenschaften und Künste. Erste Section* 77, 1864, pp. 332–480.

Schreiner 2001: Josef Schreiner, s. v. עין ʻayin; מַעְיָן maʻyān, *Theological Dictionary of the Old Testament* 11, 2001, pp. 44–50.

Schroeder 1924: Otto Schroeder, s. v. Armenien, *Reallexikon der Vorgeschichte* 1, 1924, pp. 218–219.

Schroer 1996: Silvia Schroer, *Die Weisheit hat ihr Haus gebaut. Studien zur Gestalt der Sophia in den biblischen Schriften*. Mainz: Matthias-Grünewald-Verlag, 1996.

Schroer–Staubli 2001: Silvia Schroer, Thomas Staubli, *Body Symbolism in the Bible*. Translated by Linda M. Maloney. Collegeville, Minnesota: The Liturgical Press, 2001.

Schroer–Staubli 2005: Silvia Schroer, Thomas Staubli, *Die Körpersymbolik der Bibel*. 2. Auflage. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 2005.

Schubart 1921: Wilhelm Schubart, *Das Buch bei den Griechen und Römern*. Zweite, umgearbeitete Auflage. Berlin; Leipzig: Vereinigung wissenschaftlicher Verleger, Walter de Gruyter & Co. 1921 (Handbücher des staatlichen Museen zu Berlin).

Schubert 1913: Paul Schubert, Die Reichshofämter und ihre Inhaber bis zur Wende des 12. Jahrhundert, *Mitteilungen des Instituts für Österreichische Geschichtsforschung* 34, 1913, pp. 427–501.

Schubert 1999: Ernst Schubert, s. v. Kammer, Kämmerer I. Deutsches Reich., *Lexikon des Mittelalters* 5, 1999, coll. 885–886.

Schuele 2009: Andreas Schuele, s. v. Noah, *The New Interpreter's Dictionary of the Bible* 1, 2006, pp. 278–280.

Schuler 2009: Peter-Johannes Schuler, s. v. Indiktion, *Lexikon des Mittelalters* 5, 2009, coll. 405–406.

Schultz 1910: Wolfgang Schultz, *Dokumente der Gnosis*. Jena: Eugen Diederichs, 1910.

Schulz 1993: Winfried Schulz, s. v. Apostolischer Protonotar, *Lexikon für Theologie und Kirche* 1, 1993, col. 876.

Schulz 1995: Winfried Schulz, s. v. Ehrentitel, *Lexikon für Theologie und Kirche* 3, 1995, coll. 511–512.

Schumacher 1996: Meinolf Schumacher, *Sündenschmutz und Herzensreinheit. Studien zur Metaphorik der Sünde in lateinischer und deutscher Literatur des Mittelalters*. München: Wilhelm Fink Verlag, 1996.

Schumacher-Wolfgarten 1971: Renate Schumacher-Wolfgarten, s. v. Rose, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 3, 1971, coll. 563–568.

Schürer 1973–1987: Emil Schürer, *The History of the Jewish People in the Age of Jesus Christ (175 B.C.–A.D. 135)*. Volume I. A new English Version, revised and edited by Geza Vermes and Fergus Millar. Edinburgh: T. & T. Clark LTD, 1973; Volume II. A new English version, revised and edited by Geza Vermes, Fergus Millar, Matthew Black. Edinburgh: T. & T. Clark LTD, 1979; Volume III, part I. A new English version, revised and edited by Geza Vermes, Fergus, Martin Goodman. Edinburgh: T. & T. Clark LTD, 1986; Volume III., part 2. A new English version, revised and edited by Geza Vermes, Fergus Millar, Martin Goodman. Edinburgh: T. & T. Clark LTD, 1987.

Schürer 2014: Emil Schürer, *The History of the Jewish People in the Age of Jesus Christ (175 B.C.–A.D. 135)*. A new English version revised and edited by Geza Vermes & Fergus Millar. … 3 vols. London; New Delhi; New York; Sydney: Bloomsbury T&T Clark, 2014.

Schürer-von Witzleben 1988: Elisabeth Schürer von Witzleben, s. v. Altar. III. Kunstgeschichte, *Marienlexikon* 1, 1988, pp. 108–112.

Schuster 1931: Mauriz Schuster, s. v. Mel, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* XV, 1, 1931, coll. 364–384.

Schütz 1972: Liselotte Schütz, s. v. Schreiber, Schreibszenen, *Lexikon de christlichen Ikonographie* 4, 1972, coll. 123–125.

Schütz 1974a: Lieselotte Schütz, s. v. Fiacrius von Meaux Eremit., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 6, 1974, col. 237.

Schütz 1974b: Lieselotte Schütz, s. v. Franz von Paula Ominim, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 6, 1974, coll. 320–321.

Schütz 1974c: Lieselotte Schütz, s. v. Genovefa von Paris Jungfrau, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 6, 1974, coll. 361–365.

Schütz 1974č: Lieselotte Schütz, s. v. Germana Cousin von Pibrac Jungfrau, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 6, 1974, col. 399.

Schütz 1974d: Lieselotte Schütz, s. v. Lioba OSB, Äbtissin, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 7, 1974, coll. 409.

Schütz 1976a: Lieselotte Schütz, s. v. Olaf II. von Norwegen, Mart., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 8, 1976, coll. 81–82.

Schütz 1976b: Lieselotte Schütz, s. v. Petrus (Pier) Damiani OSB, Kard., KL, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 8, 1976, coll. 182.

Schütz 1976c: Lieselotte Schütz, s. v. Petrus Canisius SJ, KL, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 8, 1976, coll. 178–179.

Schütz 1976č: Lieselotte Schütz, s. v. Philippus Benitius OSM, Pr., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 8, 1976, col. 205.

Schütz 1976d: Lieselotte Schütz, s. v. Vinzenz von Zaragoza Diak., Mart., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 8, 1976, coll. 568–572.

Schwabe 1960: Julius Schwabe, Lebenswasser und Pfau, zwei Symbole der Wiedergeburt, *Symbolon. Jahrbuch für Symbolforschung* 1, 1960, pp. 138–172.

Schwaiger 1994: Georg Schwaiger, s. v. Clemens XI., *Lexikon für Theologie und Kirche* 2, 1994, coll. 1224–1225.

Schwank–Stork–Brakmann 2000: Benedikt Schwank, Hans-Walter Stork, Heinzgerd Brakmann, s. v. Taube, *Lexikon für Theologie und Kirche* 9, 2000, coll. 1277–1278.

Schwarz–Coddington 1943: Henry F. Schwarz, John I. Coddington, *The Imperial Privy Council in the Seventeenth Century, With a Supplement: The Social Structure of the Imperial Privy Council, 1600–1674*. Cambridge: Harvard University Press, 1943.

Schwenk–Kocks 1999: Sigrid Schwenk, Dirk Kocks, s. v. Bär, *Lexikon des Mittelalters* 1, 1999, coll. 1431–1432.

Schwenn 1922: Friedrich Schwenn, s. v. Kybele, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* XI, 2, 1922, coll. 2250–2298.

Schwier 1989: Helmut Schwier, *Tempel und Tempelzerstörung. Untersuchungen zu den theologischen und ideologischen Faktoren im ersten jüdisch-römischen Krieg (66-74 n. Chr.).* Freiburg, Schweiz: Universitätsverlag; Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1989 (Novum Testamentum et Orbis Antiquus; 11).

Schwindt 2016: Rainer Schwindt, s. v. Engel (NT), in: WiBiLex (erstellt: März 2016) https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/neues-testament/engel-nt https://bibelwissenschaft.de/stichwort/47885/

Scipioni 1974: Luigi I. Scipioni, *Nestorio e il concilio di Efeso: storia dogma critica*. Milano: Vita e Pensiero (Università Cattolica del Sacro Cuore), 1974 (Studia Patristica Mediolanensia; 1).

Scott-Moncrieff 1913: Philip David Scott-Moncrieff, *Paganism and Christianity in Egypt*. Cambridge: Cambridge University Press, 1913.

Scriba 1995: Albrecht Scriba, *Die Geschichte des Motivkomplexes Theophanie. Seine Elemente, Einbindung in Geschehensabläufe und Verwendungsweisen in altisraelitischer, frühjüdischer und frühchristlicher Literatur*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1955 (Forschungen zur Religion und Literatur des Alten und Neuen Testaments; 167).

Scriptores 1855: *Scriptores Provinciae Austriacae Societatis Jesu.* Collectionis scriptorum ejusdem societatis tomus primus. Viennae: typis Congregationis Mechitharisticae, 1855.

Seaton 1887: Robert Cooper Seaton, The Symplegades and the Planctae, *The American Journal of Philology* 8, 1887, pp. 433–440.

Seback 1841: Vincenz Seback, *Dr. Joseph Pletz. Eine biographische Skizze.* Wien: Im Verlage bei Franz Wimmer, 1841.

Sebastian 1952: Wenceslaus Sebastian, *De Beata Virgine Maria universali gratiarum mediatrice. Doctrina Franciscanorum ab an. 1600 ad an. 1730.* Roma, Academia Mariana: Officium libri catholici, 1952 (Bibliotheca meditationis B. V. Mariae; 1).

Sebesta–Bonfante 1994: Judith Lynn Sebesta, Larissa Bonfante, eds., *The World of Roman Costume*. Madison, Wisconsin: University of Wisconsin Press, 1994 (Wisconsin studies in classics).

Seeck 1916: Otto Seeck, s. v. Indictio, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* IX, 2, 1916, coll. 1327–1332.

Seeck 1927: Otto Seeck, s. v. Silentiarius, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* III, A, 1, 1927, coll. 57–58.

Seeliger 2001: Hans Reinhard Seeliger, s. v. Vier Gekrönte, *Lexikon für Theologie und Kirche* 10, 2001, coll. 780–781.

Seewann 1979: Gerhard Seewann, s. v. Lobkowitz, Wenzel Eusebius, *Biographisches Lexikon zur Geschichte Südosteuropas* 3, 1979, pp. 41–42.

Segelberg 1964: Eric Segelberg, s. v. Ölbaum, *Biblisch-historisches Handwörterbuch* 2, 1964, coll. 1337–1339.

Seibert 1970: Jutta Seibert, s. v. Künste, sieben Freie (artes liberales), *Lexikon der christlichen Ikonographie* 2, 1970, coll. 703–713.

Seibert 1972: Jutta Seibert, s. v. Schutzmantelschaft, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 4, 1972, coll. 128–133.

Seibert 1980: Jutta Seibert, *Lexikon christlicher Kunst: Themen, Gestalten, Symbole*. Freiburg; Basel; Wien: Herder, 1980.

Seibert 2007: Jutta Seibert, *Herders Lexikon der christlichen Kunst. Themen, Gestalten, Symbole*, Erftstadt: Verlag HOHE, 2007.

Seidelmann 2020: P. Kenneth Seidelmann, Before the Nautical Almanacs, in: P. Kenneth Seidelmann, Catherine Y. Hohenkerk, eds., *The History of Celestial Navigation. Rise of the Royal Observatory and Nautical Almanacs*. Cham: Springer, 2020 (Historical & Cultural Astronomy), pp. 1–20.

Seidl 2003–2005: Ursula Seidl, s. v. Palme, *Reallexikon der Assyriologie und vorderasiatischen Archäologie* 10, 2003–2005, pp. 283–292.

Seidl–Ziffer 2011–2013: Ursula Seidl, Irit Ziffer, s. v. Taube (dove). B. In der Bildkunst, *Reallexikon der Assyriologie und Vorderasiatischen Archäologie* 13, 2011–2013, pp. 480–481.

Seidler–Weber 2007: Sabrina M. Seidler, Christoph Weber, *Päpste und Kardinäle in der Mitte des 18. Jahrhunderts (1730-1777): das biographische Werk des Patriziers von Lucca Bartolomeo Antonio Talenti.* Frankfurt am Main; New York: Peter Lang, 2007 (Beiträge zur Kirchen- und Kulturgeschichte; 18).

Seiler 2006: Stefan Seiler, s. v. Thronfolgegeschichte, in: WiBiLex (erstellt: Januar 2006) https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/thronfolgegeschichte https://bibelwissenschaft.de/stichwort/12051/ (14. 9. 2023)

Seitschek 2011: Stefan Seitschek, Der Adel, in: Seitschek–Hutterer–Theimer 2011, pp. 63–73.

Seitschek 2018: Franz-Stefan Seitschek, *Die Tagebücher Kaiser Karls VI.: Zwischen Arbeitseifer und Melancholie.* Horn: Verlag Ferdinand Berger & Söhne, 2018.

Seitschek 2022: Franz-Stefan Seitschek, Einblicke in Johann Caspar II Graf Cobenzls (1664-1742) Wirken am Kaiserhof Karls VI., in: Federico Vidic, Alessio Stasi, a cura di, *I Cobenzl. Una famiglia europea tra politica, arte e diplomazia (1508-1823)*. Roma; Gorizia: Lithos-Archivio di Stato di Gorizia, 2022, pp. 557–604.

Seitschek–Hertel 2020: Franz-Stefan Seitschek, Sandra Hertel, Hrsg., *Herrschaft und Repräsentation in der Habsburgermonarchie (1700–1740). Die kaiserliche Familie, die habsburgischen Lände und das Reich*. Berlin; Boston: De Gruyter Oldenbourg, 2020 (Bibliothek altes Reich; 31).

Seitschek–Hutterer–Theimer 2011: Stefan Seitschek, Herbert Hutterer, Gerald Theimer, Hrsg., *300 Jahre Karl VI. (1711–1740). Spuren der Herrschaft des „letzten" Habsburgers.* Begleitband zur Ausstellung des Österreichischen Staatsarchivs [5. Oktober–23. Dezember 2011]. Wien: Generaldirektion des Österreichischen Staatsarchiv, 2011.

Seljak 2020: Breda Seljak, s. v. Stanič, Valentin. (1774-1847), *Obrazi slovenskih pokrajin*. Mestna knjižnica Kranj, 2020.
https://www.obrazislovenskihpokrajin.si/oseba/stanic-stanig-valentin/ (11. 9. 2024)

Sella 2010: Pacifico Sella, *La Provincia veneta di S. Antonio da Padova dell'Ordine dei Frati Minori. Le date salienti della nostra storia*. Vicenza: L.I.E.F., 2010.

Senensis 1493: Bernardinus Senensis, *Sermones de festivitatibus Virginis gloriosae.* Nürnberg: Fridericus Creussner, 1493.

Senensis 1745: Bernardinus Senensis, *Santi Bernardini Senensis Ordinis Seraphici Minorum Sermones eximii …* Tomus quartus. Venetiis: Andrea Poletti, 1745.

Seow 1992: Choon Leong Seow, s. v. Ark of the Covenant, *The Anchor Bible Dictionary* 1, 1992, pp. 386–393.

Seražin 2006a: Helena Seražin, *Vile na Goriškem in Vipavskem od 16. do 18. stoletja: uporaba funkcionalne tipologije za definiranje posvetne plemiške arhitekture v novem veku na Primorskem*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2006.

Seražin 2006b: Helena Seražin, Vila Belvedere na Zemonu pri Vipavi, in: Šerbelj 2006, pp. 225–237.

Seražin 2012: Helena Seražin, A ‚Venetian' Discalced Carmelite Church in the Habsburg Lands, *Acta historiae artis Slovenica* 17/2, 2012, pp. 91–102.

Serragli 1652: Silvio Serragli, *La S. casa abbellita*. In Macerata: per Agostino Grisei, 1652.

Serra–Montagna 1964: Aristide Maria Serra, Davide M. Montagna, s. v. Filippo Benizi, quinto generale dei Servi di Maria, santo, I. Le fonti, II. La vita, III. Il culto, IV. Iconografia, *Bibliotheca Sanctorum* 5, 1964, coll. 736–756.

Setton 1991: Kenneth M. Setton, *Venice, Austria, and the Turks in the Seventeenth Century*. Philadelphia: The American Philosophical Society, 1991 (Memoirs of the American Philosophical Society; 192).

Seux 1980−1983: Marie-Joseph Seux, s. v. Königtum. B. II. und I. Jahrtausend, *Reallexikon der Assyriologie und vorderasiatischen Archäologie* 6, 1980−1983, pp. 140−173.

Seybold 1972: Klaus Seybold, *Das davidische Königtum im Zeugnis der Propheten*. Gottingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1972.

Seybold 1996: Klaus Seybold, *Die Psalmen*. Tübingen: J. C. B Mohr (Paul Siebeck), 1996 (Handbuch zum Alten Testament: Reihe I; 15).

Seybold–Ringgren–Fabry 1997: Klaus Dieter Seybold, Helmer Ringgren, Heinz-Josef Fabry, s. v. *melek, mālak, mᵉlûkâ, malkûṯ, mamlākâ, mamlākûṯ* king; kingship, *Theological Dictionary of the Old Testament* 8, 1997, pp. 346–375.

Seyring 1891: Fritz Seyring, Der alttestamentliche Sprachgebrauch inbetreff des Namens der sogen. ‚Bundeslade', *Zeitschrift für die Alttestamentliche Wissenschaft* 11, 1891, pp. 114–125.

Sfondrati 1995: Coelestinus Sfondrati, *Innocentia vindicata, in qva gravissimis argumentis Ex S. Thoma petitis ostenditur, Angelicvm Doctorem pro immaculato conceptu Deiparæ Sensisse & Scripsisse*. Pars Prior Theologica Authore Illvstrissimo S. R. I. Principe et Abbate S. Galli Coelestino Sfondrati. Typis Ejusdem Monasterii S. Galli: MDCXCV (1695).

Shavit 2020: Yaacov Shavit, *An Imaginary Trio: King Solomon, Jesus, and Aristotle*. Berlin; Boston: Walter de Gruyter, 2020.

Shaw 1976: Stanford Jay Shaw, *History of the Ottoman Empire and Modern Turkey.* Volume 1: *Empire of the Gazis: The Rise and Decline of the Ottoman Empire 1280–1808.* Cambridge; New York; Melbourne: Cambridge University Press, 1976.

Shea 1976: William H. Shea, Esther and History, *Andrews University Seminary Studies* 14/1, 1976, pp. 227–246.

Shepard 2008: Jonathan Shepard, ed., *The Cambridge History of the Byzantine Empire c. 500–1492*. Cambridge etc.: Cambridge University Press, 2008.

Sherwin-White 1973: Adrian Nicholas Sherwin-White, *The Roman Citizenship*. Second edition. Oxford: Oxford University Press, 1973.

Sicuteri 1978: Roberto Sicuteri, *Astrologia e mito. Simboli e miti dello Zodiaco nella Psicologia del Profondo*. Roma: Astrolabio, 1978 (Psiche e coscienza. Collana di testi e documenti per lo studio della psicologia del profondo).

Siebmacher 1859: Johann Siebmacher, *J. Siebmacher's grosses und allgemeines Wappenbuch* in Verbindung mit Mehreren neu herausgegeben und mit historischen genealogischen und heraldischen Notizen begleitet von Dr. Otto Titan von Hefner. Viertes Bandes zweite Abtheilung: *Der Adel des Herzothums Krain und der Graffschaften Görz und Gradiska*. Anhang: *Der blühende Adel der vereinigten Grafschaften Görz und Gradiska*. Nürnberg: Verlag von Bauer und Raspe, 1859.

Siecke 1907: Ernst Ludwig Albert Karl Siecke, *Drachenkämpfe: Untersuchungen zur indogermanischen Sagenkunde*. Leipzig: J. C. Hinrichs, 1907.

Sienell 2001: Stefan Sienell, *Die Geheime Konferenz unter Kaiser Leopold I: Personelle Strukturen und Methoden zur politischen Entscheidungsfindung am Wiener Hof.* Frankfurt: Peter Lang, 2001.

Sill 1975: Gertrude Grace Sill, *A Handbook of Symbols in Christian Art*. New York; MacMillan Publishing Co., Inc., 1975.

Simek 2023: Rudolf Simek, *Dämonen, Teufel, Hexenglaube. Böse Geister im europäischen Mittelalter.* Wien; Köln: Böhlau Verlag, 2023.

Simonič 1903–1905: Franc Simonič, *Slovenska bibliografija. I. del: Knjige (1550–1900)*. Sestavil dr. Franc Simonič … V Ljubljani: Slovenska Matica, 1903–1905.

Simoniti 1971: Primož Simoniti, *Bibliografija filozofskih tekstov (rokopisov in tiskov) na Slovenskem do leta 1800*. Ljubljana: Inštitut za sociologijo in filozofijo, 1971.

Simoniti 1972: Primož Simoniti, *Sloveniae scriptores Latini recentioris aetatis: opera scriptorum Latinorum Sloveniae usque ad annum MDCCCXLVIII typis edita: bibliographiae fundamenta*. Collegit et digessit Primož Simoniti; editionem huius bibliographiae partis curavit Milan Grošelj. Zagreb: Institutum historicum Academiae scientiarum et artium Slavorum meridionalium; Ljubljana: Academia scientiarum et artium Slovenica, MCMLXXII [1972].

Simoniti 1979: Primož Simoniti, *Humanizem na Slovenskem in slovenski humanisti do srede XVI. stoletja*. Ljubljana: Slovenska matica, 1979.

Sinclair–Thoma 1981: Lawrence A. Sinclair, Clemens Thoma, s. v. David, I. Altes Testament, II. Judentum, III. Neues Testament, *Theologische Realenzyklopädie* 8, 1981, pp. 378–388.

Singer 1980: Karl Helmut Singer, *Die Metalle Gold, Silber, Bronze, Kupfer und Eisen im Alten Testament und ihre Symbolik*. Würzburg: Echter Verlag, 1980 (Forschung zur Bibel; 43).

Skinner 1910: John Skinner, *The International Critical Commentary: A Critical and Exegetical Commentary on Genesis*. New York: Charles Scribner's Sons, 1910.

Sleumer–Schmid 1926: Albert Sleumer, Joseph Schmid, *Kirchenlateinisches Wörterbuch.* 2., sehr vermehrte Auflage des Liturgischen Lexikons. Limburg a. d. Lahn: Verlag von Gebrüder Steffen, 1926.

Slovenski biografski leksikon: Franc Ksaver Lukman, Franc Kidrič, Alfonz Gspan, Fran Petrè, Jože Munda, eds., *Slovenski biografski leksikon*. 4 zv.: Knj. 1: *Abraham–Lužar*, 1925–1932; Knj. 2: *Maas–Qualle*, 1933–1952; Knj. 3: *Raab–Švikaršič*, 1960–1971; Knj. 4: *Táborská–Žvanut*, 1980–1991. V Ljubljani: Zadružna gospodarska banka; Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 1925–1991.

Smallwood 1976: E. Mary Smallwood, *The Jews Under Roman Rule: From Pompey to Diocletian.* Leiden: E. J. Brill, 1976 (Studies in Judaism in Late Antiquity; 20).

Smičiklas 1905–1909: Tadija Smičiklas: *Codex diplomaticus regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae. Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije.* III. (Listine godina 1201–1235) Zagreb: JAZU, 1905; V. (Listine godina 1256–1272) Zagreb: JAZU, 1907; VI. (Listine godina 1272–1290) Zagreb: JAZU, 1908; VII. (Listine godina 1290–1300) Zagreb: JAZU, 1909; VIII. (Listine godina 1301–1320) Zagreb: JAZU, 1910.

Smith 1968: Michael Quinton Smith, s. v. Dornbusch, brennender, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 1, 1968, coll. 510–511.

Smith 1998: Carol Smith, ‚Queenship' in Israel? The Cases of Bathsheba, Jezebel and Athaliah, in: John Day, ed., *King and Messiah in Israel and the Ancient Near East*. Proceedings of the Oxford Old Testament Seminar. Sheffield: Sheffield Academic Press, 1998 (Journal for the Study of the Old Testament; 270).

Smith 2009: Andrew Phillip Smith, *A Dictionary of Gnosticism*. Wheaton, Illinois; Chennai, India: Theosophical Publishing House; Quest Books, 2009.

Smole 1985–1997: Majda Smole, *Vicedomski urad za Kranjsko: 13. stol.–1747. Cerkvene zadeve.* 6 zv. Ljubljana: Arhiv Republike Slovenije, 1985–<1997>. (Publikacije Arhiva Republike Slovenije. Inventarji. Serija Arhivi državnih in samoupravnih organov in oblastev; 4).

Smolik 2013 (1980)a: Marijan Smolik, s. v. Dolničar pl. Thalberg, Janez Anton (1662–1714), *Slovenska biografija*, SAZU, ZRC SAZU, 2013.
http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi696498/#slovenski-biografski-leksikon (4. 11. 2024)

Smolik 2013 (1980)b: Marijan Smolik, s. v. Thullner, Janez Krstnik (1668–1747), *Slovenska biografija*, SAZU, ZRC SAZU, 2013.
http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi698699/#slovenski-biografski-leksikon (18. 10. 2024)

Smolik 2013 (1982): Marijan Smolik, s. v. Vascotti, Chiaro (1799–1860), *Slovenska biografija*, SAZU, ZRC SAZU, 2013.
http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi762725/#slovenski-biografski-leksikon (21. 9. 2024)

Smolik 2013 (1986): Marijan Smolik, s. v. Volčič, Janez (1825–1887), *Slovenska biografija*, SAZU, ZRC SAZU, 2013.
http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi808895/#slovenski-biografski-leksikon (11. 10. 2024)

Snoj 2016: Marko Snoj, *Slovenski etimološki slovar*. 3., e-izd. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU 2016.
www.fran.si

Söding 2023: Thomas Söding, *Das Evangelium nach Lukas. Teilband 1:Lk 1,1–13,21*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2023 (Die Botschaft des Neuen Testaments).

Solinus–Brodersen 2014: Gaius Iulius Solinus, *Wunder der Welt*. Lateinisch und deutsch. Eingeleitet, übersetzt und kommentiert von Kai Brodersen. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 2014 (Edition Antike).

Solvang 2003: Elna K. Solvang, *A Woman's Place is in the House: Royal Women of Judah and their Involvement in the House of David*. Sheffield: Sheffield Academic Press, 2003 (Journal for the Study of the Old Testament Supplement Series; 349).

Solvang–Baumgarten idr. 2009: Elna K. Solvang, Elisheva Baumgarten, Lesleigh Cushing Stahlberg, Gina Strumwasser, s. v. Abigail (Wife of David), *Encyclopedia of the Bible and Its Reception* 1, 2009, coll. 82–85.

Sommer 2015: Benjamin D. Sommer, *Revelation and Authority: Sinai in Jewish Scripture and Tradition.* New Haven; London: Yale University Press, 2015 (The Anchor Yale Bible Reference Library).

Sommervogel 1895: Carlos Sommervogel, S. J., *Bibliotheque de la Compagnie de Jésus. Bibliographie. Tome VI: Otazo–Rodriguez.* Bruxelles; Paris: Oscar Schepens, Alphonse Pocard, 1895[2].

Sommervogel 1898: Carlos Sommervogel, *Bibliothèque de la Compagnie de Jésus. Tome VIII: Thor–Zype. Supplément: Aage–Casaleti.* Bruxelles: Oscar Schepens; Paris: Alphonse Picard, 1898.

Sophocles 1914: Evangelinos Apostolides Sophocles, *Greek Lexicon of the Roman and Byzantine Periods (From B. C. 146 to A. D. 1100)*. Cambridge; Leipzig: Harvard University Press; Otto Harrassowitz, 1914.

Soucek 1976: Priscilla Soucek, *The Temple of Solomon in Islamic Legend and Art*, in: Joseph Gutmann, ed., *The Temple of Solomon. Archeological Fact and Medieval Tradition in Christian, Islamic and Jewish Art*. Missoula (Montana): Scholars Press; The American Academy of Religion and The Society of Biblical Literature, 1976, pp. 73–123.

Soustal 1991: Peter Soustal, *Thrakien (Thrakē, Rodopē und Haiminotos)*. Wien: Verlag der österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1991 (Tabula imperii Byzantini; 6; ÖAW, Philosophisch-historische Klasse. Denkschriften; 221).

Souter 1949: Alexander Souter, *A Glossary of Later Latin to 600 A.D*. Oxford: Oxford University Press, 1949.

South 1987: Malcolm South, ed., *Mythical and Fabulous Creatures. A Source Book and Research Guide*. New York; Westport, Connecticut; London: Greenwood Press 1987.

Spangher 1982: Luciano Spangher, Monsanta, *Sot la nape*, 34, št. 4 dicembar (1982), pp. 37–47.

Spanier 1994: Kyziah Spanier, *The Queen Mother in the Judean Royal Court: Maacah – a Case Study*, in: Brenner 1994, pp. 186–195.

Speake 1994: Jennifer Speake, *The Dent Dictionary of Symbols in Christian Art*. London: J. M. Dent, 1994.

Speculum–Lutz–Perdrizet 1907: Jules Lutz, Paul Perdrizet, eds., *Speculum humanae salvationis*. Texte critique. Traduction inédite de Jean Mielot (1448). Les sources et l'influence iconographique principalement sur l'art alsacien du XIVe siècle … par J. Jutz et P. Perdrizet. Tome I. Mulhouse (Leipzig): Ernest Meininger (Carl Beck), 1907.

Spessot 1925a: Francesco Spessot, Primordi, incremento e sviluppo delle istituzioni gesuitiche di Gorizia (1615-1773), *Studi goriziani* 3, 1925, pp. 83–142.

Spessot 1925b: Francesco Spessot, *Primordi, incremento e sviluppo delle istituzioni gesuitiche di Gorizia (1615-1773).* Gorizia: [s.n.], 1925.

Spessot 1932: Francesco Spessot, *Nozze Zancan-De Rinaldini. Componimenti poetici inediti e cenni biografici di Francesco Andrea Cosani*. A cura di Francesco Spessot Gorizia: Tipografia Sociale, 1932.

Spessot 1934: Francesco Spessot, Libri, manoscritti e pergamene degli Strassoldo di Gorizia, *Studi Goriziani* 10, 1934, pp. 75–130.

Spessot 1936: Francesco Spessot, *Cenni storici della chiesa della B. V. del Soccorso di Cormòns nel 3. centenario di sua fondazione*. Cormòns: Tipografia P. Moretti, 1936.

Spessot 1969: Francesco Spessot, Le istituzioni gesuitiche a Gorizia (1615-1773), in: Guido Manzini, ed., *Gorizia e la Biblioteca Statale Isontina (1919-1969).* A cura di Guido Manzini, per il cinquantenario della ricostituzione. Decimo supplemento. (10. dodatek k *Studi goriziani*). Gorizia, Biblioteca Statale isontina, 1969, pp. 7–20.

Speyer 1961: Heinrich Speyer, *Die biblischen Erzählungen im Qoran*. Unveränderter photomechanischer Nachdruck der 1. Auflage 1931. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1961.

Speyer 1978: Wolfgang Speyer, s. v. Gewitter, *Reallexikon für Antike und Christentum* 10, 1978, coll. 1107–1172.

Spiegel 1569: Jakob Spiegel, *Lexicon iuris civilis*. Per C. V. D. Iac. Spiegelium, postremò auctum & recognitum. Basileae: ex officina Hervagiana, MDLXIX (1569).

Spimpolo 1951: Timoteo Spimpolo, *La provincia veneta dei Frati Minori di S. Antonio di Padova. Profilo storico*. Venezia: Istituto tipografico editoriale, 1951.

Spina 1992: Frank Anthony Spina, s. v. Lot (Person), *The Anchor Bible Dictionary* 4, 1992, pp. 372–374.

Spitzbart 1994: Gunter Spitzbart, s. v. Cuthbert v. Lindisfarne, *Lexikon für Theologie und Kirche* 2, 1994, col. 1362.

Spominska knjiga 2001: *Spominska knjiga ljubljanske plemiške družbe sv. Dizma. 1688-1801*. 1. *Transkripcija besedila, prevod, spremno gradivo*. Ed. Lojze Gostiša; transkripcija besedila Angel Kralj in France Baraga …. 2. *Razprave*. Ed. Lojze Gostiša; avtorji Jože Kastelic et al. Ljubljana: Fundacija Janeza Vajkarda Valvasorja, 2001.

Spreckelmeier 2019: Susanne Spreckelmeier, *Bibelepisches Erzählen vom ‚Transitus Mariae' im Mittelalter: Diskurshistorische Studien*. Berlin; Boston: Walter de Gruyter, 2019 (Beiträge zu einer kulturwissenschaftlichen Mediävistik; 14).

Spreitzhofer 1988: Karl Spreitzhofer, Notranjeavstrijska centralna oblastva in uprava notranjeavstrijskih dežel do srede 18. stoletja. in: Jože Žontar, ed., *Handbücher und Karten zur Verwaltungsstruktur in den Ländern Kärnten, Krain, Küstenland und Steiermark bis zum Jahre 1918: ein historisch-bibliographischer Führer = Priročniki in karte o organizacijski strukturi v deželah Koroški, Kranjski, Primorju in Štajerski do leta 1918: zgodovinsko-bibliografski vodnik = Manuali e carte sulle strutture amministrative nelle province di Carinzia, Carniola, Litorale e Stiria fino al 1918: guida storico-bibliografica*. Graz; Klagenfurt; Ljubljana; Gorizia; Trieste: Steiermärkisches Landesarchiv etc., 1988, pp. 76–92 (Veröffentlichungen des Steiermärkischen Landesarchives; Bd. 15).

Spretti 1928–1935, gl. Enciclopedia storico-nobiliare italiana.

Springer 1997: Carl P. E. Springer, Nicetas and the Authorship of the Te Deum, in: Elizabeth A. Livingstone, ed., *Studia Patristica. Vol. XXX: Biblica et Apocrypha, Ascetica, Liturgica*. Leuven; Paris; Dudley, MA: Peeters, 1997, pp. 325–331.

Springer 2002: Carl P. E. Springer, s. v. Te Deum, *Theologische Realenzyklopädie* 33, 2002, pp. 23–28.

Springer 2006: Matthias Springer, s. v. Widukind von Corvey, *Reallexikon der germanischen Altertumskunde* 33, 2006, pp. 586–592.

Spronk 1986: Klaas Spronk, *Beatific Afterlife in Ancient Israel and in the Ancient Near East.* Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag, 1986 (Alter Orient und Altes Testament), pp. 213−231.

Squarr 1973a: Christa Squarr, s. v. Franziska Romana Nobili Oblati di Tor de' Specchi, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 6, 1974, coll. 327−329.

Squarr 1973b: Christel Squarr, s. v. Bernhard von Clairvaux Abt, Günder des SOCist, KL, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 5, 1973, coll. 371−385.

Squarr 1974: Christel Squarr, s. v. Lucia von Syrakus Mart., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 7, 1974, coll. 415−420.

Squarr 1976: Christel Squarr, s. v. Servatius von Tongern Bisch., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 8, 1976, coll. 330–332.

Squicciarini 1998: Donato Squicciarini, *Nunzi apostolici a Vienna*. Città del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 1998.

Sri 2005: Edward Sri, *Queen Mother: A Biblical Theology of Mary's Queenship*. Steubenville: Emmaus Road Publishing, 2005.

Staal 1988: Julius D. W. Staal, *The New Patterns in the Sky. Myths and Legends of the Stars*. Blacksburg, Virginia: The McDonald and Woodward Publishing Company, 1988.

Stade 1887: Bernhard Stade, *Geschichte des Volkes Israel*. Erster Band. Berlin: G. Grote'sche Verlagsbuchhandlung, 1887.

Stadler 1858–1882: Johann Evangelist Stadler, Hrsg., *Vollständiges Heiligen-Lexikon oder Lebensgeschichten aller Heiligen, Seligen etc. etc.* … 1. Band: *A–D*; 2. Band: *E–H*; 3. Band: *[I]K–L*; 4. Band: *M–P*; 5. Band: *Q–Z*. Augsburg: B. Schmid'sche Verlagsbuchhandlung (A. Manz), 1858 (1), 1861 (2), 1869 (3), 1875 (4), 1882 (5).

Stadler 1858–1882: Johann Evangelist Stadler, Hrsg., *Vollständiges Heiligen-Lexikon oder Lebensgeschichten aller Heiligen, Seligen etc. etc.* … 1. Band: *A–D*; 2. Band: *E–H*; 3. Band: *[I]K–L*; 4. Band: *M–P*; 5. Band: *Q–Z*. Augsburg: B. Schmid'sche Verlagsbuchhandlung (A. Manz), 1858 (1), 1861 (2), 1869 (3), 1875 (4), 1882 (5).

Stadler 1919: Hermann Stadler, s. v. Kalamos 4, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* X, 2, 1919, coll. 1538–1543.

Staffuzza 1984: Bruno Staffuzza, *Il notariato nella storia del Goriziano*. Gorizia: Tipografia Sociale, 1984.

Stamatiou–Weckwerth 2010: Aristides Stamatiou, Andreas Weckwerth, s. v. Löwe, A. Allgemeines, B. Heidnisch, C. Jüdisch, D. Christlich, *Reallexikon für Antike und Christentum* XXIII, 2010, coll. 257–286.

Stanič 1844: Valentin Stanič, »Die Wallfahrt der Taubstummen auf den heil. Berg bei Görz am 24. Juni 1844.« *Illyrisches Blatt* 26, 1844, št. 46 (četrtek, 14. novembra), pp. 185–186; št. 47 (četrtek, 21. novembra), pp. 190–191; št. 48 (četrtek, 28. novembra), pp. 193–194; št. 49 (četrtek, 5. decembra), pp. 197–198; št. 51 (četrtek, 19. decembra), pp. 205–206; št. 52 (četrtek, 26. decembra), pp. 209–211; 27, 1845, št. 2 (četrtek, 9. januar).

Stanič 1845: Valentin Stanič, *Die Wallfahrt der Taubstummen auf den Heiligen Berg bei Görz*. Görz, 1845.

Stankovich 1828: Pietro Stankovich, *Biografie degli uomini distinti dell'Istria.* Tomo primo. Trieste: Gio. Marenigh, 1828.

Stanonik 2011: Marija Stanonik, Ivan Grafenauer: njegove kulturnohistorične in etnološkoprimerjalne raziskave (slovenske) slovstvene folklore, *Traditiones: zbornik Inštituta za slovensko narodopisje* 40/1, 2011, pp. 11–114.

Stapert 2007: Calvin R. Stapert, *A New Song for an Old World. Musical Thought in the Early Church*. Grand Rapids (Michigan); Cambridge: William B. Eerdmans Publishing Company, 2007.

Stärk 1995: Ekkehard Stärk, *Kampanien als geistige Landschaft: Interpretationen zum antiken Bild des Golfs von Neapel*. München: C. H. Beck, 1995.

Stasi 2002: Alessio Stasi, I Lantieri, in: Silvano Cavazza, ed., *Divus Maximilianus. Una contea per i Goriziani. 1600-1619*. Mariano del Friuli, Gorizia: Edizioni della Laguna, 2002.

Statuta 1642: *Statuta, constitutiones, et decreta generalia Familiae Cismonatae Ordinis S. Francisci de Observantia.* Ex omnibus eiusdem Ordinis Constitutionibus, & Statutis collecta, & restituta iuxtà sancitum in Capitulo Generali Romano Anni M.DCXXXIX. Atque in Generali Congregatione Romana Anni M.DCXLII approbata. … Romae: Ex Typographia Reu. Cam. Apost. MDCXLII (1642).

Staubli 2012: Thomas Staubli, *Kleider in biblischer Zeit*. Freiburg: Bibel+Orient-Museum, 2012.

Stauch 1934: Liselotte Stauch, s. v. Altar (C. Als Attribut), *Reallexikon zur deutschen Kunstgeschichte* 1, 1934, col. 440.

Stauch 1937: Liselotte Stauch, s. v. Bär, *Reallexikon zur deutschen Kunstgeschichte* 1, 1937, coll. 1442–1449.

Stauch 1955: Liselotte Stauch, s. v. Drache, *Reallexikon zur deutschen Kunstgeschichte* 1, 1955, coll. 342–366.

Stechow 1932: Wolfgang Stechow, *Apollo und Daphne*. Leipzig; Berlin: B. G. Teubner, 1932 (Studien der Bibliothek Warburg; 23).

Stegemann 2009: Wolfgang Stegemann, *Jesus und seine Zeit*. Stuttgart: W. Kohlhammer, 2009 (Biblische Enzyklopädie; 10).

Stegmüller 1952: Otto Stegmüller, Sub tuum praesidium. Bemerkungen zur ältesten Überlieferung, *Zeitschrift für katholische Theologie* 74, 1952, pp. 76–82.

Stehlin 2008: Vera Stehlin, s. v. Leuchtturm, A. Der Leuchtturm als Monument, B. Der Leuchtturm als Bildmotiv und Symbol, *Reallexikon für Antike und Christentum* 22, 2008, coll. 1219−1230.

Steier 1903: August Steier, *Untersuchungen über die Echtheit der Hymnen des Ambrosius.* Leipzig: B. G. Teubner, 1903 (Besonder Abdruck aus dem 28. Supplementband der „Jahrbücher für klassische Philologie").

Steier 1926: August Steier, s. v. Löwe, *Paulys Realencyclopädie der classischen Alterthumswissenschaft* XII, 1, 1926, coll. 968−990.

Steier 1932: August Steier, s. v. Taube, *Paulys Realencyclopädie der classischen Alterthumswissenschaft* IV, A, 2, 1932, coll. 2479–2500.

Steier 1933: August Steier, s. v. Muscheln, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* XVI, 1, 1933, coll. 773–796.

Steier 1938: August Steier, s. v. Pfau, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* XIX, 2, 1938, coll. 1414–1421.

Steier 1941: August Steier, s. v. Phoinix 1, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* XX, 1, 1941, coll. 386−403.

Steigerwald 1975: Gerhard Steigerwald, Das Königtum Mariens in der Literatur der ersten sechs Jahrhunderte, *Marianum* 37, 1975, pp. 1−52.

Steinbrucker−von Erffa 1953: Charlotte Steinbrucker, Hans Martin von Erffa, s. v. Cybele, *Reallexikon zur deutschen Kunstgeschichte* 3, 1953, coll. 895–899.

Steiner 2017: Till Magnus Steiner, *Salomo als Nachfolger Davids. Die Dynastieverheißung in 2 Sam 7,11b–16 und ihre Rezeption in 1 Kön 1–11*. Göttingen: V/R unipress GmbH, 2017.

Steins 1994: Georg Steins, s. v. Bundeslade, *Lexikon für Theologie und Kirche* 2, 1994, coll. 794–795.

Steins 2003: Georg Steins, s. v. *ṣîṣ; ṣwṣ; ṣîṣâ; ṣîṣît; nṣṣ; nēṣ* flower, *Theological Dictionary of the Old Testament* 12, 2003, pp. 365–372.

Steins–Lattke–Hamman 1999: Georg Steins, Michael Lattke, Matthias Hamman s. v. Salomo, *Lexikon für Theologie und Kirche* 8, 1999, coll. 1490–1493.

Stelten 2009: Leo F. Stelten, *Dictionary of Ecclesiastical Latin*. With an appendix of Latin expressions defined and clarified. First eBook Edition. Peabody: Hendrickson, 2009.

Stengel 1903: Walter Stengel, *Kunsthistorische Bemerkungen zum Ikonographie der Taube des Hl. Geistes* (Einleitung und Kapitel I–III). Inaugural-Dissertation … Strassburg: Universitäts-Buchdruckerei J. H. Ed. Heitz (Heitz & Mündel), 1903.

Stengel 1904: Walter Stengel, *Das Taubensymbol des Hl. Geistes (Bewegungsdarstellung. Stilisierung: Bildtemperament).* Formalikonographische Detail-Untersuchungen I. Von –. Strassburg: J. H. Ed. Heitz (Heitz & Mündel), 1904 (Zur Kunstgeschichte des Auslandes; 18).

Stenmans 1997: Peter Stenmans, s. v. *mabbûl* flood, *Theological Dictionary of the Old Testament* 8, 1997, pp. 60–65.

Stevenson 1921: Edward Luther Stevenson, *Terrestrial and Celestial Globes: Their History and Construction, including a Consideration of their Value as Aids in the Study of Geography and Astronomy.* New Haven: Yale University Press, 1921 (Publications of the Hispanic Society of America; 86).

Stewart–Nesselrath 1994: Alistair C. Stewart, Theresa Nesselrath (Übersetz.), s. v. Milch, *Reallexikon für Antike und Christentum* 24, 2012, coll. 784–803.

Stierli 1960: Josef Stierli, *Die Marienverehrung in der Kongregation.* Augsburg: Augsburger Druck- und Verlagshaus, 1960.

Stierli 1991: Josef Stierli, s. v. Jesuitenorden, *Marienlexikon* 3, 1991, pp. 373–375.

Stiernon 1973: Daniel Stiernon, La vie et l'oeuvre de S. Joseph l'Hymnographe. A propos d'une publication récente, *Revue des études byzantines* 31, 1973, pp. 243–266.

Stiglmair 1994: Arnold Stiglmair, s. v. Batseba, *Lexikon für Theologie und Kirche* 2, 1994, col. 83.

Stintzi 1973: Paul Stintzi, s. v. Adelheid Kaiserin, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 5, 1973, coll. 31–32.

Stintzi 1974: Paul Stintzi, s. v. Heinrich II. der Heilige, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 6, 1973, coll. 478–481.

Stocchi 2010: Mirko Stocchi, *Il Capitolo Vaticano e le "ecclesiae subiectae" nel Medioevo. I cataloghi dei secoli XIII-XIV*. Testi di M. Stocchi. Città del Vaticano: Edizioni Capitolo Vaticano, 2010 (Quaderno d'archivio; 1).

Stocchi 2020: Mirko Stocchi, *Archivio del capitolo si San Pietro*. *Regesti delle pergamene (1305–1378)*. Città del Vaticano: Biblioteca Apostolica Vaticana, 2020.

Stock 1980: Klemens Stock, Die Berufung Marias (Lk 1,26-38), *Biblica* 61/4, 1980, pp. 457–491.

Stoeger 1856: Joannes Nepomuk Stoeger, *Scriptores Provinciae Austriacae Societatis Jesu ab ejus origina ad nostra usque tempora*. Viennae; Ratisbonae: Typis Congr. Mechit.; Georg. Joan. Manz., 1856.

Stoelen 1954: Anselm Stoelen, s. v. Denys le Chartreux 1402/3–1471, *Dictionnaire de spiritualité ascétique et mystique: doctrine et histoire* 3, 1954, coll. 430–449.

Stoelen 1964: Anselm Stoelen, Denys the Carthusian, in: James Walsh, P. J., ed., *Spirituality through the Centuries: Ascetics and Mystics of the Western Church*. London: Burns & Oates, 1964, pp. 220–232.

Stöger–Dünninger idr. 1988: Alois Stöger, H. Dünninger, P. Wiertz, J. Madey, W. Lipphardt, T. Maas-Ewerd, F. Baumeister, H. M. Koster, P. Morant, s. v. Ave Maria, I. Exegese (1. NT; 2. Nichtbiblische Zusätze), II. Frömmigkeitsgeschichte, III. Liturgie Ost, IV. Liturgie West, V. Rel. Gemeinschaften, VI. Die Betweisen, VII. Musik, *Marienlexikon* 1, 1988, pp. 309−317.

Stöhr 1989a: Johannes Stöhr, s. v. Charismen Mariens, *Marienlexikon* 2, 1989, pp. 25−31.

Stöhr 1989b: Johannes Stöhr, s. v. Gnadenfülle Mariens, *Marienlexikon* 2, 1989, pp. 662−664.

Stöhr 1992: Johannes Stöhr, s. v. Mutterschaft, geistliche, *Marienlexikon* 4, 1992, pp. 560–563.

Stol 2003–2005: Marten Stol, s. v. Öl, Ölbaum. A. In Mesopotamien, *Reallexikon der Assyriologie und Vorderasiatischen Archäologie* 10, 2003–2005, pp. 32–33.

Stolz 1981: Fritz Stolz, *Das erste und zweite Buch Samuel.* Zürich: Theologischer Verlag, 1981 (Zürcher Bibelkommentare: Altes Testament; 9).

Stone 2000: Michael E. Stone, s. v. Noah, Texts of, *Encyclopedia of the Dead Sea Scrolls* 2, 2000, pp. 613–615.

Stone–Amihay–Hillel 2010: Michael E. Stone, Aryeh Amihay, Vered Hillel, eds., *Noah and his book(s).* Atlanta: Society of Biblical Literature, 2010 (Early Judaism and Its Literature; 28).

Stopar 1982: Ivan Stopar, *Gradovi, graščine in dvorci na slovenskem Štajerskem.* Ljubljana: Filozofska fakulteta, Znanstveni inštitut, 1982.

Stopar 1991a: Ivan Stopar, *Grajske stavbe v vzhodni Sloveniji. Druga knjiga. Med Prekmurjem in porečjem Dravinje. Občine Gornja Radgona, Lenart, Lendava, Ljutomer, Murska Sobota, Ormož, Slovenska Bistrica, Slovenske Konjice*. Ljubljana: Založba Park, Znanstveni tisk; Filozofska fakulteta, 1991.

Stopar 1991b: Ivan Stopar, *Gradovi na Slovenskem*. 4. izdaja. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1991.

Stopar 2011: Ivan Stopar, *Najlepši slovenski dvorci*. Ljubljana: Cankarjeva založba, 2011.

Storia del santuario 1912: *Storia del Santuario della Beata Vergine di Monte Santo presso Gorizia*. Capodistria: Carlo Priora, 1912.

Störk 1986: Lothar Störk, s. v. Taube, *Lexikon der Ägyptologie* 6, 1986, coll. 240–241.

Stork–Wachinger 1995 (2010): Hans-Walter Stork, Burghart Wachinger, s. v. Speculum humanae salvationis, *Die deutsche Literatur des Mittelalters. Verfasserlexikon* 9, 1995, coll. 52–65.

Stoye 1994: John Stoye, *Marsigli's Europe, 1680–1730: The Life and Times of Luiggi Ferdinando Marsigli, Soldier and Virtuoso*. New Haven: Yale University Press, 1994.

Strassoldo 1895: Soldoniero di Strassoldo, *Cronaca di Soldoniero di Strassoldo dal 1509 al 1603*. A cura di Ernesto Degani. Udine: G. B. Doretti, 1895 (Cronache antiche friulane; 2).

Strassoldo 1990: Marzio Strassoldo, ed., *Castello, comunità e giurisdizione di Strassoldo: ottocento anni di storia.* Strassoldo: Pro Loco, 1990.

Straten 2006: Roelof van Straten, *Uvod v ikonografijo: teoretični in praktični napotki*. Prevod Alenka Vodnik in Barbara Murovec. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2006.

Sträter 1952: Paul Sträter, *Katholische Marienkunde*. Herausgegen von Paul Sträter. 3 Bde. Bd. 1: *Maria in der Offenbarung*; Bd. 2: *Maria in der Glaubenswissenschaft*; Bd. 3: *Maria im Christenleben*. 2. Auflage. Paderborn: F. Schöningh, 1952.

Stratos 1968: Andreas N. Stratos, *Byzantium in the Seventh Century. I. 602–634.* Translated by Marc Ogilvie-Grant. Amsterdam: Adolf M. Hakkert, 1968.

Stratton-Porter 1909: Gene Stratton-Porter, *Birds of the Bible*. Cincinnati; New York: Jennings and Graham; Eaton and Mains, 1909.

Strauss 1980: Christine Strauss, s. v. Kronen, *Lexikon der Ägyptologie* 3, 1980, coll. 811–816.

Streck–Collins–Minunno–von den Driesch 2014–2016: Michael P. Streck, Billie Jean Collins, Giuseppe Minunno, Angela von den Driesch†, s. v. Vogel (bird). A. In Mesopotamien. B. Bei den Hethitern. C. Archäologisch. D. Archäozoologisch, *Reallexikon der Assyriologie und Vorderasiatischen Archäologie* 14, 2014–2016, pp. 577–587.

Streck–Frantz-Szabó 2011–2013: Michael P. Streck, Gabriela Frantz-Szabó, s. v. Taube (pidgeon, dove) A. I. In Mesopotamien, II. In hetitischen Quellen, *Reallexikon der Assyriologie und Vorderasiatischen Archäologie* 13, 2011–2013, pp. 478–480.

Strelan 1996: Rick Strelan, *Paul, Artemis, and the Jews in Ephesus*. Berlin; New York: Walter de Gruyter, 1996 (Beihefte zur Zeitschrift fur die Neutestamentliche Wissenschaft und die Kunde der älteren Kirche; 80).

Streng 1918: Georg Streng, *Das Rosetten-Motiv in der Kunst und Kulturgeschichte*. München: Müller & Frölich, 1918.

Stres 1990: Peter Stres, Sveta Gora v zgodovinopisju, in: Sveta Gora 1539–1989, pp. 48–59.

Strnad 1968: Alfred A. Strnad, s. v. Cyrus, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 1, 1968, coll. 464.

Strnad 1973: Alfred A. Strnad, s. v. Angelus von Jerusalem (von Licata) OCarm, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 5, 1973, coll. 164–165.

Strohmeyer–Spannenberger 2013: Arno Strohmeyer, Norbert Spannenberger, Hrsg., *Frieden und Konfliktmanagement in interkulturellen Räumen. Das Osmanische Reich und die Habsburgermonarchie in der Frühen Neuzeit*. Stuttgart: Franz Steiner Verlag, 2013.

Stroll 1997: Mary Stroll, Maria Regina: Papal Symbol, in: Anne J. Duggan, ed., *Queens and Queenship in Medieval Europe*. Proceedings of a Conference Held at King's College, London, April 1995. Woodbridge: The Boydell Press, 1997, pp. 173–203.

Ströter-Bender 1992: Jutta Ströter-Bender, *Die Muttergottes. Das Marienbild in der christlichen Kunst Symbolik und Spiritualität.* Köln: DuMont BuchVerlag, 1992.

Strothmann 2015: Meret Strothmann, s. v. Pater patriae, *Der Neue Pauly* 9, 2015, col. 396.

Stucchi 1951: Sandro Stucchi, *Forum Iulii (Cividale del Friuli): Regio X – Venetia et Histria.* Roma: Istituto di Studi Romani, 1951.

Stückrath 2012: Katrin Stückrath, *Bibelgärten: Entstehung, Gestalt, Bedeutung, Funktion und interdisziplinäre Perspektiven*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2012 (Arbeiten zur Pastoraltheologie, Liturgik und Hymnologie; 72).

Studer 2006: Basilio Studer, s. v. Demone, in: Angelo di Berardino, *Nuovo Dizionario patristico e di antichità crtistiane*. II. edizione aggiornata e aumentata. Genova-Milano: Marietti, 2006, coll. 1359–1368.

Studer–Carletti 2014: Basil (†) Studer, Carlo Carletti, s. v. Angel, I. Angelology. II. Iconography, in: *Encyclopedia of Ancient Christianity* 2014, pp. 1, 124–129.

Stuhlfauth 1897: Georg Stuhlfauth, *Die Engel in der altchristlichen Kunst*. Leipzig; Tübingen: Verlag von J. C. B. Mohr (Paul Siebeck), 1897.

Stuhlfauth 1942: Georg Stuhlfauth, Das Schiff als Symbol der altchristlichen Kunst, *Rivista di archeologia cristiana* 19, 1942, pp. 111–141.

Stumpfe 2005: Wolfger Stumpfe, *Sibyllendarstellung im Italien der frühen Neuzeit. Über die Identität und den Bedeutungsgehalt einer heidnisch-christlichen Figur.* Dissertation. Trier: [Wolfger Stumpfe], 2005.

Styger 1927: Paul Styger, *Die altchristliche Grabeskunst. Ein Versuch der einheitlichen Auslegung.* München: J. Kösel & F. Pustet, 1927.

Sühling 1930: Friedrich Sühling, *Die Taube als religiöses Symbol im christlichen Altertum*. Von Dr. Theol. Friedrich Sühling. Freiburg im Breisgau: Herder & Co., 1930 (Römische Quartalschrift für christliche Altertumskunde und für Kirchengeschichte. Supplementheft; 24).

Sulzbeck 1890: Ernst von Sulzbeck, *Jägerei und Falknerei am allerhöchsten österreichischen Kaiserhofe seit Kaiser Maximilian I. 1493-1889: historische und statistische Notizen.* Wien: Selbstverl.; Jasper, 1890.

Summa de Wlatislaw 1699: Joannes Ignatius Summa de Wlatislaw, *Trinum perfectum ... ex Ser. Leopoldo imp., ex Ser. Rege Josepho, ex Ser. Princ. Amelia, Regi Germaniae desponsata*. Praga: [s. n.], 1699.

Sumner-Boyd–Freely 2010: Hilary Sumner-Boyd, John Freely, *Strolling Through Istanbul: The Classic Guide to the City*. New York: I. B. Tauris 2010 (Tauris Parke Paperbacks).

Supplementum Epigraphicum 1980 (1983): Harry W. Pleket, Ronald S. Stroud, eds., *Supplementum Epigraphicum Graecum*, XXX, 1980. Amsterdam: J. C. Gieben, 1983.

Suso–Schnizer idr. 1994: Karl Suso Frank, Helmut Schnizer, Bernhard Schneider, Marianne Tigges, Peter Plank, Johannes Halkenhäuser, s. v. Bruderschaft, Schwesternschaft, Kommunität, *Lexikon für Theologie und Kirche* 2, 1994, coll. 718–721.

Sussmann 1929: Vera Sussmann, Maria mit dem Schutzmantel, *Marburger Jahrbuch für Kunstwissenschaft* 5, 1929, pp. 285–351.

Sutter 1977: Berthold Sutter, Karl II., *Neue deutsche Biographie* 11, 1977, pp. 240–241.

Sutton 1980: John L. Sutton, *The King's Honor & the King's Cardinal: The War of the Polish Succession*. Lexington: University Press of Kentucky, 1980.

Sveta Gora 1539–1989: Branko Marušič, ed., *Sveta Gora: 1539–1989*. Gradivo s strokovnega srečanja (27. oktober 1989). Uredil Branko Marušič, prevodi iz italijanščine Antonija Valentinčič in Drago Butkovič. Gorica: Goriška Mohorjeva družba [etc.], 1990.

Sveta Gora 1996: Sveta Gora. Sul Monte Santo, *Svetogorska Kraljica: glasilo prijateljev Svete Gore* 2, 2, 1996, pp. 7–10.

Svetogorska slika 1914a: Svetogorska slika matere božje in starinar Gyra, *Slovenec. Politično list za slovenski narod* 42, 1914, št. 114 (v sredo, 20. maja), pp. 1–4; št. 115 (v petek, 22. maja), p. 2; št. 118 (v torek, 26. maja), p. 2; št. 121 (v petek, 29. maja), p. 2; št. 124 (v sredo, 2. junija), p. 2; št. 125 (v četrtek, 4. junija), pp. 2–3. »Dodatek s spisu: Svetogorska slika matere božje in starinar Gyra.« št. 126 (v petek, 5. junija), pp. 1–2.

Svetogorska slika 1914b: *Svetogorska slika Matere božje in starinar Gyra*. Ponatis iz „Slovenca" z dne 22., 26., in 29. maja ter 3., 4. in 5., junija 1914. Ljubljana: [s.n.] (Katoliška tiskarna), 1914.

SIG 1960: Guilelmus Dittenberger, *Sylloge Inscriptionum Graecarum a Guilelmo Dittenbergero condita et aucta, nunc quartum edita*. Volumen alterum. Hildesheim: Georg Olms Verlagsbuchhandlung, 1960.

Szabo 1911: Đuro Szabo, *Samostan Cistercita u Zagrebu.* Sa 6 tablica, Vjesnik kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog zemaljskoga arkiva 13, 1911, pp. 238–265.

Szabolcs 2009: Varga Szabolcs, *Uloga grada Zagreba u gradskom sustavu Ugarske u kasnom srednjem veku, Podravina* 7/16, 2009, pp. 56–72.

Szeberényi 2001: Gábor Szeberényi, Birtokviszonyok és politikai játszmák A zágrábi püspökség 12. századi birtokai, in: Attila Kolontári, ed., *A Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Főiskolai Kara Társadalomtudományi Tanszékének Közleményei.* 4. Szekszárd: PTE-IGY-FK Társadalomtudományi Tanszék, 2001, pp. 109–132.

Szegedi 2002: Edit Szegedi, *Geschichtsbewusstsein und Gruppenidentität: die Historiographie der Siebenburgen Sachsen zwischen Barock und Aufklärung.* Köln, Weimar, Wien: Böhlau, 2002 (Studia Transylvanica; 28).

Szemler 1972: George John Szemler, *The Priests of the Roman Republic. A Study of Interactions between Priesthoods and Magistracies*. Bruxelles: Latomus, Revue d'études latines, 1972 (Collection Latomus; 127).

Szemler 1978: George John Szemler, s. v. Pontifex, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* S XV, 1978, coll. 331–396.

Szilas 1995: Lázló Szilas, La Compagnia di Gesù e la politica ecclesiastica dell'impero asburgico nei secoli XVII e XVIII, in: Galimberti–Malý 1995, pp. 15–22.

Szövérffy 1964, 1965: Josef Szövérffy, *Die Annalen der lateinischen Hymnendichtung. Ein Handbuch*. 2 Bde. I. *Die lateinischen Hymnen bis zum Ende des 11. Jahrhunderts*. II. *Die lateinischen Hymnen vom Ende des 11. Jahrhunderts bis zum Ausgang des Mittelalters*. Berlin: Erich Schmidt Verlag, 1964–1965 (Die lyrische Dichtung des Mittelalters).

Szövérffy 1978, 1979: Joseph Szövérffy, *Guide to Byzantine Hymnography. A Classified Bibliography of Texts and Studies I.* By Joseph Szövérffy. Brookline, Mas.; Leyden: Classical Folia Editions, 1978 (Medieval Classical: Texts and Studies; 11); *II. Κανών and Στιχηρόν*. By Josef Szövérffy in collaboration with Mrs. Eva C. Topping. Brookline, Mas.; Leyden: Classical Folia Editions, 1979 (Medieval Classical: Texts and Studies; 12).

Šašel Kos 2015: Marjeta Šašel Kos, s. v. Liburni, Liburnia, *Der Neue Pauly* 7, 2015, coll. 149–150.

Šerbelj 2006: Ferdinand Šerbelj, ed., *Barok na Goriškem. Il Barocco nel Goriziano*. Nova Gorica: Goriški muzej, Grad Kromberk; Ljubljana: Narodna galerija, 2006.

Šipić–Faričić 2011: Igor Šipić, Josip Faričić, Cartographic Presentation of the Transfer of the Holy House from Nazareth to Loreto, *Kartografija i geoinformacije* 10/15, 2011, pp. 128–151.

Škofljanec 2000: Jože Škofljanec, Red manjših bratov (O.F.M.) in provinca sv. Križa, in: Silvin Kranjc, ed., *Frančiškani v Ljubljani. Samostan, cerkev in župnija Marijinega oznanjenja.* Ljubljana: samostan in župnija Marijinega oznanjenja, 2000, pp. 9–80.

Škofljanec 2006: Jože Škofljanec, Iseljavanje hrvatskih katolika pred turskom opasnošću u Sloveniju s posebnim osvrtom na iseljavanje franjevaca provincije Bosnae-Croatiae, in: Vicko Kapitanović, ed., *Crkva i društvo uz Jadran, vrela i rezultati istraživanja: zbornik radova međunarodnog znanstvenog skupa, Split, 21.–22. IX. 2001. = Chiesa e società nell'area Adriatica, fonti e bilancio delle richerche: atti del convegno internazionale, Split, 21–22 IX 2001*. Priredio Vicko Kapitanović. Split: Katolički bogoslovni fakultet; Služba Božja, 2006, pp. 81–95.

Škofljanec 2008: Jože Škofljanec, *Observanti province sv. Križa in slovenske pokrajine od konca 15. do srede 18. stoletja*. Doktorska disertacija. Ljubljana: [Jože Škofljanec;] Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, 2008.

Škofljanec 2013: Jože Škofljanec, Kako so prišli in ostali. Brežiški frančiškani od naselitve do začetka 19. stoletja, in: Jože Škofljanec, ed., *S patri smo si bili dobri: tri stoletja brežiških frančiškanov.* Zbornik znanstvenih razprav. Krško: Zavod Neviodunum; Ljubljana: Brat Frančišek, 2013 (Brežiške študije; 4), pp. 63–88.

Škofljanec 2024: Jože Škofljanec, Svetogorski samostan v Provinci sv. Križa. in: Osvald–Klemenčič 2024, pp. 11–26.

Škrabec 1906–1909: Naša Kostanjevica, *Cvetje z vertov sv. Frančiška* 23/1 (1906), pp. 15–19; 2, pp. 44–49; 3, pp. 80–83; 4, pp. 110–117; 5, pp. 141–150; 7, pp. 214–218; 9, pp. 270–277; 10, pp. 304–309; 11, pp. 339–349; 24, 1907, 8, pp. 242–249; 9, pp. 270–277; 27, 1909, 1, pp. 21–25; 2, pp. 57–62; 4, pp. 120–122; 5, pp. 148–152.

Škrabec 1911: Sto let na Kostanjevici, *Cvetje z vertov sv. Frančiška* 28/1, 1911, pp. 1–4; Naša stoletnica, 28/2, pp. 55–61.

Škrabec 2002: Stanislav Škrabec, *Naša Kostanjevica*. Ponatis iz „Cvetja" 1906, 1907, 1911. Priredil in dopolnil Bruno Korošak. Nova Gorica: Branko; Ljubljana: Jutro, 2002.

Šrumpf 2010: David Šrumpf, *Cvetje s Kostanjevice: ob 200-letnici frančiškanov na Kostanjevici*. Ljubljana: Brat Frančišek, 2010.

Šrumpf 2013: David Šrumpf, *Cvetje s Kostanjevice: ob 200-letnici frančiškanov na Kostanjevici*. 2., dopolnjena izdaja. Ljubljana: Brat Frančišek, 2013.

Štih 1987: Peter Štih, Goriški grofje in oblikovanje pokrajine ob Soči in na Krasu v deželo, *Zgodovinski časopis* 41/1, 1987, pp. 41–47.

Štih 1992: Peter Štih, Goriški grofje in devinski gospodje, *Zgodovinski časopis* 46/3, 1992, pp. 309–321.

Štih 1994a: Peter Štih, Goriški grofje, *Zgodovinski časopis* 48/4, 1994, pp. 499–518.

Štih 1994b: Peter Štih, Goriški grofje in geneza pazinske grofije [I Conti di Gorizia e la genesi della Contea di Pisino], *Acta Histriae* 2/3, 1994, pp. 55–70.

Štih 1994c: Peter Štih, *Goriški grofje ter njihovi ministeriali in militi v Istri in na Kranjskem.* Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, 1994.

Štih 1996: Peter Štih, *Studien zur Geschichte der Grafen von Görz. Die Ministerialen und Milites der Grafen von Görz in Istrien und Krain*. Wien; München: Oldenbourg, 1996 (Mitteilungen des Instituts für Österreichische Geschichtsforschung. Ergänzungsband; 32).

Štih 1997: Peter Štih, *Goriški grofje ter njihovi ministeriali in militi v Istri in na Kranjskem.* Dopolnjena izdaja. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, 1997.

Štih 2002: Peter Štih, *Srednjeveške goriške študije: prispevki za zgodovino Gorice, Goriške in goriških grofov*. Nova Gorica: Goriški muzej, grad Kromberk, 2002.

Štih 2013: Peter Štih, Goriški grofje in Trst do prihoda mesta pod Habsburžane 1381, in: Ivan Jurković, ed., *Bertošin zbornik: zbornik u čast Miroslava Bertoše*. 3 knj. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile; Pazin: Državni arhiv, 2013, 2, pp. 123–144.

Štih–Simoniti 1996: Peter Štih, Vasko Simoniti, *Slovenska zgodovina do razsvetljenstva*. Ljubljana: Korotan; v Celovcu: Mohorjeva družba, 1996.

Štrekelj 2012: Karel Štrekelj, *Zgodovina slovenskega slovstva*. Uredil Matija Ogrin. Inštitut za slovensko literaturo in literarne vede ZRC SAZU; Slovenska akademija znanosti in umetnosti; Karl-Franzens-Universität Graz, Geisteswissenschaftliche Fakultät, Institut für Slawistik. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2012.

Štrukelj 2006: Anton Štrukelj, Marijanska hvalnica Akathistos, *Communio: mednarodna katoliška revija* 16/2, 2006, pp. 179–192.

Tabarrini 2008: Marisa Tabarrini, *Borromini e gli Spada: un palazzo e la committenza di una grande famiglia nella Roma barocca.* Testi introduttivi di Sandro Benedetti e Paolo Portoghesi. Roma: Gangemi, 2008 (Roma: storia, cultura, immagine).

Tacitus–Wellesley 1989: Cornelius Tacitus, Kenneth Wellesley, ed., *Cornelii Taciti libri qui supersunt. Tomus II. Pars Prima. Historiarum libri.* Leipzig: B. G., Teubner, 1989 (Biblioteca scriptorum Graecorum et Romanorum Teubneriana).

Tajani 1969: Francesco Tajani, *Albanesi in Italia*. Cosenza: Casa del libro, 1969.

Takacs 2015: Sarolta A. Takacs, s. v. Mater Magna, *Der Neue Pauly* 7, 2015, coll. 998–1000.

Talmon 1978: Shemarjahu Talmon, s. v. *har* mountain, *Theological Dictionary of the Old Testament* 3, 1978, pp. 427–447.

Tangl 1894: Michael Tangl, ed., *Die päpstliche Kanzleiordnungen von 1200 bis 1500*. Innsbruck: Wagner'sche Univeritäts-Buchhandlung, 1894.

Tavano 1983: Luigi Tavano, Religiosità e società nelle Confraternite di Gorizia (secoli XV–XIX), *Studi Goriziani*, 57–58, 1983, pp. 135–160.

Tavano 1984: Luigi Tavano, *Per nozze Cecilia Tavano e Aldo Zuliani. Due documenti di Congregazioni goriziane secentesche ediri per la prima volta e dedicati ai novelli sposi in occasione delle nozze festeggiate in Gorizia nel giorno IX di giugno dell'anno di nostra salute MCMLXXXIV Luigi Tavano offre*. Gorizia: [s. n.], 1984.

Tavano 1987: Sergio Tavano, *Il Goriziano nella sua vita letteraria*. Separat. Udine: Società Filologica Friulana. 1987.

Tavano 1988: Luigi Tavano, Cronotassi degli arcidiaconi di Gorizia (1574–1750), in: Attems 1988, pp. 179–190.

Tavano 1990: Sergio Tavano, Delmestri von Schönberg, Giuseppe Antonio in: Gatz–Janker 1990, 3, pp. 74–75.

Tavano 1990a: Sergio Tavano, Iconografia mariana in terra aquileiese e goriziana fino al 1544, *Folium Ecclesiasticum Archidioecesis Goritiensis*, 114, 1 (genn.-lug.), 1990, pp. 69–76.

Tavano 1995: Luigi Tavano, I gesuiti a Gorizia (1615-1773) nella vita religiosa e culturale di un territorio plurietnico, in: Galimberti–Malý 1995, pp. 173–188.

Tavano 1996: Luigi Tavano, Gesuiti, studenti e nobili nella „Historia Collegii Goritiensis", *Studi goriziani* 83, 1996, pp. 35–60.

Tavano 1998: Luigi Tavano, Gorizia 1643–1647. L'esperienza formativa di Marco d'Aviano, in: Arzaretti–Qualizza 1998, pp. 129–155.

Tavano 1999: Luigi Tavano, La vita religiosa a Gorizia: fisionomia e influsso sociale, in: Cavazza–De Grassi 1999, pp. 163–189.

Tavano 2004: Luigi Tavano, *La diocesi di Gorizia 1750-1947*. Mariano del Friuli: Istituto di Storia Sociale e Religiosa, Edizioni della Laguna, 2004.

Tavano 2006a: Luigi Tavano, Typische Merkmale der Anwesenheit der Jesuiten im Görzer Raum, in: Drobesch–Tropper 2006, pp. 231–242.

Tavano 2006b: Tavano, Luigi, La vita socio-religiosa di Gorizia nel catapan parrocchiale del Seicento, in: Šerbelj 2006, pp. 29–40.

Tavano 2007: Luigi Tavano, La Castagnavizza nella vita religiosa e sociale di Gorizia (1623–1947), in: Drago Trpin, Renato Podbersič, eds., *Bourboni na Goriškem: zbornik s posveta na Kostanjevici ob 170. obletnici prihoda Bourbonov v Gorico in smrti kralja Karla X.* Nova Gorica: Zgodovinsko društvo za Severno Primorsko, 2007, pp. 59–78.

Tavano–Bergamini 2000: Sergio Tavano, Giuseppe Bergamini, eds., *Patriarchi: quindici secoli di civiltà fra l'Adriatico e l'Europa Centrale*. A cura di Sergio Tavano e Giuseppe Bergamini. Milano: Skira, 2000.

Tavano–Bergamini–Bergamini 1975: Sergio Tavano, Antonietta Bergamini, Giuseppe Bergamini, *Cormòns: quindici secoli d'arte*. Udine: Istituto enciclopedia del Friuli Venezia Giulia, 1975 (Documenti d'arte; 1).

Tavano–Dolinar 1990: Luigi Tavano, France M. Dolinar, eds., *Carlo Michele d'Attems, primo arcivescovo di Gorizia (1752-1774), fra curia romana e stato absburgico. 2, Atti del convegno = Prvi goriški nadškof grof Karel Mihael Attems (1752-1774) med rimsko kurijo in habsburško državo. 2, Zbornik predavanj = Carl Michael von Attems, erster Erzbischof von Görz (1752-1774), zwischen der Römischen Kurie und dem Reich der Habsburger. 2, Die*

Kongressakten, [Gorizia, 6 - 8 ottobre 1988]. A cura di Luigi Tavano e France M. Dolinar. Gorizia: Istituto di storia sociale e religiosa: Istituto per gli incontri culturali mitteleuropei, 1990.

Tavano–Marušič 2002: Sergio Tavano, Branko Marušič, *Gorica in njena grofija*. Izbor besedil in urednik Sergio Tavano; urednik slovenske izdaje Branko Marušič. Gorica: Goriška pokrajina, 2002.

Tavano–Mlakar 2008: Luigi Tavano, Liliana Mlakar, *La Castagnavizza*. Testo Liliana Mlakar e Luigi Tavano. Gorizia: Istituto di storia sociale e religiosa di Gorizia, 2008 (Le chiese nel Goriziano: guide storiche e artistiche; 10).

Tavenner 1916: Eugene Tavenner, Three as a Magic Number in Latin Literature, *Transactions and Proceedings of the American Philological Association* 47, 1916, pp. 117–143.

Tavolaro 2012–2013: Angelo Tavolaro, *Lo Pseudo Dionigi Areopagita: dalla Hierarchia alla Theologia.* Tesi di Dottorato. Salerno: [Università degli Studi di Salerno, Facoltà di Lettere e Filosofia Dipartimento di Scienze del Patrimonio Culturale, Angelo Tavolaro], 2012−2013.

Taylor 2003: Richard Taylor, *How to Read a Church: A Guide to Images, Symbols and Meanings in Churches and Cathedrals*. London etc.: Rider, 2003.

Taylor–Taylor idr. 1992: Marion Ann Taylor, J. Glen Taylor, Isaac M. Kikawada, Dana Andrew Thomason, Lloyd R. Bailey, s. v. Noah (Noah and the Ark; The Hero of the Flood; Noah's Ark; Apocalypse of Noah), *The Anchor Bible Dictionary* 4, 1992, pp. 1122–1133.

te Velde 1975: Herman te Velde, Eelde-Pateswolde, s. v. Dämonen, *Lexikon der Ägyptologie* 1, 1975, coll. 980−984.

Terbuyken–Enss–Zanella 2013: Peri Terbuyken, Elisabet Enß, Francesco Zanella, s. v. Noe, *Reallexikon für Antike und Christentum* 25, 2013, coll. 938–969.

Tertulijan–Marinčič 2011: Tertulijan, *Spisi*. Izbral, prevedel, spremno študijo in opombe napisal Marko Marinčič (*Spektakli*, *Žensko lepotičenje*, *Vojak in njegov venec*, *Grški plašč*). Ljubljana: Modrijan, 2011.

Tertullianus 1844: Quintus Septimius Florens Tertullianus, *Quinti Septimii Florentis Tertulliani De baptismo adversus Quintillam liber*, in: Jacques-Paul Migne, *Patrologiae cursus completus. … Series prima. … Tomus primus. Quinti Septimii Florentis Tertulliani presbyteri Carthaginiensis opera omnia cum selectis praecedentium editionum lectionibus variorumque commentariis. Pars prima. Tomus primus.* Parisiis: apud J.-P. Migne, 1844, coll. 1197−1224.

Tezner 1898: Friedrich Tezner, *Die landesfürstliche Verwaltungsrechtspflege im Österreich vom Ausgang des 15. bis zum Ausgang des 18. Jahrhunderts*. Wien: Alfred Hölder, 1898.

The Anchor Bible Dictionary: David Noel Freedman, Gary A. Herion, Astrid B. Beck, eds., *The Anchor Bible Dictionary.* 6 vols.: Vol. 1: *A–C*; Vol. 2: *D–G*; Vol. 3: *H–J*; Vol. 4: *K–N*; Vol. 5: *O–Sh*; Vol. 6: *Si–Z*. New York; London; Toronto; Sydney; Auckland: ABD Doubleday, 1992.

The Encyclopaedia of Islam: C. E. Bosworth et. al., eds., *The Encyclopædia of Islam*. 12 vols. Leiden etc.: E. J. Brill, 1954–2004.

The Jewish Encyclopedia: Isidore Singer, ed., *The Jewish encyclopedia: A Descriptive Record of the History, Religion, Literature, and Customs of the Jewish People from the Earliest Times to the Present Day*. 12 vols. New York; London: Funk and Wagnalls Company, 1901–1906.

The New Encyclopedia of Arhaeological Excavations in the Holy Land: Ephraim Stern, Ayelet Lewinson-Gilboa, Joseph Aviram, eds., *The New Encyclopedia of Arhaeological Excavations in the Holy Land*. 4 vols. Jerusalem: The Israel Exploration Society & Carta, 1993. Supplementary Volume (5) Jerusalem: The Israel Exploration Society & Carta, 2008.

The New Interpreter's Bible Commentary: Leander E. Keck et al., eds., *The New Interpreter's Bible Commentary*. 10 vols. Nashville: Abingdon Press, 2015.

The New Interpreter's Dictionary of the Bible: Katharine Doob Sakenfeld etc., eds., *The New Interpreter's Dictionary of the Bible*. 5 vols.: Vol. 1: *A–C*, 2006; Vol. 2: *D–H*, 2007; Vol. 3: *I–Ma*, 2008; Vol. 4: *Me–R*, 2009; Vol. 5: *S–Z*, 2009. Nashville: Abingdon Press, 2006–2009.

The Oxford Dictionary of Byzantium 1991: Alexander P. Kazhdan, ed., *The Oxford Dictionary of Byzantium*. 3 vols.: Vol. 1: *Aaro–Eski*; Vol. 2: *Esot–Nika*; Vol. 3: *Nike–Zygo*. New York; Oxford: Oxford University Press, 1991.

The Oxford Dictionary of Byzantium, gl. Kazhdan 1991a.

The Oxford Dictionary of Late Antiquity 2018: Oliver Nicholson, ed., *The Oxford Dictionary of Late Antiquity*. 2 vols. Oxford: Oxford University Press, 2018.

The Oxford Encyclopedia of Archaeology in the Near East 1997: Eric M. Meyers, ed., *The Oxford Encyclopedia of Archaeology in the Near East.* 5 vols. New York; Oxford: Oxford University Press, 1997.

The Sacral Kingship 1959: *The Sacral Kingship. Contributions of the Central Theme of the Vllth International Congress for the History of Religions. La regalitä sacra: contributi al tema dell' VIII congresso internazionale di storia delle religioni (Roma, aprile 1955)*. Leiden: E. J. Brill, 1959.

Theological Dictionary of the New Testament: Gerhard Kittel, ed., *Theological Dictionary of the New Testament*. Translator and editor Geoffrey W. Bromiley. 10 vols. Grand Rapids, Michigan: W. B. Eerdmans, 1983–1985.

Theological Dictionary of the Old Testament: Johannes Botterweck, Helmer Ringgren, Heinz-Josef Fabry, eds., *Theological Dictionary of the Old Testament*. … translated by David E. Green. 17 vols. Grand Rapids: W. B. Eerdmans, 1974–2021.

Theologische Realenzyklopädie: Gerhard Krause, Gerhard Müller, Horst Robert Balz, eds., *Theologische Realenzyklopädie*. 36 Bände. Berlin; New York: Walter de Gruyter, 1977–2007.

Theologisches Wörterbuch zum Alten Testament: Johannes Botterweck, Helmer Ringgren et al., Hrsg., *Theologisches Wörterbuch zum Alten Testament*. 10 Bände. Stuttgart; Berlin; Köln: W. Kohlhammer, 1973–2000.

Theologisches Worterbuch zum Neuen Testament: Gerhard Kittel, Otto Bauernfeind, Hrsg., *Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament*. 10 Bände. Stuttgart: W. Kohlhammer, 1933–1979.

Theophrastus–Caley–Richards 1956: Theophrastus, Earle R. Caley, John F. C. Richards, *Theophrastus On stones*. Introduction, Greek text, English translation and commentary Earle R. Caley, John F. C. Richards. Columbus, Ohio: The Ohio State University, 1956.

Thesaurus 1900–: *Thesaurus Linguae Latinae editus auctoritate et consilio Academiarum quinque Germanicarum Berolinensis Gottingensis Lipsiensis Monacensis Vindobonensis.* Lipsiae (Leipzig); B. G. Teubner, 1900–.

Thesaurus 1934–1964: *Thesaurus Linguae Latinae. Volumen VII. Pars prior. I–interlvvlsvs*. Lipsiae (Leipzig): B. G. Teubner, 1934–1964.

Thiel 1917, 1930: Viktor Thiel, *Die innerösterreichische Zentralverwaltung 1564–1749*: 1. Die Hof- und Zentralbehörden Innerösterreichs 1564–1625, *Archiv für österreichische Geschichte* 105, 1917, pp. 1–210; 2. Die Zentralbehörden Innerösterreichs 1625–1749, *Archiv für österreichische Geschichte* 111, 1930, pp. 497–670.

Thiel 2004: Erika Thiel, *Geschichte des Kostüms. Die europäische Mode von den Anfängen bis zur Gegenwart*. 8. Auflage. Berlin: Henschekl, 2004.

Thiele 1898: Georg Thiele, Antike Himmelsbilder. Mit Forschungen zu Hipparchos, Aratos und seinen Fortsetzern und Beiträgen zur Kunstgeschichte des Sternhimmels. Berlin: Weidmannsche Buchhandlung, 1898.

Thiele 2015: Johannes Thiele, *Die Sieben Weltwunder*. Wiesbaden: Marix Verlag GmbH, 2015.

Thiersch 1909: Hermann Thiersch, *Pharos. Antike, Islam und Occident. Ein Beitrag zur Architekturgeschichte*. Leipzig; Berlin: B. G. Teubner, 1909.

Thiersch 1915: Hermann Thiersch, Griechische Leuchtfeuer, *Jahrbuch des Deutschen Archäologischen Instituts* 30, 1915, pp. 213–237.

Thomas 1968: Alois Thomas, s. v. Brunnen, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 1, 1968, coll. 330–337.

Thomas 1972: Christiane Thomas, Kampf um die Weidenburg, Habsburg, Cilli und Görz, 1440–1445, *Mitteilungen des österreichischen Staatsarchivs* 24, 1972, pp. 1–86.

Thomas 1973a: Alois Thomas, s. v. Eucharius von Trier Bisch., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 6, 1973, coll. 172–173.

Thomas 1973b: Alois Thomas, s. v. Gregor I. der Große (der Dialogmacher), *Lexikon der christlichen Ikonographie* 6, 1974, coll. 432–441.

Thomas 1974: Alois Thomas, s. v. Kastor von Karden Erem., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 7, 1974, col. 287.

Thompson 1895: D'Arcy Wentworth Thompson, *A Glossary of Greek Birds*. Oxford: The Clarendon Press, 1895.

Thompson 1949: R. Campbell Thompson, *A Dictionary of Assyrian Botany.* London: The British Academy, 1949.

Thompson 1966: Edward Maunde Thompson, *A Handbook of Greek and Latin Palaeography.* Chicago: Argonaut Inc. Publishers, 1966.

Thompson 2002: Thomas L. Thompson, *The Historicity of the Patriarchal Narratives. The Quest for the Historical Abraham*. Harrisburg, Pannsylvania: Trinity Press International, 2002 (Beiheft zur Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft; 133).

Thraede 1994: Klaus Thraede, s. v. Hymnus I., *Reallexikon für Antike und Christentum* 16, 1994, coll. 915–946.

Thurmond 2017: David L. Thurmond, *From Vines to Wines in Classical Rome. A Handbook of Viticulture and Oenology in Rome and the Roman West.* Leiden; Boston: Brill, 2017.

Thurston 1953: Herbert Thurston, *Familiar Prayers. Their Origin and History.* Selected and arranged by Paul Grosjean, S.J. Westminster, Maryland: The Newman Press, 1953.

Thyen 2015: Hartwig Thyen, *Das Johannesevangelium*. Tübingen: Mohr Siebeck, 2015 (Handbuch zum Neuen Testament; 6).

Tigay 2002: Jeffrey H. Tigay, *The Evolution of the Gilgamesh Epic*. Woucunda, Ill.: Bolchazy-Carducci Publishers, 2002.

Tilatti 2008 (2004): Andrea Tilatti, ed., *Santuari di confine: una tipologia?* 2º edizione. Atti del convegno di studi, (Gorizia – Nova Gorica, 7-8 ottobre 2004). A cura di Andrea Tillati. Gorizia: Istituto di storia sociale e religiosa, 2008.

Timm 2000: Stefan Timm, s. v. Sinai, *Theologische Realenzyklopädie* 31, 2000, pp. 283–285.

Timmers 1968: Jan Joseph Mare Timmers, s. v. Drei, Dreizahl, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 1, 1968, col. 524.

Tinnefeld 2023: Franz Tinnefeld, s. v. Indictio, *Der Neue Pauly* 5, 2015, coll. 970. http://dx.doi.org.nukweb.nuk.uni-lj.si/10.1163/1574-9347_bnp_e524060 (28. 8. 2023)

Tirelli 2007: Roberto Tirelli, *Il castello dei patriarchi: Cormòns 606-738. Die Burg der Patriarchen: Cormòns 606-738. Utrdba patriarhov: Krmin 606-738*. Cormòns: Associazione culturale ricreativa Fulcherio Ungrispach, 2007.

Tirelli 2008: Roberto Tirelli, *A cinquecento anni dalla distruzione del castello di Cormons: 1508-2008*. [S. l.]: Associazione culturale ricreativa Fulcherio Ungrispach, 2008.

Tituli Asiae Minoris 1920: Ernestus Kalinka, ed., *Tituli Asiae Minoris, collecti et editi auspiciis Academiae Litterarum Vindobonensis. Volumen II. Tituli Lyciae linguis Graeca et Latina conscripti. Fasciculus I. Pars Lyciae occidentalis cum Xantho oppido.* Enarravit Ernestus Kalinka. Vindobonae: In aedibus Alfredi Hoelder (typis expressit Rudolphus M. Rohrer), MDCCCCXX (1920).

Tkalčić 1874: Ivan Baptista Tkalčić, ed., *Monumenta historica episcopatus Zagrabiensis.* Volumen secundum. Zagrabiae: K. Albrecht, 1874.

Tkalčić 1889: Ivan Baptista Tkalčić, ed., *Monumenta historica liberae regiae civitatis Zagrabiae metropolis regni Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae*. Collegit et sumptibus ejusdem civitatis edidit Joannes Bapt. Tkalčić. Volumen primum. (*Diplomata: 1093–1399.*). Zagrabiae: velocibus typis C. Albrecht, 1889.

Toepel 2014: Alexander Toepel, *Das Protevangelium des Jakobus. Ein Beitrag zur neueren Diskussion um Herkunft, Auslegung und theologische Einordnung*. Münster: Aschendorff Verlag, 2014.

Tölle-Kastenbein 1990: Renate Tölle-Kastenbein, *Antike Wasserkultur*. München: C. H. Beck, 1990.

Tomadakis 1971: Eftychios I. Tomadakis, Ἰωσηφ ὁ Ὑμνογράφος. Βίος καὶ ἔργον. Ἀθηνᾶ: Ἀδελφοὶ Μυρτίδη, 1971 (Σύγγραμμα Περιοδικὸν τῆς ἐν Ἀθήναις Ἐπιστημονικῆς Ἑταιρείας. Σεριὰ Διατριβῶν καὶ Μελετημάτων).

Tomaschek 1893–1894 (2009): Wilhelm Tomaschek, *Die Alten Thraker. Ein ethnologische Untersuchung*. 3 Bände. Wien: Tempsky 1893–1894 (Gorgias Press; 2009).

Tominec 1927–1928: p. Angelik Tominec, O. F. M., Pregled zgodovine frančiškanov med Slovenci. II. Slovenski, zdaj od Italijanov zasedeni frančiškanski samostani. 1. samostan: Sv. Gora pri Gorici, *Cvetje z vrtov sv. Frančiška* 44, 11–12, 1927, pp. 187–190.

Tominec 1929: Angelik Tominec, Pregled zgodovine frančiškanov med Slovenci. 8. Hospic v Solkanu, *Cvetje z vrtov sv. Frančiška* 46/10, 1929, p. 309.

Toniolo 2017: Ermanno M. Toniolo, *Akathistos inno alla Madre di Dio. Edizione metrica. Mistagogia. Commento al testo*. Roma: Centro di Cultura Mariana »Madre della Chiesa« 2017.

Tonutti 1953: Bonaventura Tonutti, *Mariologia Dionysii Cartusiani (1402–1471).* Roma: Academia Mariana, Officium libri catholici, 1953 (Bibliotheca Mariana medii aevi. Textus et disquisitiones; 7).

Tonzar 1992: Barbara Tonzar, *Francesco Andrea Cosani: prete, poeta e testimone del suo tempo*. Turriaco: Circolo culturale e ricreativo Don Eugenio Brandl, 1992.

Topka 1954: Rosina Topka, *Der Hofstaat Kaiser Karls VI.* Disertacija. Wien: [Universität Wien, Rosina Topka], 1954.

Torijano 2002: Pablo A. Torijano, *Solomon the Esoteric King: From King to Magus, Development of a Tradition.* Leiden; Boston; Köln: Brill, 2002 (Supplements to the Journal for the Study of Judaism; 73).

Tougher 2018: Shaun Tougher, s. v. cubicularii, *The Oxford Dictionary of Late Antiquity* 1, 2018, p. 436.

Towarek 2021: Piotr Towarek, Prayer „Sub Tuum praesidium": Time of Origin, Place in Liturgy and Reception in Musical Culture. Outline of the Issues, *Vox Patrum* 80, 2021, pp. 239–268.

Toynbee 1973: Jocelyn Mary Catherine Toynbee, *Animals in Roman Life and Art*. Ithaca, New York: Cornell University Press, 1973.

Tracy 2002: James D. Tracy, *Emperor Charles V, Impresario of War. Campaign Strategy, International Finance, and Domestic Politics.* Cambridge: Cambridge University Press, 2002.

Tradigo 2006: Alfredo Tradigo, *Icons and Saints of the Eastern Orthodox Church.* Translated by Stephen Sartarelli. Los Angeles: The J. Getty Museum, 2006 (A Guide to Imagery).

Traeger 1971: Jörg Traeger, s. v. Pferd, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 3, 1971, coll. 411–415.

Traeger 1976: Jörg Traeger, s. v. Silvester I. Pp., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 8, 1976, coll. 353–458.

Trapiello 1971: Jesús García Trapiello, El epíteto divino „Yahweh ṣabaot" en los libros históricos del Antiguo Testamento, in: Eijo Garay Leopoldo, ed., *La idea de Dios en la Biblia. XXVIII Semana Bíblica Española 23-27 sept. 1968*. Madrid: Consejo superior de Investigaciones Científicas, 1971, pp. 67–129.

Traven 1893: o. Nikolaj Traven, Stoletnica obnovljenja božje poti na Sveto goro, *Cvetje z vertov sv. Frančiška* 12, 9, 1893, pp. 257–263; 12, 10, pp. 289–292.

Travner 1934: Vladimir Travner, *Kuga na Slovenskem*. Ljubljana: Življenje in svet, 1934.

Treadgold 1997: Warren Treadgold, *A History of the Byzantine State and Society*. Stanford: Stanford University Press, 1997.

Trebbi 1998: Giuseppe Trebbi, *Il Friuli dal 1420 al 1797: la storia politica e sociale*. Udine: Casamassima, 1998 (Storia della società friulana. Periodo Veneziano; 2).

Treitinger 1950: Otto Treitinger, s. v. Baldachin, *Reallexikon für Antike und Christentum* 1, 1950, coll. 1150−1153.

Trenner 1988: Veronika Trenner, s. v. Akathistos Hymnos. II. Kunstgeschichte, *Marienlexikon* 1, 1988, pp. 67–68.

Trenner 1989: Veronika Trenner, s. v. Drache II. Ikonographie, *Marienlexikon* 2, 1989, pp. 229–230.

Treu 1999: Ursula Treu, s. v. Physiologus, *Lexikon für Theologie und Kirche* 8, 1999, coll. 276–277.

Trifonov 2007: Vladimir G. Trifonov, The Bible and Geology: Destruction of Sodom and Gomorrah, in: Luigi Piccardi, W. Bruce Masse, eds., *Myth and Geology*. London: Geological Society of London, 2007 (Geological Society, Special Publication; 273), pp. 133−142.

Tristan 1996: Frédérick Tristan, *Les premières images chrétiennes: du symbole à l'icône. Iie–Vie siècle*. Paris: Fayard, 1996.

Trombetta 1906: Luigi Trombetta, *De iuribus et privilegiis praelatorum Romanae Curiae*. Sorrento, 1906.

Trost 1996: Ernst Trost, *Prinz Eugen: eine Biographie.* Wien: Tosa 1996.

Trotter 2019: Jonathan R. Trotter, *The Jerusalem Temple in Diaspora: Jewish Practice and Thought during the Second Temple Period.* Leiden; Boston: Brill, 2019 (Supplements to the Journal for the Study of Judaism; 192).

Trubar 1575: Primož Trubar, *Catehismus s dveima islagama. Ena pridiga od starosti te praue inu kriue vere, kerstzhouane, mashouane, zhestzhena tih suetnikou, od cerkounih inu domazhih Boshyh slushbi, is S. Pisma, starih cronik inu vuzhenikou vkupe sbrana. Ta mahina agenda, otrozhie molitue, skusi Primosha Truberia*. V Tibingi: Georg Gruppenbach, MDLXXV (1575).

Trubar–Vrečko 2011: Primož Trubar, Edvard Vrečko, ed., *Nemški spisi 1550–1581*. Prevedel, opombe, komentarje in spremno besedo napisal Edvard Vrečko. El. knjiga. Ljubljana: Pedagoški inštitut, 2011 (Zbirka Zbrana dela Primoža Trubarja; 11).

Trumpf Lyritzaki 1979: Maria Trumpf Lyritzaki, s. v. Glocke, A. Nichtchristlich, B. Christlich, *Reallexikon für Antike und Christentum* 11, 1979, coll. 164–196.

Tschochner 1974a: Friederike Tschochner, s. v. Ludger (Liudger) von Münster, Bisch., OSB, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 7, 1974, coll. 422−423.

Tschochner 1974b: Friederike Tschochner, s. v. Rosa von Lima OSD, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 8, 1976, coll. 286–287.

Tschochner 1974c: Friederike Tschochner, s. v. Dorothea von Cäsarea Jungfrau, Mart., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 6, 1974, coll. 89–92.

Tschochner 1976a: Friederike Tschochner, s. v. Restituta von Teniza, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 8, 1976, coll. 265.

Tschochner 1976b: Friederike Tschochner, s. v. Rita von Cascia Ww., OESA, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 6, 1976, coll. 270–271.

Tschochner 1989: Friederike Tschochner, s. v. Edelsteine, *Marienlexikon* 2, 1989, pp. 279–281.

Tschochner 1991: Friederike Tschochner, s. v. Königtum Mariens. II. Kunstgeschichte, *Marienlexikon* 3, 1991, pp. 593–596.

Tschochner 1993: Friederike Tschochner, s. v. Palmzweiglegende, *Marienlexikon* 5, 1993, pp. 73–74.

Tubach–Wünsche 2003: Jürgen Tubach, Peter Wünsche, s. v. Weihrauch I. Religionsgeschichtlich, II. Praktisch-theologisch, *Theologische Realenzyklopädie* 35, 2003 pp. 472–477.

Tüchle–Bouman–Le Braun–Dolinar 1994: Hermann Tüchle, Cornelius Adrianus Bouman, Jacques Le Braun, France M. Dolinar, eds., *Zgodovina Cerkve 3: Reformacija, Protireformacija in katoliška prenova (1500–1715)*. Prevedel Jože Lebar. Ljubljana: Družina, 1994.

Turba 1903: Gustav Turba, *Geschichte des Thronfolgerechtes in allen habsburgischen Ländern bis zur pragmatischen Sanktion Kaiser Karls VI. 1156 bis 1732*. Wien; Leipzig: Verlag der kais. und kön. Hof-Buchdruckerei und Hof-Verlags-Buchhandlung Carl Fromme, 1903.

Turba 1906: Gustav Turba, *Die pragmatische Sanktion mit besonderer Rücksicht auf die Länder der Stephanskrone. Neues zur Entstehung und Interpretation 1703–1744.* Separatabdruck aus der Österr-Ungar. Revue 34. Bd., 1906, Heft 1, 2, 3, 4, un 5/6. Wien: k. u. k. Hof--Verlags- und Universitäts-Buchhandlung, 1906.

Turba 1911–1912: Gustav Turba, *Die Grundlagen der pragmatischen Sanktion*. 2 Bde. I. Ungarn, II. Die Hausgesetze. Leipzig; Wien: Deuticke, 1911–1912 (Wiener staatswissenschaftliche Studien; 10,2 und 11,1).

Turba 1913: Gustav Turba, Hrsg., *Die pragmatische Sanktion. Authentische Texte samt Erläuterungen und Übersetzungen*. Im Auftrage des k. k. Ministerpräsidenten Carl Grafen Stürgk. Wien: Kaiserlich-königliche-Schulbücher-Verlag, 1913.

Turcan 1996: Robert Turcan, *The Cults of the Roman Empire*. Translated by Antonia Nevill. Oxford; Cambridge (Massachusetts): Blackwell, 1996 (The ancient world).

Turk 1932 (2013): Josip Turk, s. v. Lamberg, Sigismund, grof (?–1488), *Slovenska biografija*, SAZU, ZRC SAZU, 2013.
http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi316140/#slovenski-biografski-leksikon (9. 9. 2023)

Türk 1931: Gustav Türk, s. v. Symplegades, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* IV A, 1, 1931, coll. 1170–1171.

Turković 1936: Milan Turković, Povijest opatija reda cistercita u Hrvatskoj-Slavoniji i Dalmaciji. Sušak: Primorski štamparski zavod, 1936.

Turković–Basić 2013: Tin Turkovič, Ivan Basič, Kasnoantička i ranosrednjovjekovna Tarsatička Liburnija (Liburnia Tarsaticensis) u svjetlu geografskih izvora, *Starohrvatska prosvjeta III. serija* 40, 2013, pp. 33–80.

Twelftree 2007: Graham H. Twelftree, s. v. Demon, *The New Interpreter's Dictionary of the Bible* 2, 2007, pp. 91–100.

Twining 1967: Lord Twining, *European Regalia*. London: B. T. Batsforf LTD, 1967.

Tyciak 1988: Julius Tyciak, s. v. Altar. II. Liturgie Ost, *Marienlexikon* 1, 1988, p. 107.

Tyciak–Maas-Ewerd 1988: Julius Tyciak, Theodor Maas-Ewerd, s. v. Altar. I. Liturgie West, *Marienlexikon* 1, 1988, p. 107.

Uhlíř 1998: Dušan Uhlíř, *Černý den na Bílé hoře: 8. listopad 1620*. Brno: AVE, 1998.

Ulmer 1999: Christoph Ulmer, *The Castles of Friuli. History and civilization*, Cologne: Könemann, 1999.

Underwood 1950: Paul A. Underwood, The Fountain of Life in Manuscripts of the Gospels, *Dumbarton Oaks Papers* 5, 1950, pp. 41–138.

Unger 1928: Eckhard Unger, s. v. Adler b) (in der Kunst), *Reallexikon der Assyriologie* 1, 1928, p. 37.

Unger 1938a: Eckard Unger, s. v. Diadem und Krone, *Reallexikon der Assyriologie* 2, 1938, pp. 201–211.

Unger 1938b: Eckhard Unger, s. v. Drachen und Drachenkampf, *Reallexikon der Assyriologie* 2, 1938, pp. 231–235.

Unger 1991: Richard W. Unger, *The Art of Medieval Technology: Images of Noah the Shipbuilder*. New Brunswick, New Yersey: Rutgers University Press, 1991.

Unterberg 1734: Johannes von Unterberg, *Omne Trinum Perfectum, Sive Triplex Tractatus de Numeris … Nimirùm Tractatus historicus De origine & antiquitate Numerorum, Tractatus philosophicus De Natura & Proportione Numerorum, Tractatus Theologicus De Mystagogia, sive de Mysteriis Numerorum …* Augustae Vindelicorum: Klugheimer 1734.

Untergehrer 2012: Wolfgang Untergehrer, *Die päpstlichen* nuntii *und* legati *im Reich (1447–1484). Zu Personal und Organisation des kurialen Gesandtenwesens.* Inauguraldissertation. LMU München: Fakultät für Geschichts- und Kunstwissenschaften, 2012.

Unwin 1996: Tim Unwin, *Wine and The Wine. An Historical Geography of Viticulture and the Wine Trade*. London, New York: Routledge, 1996.

Uredništvo 2013 (1925): Uredništvo, s. v. Brumat, Mirko (1897–1950), *Slovenska biografija*, SAZU, ZRC SAZU, 2013.
http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi151136/#slovenski-biografski-leksikon (25. 10. 2024)

Urech 1974: Edouard Urech, *Lexikon christlicher Symbole*. Konstanz: Christliche Verlagsanstalt, 1974.

Usener 1899: Hermann Usener, *Die Sintfluthsagen*. Bonn: Verlag von Friedrich Cohen, 1899 (Religionsgeschichtliche Untersuchungen; 3).

Usener 1903: Hermann Usener, Dreiheit, *Rheinisches Museum* 58, 1903, pp. 1–47.

Usener 1948: Hermann Usener, *Götternamen. Versuch einer Lehre von der religiosen Begriffsbildung*. Dritte, unveränderte Auflage. Frankfurt /Main: Verlag G. Schulte-Bulmke, 1948.

Ussishkin 1973: David Ussishkin, King Solomon's Palaces, *The Biblical Archaeologist* 36/3, 1973, pp. 78–105.

Ušeničnik 1900: Aleš Ušeničnik, Prva Marijina družba na Kranjskem, *Venec cerkvenih bratovščin* 4, 1900: 3, pp. 42–45 (uvod; Tovarištvo Jezusovo in prva Marijia družba za mladeniče; Marijina družba za možé; Očetje jezuiti ustanové Marijino družbo v Ljubljani); 4, pp. 56–59 (Škofje, opati in kanoniki v Marijini družbi; Kardinal Kolonič; Kranjski plemenitaši. Cesar Ferdinand II.); 5, pp. 74–77 (Dva nova vrhova; Cesar Jožef II. in Marijine družbe;); 7, pp. 103–107 (Češčenje Matere božje v prvi Marijini družbi); 8, pp. 122–123 (Češčenje sv. Rešnega Telesa); 11, pp. 167–169 (Pokora in zatajevanje. Sveto življenje; Apostolsko delo.); 12, pp. 184–188 (Kaj hoče Marijina družba?; Izbirajte najboljše!; Čemu treba družbe ? Saj sem sam zase tudi lahko dober kristijan!; Kdo zmore to, kar hoče Marijina družba!).

Ušeničnik 2013 (1935): Aleš Ušeničnik, s. v. Pavlica, Andrej (1866–1951), *Slovenska biografija*, SAZU, ZRC SAZU, 2013.
http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi407074/#slovenski-biografski-leksikon (22. 10. 2024)

Utley 1960: Francis Lee Utley, Noah, His Wife, and the Devil, in: Raphael Patai, Francis Lee Utley, Dov Noy, eds., *Studies in Biblical and Jewish Folklore*. Bloomington, Indiana: Indiana University Press, 1960 (Indiana University Folklore Series; 51), pp. 59–91.

Vajs 1989: Nada Vajs, Struktura fitonima onomasiološki motiviranih religijom i drugim srodnim sadržajima, *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje.* XV, 1, 1989, pp. 239−273.

Valdemarin 1958: Igino Valdemarin, La chiesa e la parrocchia dei Santi Ilario e Taziano di Gorizia, *Studi Goriziani* 24, 1958, pp. 145–216.

Valentinčič 2009: Marko Valentinčič, ed., *Valentin Stanič: Cerovščkov gospod: ob dvestoletnici prihoda v Ročinj. Il prete di casa Cerovšček: nel bicentenario dell'arrivo a Ročinj. Der Priester vom Cerovšček Hof: anlässlich der 200-Jahrfeier der Ankunft in Ročinj*. Uredil Marko Valentinčič s sodelavci; prevod Andreja Sabati et al. Nova Gorica: Educa, 2009.

Valentinelli 1861: Giuseppe Valentinelli, *Bibliografia del Friuli*. Saggio di Giuseppe Valentinelli … Edizione sovvenuta dall' Imp. Accademia delle Scienze in Vienna. Venezia: Tipografia del Commercio, 1861.

Valeva−Nankov−Graninger 2015: Julia Valeva, Emil Nankov, Denver Graninger, eds., *A Companion to Ancient Thrace*. Malden, MA; Oxford: John Wiley & Sons, 2015 (Blackwell companions to the ancient world).

Valjavec 1925: Josip Valjavec, *Mala cvetka: blažena Terezija od Deteta Jezusa, karmeličanka*. 3. izdaja. V Ljubljani: Salezijanci, 1925.

Vallejo Girvés 2012: Margarita Vallejo Girvés, *Hispania y Bizancio. Una relación desconocida*. Madrid: Akal, 2012.

Valsecchi 2003: Angelo Valsecchi, Torri, chiese e castelli nella valle del Gandovere e del Martignago, in: Gabriele Archetti, Angelo Valsecchi eds., *La terra di Ome in età medievale*, Brescia: Comune di Ome e U.S.P.A.A.A., 2003, pp. 147–218.

van der Horst 1999: Pieter W. van der Horst, s. v. Lamb, in: van der Toorn–Becking–van der Horst 1999, pp. 502−504.

van der Klaaw–Lebram 1982: Johannes van der Klaaw, Jürgen Lebram, s. v. Esther (Buch), *Theologische Realenzyklopädie* 10, 1982, pp. 391–395.

van der Steen 2007: Eveline J. van der Steen, s. v. Gold, *The New Interpreter's Dictionary of the Bible* 2, 2007, pp. 622–623.

van der Steen 2009: Eveline J. van der Steen, s. v. Silver, *The New Interpreters Dictionary of the Bible* 5, 2009, p. 257.

van der Toorn–Becking–van der Horst 1999: Karel van der Toorn, Bob Becking, Pieter W. van der Horst, *Dictionary of Deities and Demons in the Bible*. Second, extensively revised edition. Leiden; Boston; Köln: Brill; Grand Rapids, Michigan; Cambridge: William B. Eerdmans Publishing Company, 1999.

van der Waerden 1968: Bartel Leendert van der Waerden, *Erwachende Wissenschaft. Band 2: Die Anfänge der Astronomie*. Basel AG: Springer, 1968 (Wissenschaft und Kultur; 23).

van Henten 2006: Jan Willem van Henten, Dragon Myth and Imperial Ideology in Revelation 12–13, in: David L. Barr, ed., *The Reality of Apocalypse. Rhetoric and Politics in the Book of Revelation*. Leiden; Boston: Brill Academic Publ., 2006 (Society of Biblical Literature, Symposium Series; 39), pp. 181–203.

van Looveren 1972: L. H. D. van Looveren, s. v. Speculum humanae salvationis, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 4, 1972, coll. 182–185.

van Looveren 1973: L. H. D. van Looveren, s. v. Gudula von Brüssel Jungfrau, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 6, 1974, coll. 459−460.

van Looveren 1976: L. H. D. van Looveren, s. v. Gertrud von Nivelles Äbtissin, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 6, 1974, coll. 406–408.

van Molle 1973: Frans van Molle, s. v. Eleutherius von Tournai, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 6, 1973, col. 117.

van Os 1971: Henk W. van Os, s. v. Krönung Mariens, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 3, 1971, coll. 671–676.

Van Seters 1975: John Van Seters, *Abraham in History and Tradition*. New Haven; London: Yale University Press, 1975.

Van Seters 1994: John A. Van Seters, *The Life of Moses. The Yahwist as Historian in Exodus–Numbers*. Louisville: John Knox Press 1994 (Contributions to Biblical Exegesis and Theology; 10).

van Seters 1997: John van Seters, Solomon's Temple: Fact and Ideology in Biblical and Near Eastern Historiography, *The Catholic Biblical Quarterly* 59/1, 1997, pp. 45–57.

van Wolde 2002: Ellen van Wolde, A Leader Led by a Lady. David and Abigail in I Samuel 25, *Zeitschrift für de alttestamentliche Wissenschaft*, 114, 2002, pp. 355–375.

Vanel 1965: Alain Vanel, *L'iconographie du dieu de l'orage dans le Proche Orient jusqu'au Vile siècle avant J.-Chr.* Paris: J. Gabalda et Cie, 1965 (Cahiers de La Revue biblique; 3).

Vascotti 1847: P. Chiaro Vascotti, *Storia della Castagnavizza*. Rokopis (hrani Škrabčeva knjižnica v Frančiškanskem samostanu Kostanjevica v Novi Gorici), 1847.

Vascotti 1848: Chiaro Vascotti, *Storia della Castagnavizza: contenente eziandio la malattia, la morte e il funerale di Carlo X. re di Francia, del conte della Marna figlio primogenito di sua maestà cristianissima, e del Duca di Blacas*. Scritta dal p. Chiaro Vascotti francescano, lettore approvato di storia ecclesiastica e diritto canonico. Gorizia: Tipografia Paternolli, [1848?].

Vasiliev 1952: Alexander A. Vasiliev, *History of the Byzantine Empire, 324–1453*. Madison: University of Wisconsin Press, 1952.

Vassilaki 2000: Maria Vassilaki, *Mother of God: Representations of the Virgin in Byzantine Art.* Milano; New York: Skira; Abbeville Publishing Group, 2000.

Vassilaki 2016: Maria Vassilaki, *Images of the Mother of God. Perceptions of the Theotokos in Byzantium*. Milton Park, Abingdon, Oxon; New York: Routledge, Taylor & Francis Group, 2016.

Vaughn–Killebrew 2003: Andrew G. Vaughn, Ann E. Killebrew, eds., *Jerusalem in Bible and Archaeology: The First Temple Period*. Leiden; Boston: Brill, 2003 (Society of Biblical Literature, Symposium Series; 18).

Vaultrin 1933: J. Vaultrin, *Les basiliques chrétiennes de Carthage*. Étude d'archéologie et d'histoire – 1930. Extrait de la «Revue Africaine» N°s 352-353-354-355 (3e et 4e Trimestres 1932 − 1er et 2e Trimestres 1933) Alger: Sociéte historique algerienne, 1933.

Vavra–Binding 1999: Elisabeth Vavra, Günther Binding, s. v. Baldachin, 1. Stoffbaldachin, 2. Statuenbaldachin, *Lexikon des Mittelalters* 1, 1999, col. 1362.

Veckenstedt 1888: Edmund Veckenstedt, *Geschichte der griechischen Farbenlehre. Die Farbenunterscheidungsvermögen. Die Farbenbezeichnungen der griechischen Epiker von Homer bis Quintus Smyrnäus*. Paderborn: Ferdinand Schöningh, 1888.

Vedaldi Iasbez 2000: Vanna Vedaldi Iasbez, Cesare, Forum Iulii e il confine nord-orientale dell' Italia, in: Gianpaolo Urso, ed., *L'ultimo Cesare. Scriti riforme progetti poteri congiure.* Atti del convegno internazionale, Cividale del Friuli, 16-18 settembre 1999. Roma:«L'Erma» di Bretschneider, 2000 (Monografie / Centro richerche e documentazione sull'antichita classica; 20), pp. 329–352.

Vedova 1714: Luigi Vedova di Venezia, *Quaresimale e panegirici Del Padre Luigi Vedova. Quaresimale del Molto Reverendo Padre Luigi Vedova di Venezia, Minore Osservante di San Francesco, Lettore Giubilato e Consultore del Sant'Ufizio.* … Venezia: Paolo Baglioni, MDCCXIV (1714).

Veenhof 2001: Klaas R. Veenhof, *Geschichte des Alten Orients bis zur Zeit Alexanders des Großen*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2001 (Grundrisse zum Alten Testament; 11).

Veltheim 1695: Valentinus Veltheim, *In nomine Sanctissimae ac Individuae Trinitatis Omne Trinum Perfectum ex I. Tim. II, 3.4.5.6.7. dissertatione theologica adsertum ac demonstratum In Alma Salana ...* Ienae: Typi Pauli Ehrichii, MDCXCV (1695).

Venantius 1862: Venantius Fortunatus, *Miscellaneorum Libri undecim. Miscellanea – Liber VIII. Caput VII. In laudem sanctae Mariae Virginis et matris Domini.*, in: J.-P. Migne, *Patrologiae cursus completus … Series Latina prior … Patrologiae Latinae tomus LXXXVIII. Venantius Fortunatus, Defensor Evantius, Arculfus, Adamanus, Crisconius, Tres incerti auctores etc.* Lutetiae Parisiorum: apud J.-P. Migne, 1862, coll. 276–284.

Venuto 1998: Francesca Venuto, *Giardini del Friuli Venezia Giulia. Arte e storia*. Ristampa della 1a edizione. Fiuime Veneto: GEAP, 1998.

Verheyden 2013: Joseph Verheyden, ed., *The Figure of Solomon in Jewish, Christian and Islamic Tradition. King, Sage and Architect*. Leiden; Boston: Brill, 2013 (Themes in Biblical Narrative Jewish and Christian Traditions; 16).

Vermaseren 1977: Marten Jozef Vermaseren, *Cybele and Attis: The Myth and the Cult*. London: Thames and Hudson, 1977.

Vermaseren 1977–1989: Maarten J. Vermaseren, *Corpus cultus Cybelae Attidisque (CCCA)*. 7 Bände. Leiden: E. J. Brill, 1977–1989 (Études préliminaires aux religions orientales dans l'empire romain; 50).

Vespignani 2006: Giorgio Vespignani, L'Aquila bicipite simbolo della ΒΑΣΙΛΕΙΑ dei romani tra oriente e occiente (secc. XIII-XVI), *Erytheia* 27, 2006, pp. 95–127.

Vetrih 1983: Jožko Vetrih, s. v. Lantieri, *Primorski slovenski biografski leksikon* 9, 1983, pp. 243–244.

Vetrih 1988: Jožko Vetrih, s. v. Strassoldo (Straso, Strasho, Strasov, Strassau, Strssou, Strasser, Strasot, Strasolt, Strasoldo), *Primorski slovenski biografski leksikon* 14, 1988, pp. 469–471.

Vetrih 2002: Joško Vetrih, ed., *L'arcidiocesi di Gorizia dall'istituzione alla fine dell'Impero asburgico (1751-1918): [atti del Convegno internazionale] = Goriška nadškofija od nastanka do konca habsburške monarhije (1751-1918): [zbornik predavanj mednarodnega simpozija] = Die Erzdiözese von Görz von der Gründung bis zum Ende der Habsburger Monarchie (1751-1918): [Berichte der internationalen Tagung: Gorizia, 29 novembre - 1 dicembre 2001]*. A cura di Joško Vetrih [promosso da, na pobudo, gefördert von Istituto di storia sociale e religiosa, Gorizia in collaborazione con, v sodelovanju z, mit zusammen arbeit [!] Ministero degli affari esteri della Repubblica italiana... et al.]. [Udine]: Forum, 2002.

Vetrih 2013: Jožko Vetrih, s. v. Lantieri, *Slovenska biografija*, SAZU, ZRC SAZU, 2013. http://www.slovenska-biografija.si/rodbina/sbi921210/#primorski-slovenski-biografski-leksikon (20. 8. 2022)

Vetter 1958–1959: Ewald Maria Vetter, Mulier amicta sole und Mater salvatoris, *Münchner Jahrbuch der bildenden Kunst*, Dritte Folge, 9–10, 1958–1959, pp. 32–71.

Vetter 1962–1963: Ewald Maria Vetter, Virgo in sole, in: *Festschrift für Johannes Vincke zum 11. Mai 1962.* Madrid; Consejo Superior de Investigaciones Científicas und der Goerres-Gesellschaft zur Pflege der Wissenschaft, 1962–1963, pp. 367–418.

Vicchi 1999: Roberta Vicchi, *The Major Basilicas of Rome: Saint Peter's, San Giovanni in Laterano, San Paolo fuori Le Mura, Santa Maria Maggiore*. Florence: Scala, 1999.

Vicini 2008: Maria Lucrezia Vicini, *Il collezionismo del Cardinale Fabrizio Spada in Palazzo Spada*. Roma: Markonet, 2008.

Vidic 2022: Federico Vidic, Dalla signoria alla corte: l'ascesa dei Cobenzl al servizio degli Asburgo, in: Federico Vidic, Alessio Stasi, eds., *I Cobenzl. Una famiglia europea tra politica, arte e diplomazia (1508-1823)*. Roma; Gorizia: Lithos-Archivio di Stato di Gorizia, 2022, pp. 457–555.

Vidmar 2001a: Jernej Vidmar, Solkansko plemstvo, in: Branko Marušič, ed., *Jako stara vas na Goriškem je Solkan: zbornik ob tisočletnici prve omembe kraja*. Solkan: Krajevna skupnost, 2001, pp. 56–71.

Vidmar 2001b: Jernej Vidmar, Dvorec Palač in njegovi lastniki, in: Marušič, Branko, ed., *Jako stara vas na Goriškem je Solkan: zbornik ob tisočletnici prve omembe kraja*. Solkan: Krajevna skupnost, 2001, pp. 82–89.

Vidmar 2006: Jernej Vidmar, Drobci iz zgodovine Solkana in solkanskega plemstva v 17. in 18. stoletju, in: Šerbelj 2006, pp. 117–130.

Vidmar 2012: Polona Vidmar, Ptujskogorska Marija Zavetnica s plaščem, in: Renata Novak Klemenčič, Samo Štefanac, eds., *Historia artis magistra. Amicorum, discipulorumque, munuscula Johanni Höfler septuagenario dicata*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani: Slovensko umetnostnozgodovinsko društvo, 2012, pp. 131–142.

Vidmar 2013: Luka Vidmar, ed., *Trubar, Hren, Valvasor, Dolničar. O slovstvu na Kranjskem*. Elektronska znanstvenokritična izdaja. Izd. 1.0, 2. popravljena, dopolnjena izdaja. Izdali Inštitut za slovensko literaturo in literarne vede ZRC SAZU, Fundacija dr. Bruno Breschi in Slovenska akademija znanosti in umetnosti. Ljubljana: ZRC SAZU, Založba ZRC, 2013. http://ezb.ijs.si/fedora/get/ezmono:osnk/VIEW/ (10. 9. 2023)

Vidmar 2020: Luka Vidmar, *Cenzura na Slovenskem od protireformacije do predmarčne dobe*. Ljubljana: Založba ZRC, 2020 (Apes academicae; 3).

Vielhauer 2013: Roman Vielhauer, Sodom and Gomorrah: From the Bible to Qumran, in: Devorah Dimant, Reinhard G. Kratz, eds., *Rewriting and Interpreting the Hebrew Bible: The Biblical Patriarchs in the Light of the Dead Sea Scrolls*. Berlin; Boston: Walter de Gruyter, 2013 (Beihefte zur Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft; 439), pp. 147−170.

Vieweger 2012: Dieter Vieweger, *Archäologie der biblischen Welt.* Mit zehlreichen Zeichnungen von Ernst Brückelmann und Foto-DVD. Gütersloh: Gütersloher Verlagshaus, 2012.

Vigouroux 1912: Fulcran Vigouroux, *Dictionnaire de la Bible*. 5 tom. Paris: Letouzey et Ané, 1912.

Vilchez Lindez 2004: José Vilchez Lindez, *Rut ed Ester.* Traduzione di Carlo Chiecchi e Teodora Tosatti. Roma: Edizioni Borla, 2004.

Vilfan 1996: Sergij Vilfan, *Pravna zgodovina Slovencev*. Ponatis prve izdaje iz leta 1961. Spremno besedo prispeval Vladimir Simič. Ljubljana: Slovenska matica, 1996.

Villada Paredes 2009: Fernando Villada Paredes, *Historia de Ceuta. De los orígenes a nuestros días. Parte I: Del medio natural a Medina Sabta (Ceuta)*. Ceuta: Instituto de Estudios Ceutíes; Consejería de Educación, Cultura y Mujer de la Ciudad Autónoma de Ceuta, 2009.

Villaret 1947: Émile Villaret, *Les congrégations mariales. Tome I. Des origines à la suppresion de la compagnie de Jésus (1540-1773)*. Paris: Beauchesne, 1947.

Villaverde Vega 2001: Noé Villaverde Vega, ed., *Tingitana en la antigüedad tardía (siglos III-VII): autoctonía y romanidad en el extremo occidente Mediterráneo.* Madrid: Real Academia de la Historia, 2001 (Publicaciones del Gabinere de Antigüedades de la Real Academia de la Historia. Bibliotheca Archaeologica Hispana; 11).

Vincent 1956: Louis-Hugues Vincent, *Jérusalem de l'Ancien Testament. Recherches, d'archéologie et d'histoire.* IIème Partie: *Archéologie du Temple.* Avec la collaboration graphique de M.–A. Stéve. Paris: Librairie Lecoffre, J. Gabalda et Cie, Éditeurs, 1956.

Visconti 1847: Pietro Ercole Visconti, *Città e famiglie dello Stato Pontificio*. *Dizionario storico. III.* Roma: Tipografia delle scienze, 1847.

Vittinghoff 1951: Friedrich Vittinghoff, *Römische Kolonisation und Bürgerrechtspolitik unter Caesar und Augustus*. Wiesbaden: in Kommission b. Franz Steiner (Akademie der Wissenschaften und der Literatur, Abhandlungen der Geistes- und sozialwiss. Klasse; 14).

Voisenet 1994: Jacques Voisenet, *Bestiaire chrétien. L'imagerie animale des auteurs du Haut Moyen Âge (Ve-XIe siècles).* Toulouse: Presses universitaires du Midi, 1994 (Tempus). OpenEdition Books https://books.openedition.org/pumi/4535 (2. 3. 2023)

Volck 1897: Wilhelm Volck, s. v. Bundeslade, *Realencyklopädie für protestantische Theologie und Kirche* 3, 1897, pp. 553–556.

Volčič 1885: Janez Volčič, Življenje preblažene Device in Matere Marije in njenega prečistega ženina svetega Jožefa. Drugi del. V Celovcu: Družba sv. Mohora, 1885.

Volčič 1889: Janez Volčič, *Življenje preblažene Device in Matere Marije in njenega prečistega ženina svetega Jožefa*. 4. zvezek. V Celovcu: Družba sv. Mohorja, 1889.

Volčič 1882–1891: Janez Volčič, *Življenje preblažene Device in Matere Marije in njenega prečistega ženina svetega Jožefa*. 5 zv. V Celovcu: Družba sv. Mohora, [1882]–1891.

Volčjak 2010–2012: Jure Volčjak, ed., *Ordinacijska protokola Goriške nadškofije 1750–1824*. Ureditev in transkripcija vira, avtor spremne študije in kazal Jure Volčjak. 2 zv. (1 zv. 2010; 2. zv. 2012). Ljubljana: Arhivsko društvo Slovenije, 2010–2012 (Viri / Arhivsko društvo Slovenije; 31, 34).

Volčjak 2017: Jure Volčjak, *Goriška nadškofija na Kranjskem v času apostolskega vikarja in prvega nadškofa Karla Mihaela grofa Attemsa (1750-1774)*. Ljubljana: Teološka fakulteta, 2017 (Acta Ecclesiastica Sloveniae; 39).

Volčjak 2020: Jure Volčjak, K razvoju oglejske arhidiakonatske mreže na Kranjskem. Gorenjski arhidiakonat in župnija Tržič v luči vizitacij gorenjskega arhidiakona Flachenfelda leta 1704, *Kronika: časopis za krajevno zgodovino* 68/3, 2000, 489–504.

Volk 2003−2005: Konrad Volk, s. v. Palme, *Reallexikon der Assyriologie und Vorderasiatischen Archäologie* 10, 2003−2005, pp. 283−292.

Volkmann 2018: Ludwig Volkmann, *Hieroglyph, Emblem, and Renaissance Pictography*. Translated and edited by Robin Raybould. Leiden; Boston: Brill, 2018 (Brill's Studies in Intellectual History; 281; Brill's Studies on Art History and Intellectual History; 28).

Vollständiges Heiligen-Lexikon oder Lebensgeschichten aller Heiligen, gl. Stadler 1858−1882.

Volta 1891: Zanino Volta, *Delle abbreviature nella paleografia latina.* Milano: Max Kantorowicz, 1891.

Volz 1934: Paul Volz, *Die Eschatologie der jüdischen Gemeinde im neutestamentlichen Zeitalter.* Nach den Quellen der rabbinischen, apokalyptischen und apokryphen Literatur dargestelt von –. Zweite Auflage des Werkes „Jüdische Eschatologie von Daniel bis Akiba". Tübingen: J. C. B. Mohr (Paul Siebeck), 1934.

von Andrian 1891: Ferdinand Freiherr von Andrian, *Der Höhencultus asiatischer und europäischer Völker.* Eine ethnologische Studie von −. Wien: Verlag von Carl Konegen, 1891.

von Arneth 1858–1864: Alfred von Arneth, *Prinz Eugen von Savoyen.* Nach den handschriftlichen Quellen der kaiserlichen Archive von –. Erster Band: *1663–1707*, 1864; Zweitter Band: *1708–1718*, 1864. Wien: Wilhelm Braumüller, 1864. Dritter Band: *1719–1736*, 1858. Wien: Druck und Verlag der typogr.-literar.-artist. Anstalt, 1858.

von Beckerath 1984: Erich von Beckerath, *Geheimsprache der Bilder. Die astrologische Lehre und ihre Symbolik in der bildenden Kunst*. Wien: Iberaverlag – European University Press Verlagsgesellschaft m.b.H., 1984.

von Berkerath 1980: Jürgen von Berkerath, s. v. König, *Lexikon der Ägyptologie* 3, 1980, col. 461.

von Blankenburg 1975 (1943): Wera von Blankenburg, *Heilige und Dämonische Tiere. Die Symbolsprache der deutschen Ornamentik in frühem Mittelalter*. Köln: Wienand Verlag, 1975 (1943).

von Bogyay 1972: Thomas von Bogyay, s. v. Thron (Hetoimasia), *Lexikon der christlichen Ikonographie* 4, 1972, coll. 304–313.

von Brück–Diedrich idr. 1995: Michael v. Brück, Friedrich Diedrich, Günter Stemberger, Michael Theobald, Gisbert Greshake, Eva-Maria Faber, Ulrich Kühn, Gottfried Bitter, s. v. Gnade, I. Religionsgeschichtlich, II. Altes Testament, II. Judentum, IV. Neues Testament, V. Theologie- und -dogmengeschichtlich, VI. Systematisch-theologisch, VII. Im reformatorische Verständnis, VIII. Praktisch-theologisch, *Lexikon für Theologie und Kirche* 4, 1995, coll. 761–789.

von der Ketten 1699: Joannes Michael von der Ketten, *Apelles symbolicus exhibens seriem amplissimam symbolorum, poetisque, oratoribus ac verbi Dei praedicatoribus conceptus subministrans varios.* 2 vols. Amsterdam: Jansson-Waesberg, 1699.

von Dobschütz 1972: Renate von Dobschütz, s. v. Marienlegende, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 4, 1972, coll. 594–597.

von Erffa 1958: Hans Martin von Erffa, s. v. Ehrenpforte, *Reallexikon zur deutschen Kunstgeschichte* 4, 1958, coll. 1443–1504.

von Erffa 1989, 1995: Hans Martin von Erffa, *Ikonologie der Genesis. Die christlichen Bildthemen aus dem Alten Testament und ihre Quellen*. 2 Bde. München; Berlin: Deutscher Kunstverlag 1989 (Bd. 1), 1995 (Bd. 2).

von Gemünden–Harris 2002: Petra von Gemünden, Nigel Harris, s. v. Tiersymbolik I. Altes Testament, II. Antikes Judentum, III. Neues Testament, IV. In der Geschichte des Christentums, *Theologische Realenzyklopädie* 33, 2002, pp. 534–553.

von Görres 1836–1842: Johann Joseph Görres, *Die christliche Mystik.* 5 Bände. Regensburg: G. Joseph Manz, 1836–1842.

von Heiss–Klingenstein 1983: Gernot von Heiss, Grete Klingenstein, Hrsg., *Das Osmanische Reich und Europa 1683 bis 1789. Konflikt, Entspannung und Austausch*. Wien: Verlag für Geschichte und Politik, 1983.

von Herzogenberg: Johanna von Herzogenberg, s. v. Johannes von Nepomuk Mart., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 7, 1974, coll. 153–157.

von Huebner 1994: Dietmar von Huebner, s. v. Vesper, *Marienlexikon* 6, 1994, pp. 621–623.

von Huebner–Janota–Maas-Ewerd 1993: Dietmar von Huebner, Johannes Janota, Theodor Maas-Ewerd, s. v. Regina caeli, I. Musikwissenschaft, II. Mittelhochdeutsche Literatur, III. Liturgiewissenschaft, *Marienlexikon* 5, 1993, pp. 435–437.

von Koehne 1871–1873: Bernhard von Koehne, Vom Doppeladler, *Berliner Blätter für Münz-, Siegel-, und Wappenkunde* 6, 1871–1873, pp. 1–26.

von Mensi 1890: Franz von Mensi, *Die Finanzen Oesterreichs von 1701 bis 1740*. Nach archivalischen Quellen dargestellt von Dr. Franz Freiherrn von Mensi … Wien: Manz'sche k. u. u. Hof-Verlags- und Univ.-Buchhandlung, 1890.

von Padberg 1997: Lutz E. v. Padberg, s. v. Liudger (Ludgerus), *Lexikon für Theologie und Kirche* 6, 1997, coll. 1006−1007.

von Pastor 1930: Ludwig von Pastor. *Geschichte der Päpste im Zeitalter des fürstlichen Absolutismus von der Wahl Klemens' XI. bis zum Tode Klemens' XII*. (1700-1740). Freiburg im Breisgau: Herder & Co. G.m.b.H. Verlagsbuchhandlung, 1930 (Geschichte der Päpste seit dem Ausgang des Mittelalters; 15).

von Rad 1972: Gerhard von Rad, *Das erste Buch Mose. Genesis.* Übersetzt und erklärt von Gerhard von Rad. 9., überarbeitete Auflage. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1972 (Das Alte Testament Deutsch. Neuer Göttinger Bibelwerk; 2/4).

von Rad 1973: Gerhard von Rad, *Genesis: A Commentary*. Revised Edition. Philadelphia: The Westminster Press, 1973 (The Old Testament Library).

von Radowitz 1852: Joseph von Radowitz, Die Devisen und Motto des späteren Mittelalters. Ein Beitrag zur Spruchpoesie, in: Joseph von Radowitz, *Gesammelte Schriften. Erster Band. Ikonographie der Heiligen.* Berlin: Georg Reimer, 1852, pp. 283–406.

von Sales Doyé 1929: Franz von Sales Doyé, *Heilige und Selige der römisch-katholischen Kirche: deren Erkennungszeichen, Patronate und lebensgeschichtliche Bemerkungen*. Zwei Bände: Erster Band: *Aaron bis Martyres*; Zweiter Band: *Martyres bis Zwölf Brüder*; Anhang I: *Deutsche Heilige*; Anhang II: *Die alten Trachten der männlichen und weiblichen Orden sowie der geistlichen Mitglieder der ritterlichen Orden*. Leipzig: Vier Quellen Verlag, 1929.

von Schoeffer 1897: Valerian von Schoeffer, s. v. Basileus, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* III, 1, 1897, coll. 56−82.

von Stramberg 1861: Johann Christian von Stramberg, Görtz oder Görz (Gorizia), Grafen von Friaul, *Allgemeine Encyklopädie der Wissenschaften und Künste. Erste Section* 77, 1861, pp. 147–160.

von Sybel 1884−1890: Ludwig von Sybel, s. v. Daphne, *Ausführliches Lexikon der griechischen und römischen Mythologie* 1, 1886, coll. 954–955.

von Weyhe-Eimke 1876: Arnold Baron von Weyhe-Eimke, *Karl Bonaventura Graf von Buquoy. Retter der habsburgisch-oesterreichischen Monarchie. Eine Episode aus dem Dreissigjährigen Kriege. Quellenstudie aus dem Schlossarchive zu Gratzen*. Wien: Wilhelm Braumüller, 1876.

von Witkenberg 1903: Wilhelm Pickl von Witkenberg, *Kämmerer-Almanach. Historischer Rückblick auf die Entwicklung der Kämmerer-Würde. Zusammenstellung der kaiserlichen Kammerherren seit Carl V. bis zur Gegenwart. Die Geschichte der Landeserbkämmerer.* Im Anhange die lebenden k. und k. Kämmerer mit ihren Titeln, würden etc. und Domizil. Wien: Verlag des Kämmerer-Almanach VI. (A. Reiser), 1903.

von Wurzbach 1856–1891: Constantin von Wurzbach, *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich, enthaltend die Lebensskizzen der denkwürdigen Personen, welche 1750 bis 1850 im Kaiserstaate und seinen Kronländern gelebt haben*. Von Constant von Wurzbach. 60. zv. Wien: L. C. Zamarski: Kaiserlich-königlichen Hof- und Staatsdruckerei, 1856–1891.

von Wurzbach 1870: Constantin von Wurzbach, s. v. Pletz, Joseph, *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich* 22, 1870, pp. 432–435.

von Žolger 1917: Ivan Ritter von Žolger, *Der Hofstaat des Hauses Österreich*. Wien; Leipzig: Deuticke, 1917 (Wiener Staatswissenschaftliche Studien; 14).

Voss 2000: Gerhard Voss, s. v. Sterne, Sternenkult, *Lexikon für Theologie und Kirche* 9, 2000, coll. 992.

Vuk 1864: Giuseppe Vuk (Josef Wuk), *Onomastico tecnico-poliglotto ossia Dizionario de nomi delle dignità e cariche ecclesiastiche, civili e militari, de' professionisti, degli artefici ed artieri, de' gradi di parentela, di consanguinità ed affinità e d' altere denominazione caratteristiche in sette lingue e nell dialetto friulano …* verfasst von Josef Wuk Weltpriester etc. etc. von Görz. Trieste (Triest): Tipografia del Lloyd austriaco (Buchdruckerei des österr. Lloyd), 1864.

Vuk 1990: Marko Vuk, Likovni in simbolni pomen svetogorske slike Matere božje, in: Sveta Gora 1539–1989, pp. 73–86.

Wachtel 1957: Alois Wachtel, s. v. Caesarius von Heisterbach, *Neue deutsche Biographie* 3, 1957, pp. 88–89.

Wadding–Sbaraglia 1936: Luke Wadding, Giovanni Giacinto Sbaraglia (Joannes Hyacinthus Sbaralea), *Supplementum et castigatio ad Scriptores trium ordinum S. Francisci: a Waddingo aliisve descriptos, cum adnotationibus ad syllabum martyrum eorumdem opus posthumum Fr. Jo. Hyacinthi Sbaraleae …* Editio nova, variis additamentis ... locupletata. Pars III: *Litt. R–Z*. Romae: A. Nardecchia, P. Chiappini, 1936 (Bibliotheca historico-bibliographica; 4).

Waddingus 1625–1654: Lucas Waddingus, *Annales Minorum. in quibus res omnes trium ordinum a S. Francisco institutorum ex fide ponderosius asseruntur, calumniae refelluntur, praeclara quaeque monumenta ab oblivione vendicantur*. 8 vol. Lugduni: Sumptibus Claudii Landry, 1625–1654.

Waddingus 1731–1745: Lucas Waddingus, *Annales Minorum seu trium ordinum a S. Francisco institutorum*. Editio secunda, locupletior, et accuratior. 19 vol. Romae: Typis Rochi Bernabò, 1731–1745.

Wagner 1990: Siegfried Wagner, s. v. *yārâ* rain, *Theological Dictionary of the Old Testament* 6, 1990, pp. 336–339.

Wagner 1998: Siegfried Wagner, s. v. *nēṣer* branch, *Theological Dictionary of the Old Testament* 9, 1998, pp. 549–550.

Wagner 1999: Fritz Wagner, s. v. Caesarius von Heisterbach, *Lexikon des Mittelalters* 2, 1999, coll. 1363–1365.

Wagner 2007a: Andreas Wagner, s. v. Arm (AT), in: WiBiLex (erstellt: März 2007) https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/arm-at https://bibelwissenschaft.de/stichwort/41407/ (25. 3. 2024)

Wagner 2007b: Andreas Wagner, s. v. Hand (AT), in: WiBiLex (erstellt: März 2007) https://www.die-bibel.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/hand-at https://bibelwissenschaft.de/stichwort/40970/ (25. 3. 2024)

Wagner 2008: David Wagner, s. v. Krone / Kronung (AT), in: WiBiLex (erstellt: Dezember 2008) https://www.bibelwissenschaft.de/ressourcen/wibilex/altes-testament/krone-kroenung-at https://bibelwissenschaft.de/stichwort/24181/ (18. 4. 2022)

Wahl 2009: Harald Martin Wahl, *Das Buch Esther. Übersetzung und Kommentar*. Berlin; New York: Walter de Gruyter, 2009.

Waissenberger 1982: Robert Waissenberger, Hrsg., *Die Türken vor Wien 1683: Europa und die Entscheidung an der Donau*. Herausgegeben von Historischen Museum der Stadt Wien, unter der Leitung von −. Salzburg; Wien: Residenz Verlag, 1982.

Wakeman 1973: Mary K. Wakeman, *God's Battle with the Monster. A Study in Biblical Imagery*. Leiden: E. J. Brill, 1973.

Walcher Casotti 1990: Maria Walcher Casotti, Il collegio e la chiesa dei gesuiti a Gorizia, *Studi goriziani* 71, 1990, pp. 113–160.

Wälchli 1999: Stefan Wälchli, *Der weise König Salomo: eine Studie zu den Erzählungen von der Weisheit Salomos in ihrem alttestamentlichen und altorientalischen Kontext*. Stuttgart: W. Kohlhammer, 1999 (Beiträge zur Wissenschaft vom Alten und Neuen Testament. Achte Folge; 141).

Walde 1910: Alois Walde, *Lateinisches etymologisches Wörterbuch*. Heidelberg: Carl Winter, 1910.

Walker 1931: John Walker, *Bible Characters in the Koran*. Paisley: Alexander Gardner, 1931.

Walker 1983: Benjamin Walker, *Gnosticism: Its history and influence*. Wellingborough, Northamptonshire: Aquarian Press, 1983.

Walker 1996: Christopher Walker, ed., *Astronomy Before the Telescope*. London: British Museum Press, 1996.

Walker–Fenton 2012: John Walker, Paul B. Fenton, s. v. Sulaymān b. Dāwūd, *Encyclopaedia of Islam* 9, 1997, pp. 822–824.

Wallace 1992: Howard N. Wallace, s. v. Tree of Knowledge and Tree of Life, *The Anchor Bible Dictionary* 6, 1992, pp. 656–660.

Wallraff 2001: Martin Wallraff, *Christus Verus Sol. Sonnenverehrung und Christentum in der Spätantike.* Münster: Aschendorff 2001 (Jahrbuch für Antike und Christentum, Ergänzungsband; 32).

Walpole 1922: Arthur Sumner Walpole, *Early Latin Hymns. With Introduction and notes*. Cambridge: Cambridge University Press, 1922.

Walsh 2007: Michael Walsh, *A New Dictionary of Saints: East and West*. London; New York: Burns & Oates, 2007.

Walter 1913: Walter Karl, *Glockenkunde*. Regensburg & Rom: Friedrich Pustet, 1913.

Walther 1990: Christian Walther, s. v. Königsherrschaft Christi, *Theologische Realenzyklopädie* 19, 1990, pp. 311−323.

Waltsgott 1702: Tobias Waltsgott, *Dissertatio academica de inventore pulveris pyrii et bombardae, quam indultu gratioso amplissimae Facultatis philosophicae in hac Illustri Salana examini eruditorum submittit praeses M. Godofridus Jalofky Vratislav. Silesius respondente Tobia Walts-Gott, Vratislav. SS: Theol. & Phil. Stud. ad diem Februar. Anno O. R. MDCCII.* Jenae: Typis Jo. Adolphi Mulleri, MDCCII (1702).

Wambacq 1947: Beniamin N. Wambacq, *L'Épithète divine Jahvé Seba'ôt. Étude philologique, historique et exégétique*. Paris: Desclée de Brouwer, 1947.

Warncke 2005: Carsten-Peter Warncke, *Symbol, Emblem, Allegorie. Die zweite Sprache der Bilder*. Köln: Deubner Verlag, 2005.

Warner 2013: Marina Warner, *Alone of All Her Sex: The Myth and the Cult of the Virgin Mary.* Oxford: Oxford University Press, 2013.

Warrior 2006: Valerie M. Warrior, *Roman Religion*. Cambridge etc.: Cambridge University Press, 2006 (Cambridge introduction to Roman civilization).

Waschke 2006: Ernst-Joachim Waschke, s. v. *tehôm* sea, *Theological Dictionary of the Old Testament* 15, 2006, pp. 574–581.

Waser 1901: Otto Waser, s. v. Daphne 6, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* IV, 2, 1901, coll. 2138–2140.

Waser 1901: Otto Waser, s. v. Daimon, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* IV, 2, 1901, coll. 2010–2012.

Wassermann 1996: Dirk Wassermann, *Dionysius der Kartäuser: Einführung in Werk und Gedenkenwelt*. Salzburg: Institut für Anglistik und Amerikanistik, Universität Salzburg, 1996 (Analecta Cartusiana; 133).

Wassmuth 2011: Olaf Waßmuth, *Sibyllinische Orakel 1–2. Studien und Kommentar*. Leiden; Boston: Brill, 2011.

Waters 2014: Matt Waters, *Ancient Persia. A Concise History of the Achaemenid Empire, 550-330 BCE.* Cambridge: Cambridge University Press, 2014.

Watson 1999: Alaric Watson, *Aurelian and the Third Century*. London; New York: Routledge, 1999.

Watson 1999: Wilfred G. E. Watson, s. v. HELEL הֵילֵל, in: van der Toorn–Becking–van der Horst 1999, pp. 392–394.

Watzinger 1933–1935: Carl Watzinger, *Denkmäler Palästinas: eine Einführung in die Archäologie des Heiligen Landes*. Band 1: *Von den Anfängen bis zum Ende der israelitischen Königszeit*. Leipzig: J. C. Hinrichs'sche Buchhandlung, 1933; Band 2: *Von der Herrschaft der Assyrer bis zur arabischen Eroberung*. Leipzig: Hinrichs'sche Buchhandlung, 1935.

Wauver 1903: Edmund Wauer, *Die Anfänge des Klarissenordens in den slawischen Ländern*. Inaugural-Dissertation der Hohen philosophischen Fakultät der Universität Leipzig zur Erlangung der Doktorwürde vorgelegt von Edmund Wauer aus Eibau. Leipzig: Gustav Fock G.m.b.H, 1903.

Webber 1938: Frederick Roth Webber, *Church Symbolism: An Explanation of the More Important Symbols of the Old and New Testament, the Primitive, the Mediaeval and the Modern Church*. Cleveland: J. H. Jansen, 1938.

Weber 1968a: Ingrid Weber, s. v. Assuerus, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 1, 1968, coll. 193.

Weber 1968b: Ingrid Weber, Esther, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 1, 1968, coll. 684–698.

Weber 1972: Ulrike Weber, s. v. Schiff, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 4, 1972, coll. 61–67.

Weber 1991: Christoph Weber, *Die ältesten päpstlichen Staatshandbücher. Elenchus congregationum, tribunalium et collegiorum Urbis (1629–1714)*. Rom; Freiburg; Wien: Herder, 1991 (Quartalschrift für christliche Altertumskunde und Kirchengeschichte, Supplementheft; 45).

Weber 1994: Christoph Weber, *Legati e governatori dello Stato Pontificio: 1550–1809.* Roma: Ministero per i beni culturali e ambientali, Ufficio centrale per i beni archivistici, 1994 (Pubblicazioni degli archivi di Stato, Sussidi; 7).

Weber 1996: Christoph Weber, *Senatus Divinus. Verborgene Strukturen im Kardinalskollegium der frühen Neuzeit (1500–1800)* Frankfurt am Main: Peter Lang, 1996 (Beiträge zur Kirchen- und Kulturgeschichte; 2).

Weber 2001: Beat Weber, *Werkbuch Psalmen I. Die Psalmen 1 bis 72*. 3 Bde. 2., aktualisierte Auflage. Stuttgart; Berlin; Köln: Kohlhammer, 2001.

Weber 2003–2004: Christoph Weber, *Die päpstlichen Referendare 1566-1809: Chronologie und Prosopographie.* 3 Bde. Stuttgart: Anton Hiersemann, 2003–2004 (Päpste und Papsttum; Bd. 31.1, 31.2, 31.3).

Weber–Becker 1999–2002: Christoph Weber, Michael Becker, *Genealogien zur Papstgeschichte.* 6 Bände. Stuttgart: Anton Hiersemann, 1999–2002 (Päpste und Papsttum; 29.1–6).

Webernig 1983: Evelyne Webernig, *Landeshauptmannschaft und Vizedomamt in Karnten bis zum Beginn der Neuzeit*. Klagenfurt: Verlag des Kärntner Landesarchivs, 1983 (Das Kärntner Landesarchiv; 10).

Webster–Hannick-Pöhlmann–Schlager–Ward 2021: Donald Webster, Christian Hannick, Egert Pöhlmann, Karlheinz Schlager, Tom R. Ward, s. v. Hymnus (griech. ὕμνος), in: *Die Musik in Geschichte und Gegenwart*. MGG Online, hrsg. von Laurenz Lütteken, New York, Kassel, Stuttgart <2016>-, veröffentlicht December 2021. https://www-mgg-online-com.nukweb.nuk.uni-lj.si/mgg/stable/400724 (27. 8. 2023)

Weekley 1967: Ernest Weekley, *An Etymological Dictionary of Modern English*. 2 vols. New York: Dover Publications, 1967.

Wehrens 2016: Hans Georg Wehrens, *Rom. Die christlichen Sakralbauten vom 4. bis zum 9. Jahrhundert*. 2., durchgesehene und ergänzte Auflage. Freiburg im Breisgau: Verlag Herder GmbH, 2016.

Wehrhahn-Stauch 1968a: Liselotte Wehrhahn-Stauch, s. v. Adler, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 1, 1968, 1, coll. 70–76.

Wehrhahn-Stauch 1968b: Liselotte Wehrhahn-Stauch, s. v. Aspis, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 1, 1968, coll. 191–193.

Wehrhahn-Stauch 1968c: Liselotte Wehrhahn-Stauch, s. v. Bär, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 1, 1968, coll. 242–244.

Wehrhahn-Stauch 1968č: Liselotte Wehrhahn-Stauch, s. v. Basilisk, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 1, 1968, coll. 251–253.

Wehr–Wyrwa 2000: Lothar Wehr, Dietmar Wyrwa, s. v. Stern der Weisen, *Lexikon für Theologie und Kirche* 9, 2000, coll. 990–991.

Weigand–Hergemöller 1999: Rudolf Weigand, Bernd-Ulrich Hergemöller, s. v. Bruderschaft, *Lexikon des Mittelalters* 2, 1999, coll. 738–741.

Weigert 1953: Hans Weigert, s. v. Dämonen, *Reallexikon zur deutschen Kunstgeschichte* 3, 1953, coll. 1015–1027.

Weigert 1976: C. Weigert, s. v. Paulus von Theben d. erste Erem., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 8, 1976, coll. 149–151.

Weigert–Lucchesi-Palli 1976: C. Weigert, Elisabeth Lucchesi-Palli, s. v. Theodor Tiro von Euchaïta (von Amasea) Mart., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 8, 1976, coll. 447–451.

Weikert 2016: Christopher Weikert, *Von Jerusalem zu Aelia Capitolina. Die römische Politik gegenüber den Juden von Vespasian bis Hadrian*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2016 (Hypomnemata. Untersuchungen zur Antike und zu ihrem Nachleben; 200).

Weiler 1989: Gerda Weiler, *Das Matriarchat am Alten Israel*. Stuttgart; Berlin; Köln: Verlag W. Kohlhammer, 1989.

Weinfeld 1975: Moshe Weinfeld, s. v. *bᵉrîth [bᵉrît]* morning, *Theological Dictionary of the Old Testament* 2, 1975, pp. 253–279.

Weinfurter 2013: Stefan Weinfurter, *Karl der Große. Der heilige Barbar*. München: Piper Verlag, 2013.

Weingarten 1952: Joseph Weingarten, Die letzten Grafen von Görz, *Schlern-Schriften* 98, 1952, pp. 111–135.

Weippert 1977: Manfred Weippert, s. v. Metall und Metallbearbeitung, in: Galling 1977, pp. 219–224.

Weisen 1692: Christian Weisen, *Christian Weisens Gelehrter Redner, Das ist: Ausführliche und getreue Nachricht, Wie sich ein klug und complaisant aufführen soll …* Leipzig: Johann Friedrich Gleditsch, 1692.

Weiser 2010 (1962): Artur Weiser, *The Psalms. A Commentary*. A Commentary by Artur Weiser, translated by Herbert Hartwell. Philadelphia: The Westminster Press 2010 (1962) (The Old Testament Library).

Weiss 1973: Elisabeth Weiss, s. v. Aldegundis von Mauberge, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 5, 1973, coll. 80–81.

Weiss 1986: Carina Weiss, s. v. Eos, *Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae* 3, 1, 1986, coll. 747–789.

Weitzman 2011: Steven Weitzman, *Solomon: The Lure of Wisdom*. New Haven, Connecticut: Yale University Press, 2011 (Jewish Lives).

Weizsäcker 1886–1890: Paul Weizsäcker, s. v. Hesperus, *Ausführliches Lexikon der griechischen und römischen Mythologie* 1/II, 1886–1890, coll. 2603–2605.

Weizsäcker 1897–1902: Paul Weizsäcker, s. v. Phosphoros, *Ausführliches Lexikon der griechischen und römischen Mythologie* 3/I, 1897–1902, coll. 2443–2453.

Welker 1976: Klaus Welker, s. v. Rochus (Roch) von Montpellier Bel., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 8, 1976, coll. 275–278.

Wellen 1960: Gerard A. Wellen, *Theotokos. Eine ikonographische Abhandlung über das Gottesmutterbild in frühchristlicher Zeit.* Utrecht; Antwerpen: Uitgeverij Het Spectrum, 1960.

Wellen 1971: Gerard A. Wellen, s. v. Das Marienbild der frühchristlichen Kunst s. v. Maria, Marienbild, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 3, 1971, coll. 157–161 (Die Thronende Gottesmutter; Maria als Königin).

Wellen–Hallensleben idr.1971: Gerard A. Wellen, Horst Hallensleben, Heinz Skrobucha, Wolfgang Braunfels, Martin Lechner, s. v. Maria, Marienbild, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 3, 1971, coll. 154–210.

Wellesz 1956: Egon Wellesz, The „Akathistos". A Study in Byzantine Hymnography, *Dumbarton Oaks Papers* 9–10, 1956, pp. 141, pp. 143–174.

Wellesz 1957: Egon Wellesz, *The Akathistos Hymn*. Introduced and transcribed by Egon Wellesz. Copenhagen: Ejnar Munksgaard, 1957 (Union Académique Internationale. Monumenta Musicae Byzantinae. Transcripta; 9).

Wellesz 1962: Egon Wellesz, *A History of Byzantine Music and Hymnography*. Second edition, revised and enlarged. Oxford: Clarendon Press, 1962.

Wellmann 1896: Max Wellmann, s. v. Bär, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* II, 2, 1896, coll. 2759–2762.

Wellmann 1897: Max Wellmann, s. v. Basilisk, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* III, 1, 1897, coll. 100–101.

Welsh 2016: Jennifer Welsh, *The Cult of St. Anne in Medieval and Early Modern Europe*. London; New York: Routledge, 2016.

Welten 1972: Peter Welten, Kulthöhe und Jahwetempel, *Zeitschrift des Deutschen Palästina-Vereins* 88, 1, 1972, pp. 19–37.

Welten 1977: Peter Welten, s. v. Saraphen, in: Galling 1977, pp. 224, 226–227.

Welten 1977: Peter Welten, s. v. Schlange, in: Galling 1977, pp. 280–282.

Wenham 1987: Gordon J. Wenham, *Genesis 1–15.* Grand Rapids, Michigan: Zondervan, 1987 (Word Biblical Commentary; 1).

Weniger 1919: Ludwig Weniger, *Altgriechischer Baumkultus*. Leipzig: Dieterich'sche Verlagsbuchhandlung m. b. H., 1919 (Das Erbe der Alten. Schriften über Wesen und Wirkung der Antike. Neue Folge; 2).

Wenning 1993: Robert Wenning, s. v. Ararat, *Lexikon für Theologie und Kirche* 1, 1993, col. 916.

Werblowsky–Scholem–Roth 2007: R. J. Zwi Werblowsky, Gershom Scholem, Cecil Roth, s. v. Anthropomorphism, *Encyclopaedia Judaica* 2, 2007, pp. 188–192.

Werblowsky–Wigoder 1997: R. J. Zwi Werblowsky, Geoffrey Wigoder, *The Oxford Dictionary of the Jewish Religion*. Oxford; New York: Oxford University Press, 1997.

Wermelinger 1997: Otto Wermelinger, s. v. Marius Mercator, *Lexikon für Theologie und Kirche* 6, 1997, coll. 1386–1387.

Werner 1973: Friederike Werner, s. v. Christophorus Mart., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 5, 1973, coll. 496–508.

Werner 1974a: Friederike Werner s. v. Eligius (Alo', Loy) von Noyon, Bisch., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 6, 1974, coll. 122–127.

Werner 1974b: Friederike Werner, s. v. Dorothea von Cäsarea, Jungfrau, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 6, 1974, coll. 89–92.

Werner 1974c: Friederike Werner, s. v. Helerius von Jersey, Erem., Mart., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 6, 1974, col. 492.

Werner 1981: Eric Werner, Das Te Deum und seine Hintergründe, *Jahrbuch für Liturgik und Hymnologie* 25, 1981, pp. 69–82.

Werness 2006: Hope B. Werness, *Continuum Encyclopedia of Animal Symbolism in World Art*. London; New York: Continuum, 2006.

Wessel 1966: Klaus Wessel, s. v. Agnus Dei, *Reallexikon zur byzantinischen Kunst* 1, 1966, coll. 90–94.

Wessel 1971: Klaus Wessel, s. v. Hand Gottes, *Reallexikon zur byzantinischen Kunst* 2, 1971, coll. 950–962.

Wessel 1973–1975: Klaus Wessel, s. v. Insignien, *Reallexikon zur byzantinischen Kunst* 3, 1973–1975, coll. 369–498.

Wessel 1999: Klaus Wessel, s. v. Dämonen, Dämonologie, *Lexikon des Mittelalters* 3, 1999, coll. 476–487.

Wessel 2004: Susan Wessel, *Cyril of Alexandria and the Nestorian Controversy: The Making of a Saint and of a Heretic*. Oxford: Oxford University Press, 2004 (Oxford Early Christian Studies).

Westermann 1980: Claus Westermann, *The Promises to the Fathers: Studies on the Patriarchal Narratives*. Translated by David E. Green. Philadelphia: Fortress Press, 1980.

Westermann 1984–1986: Claus Westermann, *Genesis 1–11*. A Commentary, 1984; *Genesis 12–36.* A Commentary, 1985; *Genesis 37–50*. A Commentary, 1986. Translated by John J. Scullion S.J. Minneapolis: Augsburg Publishing House, 1984, 1985, 1986.

Westermann–Elbern 1999: Ekkehard Westermann, Victor H. Elbern, s. v. Silber, *Lexikon des Mittelalters* 7, 1999, coll. 1898–1901.

Westermann–Elbern 2009: Ekkehard Westermann, Victor H. Elbern, Silver *Lexikon des Mittelalters* 7, 2009, coll. 1898–1901.

Wetz 2015: Christian Wetz, s. v. Dämonen / Dämonenbeschwörung (NT), in: WiBiLex (erstellt: Oktober 2015)
https://www.bibelwissenschaft.de/ressourcen/wibilex/neues-testament/daemonen-daemonenbeschwoerung-nt
https://bibelwissenschaft.de/stichwort/46933/ (18. 5. 2022)

Weyrauch 1976: Ursula Weyrauch, s. v. Raimund Nonnatus OdeMerc, Kard., *Lexikon der christlichen Ikonographie* 6, 1976, coll. 249–250.

Weyss 1986–1988: Norbert Weyss, Der Doppeladler. Geschichte eines Symbols, *Adler. Zeitschrift für Genealogie und Heraldik* 14, 1986–1988, pp. 78–81.

Wheatcroft 2009: Andrew Wheatcroft, *The Enemy at the Gate. Habsburgs, Ottomans and the Battle for Europe*. New York: Basic Books, 2009.

White Crawford–Greenspoon 2003: Sidnie White Crawford, Leonard J. Greenspoon, *The Book of Esther in Modern Research*. London; New York: T.&T. Clark International (Journal for the Study of the Old Testament. Supplement Series; 380).

White–Feintuch–Bärsch 2016: Ellen White, Yonatan Feintuch, Eugen Bärsch, s. v. Incense. I. Biblical Texts. II. Judaism. III. Christianity, *Encyclopedia of the Bible and its Reception* 12, 2016, coll. 1066–1072.

Wichmann 1882: Wilhelm Wichmann, *Die Poesie der Sinnsprüche und Devisen.* Düsseldorf: L. Voß, 1882.

Wickham 1994: Lionel R. Wickham, s. v. Nestorius/Nestorianische Streit, *Theologische Realenzyklopädie* 24, 1994, pp. 276–286.

Widell–Weszeli–Beal 2009–2011: Magnus Widell, Michaela Weszeli, Richard H. Beal, s. v. Schif und Boot (ship and boat) A. In Sumerischen Quellen; B. In mesopotamischen Quellen des 2. und 1. Jahrtausend; C. Bei den Hethitern; D. Archäologisch, *Reallexikon der Assyriologie und Vorderasiatischen Archäologie* 12, 2009–2011, pp. 158–176.

Widengren 1955: Geo Widengren, *Sakrales Königtum im Alten Testament und im Judentum*. Stuttgart: Verlag W. Kohlhammer GmbH Stuttgart, 1955.

Widengren 1960: Geo Widengren, Aspetti simbolici dei templi e luoghi di culto del Vicino Oriente Antico, 7/1, 1960, pp. 1–25.

Widmann 1987: Marion Widmann, *»De coronis«. Zum Bedeutungswandel und zur Bedeutungsvielfalt eines Zeichens im religiösen und säkularen Volksleben*. Frankfurt am Main; Bern; New York: Peter Lang GmbH, Internationaler Verlag der Wissenschaften, 1987 (Artes populares; 12).

Widukind–Hirsch–Lohmann 1935: *Widukindi monachi Corbeiensis rerum gestarum Saxonicarum libri tres*. Editio quinta. Post Georgium Waitz et Karolum Andrean Kehr recognovit Paulus Hirsch adiuvante H.-E. Lohmann. Hannoverae (Hannover): Impensis bibliopolii Hahniani (Hahn), 1935 (MGH Scriptores rerum Germanicarum in usum scholarum separatim editi; 60).

Wiemer 2022: Axel Wiemer, s. v. König David, bibeldidaktisch, in: WiBiLex (erstellt: Februar 2022)
https://www.die-bibel.de/ressourcen/wirelex/4-inhalte-i-bibeldidaktik/koenig-david-bibeldidaktisch
https://bibelwissenschaft.de/stichwort/201018/ (22. 7. 2023)

Wiesehöfer 2001: Josef Wiesehöfer, *Ancient Persia from 550 BC to 650 AD*. Translated by Azizeh Azodi. London; New York: I. B. Tauris Publishers, 2001.

Wieseler 1879: Friderick Wieseler, *Commentatio de Cyaneis sive Symplegadibus*. Index scholarum Gottingae (Göttingen): Officina Academica Dieterichiana, 1879.

Wiesflecker 1948: Hermann Wiesflecker, Die politische Entwicklung der Grafschaft Gorz und ihr Erbfall an Osterreich, *Mitteilungen des Instituts fur Osterreichische Geschichtsforschung* 56, 1948, pp. 329–384.

Wiesflecker 1998: Hermann Wiesflecker, Die Grafschaft Gorz und die Herrschaft Lienz, ihre Entwicklung und ihr Erbfall an Osterreich (1500), *Veroffentlichungen des Tiroler Landesmuseums Ferdinandeum* 78, 1998, pp. 131–149.

Wiesflecker 1999: Hermann Wiesflecker, *Osterreich im Zeitalter Maximilians I. Die Vereinigung der Lander zum fruhmodernen Staat. Der Aufstieg zur Weltmacht*. Munchen: Verlag für Geschichte und Politik, 1999.

Wiesner 1963: Joseph Wiesner, *Die Thraker: Studien zu einem versunkenen Volk des Balkanraumes*. Stuttgart: W. Kohlhammer, 1963 (Urban-Bücher: Die wissenschaftliche Taschenbuchreihe; 41).

Wiesthaler 1993–2007: Fran Wiesthaler, *Latinsko-slovenski slovar*. 6. zv.: I.: *A–Col* (1993); II.: *Coll–Ex* (1995); III.: *F–K* (1999); IV.: *L–Perf* (2002); V.: *Perg–Sic* (2005); VI.: *Sid–Z* (2007). Ljubljana: Kres, 1993–2007 (Zbirka Veliki slovarji).

Wigandt 1683: Martin Wigandt, *Trinum Perfectum, Seu Tripartita Universae Philosophiae iuxta miram ac genuinam Angelici & quinti Ecclesiae Doctoris D. Thomae Aquinatis Ord. Praedic. mentem per Axiomata deductae & biennalis operae Synopsis.* Augustae Vindelicorum: Hauser, 1683.

Wiggermann 1993−1997: Frans A. M. Wiggermann, s. v. Mischwesen. A. Philologisch. Mesopotamien, *Reallexikon der Assyriologie und vorderasiatischen Archäologie* 8, 1993−1997, pp. 222–246.

Wilcken 1927: Ulrich Wilcken, *Urkunden der Ptolemäerzeit (ältere Funde). Erster Band: Papyri aus Unterägypten.* Berlin; Leipzig: Verlag von Walter de Gruyter & Co., 1927.

Wildberger 1991, 1997, 2002: Hans Wildberger, *Isaiah 1−12. A Commentary*. Translated by Thomas H. Trapp. Minneapolis: Fortress Press, 1991; *Isaiah 13−27. A Continental Commentary*. Translated by Thomas H. Trapp. Minneapolis: Fortress Press, 1997; *Isaiah 28−39. A Continental Commentary*. Translated by Thomas H. Trapp. Minneapolis: Fortress Press, 2002 (Continental Commentaries).

Wilhelm 1988: Robert McKay Wilhelm, Cybele: The Great Mother of Augustan Order, *Vergilius* 34, 1988, pp. 77−101.

Wilken 1971: Robert L. Wilken, *Judaism and the Early Christian Mind. A Study of Cyril of Alexandria Exegesis and Theology.* New Haven; London: Yale University Press, 1971 (Yale Publications in Religion; 15).

Willeitner 2013: Joachim Willeitner, *Die Weihrauchstraße*. Darmstadt; Mainz: Verlag Philipp von Zabern, 2013.

Williams 1991: Mary Frances Williams, *Landscape in the Argonautica of Apollonius Rhodius*. Frankfurt am Main; Bern; New York; Paris: Peter Lang Gmbh, 1991.

Williams 2004: George L. Williams, *Papal Genealogy: The Families and Descendants of the Popes.* Jefferson, North Carolina, London: McFarland & Company, Inc., Publishers, 2004.

Williamson 2005: Callie Williamson: *The Laws of the Roman People. Public Law in the Expansion and Decline of the Roman Republic*. Ann Arbor, Michigan: The University of Michigan Press, 2005.

Wills 1990: Lawrence M. Wills, *The Jew in the Court of the Foreign King. Ancient Jewish Court Legends*. Minneapolis: Fortress Press, 1990 (Harvard Dissertations in Religion; 26).

Wilmart 1932: André Wilmart, *Auteurs spirituels et textes dévots du Moyen-Âge latin. Etudes d'histoire littéraire. Etudes et documents pour servir à l'histoire du sentiment religieux*. Paris: Études augustinienne, 1971.

Wilpert 1886: Joseph Wilpert, s. v. Schiff, *Real-Encyklopädie der christlichen Alterthümer* 2, 1886, pp. 729–732.

Wilson 1938: Lillian May Wilson, *The Clothing of the Ancient Romans*. Baltimore: The John Hopkins Press, 1938.

Wilson 2020 (2017): Peter H. Wilson, *Der Dreißigjährige Krieg. Eine europäische Tragödie*. Aus dem Englischen von Thomas Bertram, Tobias Gabel und Michael Haupt. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft; Theiss Verlag, 2020 (2017).

Wimmer 2015: Otto Wimmer, *Kennzeichen und Attribute der Heiligen.* Bearbeitet und mit Bildern ergänzt von Barbara Knoflach-Zingerle. Innsbruck; Wien: Tyrolia-Verlag, 2015.

Winkelbauer 2003: Thomas Winkelbauer, *Ständefreiheit und Fürstenmacht. Länder und Untertanen des Hauses Habsburg im konfessionellen Zeitalter*. 2 Bde. Wien: C. Ueberreuter, 2003 (Österreichische Geschichte 1522–1699).

Winn Leith 2011: Mary Joan Winn Leith, s. v. Esther and Additions to Esther, in: Michael D. Coogan, ed., *The Oxford Encyclopedia of the Books of the Bible.* Volume 1: *Acts–LXX*. Oxford itd.: Oxford University Press, 2011, pp. 252–261.

Winter 2004: Jorg Winter, s. v. Prälat, in: Axel Freiherr von Campenhausen, Ilona Riedel-Spangenberger, P. Reinhold Sebott SJ et al., *Lexikon für Kirchen- und Staatskirchenrecht.* Band 3: *N–Z*. Paderborn, München, Wien, Zürich: Ferdinand Schöningh, 2004, pp. 263–264.

Wipfler 2004a: Esther P. Wipfler, s. v. Fons signatus, *Reallexikon zur deutschen Kunstgeschichte*, 10, 2004, coll. 158–175.

Wipfler 2004b: Esther P. Wipfler, s. v. Fons pietatis, *Reallexikon zur deutschen Kunstgeschichte* 10, 2004, coll. 140–158.

Wipfler 2004c: Esther P. Wipfler, s. v. Fons gratiae, *Reallexikon zur deutschen Kunstgeschichte* 10, 2004, coll. 125–132.

Wipfler 2004č: Esther P. Wipfler, s. v. Fons hortorum, *Reallexikon zur deutschen Kunstgeschichte* 10, 2004, coll. 133–140.

Wipfler 2004d: Esther P. Wipfler, s. v. Fons vitae, *Reallexikon zur deutschen Kunstgeschichte* 10, 2004, coll. 175–184.

Wirth 1960a: Karl-August Wirth, s. v. Engel, *Reallexikon zur deutschen Kunstgeschichte* 5, 1960, coll. 341–555.

Wirth 1960b: Karl-August Wirth, s. v. Engelchöre, *Reallexikon zur deutschen Kunstgeschichte* 5, 1960, coll. 555–601.

Wirth 1966: Karl-August Schönberger, s. v. Erzengel, *Reallexikon zur deutschen Kunstgeschichte* 5, 1966, coll. 1405–1408.

Wischmeyer 2000: Wolfgang Wischmeyer, s. v. Sebaste III. Vierzig Martyrer v. S., *Lexikon für Theologie und Kirche* 9, 2000, col. 360.

Wissgrill 1795: Franz Karl Wißgrill, *Schauplatz des landsassigen Nieder-Oesterreichischen Adels vom Herren- und Ritterstande von dem XI. Jahrhundert an, bis auf jetzige Zeiten. Zweyter Band.* Wien: Franz Seizer, 1795.

Wissmann–Görg idr. 1993: Hans Wissmann, Manfred Görg, Albert Gerhards, Klaus Wintz, Franz Niehoff, s. v. Altar I. Religionsgeschichtlich, II. Biblisch, III. Liturgisch, IV. Kunstgeschichtlich, *Lexikon für Theologie und Kirche* 1, 1993, coll. 434–439.

Wissowa 1912: Georg Wissowa, *Religion und Kultus der Römer*. 2. Auflage 1912. München: C.H. Beck, 1912.

Wissowa 1927: Georg Wissowa, s. v. Luna 2, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* XIII/2, 1927, coll. 1808–1811.

Witt 1971: Reginald Eldred Witt, *Isis in the Graeco-Roman World*. Ithaca, New York: Cornell University Press, 1971 (Aspects of Greek and Roman life).

Wittkemper 1991: Karl Wittkemper, s. v. Herrin, Herrscherin, *Marienlexikon* 2, 1991, pp. 161–162.

Wittkower 1938/1939: Rudolf Wittkower, Eagle and Serpent. A Study in the Migration of Symbols, *Journal of the Warburg and Courtauld Institutes*, 2/4, 1938–1939, pp. 293–325.

Woelk 1993: Moritz Woelk s. v. Apokalypse(motive), *Lexikon für Theologie und Kirche* 1, 1993, coll. 805–807.

Woelk 1997: Moritz Woelk, s. v. Lebensbaum, Ikonographie, *Lexikon für Theologie und Kirche* 6, 1997, coll. 724–725.

Wolfgang–Brückner 1995: Wolfgang Brückner, Moritz Woelk, s. v. Gnadenbild, *Lexikon für Theologie und Kirche* 3, 1995, coll. 790–792.

Woelk–Frevel 1997: Christian Frevel, Moritz Woelk, s. v. Löwe, I. Biblisch, II. Ikonographie, *Lexikon für Theologie und Kirche* 6, 1997, coll. 1069–1070.

Wolf 1869: Adam Wolf, *Fürst Wenzel Lobkowitz, erster geheimer Rath Kaiser Leopold's I. 1609–1677. Sein Leben und Wirken*. Wien: Braumüller, 1869.

Wolf 1871: Adam Wolf, *Die Aufhebung der Klöster in Inneröesterreich 1782–1790. Ein Beitrag zur Geschichte Kaiser Joseph's II.* Wien: Wilhelm Braumüller, 1871.

Wolf 1884: Adam Wolf, s. v. Wenzel Eusebius v. Lobkowitz, *Allgemeine deutsche Biographie* 19, 1884, p. 52.

Wolf 1990: Gerhard Wolf, *Salus Populi. Die Geschichte römischer Kultbilder im Mittelalter*. Weinheim: VCH Acta Humaniora, 1990.

Wood 1949: Raymund F. Wood, *The Three Books of the Deeds of the Saxons, by Widukind of Corvey.* Translated with Introduction, Notes and Bibliography. Berkeley: University of California, ProQuest Dissertations Publishing, 1949.

Woschitz 2003: Karl Matthäus Woschitz, *Fons vitae – Lebensquell. Sinn- und Symbolgeschichte des Wassers*. Freiburg; Basel; Wien: Herder, 2003.

Wretschko 1897: Alfred Ritter von Wretschko, *Das österreischische Marschallamt im Mittelalter. Ein Beitrag zur Geschichte der Verwaltung in den Territorien des deutschen Reiches.* Wien: Manz'sche k. u. k. Hof-Verlags- und Universitäts-Buchhandlung, 1897.

Wright 1985: George Roy Haslam Wright, *Ancient Building in South Syria and Palestine.* Vol. 1: *Text*. Leiden; Köln: E. J. Brill, 1985 (Handbuch der Orientalistik, 7. Kunst und Archäologie, 1. Der Alter Vordere Orient, 2. Die Denkmaler, B – Vorderasien; 3).

Wright 2022: Jacob L. Wright, s. v. Chariot/s, in: Berlejung 2022, coll. 117–128.

Wróbel 2008: Ryszard Wróbel, Starożytna symbolika morza i łodziw wypowiedziach ojców kościoła, *Vox Patrum* 28, t. 52, 2008, pp. 1245–1256.

Wünsch 1905: August Wünsch, *Die Sagen Vom Lebensbaum Und Lebenswasser. Altorientalische Mythen.* Von –. Leipzig: Verlag von Eduard Pfeiffer, 1905.

Wünsch 1919: Richard Wünsch, s. v. Feder, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* VI, 2, 1909, coll. 2098–2100.

Würthwein 1985: Ernst Würthwein, *Das erste Buch der Könige. Kapitel 1–16.* Übersetzt und erklärt von Ernst Würthwein. 2. durchgesehene und überarbeitete Auflage. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1977 (Das Alte Testament Deutsch. Neues Göttinger Bibelwerk; 11,1).

Wurzburger–Kaplan 2007: Uri Shraga Wurzburger, Jacob Kaplan, s. v. Metalls and Mining. In the Bible, In Rabbinic Literature, *Encyclopaedia Judaica* 14, 2007, pp. 123–131.

Wüst 1977: Manfried Wüst, s. v. Schiff, in: Galling 1977, pp. 276–279.

Wutte 1920: Martin Wutte, Die Erwerbungen der Görzer Besitzungen durch das Haus Habsburg, *Mitteilungen des Instituts für Österreichische Geschichtsforschung* 38, 1920, pp. 282–311.

Wyss 1914: Karl Wyß, *Die Milch im Kultus der Griechen und Römer*. Gießen: Verlag von Alfred Töpelmann, 1914.

Wyss 1954: Robert L. Wyss, s. v. David, *Reallexikon zur deutschen Kunstgeschichte* 3, 1954, coll. 1083–1119.

Wyss 1968: Robert L. Wyss, s. v. David, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 1, 1968, coll. 477–490.

ΧΡΕΣΤΟΥ 1965: ΠΑΝ. Κ. ΧΡΕΣΤΟΥ, s. v. Ἰωσήφ Ὁ Ὑμνογράφος, *Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία* 7/1 (Ἰωάννης–Κώνσταντινος). ΑΘΗΝΑΙ: ΑΘΑΝ. ΜΑΡΤΙΝΟΣ, 1965, coll. 114–115.

Yamauchi 1980: Edwin Yamauchi, The Archaeological Background of Esther, Archaeological Backgrounds of the Exilic and Postexilic Era Part 2, *Bibliotheca Sacra* 137, 1980, pp. 99–117.

Yamauchi 1992: Edwin M. Yamauchi, s. v. Ahasuerus (Person), *The Anchor Bible Dictionary* 1, 1992, p. 105.

Yamauchi 1996: Edwin M. Yamauchi, *Persia and the Bible*. Foreword by Donald J. Wiseman. Grand Rapids: Baker Book, 1996.

Yamauchi 2006: Edwin M. Yamauchi, s. v. Ahasuerus (PERSON), *The New Interpreter's Dictionary of the Bible* 1, 2006, pp. 82–83.

Yamauchi 2008: Edwin Yamauchi, s. v. Vashti, in: Tremper Logman III, Peter Enns, eds., *Dictionary of the Old Testament. Wisdom, Poetry & Writings.* Downers Grove: InterVarsity Press, 2008.

Yamauchi–Phillips 2017 (2010): Edwin M. Yamauchi, Elaine A. Phillips, *Ezra, Nehemiah, Esther*. Revised Edition. eEdition. Grand Rapids, Michigan: Zondervan Academic, 2017 (2010) (The Expositor's Bible Commentary).

Yanko-Hombach–Gilbert idr. 2007: Valentina Yanko-Hombach, Allan S. Gilbert, Nicolae Panin, Pavel M. Dolukhanov, eds., *The Black Sea Flood Question: Changes in Coastline, Climate, and Human Settlement*. Dordrecht: Springer, 2007.

Yarbro Collins 1976: Adela Yarbro Collins, *The Combat Myth in the Book of Revelation*. Missoula, Montana: Scholars Press, 1976 (Harvard Dissertations in Religion; 9).

Yee 1992: Gale A. Yee, s. v. Bathsheba (PERSON), *The Anchor Bible Dictionary* 1, 1992, pp. 627–628.

Yeivin–Rabinowitz–Sperling 2007: Ze'ev Yeivin, Louis Isaac Rabinowitz, S. David Sperling, s. v. Crowns, Decorative Headdresses, and Wreaths, In the Bible; In Post-Biblical Literature, *Encyclopaedia Judaica* 5, 2007, pp. 307–309.

Yeivin–Wasserman–Gibson 2007: Ze'ev Yeivin, Henry Wasserman, Shimon Gibson, s. v. Ship and Sailing, *Encyclopaedia Judaica* 18, 2007, pp. 486–489.

Young–Epstein Halevy idr. 2007: Dwight Young, Elimelech Epstein Halevy, Haïm Z'ew Hirschberg, Michael E. Stone, s. v. Noah, *Encyclopaedia Judaica* 15, 2007, pp. 287–290.

Zahn–von Siegenfeld 1893: Josef Zahn, Alfred Ritter Anthony von Siegenfeld, *Steiermärkisches Wappenbuch von Zacharias Bartsch 1567*. Facsimile-Ausgabe. Graz und Leipzig: Ulrich Mosers Buchhandlung, 1893.

Zakrajšek 1864: Fran Zakrajšek, ed., Tretji del. Zgodovina zedinjenih grofij Goriške in Gradiščanske in drugi podučni in pesniški sostavki, *Goriški letnik* 1, 1864, pp. 161–193.

Zanotto 1899: Francesco Zanotto, *Storia della predicazione nei secoli della letteratura italiana.* Modena: tip. Pontificia ed Arcivescovile, 1899.

Zapp–Mehlhausen 1997: Hartmut Zapp, Joachim Mehlhausen, s. v. Prälat, *Theologische Realenzyklopädie* 26, 1997, pp. 160–167.

Zarmakoupi 2014: Mantha Zarmakoupi, *Designing for Luxury on the Bay of Naples: Villas and Landscapes (c. 100 BCE–79 CE)*. Oxford: Oxford University Press, 2014.

Zatelli 1991: Ida Zatelli, Astrology and the Worship of the Stars in the Bible, *Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft* 103/1, 1991, pp. 86–99.

Zeilinger 1989: Franz Zeilinger, s. v. Engelbotschaften, *Marienlexikon* 2, 1989, pp. 345–347.

Zenger 1983: Erich Zenger, *Gottes Bogen in den Wolken. Untersuchungen zu Komposition und Theologie der priesterschriftlichen Urgeschichte*. Stuttgart: Katholisches Bibelwerk, 1983 (Stuttgarter Bibelstudien; 112).

Zenger 1995: Erich Zenger, s. v. Ester, Esterbuch, *Lexikon für Theologie und Kirche* 3, 1995, coll. 894–895.

Zenger 2016: Erich Zenger, Das Buch Ester, in: Christian Frevel, *Einleitung in das Alte Testament*. Stuttgart: Verlag W. Kohlhammer, 2016[9], pp. 378–388.

Zenker 1950: Sibylla Zenker, s. v. Bär, *Reallexikon für Antike und Christentum* 1, 1950, coll. 1143–1147.

Zervos 2019: George Themelis Zervos, *The Protevangelium of James*. Volume 1: *Greek Text, English Translation, Critical Introduction*. London; New York; Oxford; New Delhi; Sydney: T&T Clark, 2019 (Jewish and Christian Texts in Contexts and Related Studies; 17).

Zervos 2022: George Themelis Zervos, *The Protevangelium of James*. Volume 2: *Critical Questions of the Text and Full Collations of the Greek Manuscripts*. London; New York etc.; T&T Clark, 2022 (Jewish and Christian Texts in Context and Related Studies; 18).

Zhudapolna historia 1837: *Zhudapolna historia samaknene divize Marie od Mörl ktera shivi v' Kaltern na Tirolskim: is lashkiga v' krainsko prestavlena*. V' Vidmi: natisnil L. Vendrami; [v' Gorizi]: jeh naprodaj imajo v' Gorizi Jasbitz ino Bittesneck, 1837.

Ziegenaus 1989: Anton Ziegenaus, s. v. Gnadenthron, *Marienlexikon* 2, 1989, pp. 665–666.

Ziegenaus 1993: Anton Ziegenaus, s. v. Schatzverwalterin, *Marienlexikon* 5, 1993, p. 698.

Ziehen 1950: Ludwig Ziehen, Altar I (griechisch-römisch), *Reallexikon für Antike und Christentum* 1, 1950, coll. 310−329.

Zimansky 1985: Paul E. Zimansky, *Ecology and Empire: The Structure of the Urartian State*. Chicago: The Oriental Institute of the University of Chicago, 1985 (Studies in Ancient Oriental Civilization; 41).

Zimansky 1998: Paul E. Zimansky, *Ancient Ararat: A Handbook of Urartian Studies*. Delmar, New York: Caravan Books, 1998 (Anatolian and Caucasian Studies).

Zimmerli 1943: Walther Zimmerli, *1. Mose 1–11. Die Urgeschichte.* 1. Teil: *1 Mose 1–4*; 2. Teil: *1 Mose 5–11*. Zürich: Zwingli-Verlag, 1943 (Prophezei. Schweizerisches Werk für die Gemeinde).

Zimmermann 2000: Peter Zimmermann, *Valentin Stanič: Bergsteiger, Schriftsteller, Wohltäter*. Herausgegeben von Peter Zimmermann. Regensburg: Bayerisch-Slowenische Gesellschaft, 2000.

Zimmermanns 1973: Klaus Zimmermans, s. v. Donatus von Münstereifel, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 6, 1974, coll. 88−89.

Zimmermanns 1974: Klaus Zimmermanns, s. v. Antonius von Padua OMin, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 6, 1974, coll. 219−225.

Ziolkowski 2017: Eric Ziolkowski, ed., *The Bible in Folklore Worldwide: A Handbook of Biblical Reception in Jewish, European Christian, and Islamic Folklores*. Berlin; Boston: De Gruyter, 2017 (Handbooks of the Bible and Its Reception; 1.1).

Znanstveni posvet 2017: *Znanstveni posvet ob 300-letnici kronanja podobe Svetogorske Matere Božje (Frančiškanski samostan Sveta Gora, 7. oktobra 2017) = Convegno scientifico per la ricorrenza del 300° anniversario dell'incoronazione dell'immagine della Madonna di Monte Santo (Convento Francescano di Monte Santo, 7 ottobre 2017).* (Organizira) Mednarodno središče za primerjalne zgodovinske raziskave (ICCHS) Filozofske fakultete v Ljubljani v sodelovanju s Frančiškanskim samostanom na Sveti Gori in Restavratorskim centrom Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije = (Organizzato dal) Centro internazionale per la riceca storica comparata (ICCHS) presso la Facoltà dell'Università di Ljubljana in collaborazione con il Convento francescano di Monte Santo ed il Centro di restauro della Soprintendenza per i Beni Culturali Slovena. [Uredila Monika Osvald.] Ljubljana: Brat Frančišek, 2017.

Zobec 1916: P. S. Z. [= P. Salvator Zobec, O. F. M.], K podobi svetogorske Matere božje, *Cvetje z vrtov sv. Frančiška* 33, 7, 1916, pp. 194–200.

Zobec 2017a: P. Salvator Zobec, O. F. M., Pred dvesto leti, *Cvetje z vrtov sv. Frančiška* 34, 5, 1917, pp. 131–136.

Zobec 2017b: P. Salvator Zobec, O. F. M., Obhajanje dvestoletnice kronanja svetogorske podobe Matere Božje v Ljubljani, *Cvetje z vrtov sv. Frančiška* 24, 8, 1917, pp. 251–252; 9, pp. 281–283.

Zobel 1977 (1997): Hans-Jürgen Zobel, s. v. אֲרוֹן ’arôn, *Theological Dictionary of the Old Testament* 1, 1977 (1997), pp. 363–374.

Zobel 1989: Hans Jürgen Zobel, s. v. צְבָאוֹת *ṣeḇā’ôṯ*, *Theologisches Wörterbuch zum Alten Testament* 6, 1989, pp. 876–892.

Zobel 1997: Hans Jürgen Zobel, s. v. *māṭār, gešem, zerem* rain, *Theological Dictionary of the Old Testament* 8, 1997, pp. 250–265.

Zobel 2003: Hans Jürgen Zobel (†), s. v. צְבָאוֹת *ṣeḇā’ôṯ*, *Theological Dictionary of the Old Testament* 12, 2003, pp. 215–232.

Zobel 2006: Hans-Jürgen Zobel (†), s. v. *tēḇâ* ark, *Theological Dictionary of the Old Testament* 15, 2006, pp. 550–552.

Zoepfl 1974: Friedrich Zoepfl, s. v. Magnus von Füssen OSB, *Lexikon der christlichen Ikonographie* 7, 1974, coll. 471–473.

Zohary 1982: Michael Zohary, *Plants of the Bible.* Cambridge …: Cambridge University Press, 1982.

Zohary–Weiss–Hopf 2013: Daniel Zohary, Ehud Weiss, Maria Hopf, *Domestication of Plants in the Old World: The Origin and Spread of Domesticated Plants in Southwest Asia, Europe, and the Mediterranean Basin*. Oxford etc.: Oxford University Press, 2012.

Zoller 1712: Joseph Zoller, *Mira satis, ac sine omni peccato Mariae sanctissima conceptio C. symbolis chronographice concepta; anno millesimo, septingentesimo, duodecimo, Lib. & Imp. Monasterii, Ord. S. Bened. SS. Udalricum, ET Afram Auguste Vindelicorum septima vice sæculari à P. Josepho Zoller, Ejusdem Ordinis, ac Monasterii Professo Parochiæ Udalricanæ p. t. Curatore*. Augspurgi: Johann Michael Labhart, Hoch-Fürst Bischöffl. Buchdrucker, 1712.

Zollner 1864: Johann Evangelist Zollner, *Die lauretanische Litanei Oder: Betrachtungen über sämmtliche Anrufungen dieser Litanei: nebst Erklärung der beigegebenen Bilder, geschichtlichen Beispielen, Nutzanwendungen und Gebeten. Mit einem Anhange, ein vollständiges Lehr- und Gebetbuch enthaltend*. Regensburg: Druck und Verlag von Georg Joseph Manz, 1864.

Zöllner 1990: Erich Zöllner, *Geschichte Österreichs. Von den Anfängen bis zur Gegenwart* Wien; München: Verlag für Geschichte und Politik; R. Oldenbourg Verlag, 1990.

Zöllner–Gutkas 1988: Erich Zöllner, Karl Gutkas, *Österreich und die Osmanen. Prinz Eugen und seine Zeit.* Wien: Österreichischer Bundesverlag, 1988 (Schriften des Instituts für Österreichkunde; 51–52).

Zondervan Encyclopedia of the Bible: Merill C. Tenney, Moisés Silva, *The Zondervan Encyclopedia of the Bible.* Revised Full Color Edition. 5 vols.: 1: A–C; 2: D–G; 3: H–L; 4: M–P; 5: Q–Z. Grand Rapids: Zondervan Academic, 2010.

Zonta 2003: Mauro Zonta, s. v. Pseudo-Aristote, De lapidibus, in: Richard Goulet, *Dictionnaire des philosophes antiques. Supplément*. Paris: CNRS Editions, 2003.

Zoratto–Thullner 1704: Joannes Zoratto, Joannes Baptista Thullner, *Memorabilia orbis, et urbis Goritiensis in Saecula XXXI Lustra quatuor, et integram ferè Olympiadem ab anno Mundi 2635. Urbis conditae primo ante Christum natum 4053. usque ad annum 5757.*

Urbis 3122. post Christum natum 1704. & menses septem, dedicata honoribus Celsissimi, ac Reverendissimi Principis, ac domini, domini Ferdinandi, Dei gratiâ Episcopi Labacensis, S. R. I. Principis, è Comitibus Küenberg, & c. & c. Metropolitanae Ecclesiae Salisburgensis Canonici Capitularis, & c. Domini, Domini, ac Patroni sui gratiosissimi, et sub Philosophicis Thesibus in Caesareo Societatis Jesu Gymnasio Goritiae propugnata â Rev. & Erudito Domino Joanne Zoratto anno post Christum natum M.D.CCIV Mense … die … praeside R. P. Joanne Baptista Thullner è Soc. JESU, AA. LL. & Philosophiae Doctore, ejusdemque Professore Ordinario. Labaci: typis Annae Barbarae Mayrin, 1704.

Zore 1996a: p. Stane Zore, 280-letnica kronanja svetogorske Kraljice, *Svetogorska Kraljica: glasilo prijateljev Svete Gore* 2, 4, 1996, p. 13 (pesem).

Zore 1996b: p. Stane Zore, Sveta Gora 1717, *Svetogorska Kraljica: glasilo prijateljev Svete Gore* 3, 2, 1997, pp. 7–8.

Zuber 1975: Beat Zuber, *Vier Studien zu den Ursprüngen Israels. Die Sinaifrage und Probleme der Volks- und Traditionsbildung*. Freiburg: Universitätsverlag Freiburg; Göttingen; Vandenhoeck & Ruprecht, 1975 (Orbis Biblicus et Orientalis; 9).

Zürcher–Gilch 1988: Joseph Zürcher, Eva Gilch, s. v. Bruderschaften, *Marienlexikon* 1, 1988, pp. 592–593.

Zwickel 1990: Wolfgang Zwickel, *Räucherkult und Räuchergeräte. Exegetische und archäologische Studien zum Räucheropfer im Alten Testament*. Fribourg; Göttingen: Universitätsverlag Freiburg, Vandenhoeck & Ruprecht Göttingen, 1990 (Orbis Biblicus et Orientalis; 97).

Zwickel 1999: Wolfgang Zwickel, *Der salomonische Tempel*. Mainz am Rhein: Von Zabern, 1999 (Kulturgeschichte der antiken Welt; 83).

Zwickel 2012: Wolfgang Zwickel, Der Tempel Salomos im Kontext der Ikonographie und der archäologischen Funde, in: Verheyden 2013, pp. 57–84.

Žabota 2013 (2024): Barbara Žabota, s. v. Dimitz, Avgust (1827–1886), *Slovenska biografija*, SAZU, ZRC SAZU, 2013.
http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi173176/#novi-slovenski-biografski-leksikon (10. 10. 2024)

Žak 1982: Sabine Žak, Das Te Deum als Huldigungsgesang, *Historisches Jahrbuch* 102, 1982, pp. 1–32.

Žlender 2014: Marina Barbara Žlender, Devinski grad in njegovo poslanstvo, *Bilten Slovenskega umetnostnozgodovinskega društva* (elektronski vir)
http://www.suzd.si/bilten/bilten-suzd-26-27-2014/157-ocene-in-predstavitve/468-marina-barbara-zlender-devinski-grad-in-njegovo-poslanstvo (12. 5. 2024)

Žnidaršič 1989: Brat Darko Žnidaršič, Kraji milosti. 450-letni svetogorski jubilej. 1. Na goro Skalnico, *Srečanja* 20, št. 1–2, 1989, pp. 21–22; 2. Marija dobi svojo hišo molitve, *Srečanja* 20, št. 3–4, 1989, pp. 56–57; 3. Sveta gora v svojem jubilejnem letu, *Srečanja* 20, št. 5–6, 1989, pp. 85–86; 4. Sveta gora v svojem jubilejnem letu, *Srečanja* 20, št. 9–10, 1989, pp. 150–153; Sveta gora v svojem jubilejnem letu. (Nadaljevanje.), *Srečanja* 20, št. 11–12, 1989, pp. 181–183.

Žnidaršič Golec 2013 (2023): Lilijana Žnidaršič Golec, s. v. Dolničar pl. Thalberg, Janez Anton (1662–1714), *Slovenska biografija*, SAZU, ZRC SAZU, 2013. http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi696498/#novi-slovenski-biografski-leksikon (4. 11. 2024)

Žolger 1917: Ivan Ritter von Žolger, *Der Hofstaat des Hauses Österreich*. Wien; Leipzig: Franz Deuticke, 1917 (Wiener Staatswissenschaftliche Studien; 14).

Žontar 1966: Josip Žontar, Kranjski deželni vicedom. Prispevek zgodovini srednjeveške finančne uprave na Kranjskem = Der Landesvizedom von Krain. Ein Beitrag zur Geschichte der mittelalterlichen Finanzverwaltung in Krain, *Razprave Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani*, razred I, 1966, zv. 4, pp. 279-318 (Izšlo tudi kot separat: Slovenska akademija znanosti in umetnosti/Academia scientiarum et artium Slovenica, Razred za zgodovinske in družbene vede/Classis I: historia et sociologia, Razprave – Dissertationes: Hauptmannov zbornik. Ljubljana: SAZU 1966).

9 Seznam slikovnega gradiva

Slika 1: Nadvojvoda Karel II., knez notranjeavstrijskih dežel (1540–1590), slika neznanega avtorja iz 17. stoletja; vir: Wikipedia, slika prevzeta po: Die historische Schausammlung und Dauerausstellung »360GRAZ – Die Stadt von allen Zeiten«
https://360.grazmuseum.at/en/objects/portraet-erzherzog-karl-ii-mal-08-00822/
Slika 2: P. Franjo Glavinić; vir: Frančiškanski samostan na Trsatu
Slika 3: Dionizij (Dionisio) Delfino (1663–1734, oglejski patriarh v obdobju 1699–1734); freska Dionizija Delfina v patriarhalni palači v Vidmu (Palazzo Patriarcale di Udine); vir: Wikipedia
Slika 4: Peter Frančišek (Pietro Francesco) Bussi (1684–1765), tajnik vatikanskega kapitlja; brušenka 245 × 156 mm; avtor Johann Simon Negges; hrani Berlin, Staatsbibliothek zu Berlin, Preußischer Kulturbesitz, Handschriftenabteilung, Hansen, Inventar-Nr. Portr. Slg / Slg Hansen / Cardinäle / 2° / Bd. 49 / Nr. 74; vir: Digitaler Portraitindex
https://www.portraitindex.de/documents/obj/33004366
Slika 5: Papež Klemen XI., portret neznanega umetnika iz 18. stoletja na osnovi portreta Piera Leoneja Ghezzija (1674–1755); vir: Wikipedia
Slika 6: Cesar Karel VI. (1685–1740); Martin van Meytens Mlajši, ok. 1735, olje na platnu, Braunschweigisches Landesmuseum; vir: Wikipedia
Slika 7: Jurij Frančišek Ksaver Marotti; vir: Galerija proštov v Novomeški proštiji; France M. Dolinar, *Prošti novomeškega kapitlja 1493–1993.* Novo mesto: Dolenjska založba, 1993, str. 89.
Slika 8: Poreč (Parentium), kjer je bil vikar Janez Fattori, opat, cesarski kaplan in apostolski protonotar; Konrad Grünenberg, *Beschreibung der Reise von Konstanz nach Jerusalem* (1487); vir: Badische Landesbibliothek Karlsruhe, Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe, Cod. St. Peter pap. 32
urn:nbn:de:bsz:31-1272
https://digital.blb-karlsruhe.de/7061
Slika 9: Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, zunanja platnica rokopisa; vir: ASFP
Slika 10: Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, naslovnica rokopisa; vir: ASFP
Slika 11: Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, str. 1 (Pars prima); vir: ASFP
Slika 12: Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, str. 599, prva stran opisa svetogorskega samostana; vir: ASFP
Slika 13: Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, str. 682, začetek 9. poglavja, ki govori o kronanju svetogorske Marijine podobe l. 1717; vir: ASFP
Slika 14: Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, str. 683, opis začetka postopka za odobritev kronanja; vir: ASFP
Slika 15: Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, str. 684, navodilo za izvedbo obreda kronanja; vir: ASFP

Slika 16: Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, str. 690, slavilni napis za škofa Jurija Frančiška Ksaverja Marottija: vir: ASFP
Slika 17: Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, str. 703, opis emblemov XIII.–XVII.; vir: ASFP
Slika 18: Fajdiga, *Bosnia Seraphica* 1777, str. 715, pesem na čast svetogorski Mariji; vir: ASFP
Slika 19: Martin Bavčer (Martinus Bauzer), *Historia rerum Noricarum et Forojuliensium*, libri I–IV (1777), naslovnica; vir: NUK
http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:IMG-KKISZMBH
Slika 20: Martin Bavčer (Martinus Bauzer), *Historia rerum Noricarum et Forojuliensium*, libri V–VII (1777), prva stran; vir: NUK
http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:IMG-KKISZMBH
Slika 21: *Breviarium historicum tripartitum* 1778, naslovnica; vir: AFSK
Slika 22: *Breviarium historicum tripartitum* 1778, Pars Prima; vir: AFSK
Slika 23: *Breviarium historicum tripartitum* 1778, Pars Tertia; vir: AFSK
Slika 24: *Breviarium historicum tripartitum* 1778, fol. 220a, emblem XXV.; vir: AFSK
Slika 25: *Breviarium historicum tripartitum* 1778, fol. 220b, emblem XXVI.; vir: AFSK
Slika 26: *Breviarium historicum tripartitum* 1778, fol. 221a, emblem XXVII.; vir: AFSK
Slika 27: *Breviarium historicum tripartitum* 1778, fol. 221b, emblem XXVIII.; vir: AFSK
Slika 28: *Breviarium historicum tripartitum* 1778, fol. 222a, emblem XXIX.; vir: AFSK
Slika 29: *Breviarium historicum tripartitum* 1778, fol. 222b, emblem XXX.; vir: AFSK
Slika 30: *Breviarium historicum tripartitum* 1778, fol. 223a, emblem XXXI.; vir: AFSK
Slika 31: *Breviarium historicum tripartitum* 1778, fol. 223b, emblem XXXII.; vir: AFSK
Slika 32: *Breviarium historicum tripartitum* 1778, fol. 224a, emblem XXXIII.; vir: AFSK
Slika 33: *Breviarium historicum tripartitum* 1778, fol. 224b, emblem XXXIV.; vir: AFSK
Slika 34: *Breviarium historicum tripartitum* 1778, fol. 225a, emblem XXXV.; vir: AFSK
Slika 35: *Breviarium historicum tripartitum* 1778, fol. 225b, emblem XXXVI.; vir: AFSK
Slika 36: *Catalogus omnium Patrum et Fratrum Provinciae S. Crucis Croatiae Carnioliae* 1778, podatki o Mavru Fajdigi; vir: ASFP
Slika 37: Konrad Branca, *Commentarius Acerbissimae Persecutionis Adversus Religiosos Ordines Imperante Josepho II. Desaevientis.* Tomus primus. 1784–1786; vir: ASFP
Slika 38: Konrad Branca, *Commentarii Acerbissimae Persecutionis Adversus Religiosos Ordines Imperante Josepho II.* 1787–1789; vir: ASFP
Slika 39: ASFP, IIb, 12a Sveta Gora, 20 Sveta Gora 1717, fol. 2; vir: ASFP
Slika 40: ASFP, IIb, 12a Sveta Gora, 20 Sveta Gora 1717, fol. 4; vir: ASFP
Slika 41: *Instrumentum publicum* (1), izvirnik javnega dokumenta, podpisan 9. junija 1717; podpisniki so bili: gvardijan svetogorskega frančiškanskega samostana p. Romuald Sitar, glavar grof Janez Jožef Wildenstein, namestnik grof Leopold Adam Strassoldo, vicedom Kranjske grof Franc Anton Lanthieri, grof Janez Jožef Turn in samostanski sindik Antonio Mattaloni; vir: AFSSG
Slika 42: *Instrumentum publicum* (2); vir: AFSSG
Slika 43: *Instrumentum publicum* (3); vir: AFSSG
Slika 44: *Instrumentum publicum* (4); vir: AFSSG

Slika 45: *Breviarium Ecclesiae, et Conventus B. Virginis Gratiarum In Monte Sancto supra Goritiam* (ASFP, IIb, 12a Sveta Gora, 16 Breviarium), naslovnica; vir: ASFP

Slika 46: Sigismundus Cavalli a Cuneo, *Orbis Seraphicus*, zemljevid Reformirane province Kranjske (str. 408a); vir: Google Books

Slika 47: območje Goriške, Tržaškega, Krasa, Istre in Kvarnerja na zemljevidu Sebastiana Münstra *Sclavonia oder Windisch Marck, Bossen, Crabaten, etc.*; vir: dLib.si http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:IMG-EUZGDH5S

Slika 48: Območje Goriške na zemljevidu Gerarda Mercatorja *Karstia, Carniola, Histria et Windorum Marchia*; vir: dlib.si http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:IMG-NUWB5UHF

Slika 49: Goriška in Gorica na zemljevidu Willema Janszoona Blaeua in Joana Blaeua *Patria del Friuli olim Forum Iulii* št. 3 (1642); vir: dlib.si http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:IMG-4C63T8TG

Slika 50: Območje Goriške, Tržaškega in Furlanije na zemljevidu Matthaeusa Meriana in Martina Zeillerja *Topographia Provinciarum Austriacarum, Austriae, Styriae, Carinthiae, Carniolae, Tyrolis etc., Das ist Beschreibung Vnd Abbildung der fürnembsten Stätt Vnd Plätz in den Osterreichischen Landen Vnder vnd OberOsterreich, Steyer, Kärndten, Crain Vnd Tyrol*. 3. Ausgabe. Franckfurt am Mayn: Merian: Cholin, 1679, str. 80 a–b; vir: Electronic Edition, Düsseldorf: Universitäts- und Landesbibliothek, 2009 https://digital.ub.uni-duesseldorf.de/ihd/content/pageview/189687

Slika 51: Pecs (lat. Quinque ecclesiae, nem. Fünf Kirchen), kjer je bil Tomaž Gorzar prošt, na zemljevidu *Tabula Hungariae*, najstarejšem natisnjenem zemljevidu Ogrske (Ingolstadt, 1528); natisnil Peter Apian (Peter Bennewitz, Bienewitz) s pomočjo Georga Tannstetterja, naročnik Johannes Cuspinianus; vir: Wikipedia

Slika 52: Lucas Waddingus, *Annales Minorum*, Tomus primus (1625), naslovnica; vir: Bibliothèque jésuite des Fontaines, Lyon, Google Books

Slika 53: Franjo Glavinić, *Origine della provincia Bosna Croatia* (1648), naslovnica; vir: osebni arhiv

Slika 54: Francesco Glavinich, *Historia tersattana* (1648), naslovnica; vir: Digitalne zbirke nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu https://digitalna.nsk.hr/?pr=i&id=568957 https://digitalna.nsk.hr/?pr=iiif.v.a&id=568957 urn:nbn:hr:238:396934

Slika 55: Francesco Glavinich, *Historia tersattana* (1648), Marijina podoba; Digitalne zbirke nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu https://digitalna.nsk.hr/?pr=i&id=568957 https://digitalna.nsk.hr/?pr=iiif.v.a&id=568957 urn:nbn:hr:238:396934

Slika 56: Franjo Glavinić, *Povijest Trsata; Postanak provincije Bosne Hrvatske* (1648, 2014), naslovnica; vir: Osrednja knjižnica S. Vilharja – Biblioteca centrale, Koper

Slika 57: Janez Ludvik Schönleben, *Carniolia antiqua et nova* (1681), naslovnica; vir: dlib.si http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-AO2Z01T2

Slika 58: Reka s Trsatom, v: Janez Vajkard Valvazor, *Ehre des Herzogthums Crain* (*Slava vojvodine Kranjske*) IV, str. 96a–b; vir: dlib.si http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-9ZQWGHIL

Slika 59: Gian Giacomo d'Ischia, *Historia della principale Contea di Gorizia nella Prouincia Foro-Juliense* (1899 (1684)), naslovnica; vir: Goriška knjižnica Franceta Bevka, Nova Gorica

Slika 60: Joannes Zoratto, Joannes Baptista Thullner, *Memorabilia Orbis, et Urbis Goritiensis* (1704), naslovnica; vir: Narodni muzej Slovenije, Ljubljana

Slika 61: Jurij Frančišek Ksaver Marotti, *Dissertatio historica pro deipara Tersactana* (1710), naslovnica; vir: Biblioteca Casanatense, Rim, Google Books

Slika 62: Povabilo na kronanje l. 1717 (*InVItatIo Pro CoronanDa VIrgIne MontIs SanCtI*), prva stran; vir: AFSSG, mapa l. 1717

Slika 63: Petrus a Flumine Francetich, *TersaCtUM Coronata DeIpara VirgIne InsIgne* (1718), naslovnica; vir: Biblioteca Universaria Alessandrina, Rim, Google Books

Slika 64: Petrus a Flumine Francetich, *TersaCtUM Coronata DeIpara VirgIne InsIgne* (1718), triumfalna vrata oz. slavolok, ki so ga l. 1715 postavili pred vrati trsatske cerkve in pod katerim je bila kronana trsatska Marijina podoba; vir: Biblioteca Universaria Alessandrina, Rim, Google Books

Slika 65: Petrus a Flumine Francetich, *TersaCtUM Coronata DeIpara VirgIne InsIgne* (1718), trsatska Marijina podoba, ki jo je podaril papež Urban V., bdeča nad Reko, Trsatom in Jadranskim morjem; vir: Biblioteca Universaria Alessandrina, Rim, Google Books

Slika 66: Petrus a Flumine Francetich, *TersaCtUM Coronata DeIpara VirgIne InsIgne* (1718), trsatska Marijina milostna podoba; vir: Biblioteca Universaria Alessandrina, Rim, Google Books

Slika 67: *Rimski pontifikal* (*Pontificale Romanum*) iz l. 1739, str. 283, drugi dodatek (*Appendix altera*) z opisom obreda kronanja (*Ritus coronandi*); vir: ÖNB (Österreichische Nationalbibliothek), Google Books

Slika 68: Placidus Herzog, *Cosmographia Austriaco-Franciscana* (1740), naslovnica; vir: MDZ (Münchener Digitalisierungszentrum)

Slika 69: Clarus Pasconi, *Historicus progressus Mariani triumphi et Frangepanae Aniciae prosapiae* (1744), naslovnica; vir: MDZ (Münchener Digitalisierungszentrum)

Slika 70: Clarus Pasconi, *Historicus progressus Mariani triumphi et Frangepanae Aniciae prosapiae* (1744), posvetilna molitev Mariji; vir: MDZ (Münchener Digitalisierungszentrum)

Slika 71: Casparus Pasconi, *Historia Ecclesiae, et Conventus Montis Sancti* (1746), naslovnica; vir: dlib.si (NUK) http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-NT1XI1VI

Slika 72: Casparus Pasconi, *Historia Ecclesiae, et Conventus Montis Sancti* (1746), kronana svetogorska Marijina podoba; vir: dlib.si (NUK) http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-NT1XI1VI

Slika 73: Casparus Pasconi, *Historia Ecclesiae, et Conventus Montis Sancti* (1746), 13. poglavje, opis cerkvenega okrasja ob kronanju l. 1717; vir: dlib.si (NUK) http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-NT1XI1VI

Slika 74: Vigilius Greiderer, *Germania Franciscana seu Chronicon geographico-historicum Ordinis S. P. Francisci in Germania …* Tomus I. (1777), naslovnica; vir: Université de Lausanne, Google Books

Slika 75: Vigilius Greiderer, *Germania Franciscana seu Chronicon geographico-historicum Ordinis S. P. Francisci in Germania …* Tomus II. (1781), naslovnica; vir: Université de Lausanne, Google Books

Slika 76: Francesco Andrea Cosani, *Il monte santo appresso Gorizia poemetto del sacerdote Francesco Andrea Cosani* (1823), naslovnica; vir: Goriška knjižnica Franceta Bevka, Nova Gorica

Slika 77: *Compendio storico della erezione, distruzione e riedificazione del Santuario di Maria santissima di Monte Santo sopra Solcano vicino Gorizia* (1841), naslovnica; vir: osebni arhiv

Slika 78: *Compendio storico della erezione, distruzione e riedificazione del Santuario di Maria santissima di Monte Santo sopra Solcano vicino Gorizia* (1841), reprodukcija svetogorske Marijine upodobitve; vir: osebni arhiv

Slika 79: *Kratka povést od boshie poti na Sveti gori nad Solkanam blisu Gorize od issidanja, posnejshiga podrenja in supet ponovlenja zerkve Is lashkiga prestavlena* (1843), naslovnica; vir: dlib.si http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-7JGBIXAE

Slika 80: Johann Polk, *Der Wallfahrtsort von heiligen Berge bei Görz im Küstenlande. Ein Culturbild aus dem 16. Jahrhunderte* (1867), naslovnica; vir: dlib.si http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-VVRY3WPF

Slika 81: Johann Polk, *Der Wallfahrtsort von heiligen Berge bei Görz im Küstenlande. Ein Culturbild aus dem 16. Jahrhunderte* (1867), reprodukcija svetogorske Marijine podobe in njenega prikazanja Urški Ferligoj; vir: dlib.si http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-VVRY3WPF

Slika 82: Anton Červ, *Devetdnevnica k časti milostne Matere Božje na Sveti Gori pri Gorici in druge molitve* (1883), naslovnica; vir: dlib.si (NUK) http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-CISJMBLP

Slika 83: Anton Červ, *Sveta gora pri Gorici. Nekaj zgodovinskih črtic o tej božji poti s podukom o romanji in razkazom svetogorskih odpustkov* (1883), naslovnica; vir: dlib.si (NUK) http://www.dlib.si/?URN=urn:nbn:si:doc-hwp5rkgx

Slika 84: Anton Červ, *Sveta gora pri Gorici. Zgodovina te božje poti* (1883), naslovnica; vir: dlib.si (Goriška knjižnica Franceta Bevka, Nova Gorica) http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-1383M9XA

Slika 85: Anton Červ, *Sveta gora pri Gorici. Zgodovina te božje poti* (1883), reprodukcija svetogorske Marijine podobe in njenega prikazanja Urški Ferligoj; vir: dlib.si (Goriška knjižnica Franceta Bevka, Nova Gorica) http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-1383M9XA

Slika 86: Andrej Pavlica, *Skalnica. Psalmi v čast Mariji Devici svetogorski in Kratek zgodovinski pregled svetogorske božje poti za 50-letnico razglašenja brezmadežnega Spočetja* (1904); vir: UKM (Maistrova knjižnica)

Slika 87: *Der heilige Berg bei Görz. Muttergottes-Wallfahrtsort im österreichischen Küstenlande. (Sveta gora. – Monte Santo.)* (1908); vir: UKM (Zbirka raritet)

Slika 88: Anton Červ, *Sveta gora pri Gorici. Zgodovina te božje poti* (1909), naslovnica; vir: UKM (Maistrova knjižnica)

Slika 89: *Storia del Santuario della Beata Vergine di Monte Santo presso Gorizia* (1912), naslovnica; vir: NUK

Slika 90: *Storia del Santuario della Beata Vergine di Monte Santo presso Gorizia* (1912), reprodukcija svetogorske Marijine podobe; vir: NUK

Slika 91: *Il quadro della Madonna di Monte Santo e l'antiquario Gyra* (1914), naslovnica; vir: Goriška knjižnica Franceta Bevka, Nova Gorica

Slika 92: *Svetogorska slika Matere božje in starinar Gyra* (1914), naslovnica; vir: Goriška knjižnica Franceta Bevka, Nova Gorica

Slika 93: Francesco Castelliz, *Il santuario e la sacra effigie del Monte Santo di Gorizia* (1922), naslovnica; vir: SAZU (Umetnostnozgodovinski inštitut Franceta Steleta)

Slika 94: Francesco Castelliz, *Il santuario e la sacra effigie del Monte Santo di Gorizia* (1922), reprodukcija svetogorske Marijine podobe; vir: SAZU, Umetnostnozgodovinski inštitut Franceta Steleta

Slika 95: Miroslav Brumat, *Na Sv. Goro!* (1924), naslovnica; vir: UKM (Maistrova knjižnica)

Slika 96: *La Madonna di Monte Santo: nel IV° centenario della apparizione. 1539–1939* (1939), naslovnica; vir: Goriška knjižnica Franceta Bevka, Nova Gorica

Slika 97: *Monte Santo – Gorizia. Breve storia del santuario: 1539–1939* (1939), ovitek; vir: Goriška knjižnica Franceta Bevka, Nova Gorica

Slika 98: *Monte Santo – Gorizia. Breve storia del santuario: 1539–1939* (1939), naslovnica; vir: Goriška knjižnica Franceta Bevka, Nova Gorica

Slika 99: Giovanni Kenda, *La Sacra Effigie della Vergine del Monte Santo presso Gorizia. Nel IV centenario del santuario* (1940), naslovnica; vir: Goriška knjižnica Franceta Bevka, Nova Gorica

Slika 100: Ivan Kenda, *Podoba Matere božje na Sv. gori pri Gorici. Ob 400-letnici božje poti* (1940), naslovnica; vir: Goriška knjižnica Franceta Bevka, Nova Gorica

Slika 101: Ivan Kenda, *Podoba Matere božje na Sv. gori pri Gorici. Ob 400-letnici božje poti* (1940), reprodukcija svetogorske Marijine podobe; vir: Goriška knjižnica Franceta Bevka, Nova Gorica

Slika 102: Razglednica iz l. 1943 s pripisom: *Quest'Imagine, donata dal Patriarca d'Aquileia Card. Grimani nel. 1544, è stata solennemente incoronata a Gorizia il 6 giugno 1717*; vir: Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica (Domoznanska zbirka)

Slika 103: Jože Lovrenčič, *Tri božje poti* (1944), naslovnica; vir: Filozofska fakulteta Ljubljana, Osrednja humanistična knjižnica (OHK; Slovenistika in slavistika)

Slika 104: Martin Perc, *Svetogorske šmarnice za dvestopetdesetletnico kronanja svetogorske Gospe 1717–1967* (1967), naslovnica; vir: UKM

Slika 105: *Kratka zgodovina božje poti na Sveti gori nad Solkanom blizu Gorice: v starem zapisu iz leta 1843* (1993), naslovnica; vir: Goriška knjižnica Franceta Bevka, Nova Gorica

Slika 106: Rudolf Klinec, *Kronanje svetogorske Matere božje: 1717–1997* (1997), naslovnica; vir: Goriška knjižnica Franceta Bevka, Nova Gorica

Slika 107: Franjo Glavinić, *Opis frančiškanskih postojank v Hrvaški, Bosni in Kranjski* (2002); naslovnica; vir: Filozofska fakulteta Ljubljana, Osrednja humanistična knjižnica (OHK; Zgodovina)

Slika 108: *Ordo coronandi imaginem Beatae Mariae Virginis* (1981, 2010), naslovnica; vir: Internet Archive
https://archive.org/

Slika 109: Ciril Metod Cej, *Tebi, milostna Svetogorska Kraljica: zgodovina božje poti na Sveti gori* (2017), naslovnica; vir: Goriška knjižnica Franceta Bevka, Nova Gorica